

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF INDIA

CENTRAL
ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO

23555

CALL No.

091.4912/1/02

D.G.A. 79

2250

NOTICES

OF

5265

SANSKRIT MSS.

SECOND SERIES

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASĀDA ÇĀSTRĪ, M.A.,

Honorary Joint Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal,

PUBLISHED

UNDER ORDERS OF THE GOVERNMENT OF

BENGAL

23555

VOLUME I.

091.4912

May

CALCUTTA:

BAPTIST MISSION PRESS.

1900.

313/07

LIBRARY, NEW DELHI
No. 23555
Date 20.4.56
Call No. 091.4912/Han

PREFACE.

The present volume contains descriptions of 422 MSS. taken during the years 1891-92, from East Bengal, the district of Bankura, the city of Benares, and from the immediate neighbourhood of my residence at Naihati in the 24 Parganas. The MSS. are mostly written in Bengali character and the authors of most of them are Bengalis, Brāhmanas and Vaidyas, by caste. Vedic works are absolutely rare unless one calls ritualistic works such as, No. 46, Kāṇvaçākhi-grāddhaprayoga and, No. 253, Brahmasaṃskāramasijarī as vedic works. Original Smṛti works are not to be found in this volume, but there are plenty of modern compilations, commentaries, dissertations, and monographs not only on Smṛti, but, on Tantra, and Medicine also. As these compilations, &c., are extremely useful in giving an idea of modern Hindu thought and experience on these subjects, I have tried to give their contents in full, in order to enable Orientalists, both in Europe and India, to judge of their merits, without looking into the MSS. themselves. It would be extremely interesting to know the locality in which the authors lived and the circumstances under which they wrote, but with the exception of a very few cases the curiosity of the learned world must for the present remain unsatisfied. It would not be out of place to mention here that a study of the genealogies of the Brahmanas and Vaidyas—a taste for which is just dawning—may lead to many important discoveries about the authorship of most of the Sanskrit works written in Bengal.

Besides the works noted above, the present volume contains a large number of dissertations on particular points of modern Nyāya philosophy, the sole occupation of the Brahmanic mind, in Bengal, with any tendency towards meta-

physical speculation. Of other Schools of Hindu philosophy we have but very few works and these not of much worth.

How the Brahmanic mind moved in narrow grooves for the last five or six hundred years may be gathered from the fact that in this volume alone there are five commentaries, newly discovered, on the *Amarakoṣa* (Nos. 6-10), four on the *Anandalaharī* (Nos. 26-29), twelve on the *Devīmāhātmya* (Nos. 175-186); almost all of them by Bengalis.

Bengal is perhaps the only province in which the various Grammatical Schools may be said to be still flourishing. The second revival of the School of Pāṇini under the leadership of Mahārāṣṭra Brāhmins like Bhaṭṭoji Dīkṣita and Nāgojī Bhaṭṭa have expelled the various other schools from other provinces of India and compelled them, so to say, to take refuge in Bengal where the Marhatta influence was the least felt. For these reasons, I impressed on my travelling puṇḍits the importance of the search and discovery of the MSS. of works of the various grammatical schools, and their work in this direction is satisfactory as the following analysis will show.

Kātantra School.—As this is perhaps the first time that the MSS. in East Bengal have been thoroughly examined, we have, as expected, a very large number of works on the Kātantra School of Sanskrit grammar. The word Kātantra means an abridgment;— a hand book in which the niceties of Pāṇini have been discarded for the benefit of beginners. It is most probably of Buddhistic origin, as it was largely used in Buddhistic countries. One thing is sure it was a popular as opposed to a scholarly work. But gradually commentaries, appendices, notes, annotations, and various sorts of dissertations grew around it and made it a School by itself. Some of these dissertations were by Buddhist and others by Hindu authors. The Buddhistic Kātantra works have generally been pushed aside in Hindu countries, but some on account of their special merit, still survive. One of these *Ṣaṭ-kāraka-bodha*, No. 380, commences with an invocation of Buddha,

who destroyed the army of Māra, who conquered the bondage of transmigration and who ascended Nirvāṇa. It is said that Durga Siṃha, the great commentator of Kātantra Sūtras, was himself a Buddhist, nay, some even go so far as to identify him with the great Buddhist lexicographer Amara Siṃha, but this is disproved by the fact that he commences his Uṇādivṛtti, No. 34, with an invocation of Īva which can not be twisted to yield a Buddhistic meaning. The title Uṇādivṛtti requires some explanation. From the early dawn of grammatical speculation in India, some thought that every word had a derivation from roots, others differed from them in holding that there was a large number of words that could not be so derived. Pāṇini himself held the latter opinion, and so he never wrote anything on suffixes like Uṇ, as opposed to ordinary verbal suffixes, known as Kṛt. The work on Uṇādi in Pāṇini's School is by a different author, namely, Cakratāyana. Following Pāṇini's example the authors of the Kātantra Sūtras did not write anything on the Uṇādis. The Sūtras on this subject and the vṛtti on them have been supplied by others. The vṛtti is by Durga Siṃha. Probably he wrote the Sūtras too. It would not be out of place to mention here that though Durga Siṃha, the author of the vṛtti and of the Uṇādi, was not a Buddhist there was another Durga Siṃha, the author of the ṭīkā who was certainly a Buddhist. His invocation speaks of his faith. Numbers 41-43 are dissertations on various parts of Kātantra by Rāmacandra, the son of Harihara, belonging to the family of Kāñji whose later residence was the village Uttaracāiva and whose ancient residence was Īvapuratapāka. He appears to have been a Maithila Brāhman who invariably mentions the names two residential villages one ancient, another recent, in giving a description of his family. These three works treat of Sandhi, Kāraka and the appendices, the first is an examination of Trilocana Dēsa's work entitled Pañji on Sandhi, the second and third are expositions of the commentary by Gopinātha Tarkācāryya, on the appendix.

Aṣṭamaṅgalā, No. 17, by Rāmakiṣora Cakravartī is a commentary on the eighth section of Durga Siṃha's vṛtti on the chapter of conjugation.

Akhyātaṭīkā, No. 19, and Akhyātapañjikāvyākhyā by Narahari, No. 20, are works of this School on conjugations, No. 20 being a commentary on the Pañjī by Trilocana Dāsa.

Kātantrakaumudī by Gaṅgeṣa Ṣarmā, No. 47, attempts to justify various ungrammatical expressions in classical Samskrit literature according to the rules of Kātantra grammar. He seems to have been very proud, for he says that neither Candragomī, nor Durga Siṃha, nor even Kātyāyana, knew so much as he did, he had looked into all the Ṣāstras and he was an authority in determining difficult points in Kātantra. His invocation is mysterious, after saluting Ṣiva he invokes a Dvijanmā, a brāhmaṇa, whose fame is known in the Vedas, who is a source of salvation, and who is the author of lost tantras. Kātantracandrikā by Rāmadāsa Cakravartī, No. 48 is a commentary on a portion of the supplement of Kātantra. The author acknowledges his obligations to Gopināth specially. The same Gopināth had a most appreciative commentator in Ṣaṅkara Ṣarmā who, in Kātantra-pariṣṭa-prabodhā-prakāṣikā, No. 49, compares grammar to sugarcane and logic to the machine which extracts the juice from it and recommends his readers to drink plentifully the juice extracted from grammar by logic. Vidyāsāgara is a revered commentator of the Kātantra School. His work the Kātantrapradīpa, No. 50, describes him as the son of Mahāmahopādhyāya Ṣṛīkānta Paṇḍita and gives his proper name as Puṇḍarikākṣa Bhaṭṭācāryya. Kātantravṛtti, No. 51, is attributed to Vararuci. It is a Vṛtti commentary on the whole of the Kātantra Sūtras. The Vṛtti seems to have undergone a revision in the hand of Yaçomāna, but there is a suspicious look about it; the invocation is identical with that of Durga Siṃha, though a comparison shows that this is an entirely different work. Number 52 is a commentary on the Vṛtti by Harirāma. The vṛtti on which this is a commentary is most likely Durga

Siṃha's work. The present codex ends with the chapter on Sandhi. Number 53 is an additional supplement. Āṣṛpati Dutta's supplement is well known, but Trilocana thought it was incomplete and so he wrote an additional supplement. The author belonged to the Vaidya caste and was the son of Mādhava Dās; their title was Kavindra another form of Kavirāja, a title by which learned Vaidyas are still addressed. Āṣṛpati did not say anything about Dhātu and Taddhita, Trilocana supplements that defect and adds some Sūtras on Samāsa.

Kārakaratna, No. 57, is by a Durga Siṃha, who quotes the Kavirāja; he seems to have been a different person from his great namesake, the author of the Vṛtti. Dhātughoṣā, No. 195, by Rāmākānta is an enumeration of roots according to the Kātantra School of grammar. Dhātumālā, No. 198, is also an enumeration of roots by Ṣaṣṭhidāsavičārada, son of Jaya Kṛṣṇa Tarkavāgičā, belonging to the Vaidika section of Bengali Brāhmans. He wrote at Gopālapura close to the Ganges near the Mahānadī (sic) Mahānandā. A third work on the same subject is No. 199 by Danaukācāryya. Paribhāṣā-vivaraṇaṃ, No. 220, is a commentary on the exposition of technical terms, and technical rules by Durga Siṃha which comes as the next work, No. 221. Number 224 is a commentary on Āṣṛpati's supplement by Gopīnātha Tarkācāryya, a son of Acāryyasimha Paçupati. Number 247 goes by the author's name, Bilveçvara, with the title Tarkācāryya. It is a work on the conjugation of verbs. Manoramā, No. 270, is a vṛtti on roots by Ramānātha Çarmā, the son of Vedagarbha Tarkācāryya belonging to the Rāyī family among the Rādhīya Brahmins. The Brahmins of this family had been for a long time regarded so low that any matrimonial connection with them would reduce a Kulīn or noble Brahman to their rank. Probably the author wrote at a time when the family prestige was not so lowered. Rājādivṛtti, No. 312, is a commentary on Sūtras containing groups of words such as Rāja, &c., which are susceptible of the same grammatical changes. Number 321 is a commentary on the

Atmanepada chapter, called in Kātantra, Rucādi, by Madhusūdana. Number 333 is on the meanings of grammatical terminations by Ramākānta Cakravartī. Number 353 Çabdaçāstravivṛti by Raghunandana Çirompi is a work of the Kātantra School dealing with the meanings of affixes on verbal roots. At the outset he is confronted with the question why Çarvavarmā did not write the Sūtras on affixes and why Vararuci wrote them. No. 355 is a work on declensions by Ramānātha Cakravartī. Siddhāntaratnāṅkura by Çivarāma, No. 407, is a commentary on Çṛipati's supplement.

Samkṣiptasāra.—Next to Kalāpa the grammar which has the widest circulation in Bengal is the Saṅkṣiptasāra. It was composed by Kramadīçvara who has the high sounding epithet Vādīndracakracūḍāmaṇi, the crest jewel of the circle of great disputants, always preceding his name. His grammar is written on a new plan differing altogether from that of Pāṇini and others. His aphorisms were explained by Goyīcandra, but the most celebrated writer of this school is Jumara Nandī whose work is regarded as an authority. In the present volume we have got a book on Sanskrit roots, by that celebrated writer, named Dhātumālā, No. 196. Dhātumālā by Maheça, No. 197, and Dhātusaṅgraha, No. 200, also appear to be books of the same school. Saṅkṣiptasāra-kaumudī, No. 390, by Abhirāma Vidyālaṅkāra belonging to the Banerji family resident at Gayaghaṭa, and Saṅkṣiptasāra-ṭīkā, No. 391, by Çṛī Nyāyapañcānana, the son of Vidyāvinoda belong to this school. Rūpaprakāça, No. 324, is a work on conjugations by Kullūka Bhaṭṭa. He is not, however, identical with the commentator of Manu, because that great commentator was a resident of Nandanavāsī in North Bengal and subsequently settled at Benares, but the present author was a resident of Viçāla. He followed the etymological work entitled Dhātuprādīpa. Jñāpakāvali, No. 130, by Haragovinda is an exposition of the chapter on declensions. Kārapādāṭīkā, No 56, by Sarvavidyālaṅkāra who belonged to

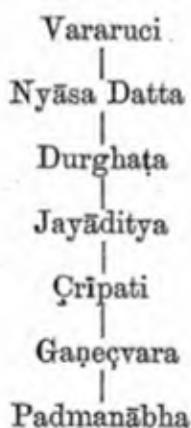
the Gayaghata Banerjis is a work on Sanskrit syntax according to this school.

Supadma School.—The Supadma grammar is current in Central Bengal, that is, in Jessore, Khulna and the 24-Parganas. The author is Padmanābha Datta who traces his ancestry from Vararuci one of the nine gems in the Court of Vikramāditya and the contemporary of Kālidāsa. The Maithila Brahmans consider this very Vararuci to be the founder of their most influential family. They consequently claim Padmanābha as their own. In the work entitled *Prṣodarāvṛtti*, No. 228, Padmanābha gives the date of the composition in the following chronogram:—

Çake Çailanavāditye caitre māsi rabeḥ sthitau.

Dvijena Padmanābhena bhāṣā sūtramidaṃkṛtam.

This means 1297 of the Çaka era that is 1375 A.D. Padmanābha thus traces his genealogy from Vararuci.

This genealogy seems to be very defective.

Rāmanātha Siddhānta in his commentary, No. 223, on the *Paribhāṣāvṛtti* by Padmanābha, says that Padmanābha was an inhabitant of Bhoragrāma in Mithilā, that his father was Dāmodara Datta. Padmanābha, in that work, is said to have written twelve works—1 *Uṇādivṛtti*; 2 *Dhātucandrikā*; 3 *Jaṇ-luk-vṛtti*; 4 another work; 5 *Paribhāṣāvṛtti*; 6 a poem named

Gopālacarita; 7 a commentary on Anandalaharī; 8 on Māgha; 9 on another work; 10 a work on Prosody; 11 a work on Veda and Smṛti named Acāracandrikā; 12 a lexicon named Bhūriprayoga.

Kāraḥaraḥasya, No. 58, by Rupaṛāma Nyāyapañcānana is a work on Syntax, according to this school.

Mugdhabodha School.—Mugdhabodha was composed by Vopadeva, a friend of Hemādri, by the middle of the thirteenth century in the Marhatta country then ruled by the Yādavas of Devagiri, and had a wide currency for some centuries in various parts of India. With the rise of the Mahratta power in the seventeenth century and the revival of Pāṇini, Mugdhabodha was pushed into a corner of Bengal, that is in the neighbourhood of Nadiyā where it is still assiduously studied. Its extensive currency in the fifteenth and sixteenth centuries is evidenced by the fact that Bhaṭṭojī Dīkṣita in his Manoramā has taken great pains in refuting the opinions of the author of Mugdhabodha. Three works of this school are noticed in this volume; a commentary by Kārtikeya Siddhānta, No. 288; a supplement by Nandakiṣor, No. 289; and Paribhāṣāvṛtti, No. 222, by Rāmaçandra Vidyābhūṣaṇa composed in Çaka 1610 that is 1688 A.D.

Sārasvata School.—The Sārasvata grammar was written by Anubhūtiṣvatrūpācāryya and it has extensive currency in Orissa and Tipperah. Sārasvata-pradīpa, No. 404, by Vidyābhūṣaṇa, is a commentary on this grammar.

Pāṇini School.—There is only one doubtful work in this volume of this school. It is Sāranirṇaya, No. 403, by Ramākānta Çakravartī, son of Madhusūdana Tarkavāgīça. It explains a very large number of Sūtras of Pāṇini with a view to supplement the knowledge obtainable by a study of the works of the Kātantra School.

Kalāpasāra, No. 44, is an unsuccessful attempt at the foundation of a new school. The author Rāmakumāra, Nyāyabhūṣaṇa, son of Rāmagati Vācaspati belonging to the Banerji family, resident of Pāccara, composed it at the

command of Rājā Gopīmohana by combining the Sūtras of Mugdhabodha, Sārasvata and Kalāpa.

This would be the proper place to treat of two works on spelling; one, Nakāravāda, No. 135, by Puruṣottama Deva and the other, Varṇaprakāṣa, No. 328, by Kaṇṇapūra, the minister of Amaramāṇikya, Rājā of Tipperah, at the request of Rājya-dhara, the Rājā's son.

Smṛti.—There are no original Smṛti works in this volume. The modern compilations described in it are mostly written by Bengalis from eleventh century downwards. These compilations may be broadly divided as ancient and modern, Raghunandana's huge work in twenty eight parts being the land-mark of the two. It is therefore necessary to fix the date of this great writer. Tradition makes him a contemporary of Caitanya, who died in 1533. The evidence of the genealogies tends to the same direction, but he quotes Haribhaktivilāsa by Gopāla Bhaṭṭa, a disciple of Caitanya, who survived that great reformer by many decades, and it is said that the Haribhaktivilāsa was completed in 1562. Raghunandana's activity therefore may be said to range over the second and third quarters of the sixteenth century. Works written before him and quoted by him will be termed ancient, and those written after him, modern. These modern works are not of much worth. They are mostly either commentaries on various parts of Raghunandana's works, or, handbooks based on these parts. But the ancient works before Raghunandan are of great value. Dānasāgara, No. 165, by Vallālasena, the famous king of Bengal, has been described by others, but the MS. belonging to Bābu Nagendranātha Vasu seems to be more complete and written in a more ancient hand; therefore I have taken pains to have it described again. From the preamble and the epilogue of this long work running over eleven thousand couplets on the subject of making gifts, we learn that Vallāla was the son of Vijaya Sena, the brother of Hemanta Sena, that by his own merit he made himself the lord of Gauḍa; that though he crushed in the battle-field the king of Gauḍa

who belonged to an invincible ancient family, Ballāla spared him in mercy; that his spiritual guide was Aniruddha a man of deep scholarship and irreproachable character and a resident of the Vārendra country. This Imperial compilation is perhaps the forerunner of the huge work entitled *Dānakhaṇḍa* by Hemādri. As the balance of evidence tends to prove the starting point of the Lakṣmaṇa era to be also the starting point of the Sena dynasty, we can safely place this work in the second quarter of the twelfth century.

According to the settlement of the Brahmanic hierarchy made by Vallāla Sena, the family which hailed from Sāhuḍi were degraded to a very low position, but the great ancient law-giver of Bengal, Mahāmahopādhyāya Çūlapāṇi was proud to call himself a Sāhuḍiyāna, hence he may be said to have belonged to a period anterior to Vallāla Sena, that is the eleventh century. Çūlapāṇi's quotations are authoritative, his language lucid and his arguments forcible. His *Prāyaścittaviveka*, in spite of Raghunandana's work on the same subject, still holds its own and is regarded as authoritative. In the present volume are noticed four works by Çūlapāṇi, namely, *Ekādaçiviveka*, No. 37, *Tithiviveka*, No. 152, *Vāsantiviveka*, No. 331, and *Vratākālaviveka*, No. 347. Nos. 152 and 347 describe him as Sāhuḍiyāna Mahāmahopādhyāya Çūlapāṇi, while the other two mention him as simply Çūlapāṇi.

Bhavadeva Bhaṭṭa shares with Guṇaviṣṇu the honor of settling the vedic rituals of the Brahmans professing the Sāmaveda in Bengal. He was a Raḍhīya Brāhmaṇa whose original progenitors settled at the village Siddhala from which the family derived its name. An inscription by him has been discovered in Orissa with a date belonging to the eleventh century. In this volume have been described two works by him, namely, *Prāyaścittaprakaraṇam*, No. 240, where he has been described as hailing from the village of Vālavaḍabhi, and with Bhujāṅga as his other name; and *Sambandhaviveka*, No. 399, which mentions him simply by name.

Rāmārcana Candrikā, No. 318, by Anandavana, the disciple

of Mukundavana may be called a *Tāntrika* work, as, it begins with a dissertation on the relations between the disciple and his preceptor, and, as, it is divided into *paṭalas*; but as Raghunandana quotes it, it has been placed amongst the *smṛti* works. It is a sectarian work of great value, and the sect to which it is a standard hand-book is still to be found in Bengal.

Çrikara and his son Çrīnātha belong to a period anterior to Raghunandana. The father has not written much, but the son is the author of a long series of *smṛti* works ending with the compound word *Tattvārṇava*. Raghunandana was at great pains in refuting many of his theories. In the present volume is noticed a commentary on the *Çrāddhaviveka*, No. 376, by *Çūlapāṇi*, which may be said to be a joint work of the father and the son, because though the work is given to the world in the name of the son, yet the author says that he is simply putting down what he has heard from his father.

There are in this volume three works ending with the word *Kaumudī*, namely, *Dāna-kaumudī*, No. 163; *Çuddhi-kaumudī*, No. 367; and *Çrāddhakriyāprayoga-kaumudī*, No. 373, all of which belong to a series entitled *Kriyā-kaumudī* by Govindānanda Kavikaṅkaṇācāryya, the son of Gaṇapati Bhaṭṭa, at whose command the series was written. There is another work, however, entitled *Mantrapuraṣcarāṇaṁ*, No. 271, attributed to Govinda Kavikaṅkaṇācāryya who appears to have been a very different person from the author of the *Kriyā-kaumudī*.

Çrāddhapradīpa, No. 375, by Pradyumna Çarmā hailing from Sylhet is a MS. copied in the *Çaka* year 1448 that is 1526 A.D. The book was written with a view to supersede a larger and more difficult work entitled *Çrāddhaprakāṣa* current in that part of the country. Pradyumna was the son of *Çrīdhara Çarmā*, who had jurisdiction over *Hākādidī* (jurisdiction perhaps as a judge or as a *Dharma Çāstrī*, who decided cases against Hindu religion, Hindu rituals and Hindu customs).

Çūdrāhnikācār, No. 371, by Jādavendra Çarmā is a work on the daily duties of a *Çūdra* composed under the order of

Rājā Raghudeva who is given the proud title of Gauḍa-mahī-mahendra and whose capital was sanctified by the holy Ganges; whose father was Vāsudeva, the brother of Vāṇeṣvara apparently the founder of the family.

Gopāla Bhaṭṭa was an inhabitant of Seringam in southern India, who became an ardent admirer of Caitanya; who in his tour round India visited that city of temples in the year 1509. Gopāla Bhaṭṭa renounced the world and embraced the doctrine of Caitanya. He was ordered to live in Vṛndāvana and to settle the rituals of Caitanya's followers, and he wrote the Haribhakti-vilāsa. Another of his work Satkriyāsāra-dīpikā, No. 395, quotes from Aniruddha, Bhīma Bhaṭṭa, Govindānanda, Nārāyaṇa Bhaṭṭa and Bhavadeva Bhaṭṭa for the purpose of the preservation of the purity of Vaiṣṇava religion. He was very unwilling to give his name as author, but he could not help it, because the elders of his sect demanded that his name should be associated with the work.

Çrāddhadīpikā, No. 374, is by Mahāmahopādhyāya Çrī Bhīma belonging to the Kañji Gāñi amongst the Rādhīya Brahmanas of Bengal. The MS. looks very old.

There are six works in this volume attributed to Raghunandana of which two Svarga-sādhana, No. 419, and Dolajātrā-pramāṇatattva, No. 187, do not speak of Raghunandana as the son of Harihar and belonging to the Banerji family, and are undoubtedly by a different author of the same name. The invocation in these works does not end with the classical words "Vakti Çrī Raghunandanaḥ." The Tīrthatattva, No. 153, and Grahayāgaprayogatattva, No. 108, contain all the signs of their being written by the great Raghunandana, though they are not to be found in the list of the orthodox twenty eight.

Of the commentaries on Raghunandana noticed in this work Prāyaścitta-tattva-tīkā, No. 239, by Rādhā-mohana Gosvāmī deserves a special notice, as the author is said to have been a friend of Colebrooke. He was an inhabitant of Çāntipura and a descendant of Advaita, the great associate of Caitanya. His scholarship was vast, as it

embraced Nyāya, Smṛti, Vyākaraṇa, Chandaḥ, Sāhitya and Vaiṣṇava literature. It is said that Colebrooke often went to Čāntipura to have matters relating to Sanskrit scholarship discussed with him.

Numbers 150 and 238 are commentaries on Raghunandana by Kācināth Tarkālaṅkāra, who has also written an abstract on atonements, No. 237. Another commentary on of Raghunandana's works is No. 368, by Guruprasāda Nyāyabhūṣaṇa.

Of the Smṛti works subsequent to Raghunandana, the most important is Vivādārṇavasetu, No. 335, by eleven Pundits from various parts of Bengal, under orders of Warren Hastings when he was Governor of Bengal, and not yet Governor-General. It took a year to compile the work, and the compilation is one of the most valuable that ever appeared on Vyavahāra, or the law of law courts in India. As there was no Sanskrit scholar to translate it into English, it was rapidly translated into Persian, and from Persian into English by Mr. Halhed. The translation was published in England under the title of a Code of Gentoo Law. The names of the Pundits are:—

1. Vāṇeçvara Vidyālaṅkāra.
2. Kṛpārāma Tarkasiddhānta.
3. Ramagopāla Nyāyālaṅkāra.
4. Kṛṣṇajīvana Nyāyālaṅkāra.
5. Vireçvara Pañcānana.
6. Kṛṣṇacandra Sārsvabhauma.
7. Gaurikānta Tarkasiddhānta.
8. Kālīçaṅkara Vidyāvāgīça.
9. Çyāmasundara Nyāyasiddhānta.
10. Kṛṣṇakiçora Tarkālaṅkāra.
11. Sītārām Bhet.

They consulted Caṇḍeçvara, Viçveçvara, Viçvarūpā, Vijñāneçvara, Halāyudha, Çrī Kṛṣṇa, Vācaspati, Jīmūta-vāhana, Çrikara, Çūlapāṇi, Govinda, Lakshmīdhara, Raghunandana, Çrīnātha and Bhaṭṭa.

It would not be out of place to mention here of the other two works on Hindu Law, compiled under the auspices

of the East India Company during the early years of their rule in Bengal. One was the *Vivādashangārṇava* by the great Jagannātha Tarkapañcānana, helped by his pupils, Rādhākānta, Guruprasāda, Rāmamohana, Rāmanidhi, Ghanaṣyāma and Gaṅgādhara, to whom he acknowledges his obligations. This was a huge work embracing all the different topics on Hindu Law, two of which have been translated in 1797 by Colebrooke in four volumes, and formed the basis of Hindu Law of Inheritance and Contract as administered in British Courts of Justice in Bengal. The entire work in Sanskrit is to be found in the library of the Judges of the High Court. The other work related to the Maithila School of Hindu Law, compiled by Suberu Miçra and never translated.

Smṛtisarvvasva, No. 417, by Nārāyaṇa Banerji, of Kṛṣṇanagar, near Khānākul in the district of Hughli, known as Banerji Thākur, is a hand-book of *Smṛti* for the use of the family in strict accordance with the Code of Raghunandana. Nārāyaṇa also wrote a number of works in verse or *Kārikās* on the same subject. He belonged to the early part of the eighteenth century, and his descendants were till lately much respected for their scholarship.

Raghunandana's work ending with the word *Tattva* embraced as a rule the duties of householders, Brahmans and others, but he was absolutely silent about those who renounced the world and became mendicants, so a necessity was felt about two hundred years ago for a work on the duties of *Bhikṣus*. And a work was written by *Çrikanṭha Tīrtha*, the disciple of *Paramahamṣaparivrājakācāryya Çri Mahādeva Tīrtha*. This *Çrikanṭha* before he renounced the world was named *Kālicaraṇa*, and was the descendant of *Kāmadeva Pundit*, who held the highest place among the *Raḍhiya Kulīna* Brahmans of Bengal. The work is *Bhikṣutattva*, No. 263. The Codex Architypus of this work and another small work by the same author belongs to my family collection, copies from which are to be found in various libraries, both in Europe and India.

Of the other works on *Smṛti*, No. 242, by Kṛṣṇadeva

Smārtavāgiça, No. 248, by Yādavendra Vidyābūhuṣaṇa, and No. 241 by Mohanacandra Vidyāvācaspati relate to the atonement of sins. The last author has a work, No. 366, on purification, in the form of Kārikās. He was a Banerji. Numbers 160 to 162 by Harinātha Miçra, Ananta Bhaṭṭa and Vardhamāna, respectively, are on adoption. Numbers 166 to 168 by Mohanacandra, Acyuta Cakravartī and Raghurāma Çiromaṇi, respectively, are on inheritance. Numbers 15 and 16 by Çyāmasundara and Caturbhuja are on aṣauca or impurity owing to births and deaths in the family.

Numbers 415 and 416 by Rāmbhadra and Narottama, respectively, are short abstracts of Smṛti in general. Kāçi-tattvaparakāçikā, No. 65, by Raghunāthendra Çivayogī deals with the sanctity of various holy spots in the city of Benares, and quotes various Purāṇas, Upaniṣads and Tantras as his authority. Rāmaratna Banerji of Cātrā, near Serampur, retired in his old age to Benares. He was one of the companions of Çyāmācaraṇa Banerjī, a retired zemindar, who took delight in talking about the sanctity of Kāçi. To please him, Rāmaratna collected together a large number of facts about Kāçi, which was put into Sanskrit by one Kālacandra. This work is entitled Kāçibhāṣyāmṛta, No. 66. This is a very modern work, and it extends to eight thousand five hundred Çloka. Number 38 is a treatise on the process of making the gift of a cow. Number 88 treats of the religious ceremonies to be performed at Gayā. It is by Raghunātha Bhaṭṭa, the son of Mādhava. Number 107 treats of the propitiation of the planetary deities. For the deliverance of the soul of the deceased, a bull is branded at his Çṛāddha with a certain mark and allowed to roam at large. This is known as the Brahmini bull, which is held sacred in almost all Hindu cities. In the case of the death of a woman leaving her husband and children behind her, the gift of a cow marked with sandal-paste is regarded as conferring great merit on the deceased, and the branding of the bull is discarded. Numbers 110 and 111 by Vācaspati Miçra and Ratnanātha Bhaṭṭācāryya

respectively, treat of the process of making such a gift. Number 172 gives the process of purifying any reservoir of water defiled by a corpse or a carcass. Number 277 treats of the process of lighting lamps on the new moon in the month of October.

Darṣana.—Of the six schools of Hindu Philosophy, Bengal developed the Nyāya system under the auspices of Vāsudeva Sārvabhauma and his distinguished student Raghunātha Ācārya in the sixteenth century of the Christian era, and Navadvīpa School has since then held the most prominent place for the study of this system of philosophy. Before the advent of Vāsudeva, the Bengalis studied very little of philosophy, and that little was confined to the handbooks of Mīmāṃsā. Sāṃkhya and Vedānta was little studied and Pātañjala less. Vaiśeṣika was considered as identical with or supplementary to the Nyāya system. Indeed, what goes by the name of Navadvīpa School of Nyāya is simply a happy amalgam of the two systems, Nyāya and Vaiśeṣika.

In the present volume we have several works by Mathurānātha Tarkavāgiṇī, a distinguished pupil of Raghunātha, who had the rare gift of really elucidating the text he commented upon without burdening his work with theories and dogmas of his own. He commented upon not only the whole of the Tattvācintāmaṇi and Dīdhiti, but also on several ancient works. Number 18 deals with the relation of words in a sentence. A collection of words cannot by itself give any meaning unless all the elements for the completion of the sense are present. If any element is not present, there is an Akāṅkṣā for it, that is a want is felt. In the present treatise Mathurānātha deals with the Akāṅkṣā. In No. 21 he attempts to give the meanings of the verbal terminations and their relation with other terms in the sentence. In No. 25 he deals with the question of the mind which is regarded as an atom and an internal organ of sense coming in contact with the Ātmā, which is regarded as infinite. In No. 356 he deals with the evanescent character of articulate sound. The Mīmāṃsā School thought that

articulate sound was eternal. It only manifests itself at certain times. The Nyāya School held the opposite theory that articulate sound is produced and destroyed. In No. 357 is refuted the theory that *Ṣabda* or authority is no testimony. The Vaiṣeṣikas thought that the testimonies were two, perception and inference, while the Naiyāyikas thought that analogy and authority were as good testimonies as the other two, and Mathurānātha held the latter view. All these five treatises are but parts of one great work, namely, Mathurānātha's commentary on the *Tattvacintāmaṇi*.

In the seventeenth century the Navadvīpa School was represented by two men—Jagadīṣa Tarkālāṅkāra, a Pāṇḍitya Vaidika Brāhmaṇa and Gadādhara Bhāṭṭācāryya, a Vārendra Brāhmaṇa. The latter never completed his studies and got no title. He is therefore known simply as Bhāṭṭācāryya. On the death of his professor he thought there was nobody at Navadvīpa who could teach him, and so he never completed his studies. But he wanted to be a professor himself. No student, however, would come to a man who never completed his studies and got no title, and he began to teach the flower trees of his garden on a public road. His teaching gradually attracted the attention of students, who in a short time deserted other professors and flocked round him. Thus he became a great professor and wrote a complete commentary on the *Dīdhiti* of Raghunātha. A portion of this work is represented in No. 229.

Jagadīṣa was an elder contemporary of Gadādhara. He wrote a very large number of treatises, mostly commentaries, but there were some original works of great merit. None, however, of greater merit than *Nyāyādarṣa*, No. 213, which deals with the most abstruse doctrines of the Navadvīpa School, such as the doctrine of causality and its three different aspects. The material cause and the efficient cause are well known, but the Naiyāyikas believe in another thing, the *Asamavāyikāraṇa*, that is, the attributes of the material cause producing similar attributes in the material effect. The

great Jagadīṣa of Navadvīpa is, however, to be distinguished from another Jagadīṣa known as Jagadīṣa Pañcānana, the commentator of the Bhagavatgītā, No. 257, of Anandalahari, No. 29, and of Mahimnastava, No. 281.

Sabdaçaktiprakāçikāṭippanī, No. 352, is a commentary on one of Jagadīṣa's most important and widely-known original works on the application of Logic to Grammar by Kṛṣṇakānta Vidyāvāgiṣa, the son of Kālicaraṇa Nyāyālaṅkāra of Navadvīpa, who flourished during the latter end of the last century, and wrote commentaries on Nyāya, Smṛti with equal facility, and composed a few poems of merit.

A commentary, No. 280, on the first chapter of Dīdhiti, was written by Kṛṣṇadāsa Sārvabhauma, who does not seem to have been an inhabitant of Navadvīpa, though belonging to the Navadvīpa School. A MS. of this work, dated Çaka 1576, has been examined at Bhātpādā.

Kaṇāda was a contemporary and a fellow-student of Raghunātha Çiromaṇi, the founder of the Navadvīpa School. They were both students of Vāsudeva Sārvabhauma, who for the first time taught Nyāya Philosophy at Nadiyā, at the commencement of the fifteenth century. Vāsudeva was a student of Mithilā, but was not very loyal to his alma-mater. Kaṇāda was one of the first batch of his students. Kaṇāda went to Mithilā to complete his education, but came back, impressed with the idea that if a scholar of superior merit goes to Mithilā, he can rise superior to the Pundits of that country. Acting under this impression, he induced Raghunātha, belonging to the next batch of his Professor's pupils, to visit Mithilā. Raghunātha defeated the best of the Maithila Pundits in argument and renounced the allegiance of Mithilā and started a new school. It was not known if Kaṇāda wrote any work on Nyāya. Number 14 of the present volume is a work by him. It deals with the various terms of syllogism.

Indian philosophers are unanimous in making the mind a sixth organ of sense and an internal one as opposed to the

external organs. Well, asks someone, in that case why should inference be regarded as a different testimony from perception. Should it not rather be regarded as a perception by the internal organ, *i.e.*, mind. Number 4, an anonymous work, tries to refute this argument and to establish the position of inference as a separate testimony.

These are the works belonging to the Navadvīpa School. But there are many representatives of the older school of thought. Tarkapradīpa, No. 141, by Rāmahari, attempts to establish the sixteen categories of Gautama. Guṇaparakāṣa, No. 93, by Vardhamāna, the son of the great Gaṅgeśa, is a commentary on Udayana's great work entitled Guṇakiraṇāvali, dealing with attributes that inhere in the substance but are not essential to it. Number 94 is a commentary on the second remove on the same work by Udayana. Tarkasaṅgrahacandrikā, No. 143, appears to be an anonymous commentary on Tarkasaṅgraha, but it traverses the whole field covered by the amalgamated Nyāya-Vaiśeṣika School. Padārthasaṅgraha, No. 217, by Bijayīndra Bhikṣu, though belonging to the amalgamated school, seems to differ from it to a very great extent. It believes in ten categories instead of seven, the additional three being Viçīṣṭāmsī, Çakti and Sādrçya, *i.e.*, the particular, power, and similarity.

Tarkabhāsābhāvārthadīpikā, No. 142, by Gaurīkānta Bhaṭṭācāryya, is a commentary on a work entitled Tarkabhāṣā by Keçava Miçra, dealing with the technical terms of the amalgamated School of Philosophy. Mukativicāra, No. 287, seems to be a distant echo of Jagadīça Tarkālaṅkāra's well known work, the Mukti-vāda. Ratnakoṣavicāra, No. 305, by Ratneçvar Nyāyālaṅkāra attempts to establish a peculiar theory that under certain circumstances an inference in the form of a doubt is possible, and so inference may not always be positive knowledge. Lāghavajñānaṃ, No. 326, is an anonymous work on a most abstruse and difficult point on the chapter of inference in the modern School of Nyāya Philosophy. Number 336 also deals with a very abstruse point.

Vyutpatti-vicāra, No. 346, is an application of logic to grammar. Çabdaratna, No. 351, by Rāmaçaraṇa, is a much easier work on the same subject. Sāpekṣavāda, No. 402, is a very short treatise on a most important subject, relating to the analysis of compound words. No words should be compounded together which demands another word beyond the compound to complete the sense. Siddhāntadīpa, No. 405, is an application of logic to grammar.

Mīmāṃsā.—There are only three works of Mīmāṃsā in this volume. The first is Jñānādvayarahasya, No. 128; 2nd, Dharmadīpikā, No. 192; and 3rd, Svaprakāçarahasya, No. 418. Number 2 was written by Candraçekhara Vācaspati, a Vārendra Brāhmaṇa who settled at Navadvīpa in the beginning of the eighteenth century and wrote many works on Smṛti. His grandfather was well versed in all the six systems of philosophy. His Dharmadīpikā is a short treatise on the application of Mīmāṃsā doctrines in the illucidation of Smṛti texts. Number 3 is an anonymous work for the purpose of establishing the theory that knowledge is self-evident; and for refuting other theories on the subject, namely, knowledge is super-sensual and that it is evident only by a subsequent perception that I know this, &c.

Vedānta.—Kāçirāma Vidyāvācaspati of Vākuḍā, a Paçcātya Vaidika Brāhmaṇa who flourished about the beginning of the eighteenth century, and whose great great grandsons are still living, is well known to the Pundits of Bengal, simply as the earliest commentator on the twenty-eight works of Raghunandana. That he wrote treatises on the Vedānta system of philosophy is very little known. In this volume, however, we find two works by him on Vedānta: one, No. 24, is a commentary on the Vedānta treatise entitled Atmaprākāça; the other, No. 393, is a commentary on a work entitled Saṃkhyāprākāça. In No. 24 the author says that he obtained from Gopāla Siṃha, the king of Mallabhūma, now in Bankurah district, four betels and sandal paste in the presence of a large assembly of Brahmans; that his father was

Nyāyālaṅkāra, who was the crest jewel of the Pundits of Bengal; that he wrote a commentary on a work by Budhavara *i.e.*, the author of the text, Nandarāma. The other commentary is also on Nandarāma Tarkavāgīṣa's work. It relates to the knowledge of spiritual truth, and is not confined to Vedānta system alone. Both these works are stamped with Kācīrāma's peculiar signature, namely :—

Ṣrī Ṣrijāne dayādhāne caraṇābjatale tava.

Ṣrī Kācīrāmakṛtīnā kṛtīreṣā samarpitā.

Avadhūtānubhava, No. 13, is attributed to Aṣṭāvakra, one of the great sages of ancient India. Though a short work, it is divided into twenty-one prakaraṇas and six saṃgrahas. It relates to the attainment of indifference to the world and to emancipation from bondage. Vādamālā, No. 329, by Jayatīrtha, is an exposition of the theories of Mādhvācāryya. Vādi-bhūṣaṇa, No. 330, by Puruṣottama, refutes the theory that bondage is unreal, and thereby attempts to establish the authority of the Vedas. This also belongs to the same school of thought. The author bows to Pūrṇaprajña *Yogī*. The only work on Yoga in this volume is Yogakalpalatikā, No. 299, by Rāmagati Sena, belonging to the Vaidya caste, and resident of East Bengal. His descendants are still living, to the sixth remove. The author quotes from various tantras and traverses the whole field of the Yoga praxis from the very first dawn of spiritual knowledge to the attainment of liberation in life through the various Proceṣsas of Yoga postures, restraining breath, &c., &c.

Jyotiṣa.—Of the *Jyotiṣa* works Nos. 82, 83, 120 and 121 relate to the casting of Horoscopes: Nos. 233, 234 and 235 deal with fortune-telling by means of questions; Nos. 80 attributed to Nikaṣā, the mother of Rāvaṇa, and 81 to the Kerala method of fortune-telling by questions. Lauhityavarasena, belonging to the Vaidya caste and to East Bengal is a voluminous writer in this department of *Jyotiṣa*. He is the writer

of Nos. 120 and 235 and the commentator of No. 234. *Aṅkanirṇaya* No. 2 by an author, who modestly hides his name and says he is the son of *Vidyācandra*, is, though short, a useful work, because it gives the value of figures in words. *Adbhutadarpaṇa*, or mirror of omens, No. 3, by *Mādhava Ṣarmā* the son of *Raghunātha*, belonging to the family of *Budhavāṇa* and the elder brother of *Mahāmahopādhyāya Govinda*, deals with celestial, terrestrial, and atmospheric omens and the method of propitiating planetary deities. He quotes very old authorities such as *Vṛddha Garga*, *Mayūracitraka* and others. *Kālotṭara*, No. 63, deals with untimely death and other mishaps by observing the signs of the Zodiac and the asterisms. Nos. 132, 133, 134, 169, 388 and 394 are works which deal with astrology in general. No. 144 represents the Arabic system of astrology in Sanskrit. It deals with *Varṣaphala* or the consequence of the influence of the various Members of Zodiac on a man's fortune during a year. *Bhāsvatī* is a well known work on astrology by *Ṣatānanda*, No. 262 is a commentary on that work by *Kuvera*, who hails from *Kānjivilva* a Bengali *Brāhmaṇa* of *Rāḍiya* distribution. *Viṣṇusiddhānta-grantha*, No. 338, is perhaps one of the old *Siddhāntas* or works on astronomical science. The interlocutors are *Viṣṇu* and *Lakṣmī*. The sun is the great progenitor of the world. He is *Brahmā*, he is *Viṣṇu*, he is *Ṣiva*, and above all, he is *Brahma*. *Viṣṇu* taught this science to *Lakṣmī* when 1555200017064000 years of *Brahmā* had already passed. What the duration of a year of *Brahmā* is, is well known to orientalists. The *Ṣaka* king who has given his name to an era current in India will flourish says *Viṣṇu* after 1955883179 years from the creation of the earth. The work declares that in the matter of propitiating planets, the *Grahavipras* are supreme. These are *Ṣakadvipī Brahmanas* who hold a very low position in Hindu Society. They are to be treated as Brahmanas only when they hold the calendar in their hands. Brahmanas should not even be seen on occasions of *Grahayajñas*. Almost all these works are by Bengali authors either *Brāhmaṇa* or *Vaidya*.

Vaidyakas.—The Vaidyaka (medical) works are mostly by learned men belonging to the Vaidya caste, generally hailing from East Bengal. Ayurvedasārāvali, No. 31, by Dhanvantari Kara, a Vaidya by caste, appears to be a modern compilation. The MS. though incomplete runs through nearly nine thousand verses. It deals with the preparation of medicines and with the symptoms of diseases. Cikitsāratna, No. 113, by Jagannātha Datta, a Vaidya by caste, and Cikitsāsāradīpikā, No. 114, by Harānanda Dāsa are works of the same class. The writer of the latter work says “the original works on medicine were short, Jagannātha Datta wrote rather a large work. Kavicandra made it larger. His work is Sāradīpikā, I have expanded it into an ocean.” No. 122 is a short work on digestion, or rather on certain combinations of eatable things that are easily digested. The combination of cocoanut and rice; that of thickened milk and jack fruit; that of ghee and lemon juice are easily digested. Dravyaguṇasaṅgrahatīkā, No. 189, by Ćiva Dāsa Sena, a Vaidya by caste, who belonged to the thirteenth century, is a commentary on Dravyaguṇasaṅgraha, *i.e.*, medicinal properties of herbs written by Cakrapāṇi Datta, who flourished about 1060 A.D. There was a medical man named Lāusena at the Court of the Rājā of Ćekharabhūma. He defeated Vāṇīvilāsa Kavisārvvabhauma. His son was Kākuts-
tha Sena and grandson Lakṣmīdhara Sena, great grandson, Taruṇa, and great great grandson, Ananta. Ananta obtained from the Muhammadan sovereign of Gauḍa great marks of distinction. Ćiva Dāsa was Ananta’s son. Nāḍīprakāṣa, No. 201, is a work on feeling the pulse attributed to Kaṇāda. Kaṇāda in the preamble says Ayurveda is the fifth Veda which was known to none but Ćiva. From him Brahmā learnt it, from Brahmā Indra, from Indra Kaṇāda himself. Madhu-
matī, No. 266, by Nṛsiṅha Kavirāja, belongs to the same class as No. 31, Yogāvali, No. 302, appears to be a Tāntrika work on medicine, as it is in the form of a dialogue between Ćiva and Durgā. It deals with Yoga or mixing up of various medicinal substances. Rasaratnākara, No. 308, is an ancient

work on Chemistry by Nityanātha, one of the Nāthas or mendicants supposed to have been possessed of superhuman power who played so important a part when Buddhism was fast degenerating into a man worship. There is a small temple dedicated to Nityanātha at the Svayambhū kṣetra in Nepāl. Rasasāra, No. 309, by Govindācāryya is a very recent work on the same subject. Rugviniṣcaya-tīkā, No. 320, by Rāma Kriṣṇa Bhaṭṭa is a commentary on Mādhava Kara's Nidāna. Vaidyavallabhā, No. 342, by Çrikānta Dāsa, a Vaidya by caste, though short, is a very interesting work, as it gives directions for keeping up good health and other useful information for the benefit of those who cannot read the Çāstras extensively, who are poor or who are otherwise unable to protect themselves from diseases.

Tantras.—Any system of worship other than that sanctioned by the Vedas goes under the general name of Tantra or Agama. The great object of the Tāntrika works is the saving of the soul of women and Çūdras who have no access to the Vedas. The word Tantra, if I am permitted to hazard a conjecture, means shortening, abbreviation, *i.e.*, reducing in something like algebraical forms, Mantras or formulae that would otherwise run to scores of syllables. The question of the origin of Tantras will be discussed elsewhere.

The Tāntrika works may broadly be divided into original works and compilations. The authorship of original works is attributed as a rule to Çiva who at the earnest solicitation of his dearly beloved wife, Pārvatī reveals to her in small dozes the mysteries of various occult worships. Sometimes the interlocutors are not Çiva and Pārvatī but some Bhairava, terrible attendant of Çiva, and his wife. The language is Sanskrit, always ungrammatical, sometimes outrageously so. The subject varies from the attainment of Salvation to the meanest fetish worship. Sometimes the directions of worship are plain, open, fervent, and beautifully impressive, at other times they are filthy, obscene, obscure, dark and mysterious. The distant object is always emancipation of the soul from

the bondage of the world, but the nearer object is often of a less spiritual character. The Śaṭkarma or the six great objects are Māraṇa, killing ; Akarṣaṇa, attracting ; Vaçikaraṇa, subjugation or bringing under complete control ; Vidveṣaṇa, generating malicious feeling ; Uccātana, uprooting ; Stam-bhana, stupefying.

The Yoga system developed by Patañjali and his school, has undergone a mysterious modification in the hands of the Tāntrikas. They have given it a grim and terrible aspect scarcely contemplated by the originator of the Yoga system. In imitation of the Vedic sacrifices in the Vedic system of worship, the Tāntrikas have their Homa and their system of worship, and there is nothing under the sky which is not resorted to for the purposes of attaining their mysterious ends. Curing of diseases, attainment of longevity, good health, &c., are objects for which Tantras are often resorted to. Consequently we have Tāntrika works on medicine and Tāntrika directions for the preservation of health, which differ materially from the current Hindu science of medicine.

It is generally considered to be the third system of religion and worship, the Paurāṇika being the second. But the Tāntrika works specially the more ancient of them, place themselves in juxtaposition with the Vedic system alone and but rarely mention the Paurāṇika system, and if the Paurāṇika system is carefully analysed, it would seem to be purely Vedic in its ancient and almost purely Tāntrika in its modern form, though throughout the Purāṇas there runs a vein of Vedic culture.

The Tāntrika compilations in India are generally by Brāhmanas, who have drawn their materials from the original Tantras and systematized them often mixing them up with a small modicum of Vedic culture derived from Smṛtis and Purāṇas. It is not yet possible to say when these compilations began to be written, and which is the most ancient of them, but it would not be out of place to throw out a conjecture, that the most ancient compilation on the Bengal side, at

least, is not much older than the Mahomedan conquest. We have got a large number of these compilations in the present volume. One of the most recent and at the same time most extensive of them, enumerates 160 works from which it had drawn his materials, including original Tantras and compilations. In this list there are only three works which may be regarded as outside the Tantras, namely, Nṛsiṅhatāpaniya, Matsyasūkta, and Viṣṇudharmottara, though the position of the last is rather doubtful. This work is entitled Āgamatattvavilāsa, No. 22, by Raghunātha Tarkavāgiṇi, an inhabitant of Napādi perhaps in East Bengal. The author must have flourished some time after Kṛṣṇānanda Āgamavāgiṇi of Nadia from whose work he quotes and whose descendants are still living. The work extends to more than thirteen thousand śloka.

Kaulāvalinirṇaya, No. 85, by Jñānānanda Parama-haṃsa deals mostly with obscene and terrible rites. The Cakra or circle in which votaries male and female drink together and indulge in all sorts of excesses, is prescribed as one of the most meritorious things for a Kaulika, *i.e.*, one who follows the family of Kali or Vāmācārins or the left-handed worshippers. Some of these practise their meditations sitting on dead bodies, at midnight, others on the cremation ground, some on the heads of five animals. Jñānānanda though he is called a Paramahaṃsa, gives detailed directions for these terrible and obscene rites.

Tattvaparakāṣa, No. 137, by Jñānānanda Brahmācārī is also another work on Vāmācāra or left-handed worship. The present codex however contains only one part out of twelve of this work said to be in existence. The work was composed in the 1730 year of the Saka era at Jinārddi on the western bank of the Brahmaputra. Tantradīpakā, No. 138, a work in nearly 20,000 śloka is by Gopāla Pañcānana, the grandson of Kṛṣṇānanda Āgamavāgiṇi and the son of Harinātha. It treats fully of the right-handed and very shortly of the left-handed form of worship.

Kālisarvvasva-samputā, No. 60, by Ṣri Kṛṣṇa Vidyā-
laṅkāra, the son of Nyāya-vagiṇa Bhaṭṭācāryya is a Tāntrika
compilation, running to 4,000 ṇokas. The authorities con-
sulted are mostly original Tantras nearly a score and half
of which have been mentioned by name in the preamble. The
subjects treated of are identical with those in No. 22.

There is a hymn to Kālī in which are given one thousand
of her epithets all beginning with the letter "KA." It is
one of the most solemn and awe-inspiring hymns ever heard
in India. The hymn has many commentaries but the most
popular one in Bengal is by Pūrṇānanda who flourished in
East Bengal during the last half of the sixteenth century.
There is another commentary on the same noticed in No. 62.
The name of the Commentator is not given. The hymn is
attributed to Mahākāla, a ferocious form of Ṣiva, who is also
called here the Adinātha, the first of the Nāthas, human
beings with superhuman powers, belief in whom because
very common about six centuries before the present time.
This belief gave rise to Lamaism in the North and the
System of Gurus or Tāntrika Spiritual Guides in Bengal.
This Mahākāla is to be differentiated from the Mahākāla of
Ujjayinī who was a form of Ṣiva not at all ferocious so
far as can be gathered from the works of Kalidāsa and
others. This is rather the Mahākāla of Nepāl feared by
Hindus and Buddhists alike. The two epithets of the hymn
commonly met with are Medhā-sāmrājya and Sundarī
Ṣaktidāna or oVaradāna. The meanings are obscure. The
first means perhaps "having an Empire over memory"
because the solemn hymn once heard can scarcely be forgotten
and the second means perhaps "the giver of power over the
beautiful," that which leads the mind to the beautiful or to
beatitude.

Kuladīpikā, No. 71, appears to be a compilation through-
out in verse; it has no interlocutors like the original Tantras;
the author says that he has consulted many works on
Kulaṇāstra. Now-a-days the word *kula* with its derivatives

Kaula and others have come to mean, in the month of a Tāntrika one who revels in the five *M's* namely, *Madya* (wine), *Māmsa* (meat), *Matsya* (fish,) *Mudrā* (delicious food), *Maithuna* (sexual intercourse.) But when this book was compiled *kula* does not seem to have acquired this degraded meaning.

In every Pūjā there is a "dhyāna" or meditation. The votary attempts to realise in his mind some form of the deity worshipped. That form is given in the formula called "dhyāna-mantra." No. 159 contains a commentary on the dhyāna formula of the *Dakṣiṇakālīkā*, the goddess who is propitious. The formula consists of 9 verses. But in these a complete and vivid picture of the goddess is given.

Kramadīpikā is a well-known Tāntrika work on the worship of *Kṛṣṇa* or *Viṣṇu* written in long verses in flowing poetic style. No. 86 is a commentary on that work by an anonymous author.

Numbers 96 and 97 are commentaries by *Anantarāma* and *Raghunātha Nyāyālaṅkāra* respectively on *Gurupādukā Stotra*, or a hymn addressed to the foot-prints of the spiritual guide. The word *pādukā* means the shoe, but in Tantras it means foot-prints which are often worshipped under the names of *Carāṇa*, *Pādapadma* and so on. These prints are as a rule carved on hard stones and placed in conspicuous positions. The foot-print of *Viṣṇu* forms the great object of worship at *Gayā*. The Hymn is in five *Indravajrā* verses with solemn and awful accents.

Govinda-kalpa-latā by *Samīracāryya*, No. 100, is a Tāntrika compilation on the worship of *Viṣṇu*. It uses all the paraphernalia of the *Çakti* worship, but, still the author is a bigoted sectarian and asks his readers never to take the work or read it at a place where *Çakti* is worshipped and *Çakti* worshippers live.

Japa-rahasya, No. 119, gives directions for counting the beads (*i.e.*), repeating the name of the divinity worshipped.

Pūrṇānanda was a great Tāntrika compiler of the sixteenth

century. He was a Vārendra Brāhmaṇa born in the district of Rajshahi, left an orphan at a tender age. Brahmānanda, a great Tāntrika writer of his time, brought him up and initiated him in the mysteries of Tantra. The place where he obtained siddhi or success is still known as siddhinagara. Purnānanda became the guru or spiritual guide to a number of influential Brahmans in the North and East Bengal and his descendants are still to be found in many places, working as spiritual guides. Kātiḥar in Maimensing appears to be the great stronghold of his descendants. Tattva-cintāmaṇi his great work runs through several thousands of ślokas. The influence which he and his Guru still exercises over the Brahmans of Bengal is very great. He was devoted to the left-handed worship.

Tantrapradīpa is a compilation by Jagannātha Cakravartī belonging to the Kāñjī gāṇī of the Rāḍhīya Brahmans of Bengal. His work is over 4,000 ślokas in extent and gives general rules for worship.

Tantrarātna, No. 140, is by Anandānandanātha the son of Sahajānandanātha on the left-handed form of worship. What the Brahmans call the right-handed worship is not much to be found among the Buddhists. The Brahmans say that the Virācāra or the left-handed worship is not confined to Brahmans alone as the others are, even the Atheists (i.e., Buddhists) can be votaries under this system. I have elsewhere shown that the Nāthas are the remnants of the Buddhists in Bengal. They are called Yogīs but are as a caste considered out of the pale of the four castes, i.e., Hindu Society. They live by weaving, but there were and still are men among them learned in Sanskrit. I believe the present author is one of them.

Tārārahasya, No. 148, by Brahmānanda, the spiritual guide of Pūrpānanda and the disciple of Tripurānanda deals with the worship of Tārā. She is repeatedly represented to be identical with, or, better to express the idea, she is never to be differentiated from Ekajāṭā, Kālikā, and Nīla Sarasvatī.

There are five regions one above the other all called Çūnyas or void. Tārā's abode is in the fourth Çūnya and Kālikā's in the fifth Çūnya. On the forehead of Tārā is Akṣobhya. Virocana, Māmaka Pāṇḍara are Āvaraṇa devatās or divine guards. Mahāpratisarā is a goddess who is often mentioned in this work. The worship it enjoined should be conducted in strict accordance with the customs of Mahācīna or China Proper. Fasts, &c., are not congenial to the goddess Tārā. All prohibited meat might be used in the worship of this goddess. These facts confirm the idea that Tārā was a Buddhist Tantrika diety grafted into the Hindu system. Brahmānanda was not, however, the first to graft, as he quotes a number of Hindu works on Tārā.

Tarīnyastaka, N°. 149, is a hymn to Durgā in her name Tārīṇī written by one Rāmajaya in Tūṇaka Metre.

Tripurāsārasamuccaya by Bhaṭṭa Nāga, No. 157, is written in long and flowing verses, the grandeur of language concealing many things that are obscene and unspeakable. It gives the processes of bringing Kings, ministers, handsome women, and even goddesses under the power of the worshipper.

Number 158 is a short Hymn to Kālī in her right-handed form to be used by the *Vīras*, i.e., by those who are not under any moral restraint in the fervency of their devotion.

The next work No. 159 is a commentary on another Hymn to the same form of Kālī to be used by the Paçus, i.e., those worshippers who keep themselves within the restraints of social and moral obligations. This Hymn is said to emanate from Mahākāla this time not represented as Adinātha as in the other Hymn, already noticed. The present Hymn contains 22 verses in Çikhariṇī Metre and is very sonorous and charming to hear.

Cintāmaṇi tantra, No. 115, appears to be one of the shortest as well as the simplest of the original Tantras treating of mysteries of Mantras, their vivification or blooming up in vigorous life and of the posture of the fingers resembling

the female organ. The last is called *Yoni Mudrā*. This is again treated as a deity and amulets sacred to this deity are worn. The work seems to treat of some of most elementary Tāntrika conceptions such as Kuṇḍalinī, Maṇipura, &c. The former means the coils of a vein in the midst of which the soul is said to reside and the latter the jewelled room in which it lies.

Caitanya-kalpa (from the Brahmayāmala), No. 116, is a most recent work written with the view of proving Caitanya, the great Vaiṣṇava reformer of the sixteenth century, to be an incarnation of Viṣṇu. It is said to be a part of Brahmayāmala, one of the six yāmala Tantras, treating of obligatory mysterious nocturnal ceremonies productive of great merit to the worshippers.

We have got only one chapter of the Jyāna-tantra, namely, the tenth in the codex examined as No. 124. The chapter treats of the qualification of the Preceptor, the manner of initiation, and cognate topics. The last śloka is significant. It says that mendicants alone should adopt the system of left-handed worship with five M's., namely, *Matsya* (fish), *Māṃsa* (meat), *Madya* (spirits), *Mudrā* (delicious food), and *Maithuna* (sexual intercourse) while the householders are to adopt the right-handed system without any one of these. The chapter is called a *pariccheda*, and not a *paṭala* and the interlocutors are Ćiva and Nārada and not Ćiva and his consort.

Codex No. 125 contains only the sixth chapter of the Jyānabhairavī-tantra which treats of the worship of Trijaṭā, which has, says the speaker Mahādeva, already been described in the work entitled Brahmacintāmaṇi.

Jyāna-mārjaṇī-tantra, No. 126, is a short but very curious work as it adopts the Vedantist line of thought as opposed to the Sāṃkhya line which the majority of Tāntrika works accepts. Though professing to be an original Tantra, and keeping up all the forms of one, it differs from the rest in having a Maṅgalācaraṇa or invocation, of the Supreme

Brahma. The subject matter treated of are more of a Paurāṇika than Tāntrika character, such as creation, destruction, the indestructibility of the knowledge of Brahma, and so on. It ends with an impressive description of the last moment of the world, namely, all void, all *Çūnya*, the fulfilment of the Vedānt ideal. The work would be completely a Vedānt treatise but for the representation of the great world in the person of the worshippers, the Macro cosm in the Micro cosm.

Jyānārṇava, No. 129, is an original Tantra of some length and it is full of Tāntrika technicalities. The consonants which cannot be pronounced alone are *Çiva* while the vowels and the dots which are pronounced without the aid of others and which help in their pronounciation are *Çakti*. The whole alphabet, the combination of *Çiva* and *Çakti*, is the supreme Brahma. The letters of the alphabet, therefore, are *Mātṛkāḥ* or mothers. They lead to Brahma who is manifested in sound or rather in articulate sound but who is beyond the reach of sound. The deities represented in this work are *Tripurā* and *Bālā*, and details are given of their worship and attempts have been made to co-ordinate the various details of their worship to the Vedic forms of worship. For instance, to every Vedic Mantra there is a *ṛṣi*, a *devatā*, and a *chandaḥ*, so the Tāntrika Mantras though one or two syllables only have been made to have all these three.

Tārāntara, No. 146, contains only 180 *çlokas*, but its historical importance cannot be overrated. It is professedly *Veda-vāhya* or outside the Vedas, i.e., non-Hindu; but it should be heard and studied from a Preceptor. *Pārvvatī*, who is aware of Buddha and *Vaçiṣṭha* being great Bhairavas of the left-handed worship, is anxious to know by means of what Mantras did they attain the position of Bhairavas which is fully equal to that of *Çiva*. *Çiva* says the Mantra is *Tārā*. Buddha who is another form of *Viṣṇu* was initiated in the Mantra of *Ugratārā* and attained the position of a creator and an immortal. *Vaçiṣṭha* by following him became a fixed

star. It is well-known that Tārā is simply a Çakti of Buddha or she is a manifestation of Prajñā which again is nothing else but Dharma, one of the Buddhist triad. So this is an adaptation of a Buddhist Tāntrika worship in Hinduism. A latter and more developed form of Tārā worship is to be found in Tārārahasya (see *supra*). Tārātantra which is old enough refers to Cīna-tantra and Kālī-tantra. Vaçiṣṭha brought the knowledge of Tārā from Cīna, directly from the mouth of Buddha. He could not find Buddha in India and even in Tibet. So the adaptation of Tārā in Hinduism must be referred to a period when Buddhism was supposed to have been lost in India. This would be in the early centuries of the Muhammadan Conquest. The lower limit is the sixteenth century in which Brahmānanda wrote his Tārā-rahasya.

After hearing much about the various forms of worship Pārsvatī had her doubts and the codex No 206 is called Nirut-tara-tantra, because, by hearing it all her doubts were removed and she could not give any answer. So it appears to be one of the latest and it often refers to Mahācīna krama, *i.e.*, the Chinese method of worship with the five M's. It gives a clue to the derivation of the work *Kaula* as applied to the votaries of the left-handed worship. The word *Kula* applies to the Family of Kālī. There are two such families of the Goddesses, Kālī-kula and Çrīkula. Both are worshipped with the five M's. Exhaustive details are given of this worship. The worshipper of these families are called Kaulas or Kulīnas. Though the forms of worship are dark and indelicate in the extreme, yet it speaks of Çiva and Çakti being Saguṇa and Nirguṇa, *i.e.*, with form and without form, phenomenal and transcendental. The light is without form and the world is with form. The stars represent the Nirguṇa and the rest of matter, Saguṇa. This reminds one of the Rūpa heavens and Arūpa heavens of the later Buddhists. The Arūpa heavens are without form. There are many doubtful and abstruse points explained in the work. The explanations may not always satisfy critical minds, yet

it is a relief to find some sort of explanation given in matters which are kept intentionally secret and given the appearance of a mystery.

Nirvāṇa-tantra, No. 208, is to be carefully differentiated from the Mahānirvāṇa-tantra, the great work which enjoys a popularity next perhaps to the Bhagavadgītā. This work is more methodical than the works previously noticed. It treats of Nirvāṇa as the highest aim of Tāntrikas. It gives the details of the macro cosm and places Nirvāṇa which is attainable by the worshippers of Mahā-Kālī alone in the highest heaven the *Satyaloka*. It praises the Avadhūta, namely, the brāhmaṇa votary of the left-handed worship who renounces the world, as the only being who attains Nirvāṇa. The description of satyaloka, of the avadhūta and of many other things in this work are very impressive. The antiquity of this work cannot go very far as it speaks of Rādhā as the consort of Viṣṇu in the Vaiṣṇava heaven, *i.e.*, the sixth or Bhuvan-loka. The conception of Rādhā is as old as the present recension of the Brahma-vaivartapurāṇa which cannot be placed earlier than the eleventh century.

The Phet-kāriṇī-tantra, No. 244, differs materially from the work of the same name published in Calcutta. It is doubtful whether the printed work should be termed an original Tāntrika work at all, as on the face of it, it bears the stamp of a compilation. It has an invocation, it enumerates the works consulted, it quotes from previous works and so on. The codex under notice, however, is an original Tantra devoted to the glorification of Dakṣinā Kālikā in her various forms. The interlocutors are Īśa and Pārvatī.

Numbers 248, 249 and 250 are said to be larger recensions of the works of the same name, but in certain cases the Bṛhat recension and the ordinary recension are so widely different that they cannot be said to be the same work. This is evidenced by the Rudrayāmala and Bṛhadrudrayāmala, by Yonitantra and Bṛhadyoṇi all of them noticed in this volume. Bṛhad-gautamīya, No. 248, begins like a Purāṇa, the interlocu-

tors are R̥sis, the scene is laid on the peaks of the Sumeru. It is a Vaiṣṇava work devoted to the worship of Gopāla, *i.e.*, that particular form of Kṛṣṇa in which he tended kine at Vṛndāvana. It would be hard to describe the Yoni and Bṛhad-yoni Tantras, even in a scientific work like this. The Bṛhat treats of the Bṛhat-yoni of Durgā while the smaller work considers that of every woman to be an object of worship. The Rudrayāmala is a large work which attempts to explain Tāntrika technicalities. The larger recension, however, is a work of a very different character. The interlocutors are Nārada and Kṛṣṇa and the work partakes the character of both a Purāṇa and a Tantra. It opens with the birth of Pañcānana the youngest of Gods and the son of all the Gods. Born in the Himalayas he became the lord of new born children and so his worship soon spread all round. He is represented by a number of stones under huge trees. He does not much like images. At the present moment he stikes mere terror in the hearts of Bengali mothers than even cholera and small-pox, for he plays all his pranks within the first year of a child's life. The present codex contains only the first part of the work, the story of Pañcānana's birth.

Mahāmokṣa-tantra, No. 278, is a large work thoroughly brahmanic in character and tolerably free from disagreeable rites which disfigure other Tantras. Mahāmokṣa means the highest form of salvation, the Nirvāṇa. This work treats of Mahāmokṣa as opposed to other forms of salvation such as Sālokya, residing in the same region with the Supreme Spirit, Sārūpya, having the same form with him and, Sāyujya, to be united with him. Keeping Mahāmokṣa as the great object in view the work treats of the cosmogony, the various regions one above the other, the bibliography of the Tāntrika literature, and various other topics. This work also treats the universe as the macro cosm and the human body which is simply a miniature of the universe as micro cosm, the terms used are exact translation of the Greek terms, *viz.*, Bṛhat Brahmāṇḍa and Kṣudra Brahmāṇḍa.

It has hymns to all the eighteen forms of Çakti, giving one hundred names in each hymn, each name having the initial letter of the diety concerned.

Mahişamardinī-tantra, No. 282, treats of the consecration of temples to Kālī. Mahodḍiça-tantra, No. 283, in Sanskrit and Hindi treats of propitiatory ceremonies as well as ceremonies for the purpose of destroying, entrapping, stupifying armies, attracting females, and so on. All these, however are to be done not so much with Mantras as with drugs and herbs.

Māṭṛkābheda-tantra, No. 284, refers to the following Tantras, namely, Cīna-tantra, Kālī-tantra, Yoni-tantra, Vīra-tantra and Toḍala-tantra. It cannot be very old. It prescribes mystic processes for making gold, silver, &c., praises wine as even superior to the Ganges water in sanctity, asserts that drinking wine is no sin for an initiated Brāhmaṇa, and ascribes various degrees of merit in worshipping the phallic emblem of Çiva made of various metals. Mercury is the semen of Çiva; it is greatly praised and a process half chemical and half mystic is given for burning it into ashes.

Māyā-tantra, No. 285, is a short work treating of subjects peculiar to the *Tāntrika* literature. It gives some directions for reciting Caṇḍī. Meru-tantra, No. 294, is a most recent work on the left-handed form of worship and treats of the *Mantras* or formulae of worship of various deities. In page 252 of the MS. there is a curious passage in which Ingrejā, i.e., Englishmen and Landrajā i.e., born in London are mentioned as Cakra-varttinaḥ, i.e., holding Imperial sway and the destroyers of Hindu religion. They will acquire great power by means of Mantras in Phairiṅga-bhāsā, i.e., English language. The passage is not only curious but very obscure.

Yogāvalī, No. 303, begins with an exposition of the *Tāntrika* ideas on the Science of Midwifery and ends with a process of concentration of mind by stopping respiration.

Virabhadra-tantra, No. 339, begins with questions and

answers which are beautifully vague, and treats of the mystic processes of destruction, attraction and so on.

Çakti-tantra, No. 348, treats of the worship of Çakti in all her terrific forms and terrific associations. She is to be worshipped on cremation grounds, deserted houses, sitting either on the head or on the chest of a corpse, with five M's and with hemp. The codex under notice is defective. It has lost the first 7 Pāṭalas.

Çāvāra-tantra, No. 359, in Sanskrit and Hindi enumerates the twelve Kāpālikas, namely, Adinātha, Anādi, Kāla, Atikāla, Karāla, Vikarāla, Mahā-Kāla, Kāla-bhairava-nātha, Vaṭuka, Bhutanātha, Viranātha and Çṛikanṭha. Their disciples are also twelve in number, i.e., Nāgārjuna, Jaḍa-Bharata, Hariṣ-candra, Satyanātha, Mīnanātha, Gorakṣa, Carpaṭa, Avaghaṭa, Vairāgya, Kanthādhārī, Dhalandharī and Malayārjuna. These are founders of sects among the Çāvaras or Kāpālikas. The work then goes on with the enumeration of various terrific Mantras and deals with ghosts, demons, witches, serpents, and so on; also of various mystic Mantras for destruction, attraction, stupifaction and so on.

The last work under this head, Sammohana-tantra, No. 400, is a dialogue between Akṣobhya and Tārā. Akṣobhya is one of the five Dhyānī Buddhas and Tārā is the general name of the Çaktis of the five Dhyānī Buddhas. These have been accepted as forms of Çiva and Durgā in the Hindu Tantras. The work enumerates the different Tantras current in different countries and the twenty head quarters of the Çaiva sects with the language and character they use.

Miscellaneous:—Under this head there are Purāṇas, Koṣas, Poems, Anthologies, and Vaiṣṇava works. Of these the most important is a poem entitled Pavana Dūta by Dhoyī Kavi, No. 225. It is written in imitation of Kālidāsa's celebrated work, the Meghadūta or the Cloud Messenger. The heroine in this case is Kuvalayavatī, the daughter of the Prince of Gandharvas, or celestial Musicians, who lived in the Malaya Mountains in Southern India. She saw Lakṣmaṇa Sena who

with an army, led a conquering expedition to her part of the country. She fell in love. He knew nothing of it. He returned to his capital and she became anxious to send a messenger to Lakṣmaṇa Sena. It was the beginning of the spring season and she found the Southern breeze blowing to the North. Her fancy took this to be her fit messenger and she entrusted him with her amorous message. In imitation of Kālidāsa the poet describes the route to be taken. There are geographical blunders in the description of the route, but the description is full of vivid images and glowing scenes. Bengal is described as a garden. The Brahmaṇa beauties were fond of ornaments made of palm-leaves. The Banks of the Hugly are described from the parting of the three rivers at Trivenī to Bijayapura, the capital of the Sena family. The favourite pastime of the ladies of the capital, which had beautiful orchards, was NĀGAR DOLĀ, a machine which revolves vertically and takes the riders up and down. The poet says that the celestial damsels, the Apsarasah, were very proud of their personal charms and so Madana, the god of beauty, in order to curb their pride wanted to take the Bengali damsels up in heaven and so the Nāgar Dolā was simply a device to accustom them to a journey upwards.

The poet lived at the Court of Lakṣmaṇa Sena who honoured him greatly and gave him many elephants and a chawry with a golden handle. The genealogies point him out to be a Rāḍhiya Brāhmaṇa of Pālādhi Gāñi and Kāçyapa, Gotra. There were five poets in Lakṣmaṇa's Court, of these, the works of Jayadeva, Govarddhana, and Umāpati are known. Dhoyi's work was not known. Pavana Dūta is, therefore, a discovery of some importance.

The Dūta Kāvya, *i.e.*, poems written in imitation of Kālidāsa's Megha Dūta seem to have flourished greatly in Bengal. The Padāṅka Dūta by Kṛṣṇa Çurmā, Uddhava Dūta by Rūpa Gosvāmī, Haṃsa Dūta by the same author, Pavana Dūta, just mentioned, are poems of considerable merit. The Kīra Dūta or Parrot messenger by Rāmagopāl, No. 67,

is a message from Rādhā to Kṛṣṇa. The work is dedicated to a Rājā of Bengal who subjugated many Rājās and whose fame spread all over the earth. From the meagre information given it is difficult to fix the date of the poet and his patron. But I may here hazard a conjecture that Rāmagopāl was one of the compilers of the Vivādārṇavasetu described above and his patron was Rājā Kṛṣṇacandra of Navadvīpa.

Vṛindāvana Kāvya by Mālāṅkaraja, probably, a king of Kaçmīra, is a short poem in praise of Kṛṣṇa in double-entendre. It is accompanied by an anonymous commentary. The MS. belonged to Kāçīrāma Vācaspati.

Kautuka-Ratnākara is a drama by the priest of Lakṣmaṇa Māṇikya who had the sounding title of Kavi-tārkaika. Lakṣmaṇa Māṇikya flourished about the time of the Mogul conquest of Bengal at Bhulūā in the District of Noākhālī. He was one of the Bārobhuñās or twelve chiefs who had almost independent powers. The king brought a number of Maithila brāhmaṇas in the Rāj and his *purohita* was one of these.

Sūryya-çataka by Mayūra-Kavi is well-known as the commentaries of Kavyaprakāça, the celebrated Rhetorical work by Mammātha, adduce this poem as an instance of *Civatarakṣaaye*, i.e., of getting over misfortune by means of writing poems. Mayūra Kavi was a leper. He was cured of his infernal malady by writing this hymn of one hundred verses. The present codex is accompanied with a commentary by Jagannātha Çarmā who gives some interesting particulars of the poets' life. From him we come to learn that Mayūra lived at Benares, that he was an antagonist of the mendicants, that he had a large number of pupils, that he defeated all his contemporaries in arguments, that he suddenly caught leprosy, that he went to the Temple of the Sun-god, that he could not stand even with the help of his friends before the narrow entrance of the Temple, and that he sat behind the Temple and successfully prayed for deliverance from the disease.

Rāmaliḷāmṛta, No. 317, by Kṛṣṇmohana is a curious work full of CITRA KAVYA or Accrostics. He seems to have been a

voluminous writer, who wrote poems in praise of almost all the gods of the Hindu Pantheon, who made a Tāntrika compilation, namely, Āgamacandrikā in which mystic formulæ have been explained, the mode of worship settled, and Pura-
 çaraṇa inunciated. His Ānandasindhu explains the causes of diseases by the merit and demerit of work done in previous existences. He wrote a Dhyānāvalī the formulæ of meditation of various Hindu deities. He wrote another work in which Prākṛta, Sanskrit, and Persian words were freely mixed up.

Rādhācarita, No. 313, by Rāmacandra of Viṣṇupura written at the command of Vīrasimha, the local Rājā about three centuries ago, is a poem of considerable merit.

Harikelikalāvati. No. 421, by Kavikeçarī, is a poem on the early adventures of Kṛṣṇa ending with the fall of Kāṃsa. It is written throughout in toṭaka metre, the number of verses is 120. The writers language and versification are unexceptionable.

There are about a dozen of works belonging to Vaiṣṇava sect founded by Caitanya in the sixteenth century; of these the commentary to Ujjvala Nīlamanī by the author of the work, Rūpa Gosvāmī had not yet been described (see No. 33). Sanātana, Rūpa and Ballabha were three brothers whose father settled at Candradvīpa to be away from the sight of the Muhammadans. The first two brothers, however rose high in the service of Alauddin Husain Shah (1494 to, 521 A.D.) Sultān of Bengal. They embraced Chaitanya's religion and settled at Vṛndāvana where they wrote many Sanskrit works and are regarded two of the six Gosāiṇs.

Kīrtana Cintāmaṇi, No. 68, has a curious Colophon. See page 64.

Bhaktijayārṇava, No. 254, by Raghunandana Banerji extols the merits of Kṛṣṇa worship. Bhaktiprakāça by Raghunandana, a Vaidya by caste, and Kṛṣṇabhaktiprakāça, No. 77, are works of the same nature.

NAIHATI,
 Nov. 20, 1900. }

HARAPRASĀD SHĀSTRĪ.

NOTICES OF SANSKRIT MSS. 1892.

No. 1. अगस्त्यसंहिता । Substance, country-made paper, 8×4 inches, Folia, 232. Lines, 3 on a page. Extent, 7,958 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing, Babu Harendra Candra Caudhuri. Appearance, not very old. Verse. Correct.

Beginning. श्रीरामो जयति ।

अगस्त्यो नाम देवर्षिः सत्तमो गौतमीतटे ।
कदाचिद्वृण्डकारणे सुतीक्ष्णस्याश्रमं ययौ ॥
प्रत्युज्जगाम तं भक्त्या गन्धपुष्पाक्षतादकैः ।
पाद्यार्घ्याद्यर्घ्वाक्षत्रो तस्मै ब्रह्मविदे मुनिः ॥
सुतीक्ष्णस्त्वं प्रणम्याश्च सुखासीनं तपोनिधिम् । इत्यादि ॥

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । तामसप्रलतीनां सुक्तुपायः । ईश्वरस्य साकारत्वे प्रमाणप्रदर्शनम् । तपसां साक्षात्प्रकथनम् । श्रीरामाराधनादिनिरूपणम् । तुलसीमाहात्म्यवर्णनम् । नारदोक्तपूजाविधान-
निरूपणम् । न्यासादिनिरूपणम् । तपस्तुष्ट्यास्त्रिवेधराराधनालज्जादानमतितपोव्रतादीनां प्रत्येकं
लक्षणनिरूपणम् । श्रीरामप्रतिमाविधानादिनिरूपणम् । श्रीरामगोपालादिप्रतिष्ठावारतिथि-
समयादिनिरूपणम् । श्रीराममन्त्रपूजापुरस्चरणादिनिरूपणम् । श्रीरामस्त्रीचक्रवत्सादिकथनम् ।

No. 2. अङ्गनिर्णयः । By विद्याचन्द्रात्मजः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 2. Lines, 5 on a page. Extent, 35 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Aṣṭujyā, Mayamansing, Babu Ananda Kiṣora Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः ।

प्रणम्य श्रीरामचन्द्रं शङ्खचक्रगदाधरम् ।
विद्याचन्द्रात्मजेनेष क्रियतेऽङ्गाष्टनिर्णयः ॥
खमभं शोभाकाशं विद्युद्गगनशून्यकम् । इत्यादि ॥

End. पञ्चाश्विबाणाग्निमरुत्पक्षविंशतयसाया ।

Colophon. इति श्रीविद्याचन्द्रात्मजविरचितः अङ्गनिर्णयः समाप्तः ॥०॥

विषयः । संख्याबोधकसाङ्केतिकशब्दानां पर्यायबन्धः ।

No. 3. अद्भुतदर्पणः । By माधवशर्मा । Substance, palm-leaf 18 x 1½ inches. Folia, 189. Lines, 4 on a page. Extent, 4,252 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1683. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bāṅkudā, Paṇḍita Rāma-ballabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ कृष्णाय नमः ।

संख्याने हरिणाहूते कुतुकिना नीवीं करेण स्थायां
 धृत्वा मुग्धितवामबाहुलतया चावेष्टा वचःस्थलीं ।
 किञ्चित्कुञ्जितमभ्यवकुलतरं पश्चाद् व्रजन्याः शनै-
 रादोल्लायितचक्षुषोऽम्बुधिरुवः काकूतयः पान्तु वः ॥
 कन्यादातरि संप्रयोक्तारि तयोरन्योन्यवीचाविधे-
 र्नेत्रे देवपुरोधसा मुखविधौ देवाः समुद्गोचरिते ।
 श्वन्नाः कन्दलितस्युष्टं दिविपदामभ्यर्णमित्याकुलं
 प्रेम्णा पङ्कजिताः पुनन्तु शिवयोर्व्रीङ्गावल्लीङ्गा दृशः ॥
 दैतेयैष्वसिवक्तयः स्मररिपोः शृङ्गारपुष्पखञ्जो
 भक्तानां सुरधेनवो दिविपदामुत्तं सरलत्विपः ।
 यज्ञप्राण्यधियां फलप्रतिभुवोऽनङ्गस्य जीवातवो
 विद्वान् घ्नन्तधमर्षणा षष्ठं द्वाहेयाः(?) कटाक्षोर्मयः ॥
 खनुना रघुनाथस्य बुधबाणकुलोद्भवेः ।
 श्रीकृष्णाराधनव्यपसतिनाथानुजन्मना ॥
 मन्त्रामन्त्रोपाध्यायस्य गोविन्दस्त्रापजन्मना ।
 क्रियते माधवेनासौ संक्षिप्याद्भुतदर्पणः ॥
 अप्रामाण्यस्य शक्तापि नेष्ट काव्यां सुधीजनैः ।
 यथा सागरमालोक्य बह्वन् ग्रन्थान् विस्मिष्यते ॥
 दिव्यानां लिखनं पूर्वमिष्टं सम्यक् वितन्यते ।
 नाभसानां ततः पश्चात् भौमानान् ततः परं ॥
 किञ्चित् पौष्टिकमप्यत्र समासेनाभिधास्यते ।
 शान्तिके षष्ठपूजादिपद्धतिः प्रथमं कृता ॥
 मयूरचित्रलिखितं नवषष्ठसमाश्रितं ।
 किञ्चिदद्भुतमालिष्य स्वर्णदीनां ततः क्रमात् ॥
 अष्टाद्भुतनिरूपणम् ॥ दृढगर्गः ॥

अभूतपूर्वं प्रत्ययं जायते वा ततोऽन्यथा ।

तदद्भुतमिति प्रोक्तं नैमित्तिकं स्यान्निमित्तकं ॥

• नार्हस्यत्ये ॥ अभूतपूर्वं यत्लोकस्य पूर्वं भवति पूर्वं यदन्यथा भवति
तदद्भुतमिति नैमित्तिकमनिमित्तिकञ्च । केतूपादादिना निमित्तेन यद्ग-
त्यद्भुतं तन्नैमित्तिकं । तच्च शुभाशुभसूचकं । इत्यादि ॥

End.

पक्षाद्विपाकः सूर्यस्य पाकः सोमस्य मासिकः ।

मासद्वये स्मृतौ राक्षीर्विपाकौ नात्र संशयः ॥

अथ चेदयमं कुर्यात् षट्सु मासेषु पच्यते ।

विभिर्मासैर्विपाकस्तु नियतं भूमकेतवे ॥

संवत्सरविपाकौ तु ज्ञेयौ सूर्यवृक्षस्यतौ ।

षाण्मासिकस्त्वौशनसः सौर्यस्य पक्षभिः ॥

विभिर्मासैस्तु भौमस्य उल्कापाकस्त्रिमासिकः ।

अष्टभिर्भूमिकम्यस्तु निर्गतः पच्यते विभिः ॥

एतत्तैलवसावर्षैः सद्यः फलसुदाहृतम् ॥

इतः परं वज्रं च तत्तत् प्रकरण एव लिखितमस्ति । अतः पुनः संक्षिप्यते ।

यदास्ते न पच्यन्ते यथाकालं प्रचोदिताः ।

तदा द्विगुणकालेन फलं विद्याच्छुभाशुभम् ॥

मयूरचित्रे यदि स्यात् संशयो देवात् षट्सु मासेषु पच्यते ।

इति सूर्यादिविषयम् । तत्रैव

यदा स्ते न पच्यन्ते यथा शास्त्रसुदाहृताः ।

तदा द्विगुणिते काले द्विगुणं स्याच्छुभाशुभम् ॥

श्वषादीनां पाकौ

भूतार्णवाग्निवद्राश्विवसुदक्षनाः ।

भूतशतपक्षवसवौ

द्वाविंशद्वेति तारकामाणम् ॥

यथासङ्गं माससङ्ख्याया पाकसमया बोध्याः । इति पाकसमयः ॥

दिव्यान्तरीक्षभौमाद्भुतविम्बः

सागरादतिसङ्क्षिप्तः वस्तुतस्तुतिविस्तरः ।

आतनोतु सतां मोदं समूर्णोऽद्भुतदर्पणः ।

अन्यथा यदि कुवापि संशोर्धं तत् सुधीजनेः ॥

Colophon. इति बुधवाणकुलोद्भूतमहासदुपाध्यायश्रीरघुनन्दनात्मजश्रीमाधवशर्माविर-
चितोऽद्भुतदर्पणः सम्पूर्णः । शकाब्दा १६८३ ॥

विषयः । अद्भुतनिरूपणम् । अद्भुतविचारानिनिरूपणम् । सामान्यशान्तिनिरूपणम् ।
अद्भुतपाकस्त्राद्यादिनिरूपणम् । आदित्याद्यद्भुतनिरूपणम् । आत्मभरणचिह्नादिनिरूपणम् ।
वर्णफलादिनिरूपणम् । द्विस्त्र्यंदिफलपाककालादिनिरूपणम् । संक्रान्त्यद्भुतादिनिरूपणम् ।
चन्द्राद्भुतचन्द्रप्रदक्षिणलक्षणानिनिरूपणम् । कुजाद्भुतबुधाद्भुतादिनिरूपणम् । ग्रहण-
चिह्नादिनिरूपणम् । मासविशेषे ग्रहणफलादिनिरूपणम् । आग्नेयादिमण्डलग्रहणफलादिनि-
रूपणम् । उदयास्तग्रहणफलादिनिरूपणम् । राशिवर्णफलादिनिरूपणम् ॥ ग्रहणकालकर्तव्यम् ।
केतुद्वयपूर्वनिमित्तादिफलम् । धूमकेतुलक्षणानिनिरूपणम् । अगस्त्याद्भुतादिनिरूपणम् ।
ग्रहयुजादिनिरूपणम् । रयादीनाम्यराजयफलादिनिरूपणम् । ग्रहाणां नक्षत्रचारमार्गचार-
फलादिनिरूपणम् । क्षतिकादीनां फलपाककालादिनिरूपणम् । देशानां कूर्मचक्रविभागादि-
निरूपणम् । दिनरात्रोत्तारकादर्शनादर्शनफलम् । तारानक्षत्रपरिवेशफलादिनिरूपणम् ।
रश्मिदण्डाद्भुतादिनिरूपणम् । विद्युदादिलक्षणम् । उल्कावज्राद्भुतादिनिरूपणम् । देश-
विशेषे शुभाशुभफलादिनिरूपणम् । वारुणाग्नेयसंयोगफलादिनिरूपणम् । नानाविध्युत्पातादि-
निरूपणम् । भूकम्पफलादिनिरूपणम् । सकलाद्भुतशान्तिः । गृहदाष्टादिशान्तिः । देवताद्यद्भु-
भुतादिनिरूपणम् । मानुषाद्भुतादिनिरूपणम् । अद्भुतशान्तिविध्यादिनिरूपणम् । जलाद्भु-
भुतादिनिरूपणम् । अविज्ञाताद्भुतशान्तिनिरूपणम् । पाकसमयादिनिरूपणश्चेति ।

No. 4. अनुमितिमागसत्वविचारः । Substance, country-made paper, 17½ × 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent, 378 plokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office Pálang, District Faridpur, Paṇḍita Rajanikánta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । स्मिन्परामर्शानन्तरं विस्तृष्टानुमित्यात्मकप्रमित्युदयात्
तत्कारणतया तस्य विस्तृष्टप्रमितेरेवासिद्धत्वात् कुतो स्मिन्ज्ञानस्य प्रमाणा-
न्तरता न च सन्निकर्षं विना तद्गोचरप्रत्यक्षासम्भवात्
अनुमित्यात्मकप्रमित्यन्तरस्वीकार आवश्यक इति वाच्यं परामर्शघटितानु-
मितिसामग्रीकाले साध्यादिभासकज्ञानसन्निकर्षस्यावश्यकत्वात् । न चेतरव्या-
पकौभूताभावप्रतियोगिश्रुतिवैलम्बनी श्रुतिवैलम्बिताकारकाप्रसिद्धसाध्यकपरा-
मर्शदेशायां इतरभेदादिरूप तादृश-
परामर्शात् प्रमित्यन्तरस्वीकार आवश्यक इति वाच्यं तादृशपरामर्शदेशायां

इतरभेदादिविषयकज्ञाना तत्राभावत्वादिसामर्थ्यधर्म-
ज्ञानावश्यभावात् सामान्यलक्षणासन्निकर्षादेव इतरभेदादिगोचर
सम्भवादिति चेत् न । इत्यादि ।

End.

अथैवं साध्यविशेष्यकानुमितिर्विलीनेति चेत् विलीयतां कियानपचयः । एवञ्च
लघवविरहात् अनुमितिलस्य प्रत्यक्षलक्षणाप्यले साधकविरहः बाधाभावा-
दिति कार्यतावच्छेदकतया सिद्धे अनुमितिसाधारणपरोक्षलाघ्यातिविशे-
षेण प्रत्यक्षलस्य सङ्कररूपबाधकश्च । साङ्ग्येह परस्परव्यभिचारिणोः प्रत्यक्ष-
त्वपरोक्षत्वयोरनुमितौ समावेशात् अनुमितिपरिशिष्टानुमितिसामर्थ्यप्रति-
बध्यतावच्छेदकतया सिद्धेनानुमित्यन्यज्ञानवृत्तिजातिविशेषेण सङ्करप्रसङ्गात्
परोक्षत्वजातिरेवाप्रामाणिकीति चेत् तर्हि अनुमित्यन्यज्ञानवृत्तिजात्या
सङ्करप्रसङ्गेनैवानुमितिलस्यैव प्रत्यक्षलक्षणाप्यलानुपपत्तिस्तथाहि तादृशजातिः
शाब्दबोधस्मरणदौ तत्र न प्रत्यक्षत्वं तच्चानुमितौ । भवन्मते न तत्र तादृश-
जातिश्चाक्षुषादौ च द्वयोः समावेश इति । तस्मादनुमितिलस्य प्रत्यक्षत्ववि-
रुद्धत्वं निष्प्रत्यूहमेवेति सिद्धमनुमानस्य प्रथक् प्रमाणत्वमिति ॥

Colophon.

समाप्तोऽयमनुमितिमानसलविचारः ।

विषयः । प्रत्यक्षादि चतुर्विधमेव प्रमाणं न्यायसम्मतं तच्चानुमानं न प्रमाणं मानसप्रत्यक्षे
तदन्तर्भावः सम्भवतीत्यादिविचारः ।

No. 5. अन्यथाख्यातिरहस्यम् । Substance, country-made paper, 17 x 3
inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent, 693 ślokaś. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office Pálang,
District Faridpur, Paṇḍita Kāli-kiṅkara Vidyábhúṣaṇa. Appearance,
new. Prose. Generally correct.

Beginning.

प्रमाल्लक्षणेपोद्घातसङ्गत्या अन्यथाख्यात्यादिविचारमवतारयति नन्विति ।
सर्वज्ञानानां तत्प्रकारकसर्वज्ञानानां याद्याप्यात् तत्त्वविशेष्यकलावच्छिन्न
तत्प्रकारत्वात् विशेषणव्याप्येति तत्त्वविशेष्यकलावच्छिन्नत्वविशेषणव्यावर्त-
नीयेत्यर्थः विशेषणवैयर्थ्यमिति तत्तद्विशेष्यकलावच्छिन्नत्वविशेषणवैयर्थ्यमि-
त्यर्थः ननु तदभाववन्मात्रे तत्प्रकारकज्ञानस्यैव तत्तद्विशेष्यकलावच्छिन्न-
प्रकारकत्वविरहाद् व्यावर्तनीयत्वमित्यत आह अन्यथाख्याताविति । ख्यातौ
ज्ञाने अन्यथासाधकप्रमाणाभावादित्यर्थः अन्यथात्वं तदभाववद्द्विविशेष्य-
साध्यतया सिद्धसाधनासम्भवाच्च ॥ इत्यादि ॥

End.

नन्वेवं विसम्वादिप्रवृत्तिस्त्रयीयेदं रजतमित्यादिज्ञाने कथमयद्यार्थलव्यप-
देशतेत्यत आह व्यवहारमात्रस्येति । भेदाग्रहजन्यत्वेऽपि स्वरूपतोऽऽर्हतीत-
भेदकप्रमाजन्यत्वेऽपि स्वरूपतोऽऽर्हतीतभेदेति धमलेनाज्ञातत्वलाभार्थं स्वरूप-
कथनं । तस्य व्यवहारस्यातएव विसम्वादिप्रवृत्तिजनकलस्यायथार्थलव्यपदेश-
नियामकत्वादेव उच्यं जलमित्यत्र जले परम्परासम्बन्धेन उच्यन्त्वप्रकार-
कज्ञानमित्यर्थः तस्य विसम्वादिप्रवृत्त्यजनकत्वादिति भावः तदुच्योग्यत्वात्
विसम्वादिस्वरूपयोग्यत्वात् ॥

Colophon.

इत्यन्यथाख्यातिपूर्वपक्षरहस्यम् ॥

विषयः । “सप्रसङ्ग उपोद्घातः हेतुतावसरत्वात् ।

निर्वाचकैककार्यार्थं योदा सङ्गतिरित्येव” इति नैयायिकसम्मतता सङ्गतिस्त्रयोपोद्घात-
रूपायाः सङ्गत्याः प्रमालक्षणे वृत्तिस्वरूपैवान्यथाख्यातिरत्र हि तस्या एव विचारः ।

No. 6. अमरकोषटीका, अभिधानप्रकाशिका । By रघुनन्दनन्याय-
प्रगल्भः. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 218.
Lines, 5 on a page. Extent, 4,360 ślokaś. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit, Serpur, Mayamansing Paṇḍita Candra-kānta Tarkā-
laṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रथम्य शङ्करं रामं पदविद्याविशारदम् ।

प्रगल्भस्तनुते सम्यग्भिधानप्रकाशिकां ॥

हे धीरा भवद्भूमिः सेव्यतामित्यर्थः । इत्यादि ॥

End.

परलिङ्गलक्षणं प्रवर्त्तते तथा च मनुष्यादयः

इतिलिङ्गादिसंप्रश्नः ।

Colophon.

इति रघुनन्दनन्यायप्रगल्भविरचिताभिधानप्रकाशिका समाप्ता ।

विषयः । अमरकोषस्य व्याख्या अत्र च शब्दानां व्युत्पत्तिरपि ग्रन्थकृता दर्शिता ।

No 7. अमरकोषटीका । by रत्नेश्वरचक्रवर्ती. Substance, palm-leaf,
8×1½ inches. Folia, 240. Lines, 5 on a page. Extent, 7,375 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pañcasār Vikrampur,
Dhākā, Paṇḍita Mahendra-nāth Kāvya-tīrtha. Appearance, old. Prose.
Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

भवानीचरणाभोजं नत्वा गुरुपदं ततः ।

द्वीकामरकोपस्य वक्ति रत्नेश्वरः सुधीः ॥

पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न च मे श्रमः ।

नानातन्त्रं समालोक्य बालकार्थं समोद्यमः ॥

तत्र ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारपरिप्राप्ततयाशेषविप्लविनाशयाभिमतदेवतानाम-
स्कारकौत्सेनेन परोपदेशेन च पुण्यसर्जयन् ग्रन्थकृदाह यस्मेति । अगं
पर्यन्तं आधत्ते इति अगमाधो विष्णुः चे धीराः स विष्णुः सेव्यतां । अन्यैस्तु
धीरा इत्यत्र च इति प्रसिद्धं व्याख्यायते । यस्य अगमाधस्य विष्णोर्लोकपा-
लनादयो गुणा अनघा निष्पापा निर्मला इति यावत् । ज्ञानं ददातीति
ज्ञानदा सरस्वती तथा विशिष्टस्य । यद्वा ज्ञानदा सरस्वती तथा सचिता
ईर्लक्ष्मीर्ज्ञानदे तथा विशिष्टस्य वा । सिन्धुरपि तथा विष्णोः सागरशायिनात्
तत्पद्मोत्सवावस्थितिः । किम्बतस्य सिन्धोः सहस्रस्य अनवगाच्छलात् । इत्यादि ।

End.

वरस्य जामातुर्ये स्निग्धास्तत्पत्न्या वयस्यासौ जन्मा उत्पन्ने । जनीं वधूं
वहन्तीति यत् । ईकारलोपो जनस्य । नित्यं वञ्चवचनान्नमिति वर्द्धमानः ।
जन्यो नववधूजातिप्रियमृत्युहृतेषु च । इति विश्वदर्शनात् ।
नयोद्वाजातिमृत्येषु वत्सलेषु वरस्य च ।

जनके जननीये च अन्यं निर्ब्यादयुद्धयोरिति सुभूतम् ॥

Colophon.

इत्यमरसिंहटीकायां ब्रह्मवर्गस्य विवरणं समाप्तं ।

विषयः । अमरकृतनामलिङ्गानुशासनस्य ब्रह्मवर्गानां व्याख्यानम् ।

No. 8. अमरकोषटीका, ज्ञानदीपिका । By श्रीपतिचक्रवर्ती. Sub-
stance, country-made paper, 17×6½ inches. Folia, 80. Lines, 10 on a
page. Extent, 6,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Gābtaī, Post Office Vaidya bāzār, Parganā Sonārgā, Dhākā, Śri
Mahānanda Cakravartī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

उमेशमेशविघ्नेशान् प्रणम्य श्रीपतिर्द्विजः ।

तनोत्यमरकोपस्य टीकां ज्ञानप्रदीपिकां ॥

सद्भिर्नृपि भूयांस उपायाः परिकल्पिताः ।

तथापि सारमाहृत्य बालकार्थं परिश्रमः ॥

अन्यारम्भे निखिलविघ्नविघातार्थमिष्टदेवतागुणसङ्कीर्तनयानेन परहितोपदे-
 शेन च अन्यकारः पुण्यमुत्पादयन्नाह यस्मैत्यादि चे खनघाः धीराः स गुरुः
 सेवतां भवद्भिरिति शेषः । आशिषि कर्मणि पञ्चमी । न विद्यतेऽयं पापं
 येषां तेऽनघाः निष्पापाः धर्मेण पापमपनुदतीति श्रुतेः सुकृतिन इति
 यावत् सुकृतिन एव गुरुं सेवितुं प्रभवन्ति त एव सम्बोध्यन्ते । धियं प्रज्ञां
 राति ददाति “अतो मन् कनिप् वनिप विचः” इति विच् । धीराः
 धीरोज्ञानप्रदो गुरुवित्यागमः । प्रयोजनमनुद्दिश्य न मन्दोऽपि प्रवर्तते इति
 गुरुसेवायाः फलमाह त्रिये चाश्रिताय चेति अश्रिताय मोक्षाय तादर्थ्ये
 चतुर्थी भुक्तिमुक्तिप्राप्तिर्गुरुसेवातो भवति । ननु गुरुसेवातः त्रीः कथं प्राप्यते
 इत्याशङ्क्याह यस्मैति अस्य गुरोरी लक्ष्मीरस्ति गुणाश्च सन्ति लक्ष्मीवाचकस्य
 ईशब्दस्य अस्मैत्यकारपरं यत्ने यस्मैति रूपं । गुणा यथा सत्यं शौचं दया
 क्षान्तिर्यामः सन्तोष आर्जव्यं । शमो दमस्तपः साम्यं तितिक्षोपरतिः श्रुतं ।
 ज्ञानं विरक्तिरैश्वर्यं तेजो × × वलं श्रुतिः । स्वातन्त्र्यं कौशलं कानिधैर्यं
 मार्दवमेव च । इत्यादयो गुणाः । अस्य किम्भूतस्य ज्ञानदयासिन्धोः ज्ञायतेऽनेन
 करणे क्लृप्तं ज्ञानं शालं । निष्कारणपरदुःखप्रज्ञापेक्षा दया शास्त्रसम्पन्नत्वात्
 दयापूर्णत्वाच्च तयोः सिन्धोरिव तस्य स ज्ञानवानपि किमर्थं दास्यति अतो
 दयाकुलमुक्तं दयालो रसमर्थस्य दुःखार्थैव दयाकुलतेत्यतो ज्ञानवत्त्वमुक्तं ।
 पुनः कीदृशस्य अमाधस्य न विद्यते माधस्त्वस्यर्थाऽस्य परैरनधिगतान्त-
 सत्त्वस्येति यावत् । इत्यादि

End.

पट्टिका आख्याऽस्य पट्टिकाऽस्य रत्नलोभे तु पट्टिका इति वाच्यमिति ।
 पठति जर्जरातपलितसुरतालाद्येति ककारात् क्तः पट्टोऽस्यास्तीतीन् पट्टी-
 नान्तः पुमानिति सामिजातक... ईदन्नेयमिति केपीति सर्वसं पट्टीति सि-
 यामीदन्ता चेति साङ्ख्यः पट्टी ललाटभूषणं पट्टी लाक्षाप्रसादन इति चानो
 विश्वः । पट्टिलाक्षाप्रसादन इति दर्शनादिदन्तोऽपि । लाक्षां प्रसादयति
 नन्द्यादेर्युः लाक्षा प्रसाद्यतेऽनेन करणे युद्धिति चतुर्भुजः । लाक्षाप्रसादनः ।
 चत्वारि पाठियाने इति ख्यातस्य रत्नलोभस्य । नुदस्त्विति नुदतिनापु-
 पधल्लक्षणत्वात् कः नुद्यते यङर्थे कः इति स्वामी बाळ्यादीर्घः धातुरेव
 दीर्घवानित्यन्ते णूदः । पूष हञो पूषति नाम्नुपधात् कः पूषो दीर्घादिस-
 र्धण्वान् यूपोपयुक्तकाष्ठत्वाद्द्यूष्य पाठ इति स्वामी । क्रसुक उक्तः ।
 ब्रह्मणि वैदिके कर्मणि साधुः ब्रह्मण्यः ब्रह्मण्यो णूदे साधौ स्याद्ब्रह्मण्यश्च
 शनैश्चरः इति विश्वः । ब्रह्मजातीयत्वाद्ब्रह्मदाय । तूलनिष्कर्षे नाम्नुपधात्

कः तूलं पुलिङ्गस्य पिठौ तूलः स्त्रीवच्च ब्रह्मदावणीति वदः । पट् अथवा-
कारस्य ब्रह्मदावटलस्य । नीयेति नीयतेऽसौ न इत्यादि ।

Colophon. खण्डितशेषत्वादन्वत् समाप्तिस्वरूपकवाक्यं नास्ति ।

विषयः । अमरकोषाभिधानव्याख्यानम् । एतच्चात्र विश्वरूपप्रभृतिरूपमतं वाच्यमिति स्थानि-
प्रमुखप्रत्यक्षमन्तव्यम् । अस्ति च वनौपधिवर्गीयकतिपयस्योपाधिव्याख्यानम् ।

No. 9. अमरकोषटीका (चिकागडचिन्तामणिनाम्नी) By रघुनाथचक्रवर्ती.
Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 176. Lines, 9 on
a page. Extent, 9,118 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1625.
Place of deposit, Purápára Sonáránga Post office District Dháká, Paṇḍita
Jagadbandhu Tarkavágiṇa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ग्रन्थारम्भे निखिलविघ्नविघातायाभिसतदेवतासङ्कीर्तनेन
धर्ममुत्पादयन् शैववैष्णवबौद्धान् प्रवर्तयितुं शिष्यशिरसायै चादौ निवधानि
यस्येति । हे धीर । सः अः विष्णुः सेव्यतां । अकारो वासुदेवः
स्यादाकारश्च पितामह इत्येकाक्षरकोषः । यद्वा हे धीराः स सिन्धुर्विष्णुः
सेव्यतां । सिन्धुः समुद्रेऽनन्तो च सिन्धुर्नद्यां सदानसे इति धरणिः । यस्य
सिन्धोर्गुणा जगदवनदुष्टनिवारणादयोऽनघा अपापाः । अनघोऽपापहृद्य-
योरिति धरणिः । कौटशस्य ज्ञानदयासिन्धोः ज्ञानं वस्तुतत्त्वबोधः निर-
पधिपरदुःखप्रचरणेष्वेवा दया ताभ्यां तयोर्वा सिन्धुरिव सिन्धुः । अतस्तस्य
सेवैवोचितेति भावः । यद्वा ज्ञानं ददातीति ज्ञानदा सरस्वती तथा
संहिता ईर्लक्षीज्ञानदेः मध्यपदलोपी समासः तथा विशिष्टस्य लक्ष्मीसरस्व-
तीयुतस्येत्यर्थः । “लक्ष्मीरीकार उच्यते” इत्येकाक्षरकोषः । अगाधस्य अन-
वगाह्यमहिम्नः । कौटशोऽक्षयः न विद्यते क्षयो विनाशो यस्य नित्यत्वात् ।
सेवाफलमाह “श्रिये” इति । श्रिये चिवर्गसम्पत्तये तथा च व्याधिः, लक्ष्मी-
सरस्वतीचिवर्गसम्पत्तिविभूतिशोभास्वरूपकरणवेशरचनागुणेष्वपि श्रीः प्रशि-
तेति । अस्तथाय मोक्षार्थेत्यर्थः । अस्ततः यज्ञशेषे स्थात् पीयूषे सलिले हृते
अयाचिते च मोक्षे च ना धन्वनरिदेवयोरिति विश्वः । अतस्तस्य सेवया
सकलपुरुषार्थसिद्धिरिति । यद्वा हे धीराः स बुद्धः सेव्यतां । इष्टानुज्ञोऽपि
बुद्धो विशेषणैः सृष्टं प्रतीयते इति प्रसादनामायमलङ्कारः । तदुक्तं
कण्ठाभरणेन “यत्र प्रावार्थ्यमर्थस्य प्रसादः सोऽभिधीयते” इति यथा अय-
मुदयति
... .. बौद्धविद्देशिणां प्रहस्ये कथितो

बुद्धोपादानमदलैव श्लेषेण श्लोक उक्तः । दानं दा ज्ञानस्य दा ज्ञानदा
तस्मा ईर्लक्ष्यैः सम्पत् तथा ज्ञानदानसम्पत्तिहेतुभूतया सिन्धुरिव सिन्धुः
हेतुरूपकनामायमलङ्कारः यथा गान्धीर्व्येण समुद्रोऽसौत्मादि ॥

End.

षडित्यादि । सङ्ख्यावाचकानां प्रकारनकारानानां कतिशब्दस्य च संज्ञा ।
तथाच षडन्ताः षट् कति चेति परस्मै । ते त्रिषु समानलिङ्गकृतविशेष-
रक्षिता इत्यर्थः । तथा युष्मदस्मदव्ययश्च त्रिषु सममित्यर्थः । तथा षट्
पञ्च कति वा स्त्रियः पुरुषाः कुलानि च । त्वमहं वा स्त्री पुमान् कुलश्च
इत्यादि ।
एवमन्यदण्डं । नूतनतां परिहरति शेषमिति । इह ग्रन्थगौरवभयाद्वा
लिङ्गं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्वोच्चार्याणां प्रयोगादवगन्तव्यं ।
लिङ्गस्य लोकाश्रयत्वादिति । यथा लज्जापथ्यायत्वेन व्रीडाशब्दस्य स्त्रीत्व एव
प्राप्ते तु व्रीडादमुं देवमुदीक्ष्य मन्ये
विन्यसादेशः स्वयमेव काम इत्यादि प्रयोगाच्च पुंस्त्वमित्यादिकशृङ्गां ॥
मत्तं गुरुणां प्रविचार्य यत्नादालोक्य तन्त्राणि च कोविदानां ।
सतां मुदे औरघुनाथशर्मा विकाषचिन्तामणिसाततान ॥

Colophon.

इति सामन्तसारग्रामनिवासिऔरघुनाथचक्रवर्तिकृतविकाषचिन्तामणाव-
सरकोपटिपण्यां नामलिङ्गादिसंघसंघवर्गविवरणं समाप्तम् ॥
नत्वा शिवं सुमतिविदन्नुलागते बाणद्वयारिखगमिते शकेऽवधे ।
पुंसि गुरोः स्म लिखतिचात्मानः कृते श्रीमानिसामहनि हि नीलकण्ठकः ॥

विषयः । अमरसिंहकृतामरकोषस्य व्याख्यानम् । काण्डवयेन व्यवस्थित्य व्याख्यानाच्चास्य
विकाषचिन्तामणिरिति नाम । लिखितस्य कविनानेन प्रत्येककाण्डशेषे एकैकः श्लोकस्तत्र
सर्गपातास्तवर्गान्तके प्रथमकाण्डशेषे ।

सामन्तसारनिलयो रघुनाथशर्मा सर्गादिकाण्डविवृतिं रचयाम्भूव ।

नालोक्य सम्यग्निह ये प्रथयन्त्यवज्ञां तेभ्यो नमोऽस्तु मम तान् प्रति नैष रोधः ॥

भूमि-पुर-वनौषधि-सिंचादि-शृङ्ग-शृङ्ग-चविय-वैश्य शूद्रवर्गान्तके द्वितीयकाण्डशेषे

सामन्तसारवासेन रघुनाथेन शर्मणा ।

भूकाण्डविवृतिः सम्यगुपदिष्टा सतां मुदे ॥

प्राणि-विशेष्यनिर्णय-सङ्कोर्ण-लिङ्गादिसंघसंघवर्गान्तके तृतीयकाण्डशेषे

मत्तं गुरुणामित्यादि ।

केचिदस्य ग्रन्थकारस्यैवं परिचयं ददति यथा अस्मि दक्षिणविक्रमपुरासन्ने इदिलपुरा-

भ्यन्तरे सामन्तसाराख्यो ग्रामस्तव (समाजद्वार)समहाराख्याः ग्रामस्तवर्माणाभीताः वैदिकत्रेणैय-
कुलीनत्राक्ष्या निवसन्ति । तदंश एव समजनि रघुनाथनामायममरकोषटीकाकृतिति ॥

No. 10. अमरकोषटीका (पद्मञ्जरौनाम्नी). By लोकनाथः । Substance, country-made paper, 20×2½ inches. Folia, 127. Lines, 10-11 on a page. Extent, 8,557 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Vikramapura, Vajrayoginí, Paṇḍita Dvārakánáth Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यशोदागुह्यचोऽजकनकाचलचारिणम् ।

अपूर्वजलदं वन्दे नन्देनाङ्गे निवेशितम् ॥

ग्रन्थकृद्भिन्नविनाशाय कृतमिष्टदेवतास्तवमादौ निबध्नाति । यस्येति । हे
धीराः स भगवान् सेवतां आराध्यतां । धैर्यशालिन एव तमुपासितु
मीशते । अत्र चित्रपदं धीरा इति । यस्य निर्गुणत्वेन विश्वनिर्माणस्थिति
निधनलीलारसिकतया स्वीकृता गुणाः सत्त्वरजस्तमांसि अदोषाः । तस्य
तैरलिप्तत्वात् मेचीमथ्यादादयोऽणिमादयो वा गुणाः । इत्यादि ॥

End.

इह विस्तरभयार्थं लिङ्गं नाम च नोक्तं । तच्छिष्टानां पूर्वाचार्यादीनां
प्रयोगादवधेयमिति शिवम् ।

लिङ्गादिसङ्गृह्यवर्गः ।

विशङ्कनानाविधनक्रयङ्गं फणीन्द्रविस्तारितमूढभावं ।

निधाय कर्णे पद्मञ्जरौमिमान्तरान् शब्दान्मुधिमप्रसादम् ॥

Colophon. इति श्रीलोकनाथशर्मानिर्द्दिष्टविकाण्डविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । अमरकृतनामलिङ्गानुशासनस्य व्याख्यानम् ॥

No. 11. अमरशतकटीका (कामदाख्या) By रविचन्द्रः । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 1,125 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1746. Place of deposit, Viṣṇupura, Kádákuli, District Bēṅkurá, Paṇḍita Rámaprasaṇna Bhaṭṭá-cá-ryya. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. नमः श्रीकृष्णाय ॥ विद्या वितरति मुक्तिं मुक्तिमविद्याया भुजिष्यामः ।

या च रमाचरशक्तिः सा नः शिवं सदा दिशतु ॥

तदुभयरसपरिपाटीपरिहरणवाटीमिमां रम्यां ।

कुर्वते ऽमरशतकटीकां ज्ञानाञ्जनः कलाधारः ॥
 योऽसौ भाग्यवता विभक्तवनिताज्ञानास्तानन्दयु-
 र्यो वात्स्यायनकामतश्चविहसत्केलिक्रियाकौशलः ।
 व्याचष्टेऽव रसद्वयं कविकुलालङ्कारचूडामणिः
 शीलशौरविचन्द्र एष पिशुना मात्सर्यमुत्सृज्यतां ॥
 यदि स्यात् परमानन्दे कामानन्दे च वासना ।
 तदा संसेव्यतां धीराष्टीकेयं कामदा सदा ॥
 क्व चातिकर्कशः शान्तः क्व चातिललितः शुचिः ।
 एकव वाक्ये व्याख्यातुस्तवहो कौशलं कवेः ॥

निर्विघ्नं प्रारिक्षितशतककामो ग्रन्थलदिष्टदेवतां कीर्तयन्नाह । ज्योति ।
 अम्बिकायाः पार्वत्याः कटाक्षोऽपाङ्गदर्शनं त्वां पातु रक्षतु अथ सम्प्री-
 धनपदेऽप्यनुक्ते युष्मच्छन्देनापेक्ष्यते ॥ इत्यादि ।

End.

हे मुग्धे माये मानिनि अङ्गारिणि मुखायं मिय्याज्ञानं मुच । कथमित्याह
 रामो जगदीश्वरः मुखं चुम्बति सर्व्वथा रामरामेति स्मरामि एकेनाद्विती-
 येन अतएव दर्शनैरिति (?) मिय्याज्ञानं मुच इति समेराधन (?) पदानि
 सुगमानि एतेनैतदुक्तं भवति । नानाविधानाभावात् धर्म्मन् निरूप्य
 रामस्य स्मरणमेव सर्व्वगर्हितमिति सूचितम् ॥

Colophon.

इत्यमरशतकटीका समाप्ता ॥ रामचन्द्रदेवशर्म्मा लिखितमिदं । शकाब्दः
 १७४६ ॥

विषयः । अमरशतकस्य व्याख्यानम् ॥

No. 12. अलङ्कारवादार्थः । Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 1,290 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Bākurā Viṣṇupur, Rūparām Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ रामचन्द्राय नमः । दर्पणकारस्य । ग्रन्थारम्भे इत्यस्य छन्दोविहित इति
 न्यायात् आरभ्यग्रन्थ इत्यर्थः । निरूपकत्वमेव आधारत्वं तथाच आरभ्य-
 ग्रन्थनिरूपकनिर्विघ्नेन प्रारिक्षितपरिसमाप्तिकामो वाक्स्यधाधिकृततया वाग्-
 देवतायाः साम्मुख्यं आराधनेन स्वार्थसाधनानुकूललभाधत्ते करोति । तथाच
 आरभ्यग्रन्थनिरूपकसरस्यत्याराधनेन स्वार्थसाधनानुकूलकृतिमान् ग्रन्थ-
 दित्यन्वयधीः ॥ इत्यादि ।

End.

पूर्वादे दीर्घसमासेनैव बोधनाद्बोधः । सुकर्णरिन्द्राजित(?)कुनालोल्लसत्कपो-
ललीनालकमण्डिताननामित्यष्टमे । नन्वव पदान्तराधीन आरुढबोधे किमर्थं
कृष्णपदप्रयोगः कथम्वा मार्कण्डेयपुराणे चौरोदयामलं हारमजरे च तथाम्वरे
चुड़ामणिं तथा दिव्यं कुण्डले कटकानि च इत्यव आरुढबोधः ॥ ७ ॥
सुधीभिर्भाष्यं । केचित्तु दानादावारुढबोधप्रयोजनाभावात् मार्कण्डेयपुराणे
न दोष इति वाच्यम् । न च समस्ताखलिषु चेत्यादिदर्शनात् आरुढप्रकरण-
त्वान्न समीचीनम् ॥ * ॥

Colophon.

इत्यलङ्कारवादार्थः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । साहित्यदर्पणाख्यालङ्कारप्रत्यख्यालङ्काराध्यायस्य विचारः ॥

No. 13. अवधूतानुभवः । Substance, country-made paper, 14 x 4 inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 343 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭī, Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परमात्मने । जनक उवाच ।

कथं ज्ञानमवाप्नोति कथं मुक्तिं भविष्यति ।

वैराग्यञ्च कथं प्राप्तं तत्तत्त्वं शूचि मे प्रभो ॥

अष्टावक्र उवाच ।

मुक्तिमिच्छसि चेत् तात विषयान् विषवत् त्यज ।

जमाजैवदयातोषसत्यं पीयूषवद्भज ॥ इत्यादि ।

End.

अष्टकं चात्मविज्ञानो जीवमुक्तयतुर्दश ।

षट्संख्याक्रमविज्ञाने ग्रन्थैकात्म्यमतः परम् ॥

विंशत्येकमितैः खण्डैः श्लोकैरात्म्याग्रिमध्यस्थं अवधूतानुभूतैस्तु श्लोकसंख्याः

क्रमा अमी । (?) संयच्छ्लोकमादाय संख्येयं मतिमन् सदा ॥

इति श्रीमदष्टावक्रप्रकरणं संयच्छषट्कं एकविंशतिप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon.

इत्यवधूतानुभवः समाप्तः ॥ ॥

विषयः । ज्ञानमुक्तिवैराग्यादिनिरूपणम् ॥

No. 14. अवयवटिप्पणी । By कणादतर्कवागीशः. Substance, coun-
try-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent,
735 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Bākurā Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, new.
Prose. Generally correct.

Beginning. স্বীচরি: শরণম্ । পরার্থানুমানপ্রযোজকত্বেন স্মৃতস্য ন্যায়াদেবপেচ্চানর্হে
তয়া প্রসঙ্গসঙ্কল্যা তদ্বিরূপয়িতুমাচ্চ তচ্চেতি । পরার্থং পরপ্রতিপাদ-
দ্যিযাপ্রযোজ্যং পরো ঽব বিপ্রতিপন্ন: ন তু মীমাংসকমাত্রং । তেনাপ্তেন
পরপ্রতিপাদ্যিযযদৌরিত্যেঽপি ন্যাযত্বমিত্যবধেয়ং । ন্যাযসাধ্যমিতি ন্যায-
জন্যজ্ঞানপ্রযোজ্যমিত্যর্থঃ । অবয়বান্ বিভজতে প্রতিজ্ঞেতি যথ্যবয়ববসান্যং
নিরূপ্যৈব তদ্বিভাগো যুক্তস্যথাপি ইत्याদি প্রতিজ্ঞাদিপঞ্চাবয়বোপেতস্যৈবাচ-
লচ্ছয়লং ।

End. ননু কণ্ডকোদ্ধারবাক্যে বাবলসম্বন্ধস্য ন্যাযত্বং স্যাদত: কণ্ডকৈতি তথাচ
তেনাপি ন্যাযত্বপর্যাপ্তাধিকরণত্বস্য তদ্ব্যতিরেকেণ সত্যান্ন তস্য ন্যাযঘটক-
ত্বমিতি ভাব: । অথ প্রতিজ্ঞাপক্ষে হেতুদাহরণমাত্রকৌন্যায ইতি মীমাংসকা: ।
তদাহরণোপনয়মাত্রমিতি বৌদ্ধা: । প্রতিজ্ঞামাত্রমিতি নৈয়ায়িকৈকদেগ্নিন: ।
অসাধকতানুमानে প্রতিজ্ঞাহেতুমাাত্রমিতি কেচিত্ । তদেবোপনয়সংহিতমিত্যা-
চাখ্যা: ॥ ০

Colophon. ইতি কণাদতর্কবাগীশমহাচার্য্যকৃতাযযট্টিপনী সম্পূর্ণা ॥ * ॥

বিষয়: অনুমানলক্ষণান্নর্গতাবয়বব্যাখ্যা ।

No. 15. অশৌচদীপিকা । By শ্যামসুন্দর: . Substance, country-
made paper, 10×2½ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Extent,
300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur,
Mayamansing Papḍita Candra kánta Tarkálanḡkára. Appearance, old
Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ নমো গণেশায় । অথ শ্রীশ্যামসুন্দরমহাচার্য্যকৃতাশৌচদীপিকা
লিখ্যতে ।

অথ গর্ভশ্রাবাশৌচসংক্ষেপ: ।—

যে জ্বর গর্ভজাব হয় তাহার ঐথম মাংসেতে এক দিন দ্বিতীয় মাংসে
২ ছই দিন তৃতীয় মাংসে ৩ দিন দিন । ইত্যাদি ।

End. ভিন্ন গোত্রপোষ্যপুত্রের জনক জননী এবং জনক সপিণ্ড মরণে অশৌচ
নাই সপিণ্ড পোষ্যপুত্র হইলে পরস্পর সপিণ্ডের সহিত জনক মরণে
সম্পূর্ণাশৌচ হয় হেতি ॥ * ॥

বিষয়: গর্ভশ্রাবজননমরণাদ্যশৌচনিরূপণম্ ।

No. 16. अशौचप्रकाशः By चतुर्भुजः . Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 325 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñḥālpārā, Rāmātārāṇa Thākūr. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । यत्नाच्चाववनादिकं परिचितौ कृत्येषु कृतौ
भट्टाचार्यं चतुर्भुजोऽप्युतपदद्वन्द्वारविन्दं मुदम् ।
वन्दित्वा ससुमानसस्य सुखदोऽशौचप्रकाशं करो-
त्युग्रयामकुलोद्भवो भवजनोद्भूतोद्भवाद्यक्षितं ॥ (?)
अग्निहोत्रादिविहितब्राह्मणादिचतुर्वर्णेषु जननमरणे चैव यथाक्रमं ज्ञातीनां
दशाक्षं पञ्चदशाक्षं मासमेकमशौचम् ॥ इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ॥

विषयः । जननमरणाद्यशौचनिरूपणं । दाहादिनिरूपणम् । सप्तमरणादिनिरूपणञ्च ॥

No. 17. अष्टमङ्गला । By रामकिशोरचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent, 540 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Çāktā, District Dhākā Paṇḍita Trilocana Tarkālaṅkāṛ. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं रामकिशोरेण प्रणम्यार्थः प्रकाशयते ।

आख्याताष्टमपादीयदौर्गन्धर्तेयं ध्यामति ॥

पदान्ते । पदान्ते वर्तमानानामिति । नन्वन्तशब्दोऽवयववचनः । तथाच
पदान्तानामवयवा एव ध्रुवः । तत्कथं ते पदान्ते वर्तन्ते इति । सत्यमन्त-
शब्दोऽयं धर्मवृत्तिलेन पदान्तले वर्तमानानां ध्रुवमित्यर्थः । तथाच
आदिसध्यान्तशब्दा धर्मिणि धर्मो च वर्तन्ते इति मतमिति गोपीनाथः ।
इत्यादि ।

End. प्रतिषेधस्तु स्थानिवद्भावादेव न पदान्त इत्यादिना परिभाषायाश्चानित्यलं
मन्तव्यमिति तेनाभ्यासे प्रतिषेधार्थं न वक्तव्यमिति ॥

Colophon. इति श्रीरामकिशोरचक्रवर्तिहृतायामष्टमङ्गलाटीकायामियत्नावच्छिन्नलेना-
ष्टमः पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्राख्याताष्टमपादीयदौर्गन्धर्तेयं गूढार्थप्रकटनम् ।

No. 18. आकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् । By मधुरानाथः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 294 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Pálang Post office, District Faridpur, Paṇḍita Rajanī kánta Tarkaratna. Appearance old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । प्रसङ्गादाकाङ्क्षां निरूपयितुं शृण्वन्ति अथ केयमिति आकाङ्क्षादिकं सञ्चकारीति यदुक्तं तत्राकाङ्क्षा केत्यर्थः अविनाभाव इति । भावः सत्त्वं तदभाव इत्यर्थः तथाच तत्पदार्थे तत्पदार्थाभाव-वहुतिलाभावस्तत्पदार्थे तत्पदार्थाकाङ्क्षेति भावः । अस्ति चायं घट इत्यादौ इदम्यदार्थे घटपदार्थाभाववहुतिलाभावः इति इदम्यदार्थे घट-पदार्थाकाङ्क्षा । इतिलं तादात्म्यसम्बन्धेन बोध्यं अन्यथा चैवः पचति रथो गच्छति इत्यादौ चैवपदार्थस्य पचति पदार्थाकाङ्क्षता न स्यात् चैवादौ पदार्थाभाववहुतिलाभावाभावात् । इत्यादि ।

End. अजनितेत्यादेरुक्तप्रयोजनं दूषयति त्रयाणामिति राजपुत्रपुराणमित्यर्थः । तुल्यवत् एकदा प्रथमं अजनितान्वयबोधदशायां यतः तात्पर्यधीविरहितः अथेऽपि अनितान्वयबोधदशायामपि पुरषेण अर्थमिति नोक्तप्रयोजकमित्यर्थः यथाश्रुतं सङ्गच्छते घटमानयेत्यादौ धारावाचिकशब्दबोधवारणाय अनितान्वयबोधकत्वं स्थावशक-तया वैयर्थ्याभावात् । नव्यास्तु धारावाचिकप्रत्यक्षस्यैव धारावाचिकशब्दबोधस्याभ्युपगमात् वैयर्थ्य-मिति भावः अत एव सिद्धान्तसूत्रेण अनितान्वयबोधेऽतिव्याप्तिवारणाय विशेषणं कण्ठतो घन्यकृता नोक्तमित्याहुः ।

Colophon. इत्याकाङ्क्षापूर्वपक्षरहस्यम् ॥

विषयः । शब्दबोधे शब्दज्ञानं यदि निरपेक्षकारणं भवति तदा घटः कर्मलभानयनं कृतिरिति शब्दात् घटकर्मताकबोधं कथं न जायते अतः आकाङ्क्षाज्ञानस्य शब्दज्ञानसञ्च-कारित्वमवश्यमेव वाच्यमित्यादिविचारः ॥

No. 19. आख्यातटीका । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 72. Lines, 7 on a page. Extent, 2,520 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, Mayamansing Paṇḍita Candra kánta Tarkálanḱára. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीमत्परमात्मने नमः ॥ अथ परस्मै । इह यद्यपि प्रश्नानन्तर्यमङ्गला-
धिकारेष्वथ शब्दो वर्तते तथापि ध्याननिर्यायं एव गृह्यते ।

ननु भीमपूर्वज इति माघस्य सूत्रलितमिति । केचित्तु (अर्चयमाना)
भीमादि () संप्रयुक्ता इत्येवाद्यौ विवक्षित इत्याहुः ॥ * ॥ इत्यादि ।

Colophon. इति तृतीयपादः समाप्तः ॥

विषयः । कलापोक्तधातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 20. आख्यातपञ्जिकाव्याख्या । By नरहरिः । Substance, coun-
try-made paper, 17 x 4 inches. Folia, 83. Lines, 7 on a page. Extent,
1,162 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa.
District Tippera, Paṇḍita Çaraccandra Vidyālaṅkāra. Appearance, old.
Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नला गौरीपदद्वन्द्वं श्रीमन्नरहरिः सुधीः ।

आख्यातपञ्जिकाव्याख्यां तनोति भ्रान्तिशान्तये ॥

टी

अथ । ननु अथेत्यादि दृष्टिपन्थः कथं संगच्छते तथाहि । इत्यादि ।

End.

पुरादेशेत्यत्र प्रपञ्चितमिति ।

खण्डितशेषलात् समाप्तिस्वरूपं वाक्यं नास्ति ।

विषयः । कान्तन्त्रयाकरणस्य विलोचनदासकृतपञ्जिकाया व्याख्यानम् ।

No. 21. आख्यातवादटिप्पणी By मथुरानाथतर्कवागीशः । Substance,
country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page.
Extent, 2,304 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Vajrayoginī, District Dhákā, Paṇḍita Çaçibhūṣaṇa Smpitiratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ शिवो जयति ।

कुक्षिताधरपुटेन पूरयन् बंशिकां प्रचलदद्गुलिपंक्तिः ।

मोक्षयन्नखिलवामलोचनाः पातु कोऽपि नवनौरदश्चिविः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

आख्यातशक्तिवादस्य क्रियते विवृतिः शुभा ॥

आख्यातशक्त्यं निरूपयति आख्यातस्येति । आख्यातं यललायच्छिन्नशब्द-
ताकमित्यर्थः । तेन वक्ष्यमाणचेतोनै वैयधिकरणम् । आख्यातस्य

संज्ञेतविशेषसम्बन्धेनाख्यातपदवचनं न तु जातिः । इत्यादिना साङ्ग-
 र्यात् मानाभावाच्च । शक्यतावच्छेदकानु न तत् किन्तु प्रत्येकं इत्यादिक-
 मेव । अन्यथा आख्यातत्वप्रकारेणाज्ञानदशायां कल्लापव्याकरणानभिज्ञानां
 इत्यादिनाज्ञानात् शाब्दबोधमात्रस्य शक्तिमज्जन्यत्वप्रसङ्गात् । इत्यादि ।
 कर्माख्यातस्य फलमेवार्थः । तादृशेति । यन्मानान्नादिविशिष्टस्येत्यर्थः ।
 चानुभवस्मारसिकलेन विशेषणीयः । तेन सूक्ष्मवया तथाानुभव इति निरस्तं ।
 इदमुपलक्षणं । यत्तत्त्वमपेक्ष्याथयत्वादेर्गुणत्वादित्यपि द्रष्टव्यमिति संक्षेपः ॥

Colophon. इति श्रीमथुरानाथतर्कवागीश्विरचित्ताष्ट्यातवादटिप्पणौ समाप्ता ।
विषयः । आष्ट्यातर्कवादाष्ट्यन्यस्य विवृतिः ।

No. 22. आगमतत्त्वविज्ञानः By रघुनाथकृष्णगौड़ः Substance, country-made paper, 19 x 4 inches. Folia, 427 (the first page is wanting). Lines, 8 on a page. Extent, 13,237 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Mājparā, District Dhākā, Babu Rāsavihārī Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ गुरुभ्यो नमः ।

ॐ नमः श्रीमते तस्मै गुरुदेवाय योगिने ।

अथोपासारसंसारसाराय शिष्यरूपिणे ॥

संगरीश्वरसरोजं

शिरसि सरसिजे छारन्मुक्तः श्रीमान् ।

आगमनस्त्वयिच्छासं

रक्षयति रघुनाथतर्कवागीशः ॥

तत्र व्यतिक्रमनिबन्धसुबोऽपराधा

ये तान् क्षमध्वमखिलान् मम देवतानि ।

यद्युयद्विरहमिह संविहितं समाप्ते

तत्तद्विशोधयन्त धीरतमा नमो वः ॥

स्वतन्त्रतन्त्रं फेत्कारीतन्त्रमुत्तरतन्त्रकम् ।

भीष्मतनं वीरतनं कुमारौतनमुष्णम् ॥

कालीनारायणीतन्त्रे तारिणीतन्त्रमुत्तमम् ।

कक्षातन्त्रं समयातन्त्रं भैरवतन्त्रकम् ।

भिरवीचिपुरातन्त्रे यामकेश्वरतन्त्रकम् ।

कुकुटेश्वरतन्त्रश्च मातृकातन्त्रमेव च ॥
 सप्तकुमारतन्त्रश्च विशुद्धेश्वरतन्त्रकम् ।
 स्मृद्धिनाष्टतन्त्रश्च यौतमीयश्च तन्त्रकम् ॥
 ब्रुहद्भौतमीयतन्त्रं भूतभैरवतन्त्रकम् ।
 चामुण्डापिङ्गले तन्त्रे वाराहौतन्त्रकं तथा ॥
 मुण्डमाहाष्टतन्त्रश्च योगिनीतन्त्रमुत्तमम् ।
 मालिनीविजयं तन्त्रं तन्त्रं स्वच्छन्दभैरवम् ॥
 मन्त्रातन्त्रं शक्तितन्त्रं तन्त्रं चिन्तामणिं परम् ।
 छन्दाश्चैरवं तन्त्रं जैलोक्यसारतन्त्रकम् ॥
 विश्वसाराङ्ग्यं तन्त्रं तथा तन्त्रास्तताभिधम् ।
 मन्त्राफेत्कारौतन्त्रश्च वायवीयश्च तोडलम् ॥
 मालिनीललितातन्त्रे विशक्तितन्त्रकं तथा ।
 राजराजेश्वरीतन्त्रं मन्त्राभौद्धसरोत्तरम् ॥
 गवाक्षतन्त्रं गार्भ्यं तन्त्रं जैलोक्यभौद्धम् ।
 चंद्रमाहेश्वरं चंद्रपरमेश्वरतन्त्रकम् ॥
 कामधेन्याष्टतन्त्रश्च तन्त्रं वर्षाविलासकम् ।
 मायातन्त्रं तन्त्रराजं कुलिकातन्त्रमुत्तमम् ॥
 विज्ञानलुप्तिकां लिङ्गागमं कालोत्तरं तथा ।
 रैशानसंक्षितां तद्वत् श्रीपिनायकसंक्षिताम् ॥
 अगस्त्यसंक्षितां पुष्पां नन्दिकेश्वरसंक्षिताम् ।
 त्रिशिष्टसंक्षितां दक्षसंक्षितां मनुसंक्षिताम् ॥
 ब्रह्मणः संक्षितां दिव्यां सप्तकुमारसंक्षिताम् ।
 कुलानन्दसंक्षिताश्च वैशम्पायनसंक्षिताम् ॥
 दक्षिणतपनीयश्च दक्षिणामूर्तिसंक्षिताम् ।
 ब्रह्मयामलकश्चादियामलं रुद्रयामलम् ॥
 ब्रुहद्दयामलकं सिद्धयामलं कल्पद्रुवकम् ।
 मत्स्यसूक्तं कल्पसूक्तं कामराजं शिवागमम् ॥
 उज्ज्वीशश्च कुलीज्जैशसुज्जैशवीरभद्रकम् ।
 भूतडाभरकं तद्वत् डाभरं यक्षडाभरम् ॥
 कालिकाकुलसर्वस्वं कुलसर्वस्वमेव च ।
 कुलचूडामणिं दिव्यं कुलसारं कुलारण्यम् ॥

कुलप्रकाशं यासिष्ठं सिद्धसारस्वतं तथा ।
 योगिनीहृदयं कालीहृदयं मातृकार्णवम् ॥
 योगिनीजालकुलकं तथा लक्ष्मीकुलार्णवम् ।
 तारार्णवं चन्द्रपीठं मेघचन्द्रं चतुःशतीम् ॥
 तत्त्वबोधं मन्त्रोपसृष्टं सत्त्वचन्द्रसारसङ्गहम् ।
 ताराप्रदीपं सङ्केतचन्द्रोदयमतिस्फुटम् ॥
 षट्चिन्ताक्षकं लक्षनिर्णयं निपुरार्णवम् ।
 विष्णुधर्मोत्तरं मन्त्रदर्पणं वैष्णवाभ्युदयम् ॥
 मानसोक्तासकं पूजाप्रदीपं भक्तिमञ्जरीम् ।
 भुवनेश्वरीपारिजातं प्रयोगसारसुतमम् ॥
 कामरत्नं क्रियासारं तथैवागमदीपिकाम् ।
 बुधच्यौक्रमसंज्ञं तथा त्रीक्रमसंज्ञकम् ॥
 नवरत्नेश्वरं सोमसुखावालिंसंज्ञकम् ।
 सिद्धान्तशेखरं ग्रन्थं तां ग्रन्थेश्वरिणीम् ॥
 मन्त्रसुक्तावलीं तत्त्वकौमुदीं तन्त्रकौमुदीम् ।
 मन्त्रतन्त्रप्रकाशाख्यं श्रीरामार्चनचन्द्रिकाम् ॥
 शारदातिलकं ज्ञानार्णवं सारसमुच्चयम् ।
 कल्पद्रुमं ज्ञानमालां पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ॥
 आगमोत्तरकं तत्त्वसारं सारसङ्गहम् ।
 देवप्रकाशिनीं तन्त्रार्णवञ्च क्रमदीपिकाम् ॥
 तारारचस्यं श्यामाया रचस्यं तन्त्ररत्नकम् ।
 तन्त्रप्रदीपं ताराया विलासं विद्यमातृकाम् ॥
 प्रपञ्चसारं तं तन्त्रसारं रत्नावलीं तथा ।
 एवं षडुत्तरशतं ग्रन्थानां स्फुटमागमे ॥
 कल्पान् कुमारीकल्पादीन् शुक्तीशोपनिषद्गणम् ।
 श्रुतिः स्मृतिपुराणानि पाणिनीयादिकौशलम् ॥
 गुरुपदेशयुक्तिभ्यां विनिष्कुष्यावल्लभ्य च ।
 गुरुष्वस्य मतं ज्ञाना साधकानां मतं तथा ॥
 गुरुं नत्वा गुरुं नत्वा गुरुं नत्वा यथाविधि ।
 संप्रिप्तः सर्वतन्त्राणां सारमात्रं निश्चितः ॥
 श्रीमांसावलिस्तोत्रं वरीवर्णं गृहे गृहे ।

दृष्टिक्रमोऽव दीक्षाया लक्षणं दक्षिणाविधिः ॥

दीक्षाया नित्यकाम्यत्वे दीक्षार्थो योगवृद्धितः । इत्यादि ।

End.

एतेन शिवप्रणीततया आगमशास्त्रस्य निःसन्देहफलकत्वेन सर्वदर्शनापेक्षया समुत्कर्षः ॥

— — — — — ।
शिवप्रणीतेऽव दुरुद्धशास्त्रे गुरुपदेशाग्नियुक्तिरपि ।

मया समाकृत्य यदत्र ब्रह्मं तस्मिन् सुधीरा मुदमावदन्तु ॥

अस्मिन्नस्मिन्निर्मिते ग्रन्थरत्ने यत्नेना + नैपुणं सम्प्रणीयम् । (?)

भूयस्तत्र धान्तिस्नानशान्तेरन्ताः सन्तः सन्तु समोपवन्तः ॥

Colophon.

इति नपाङ्गीयश्रीरघुनाथतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिते आगमसत्त्वविज्ञासि पञ्चमः परिच्छेदः । ॐ नत् सत् ।

विषयः । अथ प्रमाणतया उल्लिखितानां तन्त्रादीनां नामकथनम् । अथ गुरुपदेशादिविधिः । मन्त्रविचारविधिः । दीक्षाविधिः । तत्र कालाग्रशुद्ध्यादिनिरूपणम् । चक्रभेदकथनम् । शुद्धमन्त्रविचारः । मन्त्रस्य दशसंस्कारविधिः । अक्षरनिर्णयः । मन्त्राभिधानकथनम् । लक्ष्मीबीजाभिधानकथनम् । स्त्रीबीजाभिधानकथनम् । वर्णाभिधानकथनम् । वर्गाभिधानकथनम् । बीजनिर्णयव्यवस्था । दृष्टिप्रकरणम् । प्रलयवर्णनम् । बीजार्थाभिधानम् । नाङ्गीनिरूपणम् । शरीरस्त्रवायुनिरूपणम् । दीक्षापदार्थनिरूपणम् । अथ गुरुलक्षणकथनम् । सप्तलब्धमन्त्रनिरूपणम् । दिव्यलक्षणदिकथनम् । स्त्रीशुद्धयोर्दीक्षायां मन्त्रव्यवस्था । पञ्चाङ्गशुद्धदीक्षानिरूपणम् । देवपर्वकथनम् । राशिवक्त्रनक्षत्रचक्रादिव्यवस्था । अरिमन्त्रत्यागव्यवस्था । महाविद्यानिर्णयः । मन्त्रोपासनाविवेकः । उपासनाफलकथनम् । मन्त्रदशसंस्कारप्रकरणम् । मालकामन्त्रक्रमकथनम् । दीक्षाप्रयोगकथनम् । मन्त्रचैतन्यप्रकरणम् । दीक्षान्तरप्रयोगकथनम् । संक्षेपदीक्षाप्रकरणम् । सर्वतोभद्रमण्डलविधिः । गुरुशिष्ययोः कृत्यनिरूपणम् । अथ क्रममालानिरूपणम् । मालाभेदक्रमः । मालास्वरनियमादिकथनम् । मालाधारणे अङ्गुलिनियमकथनम् । मालासंस्कारादिकथनम् । विशेषतो वद्राक्षमालाविधिः । महाशङ्खमालासंस्कारादिकथनम् । कपालपाचशुद्धिनिरूपणम् । अथ यन्त्रसंस्कारविधिः । त्रिलोच्यमुद्राक्रमकथनम् । बलिदानक्रमकथनम् । तत्र खगाचवधिरदानव्यवस्थादिः । पूजास्थाननिरूपणम् । अशौचादौ वर्णावर्णव्यवस्था । क्षताशौचव्यवस्थादिः । शौरादिकर्मविशेषव्यवस्था । देवताभेदेन वामदक्षिणाचारव्यवस्थादिः । अथ प्रातःकृत्यनिर्णयः । तत्र कालनिर्णयः । स्नानविधिः । सन्ध्याविधिः । तत्र सन्ध्याविधिविवेचनम् । विष्ण्वादिदेवतागायत्रीकथनम् । शक्त्वादिदेवतागायत्रीकथनम् । गायत्रीध्यानप्रकरणम् । अथ यस्त्रादिपरिधानविधिकथनम् । त्रिपुण्ड्रव्यवस्था । पादप्रक्षालनविधिः । कुशविधिः । आचमनविधिः । पुनराचमनविधिः । अथ आसनादि-

विधिः । सलिले आसननियमः । पूजादौ सुखनियमः । भूतशुद्धिनियमः । मातृकान्य-
सादिविधिः । प्राणायामविधिः । अर्घ्यादिस्थापनविधिः । प्राणप्रतिष्ठाविधिः । अष्टादशोप-
चारनियमः । षोडशोपचारनियमः । दशोपचारनियमः । पञ्चोपचारनियमः । द्रव्यादि-
निवेदनकालविवेचनम् । आसननियमः । पाद्यादिपाचक्रमकथनम् । धूपनियमः । दीपप्रमाण-
क्रमनम् । नैवेद्यनियमः । उपचारपरिभाषा । पूजाकाले गन्धादिद्रव्यदाननियमः । प्रदक्षिण-
विधिः । नमस्कारविधिः । अथ श्रुत्यादिक्रमकथनम् । वाद्यनियमादिः । अथ योगाङ्गासनादि-
विधिः । यन्त्रधारणविधिः । यन्त्रलेखनद्रव्यनियमः । संचेपतः सर्वदेवनित्यपूजाविधिः ।
पञ्चायतनीयपूजाविधिः । नैमित्तिकपूजाविधिः । काव्यहोमद्रव्यनिर्णयः । अथ तर्पणविधिः ।
अथ मारणविधिः । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः । विद्वेषणविधिः । उच्चाटनविधिः ।
साधनविधिः । अभिचारविधिः । षट्कर्मलक्षणकथनम् । अथ भूतोदयविधिकथनम् । भूत-
मण्डलविधिकथनम् । जपनिरूपणम् । कुण्डकादिक्रमकथनम् । अथ दशमन्त्रादिमन्त्रादि-
कथनम् । जिह्वादिशोधनविधिः । योनिमुद्रादिमन्त्रार्थनिरूपणम् । मन्त्रचैतन्यनिरूपणम् ।
भूतल्लिपिविधिः । युगभेदेन जपादिनियमकथनम् । पुरश्चरणविधिः । कूर्मचक्रनिरूपणम् ।
प्रचुरश्चरणविधिः । पुरश्चरणप्रयोगकथनम् । रघुश्चुरश्चरणविधिः । वीरसाधनविधिः ।
चितादिसाधनविधिः । श्वसाधनविधिः । योगिनीसाधनविधिः । मनोहरायोगिनीसाधन-
विधिः । कनकावतीयोगिनीसाधनविधिः । कामेश्वरीयोगिनीसाधनविधिः । रतिमुन्दरी-
योगिनीसाधनविधिः । पद्मिन्यादियोगिनीसाधनविधिः । योगिन्याकर्षणमुद्राक्रमकथनम् । शङ्कटा-
किन्नरीसाधनविधिः । यक्षकन्यासाधनविधिः । पिशाचादिसाधनविधिः । योगिन्यादिसाधन-
कालनिरूपणम् । इष्टिसिद्धिनिरूपणम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणादिनिरूपणम् । मन्त्रदोषादोषकथनम् ।
मन्त्रदोषशान्तिविधिकथनम् । बालक्रममन्त्रसंस्कारविधिः । शिवाबलिविधिः । अथ आचारनिरूप-
णम् । तत्र कुलाकुलवारादिकथनम् । पौठस्थानादिनियमः । स्वयम्भूकुसुमादिविवेचनम् ।
तत्तत्कुसुमरक्षणविधिः । यन्त्रनियमादिकथनम् । भावरक्षकथनम् । अन्तर्यामिकथनम् ।
अथ कुमारीपूजादिविधिः । अथ दूतीयागविधिः । कुलपूजाक्रमः । तत्र मदिरादिशोधन-
विधिः । शक्तिशोधनविधिः । वीरपुरश्चरणविधिः । तत्र पानाधिकारिनिरूपणम् । मांसादि-
यवस्था । अथ वामाचारानुक्तकथनम् । यन्त्रपात्रादिनिर्णयः । चक्रपादोदकमाञ्चाक्रादि-
कथनम् । यन्त्रादिनाशप्रायश्चित्तकथनम् । तत्तत्पूजाधारनिरूपणम् । लिङ्गद्रव्यादिपूजानिषेध-
क्रमनम् । पङ्कशुद्धिनिरूपणम् । कुण्डनिरूपणम् । स्थण्डिलविधिकथनम् । होमविधिकथनम् ।
तत्र सुकुसुवादिलक्षणकथनम् । होमद्रव्यनिरूपणम् । वक्त्रस्थापनादिविधिः । संचेपादिहोम-
प्रयोगकथनम् । अग्नेर्नामकरणदिविधिः । अथ शान्तिविधिः । अथ शाङ्गाभिषेकविधिः ।
अथ गणेशपूजाविधिः । सूर्यपूजादिविधिः । मार्तण्डभैरवपूजाविधिः । इन्द्रादिपूजाविधिः ।
विष्णुपूजाविधिः । तत्र श्रीरामपूजाविधिः । श्रीकृष्णपूजाविधिः । तत्र रत्नाभिषेकविधिः ।

शैलंगोपालपूजाविधिः । वासुदेवपूजाविधिः । दधिवामनपूजाविधिः । वराहपूजाविधिः ।
 शिवपूजाविधिः । हरगौरीपूजाविधिः । सत्युज्जयपूजाविधिः । अर्धनारीश्वरपूजाविधिः ।
 नीलकण्ठपूजाविधिः । चण्डेश्वरपूजाविधिः । चण्डाग्रशूलपाणिपूजाविधिः । मञ्जुघोषपूजा-
 विधिः । अथ आचारनिरूपणम् । आचारस्तवकथनम् । अम्बकपूजाविधिः । सप्तसङ्कीर्णनी-
 विद्याकथनम् । लेखपालपूजाविधिः । वटुकपूजाविधिः । लक्ष्मीपूजाविधिः । महालक्ष्मी-
 पूजाविधिः । धनदापूजाविधिः । वागीश्वरीपूजाविधिः । सुवनेश्वरीपूजाविधिः । अन्नपूर्णा-
 पूजाविधिः । विपुटापूजाविधिः । लरितापूजाविधिः । नित्यापूजाविधिः । वज्रप्रसारिणी-
 पूजाविधिः । शूलिनीपूजाविधिः । दुर्गापूजाविधिः । जयदुर्गापूजाविधिः । मङ्गिमर्दिनी-
 पूजाविधिः । कालीपूजाविधिः । तत्र नाममन्त्रभेदकथनम् । गुहाकालीपूजाक्रमकथनम् ।
 भद्रकालीपूजाक्रमकथनम् । महाकालीपूजाक्रमकथनम् । श्मशानकालीपूजाक्रमकथनम् । तारा-
 पूजाक्रमकथनम् । अष्टतारामन्त्रभेदकथनम् । अथ प्रचण्डचण्डिकापूजाक्रमकथनम् । बिम्बमस्ता-
 पूजाविधिः । भैरवीपूजाक्रमकथनम् । विपुरसुन्दरीपूजाक्रमकथनम् । त्रीविद्यापूजाक्रमकथ-
 नम् । शङ्कटादिपूजाक्रमकथनम् । वगलापूजाक्रमकथनम् । मातङ्गीपूजाक्रमकथनम् । उच्छिष्ट-
 चाण्डालिनीपूजाक्रमकथनम् । धूमावतीपूजाक्रमकथनम् । कर्णपिशुङ्गीपूजाक्रमकथनम् । अथ
 कात्यायनीपूजाक्रमकथनम् । अथ गरुडमन्त्रादिकथनम् । गरुडस्तवकथनम् । विष्वक्वामन-
 कथनम् । अथ हनुमत्स्तवः । अथ आर्द्रपट्टीविधिः । गणेशस्तवः । हरिद्रागणेशस्तवः । सूर्य-
 कवचम् । सूर्यस्तवः । श्रीरामस्तवः । रामकवचम् । श्रीकृष्णस्तवः । गोपालस्तवः । श्रीकृष्ण-
 कवचम् । रुद्रिन्दकवचम् । विष्णुनामाष्टकस्तोत्रम् । नारायणोपनिषत् । अपामार्जनस्तोत्रम् ।
 विष्णुस्तवः । सरस्वतीस्तोत्रम् । प्रचण्डचण्डिकास्तोत्रम् । वगलास्तोत्रम् । अन्नपूर्णास्तोत्रम् ।
 सुवनेश्वरीस्तवः । विपुटास्तवः । दुर्गाशतनामस्तोत्रम् । त्रीविद्यास्तोत्रम् । किङ्किमादिस्तोत्रम् ।
 लक्ष्मीस्तोत्रम् । तारास्तोत्रम् । षोडाशकवचम् । मङ्गिमर्दिनीस्तोत्रम् । भैरवीस्तवः । शिवस्तोत्रम् ।
 वटुकस्तोत्रम् । मुद्रानिरूपणम् । विग्रहपतो योगलक्षणादिकथनम् । षट्चक्रनिरूपणम् । इति शम् ।

No. 23. आचारसारतन्त्रम्, वा समयाचारतन्त्रम् । Substance, country-
 made paper, 19×5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Extent,
 202 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpárá
 Vikrampur, District Dháká, Babu Rásavihári Ráya. Appearance, fresh.
 Mostly verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो जगन्नाथे ।

नमामि कालिकां देवीं भक्तानां भक्तवत्सलाम् ।

बालल + + + + शोधनश्च कृतं मुदा ॥

अथ सम्मिस्त्रीकारविधिः । श्रीदेव्याय ।
 देवदेव महादेव रुद्र कारुणिक प्रभो ।
 कुलाचारस्य साक्षात्मां वद मे कष्टणानिधे ॥
 कुलाचारान्महादेव महासौम्यः प्रजायते ।
 तत्कथं गोपितं देव मम प्राणेश्वर प्रभो ॥
 योगिनां किं सदा सेव्यं किमाचारो महेश्वर ।
 मनसाश्चक्षुरणं किं समाधिफलप्रदम् ॥

श्रीशिव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रक्षस्यमतिगोपनम् ।
 अकथं ते तु चार्थं देवासुरनरेष्वपि ॥
 कथयामि तव प्रीत्या गुह्याद् गुह्यतरं मया ।
 श्रुत्वा त्वयापि गोप्यं यत्नेन पश्यच्छ्रुते ॥
 सम्निदा चासन्नैव कालकूटश्च भूश्वरम् ।
 निम्नपत्रमक्षिफेनं तरिता तारिता तथा ॥
 सम्निदा श्लक्ष्मिणीनां कारणं परमं पदम् ।
 बैलोक्यविजयाज्ज्ञानमेतत् बैलोक्यदुर्लभम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्यन्तर्यजनं ज्ञत्वा साक्षात्प्रश्नमयो भवेत् ।
 सप्तजन्माज्जितं पापं तत्क्षणादेव नश्यति ॥

योनिस्त्र्यभगलिङ्गाभ्यतं गृहीत्वा पात्रे संस्थाप्य शूलमन्त्रमष्टोत्तरशतं जप्त्वा
 शूलनेदं भगलिङ्गाभ्यतममुक्त्वै नमः । ततः क्रोद्धे शक्तिं ज्ञत्वा जपेत् ।

Colophon.

इति यजनविधिः ॥

विषयः । कौलिकानामाचारनिरूपणम् । तत्रादौ सम्निदास्त्रीकारविधिकथनम् । तच्छो-
 धनमन्त्रादिकथनम् । दुग्धादिसंयुक्तसम्निदापाने फलविशेषकथनम् । त्रिकङ्गादिचूर्णमिश्रितघृत-
 भर्जितविजयापानफलसाक्षात्प्रकथनम् । पञ्चतत्त्वविधिकथनम् । मन्त्रादिशोधनविधिकथनम् ।
 घृताधानादिकथनम् । स्वयम्भूक्तसमशोधनविधिः । पूजाविधिकथनपूर्वकं गुह्यस्तोत्रकथनम् ।
 पात्रसंस्थाननिरूपणम् । पूजाकालं विना पाननिषेधकथनम् । पात्रयन्दनादिविधिः । अज्जे
 वर्जनीयकथनम् । शक्तिं विना पाननिषेधकथनम् । पात्रपरिमाणादिकथनम् । कौलिकलक्षण-
 कथनम् । शक्तिशोधनविधिः । रक्षस्यपुरश्चरणविधिश्च । इति ।

No. 24. आत्मप्रकाशव्याख्या । By काशीरामवाचस्पतिः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 900 ślokaś. Character, Bengali. Date, Śaka 1770. Place of deposit, Viṣṇupur, District Bāṅkura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीहरिः शरणम् ॥

नीलोत्पलदलश्यामं राधिककैलिलालसम् ।

नमामि शिरसा श्रीमन्नन्दनन्दनमद्वयम् ॥

भट्टाचार्यशिरोधार्यन्यायालङ्कारसूनुना ।

आत्मप्रकाशकव्याख्या काशीरामेण तन्यते ॥

सत्यज्ञानानन्दात्मकमद्वितीयं ब्रह्मैव शुद्धसत्त्वप्रधानमायोपाधिकं ईश्वर-
भावं मलिनसत्त्वप्रधानाविद्योपाधिकं जीवभावश्च जगाम । तथाहि
मायाभासेन जीवेशौ करोति माया चाविद्या च स्वयमेव भवतीति श्रुतिः ।

End.

पितेत्यादि तथाचोक्तम् । पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः
लमस्य पूषश्च गुह मरीचान् । ब्रह्मेति परमात्मेति भगवानिति शब्दोते ।
सनातनस्त्वं पुरषो मतो मे इत्यादि । ह्यमिति । एतत् ह्यं प्रियं प्रकथितं
यत एतज्ज्ञात्वा सङ्कटात् संसारात् दुःखाद्वा मुच्येत इत्यर्थः । तथाचोक्तं
य आत्मानं विजानीयादयमस्मीति पूषः । किमिच्छन् कस्य कामाय
संसारमनुसंसरेदित्यादि दुःखेनात्यन्तं विमुक्तश्चरतीत्यादि च । किमिच्छन्नि-
त्यनेन स्नेह्या कस्य कामाय इत्यनेन च परकीयेच्छ्या संसारानुसरणं
परिहृतमिति भावः ॥ इत्यास्तां विश्वरः ॥

ताम्बूलानां चतुष्कं स्रुदुशिशिरतरं चन्दनञ्च द्विजानां
धौराणामग्रतो धो नरपतितिलकात् श्रीलङ्गोपालसिंहात् ।

लेभे मङ्गावनीशात् बुधवररचितप्रत्यङ्गिकां महार्थां
भट्टाचार्यार्यश्रीमल्लमणिसुकुटस्थात्मजः स व्यतानीत् ।

श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणाब्जतले तव ।

श्रीकाशीरामकृतिना कृतिरेषा समर्पिता ॥

Colophon.

इत्यात्मप्रकाशकव्याख्या समाप्ता ॥०

लिखिता श्रीरामरामेण शकाब्दा १७७० ।

विषयः । आत्मप्रकाशकनामकवेदान्तग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 25. आत्ममनोयोगविचारः By मधुरानाथः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent, 82 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bráhmāṇa-maṇḍali, Paṇḍita Rāma-nārāyaṇa Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो हिमगिरिकन्यायै । आत्मात्ममनोयोगशरीरत्वङ्मनोयोगाः ज्ञान-
सामान्यहेतवः । तच्चात्मा समवायिकारणम् । आत्ममनोयोगश्चासमवायि-
कारणम् । इत्यादि ।

End. मयापि संयोगसम्बन्धेनैवात्मत्वेन प्रतिबन्धकत्वकल्पनया उक्तगौरवानवका-
शादित्यलं पञ्चवितेन ॥

Colophon. इत्यात्ममनोयोगविचारः ॥

विषयः । आत्मना सह मनसो योग एव ज्ञानमुत्पद्यते नान्यथेत्यादीनां विचारः ।

No. 26. आनन्दलक्ष्मीटीका By गोपीरमणतर्कपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 29. Lines, 6 on a page. Extent, 661 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Īubhāḍhyā, Dhākā, Paṇḍita Kālī-candra Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

यत् पादपद्मयुगलं विधिविष्णुभर्तुः

सेव्यं सदा पुढितपाणिभिरुत्तमाङ्गैः ।

दृष्टिस्थितिप्रलयकारण + + प्रयत्नै-

स्तस्मिन् मनः प्रविश चाखिलकार्यक्षीनम् ॥

त्रैलोक्यानन्दलक्ष्मीटीका सा प्रवितन्यते ।

मन्त्रादिपक्षो यत्रास्ते गोपीरमणशर्मणा ॥

शिव इत्यादि । जे शिवे त्वां स्तौतुं प्रणनुं वा कथमकृतपुण्यः प्रभवति ।

चर्यादिभिरप्याराध्यां कथमित्याह शिव ईश्वरः शक्त्या युक्तो यदि भवति

तदा प्रभवितुं शक्तौ नैवं देवदेवोऽपि शिवः स्यन्दितुमपि न कुशलः ॥

इत्यादि ।

End. तेन दीप्तं प्रकाशितं मञ्जीरेण शोभितं चरणं यस्यास्तथा । इति ।

यत्पुण्यं धन्यनिर्माणाकौशलेनार्जितं मया ।

तेनार्पितेन पदयोः प्रीयतां परमेश्वरौ ॥

Colophon. इति महासहोपाध्यायश्रीगोपीरमणतर्कपदाननभट्टाचार्यकृतानन्दलहरी-
टीका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकदेवीसौवस्य व्याख्यानम् ।

No. 27. आनन्दलहरीटीका, समूला । By जगन्नाथचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 14½×3 inches. Folia, 51. Lines, 5 on a page. Extent, 1,131 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Prāṇimaṇḍal, Post office Mājparā, Thānā Crīnagar, District Dhākā, Bābu Kṛṣṇa-kumār Cattopādhyāya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. शिवः परमात्मस्वरूपः शक्त्या प्रकृत्या युक्तो भवति यदि तदा प्रभवितुं
जगदुत्पादने प्रभुर्भवितुं शक्तो भवति । तदुक्तं वामकेश्वरतन्त्रे ।

परोऽहं शक्तिरहितः शक्तः कर्तुं न किञ्चन ।

शक्तस्तु परमेशानि शक्त्या युक्तो भवे यदि ॥

न चेदिति । शक्त्या युक्तो न चेद्देवः शिवः स्पन्दितुं किञ्चिच्चालयितुमपि न
कुशलः न समर्थः । जगदुत्पादने वा का कथा । अतः कारणात् हरिहरविरि-
द्यादिभिरप्याराध्यां त्वां स्तोतुं प्रणनुं वा कथमकृतपुण्यो जनः प्रभवति ।
अकृतपुण्यानामदीक्षितानामधिकारिता नास्तीति भावः । तदुक्तं यामले ।
अन्नं विद्यासमं तेषां जलं मूत्रसमं यतः । इदानीमनेन मन्त्रोऽपि केनचि-
द्वाख्यायते । यथा शिवः हकारः शक्तिः सकारो विसर्गविन्दुरप्यव बोध्यः
तेन युक्तो यदि भवति तदा प्रभवितुं सर्वमन्त्राणामाद्यो भवितुं शक्तः एवं
न चेत् अनुस्वारविसर्गयोर्भिलनं न चेत् तदा स्पन्दितुमपि न कुशलः तदुक्तं
गोरक्षसंहितायां ।

सङ्कोचपरमा शक्तिर्विकाशपरमः शिवः ।

सङ्कोचश्च विकासश्च इदमेवाक्षरद्वयम् ॥

यद्वा शिवः ककारादिलकारान्तवर्णः शक्तिः षोडशस्वराः तया युक्तो यदि
भवति तदा प्रभवितुं वेदादिविद्यादिरूपेण शब्दार्थसृष्टिं स्पष्टीकर्तुं शक्तो
भवति एवं न चेत् स्पन्दितुमपि उच्चारणविषयीभवितुमपि न कुशलः ।
इत्यादि ।

End.

हिममन्दीधरस्य हिमालयस्य कन्यकालेनाख्या संज्ञा यस्य तादृशं पार्वती-
संज्ञकं इदं ज्योतिर्भजामीत्यर्थात् कौटुम्भं मञ्जीरेण शोभमानं चरणं यच्च

श्लिभिः शोभमानं मध्यं यच्च हारिणाभिरामो मनोज्ञो कुचौ यच्च अम्बु-
 चानि पद्माननीवायतानि दीर्घाण्यक्षीणि यच्च लीलाविलासविशिष्टा
 वल्लकाधूर्णकुन्तला यच्च ज्ञानस्य प्रदीपं प्रकाशकं ईश्वरः शिव एव दीपस्तेन
 दीप्तं प्रकाशितं कल्पितमिति यावत् । या मनसोऽगम्यस्य ज्योतीरूपस्य पर-
 ब्रह्मणः पार्व्यतीसंज्ञालेन साकारतया प्रकाशः शिवेन ध्यानार्थं कल्पितः ।
 तथाच निर्गुणस्याशरीरिणः साधकानां चित्तार्थाय ब्रह्मणो रूपकत्वेनेति ॥
 Colophon. इति श्रीसामन्तसारनिष्कयजगन्नाथचक्रवर्तिहृतानन्दलक्ष्मीटीका समाप्ता ॥

विषयः । शङ्कराचार्यहृतानन्दलक्ष्मी व्याख्यानम् । अत्र च ग्रन्थकारेण प्रसङ्गात् वामके-
 श्वर-वीर-सिद्धेश्वरतन्त्र-वशिष्टसंज्ञिता-गोरक्षसंज्ञिता-कालिकापुराण गन्धर्व-
 मालिका यामल-शारदादिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः समुद्भूतानि कतिचित्
 प्रमाणवचनानि ।

No. 28. चानन्दलक्ष्मीटीका, तत्त्वदीपिका । By गङ्गाहरिशर्मा. Sub-
 stance, country-made paper, 14×2 inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page.
 Extent, 1,216 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Dháká, Vikramapura, Vajrayogini, Paṇḍita Dvāraká-nátha Tarkabhūṣhaṇa.
 Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नला गुप्तं गणपतिं देवीं विपुरस्तुन्दरीम् ।

तन्त्राण्यथ समालोक्य ज्ञाला गुह्यमतं ततः ॥

युक्ता च स्वयमारोप्य श्रीगङ्गाहरिधौमता ।

चानन्दलक्ष्मी-तत्त्वदीपिका क्रियते मुदा ॥

इह खलु शक्तिखण्डनं विकुर्व्यतः श्रीशङ्कराचार्यस्य सर्वाण्येन्द्रियाणि विकु-
 ष्पिताभ्यासन् पुनरपि कारुण्यवारानिधेर्जगदम्बिकायाः कृपया दत्ततद्रूपा-
 नेकलब्धस्वभावः सर्वं शक्त्यधीनमेवेति निश्चित्य तां स्तौति शिव इति । अत्र
 युष्मच्छ्रद्धीयद्वितीयान्तपष्टान्तपदयोरादौ सम्बोधनान्तपदं विना स्थिते-
 रभावात् सम्बोधनान्तपदमाक्षिप्यते । हे शिवे इति । इत्यादि ।

End.

ईश्वरदीपदीप्तं ईश्वर एव दीपः प्रकाशकः तेन दीप्तं प्रकाशितं शिवं विना
 लम्बाह्वया न कोऽपि जानातीत्यर्थः ॥

इह कृता मया धीर दीपिकेन प्रकाशिका ।

हृष्टा सम्यग् यथान्यायमध्यापय यथासुखम् ॥

Colophon. इति श्रीगङ्गाहरिविरचिता तत्त्वदीपिका समाप्ता ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकदेवीस्तोत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 29. आनन्दलहरीरहस्यप्रकाशः By जगदीशपद्माननः । Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 1,845 ślokas. Character, Bengali. Date, Śaka 1570. Place of deposit, Naihati, Paṇḍita Haraprasāda Ćāstrī. Appearance, old. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । शङ्करचरणसरोजं श्रीजगदीशद्विजो नत्वा ।

शङ्करकविवरस्तौ सरसरहस्यं प्रकाशयति ॥

श्रीशङ्कराचार्यः शक्तिप्राधान्यं व्यवस्थापयन् श्रीलविपुरस्तुन्दरीस्तवमारभते
शिवः शक्त्येत्यादिना ।

End. चरणमारभ्यैव देवशरीरं वर्णनीयमित्यालङ्कारिकाः स्त्रीलारूपा अलङ्कारस्य
तन्वीनामकं ईश्वरदीपदीप्तं ईश्वररूपो यो दीपः स एव दीपः प्रकाशो
यस्याः ईश्वरोत्पि तथा प्रकाशते इति वाक्यार्थ इति शिवम् ॥

Colophon. इति श्रीजगदीशपद्माननभट्टाचार्यविरचित आनन्दलहरीरहस्यप्रकाशः
सम्पूर्णः ॥

प्रथमस्तु शकाब्दा १५७० तारिख २९ चैत्र ॥ ॥ श्रीगीपालशर्माणः स्वाक्षर-
मिदं । हरये नमः ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतानन्दलहरीनामकदेवीस्तोत्रस्य टीका ।

No. 30. आनन्दलहरीवचस्पूः By कविकर्णपूरः । Substance, country-made paper, 10½×7½ inches. Folia, 371. Lines, 10 on a page. Extent, 10,202 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tippera, Mahārāja's Library. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. वन्दे कृष्णपदारविन्दयुगलं यस्मिन् कुरङ्गीदृशा
वक्षोजप्रणयौकते विलसति स्निग्धोऽङ्गरागः स्तनः ।

काश्मीरं तल्लशोणिमोपरितनं कसूरिकानौलिमा
श्रीखण्डं नखचन्द्रकानिलहरी निर्व्याजमातन्वते ॥ इत्यादि ।

End. स्त्रितो हृन्दारणे सततमपि ताभिर्मधुपुरी
गतश्चासां तद्द्विहृदजमप्यारचितवान् ।
अतोऽतर्कैश्चर्यं गुह्यमहिमनि श्रीभगवति
ब्रजेचर्याः स्तनौ न किमपि विचित्रं विलसति ॥

चैतन्यकृष्णकण्ठोदितवाग्विभूति

सन्मावजीवनधनस्य जनस्य पुत्रः ।

श्रीनाथपादकमलस्मृतिगुञ्जदुद्धि

सम्पूभिमां रचितवान् कविकर्णपूरः ॥

Colophon.

इत्यानन्दद्वन्दावने कैशोरलीलालताविस्तारे दोस्तोक्तवो नाम द्वाविंशतिः
स्वकः । समाप्तश्चायमानन्दद्वन्दावनाभिधो ग्रन्थः ।

विषयः । द्वन्दावनादिवर्णनं श्रीकृष्णस्य वात्सलीलावर्णनं, श्रीकृष्णस्य कैशोरलीलादि-
वर्णनञ्च ।

No. 31. आयुर्वेदसारावली By धन्वन्तरिकरः । Substance, country-
made paper, 16×3 inches. Folia, 619. Lines, 4 on a page. Extent,
8,975 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kelomál
Tamluk, Babu Sárada-prasanna Ghoṣa. Appearance, fresh. Verse.
Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय । गुरोश्चरणपङ्कजं हृदि निधाय बद्धाञ्जलि-
नैमानि गणनायकं तदनु देवचच्छद्विषं ।
सुरारिचरणाम्बुजं वरदमद्वर्षिणं शिवं
शिवापदसरोरुचं दुरितहारि भक्त्या नतः ॥
अयुर्वेदविलासिभिर्विरचितानादाय वैशेषिके-
र्बङ्गर्यान् बङ्गशास्त्रतो वरधिया शास्त्राणि सद्भिः पुरा ।
तान्मालोक्य निबध्यते परहितोपादानकौतूहलैः
श्रीधन्वन्तरिणा करेण भिषजायुर्वेदसारावली ॥
स्नेहौषधादिपरिणामविनिर्णयाद्या
पौष्पादिकालकृतलक्षणलक्षणैः ।
शरीरपथ्यसनिदाननिदानबन्ध-
सारावली सद्गुणमञ्जुलवाद्यसिद्धा ॥
नाडीज्ञानं समावेद्य रोगसाधनकारणं ।
ततोऽन्यलक्षणं दृष्ट्वा चिकित्सामाचरेत् भिषक् ॥
End. देवदायकपायस्य पिवेन्मूत्रेण मानवः ।
विद्यायनाद्वते चापि श्लेषप्रत्यङ्गमो हितः ॥

कुलत्वोपपत्तिरपि न्याकपिष्टेव्योपनाहनम् ।

भोजनं कटु तीक्ष्णौष्णं श्लेष्मदृजिसुपाचरेत् ॥

Colophon. अतः परं खण्डितत्वात् समाप्तिवाक्यं नोपलभ्यते ।

विषयः । शरीरोत्पत्तिनिरूपणम् । नाडीव्यवस्थादिनिरूपणम् । सप्तधातुक्रमनिरूपणम् । ज्वरगजकेशरिनिरूपणम् । कफज्वरादिलक्षणम् । पाठोलादिपाचननिरूपणम् । मन्त्राज्वराङ्कुशादिनिरूपणम् । वातश्लेष्मलक्षणादिनिरूपणम् । मेघनादरसादिनिरूपणम् । द्वादशाङ्ग-पाचनानि-
दिनिरूपणम् । राजचण्डेश्वररसादिनिरूपणम् । समिपातचिकित्सादिः । जीर्णज्वरलक्षणादिः । विषमज्वरान्तकलौहादिनिरूपणम् । असाध्यलक्षणादिकथनम् । पथ्यापथ्यादिनिरूपणम् । मुष्टि-
योगादिनिरूपणम् । मुनिकण्डकचाङ्गेरौघृतादिनिरूपणम् । विष्टब्धलक्षणादिनिरूपणम् । विस्त्र-
चिदर्पहाररसादिनिरूपणम् । लौहाश्वतादिनिरूपणम् । पुनर्नवादिनिरूपणम् । वासाष्ट-
द्वासाष्टतादिनिरूपणम् । चन्द्राश्वतरसादिनिरूपणम् । कनकसुन्दररसादिनिरूपणम् । चन्द्रशेखर-
रसादिनिरूपणम् । विदोयच्छर्दिनिरूपणम् । दृष्टारोगचिकित्सादिः । अजीर्णपानविषमा-
दिमदात्ययचिकित्सादिनिरूपणम् । दशमूलकल्याणघृतादिनिरूपणम् । महोपशान्तिकृतादिनिरु-
पणम् । कुष्माण्डघृतादिनिरूपणम् । बृहच्छागलाघृतादिनिरूपणम् । त्रयोदशाङ्गुमुलादि-
निरूपणम् । बृहद्विष्णुतैलादिनिरूपणम् । महासुगन्धिलक्ष्मीविलासतैलादिनिरूपणम् । वाना-
मयचिकित्सादिनिरूपणम् । वातरक्तचिकित्सादिनिरूपणम् । अश्वतार्यवतैलादिनिरूपणम् ।
नागवलातैलादिनिरूपणम् । महद्गुडुचीतैलादिनिरूपणम् । उरुसामचिकित्सानिरूपणम् ।
आमवातचिकित्सादिनिरूपणम् । शुल्लरोगचिकित्सादिनिरूपणम् । उदावर्तनचिकित्सादिनि-
र्णयः । रक्तोद्भवगुल्मचिकित्सादिनिरूपणम् । अश्वगन्धाघृतादिनिरूपणम् । श्लेष्मोदरसलक्षण-
चिकित्साविधिः । बृहद्रोक्षौतकघृतादिनिरूपणम् । वातिकशोथलक्षणादिः । शुष्कशूलान्य-
तैलादिनिरूपणम् । दृष्टान्तदृष्टिप्रचिकित्सादिशेति ।

No. 32. उज्ज्वलनीलमणिः, सटीका । By जौवगोस्वामी. Substance, coun-
try-made paper, 16×8 inches. Folia, 152. Lines, 20 on a page. Extent,
6,080 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares
city, Khālisapurā Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, new.
Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः ॥ नाम्नाकृष्टरसज्ञः शीलोनोदीपयन् सदानन्दं ।

निजरूपोत्पदायौ सनातनात्मा प्रमूर्जयति ॥

सुखरसेषु सुपुण्यः संक्षेपेणोदितो रक्षस्वत्वात् ।

प्रथमेव भक्तिरसराट् सविस्मरेणोच्यते मधुरः ॥

टीकाया श्रीराधागोविन्ददेवो जयतां । स्विद्यन् दृगन्नाचपलाञ्छलवैजितोऽपि
 सुभ्यन् सकान्तिनगरान्तरवासितोऽपि ।
 लब्धन् मुक्तः स्मितसुधापरिपायितोऽपि
 श्रीराधया प्रणमयन् प्रमदं चरिर्नः ॥

End. अयं उज्जलनीलमणिगहनमहाघोषसागरप्रभव भजत नवमकरकुण्डल-
 परिसरमेवौचितिं देव ।

Colophon. इति श्रीसम्भोगभेदः सम्पूर्णोऽयं उज्जलनीलमणिर्यन्यः ।

विषयः । अलङ्कारप्रन्योऽयं । अत्र च भगवद्भक्तिविषयकमेवोदाहरणं प्रदर्शितं ।

No. 33. उज्जलनीलमणिविहृतिः, By वल्लभः. Substance, country-
 made paper, 12×4½ inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 432
 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthālpārā,
 via Naihāṭi, Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीराधाकृष्णौ जयेतां ॥ सनातनसमो यस्य व्यायान् श्रीमान् सनातनः ।
 श्रीवक्त्रभोऽनुजः सोऽयं श्रीरूपो जीवसद्गतिः ॥
 श्रीभक्तिरसान्तसिन्धोर्जाते प्रवाह इव लोके ।
 उज्जलनीलमणौ मम लोचनरोचन्यसौ विहृतिः ॥
 तथाहि स एव रसान्तसिन्धुप्रकाशकः । पूर्वं पूर्वस्मादप्यपूर्वमुज्जलाख्यं
 रसं किञ्चिदेव विहृत्य कृतकृत्यतां मन्यमानः सम्प्रति पिवत भागवतं रस-
 मिति न्यायेन व्यङ्ग्यव्यञ्जकयोरभेदं व्यञ्जयन्नुज्जलनीलमणिनामानं ग्रन्थं
 विधाय तं रसमतीव विदृष्टुं श्रीमद्विजदैवतमपि श्रीमन्नं निजगुरुमपि
 तन्त्रेण स्तुवन् प्रार्थयते । नाम्नाकृष्टेति । तत्र निजदैवतपत्ने नाम्ना नाम-
 माचेष्टाकृष्टास्तनदवतारावतारिभक्तिरसिका येन सः । तथा शीलेन
 सुलभावेन सदा नित्यमेव श्रीमद्गन्धनामानं स्तुपितरसुदीपयन् उद्दीप्तभावं
 कुर्वन् तथा निजेन रूपेण सौन्दर्येण सर्व्वेभ्य एव उत्सवदायी तथा सना-
 तनो नित्यः आत्मा श्रीविषयो यस्य सः । प्रादुर्भावमात्रेण लब्धजन्मादि-
 व्यवहार इति भावः । इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । उज्जलनीलमणिनामकालङ्कारग्रन्थस्य टीका ।

No. 34. उणादित्तिः By दुर्गसिंहः Substance, country-made paper, 15 × 2 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent, 562 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dháká, Váḍḍánagar, Post Office Pilkháná, Paṇḍita Kailása-candra Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

नमस्तु शिवं भूरिशब्दसन्तानकारणम् ।

उणादयो विधास्यन्ते बालयुत्युत्तिहेतवे ॥

छ-वा-पा-जि-मि खदि-साध्य-शु-दू-सनि अनि-चरिभ्य उण् ॥

एभ्य उण् परो भवति । उ उजकरणे करोतीति कारः शिल्पी । वा गति-
गन्धयोः वायुः समीरणः । इत्यादि ।

End.

अमोभोऽन्त्य । अस्मादसुन् परो भवति । भयान्तमभ्यः सल्लि । आभुरः ।

अस्मादसुन् परो भवति । उरादेशश्च । उरो वच्चः ॥

Colophon.

इति दुर्गसिंहा द्वौ उणादौ चतुर्थः पादः समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रानुक्तानामुणादिप्रत्ययानां विधानकथनं । प्रयोगादिश्च ।

No. 35. उत्तरतन्त्रम् । Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 7 on a page. Extent, 500 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Váḍari Mayamansīha, Ráma-kamala Bhaṭṭá-ácáryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः परमदेवतायै ॥ देव्युवाच ।

वच्चःखलसमासीना देवी पप्रच्छ शङ्करम् ।

भगवन् साधकानाञ्च कथयस्व क्रियाविधिम् ॥

व्रतानि सर्व्वतन्त्राणि यामलादीनि वै प्रभो ।

कुवापि न श्रुता नाथ क्रियाया विधिमुत्तमम् ॥

End.

यज्ञीयकाष्टसम्भूते स्मन्मये वापि सुन्दरि ।

पातयेच्छोषितं देवि बीजमन्त्रैर्निवेदयेत् ॥

बलिप्रकार उद्दिष्टो वाराहौसंहिताक्रमात् ।

एतत्ते कथितं देवि बलिदानं सुशोभनम् ।

तव स्नेहान्महादेवि किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon.

इत्युत्तरतन्त्रे देवीश्वरसम्वादे बलिदानप्रसङ्गे षोडशः पटलः ।

विषयः । प्रयोगविध्यादिनिरूपणम् । शक्तनिन्दादिदोषकथनम् । महाविद्यादीनां पूजनादिनिरूपणम् । भगलिङ्गमाहात्म्यकथनम् । स्नानादिकर्मनिरूपणम् । गृहस्थाचारादिनिरूपणम् । कर्मकालादिनिरूपणम् । प्रश्नोत्तरपदनिरूपणम् । भावनिरूपणम् । परस्परणादिनिरूपणम् । बलिदानादिनिरूपणम् ।

No. 36. उद्भवसन्देशकाव्यम्, By रूपगोस्वामी । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent, 395 ślokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Bīrkurā, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णः ॥

सान्द्राभूतेनैवविटपिनां पुष्टितानां वितानै
ल्लक्ष्मीवतां दधति मथुरापत्तने दत्तनेवः ।
कृष्णः श्रीङ्गाभवनवड्भीमूर्ध्नि विद्योतमानो
दध्यौ सद्यस्तरलहृदयो गोकुलारण्यमैश्वरीम् ॥

End.

गोपेन्द्रस्य ब्रजभुवि सखे केवलं यावया ते
नाथः सिध्येन्मम बद्धमतः किन्तु वाटं तवैव ।
प्रमोक्षासं परिकलयता गोपसीमन्तिनीनां
स्मर्त्तव्या मे सपदि भवता भारतीसारतेयं ॥
गोष्ठक्रीडोल्लसितमनसो न व्यलीकानुरागात्
कुर्वाणस्य प्रथितमथुरामण्डले ताण्डवानि ।
भूयो रूपाश्रयपदसरोजन्मनः स्वामिनोऽयं
तस्योद्धारं वदतु हृदयानन्दपूरं पुरन्ध्रः ॥

Colophon. इति श्रीमद्रूपगोस्वामिना विरचितं उद्भवसन्देशं नाम काव्यं समाप्तं ॥

विषयः । गोकुलविरचविधुरेण कृष्णेण दौत्यकर्मकरणाय गोकुले प्रेरितस्योद्भवस्य गोपिकानां समीपे कृष्णोक्तसन्देशकथनम् ।

No. 37. एकादशीविवेकः, By शूलपाणिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 76 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1763. Place of deposit, Brāmhapa Maṇḍalī via Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ छण्णाय नमः । अथैकादशीविवेकः ।
 नोपोथ्या द्वादशीविका सदैवैकादशी नरोः ।
 तामुपोथ्य नरो जज्झात् पुण्णं वर्षसमुद्भवम् ॥
- End.** चये पूर्वा तु कर्त्तव्या वृद्धौ कार्या तिथिः परा ।
 पण्णुत्तापि सन्त्यज्या या तिथिः चयगामिनी ॥
 त्रिसुत्तापि कर्त्तव्या या तिथिः वृद्धिगामिनी ॥ ० ॥
- Colophon.** इति श्रुलपाणिविरचित एकादशीविवेकः समाप्तः ॥ शाके अग्निरसाम्भुधि
 श्रुत्यमाने । १७६२ ॥
- विषयः ।** एकादशीव्यवस्थादिकथनम् ।

No. 38. कपिलादानम् । Substance, country-made paper, 13×1½, inches. Folia, 2. Lines, 3 on a page. Extent, 14 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyákūṭa, District Tripurá, Bábu Kedáranátha Bhaṭṭácáryya. Appearance, fresh. Prose and verse. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय । अथ कपिलादानम् । कपिलां धेनुं प्राङ्मुखीमव-
 स्थाप्य पठेत् ॐ या लक्ष्मीः सर्वभूतानामित्यादि ।
- End.** इमां साक्षादनां कपिलां धेनुं विष्णुदेवताकां अमुकगोवायामुकदेवश-
 र्माणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे । परार्थेष्टेत् ददानीति विशेषः ।
- Colophon.** इति धेनूत्सर्गः समाप्तः ।
- विषयः ।** धेनूत्सर्गविधानकथनम् ।

No. 39. कर्पूरादिस्तवटीका, By नन्द रामः । Substance, country-made paper, 13½×3 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page, Extent, 201 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1766. Place of deposit, Hádiyá, Post Vaidyerbázár, District Dháká, Paṇḍita Rámanáráyaṇa Bhaṭṭácáryya. Appearance, new. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ नमः परमदेवतायै ।
 स्थाता कर्पूरादिभूता विषमा कालिकास्तुतिः ।
 श्रीनन्दरामस्तुती तस्या नि इतीः ॥
 तत्र प्रथमं कालीबीजाक्षरमाह कर्पूरमिति अमुस्मरान्तं नाम तत् कीदृशं

मध्यमानस्वरपररक्षितं मध्यमौ च अकारोकारौ अन्यस्य अकारः ते च ते
 खराद्येति पञ्च रश्च परौ ततः ते च परौ च ताभ्यां रक्षितं तेन क्रं पुनः
 सेन्दु इन्दुना नादेन सक्षितं वामाक्षियुक्तं ईकारसक्षितं एतेन कालीबीज-
 माचोद्धारः सर्व्वसम्मतः एतद्बीजस्य अन्यत् सुगमं । ननु खरापेक्षया
 खरस्यादिमध्यान्तता न व्यञ्जनापेक्षया तथात्वे मध्यमः स्वरः जकारः अन्य-
 खरस्तु रेफाद्विहरकारः अन्ययो राक्षित्ये कथमकारान्तास्य ककारस्य परवर्णनेन
 युक्तता सम्भवति व्यञ्जनवर्णस्यैव परयुक्तत्वात् इत्याह मध्यमान्येति एतन्म-
 ध्ये च तद्रक्षितं तेन मध्यपदेनाद्यवर्णद्वयं हित्वा यावत् स्वरपरित्यागः । मान्य
 इति विन्दुरुपी मकारः । तदन्ते इति तेषां सुखकुचरादाच एव गद्य-
 पद्यानि च उल्लसन्ति वाङ्मावाण्येव गद्यपद्यमयानि भूत्वा निःसरन्ति ननु
 देवौ वाग् देवतानामेव इत्याह सर्व्वसिद्धिं गतानां सर्व्व्या अणिमाद्या अष्टौ
 सिद्धयो यस्य स सर्व्वसिद्धिर्महेशसं प्राप्तानां । इत्यादि ॥

End.

हे मातर्वंशी जितेन्द्रियः सन् हविष्यभोजनरतः लल्लं मन्त्रं दिवा प्रजपति
 कीदृशः युष्मच्चरणयुगलध्याननिपुणः भवच्चरणार्पितमानसः चितितले सुर-
 हरसमानः स्यात् । पुनः प्रकारमाह परं नक्तमिति नक्तं अष्टमीचतुर्द-
 श्यादिशुभरात्रौ नग्नो दिगम्बरः निधुवनविनोदेन शृङ्गारावेशेन मनुं लल्लं
 जपन् हरसमानः ॥ हे मातरिदं तव स्त्रोत्रं मनुसमुद्धारणजनुं
 मनूनां समुद्धारणस्य अनुजन्म यच्च तत् पुनः स्वरूपाख्यं स्वरूपाख्यानसिद्धं
 न तु लदगुणोत्कर्षेण साक्षात्प्राप्तं गुणोत्कर्षाभावादेव स्वरूपाख्यलं स्वरूपा ...
 घटयन्नाह पदाम्बुजयुगलपूजाविधियुतं नान्यदधिकमिदं स्त्रोत्रं
 निशर्द्धं वा पूजासमयमथवा यस्तु पठति तस्य प्रलापि मिथ्या
 काव्यास्तधारा प्रभवति प्रकर्षेण निःसरति ॥ सम्प्रति स्वप-
 ढस्य फलमाह कुरङ्गाक्षीष्टन्दमिति । दिव्याङ्गनाष्टन्दं तत्साधकं अनुगच्छति
 प्रेमतस्मिन् तच्च प्रेम्ना तरलं चक्षुः उत्कण्ठायमानं वा तस्य चौणी-
 पतेः कुवेरप्रतिनिधिः । यद्वा स कुवेरप्रतिनिधिर्भवति ।
 तत्कलिकलया केलीनां षोडशभागैकभागेन रिपुः कारागारं कलयति
 ज्ञापयति स भक्त इह चिरं जीवन् आप्रलयं विहरन् तदन्ते जनुं प्रति
 पुनजन्मयद् प्रति मुक्तः वर्जितः प्रभवति प्रसुर्भवति ॥

Colophon.

इति श्रीमहाकालविरचित कर्पूरादिस्तोत्रस्य टीका समाप्ता ॥ श्रीगुरुः ।
 श्रीहरिः । श्रीनाथः ।

चयङ्गते प्रभाकरे क्षपाकराक्षिमे परा-

भिधातिवारवाङ्गिते शकादिपार्थिवे गते ।

गुरोर्दिने शिवेऽलिखद्भवत्पदाम्बुने श्रिया-

भिलापदे मुकुटिजो विनत्य कृष्णचन्द्रकः ॥ १७६ । १ । २१ ॥

विषयः । कर्पूरादि-कालिकास्तवस्य व्याख्यानम् ॥

No. 40. कर्मोपदेशः, By शिवरामतर्कपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 11×2 inches. Folia, 37. Lines, 6-8 on a page. Extent, 874 ślokas. Character, Bengali. Date, SK., 1728. Place of deposit, Vivandigrāma, District Dháká, Bhaṭṭá-cáryya's House. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य सूर्यं जगदेकनाथम्

ज्योतिर्विदामिष्टफलं ददानम् ।

संचेपतः श्रीशिवरामश्चर्मा

कर्मोपदेशं तनुते निबन्धम् ॥

सद्विद्या विगतोद्यमा भगवती क्षीणप्रभा भारती

भूपालाः खलु नीचकर्म्मरसिकाः कालो वल्लीयान् कलिः ।

इत्याशङ्क्य गुणार्जने विमनसः पाण्डित्यविद्वेषिणो

ये बाला अपि ते भवन्तु छतिनक्षेपां छते मत्छतिः ॥

नास्ति व्याकरणादरो न च पुनः सत्काव्यबन्धे रसो

नालङ्कारकुतुहलं श्रुतिकथा प्रलीणभावं गता ।

तर्कादावपि नैव सा रसिकता पौराणिकी सत्कथा

नो कीर्त्येति कलौ समादरकरी विद्या भवेज्जगौतिषी ॥

विफलान्यन्यशास्त्राणि विवादक्षेपु केवलम् ।

सफलं ज्योतिषं शास्त्रं चन्द्रार्कौ यत्र साक्षिणौ ॥

शास्त्रप्रशंसा ।

मुञ्चन्तितिथिनक्षत्रसूतवस्थायनानि च । इत्यादि ।

End.

तृतीयवेलायाम् ।

चौराङ्गध्वं वज्रधनं कलध्वं सुघोरम्

शचोः कथां प्रवक्ष्यारण्यवन्ध + + ।

नानाप्रकारपिशितं गुरुदर्शनञ्च
 काको भयं कथयतीह किमत्र चित्रम् ॥
 चतुर्थवेलायाम् ।
 श्चोर्भयं किमपि कार्यमतीव कष्टम्
 निर्धार्यमाणगमनं विविधाञ्च वार्ताम् ।
 यानं स्वमेवगमनं द्रविणं तथैव
 भाग्यं वरं दिशति वायस + + + + ॥

Colophon. इति शिवरामतर्कपञ्चाननभट्टाचार्यविरचिते कर्मोपदेशे चतुर्थोऽध्यायः ॥
 समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दाः १७५८ ।

विषयः । ज्योतिषशास्त्रप्रशंसाकथनम् । दैवज्ञप्रशंसाकथनम् । राशिस्वरूपनियमादिकथ-
 नम् । राशिवाचकनामकथनम् । मेषादीनां वर्णकथनम् । राशीनां द्विपदादिकथनम् । राशीनां
 ग्राम्यारण्यादिविभागकथनम् । तेषां विप्रादिसंज्ञाकथनम् । अभिजिम्निरूपणम् । नक्षत्रनिरूप-
 णम् । नक्षत्रदेवतानिरूपणम् । नक्षत्रचक्रस्य भुवादिगणकथनम् । नक्षत्राणां देवनरराक्षसादिग-
 णकथनम् । नित्ययोगकथनम् । विष्कम्भादियोगसंज्ञाकथनम् । करणविवरणम् । तिथिनिरूपणम् ।
 कालवेलाकथनम् । वारवेलाकथनम् । यामार्द्धाधिपकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । योगिन्दुदय-
 कथनम् । नवग्रहाणां नामान्तरकथनम् । ग्रहाणां वर्णकथनम् । वेदाधिपकथनम् । दिक्पति-
 ग्रहकथनम् । दिग्बलिग्रहकथनम् । ग्रहाणां स्थानवलकथनम् । ग्रहाणां नैसर्गिकभोगकथनम् ।
 ग्रहाणां नैसर्गिकमित्रमित्रकथनम् । समग्रहकथनम् । पापग्रहकथनम् । शुभग्रहकथनम् । ग्रहा-
 णां दृष्टिकथनम् । ग्रहाणां केन्द्रकथनम् । त्रिकोणसंज्ञाकथनम् । उपचयादिहोराकथनम् ।
 तन्वादिद्वादशस्थानकथनम् । नाडीनक्षत्रनिरूपणम् । नक्षत्राभ्युदययोगकथनम् । सिद्धियोगकथ-
 नम् । दिनदशाकथनम् । मासदशाकथनम् । पापयोगकथनम् । अमृतार्चयोगकथनम् । अमृतार्-
 चयोगकथनम् । उपाटादियोगकथनम् । करकचादियोगकथनम् । चन्द्रशुद्धिनिरूपणम् । अध-
 मदिननिरूपणम् । अष्टमशंककथनम् । संक्रान्तिनिरूपणम् । रविसंक्रमणगणनविधिकथनम् । अय-
 नांशजसंक्रान्तिनिरूपणम् । समराविन्दिवकालकथनम् । दिवसमानकथनम् । रात्रिमानकथनम् ।
 अकुलिमानेन दिवारात्रिदण्डज्ञानोपायकथनम् । पुष्यनामादिना दण्डज्ञानोपायकथनम् । लग्ना-
 नकथनम् । चैवकथनम् । होराकथनम् । नवांशद्वादशांशविंशांशकथनम् । रविशुद्धिकथनम् ।
 चन्द्रशुद्धिकथनम् । चन्द्रस्य वर्षादिकथनम् । चन्द्रशुद्धिविवेचनम् । ताराशुद्धिकथनम् । यथा
 ग्रहाणां शुद्धिकथनम् । अष्टवर्गप्रशंसाकथनम् । ग्रहाणां वैगुण्ये औषधादिभारणविधिकथनम् ।
 तारवैगुण्यदोषोपशमनविधिकथनम् । नाडीनक्षत्रशान्तिकथनम् । ग्रहणदर्शनफलकथनम् । यो-
 गकरणदोषोपशमनविधिकथनम् । संक्रान्तिसंज्ञादिनिरूपणम् । मन्त्रविपुवादिफलकथनम् । उक्त

रायणचक्रकथनम् । दक्षिणायनचक्रकथनम् । अनिष्टसंक्रान्तिफलकथनम् । नाडीनक्षत्रे पापप्र-
 हसंक्रमणफलकथनम् । भौमचक्रकथनम् । गुरुचक्रकथनम् । शनिचक्रकथनम् । राहुचक्रकथनम् ।
 जन्मतिथिविधिकथनम् । नक्षत्रविशेषे रोगोत्पत्तिफलकथनम् । मरणयोगकथनम् । विवाह-
 कथनम् । द्विरागमनकथनम् । गर्भाधानकथनम् । पुंसवनकथनम् । पश्चात्तकथनम् । सीम-
 न्नोद्गयनकथनम् । नामकरणकथनम् । निष्क्रामणकथनम् । अन्नप्राशनकथनम् । चूडाकरण-
 कथनम् । सामान्यतः चौरविधिकथनम् । कर्णवेधकथनम् । विद्यारम्भकथनम् । उपनयनकथनम् ।
 समावर्तनकथनम् । अग्निस्थापनकथनम् । सव्यासप्रक्षणकथनम् । धनुर्विद्यारम्भकथनम् । रात्र्या-
 भिषेककथनम् । रत्नादिधारणकथनम् । खड्गादिधारणकथनम् । नवग्रह्याद्युपयोगकथनम् ।
 नवयानाद्यारोक्षणकथनम् । राजदर्शनकथनम् । सेवाचक्रकथनम् । देवताघटनकथनम् । देव-
 विप्रश्ननिर्माणकथनम् । सामान्यतः देवप्रतिष्ठाकथनम् । नौकागटनकथनम् । नौकाचालनक-
 थनम् । परीक्षाकथनम् । औषधकरणादिकथनम् । आरोग्यस्नानकथनम् । वास्तुभूमिनिर्माणम् ।
 नागशयनकथनम् । गृहारम्भकथनम् । गृहप्रवेशकथनम् । जलाशयविधिकथनम् । हस्तप्रवाह-
 कथनम् । बीजवपनकथनम् । गोचारणकथनम् । धान्यादिद्वेदनकथनम् । नवान्नकथनम् ।
 धान्यादिद्वेदिदानकथनम् । क्रयविक्रयादिषु नक्षत्रादिकथनम् । यात्राविधिकथनम् । कलियुगा-
 दिसंख्याकथनम् । राजादिफलकथनम् । मेघाधिपादिकथनम् । आढकपरिमाणादिकथनम् ।
 भूमिकम्पज्ञानकथनम् । तत्र समयविशेषे फलभेदकथनम् । काकचरित्रकथनम् । इति ।

No. 41. कलापतत्त्वबोधिनी (प्रथमखण्डः), By रामचन्द्रः । Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 79. Lines, 4 on a page. Extent, 1,382 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Púḍápáḍá, District Dháká, Paṇḍita Jagadbandhu Tarkaváḡīḥ. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीनाथचरणाभोजं नत्वा भूयो दिनन्दिनम् ।

क्रियते रामचन्द्रेण कलापतत्त्वबोधिनी ॥

तत्रादौ समाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीनमतं । समाप्तिप्रतिबन्धकौ-
 भूतविप्रध्वंसकामो मङ्गलमाचरेदिति नवीनमतं । समाप्तिस्तु शास्त्रस्य चरम-
 वर्णोत्पत्तिरूपा कण्ठतात्त्वादिकरणैरेव जायते । तत्र चिन्तोचनः प्राचीनानु-
 यायी यद्वक्ष्यति धर्माभावपक्षस्य शास्त्रान्तरप्रसिद्धेरिति तत्र शिष्यशिष्यार्थं
 नमस्कृतो धर्माजनकोऽपि शिष्टक्रियमाणत्वादित्यनुमानसूत्रशिष्टाचारपरि-
 प्राप्तेष्टदेवतानमस्कारप्रवृत्तेः सम्बन्धप्रयोजनज्ञानाधीनत्वात् सम्बन्धप्रयोजन-

श्वादी निवध्नाति प्रणम्येति । सर्वं मन्त्रादेवं ग्रन्थादी प्रणम्य दुर्गसिंहीकृत-
कान्तन्त्रदृष्टिदुर्गपदानि अर्चं विष्टयोमि इति भविष्यत्सामीप्ये वर्तमानता
विवरिष्यामीत्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End. तस्माद्वाञ्जनग्रहणमसवर्णस्वरे निषेधापत्तिवारणार्थमिति कविराजतात्पर्यम् ।
पूर्वस्वरिक्तं दृष्ट्वा यदत्र लिखितं मया ।
कविराजविरुद्धं तद्विचार्यं सुमनीषिभिः ॥

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचादवग्रामनिवासिकाञ्चीकुलसमुद्भवहरिचरा-
त्मजश्रीरामचन्द्रशर्मकृततायां कलापतत्त्वबोधिण्यां सन्धौ द्वितीयः पादः समाप्तः ।

विषयः । कान्तन्त्रसन्धिदृष्टेः श्लोचनकृतपञ्जिकाया व्याख्यानम् ।

No. 42. कलापतत्त्वबोधिनी, (द्वितीयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance,
country-made paper, 18x1½ inches. Folia, 81. Lines, 5 on a page.
Extent, 3,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Puṇḍāpāḍā, Dhākā, Paṇḍita Jagadbandhu Tarkavāgīṣa. Appearance, old.
Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
नत्वा गुरुपदाम्भोजं श्रीरामचन्द्रशर्मणा ।
कलापतत्त्वबोधिण्यां कारकार्यो निबध्यते ॥
तत्र क्रियानिमित्तं कारकमिति लोकोपचारादेव कारकव्यवहारः । परि-
शेषसूत्रे कृतेऽपि सम्बन्धे परम्परया क्रियानिमित्ततासत्त्वे अतिव्याप्तिवार-
णाय लोकोपचाराश्रयणस्यावश्यकत्वात् । तत्र पञ्चविधं जातिद्वयगुणक्रिया-
स्वरूपभेदात् । तद्व्यथा, दत्तः, कुण्डं, शूक्तः, पाकः, देवदत्तः । पुनश्च षोडश
अपादानादिभेदात् । इत्यादि ।

End. न प्राकाम्ये । धातुयोगे उपसर्गप्राप्तौ निषेधः स्यात् । कथमित्याद्य इहेति
अनुमतिविषयो धात्वर्थस्तद्व्युत्पत्तिकोऽपि पुनरिहेति । अपिना क्रियाधाम-
नुक्तमपि ।

Colophon. इति शिवपुरतपाकीय उत्तरचादवग्रामनिवासि काञ्चीकुलसमुद्भवहरिचरा-
त्मजश्रीरामचन्द्रशर्मकृतौ कलापतत्त्वबोधिण्यां कारकव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । कान्तन्त्रकारकप्रकरणौपपरिशिष्टस्य गोपीनाथतर्काचार्यकृतताया व्याख्याया व्या-
ख्यानम् ।

No. 43. कलापतत्त्वबोधिनी (द्वितीयखण्डः) By रामचन्द्रः । Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Extent, 4,125 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Purápádá, Dháká, Pandita Jagadbandhu Tarkavágiça. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य श्रीनाथपादारविन्द-

मज्जानसम्बोधतमोभिदापसम् ।

कलापयोगस्य च तत्त्वबोधिनी

कुर्वे ह्यती श्रीद्विजराजचन्द्रः ॥

उपायाः सन्ति यद्यत्र गोपीनाथदिनिर्मिताः ।

विबुद्धिबोधनायैव तद्याप्येष समीक्षितः ॥

तथादौ शिष्टाचारतयानुमानतः समाप्तिकामो मङ्गलमाचरेदिति प्राचीनाः ।

तन्निति नवीनाः । तथाचि समाप्तिर्ग्रन्थस्य चरमवर्णोत्पत्तिः । सा च स्थाने

वायुसंयोगादेव उत्पद्यते । तत्कथं समाप्तौ मङ्गलस्य कारणता । अतः समा-

प्तिप्रतिबन्धकीभूतविद्वद्ध्वंसकामो मङ्गलमाचरेदिति नवीनमतः । विद्वन्नाथे

समाप्तिस्तु वायुसंयोगादेव जायते इति मतसुवलम्ब्य उत्पद्यते । इह खलु

सकलविद्वज्जनगणकुञ्जरसम्पत्तिपरिप्राप्तनिखिलविद्वद्भ्योत्सारणकारणप्रारम्भ-

कर्मोपकारकहरिणसंस्कारपुरःसरं प्रवृत्तेः सम्बन्धप्रयोजनाङ्गतया च सम्ब-

न्धप्रयोजनाभिधानपुरःसरं ग्रन्थमारभमाणः शिष्टप्रतिपादनीयश्लोकमादौ

निबध्नाति संसारेति ॥

End.

तस्मादेवमज्जना संयोगस्य श्लोप इति विदधाति । तदधिकारार्थोऽयमित्याह

अधिकर्तव्यमिति । अतएवावयवसम्बन्धे पठौ वक्ष्यमाणैरन्वयार्थः । अन्ये तु

संयोगो श्लोप इत्यभेदाकरणादधिकारोऽयं वक्ष्यमाणैरन्वयार्थमवयवसम्बन्धे

पठौत्याहुः ॥

Colophon.

इति शिवपुरतपाकीय-उत्तरचारवप्रामनिवासि-काञ्चीरकुलसमुद्भव-हरिश्च

राज्यज श्रीरामचन्द्रगुरुलतायां कलापतत्त्वबोधिन्यां परिशिष्टं समाप्तं ॥

विषयः । गोपीनाथतर्काचार्यकृतकालन्तरपरिशिष्टव्याख्याया व्याख्यानम् ॥

No. 44. कलापसारः By रामकुमारन्यायभूषणः । Substance, Foolscap paper, 6½×8 inches. Folia, 101. Lines, 12 on a page. Extent, 6 A. S. B.

1,212 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Grīnagara, Dhākā, Babu Kālīnātha Basu. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सृष्टिं धनं विधुं यो हि बलयाकार..... ।

नमस्तस्मै ममाभौष्टदायिनेऽभौष्टसिद्धये ॥

शिवं प्रणम्य प्रन्यासे बालकज्ञानहेतवे ।

बन्धे कलापसाराख्यं न्यायभूषणसंज्ञकः ॥

अकारादि चकारान्ता वर्षमासा प्रकीर्तिता ।

तत्रादौ ऋतुर्दश स्वराः । अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ ।

दश । अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ

सवर्णौ । अ आ इ ई इत्यादि । अ इ उ ऋ ॠ ।

इदादिस्वरः ॥ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ए ऐ ओ औ । ए ऐ

औ औ सन्धस्वरं । कादिचान्तं व्यञ्जनं । पञ्चशः पञ्चवर्माः । कादिमान्तं ।

वर्गप्रथमद्वितीयशवसां अघोषाः । क ख घ ङ इत्यादि । अघोषान्ये घोषाः ।

ग घ ङ इत्यादि । छ ज ण न मा अनुनासिकाः । य र ल वा अन्तस्थाः ।

श ष स हाः श्रिट् । विभक्त्यन्तं पदं । ते यजन्ते । इति संज्ञापादः । समानः

सवर्णौ दीर्घः । दण्डार्पं सागता दधौर्दं मधूपमं पिबृणं । अवर्णं द्ववर्णेन

ए । तवेहा सेयं । अवर्णं उवर्णेन औ । तवोचनं गङ्गोदकं । अवर्णं ऋ

वर्णेन अर् । तवर्काय । ऋण-प्र-वसन-वत्यतर-कन्मल दश-पर्वतानाम्यथे

..... ॥ ऋणार्णं इत्यादि । ऋते तृतीयासमासेऽतो दीर्घः । शीतेन ऋतः

शीतार्तः । इत्यादि ॥

End

अभ्यर्णः सामीप्ये समर्णः न्यर्णः वर्णश्च दृष्टः दक्षितः हृष्टः हृषितः पूर्णः

पूरितश्च तूर्णः त्वरितश्च आस्त्रान्तं आस्त्रान्तं दान्तः दक्षितः शान्तः शमितः

पूर्णः पूरितः दक्षः दासितः स्यष्टः स्याशितः ब्रह्मः आदितः ज्ञः ज्ञपितः ।

एते निपाताश्च । उक्ता छत्प्रत्यया अन्यतोऽन्यवापि भवन्ति । वारि चरतीति

वाचौ चंसः गिरौ शेवे इति गिरिशः एतौ निपातौ ॥ इति छत्प्रकरणम् ॥

Colophon.

ध्यालेष्टदेवतां स श्रीरामपूर्वः कुमारकः

याकरणं मुग्धबीध-सारसत-कलापकं ॥

इष्टा कलापसाराख्यं कुरुते चाग्रबोधकम् ।

न्याजियां श्रीलंगोपीमोचनभूपतेः ॥

आदेशात् पाञ्चरपामनिवासी बन्दावशब्दः

सुधीर-श्रीराममति-वाचस्पति-सुतो नतः ।
 घन्येऽस्मिन् नाधिकारोऽस्ति न गुणैदिविचारणं ।
 सूत्रसन्देहभङ्गश्च प्रयोगेणैव जायते ।
 सन्धेर्विकल्पना सूत्रे विभक्तेष्वेव लुक् कश्चित् ।
 अनेकलेखवचनं सूत्रस्यानित्यता कश्चित् ।
 प्रयोगैरनुमातव्या अस्मी दोषनिवृत्तये ।
 निपातनादन्यसिद्धिरिति शास्त्रस्य निर्णयः ।
 कृताञ्छलिरहं याचे विबुधा नः कृपासयाः ।
 मत्कृतं घन्यसन्दर्भं शोधितव्यं मच्चदुर्गुणैः ॥

विषयः । मुम्भबोधसारसूत्रकलापादिव्याकरणेभ्यः सारमासृज्य सङ्कलितं कलापसाराख्यं संक्षिप्तं व्याकरणम् । सन्ति चात्र संज्ञा-सन्धि-सुवन्त-कारक-समास-तद्धित-गणस्वर-धातु-कदन्त-प्रकरणानि यथाक्रमं सन्निवेशितानि ॥

No. 45. कविरत्नाकरः । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent, 135 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāmhamaṇḍaligrām, Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । माधवोमाधवो वाचि माधवोमाधवो हृदि ।
 स्मरन्ति माधवः सर्व्वे सर्व्वकार्य्येषु माधवम् ।

End. य एव तातः स एव पुत्रो य एव योगः स एव बोधः ।
 यदेव चेत् सदेव कर्म य एव लोकः स एव धर्मः ॥ ० ॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । नीतुपदेशमूलककतिपयश्लोकाः ।

No. 46. काव्यशास्त्रिआङ्गप्रयोगः । Substance, country-made paper. 13×2½ inches. Folia, 21. Lines, 5 on a page. Extent, 252 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rājpur, Post Office Sonārpur, Rājendranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथान्येष्टिपद्धतिः । मतप्राणं शाला पुत्रादिः शाला ...

कला अप्येत् । ततो मतप्राणं स्थापयित्वा माधवा सर्व्वशरीरमाधवा-
 स्त्रीर्षकुशायां भूमौ दक्षिणभिरसं स्थापयेत् ।

End.

ततः पिण्डं गोऽजविप्रेभ्यो दद्यात् । अजे वा क्षिपेत् । ततः श्वेत्यादि श्वसु-
हगोत्रस्य श्वसुकदेवशर्मणः कृतैतदाद्यैकोदित्यादिकर्माच्छिद्रमस्तु शस्त्रित-
प्रतिवचनं । ततो येन्यदेववलिकर्मणी कुर्यात् ॥

Colophon.

इति यजुर्वेदिकाष्टशाखिनामाद्यैकोदित्यादप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । काष्ठशाखिनामन्येष्टपद्धतिः । तथा काष्ठशाखिनामाद्यैकोदित्यादादिप्रयोगः ।

No. 47. कातन्त्रकौमुदी, By गङ्गेशशर्मा । Substance, country-
made paper, 13½×3 inches. Folia, 7. Lines, 4 on a page. Extent,
85 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇa-
pura, Post Office Vaidyerbazar, District Dháká, Paṇḍita Kálíkṛṣṇa
Vidyávinoda. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं प्रणम्य सर्व्वेशं सर्व्वज्ञानप्रदायकम् ।

कातन्त्रकौमुदी श्लेषा कृता गङ्गेशशर्मणा ॥

अयति पुनरक्षः सु लुप्ततन्त्रकौमुदीः

श्रुतिपरिगतकीर्तिः कश्चन श्रीद्विजम्बा ।

प्रथितसुचतुराक्षो

यथावृत्तिः सर्व्ववर्ण्णया ॥

न चन्द्रगोमी न च दुर्गसिंहः कात्यायन न वेद ।

यथावृत्तमात्रोक्तसर्व्वशास्त्रः कातन्त्रतन्त्रार्थविनिश्चयायः ॥

शर्व्वकृतस्त्रवानुसन्देहे विपरीतपदस्य सिद्धिज्ञातया । सिद्धो वर्षसमान्वाय
इत्यत्र सिद्धग्रहणात् षड्भ्यामिति संख्यावाचकशब्दस्य बाहुल्यार्थेऽपि द्वि-
वचनं ।

कृता च षड्दलं युक्तं प्रविश्य शिविरं पुनः ।

कुरवोऽक्षरितं मन्त्रं सभायाश्चक्रिरे मिथः ॥

अस्यार्थः कुरवो षड्दलं युक्तं कृता पुनः शिविरं प्रविश्य मिथो निर्जने
सभायां शास्त्ररितं मन्त्रं चक्रिरे । “उमकारयोर्मध्ये” इत्यत्र मध्यग्रहणात्
शास्त्ररितोरपि मध्ये विसर्गस्योकारः ।

पुनोऽत्र षड्दलं मन्ये पुनर्भागीरथीतटे ।

न पुनर्भागीरथीतटे रासचन्द्रस्यैव शक्तिः ॥

रप्रकृतिरनामिपरोषीत्यत्र अपि पक्षेणात् पुनोऽपेति पदे रेफं बाधित्वा
विसर्गस्रोकारः । इत्यादि ॥

End.

वारिमध्ये स्थितं पद्मं कम्पयेत् केन हेतुना ।

हेतुनेत्यत्र “घटी हेतुप्रयोगे” इति पठ्येव प्राप्नोति । सत्यमुत्तरत्र नित्य-
प्रचयादनित्यमपि प्रकरणेऽस्मिन्निति तृतीया ।

अथस्याश्च गुरोर्हन्ति शिष्यं हन्ति चतुर्दशौ । इत्यादिपि ।

सत्यानुरक्ता नरकस्य जिह्वायः गुणैर्दृष्टाः शार्ङ्गिणमन्वयादिषुः ॥

दृष्टाः ... गुणैः शार्ङ्गिणं कृष्णं अद्भुतवन्तः, दृष्टाः किम्भूताः नरकस्य
जिह्वायः “न निष्ठादिषु” इत्यत्र नञोऽनित्यत्वात् नरकस्येति घटी ॥

Colophon.

इति गङ्गेशशर्माकृता कातन्त्रकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः । ग्रन्थेऽस्मिन् तत्रभवता गङ्गेशशर्मा “सैष दाशरथौ रामः सैष राजा
सुविष्टिर” इत्याद्यसंस्कृतपदानां कातन्त्रसूत्राण्युक्त्य उद्घृतपदविशेषव्यतिश्रमनिर्देशादिभिः
समाधानानि कृतानि ॥

No. 48. कातन्त्रचन्द्रिका, वा कातन्त्रपरिशिष्टचन्द्रिका By रामदास-
चक्रवर्ती । Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 97
Lines, 11 on a page. Extent, 5,643 ślokaś. Character, Bengali. Date,
? Place of deposit, Pañcasāragrāma, District Dhākā, Paṇḍita
Mahendranatha Kāvya-tīrtha. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नानाटीकां समालोक्य गोपीनाथवचस्यया ।

निर्मिता यत्नतः पुस्तौ मन्दधौभिः सुस्पृष्टताम् ॥

अपादानं । अथ वक्ष्यमाणं सम्प्रदानमपादानसंज्ञं भवति इति कथं न
शक्यते वक्तुं । इत्याद्य संज्ञान्तरमिति । युक्तिः पुनरियम् ॥ अपादानस्या-
नन्तरं सम्प्रदानमित्यकरण + संज्ञान्तरमिति मर्यादायामव्ययीभावः ॥
इत्यादि ।

End.

सुखदुःखं सुखदुःखे अद्रव्यानां विरोधिनाश्च इति समाहारः । इतरतरश्च
टीकाकृता दर्शितः । अन्यत्र विनियमा एषामभिधानव्यवस्था । भाष्येऽप्या-
कृतिसंशोध्यमित्युक्तं ।

दुर्गंटीकां समालोक्य कुलचन्द्रादिसंग्रहान् ।

रचितन्यासकाराणां जयादित्यस्य संगतिम् ॥

जिनेन्द्रब्रह्मदासानां सागरस्य च संपदान् ।
 आदाय धीमताः सम्यक् श्रीरामदासशर्मणा ।
 कातन्त्रपरिशिष्टस्य निबन्धोऽयं कृतो मया ॥
 ज्ञातुं मुखेन ये धीराः कातन्त्रार्थविनिश्चयम् ।
 तेषां प्राप्तं मत्प्रणीतटिप्पणीयाचरस्थिता(?) ॥

Colophon. इति श्रीरामदासचक्रवर्तिनितौ कातन्त्रपरिशिष्टचन्द्रिकायां समासप्रकरणं समाप्तम् ॥

विषयः । कातन्त्रपरिशिष्टीयकारकसमासप्रकरणयोर्व्याख्यानम् ॥

No. 49. कातन्त्रपरिशिष्टप्रबोधप्रकाशिका, By शङ्करशर्मा Substance, country-made paper, 20×5 inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent, 1,395 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāhāvāzpur, District Tripurā, Paṇḍita Kālinātha Tarkaratna. Appearance, new. Prose. Generally Correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये ।

प्रथम्य मातापितरौ त्रिया शङ्करशर्मणा ।

गोपीनाथस्य कियती वाक्प्रणालीः प्रकाशयते ॥

असं गतवति गुह्यतरणौ ग्रन्थार्थोपदेशभानुना सञ्चिते ।

अकलङ्कप्रबोधचन्द्रिकेयं श्रमयतु तमः कालापचाराणाम् ॥

कैश्चिद्विस्तृतं ज्ञातं शास्त्रं व्याकरणादिकम् ।

तर्कं यन्त्रसमं ज्ञेयं तैरवश्यं रसार्थिभिः ॥

यथा यन्त्रं विनेच्छुषां न रसः प्रच्युतो भवेत् ।

तथा तर्कं विनाप्येषां नार्थः स्वधिगतो भवेत् ॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविनाशाय कृतमिष्टदेवतानामोच्चारणरूपमङ्गलमादौ शिष्य-
 शिष्यार्थमाचक्षाणः शिष्यावबोधाय प्रतिजानीते यो ज्ञात इति । इत्यादि ।

End. (अष्टितम्) ।

विषयः । गोपीनाथकृतकातन्त्रपरिशिष्टटीकायाः शङ्करकृतव्याख्यानम् ।

No. 50. कातन्त्रप्रदीपः By विद्यासागरः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,253 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamansiha Serpur, Paṇḍita Candrakānta Tarkāṅkār. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो नारायणाय ।

विकसतु नक्षकुसुमाली

मम हृदि हरिपादपारिजातस्य ।

राजभयादिव विधुना

कायच्युतो विनिर्मितो वियति ॥

गमयति दितिसुततिमिरं

तिमिरकिशरोद्भवः कोऽपि ।

कलयति यत्र कलशे

मधुकरमिश्रुनाङ्गिते कमले ॥

धातुः स्वं रूपमिति न्यायादाश्च भूप्रवृत्तय इति ॥ इत्यादि ।

End. सामान्यातिदेशे विशेषस्थाननिदेश इति श्रौपतिनोक्तं । आलस्यं च विशेषाभावात् । स्यादावित्युक्तत्वादित्याहुः ॥

Colophon. इति महासहोपाध्यायश्रीकान्तपण्डितात्मजविद्यासागरभट्टाचार्यपुण्डरीकाक्ष-
हते कातन्त्रप्रदीपे चतुष्टयस्य तृतीयपादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रव्याकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 51. कातन्त्रवृत्तिः By वररुचिः । Substance, Palm leaf, 13×3 inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 2,151 ślokas. Character, Bengali. Date, S. K. 1553. ? Place of deposit, District Faridpura, Post, Office Pálang, Village Dhánuká, Paṇḍita Jagadbandhu Vidyábhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

देवदेवं प्रथम्याहौ सर्वज्ञं सर्वदर्शिनम् ।

कातन्त्रस्य प्रवक्ष्यामि व्याख्यानं सार्वभौमिकम् ॥

कुमारमाराध्य मधेश्वरात्मजम्

कल्पापतन्त्राख्यमिदंकारयः ।

अनेकशास्त्रप्रतिपदबुद्धये

नमोऽस्तु तस्मै भुवि सर्व्ववर्माणे ॥

येन व्याकरणार्णवं लोपागमोष्मार्णकुलं

धातुपाद-समास नक्रकुटिलं सर्व्वत्र मद्यत् ।

आलोच्य जगती क्षिताय लघुतः श्रौसर्व्ववर्मा कविः

सिद्धो वर्णं इतीह सूत्रमकरोत् ज्ञानाय तस्मै नमः ॥

अल्पाक्षरमसन्दिग्धं सारवद्गूढनिर्णयम् ।

निर्दोषं हेतुमत्.....सूत्रमित्युच्यते नृपैः ॥

संज्ञा च परिभाषा च विधिनिर्णय एव च ।

प्रतिषेधोऽधिकारश्च षड्विधं सूत्रलक्षणम् ॥

संज्ञानिमित्तं कर्त्तारं परिमाणं प्रयोजनम् ।

प्रागुक्ता सर्व्वतन्त्राणां पश्चादुक्तानुवर्णयेत् ॥

इदं पुनर्विधिच्छ्रवं । सिद्धो वर्णसमास्त्रायः सिद्धः खलु वर्णानां समास्त्रायो

वेदितव्यः के पुनश्चे -वर्णा अक्षराणि तेषां समास्त्रायः सूत्र-

सिद्धवचनमन्यथानुपदेशार्थं अक्षरसमास्त्रायस्य सर्व्वविशिष्टविदिता

अक्षरानुष्टोत्रचिरकाल । सिद्धो वर्णसमास्त्रायवचनं सुवादिसंज्ञावि-

धानार्थं कः पुनरसौ वर्णसमास्त्राय सिद्धकल्पादकारादि

अकारपर्य्यन्तं इत्यादि ॥

End.

न श्लोः पदाशोऽष्टद्विरागमः । एकार वकारयोः पदाशोः समीपस्वरस्य द्विर्न

भवति तयोश्चादौ द्विद्विरागमो भवति स न तद्वित् परतः । व्याकरणं वेत्ति

अधीते वा वैयाकरणः

... .. द्वारादीनामेति वक्तव्यं द्वारे नियुक्तः द्वौवारिकः द्वारपालश्चेदं

द्वौवारपालं

सर्व्वजगमनमात्रं शौचजगमनिकः शूने इदं शौचनं

स्वागतं चरति स्वागतिकः सुद्वारेण चरति सुद्वारिकः अङ्गस्यापत्यं यातिः

व्यवहारेण चरति व्यवहारिकः एवमादयोऽन्ये च द्रष्टव्याः ॥

Colophon.

इति वररुचिहस्तायां ... सप्त ... कायां यशोमानप्रोषितायां हजो चतु-

ष्टयप्रकरणं समाप्तम् ॥ नास्ति चतुष्टये षष्ठः पादः समाप्तः । यथादृष्टव्यादि

नमो भगवते वासुदेवाय ॐ नमो गोपालाय ।

विषयः । ग्रन्थेऽस्मिन् सर्व्ववर्माचार्य्यस्य छतौ कातन्त्रव्याकरणे वररचिभंयोजितायां दृप्तौ नाम-करक-समास-तद्धितप्रकरणात्मकस्य चतुष्टयस्य दृष्टिरस्ति ॥

No. 52. कातन्त्रवृत्तिचन्द्रिका By हरिरामः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page. Extent, 1,022 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayaman-sinha, Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance new. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

विश्वनाथपदद्वन्द्वं नला गुरुपदं मया ।

भण्यते हरिरामेण व्याख्यासारं समासतः ॥

ग्रन्थारम्भे शिष्टाचारपरिपालनार्थं निखिलविघ्नविघानार्थं च शिवनमस्कारं निबध्नाति देवदेवमित्यादि ।

End. अस्मन्मते संयुक्तजातीयनामकस्यानेकस्रोतारणं प्रति भेदो नास्ति इत्यतो योगविभागेन वक्तव्यः ।

Colophon. इति कातन्त्रवृत्तिचन्द्रिकायां सन्धौ पञ्चमः पादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रवृत्तेर्वाख्यानम् । अत्र च सन्धिपादपर्यन्तमस्ति ।

No. 53. कातन्त्रोत्तरपरिशिष्टं, By त्रिलोचनदासः । Substance, country-made paper, 13½×5 inches. Folia, 178 (without 1st to 28th). Lines, 6 on a page. Extent, 2025 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāsāl, Post Office Rasuniá, District Dháká Paṇḍita Abhaya carāṇa Vidyaratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. (खण्डित) हेमन्ताद्वा तल्लूक् च । अस्माच्छेषेऽण् स्यात् तल्लूक् च वा ।

हेमलं हेमन्तं पक्षे हेमन्तिकं ॥ प्राट्ठ एण्णः । अस्मा एण्णः स्यात् प्राट्ठेण्यो

मेघः । प्राट्ठेण्यं पयोवाहमिति रघुः ॥ सायं चिरं प्राक्ते प्रगेऽव्ययभ्यस्तनट् ।

सायादेः सूचनिपातनात्... .. एभ्यः कालीभ्यः शेषे तनट् स्यात् । सायन्तनं ।

सायन्तनीं तिथिप्रण्यः पङ्कजानां दिवातनीमिति भट्टिः । चिरन्तनं प्राक्ते-

तनं प्रगेतनं अथवादिवातनं इदं नक्तन्तनं । पौष्यमेतदिवातनमिति भट्टिः ।

पूर्वाह्णापराह्णाभ्यां वा । आभ्यां शेषे तनट् स्याद्वा । पूर्वाह्णेतनं पौर्वाह्णं

अपराह्णेतनं आपराह्णिकं । चिरपरपरारिभ्यस्तुः । एभ्यः शेषे शो वा

स्यात् । चिरत्नं चिरन्तनं परत्नं । तल्लुक् चेति कश्चित् । परतनं परा-
रित्वं । केचित्परयोर्विभाषां नेच्छन्ति । पुरो नः । पुराशब्दाच्चे न स्याद्वा ।
पुराणः पुरातनः । उक्तं फलात् । पूर्णाः शेषविधयः । इत्यादि ॥

End.

सौ पदान्ते वा दधो रेफः । ह्यस्यन्तां सौ पदान्ते दधोर्वा रेफः स्यात् ।
अभिनस्त्वं अरुणस्त्वं अभिनस्त्वं अरुणस्त्वं अनानास्त्वं अनानास्त्वं । सस्य तः ।
ह्यस्यन्तां सौ पदान्ते धातोः सस्य तो वा स्यात् । अचकास्त्वं अचकास्त्वं ।
ह्यवरलकारेभ्यः सेडाशीरस्यतनीपरोच्चासु धो ङः । एभ्य एधु धो ङो वा
स्यात् । प्रहोषीद्वं प्रहोषीध्वं । दिदीयिध्वे दिदीयिद्वे । अलविध्वं अल-
विद्वं । सेङिति किं तौर्षीध्वं । भूतपूर्वनाम्यन्तययणात् नित्यं । मर्जो
मार्जिर्गुणेश्वरे । अस्मिन् मर्जो मार्जिः स्याद्वा । परिमार्जन्ति परिमज्जन्ति ।
ढं ढलोपो न ऋतः । अस्मिन् न ऋतो दीर्घः स्यात् । ढङ् ढङ् ढङ् ढङ् ॥
यः क्रूरबुद्धिरिह वक्ति मया हसेद्वा
यो वान्यथा लिखति भिन्नमुदाहरेद्वा ।
आचार्यपाणिनिमुनिप्रभवेस्तु तस्य
भाषे पठेत् सपदि हन्त कठोरशापः ॥

Colophon.

इति सद्देशमाधवदासकवीन्द्रतनयश्रीनिलोचनदासकवीन्द्रविरचितायां का-
तन्त्रहतातुनरपरिशिष्टं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीपतिदत्तेन कृतं कातन्त्रव्याकरणस्य परिशिष्टमसम्पूर्णमित्यस्मिन्नुत्तरपरिशिष्टे
समाप्त-तदित-धातुप्रकरणानि सम्पूर्णानि निलोचनदासेन विहृतानि ।

No. 54. कामाख्यातन्त्रं, By शिवः । Substance country-made paper,
14x4 inches. Folia, 36. Lines, 6 on a page. Extent, 480 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpádá District
Dháká, Bábu Rása vihári Ráya. Appearance, tolerable. Verse. In-
correct.

Begininng.

ॐ नमः परदेवतायै ।

श्रीदेवुवाच ।

भगवन् सर्वधर्मज्ञ सर्वविद्याप्रिय प्रभो ।

सर्वदानन्दहृदय सर्वयोगप्रकाशक ॥

स्तानि सर्वतन्त्राणि साधनानि च भूरिशः ।

विद्यास्ताः सकला देव सफलानि प्रसादतः ॥

सारात्सारतमं तन्त्रं किं जानासि वद प्रभो ।

अतीवेदं रक्षस्यानां तेनाहं श्रवणोद्यता ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

शृणु देवि सुदा भद्रे मदीयप्राणवक्त्रभे ।

योनिरूपा महाविद्या कामाख्या वरवर्षिणि ॥

वरदानन्ददा नित्या महाविभववर्दिनी ।

सर्वेषां जननी सापि सर्वेषां तारिणी मता ॥

रमणी चैव सर्वेषां स्खलस्त्रक्षतमा शुभा ।

तस्यास्तन्त्रं प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ॥

विद्यासु सकला देव्या ये ये सिध्यन्ति साधकाः ।

यव कुचापि केनापि कामाख्या फलदायिनी ॥

कामाख्याविमुखा लोका निन्दिता भुवनत्रये ।

विना कामाक्षिकां कापि न दात्री सिद्धिसम्पदास् ॥ इत्यादि

End.

कामाख्याख्यमहापूजा विपु लोकेषु दुर्लभा ।

सत्यं सत्यं महादेवि सत्यमेतद्ब्रवीमि ते ॥

भैरवेण पुरा प्रोक्ता कामाख्या पु + + स्थिता ।

पीतपुष्पेण ह्येतेन रात्र्यं भवति निश्चितम् ॥

रक्तप्रह्वनह्येतेन वश्येदखिलं जगत् ।

सद्यः प्रलयमायाति सद्यः खेचरतां व्रजेत् ॥

Colophon.

इति श्रीकामाख्यातन्त्रे चरपार्वतीसंवादे पञ्चदशः पटलः समाप्तः ॥

विषयः । कामाख्याया उपसर्गनैव साख्यरूपमोक्षप्राप्तिः । तस्या मन्त्रोच्चारादिविधिः । तन्मन्त्रमाहात्म्यादिः । तस्याः पूजाक्रमः । तस्यै जवादिकुसुमदानमाहात्म्यादिकथनम् । पञ्च-
तत्त्वविधिः । स्वयम्भूकुसुमादिविधिः । शक्तिं विना कलौ चक्रानुष्ठानदोषकथनम् । योनि-
पूजादिविधिः । लतासाधनादिविधिः । गुह्यतत्त्वादिकथनम् । दिव्यवीरपशुभावनिरूपणम्
तेषामाचारादिकथनञ्च । कालिकादिमन्त्रदीक्षितानां वीराचारस्यावश्यकथनम् । अथ
शत्रुविनाशप्रकारकथनम् । पूर्णाभिषेकविधिः । अभिषेकाधिकारिनिरूपणम् । अथ सुक्ति-
तत्त्वनिरूपणम् । तत्र सालोक्य-साख्य-सायुज्य-निर्व्याणरूपचतुर्विधमुक्तिकथनम् । अथ
सिद्धमन्त्रसाधनविधिः । कामाख्यारहस्य पूजनविधिः । कामाख्यातीर्थमाहात्म्यादिकीर्तनम् ।
कालीदुर्गयोरभेदनिरूपणम् । तयोः ध्यानादीनां तुल्यलकथनञ्च ॥ इति शम् ।

No. 55. कारकचक्रतत्त्वम् । Substance, country-made paper, 17×2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 343 ślokaś. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Viṣṇupura, Kādākuli, District Bānkurā, Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, . old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय ।

प्रणम्य कमलाकान्तं वागीशं वाक्पतिं गुरुम् ।

कारकचक्रस्य तत्त्वं तन्मते येन केनचित् ॥

क्रिया नित्येत्यादि षष्ठ्याः कार्यत्वमर्थः । तथाच क्रियावृत्तिकार्यतानिरूपित कारणताश्रयत्वं । देवदत्तसङ्कुलं पञ्चतैत्यादौ सनिरूपितस्याश्रयत्वसम्बन्धेन तदङ्कुलनिरूपितक्रियावृत्तिः । (इत्यादि)

End. खण्डितत्वाच्चेष्टो नास्ति ।

विषयः । कारकचक्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 56. कारकपादटीका, By सर्वविद्यालङ्कारः । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent, 3,382 ślokaś. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Telivine Post Gadvetā Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally. Correct.

Beginning. श्रीरामः । विहिततद्वितापि नाम्नः कर्त्तादिसंज्ञाविधानपूर्वकं प्रथमादिविभक्तिविधानार्थं तद्वितपादानन्तरं कारकपादसारभमाणः कारकेषु सुख्यत्वात् कर्तुर्लक्ष्यं प्रथममभिदधाति । क्रियाप्रकृतिप्रत्ययविभागपरिकल्पनया शब्दसाधुत्वप्रतिपादकशास्त्रस्य व्याकरणत्वे कथं संज्ञासूत्रस्य व्याकरणत्वं ॥ कर्त्तादिसंज्ञाविधानेन सुप्रत्ययान्तस्य प्रकृतिप्रत्ययविभागोऽव क्रियते इत्यदोषः ।

End. पष्ठौ । एतत्तु प्रयोगप्राचुर्यादुक्तं अर्थान्तरेऽपि सूत्रे विभक्तिदर्शनात् पाठे वार्त्तिकदेशे वार्त्तिकानोपचारः । षष्ठ्यान्पाठस्तु सम्यगेव भावकर्मणोरिति । एवञ्च द्वौ कचित् भावकर्मणोरित्यनेपदमिति पाठो लिपिकरप्रमादादेव । भावकर्मणोरिति पाणिनिसूत्रे आत्मन इत्यस्याभावात् अनुदात्तङित आत्मनेपदमित्यादि ॥

Colophon. इति गयहृदकुलोद्भवसर्वविद्यालङ्कारभट्टाचार्यविरचितायां पञ्चमकारकपादः समाप्तः ॥

विषयः । कातन्त्रव्याकरणस्य कारकपादस्य व्याख्यानम् ॥

No. 57. कारकरलं, By दुर्गसिंहः । Substance, country-made paper, 19×6½ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent, 350 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Alágán Maya-mansinha Govindadása Kṛtiratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning. नमो गणेशाय । वर्जशब्दोऽयमत्यन्ताभाववचनं ततो धातुविभक्त्यन्ताभाव-
वदर्थवञ्जिमिति कविराजः ।

End. शताय परिकृतञ्चात्र तदर्थेनैव सिद्धान्ति अस्तीति क्रियायोगे (शतेन)
काल उच्यते ।

Colophon. इति दुर्गसिंहविरचितं कारकरलं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । षट्कारकाणां विचारः ।

No. 58. कारकरहस्यं, By रूपरामन्यायपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent, 616 çlokas. Character, Bengali. Date, S.K. 1709 ? Place of deposit, Bráma-haṇa maṇḍalí Rámanáráyaṇa Bhaṭṭácáryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरस्वत्यै ।
लघुं प्रणम्य संसारदृष्टिस्थित्यन्तकारकम् ।
लतं त्रिरूपरामेण रहस्यं कारकस्य हि ॥
पैत्र्यस्य पदमासाद्य भक्तियुक्तेन चेतसा ।
शिष्टानामवधानाथ सुपद्मस्थानुसारतः ॥
अथ कारकनिर्णयः । तथाहि ।
कर्ता कर्म च करणं सम्प्रदानमतः परम् ।
अपादानस्याधिकरणं कारकाः षट् प्रकीर्तिताः ॥
एतेन षट्कारकनिरूपकेण क्रमनिरूपणं सिद्धम् ।

End. अत्रोच्यते द्विविकवादिमते उक्ते कारकेऽयतिरिक्त प्रातिपदिकार्थस्य कल्पित-
त्वात् । अतएव पञ्चकवादी यत् स्वीकरोति तदेतदभिप्रायेण अनुक्ते तु
केरपि न स्वीकृतः । अतएव सत्ताभावे अयतिरिक्तप्रातिपदिकार्थमात्रनिमित्तं
वाचका भवन्तीति व्याख्यानं सङ्गच्छते ।
तथाचोक्तं यस्मिन् वाक्ये विधीयन्ते त्यादि तथादि तद्धिताः ॥

समाप्ति वा भवेद्यत्र स उक्तः प्रथमा ततः । त्यादिस्त्रिंशत् तयादिः कृत ।
शेषा विभक्तिस्तु तत्तद्व्याकरणेऽनुसन्धेया ॥

Colophon.

इति श्रीरूपरामन्यायपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितं कारकद्वयं समाप्तम् ॥ ० ॥

नवसाधिविधुप्रमिताब्दतमे शुचिपञ्चवासरष्टतिरवौ ।

शिवराम इदं अलिखितुं पठितुं प्रणिपत्य रथंगतवासनकम् ॥

विषयः । विचारमुखेन कारकादिनिर्णयः ।

No. 59. कालीध्यानटीका । Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent, 101 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurá Mayamansinha Ananda-mohana Cakravartti. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः काल्यै । करालवदनां घोरां इत्यादि । दक्षिणां कालिकां ध्यायेत्
साधकोत्तमः इत्यन्वयः ।

End. पुनः स्मरन्तीषत् विकशितमाननसरोरुद्धमाननपद्मं यस्या स्नां ध्यानं सरो-
रुद्धमिवेति लुप्तोपमा । ॥ ० ॥

विषयः । करालवदनमित्यादिकस्य तन्त्रोक्तस्य कालीध्यानस्य व्याख्यानम् ।

No. 60. कालीसर्वस्वसम्पुटः, By श्रीकृष्णविद्यालङ्कारः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 134 (without one leaf). Lines, 8 on a page. Extent, 4,256 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpará District Dháká, Bábu Rása Bihári Ráya. Appearance, new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः कालिकायै ।

यामाद्यां परात्परतरां शम्भोः सदा मोदिनीं

ब्रह्माद्यैस्त्रिदशैः सदाश्रितपदां सिद्धैः सदा सेवितां ।

प्राण ज्ञान + + + चक्रमच्च + तां विश्वरूपात्मिकां

वन्दे दक्षिणकालिकां भवभयान्निस्सारकारां शिवां ॥

नमामि कालीं कलिकल्पपद्मां

ब्रह्मादिभिः सेवितपादपद्मां ।

भक्तप्रसादप्रतिपादयित्रीं

देवे सदानन्दविधानदात्रीं ॥

गणेशं चैवपालञ्च योगिनीं वटुकं तथा ।
 श्रीगुरुञ्च पुनर्नत्वा ज्ञानमोक्षप्रदायकम् ॥
 न्यायवागीशपुत्रेण श्रीश्रीकृष्णेन धीमता ।
 श्रियते विदुषां प्रीत्यै कालीसर्वस्वसम्पुटः ॥
 गृह्णीध्वमालोक्य विहाय मत्सरं
 बुधाः सदेदं परिहारकञ्च ।
 ग्रन्थं सदामोदविधानदत्तं
 भूयोऽपि याचे करसम्पुटेन ॥
 अथ च ।
 कालीतन्त्रं वीरतन्त्रं भैरवं तन्त्रसंज्ञकम् ।
 भैरवी च महातन्त्रं तन्त्रञ्च वीरभद्रकम् ॥
 वामकेश्वरमहातन्त्रं तन्त्रं समयसंज्ञकम् ।
 फेल्कारी योगिनीश्चैव मत्स्यसूक्तञ्च यामलम् ॥
 डामरं भूतसंज्ञञ्च सिद्धसारस्ततं तथा ।
 योगिनीहृदयश्चैव कालिकाहृदयं तथा ॥
 कालिकाकुलसर्वस्वं कुमारीतन्त्रमुत्तमम् ।
 कुलावलिमहातन्त्रं चासुण्डातन्त्रमुत्तमम् ॥
 सुण्डमालामहातन्त्रं नीलतन्त्रं तथैव च ।
 कुलसारं विश्वसारं स्वतन्त्रं शारदां तथा ॥
 ज्ञानार्णवञ्च भूतेशं कुलिकातन्त्रमुत्तमम् ।
 कालीकल्पमहातन्त्रं तथा भावचूडामणिम् ॥
 वैष्णवोक्तञ्च यत् तन्त्रं यदन्यच्छक्तितन्त्रकम् ।
 कालिकोपनिषत् सूक्तं गुरुवाक्यप्रमाणतः ॥
 एतान् निश्चित्य यत्नेन उच्यते ग्रन्थसंग्रहः ॥
 तत्रादौ प्रसङ्गादागमप्रशंसाभाच्च रुद्रयामले ।
 आगमोक्तविधानेन कलौ देवान् यजेत् सुधीः ।
 न हि देवाः प्रसीदन्ति कलौ चान्यविधानतः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ निषेधमाह यामले ।
 गुरुश्रद्धासनं यानं पादुकोपानत्पौठकम् ।
 खानोदकं तथा जायां लङ्घयेन्न कदाचन ॥

आसने शयने वापि न तिष्ठेदप्रतो गुरौ ।
 अनुज्ञां प्राप्य तिष्ठेच्च नैवं श्रापं समाप्नुयात् ॥
 वामे वा दक्षिणे वापि तिष्ठत्यत्र न चान्यतः ।
 अनुज्ञां गृहीत्वा गच्छेत् न च स्नेहसमयं तथा (?) ॥

Colophon. इति न्यायवागीशभट्टाचार्यात्मज श्रीश्रीलक्ष्मणविद्यालङ्कारविरचितः काली-
 सख्यसप्तमोऽध्यायः समाप्तः ॥

विषयः । अथ दीक्षाप्रसङ्गकथनम् । अष्टविधकालीभेदकथनम् । तत्र कालिकाशब्द-
 निर्णयकथनम् । तन्मन्त्रोद्धारः । प्रातःकृत्यविधिः । गुरुस्त्रोवादिः । कुलटचनमस्कारादिकथनम् ।
 शौचादिविधिः । स्नानविधिः । सन्ध्याविधिः । सूर्य्योपस्थानविधिः । पूजाविधिः । जप-
 पूजनयोस्तुल्यकथनम् । पञ्चशुद्धिकथनम् । आचमने सुद्रानियमः । कुलचन्दनविधिः ।
 आसनविधिः । प्राणायामविधिः । भूतशुद्धिविधिः । प्राणप्रतिष्ठाविधिः । षड्यादिन्यासविधिः ।
 अङ्गन्यासकरन्यासयोः विधिः । मातृकान्यासविधिः । वर्षन्यासविधिः । श्रीकण्ठन्यासविधिः ।
 तत्त्वन्यासविधिः । बीजन्यासविधिः । गुह्यपौढान्यासविधिः । शिवशक्तन्यासविधिः । नव-
 पौढन्यासकथनम् । अन्तर्यामिनिविधिः । बहिर्यामिनिविधिः । तत्र अर्घ्यादिविधिः । ध्यानादिप्रयोगः ।
 प्राणायामादिविधिः । मन्त्राकालपूजाविधिः । आवरणपूजाविधिः । पादोदकमाहात्म्यकथनम् ।
 मन्त्राविद्यापूजनादौ सूतकादेरप्रतिबन्धकताकथनम् । रश्मिहृत्पूजाविधिः । कालाष्टकसौत्र ।
 कर्पूरादिस्तोत्र । दक्षिणकालिकास्तोत्र । हरपरशुरामस्तोत्र । ब्रह्मगाथाकथनम् । कालिको-
 पनिषत् । कालिकाया जगन्मङ्गलकवचम् । कालिकायाः सर्वार्थसारकवचम् । कालीकवच-
 कथनम् । कालीकुङ्कुमाकवचकथनम् । त्रैलोक्यमङ्गलकवचकथनम् । सर्वार्थसाधनकवचम् ।
 अष्टशक्तिस्तवः । त्रैलोक्यमोहनकवचम् । कालीसहस्रनामस्तवः । मन्त्राशङ्कादिमालाविधिः ।
 मालासंस्कारविधिः । रुद्राक्षमालादिशोधनविधिः । मन्त्रसंस्कारादिविधिः । मन्त्रसिद्धिलक्षणम् ।
 कुङ्कुमादिज्ञानोपायकथनम् । शिवावलिविधिः । बागादिवलिविधिः । पुरश्चरणविधिः ।
 वीरपुरश्चरणविधिः । नित्यहोमविधिः । विशेषहोमपद्धतिः । होमद्रव्यपरिमाणादिकथनम् ।
 कामनाभेदेन होमद्रव्यविशेषविधिः । कूर्मचक्रविधिः । ग्रहणपुरश्चरणप्रयोगः । सूर्य्योदयपुरश्च-
 रणप्रयोगः । शरत्कालीनपुरश्चरणप्रयोगः । रक्षस्यपुरश्चरणप्रयोगः । मन्त्रसिद्धिप्रमाणकथनम् ।
 भूतलिपिविधिः । त्रिलोचनीसुद्रालक्षणादिकथनम् । कुलाचारमाहात्म्यादिकथनम् । कुमारौऽ-
 पूजाविधिः । द्वितीयागनिरूपणम् । योनिपूजादिविधिः । पञ्चमकारविधिः । विजयाकल्पः
 कथनम् । मांसशोधनविधिः । मत्स्यशोधनविधिः । सुद्राशोधनविधिः । मैथुनशोधनविधिः ।
 शक्त्वज्ञेषु पीठनिरूपणम् । स्वयम्भूकुसुमादिशोधनविधिः । शोणितशुद्धिकथनम् । स्वयम्भू-
 कुसुमादेरनुकल्पकथनम् । वीरसाधनविधिः । तत्र शयलक्षणादिकथनम् । विविधेन प्रकारेण

श्रवसाधनविधिः । योगिनां नित्यकृत्यकथनम् । अथ षट्कर्माकथनम् । तत्र उच्चाटनविधिः ।
विद्वेषणविधिः । स्नानविधिः । अदर्शनक्रमकथनम् । आकर्षणविधिः । वशीकरणविधिः ।
गुह्यचरणचिन्तनप्रकाशकथनञ्च ॥

No. 61. कालीसहस्रनामस्तुतिरत्नटीका, By पूर्णानन्दः । Substance, country-made paper, 18×4½ inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent, 990 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur Mayamansiñha, Mahámahopádhyaíya Candrakánta Tarkálanjára. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः काल्यै ॥

प्रणम्य कालीचरणारविन्दं ब्रह्मादिभिर्ध्येयमनन्तपुष्पं ।

सहस्रनामस्तुतिरत्नटीकां तनोति तत्पादतलैकचित्तः ॥

कैलासशिखरे देवी शङ्करं पप्रच्छ कैलासे किम्भूते रम्ये नानारत्नविभूषिते
नानादृच्छताकीर्णे व्याप्ते नानापचिरवैर्युते चतुर्मण्डपसंयुक्ते चतुर्मण्डलेति
कचित् पाठः ।

End.

यद्वा पाठयेत् पठेत्तेति दिवसं बन्धं न चरेत् अथ बन्धं दिवसं कुर्यात्
इत्यर्थः ।

इति गदितमयेयं कालिकावर्णरूपं

प्रपठति यदि भक्त्या सर्वसिद्धीश्वरः स्यात् ।

अभिनवसुखकामः सर्वविद्याभिरामो

भवति सकलसिद्धिः सर्ववीरा समृद्धिः ॥

सर्ववीरा सर्वश्रेष्ठा सर्वाधिका वा समृद्धिर्भवेदिति ॥ ० ॥

इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छति ।

Colophon.

इति पूर्णानन्दपरमहंसविरचिता सुन्दरीवरदानाख्यमेधासाध्याय्यनामकाली-
सहस्रनामस्तुतिरत्नटीका समाप्ता ।

विषयः । कालीसहस्रनामस्तुतिरत्नाख्यस्य कालीसौचस्य व्याख्यानम् ।

No. 62. कालीसहस्रनामस्तोत्रटीका । Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 608 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1744. Place of deposit, Kánthálpára, post office Naiháti, Paṇḍita Rámatárapa Thákura. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

- Beginning.** ॐ नमः परमदेवतायै । अथ कालीसहस्रनामटीका ।
 कालीं कल्याणकर्त्रीं करकलितकरां हृष्यमूर्तिं हृशङ्गीं ।
 (.....) अथ परमकारुणिकः परमशिवो गुह्यप्रतिगुह्यतरां परविद्यां
 कलिकलुपहरां श्रीमदक्षिणकालिकां श्रीविद्याप्रस्तावतः सहस्रनाम्नां टीकां
 प्रकाशयति कैलास इत्यादिना ॥
- End.** महाकालसंहिता कालीकालसम्वादे सुन्दरीक्रियाविशेषणमिति व्याख्याय
 तथा पठन्ति तद्धि भाव्यमिति ।
- Colophon.** इति श्रीमदादिनायमहाकालोक्तमहाकालसंहितायां कालीकालसम्वादे
 सुन्दरीशक्तिदानाख्यकालिकारूपककारात्मकसहस्रनामस्तोत्रटीका समाप्ता ॥
 शकाब्दा १७४४ ॥

विषयः । महाकालसंहितान्तर्गतकालीसहस्रनामस्तोत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 63. कालोत्तरम् । Substance, country-made paper, 11 × 2 inches.
 Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 81 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, Uṣṭhi Mayamansiñha Kālicandra Nyāyā-
 laṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

- Beginning.** ॐ नमो गणेशाय ।
 कालोत्तरं प्रवक्ष्यामि राशिमाश्रित्य केवलम् ।
 येन विज्ञानभावेण सर्वज्ञत्वमवाप्नुयात् ॥
 स्वभावो लक्षणश्चैव अपस्त्युस्तथैव च ।
 कालस्त्युश्च सर्वेषां कालोत्तरः प्रकाशकः ॥
 भावचिह्नपस्त्युश्च महास्त्युस्तथैव च ।
 राशिक्रमेण विज्ञेया यच्च कालोत्तरो हि यः ॥
- End.** परे चाप्रायणे मासि नवम्यां सितपक्षके ।
 गुरोऽङ्गिरा वेददण्डे शूलरोगेण नश्यति ॥
- Colophon.** इति कालोत्तरं समाप्तम् ॥

विषयः । राशिनवचादियोगक्रमेण अकालमरणादिरूपणम् ॥

No. 64. काव्यप्रकाशविस्तारिका, By परमानन्दचक्रवर्ती । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 43. Lines, 7 on a page. Extent, 1429 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, Paṇḍita Haraprasāda Cāstrī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य ग्रन्थस्याद्यपवचयं नास्ति तेन प्रारम्भवाक्याभावात् अष्टादशपवस्त्रित
द्वितीयोक्तासस्य प्रारम्भवाक्यं लिख्यते)
यज्जनाटन्तिनिरूपणोद्देश्यत्वशब्दात्मकविभागपरं द्वितीयोक्तासं यावत् तत्-
क्रमेणेत्यादि प्रथमं शब्दस्य ततोऽन्यस्येत्याद्यर्थः क्रमश्च ।

End. (अस्य शेषांशखण्डितत्वात् जनचत्वारिंशत्यवस्थद्वितीयोक्तासस्य समाप्तिवाक्यं
लिख्यते)
इति सचकारिणोद्भूतशक्तिसत्त्वेन तादृशशब्दस्यैवान्वय्यतिरेकान्वयविधानात्
अतएव शब्दब्रह्मत्वव्यपदेश इति भावः ॥

Colophon. इति श्रीपरमानन्दचक्रवर्तिहृतौ काव्यप्रकाशविस्तारिकायां द्वितीयोक्तासः ॥*

विषयः । काव्यप्रकाशनामकालङ्कारग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 65. काशीतत्वप्रकाशिका, By रघुनाथेन्द्रशिवयोगी । Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent, 645 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ćrīnagara, District Dhākā, Babu Rajanīkānta Guha. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये । सत्स्यपुराणे ।
यथा नारायणः श्रेष्ठो देवानां पुरुषोत्तमः ।
यथेश्वराणां गिरिशः स्थानानामेतदुत्तमम् ॥
वायुपुराणे ।
सत्स्यः पुरुषो नास्ति त्वत्समा नास्ति चाङ्गना ।
अविमुक्तसमं चेवं न भूतं न भविष्यति ॥
ब्रह्मपुराणे । मार्कण्डेय उवाच ।
एकमेव जगन्नाथ इच्छेयं त्वत्प्रसादतः ।
लोकानाञ्च द्वितीयं नानाभारप्रशान्तये ॥

शेषभागवतानाञ्च वेदार्थप्रतिषेधकम् ।
 अस्मिन् चोचवरे पुण्ये निर्मले पुण्योत्तमे ॥
 शिवस्थायतनं देव करोमीति परं मद्यत् ।
 प्रतिष्ठेयं यथा तत्र तव स्थाने च शङ्करम् ॥
 ततो ज्ञास्यन्ति लोकेऽस्मिन् एकमुत्तीं चरौचरौ ।
 प्रत्युवाच जगन्नाथः स पुनस्तं मद्यामुनिम् ॥
 यदेतत् परमं देवं कारणं भुवनेश्वरम् ।
 लिङ्गमाराधनायां यस्य ते मतिरौदरी ॥
 मम दृष्टेन विप्रेन्द्र कुरु शीघ्रं शिवालयम् ।
 तत्प्रसादात् शिवलोके तिष्ठसे त्वं तथाक्षयम् ॥
 शिवे संस्थापिते विप्र समस्तस्थापनं भवेत् ।
 नावयोरन्नारं किञ्चिदेकभावौ द्विधाकृतौ ॥
 यो बद्धः स स्वयं विष्णुर्यो विष्णुः स महेश्वरः ।
 उभयोरन्नारं नास्ति पवनाकाशयोरिव ॥
 मोक्षितो नाभिजानाति स एव गणध्वजः ।
 दृषध्वजः स एवेति त्रिपुरघ्नस्त्रिविक्रमः ॥

End.

पराशरोपपुराणे ।
 अथैवोत्क्रमसायस्य जन्तुमाचस्य केवलम् ।
 वेदवेदान्तसारस्य प्रणवाख्यस्य पार्थिवि ॥
 ब्रह्मणस्त्वर्थभूतोऽहं संसारद्रावकश्चिरात् ।
 कृपया मामकं रूपं परिपूर्णं परास्तम् ॥
 ज्ञानन्दं सत्यचिद्रूपं तावकं तमसः परम् ।
 स्वयं भूतं निराधारं दास्यामि ॥
 अथैव मरणं सम्यक् यस्य सिध्यति देहिनः ।
 विज्ञानसाधनं तेन सर्वं पूर्वमनुष्ठितम् ॥
 सेवया ... विनश्यन्ति पापानि सकलानि तु ।
 सेवयास्य समं नास्ति प्रायश्चित्तं न संशयः ॥
 तस्मात् सर्वं परित्यज्य चोचमेतत् समाश्रयेत् ।
 त्वया मया च देवेश सेवितश्च महर्षिभिः ॥
 चोचसैवास्य माहात्म्यं मया वक्तुं न शक्यते ।

आवालोपनिषत् साक्षात् स्वयं जानाति वा न वा ।

ग्रन्थसंख्या पुराणानि सादरं तस्य पार्ष्वेति ।

वृद्धिर्लोककरणार्थं महास्थानस्य भैरवम् ॥

Colophon. इति शिवयोगिरघुनाथेन्द्रविरचिता काशीतत्त्वप्रकाशिका समाप्ता ॥

विषयः । मत्स्यपुराण-वायुपुराण-ब्रह्मपुराण-पराशरोपपुराण-कूर्मपुराण-कालीपुराण-पद्म-पुराण-स्कन्दपुराण-महाभारतीयवनपर्व-हरिवंश-दृढजावालश्रुति-लघुजावाल-श्वेताश्वतरोपनि-षद्भक्तन्त्र-काशीखण्डप्रभृतिभ्यः प्रामाणिकग्रन्थेभ्यः काशीचेचस्य माहात्म्यसूचकानां वचनानां संग्रहः प्रसङ्गतस्याव कपर्दीश्वर-धर्मेश्वर-केदारेश्वर-कृतिवासेश्वर-क्षीरेश्वर-वीरेश्वर-दुर्गा-मणिक-र्णिकादीनां माहात्म्यकीर्तनम् ॥

No. 66. काशीभाष्यामृतं, By रामरत्नवन्द्योपाध्यायः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 355. Lines, 8 on a page. Extent, 8520 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala Mayamansiñha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः काश्या ।
 काशीविश्वेशनारायणगणपमुखान् सर्वदेवान् प्रणम्य
 नत्वा गोखामिनं श्रीगुरुमतिविनयैः श्रीधरानन्दसंज्ञं ।
 काशीं ब्रह्मैव साक्षादिति हृदयमुखं तत्सदाज्ञानुसारात्
 काशीभाष्यामृतं संविरचयति मुदा रामरत्नवन्द्यः ॥
 चातराग्रामवास्यादौ काशीवासी ततः परम् ।
 श्रीरामरत्नवन्द्यः स कालचन्द्रद्विजार्थदः ॥
 श्रीश्यामाचरणाख्यवन्द्यव्यपतेः काश्यां सभा सत्प्रभा
 तस्यां काशीकथा सदा समुचिता तत् काशीभाष्यामृतं ।
 व्यक्तीकृत्य तदाज्ञया प्रमुदितः श्रीरामरत्नो द्विजो
 वाक्यानां रचनाकृदथ च मुदा श्रीकालचन्द्रो द्विजः ॥
 विश्वेशं माधवं दुष्टं दण्डपाणिं भैरवं ।
 वन्दे काशीं गुह्यं गङ्गां भवानीं मणिकर्णिकासु ॥
 इति उक्तवन्दना । श्रुतिस्मृतिपुराणेतिहासप्रसिद्धा काशीमुक्तिरनुत्तमा-
 इति ।

End.

सुक्तिचेवाणि सर्वाणि यत् संवेद्योदितं फलम्
 पञ्चरात्रात्तदवास्तु निवेद्य मणिकर्णिकाम् ॥
 प्रयागस्नानपुण्यं यत् पुण्यं स्थाण्डिलप्रदम् ।
 काशीदर्शनमात्रेण तत् पुण्यं श्रद्धयास्त्वित् ॥
 यत् पुण्यमश्वमेधेन यत् पुण्यं राजसूयतः ।
 काश्यां तत् पुण्यमाप्नोति विराचशयनाद्भुयसी ॥
 तुलापुरुषदानेन यत् पुण्यं सम्यगाप्यते ।
 काशीदर्शनमात्रेण तत् पुण्यं श्रद्धयास्त्वित् ॥
 इति विष्णोर्वचः श्रुत्वा देवदेवो जगत्पतिः ।
 उवाच च प्रसन्नात्मा तथास्तु मधुसूदन ॥

Colophon. इति काशीभाष्यान्तरेऽष्टाशीतितमः परिच्छेदः :

विषयः । काशीभाष्यकरणप्रयोजनकथनम् । ज्ञानाद्यभिमानभङ्गनावश्यकत्वकथनम् । भव-
 ञ्चरादिनिरूपणम् । दिवोदासोच्चाटनवर्णनम् । वारणावतमाहात्म्यादिकथनम् । हिमालयपार्श्व-
 स्थितसौम्यकाशीमाहात्म्यम् । पार्श्वेत्या एकाग्रवनगमनादिवर्णनम् । हरिहराभेदनिरूपणम् ।
 पद्मपुराणोक्तकाशीमाहात्म्यादिकथनम् । सर्वसम्मतकाशीसुक्तिनिरूपणम् । युगधर्मनिरूपणम् ।
 व्यासभिच्चारणादिकथनम् । काशीसर्वोत्तमत्वादिनिरूपणम् । काशीप्रादुर्भावादिकथनम् ।
 कपालमोचनतीर्थमाहात्म्यादिकथनम् । ब्रह्महत्यादिपापनिष्कृतिनिरूपणम् । ज्ञानोपदेशादि-
 निरूपणम् । काश्याश्रयणनिरूपणम् । निर्व्यापरोच्चादिनिरूपणम् । काशीकृतपापप्रायश्चित्ता-
 दिनिरूपणम् । विपुष्टोर्द्धपुष्टधाराणादिनिरूपणम् । शिवापराधभङ्गनादिप्रकारकथनम् । गङ्गा-
 माहात्म्यादिनिरूपणम् । ब्राह्मणमाहात्म्यादिकथनम् । शिवप्रसादमाहात्म्यादिकथनम् । शिव-
 पूजाविध्यादिः । काश्याश्रितसर्वतीर्थनिरूपणम् । नारकोपदेशकथनम् । काशीकृतपापयात-
 नादिवारणप्रकारनिरूपणम् । शिवविष्णुवैषम्यभावभङ्गनादिकथनञ्चेति विस्तरः ॥

No. 67. कौरदूतं, By रामगोपालः । Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 238 ślokaś. Character, Bengali. Date, S. K. 1778 Place of deposit, Dhānukā, Post office Pālanga, District Faridpura Paṇḍita Jagadbandhu Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः कौलव्याय ।

विद्युद्गौरोज्जलनिवसनं शोणपादारविन्दं
 वर्चोत्तमं नवजलधरश्याममभोरुचाच्च ।

कूजदंशीविलसदधरं सुन्दरं स्मेरवत्त्रां
 पूर्णानन्दं किमपि ललितं श्यातिरालोकयामि ॥
 हृन्दारण्ये खगन्मगकुलाल्लादशून्ये तटान्ते
 भास्वत्युष्या दयितविरहोत्तापसन्नापितानां ।
 गोपस्त्रीणां दृशां मण्डले दुःखिनीनां
 शब्देत्युच्चैः नर्मभित् सख्यंदासीत् ॥
 मध्ये तासामपि च ग्रास्यते तत्रकार्त्तस्तराङ्गी
 सुशोचीनां कमलजदलसालसत् कर्णिकेव ।
 दीनां चोषा सज्जनयना नीरसा..... कण्ठी
 मृत्युं नैर्ऋद्विरहदहनोत्तापतप्ता तदा किं ॥
 काचिद्गोपी विनयवचनैः सान्त्वयित्वा मृगाक्षीं
 भर्तुर्वातागमनमुल्लभं जीवनं सानुमेने ।
 इत्थं चिन्ताकुलितहृदया पक्षिणं कीरमारात्
 प्रीत्यापश्यत् सुरसिकमनोहारिणं विम्वचक्षुः ॥
 प्रत्युचे तं सुमधुरगिरा प्रीणयित्वा वराङ्गी
 कीरास्माकं त्वमतिकुशलो दौत्यकर्मण्युतास्मिन् ।
 वन्यस्त्रीणां विविधवचनं तन्मुखोद्गुणैर्हृद्यं
 श्रोत्येत्येव प्रमुदितमना माधवो यादवाग्रः ॥ इत्यादि ॥

End

काचं कोवा मम तु दयितो नैव किञ्चित् स्मरामि
 श्लोकः कोऽपि स्फुरति हृदये श्यामलाङ्गोऽग्निरूपः ।
 कस्माद्धेतोर्दहति स च मां निर्दयः किं करोमी-
 त्युक्त्वा भूमौ न्यपतदिव सा संश्रुतास्यन्दमाक्षी ॥
 लक्ष्मणायावेदयितुमपि तां दुर्दृशां तत् प्रियाया
 अत्यौत्कण्ठ्यात् भठिति मयुरां नागराय प्रियाय ।
 हृन्दारण्यादुच्ययितहृदयो व्यस्तरूपः प्रतस्थे
 कीरो धीरः सुसदुपकृतो दौत्यकर्मैकदहः ॥
 राधादेवोविरहसहितोपेन्द्रलोत्सारहृत्
 ... नेदं कृतमपि मया कीरदूताव्यकायम् ।
 प्रभवकविना रामगोपालकेन
 प्रेमात्मानोऽमृतमिव सदा सन्ना आस्वादयन् ॥

दोर्दपेण यशीकृताः क्षितिभञ्जो यस्येह वङ्गायनौ
 यस्याशेषगुणप्रदीपयशसा प्रष्ठादितं ज्ञातलम् ।
 वतैन्ने परिपत्तु यस्य कवयः श्रीकालिदासोपमाः
 काव्यं कौरवचोदरं वितनुते तस्यैकसभ्यो बुधः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।
 शके वल्लभिशैलक्षितिपरिगणिते मार्गेशीर्षे कुजाचे
 तारिण्याः पादपद्मं स्मरन्नुददि ध्यायमानं मुनीन्द्रैः ।
 नत्वा कौराण्यदूतं सुमधुरवचः स्वीयपाठार्थमेतत्
 बालेखीदुरासनाथो वदुरिह च गुरोः संस्मरन् श्रियुताङ्गि ॥
 श्रीदुर्गाचरणे सदा भवतु मे भक्तिः पदाब्जं गता ॥

Colophon.

विषयः । कौरमुखेन मधुरागतं श्रीकृष्णं प्रति श्रीराधायाः सन्देशप्रेरणम् ॥

No. 68. कौर्त्तनचिन्तामणिः, By रघुनाथभट्टः । Substance, country-made paper, 8×5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent, 176 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartala Vrdhdhanagara Paṇḍita Mīneçvara Śārababhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौरविषुर्जयति ।
 अथ कौर्त्तनचिन्तामणिलक्षणम् ।
 श्रीवाल्मीकपुराणे यथा ।
 श्रीमद्रूपगोस्वामिपदारविन्दचिन्ताया ।
 गीतचिन्तामणिं ग्रन्थः श्रीरघुनाथेन निर्मितः ॥
 चरितं यथा ।
 निमन्त्रणाधिवासादिभावकानाञ्च गायकाः ।
 मन्दपरिधिरागाणां यत् यत् कौर्त्तनलक्षणम् ॥ इत्यादि ।

End.

सर्वत्र स्मरणमेव(?) गौराङ्गः सदयो भवेत् ।
 पार्श्वदं तथारूपेण प्रतिजन्मसु सङ्गमम्(?) ॥

Colophon.

इति श्रीरामादुभूतिपुराणे भरद्वाजं प्रति श्रीवाल्मीकमुक्तं तदुद्धृतः संग्रहः
 श्रीरघुनाथभट्टगोस्वामिरचितः कौर्त्तनचिन्तामणिग्रन्थमिति एकशःषष्ठ्योक्तः
 सम्पूर्णम् ॥ (?)

विषयः । कौर्त्तनस्य लक्षणादिकथनम् ॥

No. 69. कुमारिकाखण्डः स्कन्दपुराणीयः । Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 182. Lines, 10 on a page. Extent, 7,025 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1724. Place of deposit, Calcutta. Çyāmapukur Vīśvaḥkoṣa Office. Bābu Nagendra Nātha Basu. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । सुनय कचुः ।
 दक्षिणार्णवतीरेषु यानि तीर्थानि पञ्च च ।
 तानि ब्रूहि विशालाक्ष वर्णयन्त्यति तानि च ॥
 सर्वतीर्थफलं येषु नारदाद्या वदन्ति च ।
 तेषां चरितमाहात्म्यं श्रोतुमिच्छामहे वयम् ॥
 उग्रयवा उवाच ।
 शृणुष्वमद्भुतं पुण्यं तत्कथां कुमारनाथस्य महाप्रभावम् ।
 द्वैपायनो यन्मम चाह पूर्वं हर्षाम्बुरोमोद्गमचर्चिताङ्गं ।
 कुमारगीता गाथाय श्रूयतां सुनिसत्तमाः ।
 या सर्वदेवैर्मुनिभिश्च पूजिता ॥
 साध्वचारस्तभतीर्थं यो निषेवेत मानवः ।
 नियतं तस्य वासः स्थानम लोके यथा मम ॥

End. इति वो वर्णितः पुण्यो महीसागरसम्भवः ।
 शृणुन् संकीर्तयन्नेन सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥
 य इदं श्रावयेद्दिद्वान् महीमहात्मासम्भवम् ।
 सर्वपापविनिर्मुक्तो रत्नलोकमवाप्नुयात् ॥
 गुप्तचेवस्य सकलं माहात्म्यं श्रावयेद्यदि ।
 सर्वैश्वर्यमवाप्नोति ब्रह्महत्यां व्यपोहति ॥
 श्रुत्वैवमखिलं खण्डं ब्राह्मणाय निवेदयेत् ।
 यथाशक्त्या सुवर्णं गां भूमिं प्रयतः श्रुतिः ॥
 सन्तुष्टे ब्राह्मणे तुष्टो महेशो जायते भुवम् ।

Colophon. इति श्रीस्कन्दपुराणे कुमारिकाखण्डे गुप्तचेवमाहात्म्यं । अत ऊर्ध्वं कपिला-
 ख्यानोपाख्यानं यस्यायमाद्यलोकः । श्रौतक उवाच ।
 स्तुत माहात्म्यमतुलं गुप्तचेवस्य स्तुतिम् ।
 स्थानस्य कापिलस्यापि माहात्म्यं वक्तुमर्हसि ॥
 शुभमस्तु ॥ श्रीसंवत् १८५६ ॥ शकाब्दा १७९४ ॥

विषयः । पञ्चतीर्थादिनिरूपणम् । दानप्रशंसादिकथनम् । युगाद्यादिनिरूपणम् । नारद-
प्रस्थानप्रतिष्ठादिः । मन्त्रीप्रादुर्भावादिकथनम् । कुमारेशमाहात्म्यादिवर्णनम् । तारकविजयादि-
वर्णनम् । पञ्चलिङ्गोपाख्यानादिः । भूर्संस्थित्यादिनिरूपणम् । बर्केश्वरमाहात्म्यादिकथनम् ।
महाकालप्रादुर्भावकथनम् । युगव्यवस्थादिकथनम् । महाकालमाहात्म्यादिकथनम् । भवादित्य-
माहात्म्यादिकथनम् । दिव्यवर्णनादिकथनम् । जयादित्यमाहात्म्यादिकथनम् । महाविद्या-
साधनादिकथनम् । वर्ष्मरीकोपाख्यानादिश्च ।

No. 70. कुलचूडामणिः । Substance, country-made paper, $12 \times 2\frac{1}{2}$ inches.
Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 504 ślokas. Character, Bengali.
Date ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭī Mahādeva Bhattā-
chāryya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । भैरव उवाच ।
असंख्या विपुरा देवि असंख्याता च कालिका ।
शगीश्वरी तथासंख्या तथा तद्वत् कुलाकुला ॥
मातङ्गिनी तथा पूर्णा विमला च सुनायिका ।
विपुरैकजटा दुर्गा याचाम्या कुलसुन्दरी ॥
वैष्णवं गार्धपत्यश्च महासौरमर्त तथा ।
शैवं शङ्करजातश्च तत्किञ्चित् भूतसंभवम् ॥
चतुःषष्टिश्च तन्त्राणि मातृका सुप्रमानि च ।
महामाया (संभवश्च) योगिनीयामलसम्भवम् (?) ॥
(तद्वत्स्यरकन्वाम) भैरवाष्टकमेव च ।
(वहेरूपाष्टकं ज्ञानं) जामलाष्टकमेव च ॥ (?)
तन्त्रज्ञानं वास्तुकिश्च महासम्भोचनं तथा ।
महाशक्तं महादेवं वातुलं वातुलोद्भव ॥
अथपेशं मोहनेशं विशुद्धेश्वरमेव च ।
रवमेतानि तन्त्राणि तथान्यदपि कोटिशः ॥
श्रुत्वा देवि न कुत्रापि यातानन्दासि भैरवि ।
नत् कथं वद सुश्रोणि मयि तत्पादवर्णिनि ॥

देव्युवाच ।

ऋणु देव परानन्द परमार्चाविशारद ।

योगिनीसुक्तकालस्य उपायं कथ्यते मया ॥

End.

भूतशुद्धिं प्राणायामश्च वीजं षडङ्गं विधाय विस्वपत्रे रतन्मन्त्रं विलिख्य
षडलोद्धवां युवतीं समानीय तस्या योनौ भगमालां सम्यूज्य तत्र यन्त्रं
संस्थाप्य ध्यायेत् ।

चलज्जलेन्दुसंकाशां तरणारण्यविग्रहाम् ।

चिन्तयेत् योपितां योनौ लोभयेत् परमेस्वरीम् ॥

इति ध्यात्वा गन्धादिभिरभ्यर्च्य पुनः शक्त्यै दद्यात् ।

किं पुनर्मानसं देवि वैलोक्यमपि मोक्षयेत् ।

प्रकारान्तरमाह । भूतशुद्धिं प्राणायामश्च विधाय युवतीमखके यन्त्रं
संस्थाप्य ध्यायेत् ।

रक्तवस्त्रां स्त्रियं ध्यात्वा त्वदीयमहसा ततः ।

तस्या मूर्द्ध्नि स्मरेद्विद्यां स्वतृपीयूषवर्षिणीम् ॥

विषयः । गुरुनिरूपणम् । स्थानादिनिरूपणम् । कुलदेवतापूजादिनिरूपणम् । कुलाङ्ग-
नादिनिरूपणम् । यन्त्रादिलेखनोपायकथनम् । कुलाचारादिनिरूपणम् । समयाचाररहस्यादि-
निरूपणम् । मद्यपानादिविधिः । वेतालादिसिद्धिप्रकारः । कुलाचारसङ्केतनिरूपणम् । प्रयो-
गादिचेति ।

No. 71. कुलदीपिका । Substance, country-made paper, 15 × 7 inches.
Folia, 47. Lines, 10 on a page. Extent, 940 ślokaś. Character,
Nāgara. Date ? Place of deposit, Kācīdhāma Vindhyaçvari-
prasāda Dube. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कुलप्रदीपिका लिख्यते । ॐ परापरायै नमः ।

नमामि प्रथमां देवीं आदिसृष्टिं सनातनीम् ।

चिन्मयीं परमानन्दां विज्ञानज्ञानरूपिणीम् ॥

वैलोक्य कुलशास्त्रं सम्प्रदायवयं मम ।

कौलिकानां हितार्थाय क्रियते कुलदीपिका ॥

अथ दृष्टिक्रमे शक्तिसङ्क्रमे शिव उवाच ।

रहस्यातिरहस्याच्च कथ्यते शृणु साम्प्रतम् ॥

आदिनारायणः साक्षात् परं शम्भुः स एव हि ।

End.

आधारविद्याषट्कञ्च पुनरंग्रिहिपं क्रमात् ।

मूलविद्या परा चैव रहस्ययोगिनी तथा ॥

शाम्भवीतु दृष्टलेखा समयापरबोधिनौ ।
 कुलपञ्चाचरौ पञ्चदशाभ्यर्णां सुतरामिका (?) ॥
 कौलविद्या तथा प्रोक्ता गुप्तक्रमविमर्षिणी ।
 समानाख्यादिसङ्केता विदानुरागपूर्विका ॥
 वाग्वादिनौ ततः पश्चात् प्रोक्तानुत्तरशाङ्करी ।
 षोडशी मूर्तिविद्या च विमूर्तिः पुरस्फुरी ॥
 सप्तविंशतितत्त्वानां मौनकेतुकलात्मिका ।
 अष्टमिदं दिव्यं षड्विंशतितं क्रमात् ॥
 ऊर्ध्वं श्रीपादुका पूर्वं चरणानां क्रमादुत ।

Colophon. इति श्रीकुलदीपिका समाप्ता ।

विषयः । दशमहाविद्यामन्त्रानुष्ठानादिनिर्णयः ।

No. 72. कुलपञ्जिका, By महेशः । Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 533. Lines, 11 on a page. Extent, 27,797 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Kolágrám, District Dháká, Ārī Hariṣcandra Ghaṭaka. Appearance, new. Generally Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कुलपञ्जिका लिख्यते ।

बालकाणां हितार्थाय निर्दोषकुलपञ्जिका ।
 क्रियते श्रीमद्देशेन कुलीनस्योपकारिका ॥
 षट्त्रिंशद्वन्द्वमालोक्य निर्दोषस्तत्र वक्ष्यते ।
 निर्दोष इति पदमिति द्वन्द्वभग्नविषयकः ॥
 द्वन्द्वशब्देनात्र सुनिश्चयते ।
 फुलिषा खड्गदृष्टयैव बलवोऽथ रवीकरः ।
 आचारङ्गस्थथा ख्यातः सुरादृष्टमेव च ॥
 वाणोऽथ श्रेष्ठरश्मिः श्रीविद्याधरकलाया ।
 राठे वज्रे समाख्याता निर्दोषकुलपूयकाः ॥

इत्यादि । यूथं द्वन्द्वं भेल इति पर्यायः । तन्मेलत्वावच्छिन्नस्य यूथं निर्दोषरूपम् । तत्तद् यूथादि प्रकरणभेदेन कथ्यते । इत्यादि ।

End.

राजवत्सल्यः कन्या वं कौर्त्तिनारायण प्रं तत्पुत्रराममोहनकुलभूषणः अस्य

कन्या विं मुं रामसन्तोष प्रं वं धर्मनारायण प्रं तत्सुत रामगतिविद्याभूषणः
अस्य चैं मुं रामसन्तोषः प्रं तत्सुताः निमचाँद गोकुल वंशिवदनाः ।

Colophon. (अन्तःपरं न लिखितं)

विषयः । बङ्गीयराष्ट्रीयकुलीनानां वंशावलीकीर्तनम् । तेषामार्त्तिचेम्यादिकीर्तनम् ।

No. 73. कुलसंहिता वा नवरात्रादि कुलसंहिता । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 768 ślokaś. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, District Dháká, Vikramapura Májpádá Bábu Rásavihári Ráya. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

कालीतन्त्रं समालोक्य यामलं भूतडामरम् ।

कुञ्जिकान्तराजस्य खेचरीसाधनं तथा ।

कालीतन्त्रं बीजतन्त्रं विविच्य परया मुदा ।

कथ्यतेऽतिप्रयत्नेन साधकानां हिताय च ॥

मन्दरस्य महादेवं भगवन्तं महेश्वरम् ।

पत्रञ्च भक्तिसंयुक्ता प्रेमविकलमानसा ॥

वचःस्खलसमासीना विपरीतरतातुरा ।

श्री पार्वत्युवाच ।

केनोपायेन देवेश द्रुतं सिद्धिर्भवेन्नृणाम् ।

तन्मे वद दयासिन्धो भक्तानुग्रहकारक ॥

कौलाचारं विशेषेण शवादिसाधनं तथा ।

वदस्व गिरिजानाथ यदि स्नेहोऽस्मि मत्प्रति ॥

इति देव्या वचः श्रुत्वा भगवान् शङ्करोऽब्रवीत् ।

स्त्रीस्वभावोऽतिदुर्धर्षो योमिनामपि सुप्रते ॥

लज्जवारसश्चाणि वारितासि मया प्रिये ।

तथापि तव चापस्य वारितुं नैवमीश्वरः ॥

तवस्नेहेन भक्त्या च प्रेम्णा च गिरिसम्भवे ।

दासोऽहमिति ते कृत्वावशश्चातिष्ठनिर्भलम् ॥

वदामि जगतां मातः शृणु सावधिता प्रिये । इत्यादि ।

End. सुखदं मोचदसैव मच्चैश्वर्यप्रदायकम् ।
 नवरात्रि मन्दं देवि गोपनीयं त्वया प्रिये ॥
 यथा जारो जनन्यास यथान्यस्य च सङ्गमः ।
 यथा जारो गोपनीयो भर्त्तरि प्राणवल्गवे ॥
 तद्येदं गोपनीयस्य न प्रकाशं त्वया पुनः ॥

Colophon. इति मङ्गलरचस्ये शिवपार्ष्वतीसंवादे नवरात्रादिकुलसंज्ञिता समाप्ता ॥

विषयः । तत्र कौलधर्मनिरूपणम् । अथ साधकलक्षणविवेचनम् । साधिकालक्षणविवेचनम् । कौलानां पूजाक्रमविधानम् । तत्फलविवेचनम् । पञ्चतत्त्वनिरूपणम् । मत्स्यादि-
 शोधनविधिः । बलिदानविधिः । पात्रपूजाविधिः । जपविधिः । तर्पणविधिः । कलौ
 वीरभावस्य प्राशस्त्यविवेचनम् । साधनविधिः । तत्तद्देशादिनिरूपणम् । कौलानां कर्त्तव्याकर्त्तव्य-
 विधानम् । कौलगुरुलक्षणविवेचनम् । कौलाचाराधिकारनिरूपणम् । गुरुप्रशंसाविवेचनम् ।
 कौलरक्षकविवेचनम् ।

No. 74. कुलसाम्भवौ । Substance, country-made paper, 18×4½ inches. Folia, 6. Lines, 7 on a page. Extent, 283 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Hālisahar Khāsvāṭī Mahādeva Bhaṭṭā-
 chāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगुरुवे नमः ॥
 नमामि व्यक्तपुत्रं परं ब्रह्म च सर्वदा ।
 शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाकारविवर्जितम् ॥
 साधकानाञ्च चिह्नानां एतद्देहस्य तद्देह ।
 स्मृतिपालनसंहारं तत्कृते हृत्तीयात्मकम् ॥ (?)
 प्रथमं सर्वलोकानां सर्वराज्यसुखप्रदं ।
 प्राचीनावस्थामव्यक्तं शिवाकारम्बनामयम् ॥
 कौलासंनिधिरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 श्रुत्यस्मिन् उमा देवी श्रुतिं ज्ञानं मच्चैश्वर्यम् ॥

End. अनुपमं निराकारं निशब्दः शब्द उच्यते ।
 अचलं निर्मलसैव श्रुत्यपि निरुद्धम् ॥
 वेदान्तसारसर्वस्वं उमापे शिवभाषितम् ।
 सिद्धिदं सर्वयोगानां नात्र काव्या विचारणा ॥

Colophon. इति योगशास्त्रे उमामहेश्वरसम्वादे कुलसाध्वी समाप्ता ।

विषयः । आध्यात्मिकज्ञानसुद्रातैर्यादिनिरूपणम् ।

No. 75. छण्णकण्णाम्भट्टीका (सारङ्गरङ्गदा) By छण्णदासः । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 36. Lines, 11 on a page. Extent, 1,188 çlokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit. Vāṅkurá Kuncokol Bábu Yogindranátha Siṅha Deva. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीछण्णाय नमः ।

यद्भावभावितधियोऽथ वाचां सुद्रामि दुर्गमतमासुनिपुङ्गवानां । (?)

रासोत्सुकं मदनमोहनमधुतं तं राधासमेधितरसोक्तसितं नतोऽस्मि ॥

छपासुधासरिद्धु यस्य विश्वमास्त्रावयन्त्यपि ।

निचलैव सदा भाति तं श्रीचैतन्यमाश्रये ॥

वमन्तो छण्णमाधुर्यकेलिसौन्दर्यसम्पदम् ।

कैश्चिन्न भावजा सम्यग् ज्ञेया स्त्रील्लाशुकस्य गीः ॥

मन्दोऽपि कश्चित् श्रीरूपपदान्भोजमधून्मदः ।

छण्णकर्णान्तव्याख्यां विदधोति ययामति ॥

End. अचक्षुषे पयि मेऽन्वस्य सखलत्पदगतैर्मुक्तः ।

खलपायद्विदानेन सन्तः सन्तबलम्बेनम् ॥

Colophon. श्रीरूपचरणाञ्जलि छण्णदासेन निर्मिता ।

छण्णकर्णान्तस्थेया टीका सारङ्गरङ्गदा ॥

विषयः । छण्णकर्णान्तनामकस्य भक्तिग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 76. छण्णानामार्थप्रकाशः । Substance, country-made paper, 12×4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 468 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura Kriṣṇaganja Çaçibhúṣa Gosvámí. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः श्रीछण्णानाम्ने ।

श्रीचैतन्यमुखोद्गीर्णां चरेच्छण्येति वर्षकाः ।

मज्जयन्तो जगत् प्रेक्षि विजयन्तां तदाह्वयाः ॥

छण्णचैतन्यमद्वैतं नित्यानन्दं सभक्तकम् ।

नत्वा तनोमि तत्प्रीत्यै तन्नामार्थप्रकाशकम् ॥
 युगेषु धर्मपादानां नियमस्येपु साधनम् ।
 कलौ तु हरिनामैव केवलं गतिरित्यपि ॥
 नामिनाम्नोरभिन्नत्वं तस्मादाधिव्यमित्यपि ।
 नाम्नां साधनरूपत्वं सर्वसाधनगौरवम् ॥
 देशकालादिपात्राणां नियमाभाव इत्यपि ।
 षड्जन्मसु गोविन्दसेवालभ्यत्वमेव च ॥
 सर्वार्थसाधनविधिर्निन्दकानाञ्च दूषणम् ।
 छतार्थत्वं तत्पराणां व्यतिरेकेण गर्हणम् ॥

End.

सच्चक्षुनाम्नां पुण्यानां विराट्त्वा तु यत् फलम् ।
 एकादृष्ट्या तु कृष्णस्य नामैकं तत् प्रयच्छति ॥
 पद्मपुराणे ॥

नारकं रामनाम स्यात् कृष्णनाम च पावकम् ।
 नारकाज्जायते मुक्तिः प्रेम भक्तिश्च पावकात् ॥
 युगलनाममाद्यात्म्यम् । भविष्योत्तरे नारदं प्रति भगवद्भजनम् ॥
 मद्नामलज्जयापेन यत्फलं लभते नरः ।
 तत्फलं समवाप्नोति राधाकृष्णेति कौर्मनात् ॥
 कृष्णेति ह्यक्षरं नाम राधया सच्च यो वदेत् ।
 आहूत इव तस्माच्च वसामि हृदि नारद ॥ * ॥

Colophon. इति कृष्णनामार्थप्रकाशः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीराधाकृष्णाय नमः ॥

विषयः । युगेषु धर्मपादनियमयुगसाधनादिनिरूपणमुखेन हरिनाममाद्यात्म्यादिनिरूपणम् ॥

No. 77. कृष्णभक्तिप्रकाशः । Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 1,225 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, Viṣṇupura District Bāñkurā. Babu Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose: Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णाय नमः ।

श्रीकृष्णचरणभोजं प्रथम्य परया मुदा ।
 नानापुराणवाक्येन तस्य भक्तिः प्रकाशयते ॥

अज्ञानतिमिरध्वंसी परमार्थप्रकाशकः ।

लक्ष्मभक्तिप्रकाशोऽस्तु प्रमोदाय सतां सदा ॥

अथ प्रारिक्षितप्रत्यपरिसमाप्तिकारणं श्रीलक्ष्मभक्त्यारं मङ्गलमाचरति
श्रीभागवतपद्येन ।

नौमीयतेऽव वपुषे तदिदं वराच

गुञ्जावतंसपरिपिच्छलसन्मुखाय ।

वन्यसुने कवलवेवविशालवेणु-

लक्ष्मत्रिये मृदुपदे पशुपाङ्गजाय ॥

तथैव प्रत्यप्रतिपाद्यं श्रीलक्ष्मभजनरूपं मङ्गलमाचरति । श्रीविष्णुयामल-
संहितावचनेन द्वाभ्यां ।

इह खलु सकलपुरुषार्थसमर्थयमानानानादुपायमनुसरतां श्रीभगवद्भक्तिमेव
परमोपायत्वेन स्ततः पुरुषार्थत्वेन श्रीभागवते परमरक्ष्यं श्रीवेदव्यास उप-
निवबन्ध । अथनिरूपणन्तु भक्तिनिरूपणोपकरणमेवेत्याशयेन तत्परस्त्रोकाणां
नदर्शप्रतिपादकानाञ्च नानापुराणोक्तस्त्रोकाणां संप्रदेशास्मिन् श्रीलक्ष्मभक्ति-
प्रकाशके ग्रन्थे प्रथममुद्देशक्रमः । तत्र प्रथमकाण्डे श्रीलक्ष्मभक्तिप्रशंसा ।
नदभक्तनिन्दा । श्रीलक्ष्मभजनम् । सर्वकालिकनैयत्यं । अधिकारिनिश्चमा-
भावः । भक्तिकारणम् । यतानि प्रकरणाणि । द्वितीयकाण्डे निष्काम-
भक्तेर्गौरीयस्त्वम् । भक्तेर्लक्षणं फलञ्च । गुरुपादाश्रयाद्यनिरूपणम् ।
कर्माद्यनिरूपणम् । साधनभक्तिनिरूपणं तत्राधिकारिनिरूपणञ्च । नाना-
विधभक्त्यादिषु प्राधान्यकथनम् । अथनिरूपणम् । कीर्तननिरू-
पणम् । नामापराधाः । तदन्ते तत्त्वमापणम् । स्मरणनिरूपणम् ।
यादसेवानिरूपणम् । तथैवाश्चननिरूपणम् । तथैव सेवापराधाः । तदन्ते
तत्त्वमापणम् । वन्दननिरूपणम् । दास्यनिरूपणम् । तथैव दासभेदाः ।
सख्यनिरूपणम् । तथैव सखिभेदाः । आत्मनिवेदननिरूपणमित्यादि । अष्टो-
द्देशक्रमे एकैकशः प्रकरणमारभमाणो भक्तिप्रवृत्त्यर्थं श्रीभगवद्भक्तप्रशंसाभावात् ।
श्रीभागवते भगवदासा एव सर्वतः कृतार्था इत्याह ।

समामनुतिमात्रेण पुमान् भवति निर्मलः ।

तस्य तीर्थपदः किम्वा दासानामवशिष्यते ॥

पुमानिति सामान्यपदेन सर्वोपकारणम् ॥ इत्यादि ।

अर्थां च द्विधा शब्दस्य पण्डितैरुपपद्यते ।

देह्यां तत्पदं कैश्चिदेहः कश्चिन्मन्त्रभाक् ॥

End.

तव देही । यथा यासुनाचार्यसोवे ।
 वपुरादयोऽपि केऽपि गुणदोषान् यथाविधि ।
 तदयं तव पादपद्मयोरसाद्यैव (?) मया समर्पितः ॥
 देही यथा जातिविवेके ।
 चिन्तां कुर्यात् नरगर्भैर्विक्रान्तस्य यथा पशोः ।
 तथाप्येषं हरौ देहं विरचेदङ्गरक्षणात् (?) ॥
 भक्तिरसाम्मतसिन्धौ ।
 दुष्कारत्वेन विरले द्वे सध्यात्मनिवेदने ।
 केषाञ्चिदेव धीराणां लभेत साधनार्थताम् ।
 इति भक्तिरसाम्मतसिन्धौ ।
 शान्तो...प्रबलया भक्तमर्यादयान्विता ।
 वैधौ भक्तिरियं केचित् मर्यादासार्गं उच्यते ॥

Colophon.

इति श्रीलक्ष्मभक्तिप्रकाशे द्वितीयकाण्डे साधनभक्तिर्नाम पञ्चमप्रकरणं
 सम्पूर्णम् ॥ हरिलक्ष्म ॥
 रसाङ्कपङ्क्तिन्दुमितशके व्याख्येति कृतिना श्रीहरिरामेण ॥

विषयः । प्रथमकाण्डे—

लक्ष्मभक्तिप्रशंसा । लक्ष्मभजनं तदभक्तानां निन्दा च । सार्वकालिकनैयत्यकथनं । अधि-
 कारिनियमाभावः । भक्तिकारणनिरूपणम् ।

द्वितीयकाण्डे—

निष्कामभक्तेर्गौरीयस्त्वकथनम् । भक्तिलक्षणफलादिः । गुरुपादाश्रयाद्यङ्गनिरूपणम् । कर्मा-
 न्यङ्गनिरूपणम् । साधनभक्तिनिरूपणम् । साधनभक्त्यधिकारिनिरूपणम् । नानाविधभक्त्यादिषु
 सस्याः प्राधान्यकथनम् । अवयवकीर्तनादिः । नामापराधादिनिरूपणम् । स्मरणपादसेवा-
 र्थनादिनिरूपणम् । सेवापराधवन्दनदास्यादिनिरूपणम् । दासभेदादिकथनम् । सध्यात्मनि-
 भेदादिनिरूपणम् । आत्मनिवेदनादिचेति विस्तरः ।

No. 78. लक्ष्मयामलतन्त्रम् । Substance, palm-leaf, 18×2½ inches. Folia, 73. Lines, 5 on a page. Extent, 1,460 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Usthi, Mayamansiñha. Paṇḍita Navakiṣora Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः श्रीलक्ष्म्याय ।

सदाशिव-महाविष्णु-विष्णु-ब्रह्मा-शिवादयः ।

यस्यैवांशकलास्तस्यै नमः कृष्णाय हेतवे ॥

इत्येवं द्वादश नमस्काराः । ॐ नमो देव्यै सरस्वत्यै दश नमस्काराः ।

एकदा मुनिभिः सार्धं व्यासः सत्यवतीसुतः ।

पित्रासने वसन् श्रीमान् श्रीमद्वदरिकाग्रमे ॥ इत्यादि ।

End.

नवकमलदलाच्चं तत्र

निजचरणसरोजानन्दमत्तं प्रशान्तं ।

सरसमधुरभावा क्लेशनाशाय दीना

निजपतिमतिदीनं प्राञ्च दीनानुरक्ता ॥

Colophon.

इति कृष्णयामलमहातन्त्रे सुचुकुन्ददर्शने नारदसम्भाषणम् ॥ * ॥ समाप्त-
स्थायं ग्रन्थः ॥

विषयः । व्यासनारदप्रश्नः । शम्भुब्रह्मप्रश्नः । कृष्णरचस्ये शिवब्रह्मप्रश्नः । आराध्येश्वरनिर्णये
ब्रह्मविष्णुप्रश्नः । आराध्येश्वरनिर्णये विष्णुमहाविष्णुप्रश्नः । इन्द्रावनारोहणनिरूपणम् । विद्या-
धरादिप्रत्यागमनम् । विद्याधरौ प्रति कृष्णस्य शपः । विद्याधरेण सच्च नारदनिर्याणम् ।
कृष्णकिङ्करोत्पत्तिः । मदाक्षसोपाख्यानादिः । ऋतध्वजपिण्डपुरप्रवेशः । कालयवनभस्मादि-
कथनम् ।

No. 79. केदारखण्डः (स्कन्दपुराणीयः) । Substance, country-made
paper, 16 × 4½ inches. Folia, 118. Lines, 9 on a page. Extent, 4,115
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Çyāma-
pukur, Viçvakoṣa Office. Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh.
Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

यस्याज्ञया जगत्सृष्टा विरिञ्चिः पालको हरिः ।

संहर्ता कालरुद्राख्यो नमस्तस्मै पिनाकिने ॥

तीर्थानामुत्तमं तीर्थं चेवाणां चेश्वरसुतमम् ।

तत्रैव नैमिषारण्ये शौनकाद्यास्तपोधनाः ॥

दीर्घसर्वं प्रकुर्वन्ति सविषां स्वमतेन च ।

तेषां सन्दर्शनौत्सुक्यादागतो हि महातपाः ॥

व्यासशिष्यो महाप्रज्ञो लोमशो नाम नामतः ।

तत्रागतं ते ददृशुर्मनयो दीर्घसविषः ॥

उत्तमसु युगपत् सर्वे सार्धं हस्ताः समुत्सुकाः ।

दत्तार्घ्यपाद्यमसहत् सुनयो वीतकलपाः ।

मं पप्रच्छुर्नृजाभागाः शिवधर्मे सुविस्तरम् ॥

सुनय ऊचुः ।

कथयस्व महाप्रज्ञ देवदेवस्य श्रुतिनः ।

महिमानं महाभाग ध्यानाच्चैनसमन्वितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अपचोऽपि वरिष्ठाः स्मृः प्रसादात् पुष्करस्य च ।

तस्मात् सर्वप्रयत्नेन पूजनीयो हि शङ्करः ॥

बहूनां जन्मनामनो शिवे भक्तिः प्रजायते ।

ज्ञानिनां कृतबुद्धीनां जन्मजन्मनि शङ्करः ॥

किं मया बहूनां तेन स सेव्यो हि सदा नृभिः ।

पूजनीयः सदा देवो बन्धनीयः सदा शिवः ॥

अनैवोदाहरन्तीममिति चासं पुरातनम् ।

किरातेन हतं यच्च व्रतं परममद्भुतम् ॥

येनैव भावितं विश्वं जगदेतच्छराचरम् ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणे केदारखण्डे शैवशास्त्रे श्वेतोपाख्यानं द्वाविंशत्तमोऽध्यायः ।
समाप्तोऽर्थं ग्रन्थः ॥

विषयः । प्रथमाध्याये शिवनाममाहात्म्यादिकथनम् । १ । १ । ४ । ५ अध्याये दक्ष-
यज्ञादिवर्णनम् । ६ । ७ अध्याये लिङ्गमाहात्म्यादिकथनम् । ८ अध्याये शिवार्चनमाहात्म्यादि
कथनम् । शिवस्य लिङ्गरूपत्वे कारणनिरूपणम् । ९ अध्याये चलाचलप्रसङ्गकथनम् । १० अध्याये
शिवस्य जगत्कर्तृत्वादिकथनम् । ११ अध्याये गणाधिपपूजादिनिरूपणम् । १२ अध्याये धन्वन्तर्यु-
त्पत्त्यादिकथनम् । १३ अध्याये देवासुरयुद्धादिवर्णनम् । १४ अध्याये शक्रविजयादिवर्णनम् ।
१५ अध्याये कर्मप्रशंसादिः । कर्मफलादिनिरूपणम् । १६ अध्याये दधीचेवपाख्यानम् ।
१७ अध्याये हवासुरवधादिकथनम् । १८ । १९ अध्याये बभ्रुपाख्यानादिः । २० अध्याये
पार्वत्युत्पत्त्यादिवर्णनम् । २१ अध्याये पार्वत्यास्तपस उद्योगादिवर्णनम् । २२ अध्याये पार्वत्याः
शिवसेवादिवर्णनम् । २३ । २४ । २५ अध्याये शम्भोर्विवाहादिवर्णनम् । २६ । २७ । २८ ।
२९ अध्याये तारकयुद्धादिवर्णनम् । ३० अध्याये तारकासुरवधादिवर्णनमेति ॥

No. 80. केरलशास्त्रोक्तसूत्रम्, (सटीकम्) । Substance, country-made paper, 6×4 inches. Folia, 40. Lines, 7 on a page. Extent, 245 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naiháṭi, Paṇḍita Candrakānta Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीदुर्गा ॥

सिद्धान्तमौपनिषदं शुद्धान्तं परमेष्ठिनः ।

शोणाधरं महः किञ्चित् वीणाधरमुपास्महे ॥

फलानि नक्षत्रदशप्रकरणे विदृष्टमहे ।

वयं पाराशरीं ह्योरामनुष्मृत्य ययामति ॥

अस्य टीका,—

सिद्धान्तेति किञ्चित् महःस्वरूपं तेजः सरस्वतीति यावत् तस्यापि विग्रह-
त्वात् उपास्महे भजामः । इत्यादि ॥

End.

धर्मकर्मधिनेतारायन्योन्याश्रयसंस्थितौ ।

राजयोगाविति प्रोक्तं विख्यातो विजयी भवेत् ॥ (?)

प्रतिलग्नान् समावीक्ष्य पूर्वोद्दिष्टान् विबोधतः ।

तत्तद्ग्रहस्वरूपाणि क्रमेणैव विदृष्टमहे ॥

Colophon.

इति निकषाराचसौक्यतकेरलशास्त्रोक्तसूत्रं समाप्तम् ॥

श्रीदुर्गा । अस्य टीका,—

यथासमाप्तिक्रमेण सेपादीनां फलानि मन्वादिस्त्रोकेष्वच्यन्ते प्रतिलग्नान्
समावीक्ष्य इत्यादि । इति केरलशास्त्रोक्तसूत्रव्याख्या समाप्ता ॥

विषयः । पाराशरीमतानुसारेण नक्षत्रदशफलनिरूपणमुखेन राजयोगादिनिरूपणम् ॥

No. 81. केरलिः । Substance, country-made paper, 16×1 inches. Folia, 40. Lines, 4 on a page. Extent, 526 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1732. Place of deposit, Pañcasár, District Dháká, Paṇḍita Mahendracandra Kávyatírtha. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीस्वरूपाय ।

ज्ञानदीपकमादाय वर्त्तीकृत्य बलाचरैः ।

स्वरसेहेन संयुक्तिं वज्रिज्ञानोत्तराधरैः ॥

अ ए क च ट त प य शा वर्गाः । उक्ताः शुभाशुभाचराः । एभिश्च
जगत् सर्वं ज्ञातुमचरैरेति । अ ए क च ट त प य शाः प्रथमवर्गाः ।
आ ऐ ख ब ठ थ फ र था द्वितीयवर्गाः । इ औ ग ज ङ द व ल साः
तृतीयवर्गाः । ई औ घ भा ढ ध भ व ज्ञातुमचरैर्वर्गाः । एभि रेवं + +
चरैर्वर्गस्थापनं । इदानीं स्वरभेदा भाष्यन्ते । इत्यादि ।

End.

प्रथमेन द्वितीयन्तु द्वितीयेन तृतीयकम् ।
उभये पक्ष सङ्ग्राह्यमथवा तृतीयमचरम् ॥
एते केरलिना बुद्धा चानिविशारदः (?) ॥

Colophon.

इति नीहारादिज्ञानागमकेरलिः समाप्ता । शकाब्दाः १७२९ ।

विषयः । प्रश्नकर्तुः प्रश्नाचरविशेषपर्यालोचनेन तत्तत्प्रश्नोत्तरकथनप्रकारः ॥

No. 82. कोष्ठीनिर्णयः, By गोपालन्यायपञ्चाननः । Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 113. Lines, 5 on a page. Extent, 1,712 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, Aṇṇijyā, Mayamansiñha, Bābū Anandakiṇora Rāya. Appearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय नमः ।
श्रीलक्ष्मणचरणभोजमकरन्दमधुव्रतः ।
न्यायपञ्चाननो विद्वान् कुरुते कोष्ठीनिर्णयम् ॥
आदित्यादिपक्षाः सर्वे नक्षत्राणि च राशयः ।
दीर्घमायुः प्रकुर्वन्तु यस्मैयं जन्मपत्रिका ॥ इत्यादि ।

End.

शु रा ह मासः ४ । २० दिन वृषप्रसादमतुलं स्त्रीलाभं रौप्यभूषणम् ।

Colophon.

इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितायां(?) कोष्ठीनिर्णयो नाम अष्टमोऽध्यायः । शक १७२९ ॥

विषयः । कोष्ठीकरणदर्शनाद्युपायनिरूपणम् ।

No. 83. कोछीसारावली, By रामगोविन्दः. Substance, country-made paper, 14 × 2 inches. Folia, 65. Lines, 8 on a page. Extent, 1,744 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Çáktá, via-Keránigāñja, District Dháká, Paṇḍita Trilocana Tarkálāñkára. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

गुरुश्च ज्ञानदातारं देवीं स्नेह्यां तथैव च ।
 नवप्रज्ञानगां वाणीं नमामि शिरसा भुवि ॥
 सुरान् नमस्कृत्य विश्लोक्य शास्त्रं
 ज्योतिः सदा कोविद्व्रजनीया ।
 श्रीरामगोविन्दद्विजेन कोछी-
 सारावली चाद्य वितन्यते वै ॥
 न लब्धं वर्षाबोधाय पाठार्थं बालकस्य च ।
 ज्योतिःशास्त्रोद्धतः सारः संचेषेण मयोच्यते ॥
 आदौ लग्ननिर्णयः ।
 रामोऽग्रेदे(१।४०।)र्जलधिस्तु मित्रे-(४।१७)
 बाणो रसैः (५।६) पञ्चखसागरैश्च (५।४०) ।
 बाणः कुवेदे(५।४१)र्विषयोऽङ्गयुग्मैः
 (५।२८) क्रमोत्क्रमान्नेषतुलादिमानम् ॥
 लग्नं दण्डपलं द्विजं तत्संख्यं क्रमतः पलम् ।
 विपलञ्च रवेर्भोग्यमेवं कल्पनमस्तमे ॥
 चतुस्त्रिंशदशीतिश्च शतस्यैव पुनः शतम् ।
 अशौतिश्च चतुस्त्रिंशत् चुटिं वृद्धिं समादिशेत् ॥
 श्रावणादौ दिवाहानिर्माघादौ वर्द्धते दिवा ।
 इति गृह्यादिनिर्णयः ॥ इत्यादि ।

End.

हानिर्दुःखं सप्तत्क्षेत्रो धननाशश्च जायते ।
 मरणं घातपादादि तद्दिने जायते भुवम् ॥
 तस्मिन् दिने च यो रोगो जायते पुरुषस्य च ।
 असाध्यः स भवेन्नरोगो मृत्युल्लेशादिदायकः ॥

Colophon.

इति कोछीसारावलीमुदितादिदशानयनं समाप्तम् ॥

विषयः । अथ प्रथमं लग्ननिर्णयः । गृहादिनिरूपणम् । स्त्रीजनसंख्याकथनम् । दीप-
स्थितिनिरूपणम् । मेघादीनां वर्षकथनम् । यामार्जकथनम् । दण्डाधिपकथनम् । राशि-
देवतास्वरूपकथनम् । राशीनां क्रूरसौम्यादिविवेकः । मेघादीनां विशेषसंज्ञाः । प्रक्षाणामुच-
नीचलकथनम् । मूलचिकीणकथनम् । अलदचनमित्रद्रेक्षाणकथनम् । सौम्यद्रेक्षाणकथनम् ।
श्लेषाधिपतिकथनम् । शीराकथनम् । नवांशादिनिरूपणम् । पताक्याद्यरिष्टकथनम् । जात-
कारिष्टकथनम् । जातपुण्यचक्रकथनम् । तुङ्गादिफलकथनम् । नपुंसकज्ञानकथनम् । बन्ध्या-
ज्ञानकथनम् । आरजज्ञानकथनम् । सच्चरणयोगकथनम् । वैधव्यलक्षणकथनम् । अथ
रव्यादिप्रक्षाणां दृष्टिकथनम् । प्रक्षाणां धर्माभावविवेचनम् । प्रक्षाणां द्वादशभावविवेचनम् ।
अथ केन्द्रकथनम् । प्रक्षाणां नैसर्गिकमित्रत्वकथनम् । प्रक्षाणां नैसर्गिकशत्रुत्वकथनम् । तत्काल-
मित्रताकथनम् । प्रक्षाणां दिग्बलकथनम् । प्रक्षाणां बलाबलनिरूपणम् । धर्मेवर्गकथनम् ।
श्लेषफलकथनम् । शीराफलकथनम् । द्रेक्षाणकथनम् । नवांशफलकथनम् । द्वादशांशादि-
फलकथनम् । नक्षत्राणां देवादिगणकथनम् । अथ राशिफलकथनम् । जन्ममासफलकथनम् ।
वारफलकथनम् । तिथिनक्षत्रकरणफलकथनम् । तनुधनादिद्वादशस्थानगतप्रक्षायस्थानफल-
कथनम् । प्रक्षाणामष्टवर्गफलकथनम् । अथ अपत्यविवेककथनम् । नाक्षत्रिकदशानिरूपणम् ।
अन्तर्दशाफलकथनम् । वसुदशानिरूपणम् । मास-दिन-क्षपदशानिरूपणम् । योगिनीदश-
कथनम् । अष्टमस्थाने प्रक्षयित्वा मरणं ज्ञातव्यमितिकथनम् । अथ आयुर्दायिकथनम् । पञ्च-
स्वरकथनम् । वर्षदशादिफलकथनम् । दशान्तर्दशादिनिरूपणम् ।

No. 84. कौतुकरत्नाकरः । Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 502 ślokas. Character, Bengali. Date ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो महादेवाय ।

भूतैराहवस्तासुरसि कररतिं कुर्वन्तीमानताङ्गीं
दमौर्दृष्ट्वा रसज्ञां जघनगुह्यतया प्रसन्नलङ्गीं वदन्तीम् ।
पश्येतां दक्षपत्नीमिति सुरसरिता जल्पिते सोपचांसं
तां वीक्ष्य शेरवक्त्रः सपदि नतशिराः पातु वः पञ्चवक्त्रः ॥
इत्यादि ।

End.

अथ एव तत्सम्यग्जानाति इति सरोपं सञ्जोत्याय तथाविधावस्त्र एव
राजसन्निधौ प्रस्थितः ॥

Colophon. इत्येतावदस्ति कौतुकरत्नाकरस्य । श्रीहरिः । श्रीरामशङ्करशर्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ॥

विषयः । भूलुयादितिप्रसिद्धराजधानीवास्यस्य गन्धर्वमाणिक्यपुत्रस्य लक्ष्मणमाणिक्य-
नाम्नः स्नापतेः कविताकिकापरनामधेयेन पुरोधसा विरचितः प्रहसनविशेषः ॥

No. 85. कौलावलीनिर्णयः, By ज्ञानानन्दपरमहंसः । Substance, country
made paper, 19×5 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent,
1,277 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Májpádá,
District Dháká, Babu Rásavihári Ráya. Appearance, new. Verse.
Incorrect.

Beginning. श्रीगुरुवे नमः ।

नला श्रीगुरुपादपद्मयुगलं सिद्धैः सदा सेवितं
शाक्तानां परिभावमोक्षजनकं कौलावलीनिर्णयम् ।
वक्ष्येऽहं कुलवर्द्धनं सुकृतिभिः सेव्यं सदा कौलिकै
भोवैरेव मनोहरै + + + + प्रसादालयम् ॥
प्रातरुत्थाय शिरसि सच्चसदलपङ्कजे ।
नरणादित्यकिङ्गल्के विधोर्मण्डलसंयुते ॥
ध्यायन्निजगुरुं धीरो रजताचलसन्निभम् ।
वीरासनसमासीनं शुक्लाभरणभूषितम् ॥
शुक्लमाल्याम्बरधरं वरदाभयपाणिकम् ।
वामोदशक्तिसहितं कारुण्येनावलोकितम् ॥
प्रियायाः सख्यस्येन हतचारकलेवरम् ।
वामेनोत्पलधारिण्या रक्ताभरणभूषितम् ॥
ज्ञानानन्दसमायुक्तं स्मरेत् तन्नामपूर्वकम् ।
मानसैरुपचारैश्च सम्पूज्य कल्पयेत् सुधीः ॥
गन्धं भूम्यात्मकं दद्याद्वावुष्यं ततः परम् ।
धूपं वायुतामकं दद्यात् तेजसा दीपमेव च ॥
नैवेद्यमभयं दद्यात् दद्याच्च मुकुटं तथा ।
चामरं पादुके च तथालङ्कारभूषणम् ॥
तच्चमुद्राविधानेन सम्पूज्य वाग्वरं तथा ।

यथाशक्ति जपं कृत्वा समर्प्य स्रुतिं पठेत् ॥

इत्यादि ।

End.

अथ कामकला शक्तिः साधको रत्नमन्दिरे ।

रत्नालङ्कारसंयुक्तो रत्नगन्धानुलेपनः ॥

रत्नवस्त्रो रत्ननेत्रो रत्नकामकलादाकः ।

रत्नपुष्पैश्च विविधैर्नैवेद्यै रत्नसन्निभैः ॥

नानोपचारबलिभिः कुङ्कुमादिविलेपनैः ।

मूलादिशङ्खरन्ध्रात् स्फुर + पमरुपिणौम् ॥

बभ्रुककुसुमाकारकाञ्चीभूषितभूषणम् ।

इक्षुकोदण्डपुष्पेण वरदाभययुक्तराम् ।

उद्दीप्तकान्तिसिन्दूरभूषितां नयनोज्ज्वलाम् ॥

Colophon.

इति ज्ञानानन्दपरमहंसविरचिते कौलावलीनिर्णये दशमोऽङ्कासः ॥

विषयः । अथ कौलिकानां प्रातःकृत्यनिरूपणम् । कुलगुरुसंख्यादिकथनम् । कुललक्षण-
संख्यादिकथनम् । प्रातःकृत्याकरणे दोषकथनम् । स्नानविधिः । सन्ध्याविधिः । तर्पणविधिः ।
षट्कर्मानिरूपणम् । तत्र कर्मभेदे वस्त्रभेदकथनम् । पूजास्थाननिरूपणम् । द्वारादिप्रवेशपूजा-
विधिः । कूर्मचक्रनिरूपणम् । अर्घ्यस्थापनविधिः । आसनादिविधिः । पूजाद्रव्यादिनिरूपणम् ।
द्रव्यस्थापनस्थानादिकथनम् । फलपुष्पपत्रदानविधिः । पुष्पविवेचनम् । शक्तियुक्तेन पूजा कार्यार्थं
कथनम् । चक्रमध्ये स्त्रीपुरुषयोरुपवेशनादिव्यवस्था । पूजादौ विजयादिस्त्रीकारविधिः ।
विजयादिशोधनविधिः । तत्र अनुपानविधिः । भूतशुद्ध्यादिकथनम् । अन्नार्पणजनविधिः ।
तत्र दशपुष्पकथनम् । अथ वाङ्मयपूजाविधिः । तत्र यन्त्रद्रव्यनिरूपणम् । यन्त्रपुष्पनिर्णयः ।
पञ्चमकारविधिः । पञ्चद्रव्यशुद्धिकथनम् । अर्घ्यपात्रादिविधिः । षोडशोपचारविधिः । शक्ति-
विषये धूपनिरूपणम् । दशाङ्गषोडशाङ्गधूपादिविधिः । कुण्डस्थण्डिलादिविधिः । शोभद्रव्य-
निरूपणम् । अथ विविधपानलक्षणकथनम् । अन्नपूर्णार्थानादिकथनम् । अन्नपूर्णामन्त्रादि-
कथनम् । कौलिकलक्षणादिकथनम् । पानविधिः । सुरादेवीध्यानादिकथनम् । चक्रमध्ये
वज्रार्वावर्जकथनम् । ततः शान्तिसौचम् । तिलकादिविधिः । आत्मसमर्पणविधिः । पञ्चैक्य-
निरूपणम् । तत्र शक्तिशोधनादिविधिः । स्नानविशेषे पूजायां फलाधिक्यकथनम् । वामाचार-
भावेन पूजनीयदेवताकथनम् । पूजास्त्रकथनम् । शिवावलम्बिकारकथनम् । कुलवारादि-
निरूपणम् । नवकन्यानिरूपणम् । कुलाष्टककथनम् । मन्त्रलाष्टककथनम् । शक्तिपूजाप्रकारः ।
अथ योगिलक्षणादिकथनम् । गुरोरग्रतो निषिद्धकर्मकथनम् । गुरुशिष्ययोर्निषिद्धकर्मकथ-
नम् । शक्तिप्रशंसाकथनम् । अथ भावनिरूपणम् । अथ कामकलाध्यानादिकथनम् । वीरभाव-

कथनम् । तत्र चित्तासाधनादिविधिः । बलिदानविधिः । वीरसाधनविधिः । शयसाधन-
विधिः । श्वलक्षणादिकथनम् । पञ्चमुखीसाधनविधिः । अथ ग्रहणपुरस्सरविधिः । अथ
शरत्कालीनपूजायाः कर्तव्यताकथनम् । तत्र कुमारीपूजनादिविधिः । समयाचारविधिः ।
शृङ्गालादिदर्शने नमस्कारविधिः । तन्मन्त्रादिकथनम् । वज्रपुण्यादिपञ्चविधिः । काम्यपूजा-
विधिः । रत्नपूजाविधिः । विपुरावीरसाधनविधिश्चेति ॥

No. 86. क्रमदीपिकावृत्तिः । Substance, country-made paper, Folia, 45.
Lines, 6 on a page. Extent, 1,215 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk.
1691. Place of deposit, Kānṭhālpāḍā, Post office, Naihāṭi, Paṇḍita Rāma-
tāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नमोऽस्तु गुरवे तस्मै केशवाय सदात्मने ।

यस्यावतारः सर्वेषामपवर्गाग्निसाधनम् ॥

तत्र तावत् प्रथमतः प्रारिखितस्याविघ्नेन परिसमाप्त्यर्थमिदल्लाभाय पन्थकारः
अभीष्टदेवतास्मरणार्थकमाशीर्वाद्लक्षणं मङ्गलमारब्धुं सन्मन्त्रादिकं सूचयति
प्रथमश्लोकेन तस्य प्रयोजनं निःशेषदुःखनिवृत्तिः । इत्यादि ।

End.

जगत्सृष्ट्यादिशक्तिमत् निरतिशयप्रकाशनन्दचिद्रूपं परं ज्योतिः यत्
प्रकृतिं विधत्ते स्वेच्छास्वीकृतविराटरूपाधिष्ठानतया तिष्ठति । कृष्णं नौमि
प्रकृतिं तत्त्वं (?) करोमि स्वेच्छादिसङ्कोचद्वारेण तन्मय एव भवामि ॥

Colophon.

इति क्रमदीपिकावृत्तावष्टमः पटलः ॥ * ॥ शकाब्दा १६८१ ॥

विषयः । क्रमदीपिकाष्टवैष्णवतन्त्रस्य व्याख्यानम् ॥

No. 87. क्षेत्रतीर्थवर्णनम्, (स्कन्दपुराणकाशीखण्डोद्यम्) । Substance, coun-
try-made paper, 14×3 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent,
342 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaṇḍol,
District Mayamansiṅha, Paṇḍita Kālicandra Bhāṭṭācāryya. Appearance,
old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ विश्वेश्वराय नमः । अगस्त्य उवाच ।

एतत् भविष्यं शुद्धाच्च व्यासस्य शिवनन्दन ।

आश्चर्यभाजनं जातस्त्रीर्यानि कथयाधुना ॥

खानन्दकानने यानि यव सन्ति यडानन ।
तानि लिङ्गस्वरूपाणि समाचक्ष्य समाग्रतः ॥ इत्यादि ।

End. इति नन्दिवचः श्रुत्वा देवो देवीसमायुतः ।
दिवं रथं समावृज्य निर्जगाम विपिष्टपात् ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे काशीखण्डे क्षेत्रतीर्थवर्णनं नाम सप्तनवतितमोऽध्यायः ॥

विषयः । काशीस्थिततीर्थनिषयनिरूपणमुखेन तत्तत्तीर्थानां माहात्म्यादिकथनम् ॥

No. 88. गयापद्धतिः, By रघुनाथभट्टः । Substance, country-made paper. Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 440 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sam. 1886. Place of deposit, Gobardhansarāi, Benares, Paṇḍita Vindhyeṣvarīprasāda Dube. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।
अथ गयापद्धतिर्लिख्यते ।
गदाधरं प्रणम्याथ विष्णुाद्याः परदेवताः ।
रघुनाथो गयाकृत्यं याचारश्चादि भाषते ॥
अथ याचाप्रभृतिसकलगयाकृत्यप्रयोगः । इत्यादि ।

End. मालोपन्यासनासारो(?) रघुनाथेन निर्मितः ।
परानुष्ठेयसन्दोहप्रयोगक्रमसंग्रहः ॥
श्रीयतां पितरस्त्रेण देव्यादिगदाधरः ।
सन्नयस्य प्रसाद सौख्यं कश्चिदिह मे भवेत् ॥

Colophon. इति श्रीमन्-माधवात्मजभट्टरघुनाथकृता गयानुष्ठानपद्धतिः सम्पूर्णा । गदा-
धरार्पणमस्तु संवत् १८८६ मार्गशीर्षक दशाहरवौ ग्रन्थसमाप्तिः ॥ ग्रन्थं
भट्ट आचार्य्येण लिखितं स्तौतुं परार्थम् ।

विषयः । गयतीर्थे याचारभमारभ्य तत्र कर्त्तव्यस्य पिण्डदानादिकस्य प्रयोगकथनम् ।

No. 89. गयाप्रकाशः । Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Extent, 315 ślokas. Character,

Bengali. Date, ? Place of deposit, Kánthálpáda, Post office, Naiháti, Paṇḍita Rámatárapa Thákura. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. अस्मै प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥
 गयायां पिण्डप्रदानेन वनादिभौचे ?
 मोक्षायितौ तीर्थवलप्रभावादबौधिसंज्ञं नरकं गतौ तौ ॥
 पिष्टुन् पितामहांस्यैव तथैव प्रपितामहान् ।
 प्रीषयामीति यतोयं त्वया दत्तमरिन्दम ।
 तेनास्मद्युगपद्युगो जातो वाक्येन सत्तम ॥ इत्यादि ।

End. आञ्चं ईश्वरीकुण्डे चकाराद्रुक्मिणीकुण्डे च आञ्चकर्तुः सिद्धो भवतीत्यर्थः ।
 गौरी चेति तत्र मङ्गेश्वरकुण्डे मतङ्गलाभः पूजनात् सर्वसौभाग्यं प्रापितो
 भवतीत्यर्थः ॥

Colophon. इति गयाप्रकाशः समाप्तः ॥

विषयः । गयासाक्षात्प्रादिनिरूपणमुखेन तत्तीर्थकर्तव्यकर्मनिषयनिरूपणम् ।

No. 90. गीतगोविन्दीका, (सर्वाङ्गसुन्दरी) । Substance, country-made paper, 15×2½ inches. Folia, 65. Lines, 6 on a page. Extent, 1,500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk., 1650. Place of deposit, Kánthálpáda viâ Naiháti, Paṇḍita Rámatárapa Thákura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 प्रणम्य जगतामीशं कृष्णरूपं सनातनम् ।
 क्रियते गीतगोविन्दीका सर्वाङ्गसुन्दरी ॥
 मेघमैन्दुरस्मरं वनशुवः श्यामासमालद्रुमैर्नक्तं भीरुरयमित्यादि । इत्यादि ।

End. किम्भूताः सानन्दा आनन्देन सह वर्त्तमानाः । किं तदित्याह गान्धर्वकलाद्यु
 यत् कौशलं अस्ति यद्वैष्णवमनुष्यानं यत् शङ्कसे विवेकतत्त्वम् । यत् काव्येषु
 शीलायितम् । किम्भूतस्य कृष्णैकतानात्मनः । कृष्णस्यासौ एकतानयेति
 कृष्णैकतानं । तदेव आत्मा यस्य एकातानोऽनन्यवृत्तिः ॥

Colophon. इति गीतगोविन्दे महाकाव्ये स्थापनभर्तृकावर्णने सुप्रीतपीताम्बरो नाम
 द्वादशः सर्गः समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दा १६५० ।

ख-वाण-पटु चन्द्रे च शके परिमिते मया ।
 लिखिता जयदेवस्य टीप्पनीयं प्रयत्नतः ॥
 प्रणम्य भारतीं देवीं श्रीनारायणशर्मणा ।
 लिखिता शब्दशास्त्रस्य सम्मता शोधिता सुरैः ॥
 श्रीसाधवाय नमः ।

विषयः । गीतगोविन्दनामकस्य छण्णलीलाविषयकस्य काव्यस्य व्याख्या ।

No. 91. गीतगोविन्दप्रबोधः, By रमाकान्तः । Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 57. Lines, 6 on a page. Extent, 1,617 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dháká, Paṇḍita Candra-kānta Nyáyālañkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 गोपिकालकविधासु राधिका-
 धूविभङ्गपरिकल्पितान्तरः ।
 नव्यनौरधरजित्वरोत्तरः
 ग्रामलो जयति नन्दनन्दनः ॥
 प्रणम्य सान्यान् बहूमानपूर्व-
 मन्यानुपस्थाय कृताञ्जलीकम् ।
 श्रीगीतगोविन्दप्रबोधश्रुत्वा-
 देवो रमाकान्त इमञ्चकार ॥
 अनेकशः पूर्वविचक्षणानां
 विस्तारिताः सन्ति यदस्य टीकाः ।
 तथापि संचोपविशेषहेतो-
 र्मेम अमः सङ्क्षिप्यं न वाच्यः ॥
 रङ्ग खलु नानाविधबुधजनगणसम्मत-निखिलविभ्रमनछण्णनमस्कारकाम-
 स्तत्क्रीडाकवनच्छलेन तमेव प्रथमं प्रतिपादयन्नाह मेघैरिति । यमुनाया-
 स्तीरे राधासाधवयोः रङ्गकैलयो जयन्ति । रङ्गसि निर्जने सुरते रति-
 विषये वा कैलयो रङ्गकैलयः । तथाच रङ्गः सुरतगुह्ययोरिति रभसः ।
 रचो गुप्तं यथा स्थात् इति क्रियाविशेषणं वा । इत्यादि ।

End. श्रीभोजदेवप्रभवस्य श्रीभोजदेवनामास्य पिता तस्मात् प्रभवस्य जातस्य ।

Colophon. इति श्रीगीतगोविन्दप्रबोधे द्वादशसर्गव्याख्या समाप्ता ।

यश्च पूर्वपूर्वासां टिप्पणीनां विरोधिता ।

कृपया मयि तत्सर्वं क्षम्यतां सदसद्विदः ॥

ममोक्तिरन्यटीकानां संक्षेप एव केवलम् ।

विशेषो यदि चान्योऽस्ति तदा चिन्त्यो मनोषिभिः ॥

कृतिनः सदसद्विवेचका

भवतास्यां कृपया कृतौ मम ।

स्थितये पथि पिच्छिले मुहुः

स्वस्वतो दण्ड इवावलम्बनम् ॥

यो जातो वसुधासनगुरोर्गोविन्दपादाम्बुज (?)

द्वन्द्वध्यानकराजिराजितहृदः श्रीरामभद्रात् सुतः ।

तेनैवाज्ञमुदे मुदेयमुदिता टीका तरीव त्रियः

प्रायः केलिकलाकलानिधिलसत्काव्याभ्युपारप्रणोः ॥

न तोल + + + द्विजराज शके

देवीप्रबोधैयतिथौ नवम्यां ।

श्रीगीतगोविन्दकविलटीका-

मिसां रसाकान्तकृतौ लिलेख ॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । जयदेवकृतस्य गीतगोविन्दनामकस्य कृष्णलीलावर्णनात्मकस्य काव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 92. गीतासारः । Substance, country-made paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 110 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, Parganá Sarāil, District Tripurā, Paṇḍita Kālicandra Nyāyapañcānana. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः कृष्णाय । अथ गीतासारः । अर्जुन उवाच ।

ॐकारस्य च महात्मां रूपं स्थानं स्वरं तथा ।

तत्सर्वं श्रोतुमिच्छामि ब्रूहि मे परमेश्वर ॥

श्रीभगवानुवाच ।

साधु पाथं महाबाहो यन्मे त्वं परिश्रव्यसि ॥ इत्यादि ।

End. नमः शिवाय ।
यत्र तत्र प्रीतो भक्त्या स गच्छेत् परमं पदम् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसम्वादो गीतासारः समाप्तः ॥ •

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसम्वादच्छलेन अकारस्य साहाय्यरूपस्यानादिनिरूपणम् ॥

No. 93. गुणप्रकाशः By वर्द्धमानोपाध्यायः । Substance, country-made paper, 15½ x 2½ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page. Extent, 2,123 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhánuká, Post Office, Pálaš, District Pharidpur, Pañḍita Haramohana Tarkacúḍá-maṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally Correct.

Beginning. अ नमः शिवाय ।

एकत्र सन्निपतितसितकण्डविन्द-

मन्यत्र चन्द्रकिरणोद्भितशुभभावं ।

सन्ध्याजलाञ्जलिमनङ्गरिपौर्णमासि

हस्तप्रविष्टमिव पुण्यतमं प्रयागम् ॥

नतिवदुतेरपि प्रारिञ्चितविघ्नविघातकलात् तामादौ कृतां निबध्नति तुष्टे-
रिति । तुष्टिरनुरक्तिरतुष्टिर्द्वयः तदुभयमपि बन्धनौयमोचनौययोरीश्वर-
विषयकमेव ।

परात्परतरं यानि नारायणपरायणाः ।

न ते तत्र गमिष्यन्ति यदिशन्ति सर्वेश्वरम् ॥ इति स्मृतेः ।

यद्वा मोचनेच्छाबन्धनेच्छे तुष्टातुष्टी ते ईश्वरस्यैव तदिच्छाया एकत्वेऽपि
तत्तत्फलपधानात् सिद्ध्यासंजिहीर्षावदौपाधिको भेदः सङ्कारिभेद-
समवधानाच्च तस्याः कार्याभेदजनकत्वात् तत्र बध्नतः पुनरित्यनेन बन्धस्या-
वृत्त्या मोक्षानन्तरं बन्ध इत्यर्थे विरोधादतुष्टेः पुनरिति योजना । तथाच
व्यवच्छेदार्थः पुनःशब्दो नावृत्त्यर्थ इति नोक्तदोषः । यद्वा बध्नतः पुन-
रित्यनेन बन्धस्य निरन्तरावृत्तिरुच्यते न मोक्षानन्तरवेति नोक्तदोषः ।
सुक्तिबन्धौ दुःखसन्नात्यन्ताच्छेदनदृष्टौ तयोश्च शरीरावच्छेदत्वाद्विश्वपदेन
भोगायतनं शरीरमेव ।

..... कारो बधे निश्चये च यत्ने पश्यावपि ।

तुष्टारश्लेषेऽपि पुमान् स्त्रिया भूतिप्रसेवके ॥ इत्यादि ॥

End.

न च भट्टैरपेक्षाबुद्धेर्द्वित्वाभिव्यञ्जकत्वाकारा दृष्टान्तासिद्धिः अपेक्षाभिरपेक्षा
बुद्धेर्द्वित्वादजनकत्वेन तैश्च प्राक् एवं घटविषयकबुद्धेः प्राक् च
जनकत्वे सिद्धे तद्दृष्टान्तेनापेक्षाबुद्धेरपि विषयकबुद्धेश्च प्राक् घटजनकत्वमनु-
मेयं । न चाद्यानुमानेऽपेक्षाबुद्धिलक्ष्योपाधित्वात् ननु जातो घट इति
विशिष्टप्रतीतिः सम्बन्धः सिद्धोत यत्तमाने विषये बाधकाभावात् न
अतीतानागतादेः तदभावे व्यवहारानापत्तिः तस्य अन्यत्वात् ।
न च ज्ञानविधावेव तद्बुद्धीविषयो यत्तमानेऽपि तथापत्तेः प्रतीत्योर्विषय-
वैलक्षण्यानुभावात् वस्तुतो जानामीति मानसानुव्यवसायगम्यं ज्ञानं प्रत्यक्षं
अन्यथा समाश्वासः क्षणिकार्थविशेषगुणत्वाच्च युगपन्मानस-
प्रत्यक्षत्वमनुमेयं अन्यथा परमाणादि ननु परमाणुष्टतिः सत्तादिः
घटादौ प्रतीयते तत्र परमाणुष्टतितया च तद्ग्रहः परमाणोरती-
न्द्रियत्वेन तदप्रतीत्यैव न स्यात् न परमाणुष्टतिसन्निकर्षेण स्वययोग्यता-
भावात् सत्तादिः । (अतः परं खण्डितम्)

विषयः । रूपादिचतुर्विंशतिसंख्यकानां नैयायिकसम्मतगुणानां यथायथविचारपूर्वकं समा-
धानम् । “तुष्टेर्मौचयतो बन्धादतुष्टेर्व्रतः पुनः कारागारमिदं विश्वं यस्मिन् नौमि तमौचर”-
मिति किरणावलीनिर्मातुस्तत्रभवत उदयनार्यस्य गुणग्रन्थस्य सङ्गलाचरणं अस्मिन्नपि तुष्टेरिति
साङ्गहिकसूक्तमारभ्य व्याख्यानात् किरणावल्या उपरि किलेयं टीका ।

No. 94. गुणविवृतिविवेकः, by विद्यावागीशः . Substance, country-
made paper, 16 x 2½ inches. Folia, 157. Lines, 7 on a page. Extent, 5,600
çlokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Barsikurā,
Mayamansiñha, Paṇḍita Jayanātha Tarkālañkāra. Appearance, very old.
Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय नमः ।

कुक्षिताधरपुटेन पूरयन् वंशिकां प्रचलदद्गुलिपङ्क्तिः ।

मोक्षयन्नखिलवासलोचनाः पातु कोऽपि नयनीरदृष्टयः ॥

श्रीमता मथुरानाथतर्कवागीशधीमता ।

गुणप्रकाश ॥

प्रारक्षितग्रन्थसमाप्तिकासनया कृतं भगवद्भक्तस्काररूपं सङ्गलं शिष्यशिष्यायै
आदौ निबध्नाति ॐ नम इति । व्याख्यातमेतदनुमानदीधितिरेव

... .. प्रकाशफक्षिकासवतारयति । विनापीति निरूपणस्य शब्दप्रयोग
श्रुत्यादादिति भावः । इत्यादि ।

End. अत आह किञ्चेति असमवायिकारणदृष्टेस्तन्मतिदृष्टेः ॥

Colophon. इति सद्दामहोपाध्यायश्रीविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचितो गुणविष्टि-
विवेकः समाप्तः ।

विषयः । मथुरानाथकृतस्य गुणप्रकाशविष्टिनामकस्य गुणप्रकाशव्याख्यानघन्यस्य व्याख्या ।

No. 95. गुणवृन्दावनरहस्यम्, by हरिचरणः. Substance, country-
made paper, 10 x 4 inches. Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 643
çlokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1602. Place of deposit, Viṣṇu-
pur, Kṛiṣṇaganja, Paṇḍita Çaçibhūṣaṇa Gosvāmī. Appearance, old.
Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीशैकिशोरीकिशोरौ जयतः ॥

प्रपद्य हृन्दावनमध्यमेकतः श्रोशद्भ्रसवुत्कलिकाकुसुमात्मा ।

उद्गाडयामि ज्वलतः कठोरां वाय्वस्य सुद्रां हृदि सुस्थितस्य ॥

अये हृन्दारण्य लरितमिह तोयोत्सवपराः

परामाणुः के वा न किल परमानन्दलहरीं ।

अतो नीचैर्याचे स्वयमपि च यो वीक्षणविधे

वैरेण्यां मे चेतस्युपदिश दिशं चा कुर्व छपां ॥

... .. विचरते

सदा प्रेयास्यति क्षुतिरपि विरौति क्षुतिरपि ।(?)

इति ज्ञात्वा हृन्दे चरणमभिवन्दे तव छपां

कुर्वन् चित्रं मे फलतु नितरां तर्षविटपी ॥ इत्यादि ।

End.

अन्योन्यं रसकेलिकौतुकविधौ सख्यां रसे मग्नतां

प्राप्तायां रसकोकिलादिविरतैः कम्पिन् स्थले नोत्सवः ।

पाणो पाण्यवनस्त्रनेन विहसन्तासां परीचासकृत् (?)

नानारहविचारकौतुकरणे श्रीङ्गद्विगेष्मन्दिरम् ॥

... ..

सखि सखचरीहृन्दैरनुचर्यादिभिर्भवम् ।

सख्यानस्थितयोः सख्ये कुर्मस्तत् यथामति ॥

इत्येवं कथितं साधो नैतिकं चरितं तयोः ।
 यथामति तथा कुर्याद्यथा तत्र गतिर्भवेत् ॥
 इति नत्वा गुणं तत्र पपात दण्डवद्भुवि ।
 तथा भवतु मे नित्यमिति विश्वासयाम्यहम् ॥
 श्रीमत्श्रीरसिकश्यामनामा श्रीश्रीगुरुर्भम् ।
 यत्पादाभोजमाधुर्यं नवं भावयतु तप्तमुक्ताम् ॥ (?)
 नाम्ना.....हरिचरणः श्रीगुरोः सत्कृपातो
 नानातन्त्रप्रकटसुरसैः पुस्तकं चारु चम्पे ।
 यद्यप्यास्तेऽप्रकटभजने चित्तवृत्तिर्निगूढे
 हिलास्त्रयां सपदि रसिका नित्यमाश्लोकयन्तु ॥

 येषां सखीद्वन्द्वनियममाणौ श्यामौ सदा राजत एव चित्ते ॥
 हरिचरणकृतेऽव दन्दावनसद्गच्छे च परिच्छेदस्तुतीयः ।
 सेवाप्रकाशः प्रथयतु तान् ॥

Colophon. इति श्रीगुरुदन्दावनरक्षसे नित्यसेवाप्रकाशस्तुतीयः परिच्छेदः । शुभमस्तु
 शकाब्दा १९०९ ॥

विषयः । वैष्णवशास्त्रं । प्रथमपरिच्छेदे-उत्कलिकावस्तुरीनिरूपणं तथा स्त्र्यस्रप्रकाशादि-
 निरूपणम् । द्वितीयपरिच्छेदे-स्वभावप्रकाशादिनिरूपणम् । तृतीयपरिच्छेदे-नित्यसेवाप्रकाशादि-
 निरूपणम् ॥

No. 96. गुरुपादुकास्तोत्रटीका, by छनन्तरामः. Substance, country-
 made paper, 18 x 3½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent, 215
 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hálisahar,
 Khásváñi, Paṇḍita Mahádeva Bhaṭṭácárya. Appearance, old. Prose.
 Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः । अथ गुरुपादुकास्तोत्रटीका द्विजेन रच्यते ।
 गुरुपदेशाच्च पण्डितैः सा प्रगृह्यताम् ।
 नत्वा श्रीगुरुमन्त्रोभयं प्रत्यक्षं शिवरूपिणम् ।
 श्रीमदानन्तरामेण ज्ञात्वा चैव गुरोर्भक्तम् ॥ इत्यादि ।

End. अखितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । तन्त्रोक्तस्य गुरुपादुकास्तोत्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 97. गुरुपादुकास्तोत्रटीका, by रघुनन्दनन्यायालङ्कारः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent, 101 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, Mayamansiñha, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगिवाय नमः ।

नमस्तस्मै भगवते परमात्मस्वरूपिणे ।
गुरवे श्रीमते ज्ञानदात्रे सर्वार्थदर्शिने ॥
सदाशिवपदं ध्यात्वा सद्यस्मा यन्त्रवे मुदा । (?)
करोमि पादुकास्तोत्रव्याख्यानं शिवसेवकः ॥

End. एतत् वचनानुसारेण यद्वाङ्मायागमोक्तसन्त्रोपादानवाधां ये कुर्वन्ति
तेऽप्यतिशयमन्दबुद्धयः ॥

Colophon. इति रघुनन्दनन्यायालङ्कारविरचिता गुरुपादुकास्तोत्रटीका समाप्ता ।

विषयः । तन्त्रोक्तस्य गुरुपादुकास्तोत्रस्य व्याख्या ।

No. 98. गोत्रप्रवरविवेकः । Substance, country-made paper, 15×2½ inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Extent, 44 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kuṇḍi, Tháná Rānínagar, District Dháká, Paṇḍita Kālicāṇkara Vidyālañkāra. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

अथ गोत्रप्रवरविवेको लिख्यते । तत्र—
जमदग्निर्भरद्वाजो विश्वामित्राविश्वामित्राः ।
वसिष्ठकाश्यपागस्त्या मुनयो गोत्रकारिणः ॥
एतेषां यान्यपत्यानि तानि गोत्राणि मन्वते (?) ।
एतदुपलक्षणम् । अन्येषामपि दर्शनात् । प्रवरस्तु गोत्रप्रवर्तको मुनिः
तत्र जमदग्निगोत्रस्य जमदग्नाथौर्ध्ववसिष्ठाः । इत्यादि ।

End. इत्यादिगोत्रस्य इत्यादि-आह्विरस-वार्ध्वस्यप्रवराः ॥

Colophon. इति गोचप्रवरविवेकः समाप्तः ।

विषयः । असमग्रादिगोचार्णां प्रवराणाञ्च सङ्ग्रहः ।

No. 99. गोरक्षसंहिता, by गोरक्षनाथः . Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 398 *lokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñihālī, viā Mayamansiñha, Pañḍita Viçvanātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

द्वसिंहरूपिणे चिदात्मने सुखस्वरूपिणे ।
पदेस्त्रिभिस्तदादिभिर्निरूपिताय ते नमः ॥
साङ्गतिमुनिवर्योऽसौ भूतले योगल्लसया ।
सनकश्च परिश्रम्य नैमिषारण्यमाश्रयान् ॥
सुगन्धिनानाकुसुमैः स्वादुसत्फलसंगतैः ।
शाखिभिः शोभितं पुष्पं जनकासनमण्डितम् ॥
स मुनिर्विचरंस्तत्र ददर्शास्य तरोरधः ।
वेदिकायां समासीनं दत्तात्रेयं महासुनिम् ॥ इत्यादि ।

End. तस्मादौ शोष्यते शीघ्रं तुष्टायेमेतरे जनाः । (2)
भवतीति चरं नृणां मुक्तिसोपानसंज्ञकम् ।
गुह्याद्गुह्यतरन्ते तज्जोरक्षेण प्रकाशितम् ॥
नित्यं तेन सुतर्पिताश्च पितरः स्वर्गश्च नीताः पुन-
र्यस्य ब्रह्मविचारणे क्षणमपि प्राप्नोति धैर्यं मनः ।
× × × × × × ×
× × × × × × × ॥

Colophon. इति गोरक्षसंहितायां मुक्तिसोपानं समाप्तम् ।

विषयः । योगकैवल्योपायादिनिरूपणम् ।

No. 100. गोविन्दकल्पलता, by मीराचार्यः . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 58. Lines, 12 on a page. Extent, 2,349 *lokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur, viā Bāñkurā, Pañḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीलक्ष्म्याय ।

कलपति कलवेणुं सायया मोक्षयन्
 खवति मधुरविन्दुं लक्ष्मणोविन्दगीतम् ।
 पटुतरवटुनीपैरादृतं गोषु गोपी-
 जन इति च समाख्यावक्त्रं तच्च नला ॥ (?)

समुदितमिदमेतत् पूजनं श्रीसुरारे
 विधिवदिति पुरा यन्मारदादिसुनौन्द्रे ।
 सकलविभवसाधैर्धर्मकामार्थमोक्षैः
 फलति यदि कदाचिन्त्यागतो वा कथञ्चित् ॥
 अनेषु मर्त्येषु विशुद्धकर्म्मसु
 श्रीलक्ष्मणमन्त्रं भवसिन्धुपोतम् ।

नला पुनर्वचमि दयाम्बुधेः श्री-
 गुरोः पदं कल्लजपाङ्गनिर्झलम् ॥
 गाणपत्यक्षया श्राक्तः शैवः सौरादिकक्षया ।
 विभिन्नफलदाः प्रोक्ताः शम्भु(?) आसीन बान्धवाः ॥
 यतीनां ब्रह्मचारिणां वनस्थानाश्च योषिताम् ।
 सर्वेषां गृहमेधिनां विष्णुमन्त्राश्च बान्धवाः ॥
 असुरा घोरसंसारे सारं लक्ष्मणपदार्चनम् ।
 तत्पदं नार्चितं येन पापिना पापकर्म्मणा ॥
 तदर्शनं प्रवक्ष्यामि यथा ब्राह्मविधानतः ।
 गुह्यतः ब्राह्मणतः सम्यक् कुर्याद्दीक्षां प्रयत्नतः ॥
 आद्ये दीक्षां प्रकुर्वीत सर्वार्थसिद्धिहेतवे ॥ इत्यादि ।

End.

ततश्च लक्ष्मणभूतोऽसौ जायते नान्यथा मुने ।
 अग्नं दद्यात् सालवेभ्यो बलमानपुरःसरम् ॥
 खड्गायभोज्यैश्च ततो वस्त्रालङ्कारादिभिः ।
 यतजे कथितं धन्यं सर्वप्रयोजनमोत्तमम् ॥
 अस्य विज्ञानमात्रेण लक्ष्मणात्मिकं समञ्जते ।
 न प्रकाशमिदं धन्यं न देयं यस्य कस्यचित् ॥
 मन्त्राः पराङ्मुखा यान्ति आपदश्च पदे पदे ।
 इह लोके च दारिद्र्यं परमं पश्यतां वनेत् ॥

चुम्बकाय न दातव्यं परदाररताय च ।
 शठाय परशिष्याय नास्तिकाय विशेषतः ॥
 क्षियां सक्ताय दुष्टाय तथा कामातुराय च ।
 विदूषकाय शक्ताय न प्रकाशमिदं शूभम् ॥
 शिवद्वेषरतायापि देवद्वेषरताय च ।
 विप्रद्वेषपरायापि निश्चितं न प्रकाशयेत् ॥
 छपणाय खलायापि भ्रष्टाचाराय निश्चितम् ।
 न प्रकाशमिदं ग्रन्थं प्रकाशं वैष्णवाय च ॥
 शाक्तस्थाने न पाथेदं(?) दुर्जने न प्रकाशयेत् ।
 अनाचाराय विप्राय तथा कोपरताय च ॥
 न शूद्राय मतिं दद्याद्गोच्छिष्टं कदाचन ।
 इह लोके च दारिद्र्यं परच पश्यातां व्रजेत् ॥
 ... मध्ये कालिन्द्यास्तुतसन्निधौ ।
 एतद्गुह्यं समाख्यातं वैष्णवानां क्षिनाय च ॥

Colophon. इति श्रीसमीराचार्यविरचितायां गोविन्दकल्पलतायां त्रयोदशः सर्गः ॥
 समान्तसारं ग्रन्थः ॥

विषयः । १ प्रथमसंघे दौक्षादिनिरूपणम् । २ ये मन्त्राधिकायादिनिरूपणम् । अक्षर-
 चक्रादिनिरूपणम् । ३ ये मन्त्रचैतन्यादिनिरूपणम् । ४ ये मन्त्रसिद्धि-
 लक्षणादिनिरूपणम् । ५ मे लक्ष्मणमन्त्राचारादिनिरूपणम् । ६ ये आचारगतमासिकपूजादिनिरूपणम् । ७ मे मन्त्र-
 षट्षि-चन्द्रः-प्रभृतिनिरूपणम् । ८ मे गोपालमन्त्रप्रवृत्तिविध्यादिनिरूपणम् । ९ मे यजनविधि-
 प्रयोगादिनिरूपणम् । १० मे पुरश्चरणविध्यादिनिरूपणम् । ११ ये मन्त्रप्रभेदादिनिरूपणम् ।
 १२ ये कुण्डललक्षणादिकथनम् । १३ ये योगमाहात्म्यादिकथनम् ।

No. 101. गोविन्दलौलामृतम्, by रघुनाथदासः. Substance, country-
 made paper, 12×4 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent, 1,000
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñḥālpāḍā,
 vid Naihātī, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, very old. Verse.
 Generally correct.

Beginning. श्रीराधासाधवो जयेताम् ॥

श्रीगोविन्दं व्रजानन्दं सन्दोहानन्दमन्दिरम् ।

तं वन्दे परमानन्दं श्रीराधासङ्गनन्दितम् ॥

योऽज्ञानमगं भुवनं छपाक्षुषसासयन्नयकरोत् प्रमत्तं ।

स्वप्नेमस्यत्सुधयाहुते तं श्रीकृष्णचैतन्यमसुं प्रपद्ये ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति । प्रथमसर्गे श्लोकसंख्या ११७ । द्वितीयसर्गे १०७ ।
तृतीयसर्गे ११० । चतुर्थसर्गे ७८ ।

विषयः । कृष्णस्य कुम्भनिशानकेलिवर्णनम् । तत्पवित्रासवर्णनम् । भोजनकेलिवर्णनम् ।

No. 102. गौराङ्गविषदावली, by किशोरिमोहनगोस्वामी. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 35. Lines, 3 on a page. Extent, 360 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartālā, Vṛddhanagar, Paṇḍita Mīneṣvara Śārbbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौरचन्द्राय नमः ।

देवैस्तथा युतिगणैर्महिमा न यस्य

प्रज्ञायते प्रभवता भवतापि ... ।

दुर्वाङ्मस्त्रीमसमतिर्मनुजः कथं स्यात्

श्रीगौरचन्द्र भवतः स्तवनेऽस्य शक्तिः ॥ इत्यादि ।

End.

येषां निदेशवशतो विषदावलीयम्

गौरप्रभोर्विरचिता रघुनन्दनेन ।

गोवर्धनचित्तिष्टदन्तिकवासिनसे

गङ्गान्वितां क्षतक्षपाः क्षण्ये सज्जानाः ॥

Colophon.

इति श्रीकृष्णयुगपावनावतारभगवद्भित्तानन्दकुलजकलानिधि-श्रीलरघु-
नन्दनद्वितीयनाम्ना किशोरिमोहनगोस्वामिना कृता गौरविषदावली ॥

विषयः । श्रीगौराङ्गस्य महिमव्यञ्जकानि विशेषणपदानि ।

No. 103. गौराङ्गशतनाम, by सार्वभौमभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 9×4½ inches. Folia, 2. Lines, 12 on a page. Extent, 48 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartālā, Vṛddhanagar, Paṇḍita Minesvara Śārbbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीगौराङ्गप्रसुजयति ।

नमस्कृत्य प्रवक्ष्यामि देवदेवं जगद्गुरुम् ।

नाम्नामद्योत्तरगतचैतन्यस्य महात्मनः ।

विश्वम्भरो जितक्रोधः ॥ इत्यादि ।

End. विश्वम्भराय गौराय चैतन्याय महात्मने ।

शचीपुत्राय मित्राय लक्ष्मीशाय नमोनमः ॥

Colophon. इति श्रीसार्वभौमभट्टाचार्यविरचितं श्रीचैतन्यदेवस्य गतमद्योत्तरनामस्तोत्रं(?)
सम्पूर्णम् ॥

विषयः । श्रीगौराङ्गदेवस्याद्योत्तरगतनाम स्तोत्रम् ।

No. 104. गौराङ्गस्तोत्रम्. By विराजगोस्वामो. Substance, country-made paper, 16×1½ inches. Folia, 1. Lines, 4 on a page. Extent, 8 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Çāktā, Thānā Kerānigañja, District Dhākā, Paṇḍita Trilocana Tarkālāñkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

हरिक्रीर्णनर्तनक्रीर्णिभृतं

हरिनामविलेखितदेवधरम् ।

धृतभाग्यशचीसुतभागवतं

स्मरणेऽपि चरैर्गलदङ्गुलम् ॥

तुलसीदलनिर्मितमाख्यधरं

हरिणा च्छलतो धृतगौरतनुम् ।

सुरसिन्धुतटे धृतबालरसं

शुकजल्पितभागवतानुभवम् ॥ इत्यादि ।

End. य इदञ्च पठेत् क्षणमादरतो

नचि यत्तुमलं सुजनस्य फलम् ।

इह चैव परच च मुक्तिपदं

लभते लभते + + जैन सप्तः ॥

Colophon. इति श्रीविराजगोस्वामिविनिर्मितं श्रीगौराङ्गस्तोत्रं समाप्तम् ।

विषयः । गुणकथनव्याजेन श्रीगौराङ्गमहाप्रभो रूपादिवर्षनात्मकं स्तोत्रमेतत् ।

No. 105. गौराङ्गाष्टकालिकम्, By नरहरिसरकारः. Substance, country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent, 49 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā, Vrddhanagara, Paṇḍita Miṇeṣvara Sārvvabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगौरविधुर्जयति ।

श्रीगौराङ्गमहाप्रभोरणयोर्यां केशशेषादिभिः
सेवा-गम्यतया स्वभक्तविहिता सा ते यया लभ्यते ।
तां तन्मानधिकस्मृतिं प्रथयितुं भाव्यां सदा सप्तमेः
स्त्रीमि प्रात्यक्षिकं तदीयचरितं श्रीमन्नवद्वीपजम् ॥ इत्यादि ।

End. श्रीगौराङ्गविधोः स्वधामनि नवद्वीपेऽष्टकालोद्भवां
भाव्यां भाव्यजनेन गोकुलविधोर्लीलास्मृतेरादिशत् ।
स्त्रीलां श्रोतयेदन्न दशकं प्रत्यम्बितो यः पठेत् (?)
तं प्रीणाति सदैव यः कथयया तं नोमि ॥

Colophon. इति श्रीनरहरिसरकारप्रणीतं श्रीगौराङ्गमहाप्रभोरष्टकालिकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीगौराङ्गाष्टकालिकभजनविधानकथनम् ॥

No. 106. गौरैकशुलिका । Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 487 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Ćerpur, Mayamansīlha, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः काल्यै । देव्यवाच ।

ज्ञातं भवत्प्रसादेन यथा कालस्य वक्ष्यन्मम् ।
मन्त्रस्य सारसम्भूतमिदानीमौषधं वद ॥
येन शिष्यन्ति देवानि सन्ति तानि हितानि च ।
प्वररोमहरं कोपं तद्वद विपुरातक ॥
सन्त्यौषधान्येकानि मनुष्याणां हिताय च ।
पूर्व्वेन यत् त्वया प्रोक्तं प्रत्यक्षं कथयस्व मे ॥
ईश्वर उवाच ।
निधिनक्षत्रवारेण षट्पदेः परिपद्यः ।
खननोत्पादनं मन्त्रैः कारयेद्वै चिकित्सकः ॥ इत्यादि ।

End. कालस्य रञ्जनीपायं त्वयि सत्यं वदाम्यहम् ।
विना सत्यञ्जयं काशीनाथं गर्वार्थबोधकम् ।
कालस्य निकटं ज्ञात्वा भज काशीं समाहितः ॥

Colophon. इति गोपालसंहितायां हरगौरीसम्वादे गौरीकङ्कुलिका समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । ईश्वरदेवीसम्वादेन शेषधादिनिरूपणमौषधकरणकालादिकथनम् ॥

No. 107. ग्रहयागप्रयोगः (कौमुदीसम्मतः) । Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 175 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varsikurā, Mayamansiñha, Bābu Ānandamohana Cakravartī. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ कौमुदीसम्मतग्रहयागप्रयोगः । प्रातः कृतमित्य-
क्रियो यजमानो ब्राह्मणवयं वाचयेत् । पुष्टाहं स्वसि ऋद्धिश्चेति । इत्यादि ।

End. धेनुः शङ्खस्थानज्वान् हेमवासो जयाक्षथा ।
कृष्णा गौ वायस्यह्मगो प्रचाषां दक्षिणा क्रमात् ॥

Colophon. इति कौमुदीसम्मतग्रहयागप्रयोगः समाप्तः ॥

विषयः । विरोधिप्रचाषां शान्त्यै करणीयस्य यागस्य प्रयोगादिनिरूपणम् ।

No. 108. ग्रहयागप्रयोगतत्त्वम् । Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent, 532 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni, Post Gaḍbetā, District Medinīpura, Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय ॥ अथ ग्रहयागप्रयोगः ।
ध्यात्वा गुरुपदद्वन्द्वं नत्वा च शङ्करात्मजम् ।
ग्रहयागप्रयोगतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥ (?)
तत्रादौ रविसोमबुधजीवशुक्रपु शारेषु शोभनाः । चित्रानुराधास्तमशिश्रो-
रेवतीपुष्याश्विनीज्येष्ठारोहिण्युत्तराश्विषु चन्द्रतारानुक्कुलेषु शुभलग्नेषु कार्यः ।
तत्र बालप्रदभूतनराधिपप्रवक्षतरश्नुदुःसहरोगाग्निभयकृतदुःखपापग्रह-
दौष्ट्यादिनिमित्तकं शान्तिकं मलमासादावपि कर्तव्यमिति ।

प्रचदोपैः प्रपौचन मृत्यु व क्षपेचते ।

अकालेऽपि च कर्तव्यं नाच कालविचारणम् ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ मन्त्रतन्त्रतन्त्रिद्रं देशकालाच्च वस्तुतः । (?)

सर्वं करोतु निम्बिद्रं नामसङ्कीर्णं चरेः ॥

अज्ञानाद् यदि वा मोक्षात् प्रत्यवेतादरेषु च ।

स्मरणादेव तद्विष्णोः सम्पूर्णं स्यादिति श्रुतिः ॥

ॐ यदक्षरं परिभटं मावाहीनश्च यद्भवेत् ।

पूर्णे भवतु तत्सर्वं श्रीचरेर्नामानुकीर्णनात् ॥

ॐ मया कृतं कर्म कीदृशं जातं इति शृण्वेत् । ॐ सर्वं साक्षं जातं सर्वं वेदोक्तमासीत् प्रत्युत्तरमिति ॥

Colophon.

इति बन्धुघटीयचरित्ररभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं प्रह
यागप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । विरोधिग्रन्थाणां शान्त्यै करणीयस्य प्रहयागस्य विधिः प्रयोगादिश्च ।

No. 109. घटकपूरकाव्यटीका । Substance, country-made paper, 18×4½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 102 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñihāri, Mayamansiñha, Paṇḍita Mukundacandra Smṛtiratna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । निश्चितमित्यादि । नीरदैर्भेषैः अमाकाशमुपेत्य प्राप्य निश्चितम् । आच्छादितमित्यर्थः । इत्यादि ।

End. घटकपूरेण द्विद्रघटेन तस्मै उदकं वदेयं भावानुरक्तेति आदौ तृतीया-
तत्पुरुषे पश्चात् कर्मधारयः ॥

Colophon. इति घटकपूरस्य टिप्पणी समाप्ता ।

विषयः । वर्णवर्णनात्मकस्य घटकपूरकविप्रणीतस्य घटकपूरकाव्यस्य द्विष्टकाव्यस्य
वाख्यानम् ।

No. 110. चन्दनधेनुदानतत्त्वम्, By वाचस्पतिमिश्रः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 186 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñihāli, Mayamansiñha, Paṇḍita Navakiṣora Tarkacūdāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 मत्वा शिवं चन्दनचर्चिताया
 धेनोः प्रदाने सविधिं प्रयोगम् ।
 रत्नाकरादर्लिखितं विशोक्य
 तनोति वाचस्पतिरप्रबुद्धिः ॥ इत्यादि ।

End. जीवत्पिण्डकदृष्टोत्सर्गनिषेधे पतिपुत्रवत्याः प्रथमपसंहारः । सोऽपि तस्याः
 पुत्रानधिकारमात्रप्रत्युक्तदृष्टोत्सर्गभावः ॥

Colophon. इति वाचस्पतिमिश्रविरचितं चन्दनधेनुदानतत्वं समाप्तम् ॥

विषयः । पतिपुत्रवत्या नार्थ्या मृतायाः स्वर्गार्थं दृष्टोत्सर्गनिषेधात् तदनुकल्पीभूतचन्दन-
 धेनुदानविधिः तत्प्रयोगादिश्च ।

No. 111. चन्दनधेनुत्सर्गपद्धतिः, By रत्ननाथभट्टाचार्यः. Substance,
 palm-leaf, 16×1½ inches. Folia, 37. Lines, 3 on a page. Extent,
 472 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1687. Place of deposit,
 Viṣṇupura, Kādākuli, District Vāñkurā, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna.
 Appearance, old. Generally correct.

Beginning. ॐ कृष्णाय नमः ।
 प्रथम्य पीताम्बरपादपङ्कजं
 पिनाकि-पद्मोद्भवसेवितं सदा ।
 वितन्यते चन्दनधेनुपद्धतिः
 श्रीरत्ननाथेन मुदे सतामियम् ॥
 देवस्तः ।
 पतिपुत्रवती नारी क्षियते भर्तुरपतः ।
 चन्दनेनाङ्किता धेनुस्तस्याः स्वर्गाय दीयते ।
 अथ अग्रत इति वचनात् । प्रोषितभर्तृकाया दृष्टोत्सर्गं कुर्यादिति केचित्
 तन्मन्दं । यदाह जातूकर्णः ।
 चन्दनेनाङ्कितं कृत्वा दद्यात् धेनुं द्विजातये ।
 दयं नैवोत्सृजेत्तस्या यावद्भर्ता स जीवति ॥ इत्यादि ।

End. उदाहरति वेदार्थान् यज्ञविद्याः स्मृतीरपि ।
 श्रुतिस्मृतिसमापन्नमाचार्यं तं प्रवचते ॥

इति परिग्रहवचनाद्यज्ञादिकर्तुर्ग्रायव्यादिवेदार्थाध्यापकस्य चाचार्य्यलम् ।
 गृध्राणां तदसम्भवान्निर्गमन्वदातुरेव । तथाच नरसिंहपुराणम् ।
 श्रुतिस्मृतिपुराणेष्वो जैनस्य गृध्रजन्मनः ।
 गर्भाधानादिसंस्कारैश्च्युतस्य च सच्चासुने ॥
 इयमेव परा गृहिर्दीक्षा या तान्त्रिकौ भवेत् ।
 यस्माच्च लभते मन्त्रं गृध्रः सेवेत तं सदा ॥
 प्राणैरर्थैर्धिया वाचा स स्वाचार्य्य उच्यते ।
 न मर्त्यवृत्त्या जानीयाद्विष्णुरूपौ गुह्यमन्तः ॥

Colophon. इति नवहोपीयरत्ननाथभट्टाचार्य्यकृता चन्दनधेनूत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ॥
 शकाब्दाः १६८७

विषयः । पतिपुत्रवत्या नाथ्या मृतायाः स्वार्थं ह्योत्सर्गनिषेधात् तदनुकल्पीभूतस्य
 चन्दनधेनूत्सर्गस्य विधिः प्रयोगादिषु ॥

No. 112. चाटुपुष्पाञ्जलिः । Substance, country-made paper, 9×6 inches. Folia, 4. Lines, 5 on a page. Extent, 34 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधिकस्यै नमः ।
 नवगोरोचनागौरीं प्रवरेन्द्रीवराम्बराम् ।
 मणिस्रवकविद्योतिवेष्टी ॥ इत्यादि ।

End. कवणां मुञ्जरर्चये परां
 तव हन्दावनचक्रवर्त्तिनि !
 अपि केशिरिपोर्यया भवेत्
 स चाटुप्रार्थनभाजनं जनः (?) ॥
 इमं हन्दावनेश्वर्यां जनो यः पठति स्तवम् ।
 चाटुपुष्पाञ्जलिं नाम स स्यादस्याः क्षपास्यदः ॥

Colophon. इति चाटुपुष्पाञ्जलिः समाप्ता ।

विषयः । हन्दावनेश्वर्याः स्तवात्मकानि कतिपयानि पद्यानि ।

No. 113. चिकित्सारत्नम्, By जगन्नाथदत्तः. Substance, country made paper, 16×3 inches. Folia, 101. Lines, 6 on a page. Extent, 2,110 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Dhākā, Bābu Bhagavāncandra Dāsa Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 पञ्चाननाय फणिराजविभूषणाय
 स्वर्गापवर्गफलदाय फलान्ताय ।
 गौरीप्रियाय भुवनत्रयवन्दिताय
 तेजोमयाय च नमः परमेश्वराय ॥
 प्रथम्य गुरुपादार्जं दृष्ट्वा बद्धभियङ्मतम् ।
 श्रीजगन्नाथदत्तेन चिकित्सारत्नमुच्यते ॥
 रोगमादौ परीक्षेत ततोऽनन्तरमौषधम् ।
 ततः कर्म भिषक् पञ्चाज्ज्ञानपूर्वं समाचरेत् ॥
 आसुरी मानुषी दैवी चिकित्सा त्रिविधा स्मृता ।
 सूत्रप्रधाना दैवी स्याच्छेदभेदादिकासुरी ॥
 यद्भरसा मानुषी प्रोक्ता होमपूजादिसंस्कृता ।
 कलौ चास्य + + लोके मानुषी तेन पूजिता ॥
 वटिका गुडिका लेहसूणारक्तश्च पिण्डकाः ।
 घृतं तैलं गुडो लेपः स्वेदाञ्जनकषायकाः ॥
 पुटपाकस्तथा श्लेष्माभरणो धूमधारणे ।
 यक्तयानि यथायोग्यान्यनेकानि यथा तथा ॥ इत्यादि ।

End

निद्रास्तम्भनमेतदि मूलदेवेन भाषितम् ।
 माक्षियं नवनीतञ्च कुष्ठञ्च मधुयष्टिका ॥
 सौभाग्यं भगलेपेन दासवच्च भवेत् पतिः ।
 निम्बकाष्ठस्य धूपेन धूपयित्वा भगं स्त्रियः ॥
 सुभगाः स्युः पतिस्तासां दासवच्च भवेद्भुवम् ।

Colophon.

इति स्रग्भनाधिकारः । इति चिकित्सारत्नं समाप्तम् । शकाब्दाः १७१५ ॥

विषयः । ज्वरादिरोगाणां चिकित्साकथनम् । तत्र दैवी-मानुषी-आसुरी चेति चिकित्सा त्रिविधेति निरूपणम् । अथ सामान्यज्वरचिकित्सा । तत्र यद्भरजलविधानम् । नाम-

रादिपाचनकथनम् । गुडुषादिपाचनकथनम् । अथ वातज्वरे चिह्नलक्षणरसकथनम् । अथ पित्तज्वरे यवपटोलविधानम् । धान्यशर्कराविधानम् । घनचन्दनादिविधानम् । दाहप्रतिक्रियाविधानम् । ज्वरकेशरिरसकथनम् । शीतभञ्जीरसकथनम् । अथ कफज्वरे कटुफलादिविधानम् । पर्णखण्डेश्वरविधानम् । प्रचण्डेश्वररसकथनम् । कफकेतुरसकथनम् । अथ वातपित्तज्वरे नवाङ्गपाचनविधानम् । पञ्चभद्रविधानम् । नवज्वरे अङ्गुश्रविधानम् । चण्डेश्वररसविधानम् । अथ वातकफज्वरे बालुकाश्लेदविधानम् । पञ्चकोशविधानम् । शीतारिरसकथनम् । रसचन्द्रिकाकथनम् । सौभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पित्तज्वरज्वरे कण्टकाय्यादिविधानम् । धान्यपटोलविधानम् । अमृताष्टकविधानम् । चन्द्रशेखररसकथनम् । अथ सन्निपातज्वरे लङ्गनश्लेदमज्जरनिष्ठैवनादिविधानम् । अष्टाङ्गावल्लेहिकविधानम् । बृहद्गवाङ्गविधानम् । मृत्युञ्जयरसविधानम् । बृहत्पञ्चमूल्यादिविधानम् । दशमूली-चतुर्दशमूल्यादिविधानम् । लक्ष्मीविलासरसकथनम् । वेतालरसकथनम् । भैरवेश्वररसकथनम् । पञ्चवक्त्ररसकथनम् । अथ कर्णशोथे प्रलेपविधानम् । अथ जीर्णज्वरे भाग्यादिपाचनविधानम् । मेघनादरसकथनम् । सर्वज्वरलौहकथनम् । अथ विषमज्वरे सुस्नाकादिपाचनविधानम् । दास्यादिपाचनविधानम् । भेदिव्वराङ्गुशकथनम् । ज्वराशनिरसकथनम् । चैलोक्यज्वरजिद्रसकथनम् । अर्धनारीक्षररसकथनम् । मञ्जान्जराङ्गुशरसकथनम् । बृहत्सर्वज्वरलौहकथनम् । अथ कम्पज्वरे शीतमातङ्गसिंहरसकथनम् । विजयायोगकथनम् । अथ धातुस्थज्वरे सुदर्शनचूर्णकथनम् । बृहत्सर्वज्वरलौहकथनम् । अङ्गारकतैलकथनम् । लाक्षादितैलकथनम् । बृहदालाक्षादितैलकथनम् । अष्टाङ्गधूपकथनम् । अथ अर्चज्वरे दूर्वाद्यतैलविधानम् । अथ ज्वरातिसारे श्लैवेरादिपाचनविधानम् । उशीरपञ्चमूल्यादिपाचनविधानम् । आनन्दभैरवरसकथनम् । कनकसुन्दररसकथनम् । प्राणेश्वररसकथनम् । अथ आमातिसारचिकित्सा । तत्र धान्यपञ्चक-धान्य-चतुष्कादिविधिः । अथ पक्षातिसारे ककटादिविधानम् । मोचादिचूर्ण-मुष्ठादिचूर्णस्रवपञ्चमूल्यादिविधानम् । कुटजावलेहविधानम् । शिवादिचूर्णकथनम् । गङ्गाधरचूर्णकथनम् । लवङ्गचतुःसमविधानम् । लवङ्गप्रयोगविधानम् । कुटजाष्टकविधानम् । पाठादिचूर्णविधानम् । रसाञ्जनादिचूर्णविधानम् । अथ अर्धतिसारे बृहद्वज्राभयोगादिकथनम् । अथ प्रवाहिकायां जातिफलविधानम् । अथ अभयानरसिंहरसकथनम् ।

अथ ग्रन्थीरोगचिकित्सा । तत्र कुटजावलेहादिविधानम् । लवङ्गवटिकाविधानम् । गङ्गाधरचूर्णविधानम् । जीरकाद्यचूर्णविधानम् । जातीफलद्यचूर्णविधानम् । मङ्गागन्धकविधानम् । शृपवक्त्रभरसविधानम् । ग्रन्थीगलेन्द्रवटिकाविधानम् । पानीयभक्तवटिकाविधानम् । रसपर्णटीविधानम् । लौहपर्णटीविधानम् । स्पर्णपर्णटीविधानम् । अथ संप्रवणग्रन्थां चाङ्गेरौष्ठविधानम् । श्रीलवङ्गादिमोदकविधानम् । जीरकाद्यमोदकविधानम् । ग्रन्थीमिश्रितैलविधानम् ।

अथ अर्शोरोगचिकित्सा । तत्र शूरणमोदकविधानम् । प्राणदागुडिकाविधानम् । कुट-
जावलेहविधानम् । अर्शोमण्डूरविधानम् । यमानिकामोदकविधानम् । अथ अजीर्णरोगचि-
कित्सा । तत्र सिंग्यष्टकविधानम् । रामबाणरसकथनम् । बाङ्गवानलरसकथनम् । बृहदग्नि-
कुमाररसकथनम् । मन्दाशङ्खवटिकाकथनम् । सुकुमारमोदककथनम् । शरीतकौशण्डकथनम् ।
अथ त्रिमिरोगचिकित्सा । तत्र त्रिमिसुन्दररसकथनम् । कीटवधरसकथनम् । त्रिमिधातिनी-
वटिकाकथनम् । विडङ्गादिष्टकथनम् । अथ पाण्डुरोगचिकित्सा । तत्र नारायणलौह-
विधानम् । पुनर्नयामण्डूरविधानम् । पुनर्नवाद्यतैलविधानम् । अथ रक्तपित्तरोगचिकित्सा ।
तत्र एलादिगुडिकाकथनम् । कुसाण्डखण्डकथनम् । अथ यक्ष्मरोगचिकित्सा । तत्र चयोदशाङ्ग-
विधानम् । रास्नादशमूलविधानम् । वासावलेहकथनम् । तालिश्रादिमोदकविधानम् । यक्ष्मन्त-
मोदककथनम् । शृङ्गाराधविधानम् । मन्दाकल्पतरुरसकथनम् । मृगाङ्गरसकथनम् । बृहत्त-
न्दनाद्यतैलकथनम् । अथ काशरोगचिकित्सा । तत्र समशर्करचूर्णकथनम् । कण्टकार्यवलेह-
कथनम् । काशसंहरभैरवकथनम् । चन्द्रास्ततरसकथनम् । राजमृगाङ्गरसकथनम् । अथ
क्षिप्ताचिकित्सा । तत्र मन्त्रविधानम् । पिप्पल्यादिलौहकथनम् । अथ क्षिप्ताश्वासे पुनन्दरस-
विधानम् । आसकुठाररसकथनम् । अथ स्वरभेदचिकित्सा । तत्र कल्याणवलेहकथनम् ।
सारस्तप्तकथनम् । अथ अश्लेष्मकचिकित्सा । तत्र अमृतसुन्दररसकथनम् । अथ हृदि-
चिकित्सा । तत्र एलादिचूर्णविधानम् । अथ लघ्वाचिकित्सा । अथ मूर्च्छाचिकित्सा । अथ
मदात्ययचिकित्सा । अथ उन्मादचिकित्सा । तत्र कल्याणष्टकविधानम् । क्षीरकल्याणष्टकथनम् ।
शिवष्टकथनम् । शिवतैलविधानम् । अथ अपस्मारचिकित्सा । तत्र गन्धकादिलौहविधानम् ।
मन्दाचैतसष्टकथनम् । पाषाणवज्ररसकथनम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र रसोन-
पिण्डविधानम् । चयोदशाङ्गगुगुलुकथनम् । विष्णुतैलकथनम् । मध्यमनारायणतैलकथनम् ।
कुक्षप्रसारणीतैलकथनम् । सिद्धार्थकतैलकथनम् । बृहच्छतपुष्पादितैलकथनम् । हिमसागरतैल-
कथनम् । वातारिगुगुलुकथनम् । वातकुलान्तकतैलकथनम् । बृहद्वातारितैलकथनम् । चंस-
मागष्टकविधानम् । चंसादिष्टकथनम् । वातगजाङ्गुररसकथनम् । मन्दा राजेश्वररसकथनम् ।
अथ वातरक्तचिकित्सा । तत्र विविधगुगुलुविधानम् । गुडुष्यादिलौहकथनम् । रसमाणिक्य-
विधानम् । द्वादशाङ्गधवकथनम् । बृहद्गुडुषीतैलकथनम् । बृहद्गुडुष्यादितैलकथनम् ।
अथ उदघ्नमण्डिकाचिकित्सा । तत्र चयोदशाङ्गगुगुलुविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र
रास्नापाकविधानम् । रास्नासप्तकविधानम् । योगराजगुगुलुकथनम् । बृहद्रसोनपिण्डकथनम् ।
व्याधिशर्दूलगुगुलुकथनम् । आमवातारिगुगुलुकथनम् । बृहत्सैन्धवाद्यतैलकथनम् । अथ शूल-
रोगचिकित्सा । तत्र परिणामशूले वैश्वानरलौहकथनम् । पिप्ताधिक्ये नारिकेलखण्ड-
विधानम् । गुवाकण्डविधानम् । धात्रीलौहविधानम् । शूलवक्षिणीवटिकाकथनम् । शूल-
गजेन्द्रतैलकथनम् । अथ उदावर्तरोगचिकित्सा । तत्र नाराचयोगकथनम् । अथ गुल्मरोग-

चिकित्सा । तत्र अमयावटिकाविधानम् । नाराधरसकथनम् । गुल्फकालानलरसकथनम् ।
 अथ हृद्रोगचिकित्सा । तत्र अर्जुनघृतकथनम् । हृदयानुरसकथनम् । अथ उरोप्रह-
 चिकित्सा । अथ सूत्रकृच्छ्रचिकित्सा । तत्र कुशावलेहकथनम् । कर्पूरमोदककथनम् । अथ
 सूत्रघातचिकित्सा । तत्र गोक्षुरघृतकथनम् । अथ सूत्रातिसारचिकित्सा । तत्र निदानादि-
 कथनम् । धात्रीघृतकथनम् । तारकेश्वररसकथनम् । अथ अश्वरौचिकित्सा । तत्र कुलत्याद्य-
 घृतविधानम् । अथ मेहरोगचिकित्सा । तत्र न्यग्रोधादिपञ्चकविधानम् । मेहसुन्नरवटिका-
 कथनम् । दाडिमाद्यघृतविधानम् । प्रमेहगजसिंहघृतकथनम् । अथ स्त्रीस्यदौर्गन्ध्यादि-
 चिकित्सा । तत्र विडङ्गादिस्त्रीहृत्कथनम् । व्यूषणाद्यस्त्रीहृत्कथनम् । अथ अत्यन्तक्रोधचिकित्सा ।
 अथ कार्श्याचिकित्सा । तत्र निदानकथनम् । अश्वगन्ध्याघृतकथनम् । अथ उदररोगचिकित्सा ।
 तत्र पुनर्नवाष्टकविधानम् । उदरारिरसकथनम् । सामुद्राद्यक्षूर्णकथनम् । अथ शोथोदर-
 चिकित्सा । तत्र मानमण्डादिविधानम् । इच्छाभेदिरसकथनम् । अग्निमुखक्षूर्णकथनम् । विन्दु-
 घृतकथनम् । अथ स्त्रीहृद्रोगचिकित्सा । तत्र मणिगुडिकादिविधानम् । अमयावटिका-
 कथनम् । लौहस्युन्नयकथनम् । स्त्रीहृद्रोगेन्द्ररसकथनम् । अथ शोथचिकित्सा । तत्र
 सिंहास्यादिपाचनविधानम् । पुनर्नवाष्टककथनम् । शोथशार्दूलरसकथनम् । अग्निमुखमण्डूर-
 कथनम् । दुग्धवटिकाकथनम् । तत्र मण्डूरकथनम् । बृहत्क्षुत्सुलकादितैलविधानम् । अथ
 हृद्रोगचिकित्सा । तत्र हृदिहरयोगकथनम् । नित्यानन्दरसकथनम् । अथ गलगण्डादि-
 चिकित्सा । अथ स्त्रीपदचिकित्सा । तत्र प्राणवज्रभरसकथनम् । अथ विद्रधिचिकित्सा । अथ
 व्रणशोथचिकित्सा । तत्र विडङ्गादिगुग्गुलुकथनम् । अथ व्रणचिकित्सा । तत्र सप्तदशारूप-
 नादिकथनम् । व्रणरालसतैलकथनम् । अथ दग्धव्रणचिकित्सा । अथ भग्नचिकित्सा । अथ
 नाडीव्रणचिकित्सा । अथ भग्नरसचिकित्सा । तत्र सप्तविंशतिगुग्गुलुकथनम् । अथ उपदंश-
 चिकित्सा । तत्र श्रीमन्मथरसकथनम् । सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ शूलकदोषचिकित्सा । अथ
 कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र पञ्चनिम्बविधानम् । पञ्चतिक्तघृतकथनम् । उदयभास्कररसकथनम् ।
 मन्त्रालेखरसकथनम् । अमन्त्रालेखरसकथनम् । बृहन्मरिचादितैलकथनम् । मन्त्रालेख-
 विधानम् । कन्दर्पप्रसारितैलकथनम् । अथ शीतपित्तचिकित्सा । अक्षपित्तचिकित्सा । तत्र
 सितामण्डूरादिविधानम् । नारिकेलामृतविधानम् । अथ विसर्पचिकित्सा । तत्र अमृतादि-
 पाचनविधानम् । अथ विसर्पकचिकित्सा । अथ शायुरोगचिकित्सा । अथ मन्त्रालेख-
 चिकित्सा । तत्र पापान्नाकरसकथनम् । अथ हृद्रोगचिकित्सा । तत्र सुद्धादितैलविधानम् ।
 अथ गुदधंशचिकित्सा । तत्र भृङ्गराजादितैलविधानम् । अथ मुखरोगचिकित्सा । तत्र माल-
 त्याद्यक्षूर्णविधानम् । अथादिक्षूर्णकथनम् । खदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्णरोगचिकित्सा ।
 तत्र शम्भूकतैलकथनम् । दशमूलतैलकथनम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र सामान्य-

योगकथनम् । गृहधूम्राद्यतैलकथनम् । अथ नेवरोगचिकित्सा । तत्र कुमारीवर्तिकाकथनम् । चन्द्रोदयवर्तिकाकथनम् । नयनाम्बतविधानम् । अथ रात्र्यम्बचिकित्सा । अथ शिरोरोगचिकित्सा । तत्र गगनसुन्दररसकथनम् । षड्विन्दुतैलकथनम् । सद्वादशशुल्लदितैलकथनम् । सद्वाफलकतैल्लादिकथनम् । वृद्धशूराद्यतैलकथनम् । सद्वाष्ट्रतैलकथनम् । अथ प्रदर-रोगचिकित्सा । तत्र अशोकघृतकथनम् । प्रदरान्नकरसकथनम् । अथ सोमरोगचिकित्सा । अथ योनियापकचिकित्सा । तत्र विविधतैलविधानम् । अथ निर्जोमकरणविधिः । तत्र कर्पूरादितैलकथनम् । अथ षट्पुकारणकथनम् । षट्पुल्लचिकित्सा । अथ बन्ध्याचिकित्सा । तत्र फलघृतकथनम् । अथ गर्भसावधिकित्सा । तत्र सच्चरादियोगकथनम् । गर्भविलास-रस-कथनम् । गर्भचिन्तामणिरसकथनम् । अथ प्रसवविधानकथनम् । अथ मणकन्दशूलचिकित्सा । अथ स्तनिकाचिकित्सा । तत्र स्तनिकादशशूलविधानम् । सच्चरादिविधानम् । स्तनिकारस-विधानम् । सौभाग्यशूलकथनम् । अथ स्तनरोगचिकित्सा । तत्र यक्षकालिकाविधानम् । अथ बालरोगचिकित्सा । तत्र बालसातुर्भेदिकाविधानम् । धातव्यादियोगकथनम् । रजन्यादि-चूर्णकथनम् । बालचतुःसप्तविधानम् । शिशुपञ्चकथनम् । अष्टमङ्गलघृतकथनम् । अथ शय्याशुवरोगचिकित्सा । अथ विषचिकित्सा । तत्र विषवत्प्रातरसकथनम् । कुक्षुरविषशान्ति-कथनम् । अथ रसायनविधिः । तत्र चतुर्मुखरसकथनम् । यमन्ततिलकरसकथनम् । रस-सिन्दूरकथनम् । श्रीकामदेवरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । अथ बाजौकरणविधिः । तत्र श्रीमन्मथरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । श्रीमद्देशरसकथनम् । रतिवत्तमोदककथनम् । कामदोषकविधिः । अथ ध्वजभङ्गचिकित्सा । तत्र मेहरारिरसकथनम् । अथ साधनादि-विधिश्च । इति शम् ।

No. 114. चिकित्सासारदीपिका, By हरानन्ददासकविराजः. Sub-stance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 271. Lines, 7 on a page. Extent, 6,925 ślokaś. Character. Bengali. Date, Sk. 1705. Place of deposit, Dhākā, Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

जयत्यधरपङ्कवाम्बतरसेन सम्पूरयन्

जगज्जनमनोहरस्त्रनितचाद्वर्धं मुहुः ।

अभीष्टफलदायकः शरणदः शरण्येयिणां

हरिः क्षतलसद्गुणोत्तमकदम्बशूलस्थितिः ॥

श्रीहरानन्ददासेन कविसन्ध्रेण धीमता ।

क्रियते बालबोधाय चिकित्सासारदीपिका ॥

अथ शास्त्रावतारः ।

यद्वक्तव्यं पञ्चसंख्यामतेभ्यो

वेदा जाता अक्षयजुःसामभेदाः ।

आयुर्वेदोऽथर्ववेदश्च तस्मिन्

आस्तां शस्त्रौ श्रीकणादस्य भक्तिः ॥

आसौ वेदः पञ्चमो वैद्यकाक्षो

वेत्ता कथितुं तस्य नासौ मञ्जेशान् ।

तस्माज्जाताश्चेत तस्मात् तुरापाद

तस्माज्ज्ञात्वा बभूवुर्वाभि शास्त्रम् ॥

धर्माथैकामसौचायमारोग्यं सूक्ष्मसुप्तम् ।

रोगासास्त्रापञ्चर्चाः तेषां जीवितस्य च ॥

कचिदर्थः कचिदर्थः कचिन्मित्रं कचिद्वयम् ।

कर्माभ्यासः कचिच्चापि चिकित्सा नास्ति निष्कला ॥

व्याधेस्तत्त्वपरिज्ञानं वेदनायाश्च निपद्यः ।

एतद्वैद्यस्य वैद्यत्वं न वैद्यः प्रभुरायुषः ॥

यावत् कष्टमताः प्राणा यावन्नास्ति निरिन्द्रियम् ।

नायचिकित्सा कर्तव्या कालस्य कुटिला मतिः ॥ इत्यादि ।

End.

काकोली-वाला-चन्दन-जातिफल-लवङ्ग-दारुचिनि-यलाचि-तेजपत्र-नाम-
अर-पिप्पली, यथा प्रति ९ पल भ्रममदकसूरी मासा ४ एकौल्य भक्तिका-
मध्ये स्थापयेत् । ततो जातरसं पाययेत् । दशसूक्ष्मारिष्टिः ॥

Colophon.

इति श्रीहरामन्ददासकविचन्द्रविरचितायां चिकित्सासारदीपिकायामास-
धानं(२) समाप्तम् ॥ समाप्नोऽर्थं प्रणमः ।

संक्षेपान्मूलशास्त्रं लिखित्वा धन्यगौरवात् ।

श्रीजगन्नाथदेवेन किञ्चिद्विस्तारतः कृतम् ॥

यद्यपि कविचन्द्रेण रचिता सारदीपिका ।

विस्तारेण मया प्रोक्तचिकित्सासारः शुभः ॥

इति शकान्दाः १७०५ ।

विषयः । अत्र प्रथममायुर्वेदागमप्रशंसा, ततः शान्तिकर्मादिकथनम् । अथ शरीरावि-
कारः । तत्र सूत्रादिपरीक्षाविधिः । नासिकापरीक्षाकथनम् । नाडीपरीक्षाकथनम् । अथ

परिभाषाकथनम् । दाहकर्मनिरूपणम् । स्नेहपानस्नेहवमनादिविधिः । वक्षिककर्मकथनादिकम् । नस्यधूमपानादिकरणविधिः । गण्डूषविधिः । अञ्जनविधिः । देशनिरूपणम् । द्रव्यगुणकथनम् । तत्र रसादिनिरूपणम् । धान्यादिवर्गेनिरूपणम् । फलशकसूलादिनिरूपणम् । मत्स्यामांसादि-
निरूपणम् । पानीयसौरदधितक्तादिगुणकथनम् । औषधादिगुणकथनम् । व्यायामादिगुणकथनम् ।
क्षिमादिगुणकथनम् । औषधकरणादिदिननिरूपणम् । अनुपानादिविधिः । तैलसूक्ष्मनादि-
विधिः । गन्धमात्रादिकथनम् । रसायनविधिः । तत्र यन्त्रनिरूपणम् । रसादिशुद्धिकथनम् ।
षडगुणगन्धकनिरूपणम् । रसकर्पूरादिविधिः । पीतसूतभक्षसूतादिनिरूपणम् । रससिन्दूरादि-
विधिः । मृदाद्रावकादिविधिः । स्वर्णरौप्यतामादिधातूनां मारणशोधनादिविधिः । मनः-
शिक्षाशब्दादिशुद्धिकथनम् । मत्स्यादिपित्तशुद्धिकथनम् । अथ विषादिशोधनप्रकारः ।

अथ चिकित्साप्रकरणम् । तत्र ज्वरस्य पूर्व्यरूपादिकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सामान्यज्वरे
नागरादिपाचनविधिः । एवं शुद्धादिपाचनविधिः । गुडुश्वादिपाचनविधिश्च । अथ वातज्वर-
निदानादिकथनम् । तत्र बृहत्पक्षमूल्यादिपाचनविधिः । शाकपण्यादिपाचनविधिः । द्विदु-
क्षेचररसादिकथनम् । अथ पित्तज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र कटुफलादिपाचनविधिः ।
धान्यशर्करादिविधिः । वनचन्दनादिविधिः । क्षेपनविधिः । ज्वरकेशरिरसविधिः । शीतभक्षी-
रसविधिः । ज्वरभैरवरसविधिश्च । अथ कफज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र श्वलोच्चादिविधिः ।
ऊताशनरसकथनम् । पर्णषष्ठेश्वररसकथनम् । प्रचण्डेश्वररसकथनम् । पञ्चाननरसकथनम् ।
कफकेतुरसकथनम् । मृदाकफकेतुरसकथनम् । स्नेहाकालानलरसकथनम् । अथ वातपित्त-
ज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र नवाङ्गपाचनादिकथनम् । पञ्चभद्रपाचनकथनम् । विपुराभैरव-
रसकथनम् । अथावटिकाकथनम् । ज्वरधूमकेतुरसकथनम् । रत्नगिरिरसकथनम् । नवज्वरा
कुशरसकथनम् । अष्वेश्वररसकथनम् । अथ वातस्नेहज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र पञ्चकोला-
दिपाचनादिविधिः । रसचन्द्रिकारसकथनम् । सौभाग्यवटिकाकथनम् । अथ पित्तस्नेहज्वर-
निदानादिकथनम् । तत्र कण्डकाय्यादि-धान्यपटोलादि गुडुश्वादिपाचनविधिः । चन्द्रशेखररस-
कथनम् । अथ सन्निपातज्वरादिनिदानकथनम् । तत्र बालुकास्त्रेदादिविधिः । नस्यनिष्ठौवना-
दिविधिः । अष्टाङ्गावलोच्चादिविधिः । बृहन्नवाङ्गादिपाचनविधिः । बृहत्पक्षमूल्यादिपाचन
विधिः । एवं दशमूल्यादिपाचनविधिः । लक्ष्मीविलासरसकथनम् । वेतालरसकथनम् । भैरव-
श्वररसकथनम् । विदोषनीश्वरसूक्ष्मरसकथनम् । सन्निपातसूक्ष्मरसकथनम् । सूक्ष्माभाररस-
कथनम् । लोकनाथरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । नीलकण्ठरसकथनम् । चिन्तामणि-
रसकथनम् । सन्निपातशूलानलरसकथनम् । भैरवनादरसकथनम् । सन्निपातकालानलरस-
कथनम् । अल्लयौगिकरसकथनम् । विष्वसूक्तिरसकथनम् । वारिसागररसकथनम् । वीरभद्र-
रसकथनम् । विनेवरसकथनम् । पञ्चवज्जरसकथनम् । नस्यभैरवरसकथनम् । अञ्जनभैरवरसकथनम् ।
रसचूडामणिरसकथनम् । भस्मेश्वररसकथनम् । उन्मत्तभैरवरसकथनम् । अथ अभिन्यासज्वर-

निदानादिकथनम् । तत्र षष्ठ्यादिपाठीनिरूपणम् । सञ्चन्दनायकरसकथनम् । अथ कर्णश्रोथ-
निदानादिकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । अथ जीर्णज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र
निदिग्धिकादिविधिः । भार्यादिविधिः । मुष्टियोगकथनम् । धात्रीमोदकविधिः । मेघनादरस-
कथनम् । अथ विषमज्वरनिदानादिकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । मुक्तकादि दास्यादिपाचन-
विधिः । मद्याज्वराङ्गुशरसकथनम् । विद्यावज्जभरसकथनम् । ज्वराज्वरसकथनम् । विषमज्वरा-
नाकलौचकथनम् । सर्वज्वरलौचकथनम् । औरकादिमोदककथनम् । बृहत्सर्वज्वरलौचकथनम् ।
चैलोक्यज्वरजिद्रसकथनम् । रविमुन्दररसकथनम् । शीतभञ्जीरसकथनम् । शीतारिरसकथनम् ।
अर्धनारीश्वररसकथनम् । अथ रात्रिज्वरनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । विषेयरस-
कथनम् । अथ कम्पज्वरनिदानकथनम् । तत्र कण्टकाय्यादिपाचनविधिः । शीतमातङ्गसिंहरस-
कथनम् । विजयायोगकथनम् । धारणतर्पणादिविधिः । अथ द्वाष्टिकादिज्वरकथनम् । तत्र
मद्यौषधादिकथनम् । अथ अष्टिकादिज्वरचिकित्सा । अष्टिकारिरसकथनम् । अथ चातुर्थकज्वरे
मुष्टिक्रियाकथनम् । चातुर्थकारिरसकथनम् । सुदर्शनचूर्णकथनम् । ज्वरभैरवचूर्णकथनम् ।
अङ्गारकतैलविधिः । सप्तप्लाचादितैलकथनम् । बृहत्प्लाचादितैलकथनम् । पिप्पल्यादितैल-
कथनम् । अष्टाङ्गधूपकथनम् । अपराजिताधूपकथनम् । अथ अक्षरज्वरे दूर्वादिदितैलकथनम् ।
ज्वरबल्लिदानविधिः । नक्षत्रबल्लिदानादिविधिः । अथ ज्वरातिसारचिकित्सा । तत्र श्वीविरादि-
योगकथनम् । उग्रौरादियोगकथनम् । बृहद्गुग्गुलीपञ्चमूल्यादि-दशमूलशुष्कादिपाचनकथनम् ।
श्लोषादिचूर्णकथनम् । कुटजायलेष्टादिकथनम् । आनन्दभैरवरसकथनम् । कनकमुन्दररस-
कथनम् । अमृतार्णवरसकथनम् । मद्याधवटिकाकथनम् । अथ अतिसारनिदानकथनम् ।
आमातिसारचिकित्सा । धान्यपञ्चकादिकथनम् । चतुःसमगुडकादिकथनम् । कश्चुटादिमुष्टि-
योगकथनम् । तत्र कुटजपुटपाकादिविविधौषधकथनम् । अथ रक्तातिसारचिकित्सादिः । तत्र
मुष्टिक्रियाकथनम् । कुटजाष्टकादिपाचनकथनम् । पाठादिचूर्णविधिः । अतिसारे मुष्टियोग-
कथनम् । अथ प्रवाहिकायां मुष्टियोगकथनम् । अभयनरसिंहरसकथनम् । अतसञ्जीवनरस-
कथनम् । अथ प्रक्षणीचिकित्सा । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । लवणवटिकाकथनम् । कुटजायलेष्ट-
कथनम् । अंसपटलौरसकथनम् । गङ्गाधरचूर्णकथनम् । बृहद्गङ्गाधरचूर्णकथनम् । लवणा-
दिचूर्णकथनम् । बृहत्तवङ्गादिचूर्णकथनम् । औरकादिचूर्णकथनम् । विजयभैरवचूर्णकथनम् ।
जातिफलाद्यचूर्णकथनम् । मद्याग्न्यकथनम् । नृपवज्जभरसकथनम् । प्रक्षणीगलेन्द्रवटिका-
कथनम् । प्रक्षणीवटिकाकथनम् । प्रक्षणीगजसिंहकथनम् । प्रक्षणीकवाटकथनम् । त्रिपुर-
रसकथनम् । रसपय्पंटीकथनम् । रसगुह्यगन्धकगुह्यादिनिरूपणम् । पञ्चास्रतपय्पंटीकथ-
नम् । विजयपय्पंटीकथनम् । लोचपय्पंटीकथनम् । शुवर्णपय्पंटीकथनम् । पञ्चास्रतलौच-
कथनम् । गगनमुन्दररसकथनम् । विद्यानाथवटिकाकथनम् । प्रक्षणीवज्जकवाटकथनम् । अथ
सङ्क्षेपप्रश्नां कामाचारमण्डूकथनम् । चात्रेरीष्टकथनम् । कल्याणगुडकथनम् । प्रक्षणी-

मिहिरतैलकथनम् । कष्टटावलेककथनम् । मदनमोदककथनम् । बृहत्तारौमोदककथनम् ।
 कामेश्वरमोदककथनम् । जीरकाद्यमोदककथनम् । लवङ्गाद्यमोदककथनम् । स्वप्नाधिका-
 चूर्णकथनम् । नायिकाचूर्णकथनम् । जातिफलाद्यवटिकाकथनम् । मन्त्राद्यवटिकाकथनम् ।
 प्रहणौकवाटरसकथनम् । विजयाभैरवचूर्णकथनम् । अथ शोधप्रहणां यारिशोधणरसकथनम् ।
 लवङ्गादिमण्डूरकथनम् । अथ अर्शोनिदानकथनम् । धूपनलेपनादिविधिः । प्रूरणमोदक-
 कथनम् । व्योपादिचूर्णकथनम् । बृहत्पूरणमोदककथनम् । प्राणदागुडिकाकथनम् । बाङ्ग-
 शैलगुडकथनम् । लवणोत्तमादियोगकथनम् । कुटजावलेककथनम् । चन्द्रप्रभावटिकाकथनम् ।
 तीक्ष्णमुखरसकथनम् । अर्शोप्रूरकथनम् । अथ अजीर्णनिदानकथनम् । तत्र चिह्नदृष्टचूर्ण-
 कथनम् । शिष्यादिचूर्णकथनम् । अग्निमुखचूर्णकथनम् । अथ विष्टम्भविस्त्रुचिकाचिकित्सा ।
 तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् । मेथिमोदककथनम् । शरीतकीषण्डकथनम् । रामबाणरसकथनम् ।
 ऊताशनरसकथनम् । अग्निकुमाररसकथनम् । मन्त्राद्यवटिककथनम् । बृहत्पूरणवटिकाकथनम् ।
 मन्त्रोदधिरसकथनम् । बृहन्मन्त्रोदधिरसकथनम् । अजीर्णकण्ठकरसकथनम् । ज्ञानादरसकथनम् ।
 राजवज्रभरसकथनम् । मुक्तपाकवटिकाकथनम् । अग्निजननीवटिकाकथनम् । आनन्दोदयरस-
 कथनम् । सुकुमारमोदककथनम् । अथ त्रिभिनिदानकथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् ।
 विडङ्गादिष्टकथनम् । त्रिभिमुद्गररसकथनम् । कौटवद्यरसकथनम् । त्रिभिकोष्ठानलरस-
 कथनम् । त्रिभिघातिनौगुडिकाकथनम् । अथ पाण्डुनिदानकथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् ।
 विफलादियोगकथनम् । नारायणलौककथनम् । पुनर्पयामण्डूरकथनम् । भिक्रयलौककथनम् ।
 पाण्डुनिघ्नरसादिकथनम् । अथ रक्तपित्तनिदानकथनम् । तत्र एलादिगुडिकादिकथनम् ।
 वासाष्टकथनम् । कुष्माण्डलकथनम् । शर्कराद्यलौककथनम् । वैलोक्यसुन्दररसकथनम् ।
 अथ राजयक्ष्मनिदानादिकथनम् । तत्र लवङ्गादिचूर्णकथनम् । तालिश्रादिमोदककथनम् ।
 वासावलेककथनम् । बागलाद्यष्टकथनम् । चन्दनादितैलकथनम् । यक्ष्माकलौककथनम् ।
 शृङ्गाराभकथनम् । रजतादिचूर्णकथनम् । शृङ्गाङ्गरसकथनम् । धान्यदशमूलकथनम् । राखा-
 दशमूलकथनम् । बृहच्चन्दनादितैलकथनम् । रत्नगर्भपोटलौककथनम् । अथ काशनिदानादि-
 कथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् । शरीतकषादिमोदककथनम् । अगस्त्यशरीतकषादिकथनम् ।
 कण्टकार्यवलेककथनम् । स्वप्परसैन्द्रगुडिकाकथनम् । रसगुडिकाकथनम् । काशसंचारभैरव-
 कथनम् । चन्द्राभतरसकथनम् । राजभृगाङ्गकथनम् । भागीशर्करावलेककथनम् । अथ
 चिह्ननिदानादिकथनम् । पिप्पल्यादिलौककथनम् । अथ आसनिदानादिकथनम् । तत्र
 भागीगुडकथनम् । सूर्यावसरसकथनम् । पुरन्दररसकथनम् । आसारिलौककथनम् ।
 अथ खरभेदनिदानकथनम् । तत्र कल्याणवलेककथनम् । निदिग्धिकावलेककथनम् ।
 ब्राह्मीष्टकथनम् । कर्पूरमोदककथनम् । अथ अरोचकनिदानकथनम् । तत्र सुष्टिक्रिया-
 कथनम् । कलचंसकाञ्जिककथनम् । अथ हर्दिनिदानादिकथनम् । तत्र सुष्टिक्रियाकथनम् ।

हर्दिष्ठकथनम् । शलादिचूर्णकथनम् । शिखरीमन्त्रकथनम् । कुमुदेश्वररसकथनम् । अथ
 लवणनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । अथ सूक्ष्मनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रिया-
 कथनम् । शीतलरसकथनम् । अथ मदात्ययाध्यायकथनम् । अथ गुल्मादिनिदानकथनम् ।
 तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । कल्याणष्टकथनम् । चैतसष्टकथनम् । शिवाष्टकथनम् । शिवा-
 तैलकथनम् । विक्रययाद्यलौकिकथनम् । अथ अपघ्नारनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 धूपान्नादिविधिः । भ्राष्ट्रीष्टकथनम् । मदाचैतसष्टकथनम् । अथ वातनिदानकथनम् ।
 तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । रसोनपिण्डकथनम् । वयोदशाङ्गुगुलुकथनम् । पय्याङ्गुगुलुकथनम् ।
 मदाकल्याणष्टकथनम् । बृद्धाङ्गलादिष्टकथनम् । स्वल्पपिण्डतैलकथनम् । बृद्धपिण्डतैल-
 कथनम् । मध्यमनारायणतैलकथनम् । मदानारायणतैलकथनम् । कुलप्रसारणतैलकथनम् ।
 स्वल्पमापतैलकथनम् । बृद्धभापतैलकथनम् । सप्तप्रश्नमापतैलकथनम् । शीतारिरसकथनम् ।
 वातारिगुगुलुकथनम् । विजयभैरवतैलकथनम् । हिमसागरतैलकथनम् । बृद्धवातारितैलकथनम् ।
 वातकुलानाकतैलकथनम् । बृद्धपुण्यादितैलकथनम् । स्वल्पगुडुचीतैलकथनम् । बृद्धगुडुची-
 तैलकथनम् । केशोरगुगुलुकथनम् । वज्रगुगुलुकथनम् । भैरवगुगुलुकथनम् । गुडुप्यादिलौक-
 कथनम् । रसमाषिककथनम् । मदातालेश्वरकथनम् । द्वादशाङ्गवकथनम् । बाङ्गवारितैल-
 कथनम् । पिपबिन्दुकतैलकथनम् । अथ जयसामनिदानकथनम् । तत्र चिकित्साकथनम् । अथ
 आमवातनिदानकथनम् । तत्र राक्षासप्तकादिकथनम् । राक्षादशशुलादिकथनम् । शेषनादि-
 कथनम् । बृद्धरसोनपिण्डकथनम् । योगराजगुगुलुकथनम् । मदारसोनपिण्डकथनम् । सिं-
 नादगुगुलुकथनम् । आमवातगजसिंहमोदककथनम् । खेदादिविधिः । बृद्धत्सैनवाद्यतैलकथनम् ।
 आमवातश्वररसकथनम् । आमवातारिगुडिकाकथनम् । अथ शूलनिदानकथनम् । तत्र
 मुष्टियोगकथनम् । चतुःसमचूर्णकथनम् । विफलामण्डूरकथनम् । चतुःसमलौकिकथनम् ।
 परिणामे मुष्टिक्रियाकथनम् । नारिकेलखण्डकथनम् । आमलकीखण्डकथनम् । शतावरौम-
 ण्डूरकथनम् । धात्रीलौकिकथनम् । शूलखण्डकथनम् । विद्याधराधकथनम् । शूलगजेन्द्र-
 तैलकथनम् । अथ उदावर्तनिदानकथनम् । तत्र नाराचचूर्णकथनम् । मुष्टिक्रियाकथनम् ।
 अथ गुल्मनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । काष्ठायावगुडिकाकथनम् । गुल्मकाला-
 नलरसकथनम् । दन्तीश्वरीतकीकथनम् । विद्याधररसकथनम् । नाराचरसकथनम् । अथ
 चूद्ग्रेगनिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अर्जुनष्टकथनम् । अथ उरीप्रश्चिकित्सा ।
 अथ मूलकृन्निदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । विकटुकादिष्टकथनम् । कुशाव-
 लेकथनम् । शर्करावलेकथनम् । अथ मूलघातनिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 गोचुराश्वकथनम् । अथ मूत्रातिसारनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । धात्रीष्ट-
 कथनम् । तारकेश्वररसकथनम् । अथ अम्बरीश्वरानिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 कुलत्थाद्यष्टकथनम् । वरुणगुडकथनम् । अथ प्रमेहनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् ।

दाहिमादिघृतकथनम् । इन्द्रयटीकथनम् । बृहदाहिमाद्यघृतकथनम् । सोमेश्चररसकथनम् ।
 बृहद्रामनायरसकथनम् । मेघसुन्नरतैलकथनम् । बृहन्मेघसुन्नरतैलकथनम् । कर्पूरसोदककथनम् ।
 अथ स्त्रीस्यदोग्ध्यनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । विडङ्गादिस्त्रीहकथनम् । अथ
 काशपित्तिका । अथ उदररोगनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । सामुद्रायचूर्ण-
 कथनम् । अग्निमुष्णचूर्णकथनम् । पुनर्नवाष्टककथनम् । विन्दुघृतकथनम् । मानसप्लविधिः ।
 नाराचरसकथनम् । उदरारिरसकथनम् । इक्ष्वाभेदिरसकथनम् । हृद्बुदरारिरसकथनम् ।
 उदरचरतामयोगकथनम् । अथ स्त्रीहनिदानादिकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । मानादि-
 गुडिकाकथनम् । अभयान्नवणकथनम् । यक्षतानिलरसकथनम् । स्त्रोकनायरसकथनम् । अथ
 शोथनिदानादिकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । शिंखाद्यादियोगकथनम् । वंशचरीतकी-
 विधानम् । कटुकायस्त्रीहकथनम् । विकट्टादिस्त्रीहकथनम् । शृङ्गयुस्यादितैलकथनम् ।
 वासुकिभूषणरसकथनम् । दशसुलगुडकथनम् । बृहत्सुलगुल्यादितैलकथनम् । अथ हृदि-
 निदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । शतपुष्पादिघृतकथनम् । नित्यानन्दरसकथनम् ।
 हृदिचररसकथनम् । अथ मलमण्डसाल्मान्दुदादिपित्तिका । अथ स्त्रीपदनिदानकथनम् । तत्र
 मुष्टिक्रियाकथनम् । क्षेपादिशोधनविधिः । विषतैलकथनम् । त्रणक्षेपनविधिः । शरीर-
 त्रणपित्तिका । विषरीतमज्जतैलकथनम् । त्रणराक्षसतैलकथनम् । अथ दग्धत्रणपित्तिका । अथ
 भग्नपित्तिका । अथ नाडीत्रणपित्तिका । तत्र घृताग्निसुगुलुकथनम् । अथ भगन्दरनिदान-
 कथनम् । तत्र मुष्टिक्रियाकथनम् । घृताग्निसुगुलुकथनम् । विष्यन्दनतैलकथनम् । भगन्दर-
 चररसकथनम् । अथ उपदंशनिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । यौगन्धयरसकथनम् ।
 सामान्यप्रयोगकथनम् । अथ शृङ्गदोषपित्तिका । अथ कुष्ठनिदानकथनम् । तत्र पञ्चनिम्ब-
 कथनम् । विश्वेश्वररसकथनम् । पञ्चतिक्तघृतकथनम् । अमृतभग्नतककथनम् । मन्दाभग्नतक-
 कथनम् । सिन्दूरार्यतैलकथनम् । अकंतैलकथनम् । बृहन्मरीत्यादितैलकथनम् । मन्दाचद्र-
 तैलकथनम् । विषतैलकथनम् । बृहत्सोमराजतैलकथनम् । कन्दपंप्रसारतैलकथनम् । अमृतता-
 कुरल्लौहकथनम् । उदयभास्कररसकथनम् । तालकेश्वररसकथनम् । चरितान्नभग्नविधानम् ।
 मन्दातालेश्वररसकथनम् । अथ शीतपित्तपित्तिका । अथ अम्लपित्तपित्तिका । तत्र नारि-
 केलामृतकथनम् । शतायरीघृतकथनम् । औषपपित्तचूर्णकथनम् । शितामण्डूरकथनम् ।
 आमलक्यादिस्त्रीहकथनम् । अथ विषपेचपित्तिका । तत्र अमृतादिपाचनकथनम् । बृहद-
 मृतादिपाचनकथनम् । कालाग्निचन्द्ररसकथनम् । अथ विस्फोटकचिकित्सा । अथ स्त्रायुरोग-
 चिकित्सा । अथ मधुरिकाचिकित्सा । अथ शुद्धरोगनिदानकथनम् । तत्र मालत्यादितैल-
 कथनम् । स्त्रुग्नादितैलकथनम् । गुग्गुतैलकथनम् । अथ गुदधंसचिकित्सा । तत्र शुद्धवाहरी-
 घृतकथनम् । भृङ्गराजतैलकथनम् । अथ मुखरोगचिकित्सा । अथ दन्तरोगचिकित्सा । अथ

जिह्वाचिकित्सा । तालुचिकित्सा । तत्र कालकचूर्णकथनम् । च्यादिचूर्णकथनम् । खदिर-
वटिकाकथनम् । वृक्षखदिरवटिकाकथनम् । अथ कर्णरोगनिदानकथनम् । तत्र मुष्टिक्रिया-
कथनम् । चारुतैलकथनम् । दशमूलतैलकथनम् । जातितैलकथनम् । शम्भूकतैलकथनम् ।
धुतूराद्यतैलकथनम् । वृक्षशम्भूकाद्यतैलकथनम् । अथ नासारोगनिदानम् । तत्र चित्रचरितकी-
कथनम् । मुष्टियोगकथनम् । गृहधूम्राद्यतैलकथनम् । अथ नेत्ररोगनिदानकथनम् । तत्र मुष्टि-
क्रियाकथनम् । वृक्षदासादिविधानम् । चन्द्रोदयवर्णिकथनम् । कुमारीवर्णिकथनम् । चिफला-
वर्णिकथनम् । वृक्षचिफलावर्णिकथनम् । सप्तान्तलौचकथनम् । अञ्जनविधानम् । अथ शिरो-
रोगचिकित्सा । तत्र षड्विन्दुतैलकथनम् । अथ सूर्यावर्णचिकित्सा । तत्र भयूरुतकथनम् ।
दशमूलतैलकथनम् । वृक्षदशमूलतैलकथनम् । क्षोणमर्दनतैलकथनम् । कणकतैलकथनम् । मञ्जा-
कणकतैलकथनम् । मञ्जासप्तारोजतैलकथनम् । वृक्षधुतूराद्यतैलकथनम् । वृक्षकणकतैलकथनम् ।
मञ्जादशमूलतैलकथनम् । मञ्जावद्रतैलकथनम् । अथ प्रदरनिदानकथनम् । तत्र मुष्टियोग-
कथनम् । शीतकल्याणतैलकथनम् । अशोकतैलकथनम् । प्रदरान्तरसकथनम् । अथ सोमरोग-
निदानकथनम् । तत्र चिकित्सा । अथ योनियापचिकित्सा । तत्र वृषिकतैलकथनम् । अथ
दन्तामूलचिकित्सा । अथ निक्षौमीकरणविधिः । अथ बन्धाचिकित्साविधानम् । तत्र फलतैल-
कथनम् । सोमतैलकथनम् । अथ गर्भोत्पादनविधानम् । अथ पुंसवनविधानम् । अथ शूद्रगर्भ-
चिकित्सा । अथ गर्भचिकित्सा । अथ चन्दनादिपाचनकथनम् । शीविरादिपाचनकथनम् । अथ
गर्भविनाशकथनम् । तत्र मुष्टियोगकथनम् । गर्भविनाशधिरसकथनम् । अथ प्रसवविधिः । तत्र
मन्त्रविधिः । अथ मयकन्दमूलचिकित्सा । अथ स्तुतिकादशमूलकथनम् । सञ्चरादिपाचन-
कथनम् । वल्लकाञ्जिकथनम् । सौभाग्यशृङ्खलकथनम् । स्तुतिकाचरसकथनम् । स्तुतिकारस-
कथनम् । अथ स्नानविधिचिकित्सा । तत्र स्नानरोगचिकित्सा । तत्र काशीशतैलकथनम् । अथ
शिश्नचिकित्सा । तत्र ज्वरादौ चातुर्भद्रिकापाचनविधिः । धातुकादिपाचनकथनम् । रज्ज्यादि-
चूर्णकथनम् । बालचतुःसमादिकथनम् । बालरसकथनम् । अथगन्धातैलकथनम् । अष्टमङ्गल-
तैलकथनम् । अथ दन्तकण्डमङ्गलचिकित्सा । अथ शय्याशुचिकित्सा । अथ विषाधिकार-
चिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । विषवस्तरसकथनम् । अथ रसायनाधिकारः । तत्र
पूर्णचन्द्ररसकथनम् । चतुर्मुखरसकथनम् । मञ्जाकल्पतरुसकथनम् । वसन्ततिलकरसकथनम् ।
श्रीकामदेवरसकथनम् । रसकपूर्वरसकथनम् । अथ बाजीकरणविधिः । तत्र आसञ्जकथनम् ।
पूगखण्डकथनम् । कामाग्निपञ्चोपनरसकथनम् । रतिवक्रभमोदककथनम् । मन्मथरसकथनम् ।
पूर्णचन्द्ररसकथनम् । मन्मथरसकथनम् । परमानन्दरसकथनम् । कामदीपकरसकथनम् । अथ
ध्वजभङ्गचिकित्सा । अथ वीर्यसाधनविधिः । अथ वशीकरणविधिः । तत्र आसनधानविधानम् ।
मध्वासवकथनम् । वरुणारिष्टकथनम् । दशमूलारिष्टकथनम् ॥ इति शम् ।

No. 115. चिन्तामणितन्त्रं, By शिवः. Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent, 252 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikramapur, Mājpadā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

पार्ष्वत्युवाच ।

देवदेव सदादेव नीलकण्ठ तपोधन ।

प्रह्लापाद्ये सदादेव कथ्यतां चन्द्रशेखर ॥

सर्वं हि परमानन्द श्रुतं तव सुखाम्बुजात् ।

एवं प्रवक्ष्यामि देवेश गुह्यतत्त्वं सचेत्पर ॥

मन्त्रतत्त्वं सचेद्भान चैतन्यस्य तपोधन ।

योनिमुद्रां सचेद्भान तत्त्वत्रयं परायणम् ।

एतदेव सदादेव कथ्यतां मे पिनाकधृक् ॥

ईश्वर उवाच ।

शृणु पार्ष्वति वक्ष्यामि दासोऽहं तव सुव्रते ।

अतिगुह्यं सद्गुण्यं तत्त्वत्रयं वरानने ॥

सारासारतरं मन्त्रमतिगोप्यं श्रुचिस्त्रिते ।

शङ्कापि जायते देवि कथं तत्कथयाम्यहम् ॥

कथयामि सदादेवि दासोऽहं तव सुव्रते ।

न चैतत्कथ्यते देवि तव क्रोधः प्रजायते ।

त्वया क्रोधे कृते देवि हानिः स्नान्मम कामिनि ॥

मन्त्रार्थं मन्त्रचैतन्यं धर्माद्यैकामदं प्रिये ।

योनिमुद्रां सचेद्भानि साक्षान्मोक्षप्रदायिनीम् ॥ इत्यादि ।

End.

एतन्मन्त्रमतं कृत्वा जीवन्मुक्तः स एव तु ।

एतन्मन्त्रमतं देवि सर्वतन्त्रेषु शस्यते ॥

शिवे विष्णौ सचेद्भानि तस्याच्च गणनायने ।

शक्तिश्रेष्ठेषु देवेशि सर्वविद्यासु शस्यते ॥

सत्यं सत्यं पुनः सत्यं सत्यमेव वदाम्यहम् ।

यत्नेन कृत्वा देवेशि हृदये भारणं चरेत् ॥ (?)

Colophon. इति श्रीचिन्तामणितन्त्रे मुद्रामन्त्रार्थ-चैतन्यनिरूपणे पार्श्वतीक्ष्णरसंवादे
सप्तमः पटलः ॥

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन योनिबीजादिकथनम् । रक्षस्ययानिमुद्राकथनम् । कुण्ड-
लिनीध्यानादिकथनम् । योनिकवचकथनम् । आधाराक्षत्रादिग्रन्थे कवचपाठफलकथनम् ।
तत्कवचधारणफलकथनम् । षट्क्षत्रग्रन्थे मन्त्रार्थकथनम् । षड्दलवर्णनम् । मणिपूर-
वर्णनम् । हृत्पद्मवर्णनम् । विशुद्धाष्टवर्णनम् । आम्नापुरवर्णनम् । मन्त्रचैतन्यप्रकारकथनम् ।
मुद्रामन्त्रार्थनिरूपणम् । चैतन्यरक्षकथनम् ॥

No. 116. चैतन्यकल्पः (ब्रह्मयामजान्तर्गतः) । Substance, country-made
paper, 13 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 196 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇṭhālpādā vid Naihātī,
Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीचैतन्यचन्द्राय नमः ।

कक्षो पूर्णानन्दस्त्रिभुवनजयो गौरसुतनु-

नवद्वीपे जातः सुरभुनीसमीपे शचीसुतः ।

ददत्वापिभ्योऽपि सकलवत्सलपि चरेर्नाम निखिलं

तस्मिन्ना पापद्वै जगति विजयते गौरचन्द्रावतारः ॥ (?)

पार्श्वेत्युवाच ।

भगवन् देवदेवेश हृष्टिश्चित्यन्तकारक ।

चैतन्यकल्पं भगवन् कथयस्व मयि प्रभी ॥

नवद्वीपे कथं ज्ञप्सो भगवान् भक्तवत्सलः ।

जातः किं कथं कला च शब्दः पुनः प्रभूय च ।

तद्ददस्व मन्त्रावाचो श्रद्धा ते यदि जायते ॥ इत्यादि ।

End.

भक्तप्रियो गौरचन्द्रो भक्तवत्सलः शचीसुतः ।

तस्मात् तं ये भजन्तीह तेषां वशः शचीसुतः ॥

श्रुत्वा चैतन्यकल्पं चरिभजनविधिं विस्मिता शैलपुत्री

आनन्दानुप्रसूदितमुखी शङ्करं स्थापयन्ती ।

गायत्युच्चैरंगुलमयं श्लोकविस्तारकम्

श्रुत्वा श्रुत्वा हिमगिरिसुता तद्गता संवभूव ॥

Colophon. इति ब्रह्मसामन्तरी श्रीचैतन्यकल्पे शिवदुर्गासम्वादे चैतन्यकल्पं नाम पञ्चमी-
ऽध्यायः ।

श्रीचैतन्यनित्यानन्दाभ्यां नमः । हरये नमः ।

विषयः । अथ प्रथमं चरपाव्यंतीसंवादेन चैतन्यदेवस्य अवतारप्रयोजनकथनम् । नाना-
विधं चैतन्यस्य सच्चिदादिवर्णनम् । ततः श्रीचैतन्यदेवस्य स्तोत्रादिः ।

No. 117. चैतन्यविलासामृतम्, By नन्दकुमारगोस्वामी. Substance,
country-made paper, 13×3 inches. Folia, 178. Lines, 6 on a page. Ex-
tent, 2,937 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Cāmasinā, Post office Rādhānagara, District Vāṅkurā, Śrī Nikuṅjavihārī
Gosvāmī. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीश्रीकृष्णचैतन्यचन्द्राय नमः ।

गुरोः पादाम्बुजं नौमि कवयासवपूरितम् ।

यस्य ध्यानानुलोकोऽपि सर्वसिद्धिप्रदायकः ॥

नीलानयुतिनिन्द्यदेशवचिरं विद्युदुल्लाहतं
न्यस्तोद्धाधरवेषुभिन्दुवदनं कन्दर्पदर्पाकुलम् ।

गुह्याखपुविरोरुधं निरुपमं वज्रालकामण्डितं
शूबावधमधूरपुष्पकुसुमं वन्दे जनेन्द्रावतम् ॥

बाह्यार्कप्रतिमात्रमम्बुजपदद्वन्द्वं सुखव्याकृतिं
शुभसङ्गातिकथिकृतैकदर्शनं लक्ष्यम्बरं सुन्दरम् ।

दीप्यद्वादकरीन्द्रवज्रमनिर्गुह्यार्कप्रसङ्गधारिणं
वन्दे शैलसुतासुतं गणपतिं तं विप्रविध्वंसिनम् ॥

वन्दे व्यासपराशरादियमिनो भौय्याम्बरीषाङ्गुन-
प्रज्ज्ञादांश्च विभीषणं कपिपतिं भक्तापगण्यं परम् ।

अक्रूरोद्यवशौनकादिसहितश्चोचानपादात्मजं
बाल्मीकिं शुकनारदप्रभृतिकं भक्ताङ्गिभूख्यान्यपि ॥

संदग्धचेमवचिरांशुसुखावरूपं

बाह्यार्कतुल्यवसनं कमलाचमौयम् ।

राधासुभावगलदशुविधौतदेशं

प्रेमार्णवं द्विजवरं प्रणमामि गौरम् ॥

वन्दे श्रीलक्ष्मणैतन्यं कदम्बाकरविषयम् ।
 प्रमार्ष्टिताङ्गवचिरं कीर्त्तनानन्दमोहितम् ॥
 नित्यानन्दं प्रभुं वन्दे श्रीवासाद्वैतसुन्दरी ।
 गदाधरं स्वरूपं गौरभक्तगणान्यपि ॥
 वन्दे रूपसनातनौ रघुवरं श्रीजीवगोपालकौ
 दासश्रीरघुनाथमौखरपदे दातुं सुभक्तिं ये ।
 नानाशास्त्रपुराणवेदनिगमादुक्त्युत्तरानलं
 प्रातन्वन् त्रजराजनन्दनगुणधन्यान् षड्वन् सुन्दरान् ॥
 कौटक् प्रेम प्रणयिनि पराराधिकाया मयीतः
 स्वादुलं वा स्मरविशिष्टजं पीडनम्नापि कौटक् ।
 श्रातुं तत्तत्रवचनविभामापिधाय त्रनेत्र-
 कस्या देहसुतिमनुदधवाविरासीच्छीजः ॥
 आख्यायसी प्रेमरसं चंदद
 ल्लनान् समुद्धर्तुमिच्छाविराभवत् ।
 श्रीलक्ष्मणादासादिभिरेव विस्तृता
 श्रीलक्ष्मणदीयाश्चरिताश्चतादिषु ॥
 प्रवक्तुमेवां चरत्प्रसादतः श्रीगौरल्लालवमेवमुत्तरे ।
 समेष यत्नः किमु दर्शनाय ते यतां न गौराङ्गवरिजवर्चनम् ।
 मतिवतेन मया रचितोऽप्ययं
 जनमलं ननु नाशयिता भुवम् ।
 अद्भिभवोपि मणिर्न तमस्यं
 किमु न नाशयति ह्यधमस्थितः ॥

भो भोः साधवः कुलावधानं क्रियतां, द्वापरयुगावसानमवगत्यात्यन्ताङ्गादित-
 चेत् प्राकृष्टप्रचण्डप्रबलतरसुदौर्ध्वभीषणकल्मषतरङ्गं सशूलसुदूरस्पर्शशर-
 सनाद्यासुधधनचूर्णितरत्नीत्यलप्रतिमाश्चिद्वयघोरतरारिकुलसंसर्गकप्रचण्डोर्द-
 षप्रतापकम्पितब्रह्माण्डमण्डल-विभिषयातनाकर-कर्कश-कुलिशकुल-धिक्षुत-
 कीमत्कञ्जिराजो मर्त्यभूमावततार । ततः स एव अघमर्निर्दयक्रोधकामा-
 दिरिपुपुत्रवाः ! बागवत् इतं कर्म साध्यतां मम संप्रति ।
 ततोऽघमर्तो निर्दयस्यागत्य कामादिभिः सच प्रसम्य पात्रं नृपतिमाच-
 च्छिन्ना क्षताक्षिः ।

किमर्थमाकुरो राजन् किम्वा कार्यं मद्यत् प्रभो ।

साधयामो वयं सद्य एवासाध्यमपि कृतम् ॥

ततः कलिः ।

अन्यौ तौ निदंयाधर्मौ तुष्टोऽहं वचनेन वः ।

भाम्यतं प्रथिवीमध्ये धर्मादेः कुरतं जयम् ॥ इत्यादि ।

End.

इत्याद्याच्छेषं वाक्यमुक्त्वा श्रीगौरचन्द्रः ।

भक्तैर्लौकां चकारायां ओल्लुपुनिसुखप्रदाम् ॥

शचीतनयतत्त्वतद्गुणचरित्रलौलादिकं

मुनीन्द्रसुरपुङ्गवैरपि न वेद्यमन्येन किम् ।

वदेथ यदि शारदा युगमसंख्यमेवानिशं

सदस्यवदनोऽपि तौ न खलु तव किञ्चित् क्षमौ ॥

ये नं श्रुतं गौरगुणानुकीर्णं ये नाशितं तस्य पदाम्बुजद्वयम् ।

ये नो कृतकलजनसङ्ग आदरात् ते श्रद्धमत्यां यमदूतशासनाः ॥

× × × ×

× × × × ।

ते सर्वपापैर्विमुक्ता नराधमा दुष्टाः कृतघ्ना भवकूपवाधिनाः ॥

श्रूयतां श्रूयतां भक्ताश्चैतन्यगुणकीर्णनम् ।

तस्माच्च परमानन्दप्राप्तिः स्याद्वाच संशयः ॥

आचार्य्यश्रीनिवासप्रभुकुल-सदभावलवङ्गतिभाक्-सु

जातः पञ्चाननाष्टो जनकुलविदितः प्राञ्च ईशानुकम्पः ।

तत्पुत्रेणैव किञ्चिद्रचितमिह मया ज्ञानचौनेन यत्नात्

श्रीश्रीगौराङ्गलौलादृतमिति हृपया नोपचास्यं भवद्भिः ॥

श्रीरामचन्द्रेण विशोधिते बङ्गरत्नाङ्गिते बिष्णुपुरिनिवासिना ।

धन्येऽव दोषो यदि वर्णते कियद्बडान् दुष्टः सुधियो विविच्यताम् ॥ ।

Colophon.

इति श्रीनन्दकुमारगोस्वामिरचिते श्रीचैतन्यविलासादृतग्रन्थे अनन्यकाष्ठे
प्राप्तभर्तृकारसाक्षादनं नाम पञ्चमो विलासः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र आदिकाण्डे प्रथमविलासे कलेरूपाध्वानवर्णनम् । १ ये प्रभोर्लक्ष्मीला-
वर्णनम् । २ ये गौराङ्गोद्गाहादिवर्णनम् । ३ ये विवाहादिलौलावर्णनम् । ४ से सद्ग्रासीप-
त्तमादिवर्णनम् । मध्यकाण्डे प्रथमविलासे गौराङ्गसद्ग्रासपण्डणवर्णनम् । १ ये नीलाचलगम-

नादिवर्णनम् । १ ये चौरचोरगोपीनाथचरित्रवर्णनम् । ४ र्थे सार्वभौमोपदेशवर्णनम् । ५ मे
रामानन्देन सप्त मेखनादिवर्णनम् । ६ छे गौराङ्गस्य तीर्थाटनादिवर्णनम् । ७ मे गौड़वासिभक्तेः
सप्त मेखनवर्णनम् । ८ मे पुनर्नीलाचलप्रत्यागमनम् । ९ मे छन्दावनधमनवर्णनम् । १० मे श्रीम-
द्रूपानुपदेशादिवर्णनम् । अन्त्यकाण्डे प्रथमपिछासे श्रीमद्रूपमेखनादिवर्णनम् । ११ ये चरिदास-
निर्याणादिवर्णनम् । १२ ये नवानुरागरसाखादननिरूपणम् । ४ र्थे अभिसारादिरघववर्णनम् ।
५ मे प्रोषितभर्तृकारसाखादनम् । इति ।

No. 118. चौरपञ्चाशत्काव्यस्य कालिकापद्धटीका, By श्रीराधाकृष्णशर्मा.
Substance, country-made paper, 7×2 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a
page. Extent, 482 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. (?) Place
of deposit, Kānṭhālpāḍā viś Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura.
Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीदुर्गा ।

मत्वा कालीपदद्वन्द्वं सेवितं सुरराजिभिः ।
राधाकृष्णेन व्याख्यातं काव्यं सौन्दरमेव च ॥
अभिरामात्मजः श्रीमान्दराममहाशयः ।
एकदा संसदि प्राञ्च व्याख्यां कर्तुं हुतश्च माम् ॥
वर्तमाने महाकाव्याः पञ्च व्याख्यातुमादतः ॥ इत्यादि ।

End.

× × × ×
× × × × ।

श्रीराधाकृष्णविप्रसृष्टिनिगिरिसुतापक्षमस्मिन् शुकाये
शास्त्रे प्रख्यातबुद्धिः सुविदितमकरोद्गन्धर्वासेन चोक्तः ॥
शास्त्रे चन्द्राङ्गरामानुधिसुतगणिते रत्नगर्भस्य खलुः
अन्तर्यं कोविदैस्तन्मम यदविदितं प्राञ्चलिं के करोमि ।

× × × ×
× × × × ॥

Colophon.

इति चौरसुन्दरराजकृते पञ्चाशच्छ्लोककाव्ये श्रीराधाकृष्णकृतकालिकापद्ध-
त्याख्या सम्पूर्णा ॥ श्रीदुर्गा ॥

विषयः । चौरपञ्चाशदपरनामकस्य शृङ्गाररसात्मकस्य सौन्दरकाव्यस्य कालिकापद्ध-
त्याख्यानम् ।

No. 119. जपरहस्यम्. Substance, country-made paper, 13×4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent, 360 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇṭhālpādā vid Naihāṭi, Paṇḍita Navinacandra Ṭhākura. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ परमदेवतायै नमः । अथ जपरहस्यम् । तत्रादौ प्रातः कर्तव्यमाह ।
 प्रातःकाले च शय्यायां जपस्य निर्ययं शृणु ।
 पूर्वोक्तमाहकान्यासं विन्यसेन्माहकस्थले ॥
 तथा एकादशद्वारे शौरमन्त्रांश्च विन्यसेत् ।
 दशधा चैव मन्त्रस्तु एकधा वापि संजपेत् ॥ इत्यादि ।

End. पुनर्यकारमारभ्य श्रीकण्ठानां मन्त्रं जपेत् ।
 विष्णोम इति विख्यातः ऋकारं केवलं जपेत् ॥
 अष्टवर्गाश्चतुर्थे च चतुर्गुणमाष्टकम् ।
 अष्टोत्तरशतं जपत्वा समर्थं प्रणमेद्विद्या ॥
 सर्वान्तरात्मनिलये स्वरूपिणि ।
 गृह्याणान्तर्जपं साततमपूर्वं नमोऽस्तु ते ।
 समर्थं जपसेतेन प्रणमेद्विद्या ॥

Colophon. ॐ गुरुभ्यो नमः ॥

विषयः । जपनिर्ययः । जपक्रमनिरूपणम् । कुङ्कुमादिनिरूपणम् । श्वेतुनिरूपणम् ।
 मुञ्जजिह्वादिशोधननिरूपणम् । दीपिनीनिरूपणम् । मन्त्रचैतन्यादिनिरूपणम् । जपकाल-
 कर्तव्यनिरूपणम् । मानसपूजादिनिरूपणश्चेति ।

No. 120. जातकदीपः, By श्रीहित्यवरसेनः. Substance, palm-leaf, 17×1 inches. Folia, 100. Lines, 4 on a page. Extent, 1,831 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1747. Place of deposit, Dhākā, Pañcasāra, Paṇḍita Mahendracandra Kāvyaṭīrtha. Appearance, tolerable. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमोगणेशाय ।
 जयति कमलबन्धुर्जीवलीकैकचक्षु-
 त्तिगुणमयशरीरो ब्रह्मलक्ष्मणेशदेवः ।

अगुगतजनभर्ता रोगशोकैकहर्ता
 भुवनजननरक्षानाशहेतुर्विवस्वान् ॥
 अन्यस्मिन् मनुजादीनां न हि जन्मफलान्विते ।
 एकत्र कथितान्येव मनुभिर्मतभेदतः ॥ (?)
 तच्छास्त्रपयसां सारैः + + येव प्रकाशकः ।
 एकत्र जनबोधार्थं क्रियते जातदीपकः ॥
 शास्त्रमेतत् पुरा यत्र कृतं कर्म शुभाशुभम् ।
 व्यञ्जयत्यम्बकारे तद्द्रव्यं दीप इवोज्ज्वलः ॥
 तत्र राशिषष्ठांश भेद आदौ निगद्यते ।
 नो ज्ञात्वा भेदमेतेषां को देवं वक्तुमर्हति ॥
 शास्त्रप्रशंसा । इत्यादि ।

End.

श्रीतिष्ठन्मघटीपयोनिधितटीनिःशेषसारोद्गृहे-
 देयानां सदृशद्विचाररचनावैदग्ध्यमन्दभेदित् ।
 श्रीलौचित्यवरेण वैद्यकुलजेनाकारि यो यत्नतो
 घन्यन्तेव विराममत्सरगुणाः सञ्जातदीपं जनाः ॥

Colophon.

इति श्रीलौचित्यवरेण विरचिते जातकदीपके निर्व्यापो नाम पञ्चविंशति-
 तमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । अथ प्रथमं राशिभेदनिरूपणम् । तत्र राशीनां स्वभावादिभेदकथनम् । पञ्चभेद-
 निरूपणम् । तेषां क्रूरसौम्यादिकथनम् । गोचरनिरूपणम् । नवांशादिकथनम् । पञ्चवर्गादि-
 कथनम् । मूलविक्रीणादिकथनम् । यश्यावशानिरूपणम् । केन्द्रादिकथनम् । पञ्चवर्णादि-
 कथनम् । द्रेक्षाणादनिरूपणम् । पञ्चाणामुपनीषत्वादिकथनम् । राडकेल्लोर्मूलविक्रीणादि-
 कथनम् । दिक्पतिराशिकथनम् । श्लोदयादिकथनम् । राशिवल्लवल्लकथनम् । तन्वादि-
 कथनम् । लघुमानकथनम् । उपचयसंज्ञाकथनम् । केन्द्रादिकथनम् । नृपादि-
 संज्ञाकथनम् । क्रूरसौम्यज्ञाननिरूपणम् । दिक्पतिविवेकः । नपुंसकाद्यधिपकथनम् । जात्यधिपादिकथनम् ।
 तत्कालमिचामिनकथनम् । दृष्टिनिरूपणम् । गोचरफलकथनम् । फलकालनिर्णयः ।
 श्रीपधधारणव्यवस्था । पञ्चमादिताराफलकथनम् । नाडीनक्षत्रनिरूपणम् । संक्रान्ति-
 निरूपणम् । रव्यादिषट्ककथनम् । रेखादिफलकथनम् । अष्टवर्गकथनम् । सप्तवर्ग-
 कथनम् । अथ गर्भाधानादिकथनम् । जातकलग्नादनिरूपणम् । आरयोगकथनम् । नौकादौ
 जन्मकथनम् । मातृपुत्रजातस्य शुभाशुभकथनम् । सञ्जादिज्ञानकथनम् । तासादिज्ञानकथनम् ।
 जातकवर्णननिरूपणम् । पिङ्गवर्णज्ञाननिरूपणम् । शिशुरिष्टिकथनम् । द्रेक्षापरिष्टादिकथनम् ।

मादरिष्टादिकथनम् । पिण्यायुःकथनम् । दशकथनम् । अष्टमचन्द्रादिदशकथनम् ।
 दशरिष्टकथनम् । अन्नदर्शानिरूपणम् । मासिकदशकथनम् । केतुपताकिनिरूपणम् ।
 रव्यादिसप्तलेखफलकथनम् । नवांशादिफलकथनम् । तन्वादिभावकथनम् । गुरुसौरयोः पर-
 स्परदृष्टिकथनम् । राशिशीलकथनम् । नक्षत्रशीलकथनम् । उच्चफलादिकथनम् । तनुगत-
 तुङ्गादिकथनम् । मूलविकीर्णफलकथनम् । खगटचख्ययच्चफलकथनम् । भिनगटचख्ययच्चफल-
 कथनम् । नीचयच्चफलकथनम् । शत्रुगटचख्ययच्चफलकथनम् । द्विग्रहयोगकथनम् । विग्रहयोग-
 कथनम् । प्रग्रन्थायोगकथनम् । पतितयोगकथनम् । पातकयोगकथनम् । पातकयोगभङ्गकथनम् ।
 शीर्षादिच्छेदयोगकथनम् । विशूलयोगकथनम् । वल्लहतयोगकथनम् । कुष्ठदद्रुयोगकथनम् ।
 काणयोगकथनम् । खञ्जयोगकथनम् । पशुहतयोगकथनम् । जलजन्तुहतयोगकथनम् । सौर-
 चतादियोगकथनम् । श्रद्धादियोगकथनम् । दारिद्र्यादियोगकथनम् । विंशानादियोगकथनम् ।
 अलकादियोगकथनम् । दोलाच्छेदमेषवयोगकथनम् । वित्तयोगकथनम् । धनज्ञानकथनम् ।
 सुखज्ञानकथनम् । नृपतियोगकथनम् । राजयोगभङ्गकथनम् । स्त्रीणां लग्नादिख्ययच्चफल-
 कथनम् । वैधव्यादियोगकथनम् । सप्तमरणयोगकथनम् । कुलटायोगकथनम् । बन्ध्यादियोग-
 कथनम् । प्रग्रन्थायोगकथनम् । स्तनापत्यादियोगकथनम् । नृत्यगीतादियोगकथनम् । पतिद्वेष-
 योगकथनम् । शुभाशुभयोगकथनम् । मन्त्रवादिनीयोगकथनम् । शिक्षादियोगकथनम् ।
 निधनस्थानफलकथनम् । गङ्गासरणादियोगकथनम् । नृत्यज्ञाननिरूपणम् । जलनृत्ययोगादि-
 कथनम् । नृत्यस्थानज्ञाननिरूपणम् । जन्मसमये मरणसमये वा मोक्षगतिनिरूपणम् ।
 देवलोकादिगतिनिरूपणम् । इति शम् ।

No. 121. जातकसारः, By गोविन्दानन्दः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 324 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍalī vid Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः त्रीसूर्याय ।

नत्वा सूर्यपदद्वन्द्वं गोविन्दानन्दशर्म्मा ।

त्रिया जातकसारोऽयं क्रियते सद्दिदां सुदे ॥

प्राचीनसंज्ञया सर्व्वं प्रकाशीक्रियते मया ।

संज्ञाध्यायमती वक्ष्ये फलं पश्चात् वितन्वते ॥

देशो द्रव्यपराक्रमो सुखसुतो कलवं नृतिर्भाग्यं ।

राज्यपदं क्रमेण गदितं लाभव्ययौ लग्नतः ॥ इत्यादि ।

× × × ×
× × × × ।

End. इत्थं तातादिकानामपि जनुषि तथा खेचराणां युवैशं
वाचं क्षीरागमजैस्तदनु तनुपयुक् भार्गवो राजपूज्यः ॥
जातस्य लघ्नभयनादश्मं प्रकल्प्य ताताल्लयं जातकवद्विचिन्त्यं ।
सर्वेषु भावेषु विशेषयुक्त्या तेषां सदा दुष्टमदुष्टमायैः ॥

Colophon. इति सर्वभावाध्यायः ॥ श्रीदुर्गा शरणम् ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्राचीनघंशादिकथनम् । ततः अयनांशादिनिरूपणम् । सर्वभाव-
साधारणफलादिनिरूपणम् । लघ्नभावफलादिनिरूपणम् । सर्वभावनिरूपणम् ।

No. 122. जीर्णमञ्जरौ. Substance, country-made paper, $16\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 5. Lines, 4 on a page. Extent, 72 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sonāraṅga, District Dhākā, Bābu Prabhātacandra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. नमो मधेशाय ।
नारिकेलफलेषु तण्डुलमयं क्षीरं रसाक्षे हिमं
जम्बीरोत्थरसाद् दृते समुचितः सर्पिंश्च मोचाफले ।
गोधूमेषु च कर्कटी क्षिततमा मांसान्तये काञ्चिकं
नागरजे (?) मुद्गभक्ष्यस्य कथितं पिण्डीरके कोद्रवाः ॥
पिष्टा द्वे सलिलं पियालफलले पथ्या क्षिता माषले
खण्डं क्षीरं भवेत्तत्सुचितं कोष्णाम्नुकोल..... । (?)
मत्स्यो जूतफलम्जीर्णशमनं मध्वम्पानान्तये
तेलं पुष्करले कटुप्रशमनं शेषाश्च बुद्ध्या जयेत् ॥ इत्यादि ॥

End. शीतोदकं नखजरोमचारि नारीपयश्चाञ्जनरोगनाशि ।
श्लोदकं धूमगदे प्रशस्तं धात्रीप्रलेपोऽतिविरेचनेषु ॥
अमस्य मांसं अमलेऽनूकूलं प्रभातसुप्तिः सुरतावसाने ।
क्षीरो.....सैन्धवसाधितम्नू जामाण्डमुक्तं सुरतातिरेके ॥
अवणपूरणे तिलतैलतः अवणपूरणमेव सुखं विदुः ।
करणेषु गदेषु च कारयेत् करणसावकजङ्गवजं पुनः ॥

Colophon. इति जीर्णमञ्जरौपन्यः समाप्तः ॥

विषयः । केपु केपु द्रव्येषु कानि कानि द्रव्याणि जीर्वतानुक्कृतानि भवन्तीत्यस्य निरूपणम् ॥

No. 123. ज्ञानतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 15 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 286 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Rāṇinagar, Paṇḍita Kālīdhana Vidyābhūṣaṇa. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

कैलाशशिखरे रम्ये गन्धर्वगणसेविते ।
 स्थाणोर्वचःस्थिता देवी प्रचक्षति स्म नगात्मजा ॥
 गणेश-नन्दि-चन्द्रेण भूतनाथ सदीश्वर ।
 अनेकतन्त्रमन्त्राणां प्रकाशोदरणानि च ॥
 भेदश्च कौस्तुभैव शापाशुद्धार एव च ।
 तत्प्रसादान्मया नाथ ज्ञातं तत्त्वं न संशयः ॥
 नानातन्त्रेषु देवेश विद्यार्णवमयी मृता ।
 इदानीं श्रोतुमिच्छामि मन्त्राङ्गनामनिर्णयम् ॥
 मन्त्रसङ्केतकं नाम बडुधा मयि सूचितम् ।
 अस्मिन्नु निर्जने देव यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति ।
 तद्वदस्व मन्त्रादेव नाथ काव्यां विचारणा ॥
 नो चेत् सत्यं वदाम्यस्य पुरस्कृत्य तवापतः ।
 प्राणत्यागं करिष्यामि सत्यं सत्यं न संशयः ॥
 ईश्वर उवाच ।
 साधुष्टं त्वया भद्रे यन्मन्त्रं मनसि स्थितम् ।
 योषिचपलभावत्वात् पुरा नोक्तं त्वयि प्रिये ॥
 इदानीं स्थिरतां ज्ञात्वा कथयामि वरानने ।
 न प्रकाशं मन्त्रादेवि कदाचिदपि पार्श्वेति ॥
 प्रकाशिते मन्त्रानन्त्रे सिध्यन्ति सिद्धयस्तव ।
 पुनरुक्तं मया देवि न यत्तत्त्वं सुनिश्चितम् ॥
 विना रूपेण होमेन पूजया वा कृपान्विते ।
 येन विज्ञानमात्रेण मन्त्रसिद्धिः प्रजायते ॥ इत्यादि ।

End. मन्त्राश्च वाचका श्रेया वाच्यत्वं मनुनोदितम् ।
मन्त्रसङ्केतमज्ञात्वा यो जपेत् कालिकां पराम् ॥
शतलक्षप्रजप्तोऽपि मन्त्रसिद्धिर्न जायते ।
मन्त्राः पराङ्मुखा यान्ति आपदश्च दिने दिने ॥
जपपूजादिकं सर्व्वमभिचाराय कल्पते ।
अन्ते निरयमाप्नोति सत्यं सत्यं न संशयः ॥

Colophon. इति सर्व्वतन्त्रोत्तमे ज्ञानतन्त्रे कालीमन्त्राङ्गनिर्णयो नाम सप्तमः पटलः ।

विषयः । अत्र प्रथमं शिवाश्रित्योः संवादेन तत्त्वज्ञानस्वरूपतत्प्राप्तिपायादिकथनम् । तत एकाक्षरादिमन्त्रकथनम् । मन्त्रोद्धारसाधनकथनम् । महाविद्यास्वरूपदिकथनम् । तत्र अङ्ग-
संख्यानादिकथनम् । बालामन्त्रनिरूपणम् । भैरवाङ्गनिर्णयः । भुवनेश्वरीविद्यानिरूपणम् । तन्म-
न्त्राङ्गनिरूपणम् । निर्वर्गसाधनीविद्याकथनम् । त्रिपुराविद्याकथनम् । अन्नपूर्णमन्त्राङ्गनिर्णयः ।
महात्रिपुरसुन्दरीमन्त्राङ्गनिर्णयः । कालीमन्त्राङ्गनिर्णयश्च ।

No. 124. ज्ञानतन्त्रम् . (१० म परिच्छेदः) Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 in a page. Extent, 388 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahar, Khāsvāti, Paṇḍita Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

नारद उवाच ।

यत्त्वयोक्तं महादेव विस्तरिष्ये नुतं मया ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि संक्षेपात् गुह्यलक्षणम् ॥
दीक्षाकालमकाले च तथा चैव प्रवक्ष्याम्य ।
मालाभिधानं देवेश नित्यस्य कथय प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. चतुर्थाश्रमिणो विप्राः पूजा वामरताः सदा ।
मार्ज्ज्याश्रमिणो विप्राः पूजा दक्षरताः सदा ॥ (?)
ब्राह्मणस्तु क्षत्रां पीत्वा ब्राह्मण्यादेव जीयते ।
तस्मात् गृहस्थो विप्रस्तु दक्षिणाचारपूजनम् ।
कुर्यात् तथा विना वेश्यां स्त्रियं वा न पूजयेत् ॥

Colophon. इति शिवनारदसन्वादे ज्ञानतन्त्रे दशमः परिच्छेदः ।

विषयः । ज्ञानतन्त्रस्य दशमपरिच्छेदोऽस्मिन् प्रथमं गुणनिरूपणम् । ततो मन्त्रसिद्धि-
पाद्यादिनिरूपणम् । सृष्टिनिरूपणम् । पूजाहोमादिनिरूपणम् । प्रणवभेदनिरूपणम् । शापोद्घा-
रादिनिरूपणम् ।

No. 125. ज्ञानभैरवीतन्त्रम् . (षष्ठः पटलः) Substance, country-made
paper, 12×3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 27 ślokas.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamansiñha, Yaçodal,
Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ ज्ञानभैरवीतन्त्रम् ।
शृणु देवि प्रवक्ष्यामि रक्ष्यं विजटोत्तमम् ।
पञ्च ब्रह्ममयं देवि अद्भुतं वरवर्षिणि ॥ इत्यादि ।

End. ब्रह्मचिन्तामणौ तन्त्रे पूर्वमुक्तं विशेषतः ।
अधुना कथितां रम्यं रक्ष्यं विजटात्मकम् ।
पठनात् सर्वपापेभ्यो मुक्ता भवति मानवाः ॥

Colophon. इति ज्ञानभैरवीतन्त्रे षष्ठः पटलः ।

विषयः । विजटादेव्या रक्ष्यादिनिरूपणम् ।

No. 126. ज्ञानमार्जनीतन्त्रं (योगशास्त्रम्) . Substance, country-made
paper, 10×2½ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 168
ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikrampur, Teghare, Paṇḍita Īṣvaracandra Vidyālañkāra. Ap-
pearance, fresh. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।
नमामि व्यक्तपुरुषं परं ब्रह्म च सर्वदा ।
शब्दस्पर्शरूपरसगन्धाकारविवर्जितम् ॥
साधकानां चित्तानामेतद्भेदं तद्गुणैः ।
दृष्टिपालनसंचारं कुरुते नितयात्मकम् ॥
प्रथमं सर्वलोकानां सर्वैराव्यसृष्टप्रदम् ।
प्राची + + + स्थापनाय शिवाकारत्ननामयम् ॥

केलासशिखरासीनं देवदेयं जगद्गुणम् ।
पप्रच्छ पार्वती देवी ब्रूहि ज्ञानं महेश्वर ॥
श्रीदेवुवाच ।

कुतः दृष्टिर्भवेदेव कथं दृष्टिर्निश्चयति ।
ब्रह्मज्ञानं कथं देव दृष्टिसंस्कारवर्जितम् ॥ इत्यादि ।

End.

अनुपम्यं निराधारं शब्दं तस्य तदुच्यते (?) ।
अचलं निर्मलमेव शून्यं वापि निरञ्जनम् ॥
वेदान्तधार + + + समाप्ते शिवभाषितम् ।
सिध्यन्ति सर्वयोगानां नाव काय्या विचारणा (?) ॥

Colophon.

इति योगशास्त्रे उमामहेश्वरसंवादे ज्ञानमार्जनीतन्त्रं समाप्तम् ॥

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन ब्रह्मज्ञानोपायकथनम् । अष्टादशविद्याकथनम् ।
शाङ्करीविषयो गुणलक्षणम् । अध्यात्मविद्यास्वरूपादिकथनम् । विद्वद्यादिचिदान्नकथनम् ।
शारीरतत्त्वकथनम् । शरीरे चन्द्रसूर्यादीनां क्रमेण स्थाननिरूपणम् । आहारनिद्रासुषुप्तादि-
कारणकथनम् । तत्र तत्र मनसः कर्तृत्वकथनम् । शिवशक्तिस्वरूपादिकथनम् । षड्वक्त्र-
निरूपणम् । विगुणविदेवतादितत्त्वकथनम् । ज्ञानदयाशान्तिप्रभतीनां पितृमातृभगिनीत्वादि-
रूपकथनम् । मायामोक्षरूपादिकथनम् । ब्रह्मज्ञानस्वरूपादिकथनम् । अथ योगलक्षणादि-
कथनम् । संयमादीनामावश्यकलकथनम् । शूलसूक्ष्मप्रक्षाललक्षणादिकथनम् ॥

No. 127. ज्ञानलक्षणाविचारः . Substance, country-made paper, 18 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 168 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1639. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali vid Bārasāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः । सप्रकारकज्ञानस्योपनायकत्वमते ज्ञानलक्षणाया घटलप्रकारक-
प्रत्यक्षं प्रति सप्रकारकघटलज्ञानत्वेन न हेतुता । अन्यथा सप्रकारकात्
घटलनिर्विकल्पकात् घटोपनीतमानापत्तेः । इत्यादि ।

End.

तादृशबोधे च विशेषणतावच्छेदकप्रकारकज्ञानहेतुतया निर्विकल्पकस्य
मन्त्रत्वेऽपि द्वितीयक्षणेऽपि प्रत्यक्षापत्तिर्न सम्भवति विशिष्टबुद्ध्युत्तरक्षणे तत्का-
रसप्रकारस्तु स्वयमेव विचिन्त्यतां विवेचितव्येदमधिकमन्येव इति ज्ञानं
प्रपद्येन ।

Colophon. इति ज्ञानलक्षणाया विचारः सम्पूर्णः ।

अङ्गमन्मथहराक्षिकार्त्तिका-

स्येन्दुसम्मितशक्रीयवत्सरे ।

× × × ×

× × × × ॥

विषयः । न्यायशास्त्रीयज्ञानलक्षणाया विचारः ।

No. 128. ज्ञानादयरहस्यम् । Substance, country-made paper, 18½ × 3 inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent, 402 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā, Post office Pālāṇ, District, Pharidpur, Paṇḍita Kālīkiṅkara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ अनुमितिं प्रति साध्यव्याप्यत्वावच्छिन्नहेतुप्रकारतानिरूपितपञ्चविशेष्यता-
शालिज्ञानत्वरूपविशिष्टपरामर्शत्वेन न हेतुता किन्त्वव्याप्यतावच्छेदकप्रका-
रकव्याप्तिज्ञानत्वेन व्याप्यतावच्छेदकप्रकारकपञ्चधर्माज्ञानत्वेन च हेतुता
द्वयं एवं धूमो वज्रिव्याप्यो धूमवान् पर्वत इत्याकारकज्ञानान्वयात् तथा-
विधः.....दण्डानुमितिरूपयते न केवलं विशिष्टपरामर्शादेव अतएव
धूमो वज्रिव्याप्यलोकावान् पर्वत इत्याकारकज्ञानद्वयादनुमित्यापत्तिः ।
धूमत्वालोकलयोरुभयोरेव व्याप्यतावच्छेदकत्वादिति तु न शङ्कनीयं यतो
व्याप्यतावच्छेदकत्वेन धूमत्वादिकं कारणतावच्छेदककोटौ निवेश्य न कार्य-
कारणभावं कल्पयामः । किन्तु विशिष्टधूमस्त्रिजकानुमितिं प्रति धूमत्वा-
वच्छिन्नविशेष्यकव्याप्तिप्रकारकज्ञानत्वेन पर्वतत्वावच्छिन्नविशेष्यकधूमत्वावच्छिन्न-
प्रकारकज्ञानत्वेन चेति नोपदर्शितापत्तिप्रसङ्गः ॥ इत्यादि ।

End. सामग्रीप्रतिबन्धकतायां विशिष्ट.....उत्तेजकत्वापेक्षया तादृश-
प्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावस्यैव कल्पयितुमुचितत्वादिति चेदस्त्वेतादृशरीत्या उप-
दर्शितानुमितिसामग्रीप्रतिबन्धकत्वाधिक्यपरीहारः । तादृशानुमितिसामग्र्याः
प्रतिबन्धतावच्छेदकगौरवं दुर्ध्वारमेव तथापि सन्तते तादृशसामग्र्याः
पर्वतविशेष्यकानुमित्यन्यवज्ज्ञानत्वमेव प्रतिबन्धतावच्छेदकं घटप्रत्यक्षादेस्तु-
प्रतिबन्धतावच्छेदकानाक्रान्तत्वेऽपि अतिविरहात् । भवन्मते तु सत्प्रत्यक्षादि-
साधारणवज्ज्ञानत्पर्वतवृत्तिवज्ज्ञानव्याप्यधूमप्रकारतानिरूपितधूमवत् पर्वतत्वा-

वच्छिन्नविशेष्यताशास्त्रानुमित्यन्यज्ञानत्वादेरेयं तथात्वमुपेयं । केवलस्थानुमि-
त्यन्यज्ञानत्वस्य तथात्वे समानविषयकशब्दबोधादौ व्यभिचारप्रसङ्गात् । एवञ्च
यङ्गानुमितिसामग्रीप्रतिबन्धकतायां

.....
एकज्ञानविशिष्टापरज्ञाननिवेशनप्रयुक्तमुपदर्शितगौरवं । मौमांसकमतं तादृश-
स्थलीयतादृशानुमितिसामग्रीनियतोपदर्शितसामग्रीशामनन्तानां प्रतिबन्धता-
वच्छेदकगौरवमिति मौमांसकमतमेव साधीयः ॥

Colophon. इति ज्ञानाद्वयरचस्यम् ॥

विषयः । एककालीनं ज्ञानद्वयं सम्भवति न वेति विचारः ।

No. 129. ज्ञानार्णवः । Substance, country-made paper, 17 x 5 inches.
Folia, 50. Lines, 8 on a page. Extent, 1,764 ślokaś. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Mājṣpādā, District Dhākā, Bābu Rāsavihārī
Rāya. Appearance, new. Vorse. Correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

श्रीदेव्याय ।

गणेशनन्दचन्द्रेशसुरेन्द्रपरिवारित ।

जगद्वन्द्य फलाधीश किं लया जयते सदा ।

अक्षमालेति किं नाम संशयो मे हृदि स्थितः ॥

शब्दातीतं परं ब्रह्मा तमेव परमार्थवित् ।

कथयानन्दनिःशब्दसामानसनिश्चयात् ॥

इत्थं उवाच ।

कथयामि वरारोहे यन्मया जयते सदा ।

ककारादि-चकारान्ता मालकावर्णरूपिणी ॥

चतुर्दशस्वरोपेता विन्दुचयविभूषिता ।

अनुसारेण देवेशि विन्दुनैकेन मण्डिता ॥

विसर्गेण च विन्दुभ्यां संलग्नाभ्यां विराजिता ।

कलासङ्खलमाख्यातं शक्तिरूपं मञ्जेश्वरि ॥

ककारादि-चकारान्ता वर्णास्तु शिवरूपिणः ।

व्यञ्जतत्वात् सदानन्दे बोधारसविता यतः ॥

उचरेत् स्वरसंभिन्नांसादा देवि न संशयः ।
 पञ्चाशद्वर्णरूपेण शब्दाख्यं ब्रह्म उच्यते ॥
 अकारः प्रथमो देवि चकारोऽन्तिम उच्यते ।
 अक्षमाकेति विख्याता मातृकावर्णरूपिणी ॥
 शब्दब्रह्मस्वरूपेण शब्दातीतम् उच्यते ।
 शब्दातीतं परं धाम गणनारहितं सदा ।
 आत्मस्वरूपं जानीहि चंससु परमेश्वरः ॥ इत्यादि ।

End.

नवचक्रे स्थिता या च चक्रेशी नवकाय च ।
 रश्मिद्वन्दाय देवेशि प्रत्येकं तारपूर्वकम् ॥
 पवित्रकं समभ्यर्थं गुणं समोषयेत् प्रिये ।
 स्वर्णालङ्कारवस्त्रैश्च नानाधनसमुच्चयैः ।
 तत्प्रसादपवित्रञ्च धारयेत् तदनन्तरम् ॥
 तदङ्गदोमं निर्वृत्य पवित्रेण समर्पयेत् ।
 कुमारीपूजनं कुर्यात् ततः सुवासिनीगणम् ॥
 योगिन्यो योगिनश्चैव ब्राह्मणा विविधा गणाः ।
 पूज्या हि परमेशानि यदीच्छेत् सिद्धिमात्मनः ॥

Colophon.

इति श्रीज्ञानार्णवे नित्यातन्त्रे पवित्रार्पणविधिर्द्वाविंशतितमः पटलः ॥
 सम्पूर्णाऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । अत्र प्रथमं अक्षमालानिर्णयः । ततः त्रिपुराया मन्त्रभेदादिकथनम् । त्रिपुरा-
 बालामन्त्रादिकथनम् । बालान्यासादिकथनम् । त्रिपुरासाधनविधिः । तत्र गायत्रीनिरु-
 पणादिकम् । अष्टादिनिरूपणम् । अन्नयार्गविधिः । चक्रोद्धारविधिः । तन्त्रानकथनम् । मण्डल-
 पूजादिनिरूपणम् । मुद्रालक्षणादिकथनम् । त्रिपुरेश्वरीकथनविधिः । कुमारीकथनविधिः । यजन-
 बलिदानादिविधिः । पञ्चसिंहासनविधिः । तत्र प्रथमपञ्चसिंहासनविधिः । द्वितीयपञ्चसिंहा-
 सनविधिः । मन्त्रात्रिपुरसुन्दरीद्वादशविधवरणम् । षोडशाक्षरीश्रीविद्याविधिः । तन्त्राष्टपूजा-
 विधिः । तदन्नयार्जनविधिः । श्रीचक्रादिप्रयोगकथनम् । पञ्चाशत्-पीठकथनम् । षोडशान्यासादि-
 विधिः । अन्नयार्गवर्चयार्गविधिः । तत्र समाधिनिरूपणम् । रुद्राक्षमालादिविधिः । तत्र तत्र
 प्रत्येकं फलश्रुतिकीर्तनञ्च । रत्नपूजाविधानम् । त्रिपुराबीजसाधनविधिः । त्रिपुराजपञ्चोम-
 विधानम् । तत्र कुण्डविधिः । ज्ञानदोमविधिः । कुमारीपूजाविधिः । द्वितीयजनविधिः । तत्र
 ज्ञीषां जातिभेदादिकथनम् । दीक्षाविधिः । पवित्रार्पणविधिश्च ।

No. 130. ज्ञापकावली, By हरगोविन्दः. Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent, 829 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1763. Place of deposit, Telivini vid Gaḍvetā, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

श्रीशपादात्मनाध्वीकं भवासाध्यविभेदजम् ।

अन्विष्णुं पार्तुं मे खान्तं त्यक्तान्यत् पेशमुत्तमम् ॥

नत्वा श्रीगुरुचरणं शरणीकृतहरगोविन्दचरणः ।

ज्ञापकहृन्दं तनुते सुवन्नापादे यथाधिपयम् ॥

लुक् ॥ लुगिति अयुत्पन्नं कानां नाम एतच्च लुकि स्त्रीविहितस्य चेति निर्देशेन बोधितं अन्यथा लुङ्गतेः कियन्तस्य रूपले लुङ्गोति स्यात् । चिह्नार्थेति चिह्नं चिह्नं ज्ञानं तदेवार्थः प्रयोजनं कार्यं यच्च स चिह्नार्थः तस्य ज्ञानकारणस्य इत्यर्थः एतेन जसादिप्रत्ययादीनां जकारादे-जसादिज्ञानं प्रति कारणत्वात् लुगिवधीयते ॥ इत्यादि ।

End.

अनादिहृत्स्वैव सादेर्घ्यं तेनादेशेऽल्लत इत्यत्र न स्यात् एवं द्वेदिदित्यत्र सुपोऽनुष्टुप्पञ्चापकलेन बोध्या ।

गुरुपदिष्टज्ञानाध्वा × × × × ।

उत्तीर्णो हरगोविन्दो निर्माय ज्ञापकावलीम् ॥

Colophon.

इति सुवन्नाज्ञापकावली समाप्ता ॥ शकाब्दाः १७६३ ॥

विषयः । सुवन्नापादस्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ॥

No. 131. क्षेत्रार्थसारः, By कृष्णः. Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 159. Lines, 5 on a page. Extent, 5,257 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1666. Place of deposit, Pañcasāra, District Dhākā, Paṇḍita Mahendracandra Kāvya-tīrtha. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

रामः शरणम् ।

यं ब्रह्मा गिरियोन्द्रैव ऋषयो वेदोपवेदादिभि

सुंष्टैर्दिव्यपदैः सुवन्ति सभयं मायादग्नीनर्तकम् ।

विद्यायाश्चिल्लशक्तयोऽष्टविभवा न्यत्यन्यखण्डाश्रिता
 सं ज्ञप्णो विचिनोति तारकमद्यो ज्ञेयार्थसारं नमन् ॥
 यस्याये लज्जमाना निवसति सगुणा स्नेह्याऽजा गृहीता
 सोऽज्यान्मां यच्च विद्यं समुदयविलयं याति येनानुचितम् ।
 यज्ञानानन्दभूतिर्गमयति लघुतां ब्रह्मलोकधिपत्यं
 तादृग् दुःखोर्मिमालाकुलभवजलधेसारकं यस्य नाम ॥
 स्वामिना लिखितं यद्युग्रानास्थानेषु निश्चितम् ।
 तदेवैकत्र संगृह्य ज्ञेयसारो निरूप्यते ॥
 येषां स्वीयदशादृष्टौ नास्त्येव परिवेदना ।
 तेषां नातिप्रियो ह्येष निद्रितस्येव मन्त्रवाक् ॥
 भयापमानेषु विद्योगरोगाद्यनन्तदुःखां विदुषो दशं स्खाम् ।
 यस्तस्य नूनं भवितैष मोदलन्निदाघतप्रस्य यथा हिमाश्वः ॥
 येन क्रमेण यद्वार्थं तन्निर्घण्टनमुच्यते ।
 प्रथमं शास्त्रसाङ्गत्यं ततो दुःखपरम्परा ॥
 तजानौ सुखलाभे च उपायानां प्रदर्शनम् ।
 आश्रमाणां लक्षणानि प्रकाराचारनिर्णयः ॥
 तदप्रष्टे भटतायां तद्वर्णनान्तिक्रमे तथा ।
 प्रायश्चित्तप्रमाणानि सद्भावेऽप्यधिकारिता ॥
 भक्तिज्ञानापरीपाके भटले मरणेऽपि वा ।
 दशजन्मोत्तरं सिद्धिः प्रायश्चित्तञ्च × × × ॥
 अतिक्रमेऽथ पातित्यं तैर्यादिषु फलाफलं ।
 तच्च देशादिप्रशिक्षाश्रया नास्तिकता मते ॥
 तथा हरिपराङ्मुख्यं फलं × × × केनचित् ।
 सर्वार्थविकलस्यापि फलं पातित्यखण्डनम् ।
 भगवद्भक्तिमाहात्म्यात् तच्छास्त्रेणार्थवादता ॥ इत्यादि ।

End.

आकाङ्क्षायां स्थितायामेकत्र निर्णयः शास्त्रार्थो बाधकसम्पत्त्यन्यथापि
 कल्पत इति न्यायाद्भवस्था । भक्तानाम् भाक्तः सातत्ये औत्कथ्ये वा
 तदेवान्मे तत्क्षणे वा काययूथेन वा सुखदुःखौत्कथ्येन प्रारब्धप्रारब्धभोगो-
 त्तरं तदभावे ब्रह्मपुराणोक्तरीत्या मोक्ष इति । अन्यदेवोपासकानामप्येवम् ।

Colophon.

श्रीरामः । शकाब्दाः १९९६ ॥

विषयः। अत्र प्रथमं शास्त्राणां सङ्गतिकथनम् । तेषां प्रामाण्यादिकथनम् । अदृष्टार्थ-
दृष्टार्थभेदात् तेषां द्वैविध्यादिनिरूपणम् । वेदान्तसौख्यवैशेषिकादिशास्त्राणां समन्वयादि-
कथनम् । अथ जीवस्वरूपादिनिरूपणम् । जीवमुक्तिविवेचनम् । सर्वेषां शास्त्राणां वास्तवैक-
मतत्वनिरूपणम् । आस्तिक्यादिसंस्कृतकथनम् । श्रद्धादिस्वच्छेदकथनम् । कार्यकारणयोः
स्वरूपादिकथनम् । वैधर्म्यसाविवेचनम् । वर्णाश्रमधर्मनिरूपणम् । अथ प्रवृत्तिमार्गस्य दुःख-
जनकत्वकथनम् । अथ दुःखहानिसुखावाप्तापायकथनम् । तत्र निवृत्तिमार्गप्रशंसादिकथनम् ।
आश्रमलक्षणादिकथनम् । आश्रमाणामावश्यकत्वकथनम् । अनाश्रमताजनितपापप्रायश्चित्तकथनम् ।
सद्ग्रासयज्ञणामुक्तिरिति निरूपणम् । कलौ दीर्घकालं ब्रह्मचर्यवानप्रस्थाश्रमयोः प्रतिषेध-
कथनम् । सद्ग्रासाधिकारितादिकथनम् । भक्तिज्ञानयोर्माहात्म्यादिकथनम् । नित्यकर्म-
करणादौ प्रायश्चित्तकथनम् । तदन्तिक्लमे पातित्यादिनिरूपणम् । तीर्थविधि-तत्तत्फलफल-
कथनम् । भगवद्भक्तिमाहात्म्यादिकथनम् । भागवतधर्मप्रतिपादकश्रुत्यादिशास्त्राणां नार्थ-
वादलशङ्केति निरूपणम् । अपराधचालनोपायकथनम् । भक्तस्य दशजन्मोत्तरं कृतार्थता-
कथनम् । शैवादीनामपि वैष्णवलस्यापनम् । अथ उपास्यदेवतानिरूपणम् । सर्वेषां देवानां
भगवदंशतादिकथनम् । भगवद्भक्तिसंस्कारादिकथनम् । विस्तरतो भक्तियोगनिरूपणम् ।
सत्तादिगुणधर्मकथनम् । प्राकृतिकदृष्ट्यादिनिरूपणम् । सगुणनिर्गुणब्रह्मनिरूपणम् । सत्यादि-
लक्षणकथनम् । अग्निमादिलक्षणकथनम् । योगसिद्धिलक्षणकथनम् । एकानेकजीव-
वादकथनादिकम् । लिङ्गदेहादिनिरूपणम् । तीर्थादिभृत्युफलकथनम् । मरणोत्तरमतिनिरू-
पणञ्च ॥ इति शम् ।

No. 132. ज्योतिःसागरसारः, By विद्यानिधिः. Substance, country-
made paper, 16×2½ inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 764
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1670. Place of deposit, Bharākor,
District Dhākā, Bābu Dvārikānātha Dāsa. (Vaidya.) Appearance, old.
Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

जगदीशं रविं नला लोकानुपचकारकम् ।

ज्योतिःसागरसरोज्यं श्रीविद्यानिधिनोऽन्ते ॥

रविः सोमो मङ्गलश्च बुधो जीवः सितः शनिः ।

रवेषां नामतो वाराः सप्तैते कथिताः क्रमात् ॥

शुक्रेन्दुवधजीवानां वाराः सर्व्वं शोभनाः ।
 भानुभूषुतमन्दानां शुभकर्म्मसु केचपि ॥
 नृपाभिषेको नृपतिप्रयाणं
 नृपस्य कार्य्यं नृपदर्शनञ्च ।
 यथाग्निकार्य्यं भुवि किञ्चिदुक्तं
 सर्व्वं + सादित्यदिने प्रशस्तम् ॥
 भेदादिघातं नगरे पुरे वा
 सेनापतिञ्च + तथैव राज्ञाम् ।
 व्यायामशास्त्रं व्यसनानि चौर्य्यं
 कुर्यादिने भूमिभुतस्य सर्व्वम् ॥ इति वाराः । इत्यादि ।

End. राज्याग्निर्जन्मभे शौर्ये सुखं दत्ते जयो गणे ।
 नरे भूतिः त्रियो वसो पादे पौङ्गो विनिर्दिशेत् ॥

Colophon. इति ज्योतिःसागरसारोद्भूतं समाप्तः ॥
 प्रणम्य गौर्याक्षरणारविन्दं गुरुन् गणेशं जनकञ्च देवान् ।
 खसप्तपदचन्द्रगते शकाब्दे हिलेख पुस्तो' स्तकमध्ययनार्थम् ॥ (?)

विषयः । शुभकर्म्मसु वारनिरूपणम् । वारवेलादिनिरूपणम् । कालवेलादिनिरूपणम् ।
 अस्तयोगादिनिरूपणम् । पापयोगरिष्टादिनिरूपणम् । नक्षत्रतदधिपादिनिरूपणम् । उत्पा-
 तादियोगनिरूपणम् । घमघण्टादियोगकथनम् । राशिनक्षत्रयोगविभागकथनम् । लग्नादि-
 निरूपणम् । चन्द्रशुक्रिताराशुद्धादिकथनम् । उद्वाहादिसंस्कारेषु रत्यादिशुद्धिकथनम् । घञ्-
 मानादिकर्म्मविवेकः । विवाहयोग्यभासतिथिनक्षत्रादिनिरूपणम् । नववध्वागमनविधिः । द्विरा-
 गमनविधिः । प्रथमरजोदर्शने शुभाशुभनिरूपणम् । उपगमनविधिः । जातकनिरूपणम् ।
 नामकरणाग्नप्राशनचूलापनयनादिकालनिरूपणम् । अन्ध्यायकालनिरूपणम् । विद्यारम्भकाल-
 निरूपणम् । नववस्त्रपरिधानकालनिरूपणम् । नवशस्यादिभोगकालकथनम् । आरोग्यस्नान-
 विधिः । नौकागठनादिकालनिरूपणम् । बीजवपनादिकालकथनम् । धान्यच्छेदनकालकथनम् ।
 अम्बुवाचीकालनिरूपणम् । गृहनिर्माणयोग्यभूमिनिरूपणम् । गृहस्थाननिरूपणम् । गृहधारण-
 तत्प्रवेशादिकालकथनम् । नागशयनसमयनिरूपणम् । यात्राकालकथनम् । अयनचक्रादि-
 निरूपणञ्च । इति शम् ।

No. 133. ज्योतिःसारः, By राघवेन्द्रशर्मा. Substance, country-made paper, 17×1 inches. Folia, 44. Lines, 3 on a page. Extent, 783 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Phursāil, District Dhākā, Paṇḍita Jagaccandra Sārbabhauma. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः सवित्रे ।

नखाद्यर्नाथमज्ञानायाज्ञानतमोपपद्यम् ।
तन्मते राघवेन्द्रेण ज्योतिःसारो बुधप्रियः ॥
सितेन्दुबुधजीवानां वाराः सर्व्वेन शोभनाः ।
भानुभूषुतमन्दानां शुभकर्मसु केचपि ॥
रवेर्वर्ज्यं चतुःपञ्च सोमे सप्तद्वयं तथा ।
कुजे षष्ठं द्वयं चैव बुधे पञ्चदशमीयकम् ॥
गुरौ सप्ताष्टकश्चैव विचल्वारि च भार्गवे ।
शनावाद्यश्च षष्ठश्च शेषश्च परिवर्जयेत् ॥ इत्यादि ।

End.

क्षतान्नाकुजयोर्वारं यस्य जन्मदिनं भवेत् ।
अष्टत्ययोगसंप्राप्ते विघ्नस्तस्य पदे पदे ॥
अथ सौरारयोर्दिने सुप्ता देयाद्यत्वे तु काष्ठनमिति प्रत्येकदोषशान्ति-
दर्शनात् क्षतान्नाकुजयोरित्यत्रापि वाक्यद्वयं प्रतीयते ॥

Colophon.

इति राघवेन्द्रशर्माकृतो ज्योतिःसारः समाप्तः ॥

विषयः । वारवेलादिनिरूपणम् । कालवेलादिनिरूपणम् । नन्दादिनिरूपणम् । मास-
दग्धादिनिरूपणम् । दिनदग्धादिनिरूपणम् । रिष्ट्यादिनिरूपणम् । नक्षत्राद्यादिकथनम् ।
कर्मविशेषे विहितविहितनक्षत्रादिनिरूपणम् । करकचादियोगकथनम् । धूडाविनायकादि-
दिननिरूपणम् । अष्टवर्गादिनिरूपणम् । जातकनिरूपणम् । अथ सौरकर्मदिनकथनम् ।
विद्यारम्भादिदिनकथनम् । गृह्यारम्भादिदिनकथनम् । देवतागठनादिदिनकथनम् । पुष्करि-
ण्याद्यारम्भदिनकथनम् । अथ नक्षत्रादिभेदेषु ज्वरादिभोगकालकथनम् । राजदर्शनादिदिन-
कथनम् । योगिन्दुदशादिविवेचनम् । यात्रायां शुभाशुभदर्शनफलकथनम् । दिनचर्यादि-
कथनम् । षष्ठ्यदर्शनादिविधिश्च ॥

No 134. ज्योतिःसारसंग्रहः, By हृदयानन्दविद्यालङ्कारः. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 40 (without 14-20). Lines, 3 on a page. Extent, 323 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sāmsiddhi, vid Śrinagar, District Dhākā, Paṇḍita Kṛṣṇakiṣora Nyāyavāgiṇa. Appearance, tolerable. Verse. Generally Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

वन्देऽहं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।

भवसागरपाराय गीतं वेदान्तगैर्मुक्तः ॥

विद्यालङ्कारविष्णुतद्दयानन्दशर्मणा ।

ज्योतिःशास्त्रं समालोक्य क्रियते सारसंग्रहः ॥

पण्डितैर्ज्ञायते सर्वं तदर्थं न परिश्रमः ।

संक्षिप्तविषयस्यो बालके गृह्यतां मुदा ॥

अथ बाष्पा विवाहसु निषेकनामनी तथा ।

अन्नप्राशनचूडे च कर्णवेधोपवीतके ॥

गृहस्थानगृहचारभो गृहसञ्चार एव च ।

चल्योजनावबीजवपनं धान्यकर्तनम् ॥

नवान्नं जातको यात्रा विद्यारम्भो ... ॥

... ॥ यथा गौरवाग्नेतरे मताः ॥

अथ विवाहः ।

बुधेन्दुशुक्लजीवानां दिनैरेतैर्विवाहिता ।

कन्या सुखमवाप्नोति पुत्रभाग्यधनान्विता ॥ इत्यादि ॥

End.

नौकाचालना ।

अश्विस्तुधानिधि-पूर्वमिवधनाश्रुतभेषु लगे ।

तारकयोगतिथौन्दुविशुद्धौ नौगमनं शुभदं शुभवारे ॥

इति नौकागमनम् ॥ इति ॥

(परिसमाप्तिस्त्वचकं वाक्यं नास्ति ॥)

विषयः । विवाह-गर्भाधान-नामकरणप्राशन-चूडा-कर्णवेधोपवीत-गृहस्थाननिर्णय-गृहचारभ-गृहसञ्चार-चल्योजना-बीजवपन-धान्यकर्तन-नवान्न-जातकविवेक-यात्राविवेक-विद्या-रम्भ-नौकागमनचालनादिषु कालादिनिर्णयकथनम् । तत्र प्रथमं विवाहप्रकरणम् । तत्र त्रिंश-

नक्षत्रवारभेदे विवाहस्य शुभाशुभलक्षणकथनम् । तत्र प्रथमं वारनिर्णयकथनं, । चन्द्रशुद्धि-
कथनं । रविशुद्धिकथनं । गोचरशुद्धिकथनम् । गोभूस्त्रिविवरणदिवाविवाहनिषेध-नाडीनक्षत्र-
विवरणकथनम् । ततो गर्भाधानप्रकरणम् । तत्र प्रथमं प्रथमतो मासवारभेदे शुभाशुभलक्षण-
कथनम् । षट्पञ्चतुर्थादिषोडशान्तदिवसानां मध्ये गर्भोत्पन्नस्य जातकस्य शुभाशुभलक्षणनिर्णय-
विवरणम् । गर्भधारणे तिथिनक्षत्रादीनां भेदेन फलभेदकथनम् । नक्षत्राणां मृदुक्षिप्रभुवेति
त्रिविधगणभेदे नामकरणस्य फलाफलकथनम् । अथ अन्नप्राशनं । तस्य च षष्ठाष्टमादिमासभेदे
फलभेदकथनम् । चूडाकरणस्य शुभवारादिकथनम् । जन्ममासे जन्मनक्षत्रे जन्मदिवसेऽपि
चूडाकरणस्यापरिचाय्यलक्षणम् । कर्णवेधोपनयन-गृहप्रवेश-क्षलचालन-बीजवपनानां वार-
मासतिथिभेदकथनम् । जातकस्य लग्ननिर्णयनं । लग्नस्य राशीनां शुभाशुभनिर्णयकथनम् ।
यात्रायां दिग्भेदे तिथिनिर्णयकथनम् । विद्यारम्भस्य वारतिथिनक्षत्रनिर्णयकथनम् । देवता-
प्रतिमासठनस्य कालनिर्णयकथनम् । कालशुद्धिकथनम् । मासद्वयानिरूपणम् । नववध्वानयनस्य
कालनिर्णयकथनम् । नौकाचालनस्य वारतिथिनक्षत्रादिकथनम् । कालराचिकथनम् ॥

ग्रन्थकारिणाञ्च नवांशवचन-रत्नमाला-यामिनिवेध-खजूरवेध-खना-वराहमुनि-चिन्तामणि-भीम-
पराक्रम-याज्ञवल्क्यप्रभृतीनामुद्धृतानि यचनानि ॥

No. 135. गकारभेदः, By पुरुषोत्तमदेवः. Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 150 ślokas. Character, Bengali. Date, 1663. Place of deposit, Serpur, Mayaman-simha, Paṇḍita Durgāsundar Kṛtiratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शब्दाभोधेयतो + + यतो व्याख्या प्रवर्तते ।

गुरवे शम्भवे तस्मै नित्यं वागात्मने नमः ॥

सरस्वत्याः प्रसादेन कविर्ब्रूति यत्पदम् ।

प्रसिद्धमप्रसिद्धं वा तत् प्रमाणमिष्टोच्यते ॥

शिवं भद्रं शिवः शम्भुः शिवा गौरी शिवाभया ।

शिवः कौरः शिवा क्रौष्टी भवेदामलकी शिवा ॥

End.

खडितलात् समाप्तिस्त्वकं वाक्यं नास्ति ।

Colophon.

रति पुरुषोत्तमदेवविरचितो गकारभेदः समाप्तः । शकाब्दाः १६६१

विषयः । शिवगौर्यादिशब्दस्य नानार्थकथनमुखेन शकारान्तशब्दानां नानार्थनिरूपणम् ।

No. 136. तत्त्वचिन्तामणिः, By पूर्णानन्दः. Substance, country-made paper, $20 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 3,450 ślokas. Character, Bengali. Date, (?). Place of deposit, Kāṇṭhāl-pārā, viā Naihāṭī, Bābu Homacandra Bandyopādhyāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अथ प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।
समात्मानं वन्दे परमसुखसन्ताननिलयम् ॥

अथ खलु दुरन्तदुःसन्नरघोरतरसंसारसागरान्तब्रह्मशोकसन्तानप्रयत्नवाङ्-
वानलज्वालाजालकवलनविकलसकलपशुजनव्याकुलतार्यं विज्ञानदत्तमनाः
परमकाव्यिको भगवान् शिवः परदेवताराधनरक्षस्यप्रतिपादनपरानेकशत
कोटिविस्तारतन्त्रसारमुपन्यस्यवान् । तत्र च श्रीमत्परिवाजक-
परमसंसृष्टीगुणश्रीब्रह्मानन्दमुखारविन्दनिष्यन्दमानपरमरक्षसातिरक्षस्यनिगम-
कन्दसन्दोषहेतु-मित्यानन्दश्रीपूर्णानन्दपरमसंसृष्टः शीतलचिन्तामणिं चतुर्दश-
शताधिकनवनयतिशकाब्दे वितनोति ॥ ननु किं तावत् आत्मवस्तु
परं ब्रह्म विद्यायतनसूक्ष्मस्वरहित-मित्यशुल-बुद्धसूक्ष्मरूप-जाग्रत्सुषुप्त-
प्रादिप्रपञ्चप्रकाशक-गुणवयातीत-निराकाराराधितादिमध्यानरहितमेव -
मात्मवस्तु तदंशा जीवसंज्ञकास्ते अनाद्यविद्योपहताः शरीरमास्थाय नाना-
विधसुखदुःखभोगं कुर्वन्तीति । इत्यादि ।

End. अण्डितत्वात् शेषो नास्ति तेन पञ्चदशाधिकशतपत्रस्य समाप्तिवाक्यं लिखितं
यथा,—

यासां प्रसादलाभेन कामरूपो भवेन्नरः ।
याभिर्विज्ञजयो विश्वचारी विश्वविनोदवान् ॥
यद्वाधारमध्ये तु चक्रं संचिन्त्य पूजयेत् ।
चन्द्रचन्दनकसूरीभृगनाभिमदोद्भवैः ॥
विकालज्ञो भवेद्देवीं तेषु सम्यक् विचिन्तयेत् ।
पूगोद्याने यनेदेवीं सिद्धद्रव्यैर्दिवानिशम् ।
निवसंस्तत्र तत्पुण्येर्जायते मन्मथोपमः ॥ अतः परं अण्डितम् ।

विषयः। तत्त्वज्ञाननिरूपणम् । दीक्षा-दीक्षाख्यान-दीक्षाज्ञादनिरूपणम् । मण्डपकरण-
नियमनिरूपणम् । दीक्षादिनपूर्वकृत्यादनिरूपणम् । षट्चक्रक्रमनिरूपणम् । कुण्डलक्षणनिरू-
पणम् । होमविधिनिरूपणम् । विपुरासुन्दरौमन्त्र-पञ्चमीविद्या-कीलिताविद्यादनिरूपणम् ।
शुद्धाशुद्धफलमन्त्रादनिरूपणम् । विपुरार्चनादनिरूपणम् । द्विविधस्थानप्रकारनिरूपणम् ।
योनिपीठ-मनःपीठ-यन्त्रपीठ-पादपादित्यु पूजननियमनिरूपणम् । यन्त्रोद्धारनिरूपणम् । सव-
कवचादनिरूपणम् । पुरश्चरशोपायनिरूपणम् । ब्रह्महत्यादिदोषप्रायश्चित्तनिरूपणम् ।

No. 137. तत्वप्रकाशः, (प्रथमकल्पपर्यन्तः) By ज्ञानानन्दब्रह्मचारौ. Sub-
stance, country-made paper, 12×6 inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page.
Extent, 881 śloka. Character, Bengali. Date, Sk. 1730. Place of
deposit, Kṛṣṇapurā, Post Vaidyervāzār, District Dhākā, Cī Madanamohana
Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ गुरवे नमः ।

गत्वा तत् कुलनाथसर्वकमले नित्यालये चिन्मये
यद् गत्वा कुलकुण्डलीकुलपथं भित्वा सदा प्रीडति ।
ज्ञानामन्दधरामरेण बडलक्षालोक्य तन्त्राणि वै
शाक्तानां चित्काम्यया विरचितसत्त्वप्रकाशो मुदा ॥
गुरुणा च लपं लब्ध्वा साधकः शक्तिसाधनात् ।
शिवलं येन मार्गेण लभ्यते स प्रकाशितः ॥
आत्मतत्त्वप्रबोधाय धमनाशाय वै तदा ।
वक्ष्यामि कुलसंगीतां ग्रन्थे प्रथमकल्पके ॥

... ..

... ..

आगमोक्तविधानेन कलौ देवान् यजेत् सुधीः ।
न हि देवाः प्रसीदन्ति कलौ चान्यविधानतः ॥
संप्राप्ते षोडशे वर्षे दीक्षां कुर्यात् प्रयत्नतः ।
रस्मैमन्त्रैर्यथा सिद्धमयः सौवर्ण्यतां व्रजेत् ।
दीक्षाविद्वत्तया आत्मा शिवलं लभते भुवम् ॥
सुन्दरीरत्नावल्याम् । शङ्कराचार्यं प्रति देवीवाक्यम् ।

यथा वा गुरुकारुण्यलभते बीजमययम् ।

..... दृष्टे समुद्भूते फलभागे जायते नरः ॥ इत्यादि ॥

End.

साम्य इति सम्यक् तत्तत्देवत्वप्राप्तिः साम्यमुक्तिः । तस्मात् कश्चित् पञ्चिधा मुक्तिश्च कथ्यते । तन्त्रान्तरे । सालोक्यसारूप्यसाधुष्य यदुक्तं कुलतन्त्रेण मन्त्रादेवेन पार्यति ।

आत्मतत्त्वबोधाय तन्मया परिभाषितम् ॥

..... विदुषां बोद्धव्यः ।

धर्मात्मकानां धर्मनाशहेतुर्भूयोदित + कुलसंगीतायाम् ॥

सिद्धलिङ्गैर्विनान्येषां बोद्धव्यो विदुषां कश्चित् ।

ज्ञानलक्षुमिव धन्यो ज्ञानिनां कुलयोगिनाम् ॥

ज्ञानेन लभते मोक्षं ज्ञानेन कुलसाधनम् ।

नित्यानन्दमयं ज्ञानं ज्ञानानन्दमयो गुरुः ॥

ज्ञानानन्दमयं ब्रह्म ज्ञानानन्दमयं जगत् ।

ज्ञानानन्दमयो धन्यो ज्ञानानन्देन भाषितः ॥

इति श्रीज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा विरचिते तत्त्वप्रकाशे कुलसंगीतायां पञ्चमो विरामः । सम्पूर्णः प्रथमः कल्पः ॥

Colophon.

यद्वाणी यमुनादिजाऋवीयुतं तीर्थं विशक्त्यात्मकं

लौहित्यं षण्णु तस्य पश्चिमतटे घामे जिनाईग्राष्मके ।

कालीमन्दिरसन्निधौ निजपुरे वज्रे कुले वासरे

विंशत्सप्तविधौ शके लत इह धन्यो रवौ कर्कटे ॥

विषयः । विरचित एव तत्त्वभवता ज्ञानानन्दब्रह्मचारिणा द्वादशकल्पात्मकस्तत्त्वप्रकाश-
स्तवाङ्गिंस्तु प्रथमकल्पमात्रात्मके सन्ति पञ्च विरामास्तत्र प्रथमविरामे शिवत्वप्राप्तिबोधकलक्षण-
निरूपणम् । द्वितीये बीजमन्यनपूर्वकं दृष्टेरत्यक्तिकारणनिरूपणम् । शरीरं संमन्या आत्मब्रह्म-
निरूपणम् । तृतीये आत्मनिरूपणम् । प्रकृतिनिरूपणम् । साकारकल्पनानिरूपणम् । मन्त्रा-
विद्यादिशक्तिनिरूपणम् । कुललौमन्यननिरूपणम् । सात्त्विकाव्यननिरूपणम् । षट्षकलक्षण-
निरूपणम् । चतुर्थे बुद्धब्रह्माण्डयोगेन बुद्धब्रह्माण्डमन्यननिरूपणम् । पञ्चमे अन्तर्यामिविधि-
निरूपणम् ।

No. 138. तन्त्रदीपिका, By गोपालन्यायपञ्चाननः. Substance, country-made paper, 18 x 6 inches. Folia, 420. Lines, 12 on a page. Extent, 19,530 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Mājparā, Bābu Rāsvihārī Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. नित्यां प्रथम्य चिद्रूपां नित्यानन्दश्च निर्गुणम् ।
 अखण्डं परमानन्दं गुणवत्कृतं तथा ॥
 विज्ञोक्त्यागमशास्त्राणि विविधान् सङ्गृह्णानपि ।
 अतिस्पृश्यविरोधानि ज्ञानस्य कारणानि च ॥
 आगमवागीशपौत्रेषु चरिनाथस्य स्तुतुना ॥
 श्रीगोपालेन विज्ञेन कृतं तन्त्रदीपिका ॥
 दीक्षादिलक्षणैव मन्त्रयन्त्रादिनिर्णयम् ।
 तन्त्रेऽभिन्ने संप्रवक्ष्यामि विदुषां प्रीतिहेतवे ॥
 अथ का दीक्षा । यतो दिव्यप्रबोधोदय-दुरितक्षयो च स्यातां सा । तथा
 सारदातिलके ।
 दिव्यं ज्ञानं यतो दद्यात् कुर्व्यात् पापस्य संक्षयम् ।
 तस्माद्दीक्षेति सा प्रोक्ता देशिकैस्तन्त्रवेदिभिः ॥
 इति सम्प्रदायविदः । तत्र ब्रह्मविज्ञानं + + मक्षातीर्थावगाहनादि-
 व्यतिप्रसङ्गे । ब्रह्मसद्गुरुरूपदेशगम्यादृष्टजनिका तान्त्रिकी क्रिया दीक्षे-
 त्याहुः तदपि न पुरश्चरणादावतिप्रसङ्गात् । उच्यते । वैधर्म्यप्रवृत्तं
 दीक्षा । वैधर्म्यं तन्त्रविबोधितत्वम् । तथा सारावली दीक्षाशेखर-दीक्षा-
 दर्शने तन्त्रान्तरवचनम् ।
 अदीक्षितोऽपि मरणे रौरवं नरकं व्रजेत् ।
 तस्मात् सर्वप्रयत्नेन सदा कुर्व्याच्च तान्त्रिकात् ॥ इत्यादि ।

End.

कुलार्णवे ।
 नोदेति नास्त्रमायाति न दृढिं याति लक्षणम् ।
 स्वयं विभक्त्यात् + + + भासते साधनं विना ॥
 यथा ध्यानस्य सामर्थ्यात् कौटोऽपि भस्मरायते ।
 तथा समाधिषामर्थ्याद् ब्रह्मभूतो भवेन्नरः ॥
 गौतमीये ।

आत्मनो मरणं नास्ति न वा तस्य च जीवनमित्यादि ।

अविद्यासो न कर्तव्यो यथाशास्त्रं समीरितम् ।

विधेयस्तस्य मर्मज्ञैर्धर्मा बहोऽयमञ्जलिः ॥

Colophon. इत्यागमवागीशभट्टाचार्यपौत्र-हरिनाथभट्टाचार्यात्मज-श्रीगोपालपञ्चानन-
विरचिता तन्त्रदीपिका समाप्ता ।

विषयः । अथ दीक्षाशब्दार्थनिवेचनम् । सर्वेषु आश्रमेषु दीक्षाया आवश्यकत्वकथनम् ।
गुरुपदार्थनिरूपणसुखेन गुरुलक्षणदिकथनम् । दोषयुक्तगुरुमन्त्रयोस्तु त्याग्यताकथनम् । शिष्य-
लक्षणकथनम् । निषिद्धशिष्यलक्षणकथनम् । मन्त्राविद्याकथनम् । पिशादिभ्यो मन्त्रग्रहणनिषेध-
कथनम् । निर्वीजमन्त्रलक्षणादिकथनम् । स्रग्भलम्बमन्त्रे विशेषत्वकथनम् । नक्षत्रचक्रादिविवे-
चनम् । त्रैरिमन्त्रत्यागप्रकारकथनम् । नक्षत्रचक्रकथनम् । राशिकथनम् । अक्षयचक्रकथनम् ।
भौतिकचक्रकथनम् । वर्गचक्रकथनम् । षष्टिभिन्नचक्रकथनम् । सर्पचक्रकथनम् । अथ दीक्षा-
कालनियमादिकथनम् । कालदोषप्रतिप्रसवकथनम् । उपदेशविधिकथनम् । शूद्रादौ प्रण-
यादिनिषेधकथनम् । दक्षिणानियमादिकथनम् । पञ्चायतनीदीक्षाविधिकथनम् । प्रसङ्गात्
विविधखट्वुपक्रमकथनम् । नित्यपूजाविधिकथनम् । प्रातःकृत्यविधिकथनम् । अथ सांख्यखट्व-
कथनम् । सन्ध्याविधिकथनम् । संक्षेपतः सन्ध्याविधिकथनम् । स्नानविधिकथनम् । गायत्री-
कथनम् । यागमण्डपविधिकथनम् । पञ्चशुद्धिविधिकथनम् । सामान्यार्घ्यविधिकथनम् । औविद्या-
द्वारपालादिपूजाविधिकथनम् । आसननिरूपणम् । भूतशुद्धिविधिकथनम् । मातृकान्यास-
विधिकथनम् । प्राणायामविधिकथनम् । ऋष्यादिन्यासकथनम् । पीठन्यासविधिकथनम् । कुरा-
ङ्गन्यासविधिकथनम् । अङ्गन्यासे अङ्गुलिनियमकथनम् । अङ्गन्यासादेरावश्यकत्वकथनम् । व्यापक-
न्यासकथनम् । मानसपूजाविधिकथनम् । वाचापूजाक्रमकथनम् । अर्घ्यस्थापनविधिकथनम् ।
अर्घ्यपावननियमकथनम् । प्रोक्षणीपात्रादनियमकथनम् । पीठपूजाविधिकथनम् । गुरुपूजा-
विधिकथनम् । तद्दानादिकथनम् । गुरुपूजाया नित्यत्वकथनम् । औविद्यायां विशेषगुरुक्रम-
कथनम् । पूजाधारनियमकथनम् । शालग्रामे आवाहनविसर्जननिषेधकथनम् । अनुक्तकल्पे
यन्त्रविशेषकथनम् । आवाचनादिसुद्राविधिकथनम् । प्राणप्रतिष्ठाविधिकथनम् । षोडशोप-
चारादिविधिकथनम् । पाद्यादिदानक्रमकथनम् । शम्भदानसुद्राकथनम् । विहिताविहितसुद्रा-
कथनम् । दशह्वादिधूपकथनम् । नैवेद्यद्रव्यनियमकथनम् । नैवेद्यादिद्रव्याणां निर्घातकाल-
नियमकथनम् । आवरणपूजाविधिकथनम् । नीराजनाविधिकथनम् । तर्पणविधिकथनम् ।
नित्यपूजाङ्गबलिविधिकथनम् । नित्यपूजायां जपसंख्यानियमकथनम् । रत्नसमालाविधान-
कथनम् । मालासंस्कारविधिकथनम् । विविधजपलक्षणादिकथनम् । नित्यहोमविधिकथनम् ।
अष्टाङ्गप्रणामविधिकथनम् । पञ्चाङ्गप्रणामविधिकथनम् । षडङ्गप्रणामविधिकथनम् । देवता-

विशेषे प्रदक्षिणादिनियमकथनम् । विष्णोषादिनमस्कारफलकथनम् । पूजानन्तरं शङ्खपूजा-
विधिकथनम् । सर्वदेवानां संचेपतः पूजाविधिकथनम् । सूतकिनां पूजानिष्यादन-
विधिकथनम् । नैमित्तिकपूजाविधानकथनम् । नैमित्तिकपूजाभङ्गे प्रायश्चित्तकथनम् ।
परमयोगिनां सुष्ठुपूजाविधिकथनम् । परादिपूजासङ्केतकथनम् । परापूजालक्षणकथनम् ।
तत्र सन्यासकथनम् । तर्पणविधिकथनम् । अर्घ्यविधिकथनम् । न्यासविधिकथनम् । षडङ्गादि-
विधिकथनम् । ध्यानविधिकथनम् । आन्तरपूजाविधिकथनम् । अपविधिकथनम् । होमविधि-
कथनम् । कुण्डस्थाननिरूपणम् । मण्डपप्रमाणकथनम् । शङ्खादिप्रमाणकथनम् । पताकाविधि-
कथनम् । ध्वजविधिकथनम् । तोरणविधिकथनम् । वेदिनिर्माणविधिकथनम् । दीक्षाशङ्कराग-
कथनम् । बलिमण्डलविधिकथनम् । अङ्कुरार्पणविधिकथनम् । योनिऋषादिविधिकथनम् ।
काम्यहोमार्थं कुण्डविशेषकथनम् । नागशीर्षविवेचनम् । कुण्डमानाजाने दोषकथनम् । शैव-
कुण्डपञ्चे योनिविशेषकथनम् । कुण्डसंस्कारादिहोमकथनम् । आचम्यस्थालीविधिकथनम् ।
दीक्षाहोमविधिकथनम् । वस्त्रेः शोभनवर्णनियमकथनम् । सुकुसुमादिलक्षणकथनम् । कर-
मालानियमकथनम् । तत्र मणिनिरूपणम् । कामनाभेदे मालाविशेषनियमकथनम् । अथ पुर-
श्चरणविधिकथनम् । तत्र स्थानादिनियमकथनम् । भक्ष्याभक्ष्यनियमकथनम् । शय्यादिनियम-
कथनम् । भूतलिपिविधिकथनम् । अथ षडण्कालीन-पुरश्चरणविधिकथनम् । मन्त्राणां दश-
संस्कारविधिकथनम् । पुरश्चरणप्रयोगकथनम् । अथ कलावतीदीक्षाविधिकथनम् । तत्र नव-
रत्नादिकथनम् । सर्वतोभद्रमण्डलविधिकथनम् । पञ्चामण्डलविधिकथनम् । बिलोचिनी-
सुद्राविधिकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । अथ गणेशमन्त्रकथनम् । तस्य पूजाप्रयोगकथनम् ।
अथ चैरमगणेशमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ हरिद्रागणेशमन्त्रकथनम् ।
उच्छिष्टगणेशमन्त्रकथनम् । अथ स्तुत्यमन्त्रकथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ भातपण्डमन्त्र-
कथनम् । तत्र पूजाविधिकथनम् । अथ शिवमन्त्रकथनम् । तत्र पञ्चाक्षराष्टाक्षरादि-
मन्त्रकथनम् । स्तुत्यमन्त्रकथनम् । दक्षिणामूर्तिमन्त्रकथनम् । नीलकण्ठमन्त्रकथनम् ।
अर्जुनारीश्वरमन्त्रकथनम् । चण्डेश्वरमन्त्रकथनम् । तुम्बुलमन्त्रकथनम् । चण्डोपशूलपाणि-
मन्त्रकथनम् । अथ विष्णुमन्त्रकथनम् । तस्य पूजादिविधिकथनम् । वासुदेवमन्त्र-तत्-
पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मीवासुदेवमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । दधिवामनमन्त्र-तत्पूजा-
विधिकथनम् । हयग्रीवमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । वृषभमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् ।
हरिहरात्मकमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । वराहमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । उत्तेषु मन्त्रेषु
प्रत्येकं काम्यविधिकथनम् । अथ शैलमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । बालगोपालमन्त्रकथनम् ।
लक्ष्मणमन्त्रविषये काम्यनैमित्तिकयोर्विधिकथनम् । वैष्णवानां द्वादशशुद्धिविवेचनम् । श्रीराम-
मन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । लक्ष्मणमन्त्रकथनम् । अथ दुर्गामन्त्रपूजाविधिकथनम् ।
महेश्वरिणीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । अथ दुर्गामन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । शुक्लिनीमन्त्र-

तत्पूजाविधिकथनम् । वनदुर्गामन्त्र-तत्पूजाविधानकथनम् । कात्यायनीमन्त्र तत्पूजनविधि-
 कथनम् । अथ दशमहाविद्यामन्त्रविधिकथनम् । तत्र कालीमन्त्र तत्पूजादिविधिकथनम् ।
 विद्याकालीमन्त्र-तत्पूजनविधिकथनम् । श्मशानकालीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । गुह्यकाली-
 मन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । एकजटाकालीमन्त्र-तत्पूजाविधिकथनम् । भद्रकालीमन्त्र-तत्-
 पूजाविधिकथनम् । मन्त्रकालीमन्त्र तत्पूजाविधिकथनम् । श्वाभादिविषये काम्यविधिकथनम् ।
 अथ तारामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ बालकसंस्कारविधिकथनम् । परमयोगिरक्ष-
 पुरश्चरणविधिकथनम् । परमयोगिवीरसाधनविधिकथनम् । अथ श्वसाधनविधिकथनम् । अथ
 श्रीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । मन्त्राष्टश्रीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । स्वप्ना-
 वती मधुमती-मन्त्रादिविधिकथनम् । पद्मवीविद्याविधिकथनम् । श्रीचक्रदर्शनादिफलकथनम् ।
 श्रीविद्यायाः काम्यादिविधिकथनम् । अथ भुवनेश्वरीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । अथ
 भैरवीविद्यामन्त्र-तत्पूजादिविधिकथनम् । तत्र सम्पत्प्रदाभैरवीमन्त्रविधिकथनम् । कौलेश-
 भैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । अघोरभैरवीमन्त्रादिविधिकथनम् । चैतन्यभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
 कामेश्वरीभैरवीमन्त्रादिकथनम् । षट्कूटाभैरवीमन्त्रादिकथनम् । नित्याभैरवीमन्त्रादिकथनम् ।
 रुद्रभैरवीमन्त्रादिकथनम् । भुवनेश्वरीमन्त्रादिकथनम् । तत्र तत्र काम्यविधिकथनम् । अथ
 प्रचण्डचण्डिकामन्त्रादिविधिकथनम् । विघ्नमन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र मन्त्रवाचनमन्त्रार्थ-
 कथनम् । अथ धूमावतीमन्त्रादिकथनम् । अथ वज्राम्बुजीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
 मातङ्गीमन्त्रादिविधिकथनम् । अथ लक्ष्मीविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । मन्त्रलक्ष्मीमन्त्रादिविधि-
 कथनम् । अथ बालाविद्यामन्त्रादिविधिकथनम् । अथ अन्नपूर्णा मन्त्रादिविधिकथनम् । अथ
 प्रकीर्णकमन्त्रादिविधिकथनम् । तत्र सरस्वतीविद्याविधिकथनम् । पारिजातसरस्वतीमन्त्रादि-
 विधिकथनम् । परम्योतिर्मन्त्रविधिकथनम् । अजपाराधनविधिकथनम् । लरिताविद्याविधि-
 कथनम् । त्रिपुटाविद्याविधिकथनम् । अश्वारोहणमन्त्रकथनम् । पद्मावतीमन्त्रकथनम् । नित्या-
 मन्त्रकथनम् । आपदुद्धारवटुकमन्त्रकथनम् । ज्योतिष्मन्त्रकथनम् । इन्द्रमन्त्रकथनम् । चन्द्र-
 मन्त्रकथनम् । गायत्रीमन्त्रकथनम् । धनदामन्त्रकथनम् । विशालाक्षीमन्त्रकथनम् । गौरी-
 मन्त्रकथनम् । ब्रह्माक्षीमन्त्रकथनम् । हनुमत्कल्पकथनम् । आर्द्रपट्टीमन्त्रकथनम् । श्मशान-
 भैरवीमन्त्रकथनम् । ज्वालाभालिनीमन्त्रकथनम् । निगड्विमोक्षणमन्त्रकथनम् । अम्बकमन्त्र-
 कथनम् । मृत्युञ्जयविद्याकथनम् । अथ आकर्षणविधिकथनम् । विद्वेषणविधिकथनम् । उच्चाटन-
 विधिकथनम् । सुखप्रसवमन्त्रकथनम् । अदर्शनप्रकारकथनम् । योगिनीसाधनविधिकथनम् ।
 उच्छिष्टचाण्डालिनीमन्त्रकथनम् । कर्णपिशचीमन्त्रकथनम् । मञ्जुघोषमन्त्रकथनम् । तारिणी-
 मन्त्रकथनम् । अथ सारस्वतकल्पकथनम् । कात्यायनीकल्पकथनम् । अथ षट्कर्मविधिकथनम् ।
 अथ जपादौ मालानियमकथनम् । तत्र अङ्गुलिनियमकथनम् । अथ सेतुनिरूपणम् । मन्त्र-

सिद्धुपायकथनम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणकथनम् । मन्त्राणां श्रापोदारादिविधिकथनम् । चतुः-
 यष्टुपचारनियमकथनम् । तन्मन्त्रादिकथनम् । यद्राक्षसाद्यादिकथनम् । सुद्राप्रकारादिकथनम् ।
 शान्त्युदकस्नानविधिकथनम् । निग्रहाद्युपायकथनम् । वेतालादिसिद्धिकथनम् । अथ जगन्नादि-
 बल्लिनिरूपणम् । वीरभावकथनम् । पशुभावकथनम् । परमयोगिनां कुलाचारकथनम् । महा-
 चीनचक्रकथनम् । समयाचारविधिकथनम् । तत्र कुलवारादिनिरूपणम् । शिवावल्लिविधि-
 कथनम् । कुलवृक्षकथनम् । अवधूतव्यतिरिक्तानां गृहस्थादीनां पराङ्गनानिषेधकथनम् ।
 कलौ द्वितीयागादिनिषेधकथनम् । वीराणां पुरस्सरणविधिकथनम् । कुमारीनिरूपणादिकम् ।
 योगप्रक्रियाकथनम् । तत्र आद्यनादिनिरूपणम् । योगविशेषेण मोक्षप्राप्तिकथनम् । इति श्रम् ।

No. 139. तन्त्रप्रदीपः, By जगन्नाथः. Substance, country-made paper, 17×7 inches. Folia, 75. Lines, 13 on a page. Extent, 4,509 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Kāñihālī, Mayamausimpha, Paṇḍita Visvanātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

तत्र प्रथमं दीक्षां विना जपस्य दुष्टत्वात् सा निरुप्यते ।
 प्रथम्य विपुलां देवीं संसारार्णवतारिणीं ।
 तन्त्रप्रदीपं तमुते जगन्नाथो द्विजोत्तमः ॥
 दिव्यं ज्ञानं यतो दद्यात् कुर्व्यात् पापस्य संलयम् ।
 तस्मात् दीक्षेति संप्रोक्ता मुनिभिस्तन्त्रवेदिभिः ॥
 मननं विश्वविज्ञानं वाचं संसारवन्धनात् ।
 यतः करोति संसिद्धिं मन्त्र इत्युच्यते बुधैः ॥ इत्यादि ।

End.

गमने पयने प्राप्ते ध्वनिवत्पश्यते मन्त्रान् ।
 घण्टादीनां प्रवाद्यानां सिद्धिस्तस्य न दूरतः ॥
 प्राणायामेन युक्तेन सर्व्वरोगक्षयो भवेत् ।
 शुद्धिं ध्यात्वा गुर्व भक्त्या तन्त्राणां सारमेव च ।
 यिलोक्य श्रीजगन्नाथस्वकार तन्त्रदीपकम् ॥
 जयानोः काञ्चियानेन (?) जगन्नाथेन धीमता ।
 नाम्ना तन्त्रप्रदीपोऽयमकारि ब्राह्मणाश्रया ॥

Colophon. इति श्रीजगन्नाथचक्रवर्तिविरचिते तन्त्रप्रदीपे नवमः परिच्छेदः ।
शकाब्दाः १७२५ ।

विषयः । मन्त्रदीक्षाशब्दयोर्युत्पत्तिमुखेन दीक्षादेः फलनिरूपणम् । गुरुलक्षण—शिष्यल-
क्षणादिनिरूपणम् । दीक्षाकालादिनिरूपणम् । दीक्षाप्रयोगादिनिरूपणम् । पुरस्करण—पञ्च-
पुरस्करादिनिरूपणम् । रामविष्णुसूर्यादीनां मन्त्रादिनिरूपणम् । तेषां स्वकवचादिनिरू-
पणम् । धन्वसंस्कारनिरूपणम् । नित्यहोमादिविधिकथनम् । कुण्डादिनिरूपणम् ।

No. 140. तन्त्ररत्नं वा कुलरहस्यं, By आनन्दानन्दनाथः. Substance,
country-made paper, 12×3 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page.
Extent, 850 ślokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Dhākā, Vikrampur, Mājpara, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, old.
Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो महादेवाय ।

नमामि देवीं कुलवर्णगम्यां कुलाङ्गनावेवितपादपद्मां ।
कुलाश्रयादानविधानदत्तामालोलघूर्णायतनेत्रपद्मां ॥
कुलागमज्ञं कुलतत्त्वचिन्तं विचारशीलं परिवर्ज्जनज्ञम् ।
श्रीचक्रपूजादिविधानदत्तं नमामि भक्त्या गुरुभौशकपम् ॥
आनन्दानन्दनाथेन सञ्जानन्दस्त्रुता ।
इदं कुलरहस्याख्यं तन्त्ररत्नं विधीयते ॥
बहूनि तन्त्राणि विलोप्य यत्नतः
श्रीचक्रपूजाविधिरेव लिख्यते ।
एवं समासाद्य भवाङ्गिनावं
प्रयान्ति पारं किल कौलिकेन्द्राः ॥
अथ कुलोपनिषत् । अथातो धर्मजिज्ञासा । इत्यादि ।

End.

तथा स्रष्टुमाहेत्यरेऽपि ।

अङ्गुष्ठानामिकायोगाद्दामश्चस्तेन तर्पयेत् ।
अङ्गुष्ठतर्ज्जनीयोगादक्षेप पुष्पपातनम् ॥
अङ्गुष्ठो भैरवो देवो अनामा चण्डिकापरा ।
अनयोर्योगतो द्वयं केवलं परमानन्दम् ॥
मासमात्रं द्वितीयश्च द्वयमध्ये विनिश्चितम् ॥

Colophon. इत्यन्तं समाप्तम् ।

नला भवानीचरणारविन्दं भक्त्या हृदिस्थं सुखदं नराणाम् ।

रवेर्दिने कर्कटगे च भानौ लिलेख रत्नं द्विजरासदेवः ॥

विषयः । कौलिकोपनिषत्सारकथनम् । कौलिकस्वरूपादिकथनम् । आत्मरहस्यकथनम् । कौलप्रतिष्ठाकथनम् । तत्र शक्तिप्राधान्यकथनम् । कौलिकेश्वरलक्षणादिकथनम् । कौलिकेन्द्र-
लक्षणादिकथनम् । पञ्चमकारविधिः । शक्तिभेदनिरूपणम् । गुरुशिष्ययोर्लक्षणादिकथनम् ।
कौलदौष्टाविधिः । चक्रपूजाविधिः । शक्तौनां लक्षणादिकथनम् । आचार्यलक्षणादिकथनम् ।
द्रव्योत्पत्तिविधिः । देशभेदे द्रव्यविशेषविधानकथनम् । मांसविवेचनम् । बलिदानविधिः ।
विजयाष्टमविधिः । कुल्लोलौल्यनिरूपणम् । पाचपरिमाणादिकथनम् । कलसादिनियम-
कथनम् । आनन्दभैरवपूजाविधिः । सुद्रादिशोधनविधिः । श्यामादिविद्यायाः कुम्भस्थापनादि-
विधिः । तत्त्वशुद्धिविधिः । तर्पणादिविधिश्च । इति ॥

No. 141. तर्कप्रदीपः, By रामचरिः. Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 188 ślokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nāihāṭī, Paṇḍita Haraprasād Cāstrī. Appearance old. Verso. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

यस्याः पादनखेन्दुरद्भुततमः संहारयत्यज्ञता-

ध्वान्नां तद्गतचेतसां विपयिणां तद्बन्धयत्यनारम् ।

तस्याः पादसरोरुचं परिणमंस्तर्कप्रदीपाकार्यं

ग्रन्थं रामचरिर्द्विजो वितनुते श्रीमान् सतां समुदे ॥

श्रोतमानां मते तत्र पदार्थाः षोडशैव हि ।

सप्रमाणः प्रमेयोऽथ संशयः सप्रयोजनः ॥ इत्यादि ।

End.

संसर्गाभाव एवात्र विविधः परिकीर्तितः ।

प्रागभावस्तथा ध्वंसोऽप्यत्यन्ताभाव एव च ॥

यस्य नाशः समुत्पन्ने प्रतियोगिनि जायते ।

प्रागभावः स विज्ञेयो ध्वंसो ध्वंसविवर्जितः ।

नित्याभावस्तु विज्ञेयोऽत्यन्ताभाव एव सः ॥

अत्यन्त्याभाव एवासौ चित्तप्रतियोगिकः ।

× × × × × ॥

Colophon. इति तर्कप्रदीपे पदार्थनिर्णयो नाम पञ्चमः ॥ ॐ ॥

विषयः । न्यायसम्मतानां षोडशपदार्थानामेकैकशो निरूपणम् ।

No. 142. तर्कभाषाभावाथर्थादीपिका, By गौरीकान्तभट्टाचार्य. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent, 876 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Roşadi vid Veltali, District, Dhākā, Paṇḍita Rāsamohana Sārbba-bhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

ॐ तत्सद्भिः प्रतिपादिताय
नित्याखिलेश्वाकृतिधीयुताय ।

लौलाघनश्यामकलेवराय

नमोऽस्तु तस्मै जगदीश्वराय ॥

उज्ज्वला तर्कभाषायामिदं भावार्थदीपिका ।

भट्टाचार्येण धीरेण गौरीकान्तेन तन्यते ॥

मातभारति चे शिरोमणिवन्द्योऽप्याख्यानसत्कोशज्ञैः

साङ्गहारतयैव केशवकृतिव्याख्यासु किं लज्जये ।

कर्पूरप्रचुरोजसत् खदिरयुक्त

... .. का नाम कृतिः ॥

इह खलु प्रेक्षावन्तो घन्याभिधेयप्रयोजनमनुसन्धानं प्रतीत्यैव तदध्ययनादौ प्रवर्तन्ते । तदुक्तसिद्ध्यर्थं सिद्धसम्बन्धं शोभुं शोता प्रवर्तते । शास्त्रादौ तेन यत्कथं सम्बन्धः सप्रयोजन इत्यतः प्रारिषितघन्ये प्रेक्षावत्प्रवृत्तये प्रयोजनाभिधेयसम्बन्धान् दर्शयन् शिष्यावधानाय तर्कभाषाप्रकाशनं प्रतिजानीते । बालोऽपीति । बाल इव बालः प्रकृतशास्त्रपरिभाषानभिज्ञ इत्यर्थः । अग्निमानवक इतिवत् शौणप्रयोगः अलसः दुर्बलभाष्यग्रन्थादि-शोधानुकूलभावार्थबलतरव्याख्या सामर्थ्यविकलः एवम्भूतोऽपि सन् यो जनोऽल्पेन श्रुतेनाध्ययनेन न्यायः प्रतिज्ञाचेतुर्दाहरणोपनयनिगमनात् पञ्चावयवसमुदायः तत्सम्बन्धीति न्यायः नीयन्ते निर्णयित्वेन अर्था अनेनेति व्युत्पत्त्या शास्त्रे तर्कविद्यायामिति यावत् । इत्यादि ।

End.

निमित्तत्वमिति तान्त्रिकव्यवहारात् असमवायिकारणभेदघटितत्वात् निमित्त-
कारणस्येति यावत् सत्यं किन्तु सामान्यसमवायिकारणलक्षणमिदं अतएव
कुलालानुरूप ... संयोगादेरपि लक्ष्यत्वमेव तेषामपि घटकुलालसंयोगादि-
रूपसंयोगजसंयोगासमवायिकारणत्वात् । एवमवयवागमादेरपि अवयवासम-
वायिकारणत्वात् । परन्तु ज्ञानादृष्टादेरात्मविशिष्टगुणस्य किञ्चित् कार्यम् ।
इत्यादि ।

Colophon.

खण्डितशेषत्वात् परिसमाप्तिलक्षकं वाक्यं नास्ति ॥

विषयः । केशवमिश्रकृततर्कभाषाया व्याख्यानम् । दूषितस्थानेन धन्यकारेण तत्रभवान्
शिरोमणिः केशवमिश्रश्च ॥

No. 143. तर्कसंग्रहचन्द्रिका . Substance, country-made paper, 18×2
inches. Folia, 54. Lines, 8 on a page. Extent, 2,592 ślokaś. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupur viś Vāṅkūrā, Ṣri
Rūprām Bhaṭṭācāryya, Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

(खण्डितत्वात् प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन तृतीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम्)
विशेषणं द्विविधं भिन्नमभिन्नस्येति भिन्नं यथा घटस्य घटत्वं अभिन्नं यथा
घटस्य घट एव । घटस्य घटत्वं यथा ज्ञायमानं तस्य व्यावर्तकं तथा घटो-
ऽपि घटत्वेन ज्ञायमानः । इत्यादि ।

End.

वेदवाक्यजा बुद्धिः सर्व्वापि सर्व्ववाक्यजापि प्रमा यथा कर्तुर्वेदकर्तुर्मन्त्रेश्वर-
स्याप्तत्वात् तद्व्यक्तित्वजन्यत्वादित्यर्थः । लौकिकं वाक्यं यदनाप्तोक्तं तदप्रमाणं
तज्जनितबुद्धिरप्यप्रमा । बुद्धिप्रकरणमुपसंहरति निरूपितेति
... .. ॥

Colophon.

इति तर्कसंग्रहचन्द्रिकायां प्रमाणप्रकरणं समाप्तम् ॥ अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । आप्तवाक्याद्यैर्ना निरूपणादिमुखेन पदार्थोद्देशादिनिरूपणम् । द्रव्यलक्षणादि-
निरूपणम् । गुणलक्षणादिनिरूपणम् । अनुमानादिनिरूपणम् । उपमानादिनिरूपणम् ।
शब्दादिनिरूपणम् । प्रमाणादिनिरूपणम् ॥

No. 144. ताजिकसारः, By केशवभट्टः. Substance, country-made paper, 17×1 inches. Folia, 54. Lines, 4 on a page. Extent, 1,013 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Vikrampur, Bayārāgādi, Paṇḍita Rāmasundara Vidyāratna. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणपतये ।

श्रीरामस्य पदारविन्दयुगलं मलाय वागीश्वरं
 हेरम्बं तपनादिकं ग्रन्थं वदं यशोदास्तुतम् ।
 वक्ष्ये ताजिकसारमन्त्रसुगमं रम्यं सुबोधप्रदं
 नानाताजिकतो विलोक्य रचितं देवज्ञश्चर्यप्रदम् ॥
 यत्पूर्वार्जितमात्मदेहजनितं दैवं शुभं वाशुभं
 तत्सर्वं हि विपाकमेति नियते वर्षादिके निश्चितम् ।
 सर्वैः समस्तमव जन्मनि परं जनोः स्फुटं स्मरिभि-
 स्संज्ञात् तत्परिचिन्त्य वर्षचरितं वक्ष्ये फलं सुनिश्चितम् ॥
 यातो वर्षगणो हि जन्मसमयात् स्थाप्यश्चतुर्धा क्रमात्
 पञ्चाङ्गाग्निभिरिन्द्रियेन्दुभिरिन्द्रासैः खरामैर्हतः ।
 जन्माश्चगणनादिका + न युतः स्नादिष्टवर्षादिको
 यातोऽ + दिचयः स यो + निदिने यदुपन्यतः साधितः ॥ (?)
 इत्यादि ।

End.

लघुगणं श्रुपतीमिच्छन्नुनरेठ स्नाय्य × पोषीतयोः
 सौख्यं सेन्दुदग्निदुहम् युतिरिचोप्यस्यो च दृष्टो तथा ।
 देहस्नामिषु सौख्यदौ च विपरीतौ भावदुष्टप्रदा
 + + + गुणैः प्रकल्प + + तौ मासेऽव वेद्यं फलम् ॥ (?)

Colophon.

इति केशवभट्टविरचितताजिकोक्तवर्षफलपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । जातकनिरूपणम् ॥

No. 145. तान्त्रिकयात्रापद्धतिः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 45 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, District, Tripurā. Paṇḍita Rājacandra Sārbbabhauma. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

पार्वती परमा धन्या सदा शङ्करवक्त्रभा ।

उवाच नीलकण्ठं तं भक्त्या गद्गदया गिरा ॥

शृणु देव जगन्नाथ विशेषश्चैव शङ्कर ।

प्रमाणं ज्योतिषे ग्रन्थे याचायां वज्रकण्ठकम् ॥ इत्यादि ।

End.

पठित्वा च इमं श्लोकं गृहीत्वा रक्तचन्दनम् ।

प्रदेशिन्या जग क्षिपेदुत्तरपश्चिमे ॥

Colophon.

इति तान्त्रिकयाचापद्धतिः सप्ताष्टा ॥

विषयः । येषु येषु दिवसेषु नास्ति याचाविधिक्षेपः तेषु दिवसेषु केन केन तन्त्रोक्तविधिना याचा ग्रुभा भवेदिति निरूपणम् ।

No. 146. तारातन्त्रम् . Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent, 180 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāñthālpārā viś Naihāṭī, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवत्यै ।

कैलासशिखरे रम्ये देवदेवं मधेश्वरम् ।

पप्रच्छ भैरवी देवी शयनीये सुखोपिता ॥

पुरा यो कथितौ बुद्धवशिष्ठौ कुलभैरवौ ।

केन मन्त्रेण देवेश सिद्धौ तौ वद मे प्रभो ॥

इति शृष्टः स देवेशो भैरवो वाक्यमब्रवीत् ॥

श्रीभैरव उवाच ।

स एव परमो देवो बुद्धरूपी जनार्दनः ।

उग्रतारामहामन्त्रं पञ्चार्णं परिजप्य च ॥

सृष्ट्यादि-कर्म्मकर्ता च अञ्जरामरतां ययौ ।

वशिष्ठोऽथेनमाराध्य नक्षत्रलोकमागतः ॥ इत्यादि ।

End.

तारातन्त्रं चीनतन्त्रं कालीतन्त्रं गुरुदत्तम् ।

सर्व्वथा गोपनायैव शक्तिं वचःस्थलेऽर्पयेत् ॥

देयं शिष्याय शान्नाय साधकाय महात्मने ।
 विल्लासिने स्तनन्नाय गुह्यतन्त्राय सुवते ॥
 अन्यत् यत् तत्सर्वं गुह्यवद्भूतः ।
 विरुद्धवेदवादेऽपि श्रोतव्यं नात्र संशयः ॥

Colophon. इति भैरवभैरवीसम्बादे तारातन्त्रं समाप्तम् ॥

विषयः । बुद्धदेवाचरितप्रानःकृत्यादिनिरूपणम् । निविधपूजासु मानसिकयान्तिकपूजा-
 विधिनिरूपणम् । कुलाचारादिनिरूपणम् । पुरस्करणनिरूपणम् ।

No. 147. तारापूजापद्धतिः . (ताराभक्तिसुधारणवीया) Substance,
 palm-leaves, 20×2 inches. Folia, 36. Lines, 3 on a page. Extent, 492
 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Mayaman-
 siṃha, Ćerpūr, Bābu Haracandra Candhuri. Appearance, old. Prose.
 Incorrect.

Beginning. श्रीगुरवे नमः ॥ अथ तारापूजा । × × × ज्ञाताज्ञातस्वपापं स्मरन्
 विचारमुच्चार्य्य ।
 देवि त्वं प्राकृतं कर्म पापाकान्तमभूत्तम ।
 तन्निःसारय चित्ताग्रे पापं फट् फट् स्वाहा ॥ इत्यादि ।

End. निम्नाख्यं शिरशि धृत्वा मूलेन च पादोदकं मुक्त्वा भक्त्येव नैवेद्यादिकं
 दत्त्वा स्वयमपि सुहृद्भ्यान्वैः साङ्गं मुक्त्वा स्वात्मानं देवीरूपं ध्यात्वा यथासुखं
 किञ्चित्कालं विचरेत् ॥

Colophon. इति ताराभक्तिसुधारणवे पूजापद्धतिः समाप्ता ॥ शकाब्दाः । १६११ ।

विषयः । तारादेव्याः पूजाविधिः प्रयोगश्च ।

No. 148. तारारहस्यम्, By ब्रह्मानन्दः . Substance, country-made paper,
 12×4 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 1,440 ślokas.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1735. Place of deposit, Mayamansinpha,
 Nahāṭā, Paṇḍita Kāciṣvara Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse.
 Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तारिणे ।

तारां सारतरां त्रिलोकजननीं सर्वार्थसिद्धिप्रदां
 सर्वपाप्मां शमदां सदाशिवमयीं देविः सदा वन्दिताम् ।

नत्वा राजेसरोजे (?) सकलगुणमयीं तद्रक्ष्यं तनोति
ब्रह्मानन्दस्तनुभवस्तुतः साधकानां हिताय ॥ इत्यादि ।

End.

पञ्चरश्मिभयं मन्त्रं ब्रह्मदीक्षापदं ततः ।
मदीयत्रक्षरार्थं कुलाचारार्थमेव च ।
साङ्गत्यं मद्बचो बुद्ध्या गोपयित्वा तु साधयेत् ॥
यथास्ते कमला कृताञ्जलिपरा वीषाधरा शरदा
तारावाक्यमनुस्मरन् प्रियतमश्चोमावचः कारणम् ।

+ + + +
+ + + + ॥

Colophon.

इति श्रीब्रह्मानन्द-परमहंस-परिव्राजकावधूतविरचितं तारारक्ष्यं समाप्तम् ।
श्राव १७२५ ॥

विषयः । प्रातःकृत्य-सन्ध्याकृत्यमन्त्रोद्गारादीनां निरूपणम् । शिवलिङ्गपूजादिनिरूपणम् ।
पूजास्त्रीमादिनिरूपणम् । तत्त्वादिरक्ष्यनिरूपणम् । पुरश्चरणादिनिरूपणम् । एकजटास्त्रीच-
क्रवचादिकथनम् ।

No. 149. तारिख्यष्टकम्, By रामजय. Substance, country-made paper,
17×2½ inches. Folia, 1. Lines, 6 on a page. Extent, 19½ ślokaś. Char-
acter, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Paṇḍita Candra-
kānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमस्तारिख्ये ।

चण्डमुण्डमुण्डरक्तपानतोषकारिणी
मा कुण्डल नाम मातराश्च दैत्यनाशिनी ।
मय्यसृष्टभीतिदानमव ते च किं फलं
किङ्करे च तारिणीति मा कुण्डल निष्फलम् ॥ १ ॥
घोरवैरिनाशचेष्टया च सर्वैरलिखी
धर्मवर्मादर्शनेन सर्वपापनाशिनी ।
आहवे च भैरवीति नाम ते च भीरकं
किङ्करे च तारिणीति मा कुण्डल निष्फलम् ॥ २ ॥ इत्यादि ।

End.

त्वद्गतस्य रोगशोकभीतिनाशकारिणी
तत्कथं न मे भवानि दुर्गतौघनाशिनी ।

लब्धयामयीति नाम मे कथञ्च निर्दयं
 किङ्करे च तारिणीति सा कुर्वन् निष्फलम् ॥ ८ ॥
 तारिण्यष्टकमेतदिह यो भक्त्या पठेत् प्रत्यक्षं
 स श्रीरामजयेन रचितं विप्रेण दुःखापहम् ।
 संसारे स पुनर्न पतितो लोको भवेत् सागरे
 तस्याभीष्टसमस्तमिह वै मोक्षश्च पारमिकम् ॥ ९ ॥

विषयः । शिवव्याजेन तारिण्या माहात्म्यादिकीर्तनम् ।

No. 150. तिथितत्त्वटीका, By काशीनाथतर्कालङ्कारः. Substance, country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,155 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pharidpur, Nāḍiyā. Paṇḍita Çaçibhuṣaṇa Smṛitiratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो रघुनन्दाय ।

काशीनाथं प्रणम्याथ श्रीकाशीनाथधीमता ।
 क्रियते तिथितत्त्वलीयकूटाख्यं निरूपणम् ॥
 प्रणम्येति । प्रकर्षेण नत्वर्थः । नमस्कारश्च स्थापकपरोधकयापारः ।
 धात्वर्थतावच्छेदकफलश्च स्थापकपरो एव । रामस्य तद्वत्ताभावात् धात्वर्थता-
 वच्छेदकफलशालित्वं न स्यात् । इत्यादि ।

End.

पर्यनरदाक्षसु तत्तिथौ कार्यः एवं पर्यनरदाक्षप्रयुक्तविरावाशौचं व्यवहृत्य
 तदशौचान्ने हपोत्सर्गादिकं आश्रयादक्ष कर्तव्यम् । एवं पर्यनरदाक्षं विना
 न तत्रार्थं स्मृत इत्यवधारणात् सपिण्डानां विरावाशौचं मृच्छमरणानन्तरं
 सम्बन्धुराभ्यनरेऽपि सपिण्डानां तद्विधानात् । पर्यनरदाक्षे विरावाशौचमु
 सपिण्डमावापां इति श्रुलपाणिप्रभृतीनां मतं । चारुलताटीकाकृतद्व्युत-
 चक्रवर्तिमतस्तु दाक्षकस्यैव विरावाशौचं नान्येषामिति । अत्र द्वादशाब्दोत्तरं
 गमनतिथौ पर्यनरदाक्षे प्रतिभासे गमनसजातीयतिथौ प्रातिमासिकं कर्तव्य-
 मिति व्यवहारः पतितवत् कृष्णैकादश्यां अभावस्यायाम्ना कार्यमित्यनेन यत्र
 तत्र द्वादशाब्दोत्तरतिथौ गमनतिथिं विनापि पर्यनरदाक्षः
 कार्यः । यत्र गमनतिथिरपि विस्मृता तत्राषाढाद्यन्यतममासीय कृष्णैका-
 दशीसमावस्याम्ना आदाय द्वादशाब्दगणनया तदुत्तरं कृष्णैकादशीसमा-
 वस्याम्ना स्मृततिथिं मत्वा श्राद्धादिकं कार्यमिति ।

सामान्यकाण्डमन्त्रं सचसा प्रविष्टं
 नादिर्युतं सरभसिचविचित्रमानाम् ।
 वाक्पाठयं निजमवेक्ष्य बद्धप्रयत्ने-
 निबन्धमेव बुधा प्रयासः ॥ (?)
 सामान्यकाण्डं तिथितत्त्वखण्डं
 मष्टाण्डमध्ये + + + + मुखे ।
 + + + + + हतिनां प्रचण्डं
 शाखाप्रकाण्डं स्मृतिशास्त्रखण्डम् ॥

Colophon.

कर्कटाक्षरवेर्मानि खचन्द्रे गुणवाधरे ।
 वदनादिमचन्द्रेण लिखिता पुस्तिका मया ॥
 टीकेयं तिथितत्त्वस्य सामान्यकाण्डकस्य + ।
 + + + ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यलततिथितत्त्वस्य व्याख्यानम् ॥ (सामान्यकाण्डपर्यन्तम्)

No. 151. तिथिनिर्णयः, By रमापतिशर्मा. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{4}$ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,424 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1633. Place of deposit, Dhākā Hāḍiyā, viā Vaidyervāzār, Ūriyukta Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा लण्णपदद्वन्द्वं श्रीरमापतिशर्माणा ।
 क्रियते निर्णयस्तियेर्बालानां शुद्धबुद्धये ॥
 तत्र प्रायशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारम्भकत्वात् आदौ स एव निरूप्यते ।
 कायवाङ्मनोभी रचितं कर्म फलदाय समर्थमिति श्रुत्या त्रयाणामङ्गत्वमुक्तम् ।
 तत्र केन रूपेण कस्याङ्गत्वमित्यवाच मनसा सङ्कल्पयति वाचा अभिलपति
 कर्मणा चोपपादयतीति । सङ्कल्पयतीति अमुककामेन मया इदं कर्तव्य-
 मिति निश्चिनोति । वाचा वाक्येनाभिलपति मनसा निश्चितमर्थं तद्बोधक-
 पदैरभिधत्ते । कर्मणा कायव्यापारेण उपपादयति यथाविधि समापयती-
 त्यर्थः । सङ्कल्पयतीत्यादिषु विध्यर्थे लट् । ननु अमुककर्मार्थं करिष्ये इति

सङ्कल्पे कर्मपदेन साङ्गप्रधानमेव कर्माच्यते । तथाच किञ्चिदपि अङ्गं सङ्कल्पात् प्रागनाचरणीयं करिष्ये इति प्रतिज्ञाबाधापत्तेः । अथ कर्तव्याधिवासरूपदेवतावाचनादौ का गतिः न च तच्चाङ्गत्वमिति वाच्यं तस्य प्रधानोपकारकत्वाभावे स्वातन्त्र्येण फलवत्त्वाभावेन तत्करणस्य वैशर्ण्यापातात् उच्यते तच्चाङ्गपदेन प्रधानप्रयोगान्तर्गतमङ्गमुच्यते । ज्ञानसन्ध्या-शिखावन्धनादेर्न प्रधानान्तर्गतत्वं $\times \times$ विशिष्टशिखावन्धनस्याऽऽविनाशित्वनादृष्टद्वारा अङ्गत्वम् । पूर्वदिनकर्तव्यदेवतावाचनादिवारणाय प्रधानेत्यादि । प्रधानान्तर्गतत्वञ्च प्रधानकालकर्तव्यत्वेन वेदबोधितत्वम् । प्रधानकालस्य सङ्कल्पावधिकर्मसमाप्तिपर्यन्तो घाच्छाः । न च शिखावन्धनस्यादृष्टजनकत्वे तदपूर्वमेव प्रधानपूर्वसिद्धौ कर्मकाले मुक्तशिखस्यापि कर्म साङ्गं भवत्विति वाच्यं तदानीं शिखामोचनेन पूर्व्यापूर्वनाशात् । इत्यादि ।

End.

ॐ अद्याक्षयलतीयायां गङ्गातीरे सर्वदानसर्वयज्ञसर्वतीर्थे सर्वतपोजन्म-फलसङ्कलपुण्यफलप्राप्ति-सूर्य्यकोटिप्रतीकाशदिव्यस्त्रीकोटिसंयुतदिव्यरत्न..... विचित्रवज्रविमान काक्षयकालस्यापि-स्वपिण्डगणसहित-स्वस्त्रीद्वन्द्व-दातव्यधामभूप ब्रह्मभोगोपभोगपूर्वकयोगि-कुलजन्माणिमादिगुणगुण परमब्रह्मलोककाम इमं धामं विष्णुदैवतमित्यादि तथाच ब्राह्मे ।

सर्वदानानि नियमा यमाश्चैव तपांसि च ।
यज्ञो दानं तथा जप्यं आदन्तु सुरपूजनम् ।
गङ्गायान्तु कृतं पापं कोटिकोटिगुणं भवेत् ॥

Colophon.

इति श्रीरमापतिसिद्धान्तविरचितं दानाधिकार $\times \times$ समाप्तम् ॥
रामचित्रतुचन्द्रमिते च शक्ते
नत्वा भवानीचरणारविन्दम् ।
आषाढमासस्य सितानवम्या-
मलेखि यत्ना शर्मा ॥

श्रीकृष्णाय नमः ।

भद्रशुक्लकटीघीव रघुमुखः ।
यत्नेन लिखिता चेयं पुत्रवत् परिपालयेत् ॥
श्रीमद्गुरवे नमः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ ॐ सुरसत्ये नमः ॥

विषयः । सङ्कल्पनिरूपणम् । मूलमासनिरूपणम् । वैदिककर्मास्तु मासोक्तेखविधानम् ।
 उपवासविधिः । सन्ध्याविधिः । निषेधपर्युदासविवेचनम् । विकल्पविवेचनम् । युग्मादिविवेचनम् ।
 सायाह्नादिकालनिर्णयः । आपराह्निकवाजकालकथनम् । निमित्तोक्ते खे विधिनिरूपणम् ।
 जन्मतिथिव्यवस्थानिर्णयः । शुद्धस्नानुपनोतस्य च पौराणिकमन्त्रपाठनिषेधकथनम् । प्रति-
 पदादितिथिनिरूपणम् । तत्र कुम्भाषादिभक्षणनिषेधकथनम् । अथ द्वितीयानिरूपणम् । तत्र
 रथद्वितीयाया आह्वद्वितीयायाश्च निर्णयः । अथ तृतीयानिरूपणम् । अथ चतुर्थानिरूपणम् ।
 तत्र नष्टचन्द्रनिरूपणम् । अथ पञ्चमीनिरूपणम् । तत्र नागपञ्चमी-श्रीपञ्चमीनिर्णयः । अथ
 षष्ठीनिरूपणम् । तत्र अरण्यघटी-स्कन्दघटीनिरूपणम् । एवं सप्तम्यादितिथीनां तत्तन्निधि-
 विशेषप्रतानाश्च निर्णयः । अथ यजमानस्याशौचे पुरोहितेनैव तत्कार्यमिति व्यवस्थादिनिरू-
 पणम् । आबोधनात् दक्षिणान्तपर्यन्तं दुर्गोत्सवे तत्तन्निधिकर्तव्यादिनिर्णयः । अथ मत्स्यादि-
 त्यागफलकथनम् । शरिग्रयनव्यवस्थाकथनम् । अघोरचतुर्दश्यादिव्रतनिर्णयः । कालिकापूजा-
 शिवरात्रिव्यवस्थाकथनम् । कोजागरकृत्यकथनम् । दोलायात्राव्यवस्थाकथनम् । रविसंक्रमण-
 राविसंक्रमण-सन्ध्यासंक्रमणानां निर्णयः । संक्रमणे निषिद्धविहितोभयरूपकर्माणां निर्णयः ।
 कार्तिककृत्यनिरूपणम् । कार्तिकमाघादिमासे प्रातःस्नानविधिः । घञ्घणे पार्वण्यविधिक-
 आहविधिकथनम् । अमावस्याकृत्यनिरूपणम् । अश्वयुक्तकृत्यपक्षत्राज-तिलतर्पण-उल्कादान-
 लक्ष्मीपूजादिकथनम् । अर्द्धादययोगनिरूपणम् । मन्वन्तरानिरूपणम् । भूम्यादिदानाधिकार-
 कथनमेति ॥

No. 152. तिथिविवेकः, By शूलपाणिः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 168 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1723. Place of deposit, Bhāṭpādā, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ परमदेवतायै नमः ।

वचनद्वैधसंज्ञातसंशयच्छिहुरः सताम् ।

तनोतु मुदमत्युर्बेर्द्विषण्डतिथिनिर्णयः ॥

प्रतिपदादितिथिविशेषविहितानां स्नानदानादिकर्माणामखण्डतिथौ निःसंशय-
 मनुष्ठानम् । यदा तु वृद्धिश्चादिना दिनद्वयेऽपि तत्तन्निधिप्राप्तिसदा कुत्र
 क्रियते इति संशये कथं निर्णयः तत्र संवत्सरप्रदीपः ।

सा तिथिस्तद्विचाराच्च यस्यामभ्युदितो रविः ।

तथा कर्माणि कुर्वीत ज्ञासृष्टौ न कारणम् ॥ इत्यादि ।

End.

अस्मिन् गते चन्द्रे यथा वायुपुराणम् ।
 दिवाराचौ व्रतं यच्च एकमेव तिथौ यथा ।
 तस्यामुभयगामिन्यामाचरेत् व्रतं व्रतौ ॥
 तेन प्रतिपद्युक्तापि द्वितीया कर्माथं दिवाराचौ च लभ्यते तदा न युग्मा-
 दरः कार्यः । द्वितीया तृतीया युग्मदिने द्वितीयाकालस्याभावादित्यर्थः ॥

Colophon.

इति साङ्गिहयान महासप्तोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचित-तिथिविवेकः
 समाप्तः ॥ शकाब्दाः । १०२३ ॥

विषयः । तिथिविशेषे कार्यविशेषाणां निरूपणम् । तिथिद्वयप्राप्तकर्मनिकराणां कर्तव्य-
 कालादिनिरूपणम् ।

No. 153. तीर्थतत्त्वं, By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made
 paper, 18 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 432 ślokas.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāḍari, Mayaman-
 sipha, Paṇḍita Rāmakamala Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable.
 Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कालिकायै ।

प्रथम्य सविदानन्दं रामं कामदमीश्वरम् ।
 स्मृतितत्त्वे तीर्थतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥
 अथ यावाविधिः । प्रथमं तीर्थयात्रा । पूर्वदिने संयतो भूत्वा यात्रादिने
 तीर्थयात्रानिमित्तकं बडसर्पिःसमन्वितं दक्षिणाङ्कं विधाय पार्श्वद्वाराङ्कं कृत्वा
 गृह्णादुयात्रा कर्त्तव्या ॥ इत्यादि ।

End.

षष्ठमोचनं तीर्थं + + + + + यमुनाया उत्तरकूले षष्ठमोचनस्थाने
 पिबुषमोचनपूर्वकामृतत्वप्राप्तिः फलम् । यत्र यत्र यदुदुफलमुद्दिष्टं तत्र
 तत्तत्फलकामः कर्म कुर्यात् । ततः स्वदेशगमने सति सत्कर्त्तव्यं तत्प्रागेव
 लिखितमिति ॥

Colophon.

इति वन्द्यघटीय-चरित्रभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं तीर्थ-
 प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । तीर्थयात्रादिनिरूपणमुखेन गयावाराणस्यादितीर्थकर्त्तव्यकर्मनिचयप्रयोगादि-
 निरूपणम् ॥

No. 154. तुलापुस्तकदानपद्धतिः, By नारायणभट्टः. Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 1,102 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Benares. Paṇḍita Bindhhyāṣvarīprasāda Dube. Appearance, very old. Prose and verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

विद्येशवाण्यौ रघुनाथतातौ

प्रथम्य रामेश्वरभट्टसूनुः ।

नारायणभट्टसूनुते विचार्य

तुलामहादानविधिप्रयोगः ॥ इत्यादि ।

End.

ततः पूतेनानेन तुलापुस्तकदानेन परमेश्वरः प्रीयतामितीश्वर + + + +

मन्त्राशिषौ गृह्येला तान् सानुनयं विदुष्य + + + भुञ्जीतेति ।

Colophon.

इति श्रीमद्भिद्रमुकुटभाषिण्य-श्रीरामेश्वरभट्टसूनु-नारायणभट्टकृता तुलापुस्तकदानपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । तुलापुस्तकदाने विधिव्यवस्थादिकथनं तत्प्रयोगश्च ।

No. 155. त्रिकूटारहस्यम् । Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 65. Lines, 9 on a page. Extent, 2,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mājpadā, Vikramapura, District Dhākā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीभैरव्यै नमः ।

अथ त्रिकूटारहस्यम् । तत्र सूर्यपञ्चमे पूजापद्धतिलिख्यते । स्यर्गादधे विधिवत्प्राधकः स्वात्मा धरण्यां यन्त्रं सिन्दूरेण रक्तचन्दनेन वा विलिख्य स यथा ।

त्रिकोणं विन्दुसंयुक्तमष्टकोणं महेश्वरि ।

हस्तमष्टदलं देवि भूगृहेषोपशोभितम् ॥

इति विलिख्य आसनशुद्धिमाह्वान्यासं विधाय षष्ठ्यादिन्यासं कुर्यात् ।

अस्य सूर्यपञ्चपूजामन्त्रस्य सदाशिवशक्तिः पंक्तिचन्दः श्रीभैरवो देवता वाग्भवबीजं तार्तीयशक्तिं कामराजकौलिकं धर्मार्थकाममोक्षार्थं पूजायां विनियोगः । इत्यादि ।

End.

सर्वधर्मेषु यद्धर्मं सर्वशस्त्रेषु यत्फलम् ।
 सर्ववेदेषु प्रीक्षेयु यत्फलं परिकीर्तितम् ॥
 तत्पुण्यं कोटिगुणितं सलज्जसा लभेन्नरः ।
 सुखी भवेच्च वलवान् पुत्रवान् सर्वसम्पदः ॥
 देवान्ते परमं स्थानं यत् सुरैरपि दुर्लभम् ।
 स यास्यति न सन्देहः सारवाजप्रकीर्तनात् ॥

Colophon.

इति विक्रुटारक्षसो महाविपुरसुन्दरीसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । (आदर्शोपमाद्यन्तर्धान इति विज्ञेयम् ।) अत्र प्रथमं स्वर्यप्रक्षणाकालीनपूजा-
 पद्धतिः । एवं चन्द्रोपरागे पूजाविधिः । भूमिकम्पादौ पूजाविधिः । अथ चैवमासादौ नव-
 रात्रपूजाविधिः । आश्विने नवरात्रपूजाविधिः । कन्यासंक्रान्तौ पूजाविधिः । अथ सप्तमनादि-
 विधिः । दौषदानविधिः । शक्तिपूजाविधिः । अथ श्रीविद्याया मन्त्रोद्धारदिकथनम् । तद्वा-
 नादिकथनम् । विक्रुटानिरूपणम् । तत्र पुरस्करणविधिः । कुलाचारविधिः । वामाचार-
 विधिः । कामेश्वरमन्त्रोद्धारदिकथनम् । तस्य विक्रुटोद्धारविधिः । विक्रुटाया नित्यपूजा-
 विधिः । विक्रुटागायत्रीकथनम् । अथ समयपूजानिरूपणम् । अथ पञ्चरत्नेश्वरीविद्याकथनम् ।
 अथ वलपञ्जरकवचकथनम् । शिन्नामणिकवचकथनम् । जगन्नाथकवचकथनम् । जगदीश-
 कवचकथनम् । कामिककवचकथनम् । अक्षरनामकवचकथनम् । विजयनामकवचकथनम् ।
 पैलौक्यभूषणनामकवचकथनम् । विष्णुनामकवचकथनम् । सर्वार्थसाधकनामकवचकथनम् । सर्व-
 सिद्धिप्रदानामकवचकथनम् । वैरिनाशनकवचकथनम् । विजयकवचकथनम् । विषापक्षकवच-
 कथनम् । शक्तिसाधनकवचकथनम् । विक्रुटान्तस्थ स्रग्द्वे संस्थापनफलकथनम् । अथ महा-
 शक्तिन्यासकथनम् । कामराजमन्त्रकथनम् । श्रीविद्यापूजापद्धतिः । तत्र उपसोमादिविधिः ।
 अथ काम्यसोमद्रव्यादिकथनम् । अथ श्रीचक्रमाहात्म्यादिकथनम् । पञ्चमीसत्वरजकथनम् ।
 मकरन्दसत्वरजकथनम् । श्रीचक्रसोभाग्यकवचकथनम् । विपुरसुन्दरीसहस्रनामकथनम् ।

No. 156. विपुरान्तकप्रिवपूजा । Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 47 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭihālī, District Mayamansingha, Paṇḍita Jagaccandra Smṛtipāñcānana. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । पार्वत्युवाच ।
 वद ईशान सर्वज्ञ सर्वतत्त्वविदांवर ।
 महारोगे महादुःखे महादारिद्र्यशङ्कटे ॥

नानायाधिगते वापि नानापीडादिशङ्कटे ।
 राज्यनाशे राजभवे कारामारगते पुनः ॥
 राज्ञः गुप्ते च देवेश तथाच घटपौडिते ।
 केनोपायेन तं नाथ मुच्यते यद् शङ्कर ॥

End. सर्व्वाणि सितां कमले स्तभते नाच संग्रथः । (?)
 सत्यं सत्यं मर्देशानि मम वाक्यं सृष्टा नच ॥

Colophon. इति लिङ्गाचनतन्त्रे विपुरान्तकशिवपूजा समाप्ता ।

विषयः । विपुरान्तकशिवपूजाविधिसात्प्रयोगश्च ।

No. 157. विपुरासारसमुच्चयः. By भट्टनागः. Substance, country-made paper, 14 x 2½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent, 198 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṇṭhālpādā, Post office Naihāṭī, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो मौद्गिल्यै ।

प्रज्ञः प्राचीनवर्धिःप्रमुखसुरवरालोककोटीरकोटि-
 स्त्रिष्टस्येन्द्रनीलामलमपि मधुप ।
 श्रीपादाश्लोकयुग्मं नखमुखविलसद्भस्मिकिञ्जल्कपुञ्जम्
 सिञ्चन्मञ्जीरचंसीमुखरितमनिशं मङ्गलंवी भवान्याः ॥
 भक्त्या गुरोर्भवपथोनिधिपारहेतुम्
 श्रीपादपद्मसङ्करेणुकणान् प्रणम्य ।
 लम्बोदरश्च कथयामि गुरुपदिष्ट-
 माराधनक्रममर्चं कुलनाथिकायाः ॥

End. उर्वोभूतशिरोरुजानुवरयोर्मुक्तांश्च भीमालतीन्
 भौतीशेन निशाकराजंसंचित्वेनाभ्यर्चयेत् साधकः ।
 प्रियङ्गुश्यामाङ्गं परिकल्पितपाणिं मणिमयो-
 लसद्भूषणपौडं द्विरदवरसाधिष्ठिततनुम् ॥ ० ॥

Colophon. इति भट्टनागविरचिते विपुरासारसमुच्चयेऽष्टमः पटलः ॥

विषयः । अथ प्रथमं विपुलानिर्गुणरूपम् । ततो न्यासादिनिरूपणम् । नाडादि-
निरूपणम् । नाडादिस्थितिनिरूपणम् । वैपुल्यन्तादिनिरूपणश्चेति ।

No. 158. दक्षिणकालिकास्तवः । Substance, country-made paper, 13×1 inches. Folia, 2. Lines, 2 on a page. Extent, 12 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa, District Tripurā. Bābu Kedāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

अथ श्रामास्तवः ।

महामेघप्रभां घोरां बालार्कलोचनवधाम् ।

नृमुण्डमालिनीं वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥ इत्यादि ।

End.

सुनीन्द्रैः पूजितामाद्यां सर्वदेवैर्नमस्कृताम् ।

सर्व्याशापूरणीं वन्दे देवीं दक्षिणकालिकाम् ॥

इति स्तोत्रं पठेत् यो हि सर्वबाष्पाफलप्रदाम् ।

तस्य मेहे रमेष्टकीः सर्वत्र विजयी भवेत् ॥

Colophon.

इत्येकवीरकल्पे दक्षिणकालिकास्तवः समाप्तः ।

No. 159. दक्षिणकालिकास्वरूपाख्यस्तोत्रराजपञ्चाचारटीका । Substance, country-made paper, 11×3½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 500 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1781. Place of deposit. Bhātpāḍā 24-Parganas, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa. Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ॥

कालीं कालचरां परात्परतरां विश्वधरां श्रीधरां

पूर्वां नन्दपरां पराभयकरां ब्रह्माण्डभाण्डोदराम् ।

कालीनाथसुदम्बासनकरां स्वर्गापवर्गप्रदां

चन्द्राकां प्रविनिन्द्यदीपनधरां सर्वश्रयामाश्रये ॥

प्रणम्य जगदीशानं कृष्णनाथं शिवं गुहम् ।

टीकैयं सुखबोधाय सदम्बछेन तन्यते ॥

अथ श्रीमदक्षिणकालिकायाः परमकारुणिक-श्रीमन्महाकालविरचित-कर्पूर-

मित्यादिस्वरूपाख्यस्तोत्रस्य वामाचारविरचित-नानायाख्यासत्त्वेऽपि दिव्यवीर-

मयो भावः कलौ नास्ति कदाचन । इत्यादि ।

End. एवं स केलिकलया खेलया प्रतिजनुः प्रतिजन्मनि भक्तो भवति । स च चिरं चिरकाशं जीवन्मुक्तो भवति । एतत् श्लोकद्वयसम्बन्धं यत् यत् फलं तत् साधकस्योत्तरोत्तरनिष्ठाभेदेनोत्तरोत्तरं बोध्यमिति तात्पर्यार्थः ॥

Colophon. इति श्रीमन्महाकालविरचित-श्रीमद्दक्षिणकालिकास्तोत्रपाद्यसोवराजपद्या-
चारविहितटीका समाप्ता ॥ ० ॥ शकाब्दाः । १७८१ ।

विषयः । कर्पूरादिस्तोत्रनाम्ना प्रसिद्धस्य कालिकासूक्तपाद्यस्तोत्रस्य पञ्चाचारविहितता
 व्याख्या ॥

No. 160. दत्तकतत्त्वनिर्णयः. By हरिनाथमिश्रः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 234 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Varasikurā, District Mayamansingha, Paṇḍita Jayanātha Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

सन्नियस्य शिवस्य शिवस्य पदं

पदमस्तसमस्तनशस्तपदम् ।

प्रणिपत्य विगत्य विशेषपद-

नवनपत्यमपत्यविशेषविधिम् ॥

वक्तुं श्रीहरिनाथशर्मा इह अन्ये प्रहृतिः सता-

सामोदाय विज्ञाय मत्सुरमिदं श्रोष्यन्निधौरायत । (?)

अन्यं दत्तकतत्त्वनिर्णयमिमं शुद्धिः सुलक्ष्णा तथा

मान्नेयस्य धनद्वयेन विदिता शुद्धिर्यथा मानवैः ॥

न कार्यं मातृस्य परमलूतिनो ग्रन्थविषये

कृपापाशावारा भवत भवतः प्रार्थय इदम् ।

न दूष्यं वै दूष्यं निजमपि च यत् कृतसितवचः

... .. सम भवतु मोदाय भवताम् ॥

तत्र मरौचिः ।

अनपत्यस्य लोकेऽग्निं गतिः काच न विद्यते ।

तस्मात् तेन प्रकर्तव्यः पुनः प्रतिनिधिः सदा ॥

यवश्च कन्याया अपि अपत्यत्वात् तत्सत्त्वेऽपत्यसामान्याभावरूपानपत्यता
विरहान् । इत्यादि ।

End. स पिलभ्यः पिता दद्यात् सुतसंस्कारकर्मसु ।
 पिण्डानोद्वचनात् तेषां तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥ (?)
 पिता कृत्यात् तदन्यो वा तस्याभावेऽपि तत्क्रमात् ॥
 इति वचनाभ्यां ह्यतपिलकौरसपुत्रस्येव संस्कार्यक्रमेण सपिण्डादिभिः
 कर्तव्या इति ।
 विद्वजं गुरुवाक्यस्य यदत्र भाषितं मया ।
 तत् स्मृत्यं धर्मैरेव दत्ततत्त्वबुभुक्षुमया ॥

Colophon. इति चरिनाथमिश्रविरचितो दत्तकदीधितिः समाप्तः ।

विषयः । दत्तकविध्यादिनिरूपणमुखेन तदुपपत्तिविध्यादिनिरूपणम् ।

No. 161. दत्तकदीधितिः. By धनन्तभट्टः. Substance, country-made paper, 19×4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 351 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihābi, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 श्रुतिस्मृतिपुराणादिमीमांसान्यायविष्कारम् ।
 विचार्यमानमभट्टेन क्रियते दत्तदीधितिः ॥
 तत्रादौ दत्तकप्राप्ताप्राप्तालविवेचनम् । इत्यादि ।

End. ततश्च प्रतिपद्यीत्वा उपनयनानासंस्कृतस्यौरससमानांशभागित्वं दत्तकस्य
 तत्कल्लकसकलतदनासंस्काररहितस्य तु विवाहमाचधनल्लाभो नान्यधन-
 लाभः । सत्यौरसे कतिपयसंस्कारलाभे चतुर्थांशल्लाभ इति व्यवस्था । इति
 दायादनिर्णयः । दत्तकपुत्राणामपि स्त्रीकार उक्तविधिना कार्यः । वक्ष्यामि
 पुत्रसंप्रदमित्यादिगतपुत्रपदस्य पुमान् पुत्र इत्यादिविवक्षाभावात् इति-
 ष्टासपुराणेषु कन्यादत्तकौत्सेषु पत्न्याभावे सा रिक्त्यां लभते दुहितृत्वादिति
 शिवम् ।

सतां सन्तोषसिद्ध्यर्थमिति दत्तकदीधितिः ।
 अकार्य्यनमभट्टेन तेन तस्य मुदेऽस्तु सा ॥

Colophon. इति मन्नासहोपाध्याय श्रीमदनन्तभट्टविरचिता दत्तकदीधितिः सम्पूर्णा ।
 * श्रीरस्तु मयि लेखके ॥

विषयः। अत्र प्रथमं दत्तकपाद्यायाश्चलादिविचारः । ततो दत्तकपद्धत्यागक्षोमादिनिर्णयः ।
दत्तकानां विवाहाद्युपयोगिगोषादिनिर्णयः । दत्तकसापिण्यविवेचनम् । धनविभागनिर्णयश्च ॥

No. 162. दत्तकोज्ज्वलः. By बर्द्धमानः. Substance, country-made paper, 20×3 inches. Folia, 7. Lines, 5 on a page. Extent, 408 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit Naihāṭi, Paṇḍita Hara-prasāda Ćāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

निधाय हृदये कालौचरणं सर्वसिद्धिदम् ।

विप्रशौचैर्बर्द्धमानेन क्रियते दत्तकोज्ज्वलः ॥

मन्वादिवाक्यमाख्याय परस्परविरोधिनाम् ।

विदुषां संशयक्षिप्तैः सिद्धान्तोऽत्र प्रकाशयते ॥

इह यद्यपि प्रथमपुत्रोत्पादनेनैव पित्राणामव्ययत्वं मन्वादिभिरभिहितं तथापि
तत्पुत्रमरणे प्रपौत्रपर्यन्तरहितस्याजातपुत्रस्य च पिण्डोदकक्रियास्यार्थं पुनः
पुत्रकरणमावश्यकं यदाह मनुः । इत्यादि ।

End.

दत्तकस्य उपरितनपुत्रपञ्चयसन्नातिजनने मरणे वा विराचाशौचमिति ।
दत्तकस्य जनककुले सम्बन्धाभावतया अशौचं नास्तीति । सगोत्रदत्तकस्य
प्रपौत्रकुले सम्पूर्णशौचमिति कथितम् । दत्तकपुत्रस्य क्षौरसतया सम्पूर्ण-
शौचं पार्ष्ण्याधिकारित्वञ्च इति । दत्तकस्य पुनरत्यग्नप्रपौत्रक्षौरसेन सार्धं
श्वश्रवयस्यैकाग्रभागिलमिति । दत्तकस्य पुनरत्यग्नप्रपौत्रक्षौरसेन सार्धं समा-
गिलमित्यपि कथितम् ।

Colophon.

इति मध्वामहोपाध्याय-श्रीवर्द्धमानकृत-दत्तकोज्ज्वलः समाप्तः ॥ श्रीगुरवे नमः ।

विषयः। दत्तकपद्धणविध्यादयः संक्षेपेण प्रकाशिताः । तन्मतभेदाश्च प्रदर्शिताः ।
क्षौरसपुत्रेण सार्धं दत्तकस्य धनविभागस्य सम्यक् विचार्य विवेचितः ।

No. 163. दानकौमुदी, (क्रियाकौमुदीयश्लोकाः) . By गोविन्दानन्दकविकङ्क-
णाचार्यः. Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 119.
Lines, 5 on a page. Extent, 2,231 ślokas. Character, Bengali. Date,
Sx. 1533. Place of deposit, District Vāñkuḍā, Viṣṇupura, Rāmavallabha
Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपञ्चयं नास्ति तेन चतुर्थपञ्चप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)

इन्दोगस्तु कइदं कष्मा अदात् कामः कामायादात् कामो दाता कामः
प्रतिगृह्णीता कर्म समुद्रमाविशत् कामेन त्वां प्रतिगृह्णामि कामैतत्ते इति
पठित्वा असुकद्रव्यं असुकदैवतमिति वदेत् । इदमत्र विचार्यते । मनसा
सङ्कल्पयति वाचाभिलपति कर्मणा चोपपादयतीति चारीतवचनादसुक-
कामनया मयेदमनुष्ठानमिति सङ्कल्पितस्य कर्मणो वाचाभिलापे कर्मणे
एकयुगवदवाहिन्यायेन फलस्याभिलापो दुर्निवारः । तथाच गीतमः ।

अनर्जानुकरं ज्ञत्वा सङ्कष्टं सतिलोदकम् ।

फलं समभिसन्धाय प्रदद्यात् अश्वयन्वितः ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ पूर्वाद्भ्यर्च्यत्यन्तं ॐ सप्तमे इत्यन्तं ॐ पुनस्तु इत्यन्तं स्वाधानेन मूलमन्त्रेण
च पूर्वाङ्कतिं समाप्य ब्रह्मदक्षिणां दत्त्वाग्निं विसर्जयेत् । ॐ समुद्रं गच्छ
स्वाहेतिमन्त्रेणाग्निं विसृजेत् । ॐ दिवं ते धूमो गच्छत्यन्तरिक्षं ष्योतिः
श्रथिवीं भस्मना शण स्वाहा इति त्रिं शीतलयेत् । इत्यग्निप्रस्कारविधिः ॥
अग्नेर्नामान्युक्तानि कपिलपञ्चरात्रे ।

लौकिके पावको अग्निः प्रथमः परिकीर्तितः ।

अग्निस्तु मावतो नाम गर्भाधानेऽभिधीयते ॥

पुंसयने चन्द्रनामा शुद्धात् (?) कर्मणि शोभनः ।

सीमन्ते मङ्गलो नाम प्रगल्भो जातकर्मणि ॥

नाम्नि वै पार्थिवो नाम प्राग्ने च शुचिस्तथा ।

सत्यनामाथ चूडायां ब्रह्मादेये समुद्भवः ॥

गोदाने सूर्य्यनामेति केशान्ते अग्निरुच्यते ।

वैश्वानरो विसर्गे तु विवाचे योजकः स्मृतः ॥

चतुर्थ्यान्तु शिखी नाम धृतिरग्निस्तथापरे ।

आवस्ये भवो ज्ञेयो वैश्वदेवे च पावकः ॥

पूर्वाङ्कत्यां ऋद्धो नाम शान्तिके वरदस्तथा ।

पौष्टिके वसुधैव क्रोधोऽग्निरभिचारिके ॥

प्राघस्थिते विधुस्यैव पाकयज्ञे ऊताशनः ।

देवानां हव्यवाचस्तु पितृणां कवयाचनः ॥

वश्वार्थे कामदो नाम वनदाचे तु स्तकः ।

कोष्ठे तु अवरोऽग्निस्तु क्रत्यादस्तके तथा ॥

समुद्रे बाङ्गो ह्यग्निः क्षये सम्मर्शको भवेत् ।
 लक्ष्मणे च वङ्गः स्यात् कोटिहोमे ऊताशनः ॥
 मत्स्यसूत्रप्रतिष्ठायां लोचितश्च प्रकीर्तितः ।
 वाङ्मयागे प्रजापतिः ॥
 जलाशयप्रतिष्ठायां वरुणः समुदाहृतः ।
 एतानि होमे नामानि ज्ञातव्यानि हविर्भुजः ॥
 आङ्गश्चैव होतव्यं यो यत्र विहितोऽनलः ॥
 गणपतिभट्टतनुको गोविन्दानन्दपण्डितः श्रीमान् ।
 समस्त सन्तोषार्थं सत्त्ववतां दानकौमुदीमेताम् ॥
 सर्वान्तर्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।
 श्वानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥ * ॥

Colophon.

इति गोविन्दानन्दकविकृष्णाचार्यविरचितायां क्रियाकौमुद्यां दानकौमुदी
 नाम द्वितीयो घासः समाप्तः ॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ शक १५९९
 मल्लान्द ८१८ ॥ * ॥

विषयः । विवाहादिप्रयोगादिनिरूपणम् । दानवाक्यविचारमुखेन दानविध्यादिनिरूपणम् । विचारमुखेन आद्यमासादिपदोपशेषार्थक्यादिकथनम् । रजतकाञ्चनधेनुदानादिविधि-
 प्रयोगादिनिरूपणम् । कूपजलाशयादिप्रतिष्ठादिप्रमाणप्रयोगनिरूपणम् । होमादिनिरूपणम् ।

No. 164. दानकौमुदी । Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent, 847 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāñkūḍā, Kuncokol, Bābu Yogindranātha Siṃha Deva. Appearance, old. Verse and prose. Incorrect.

Beginning.

नमो गोपीजनयज्ञभाय ।

श्वन्तः श्वेतयोज्ज्वला जलकषयाकीर्णपञ्चाङ्कुरा
 किञ्चित् पाठलिताक्षला रसिकतोत्सिक्ता पुरोडुष्यती ।
 राज्ञायाः पथि माधवेन मधुरव्याभुषितारोत्तरा
 राधायाः किञ्चकिञ्चित्सप्तवकिनी दृष्टिः कियं यः क्रियात् ॥
 अपि च ।

विभुरपि कलयन् सदाभिभुजिं
 मुषरपि गौरवचर्यया विह्वलिनः ।

सुकरपचितवज्रिमापि शुद्धो

जयति सुरद्विषि राधिकानुरागः ॥

नान्द्यन्ते खवधारः । खलमतिविस्मरण । समन्तादवलोक्य ज्ञान कथं
मदीयनान्दीचन्द्रिकासन्दीपितभावबन्धुरा नन्दीश्वरगिरिरूपत्यकार्या घूर्णते
सतां मण्डली । इत्यादि ।

End.

राधाकुण्डतटीकुटीरवसतिस्यक्तान्यकर्मा जनः

सेवामेव समस्तमव युवयोर्यः कर्तुमुत्कण्ठते ।

हन्दारण्यसम्विदो द्रुतपदस्त्रीङ्गाकटाक्षयुते

स्वर्पाक्षस्तारस्य माधवफणी तूष्णे विधेयस्तथा ॥

लयाः सत्पर्यमभ्युपगमन् । भगवति तथास्तु तदेष्टि प्रातिस्निकाभीष्टकृतो

यः प्रयास इति निष्क्रान्ताः सर्वे ॥

Colophon.

इति दानकेलिः कौमुदी नाम भाषिका समाप्ता ॥

कथिता सुमनःसुखादा यस्य निदेशेन भाषिकाव ।

मेघं तस्य मम प्रियसुहृदः कण्ठतटीं क्षणमलङ्कृतताम् ॥

गते मद्यशते (?) शके चन्द्रश्वरसमन्विते ।

नन्दीश्वरे निवसता भाषिकेयं विनिर्मिता ॥

विषयः । राधाकृष्णयोर्हन्दावनकुञ्जविचारादिवर्णनात्मकं दृश्यकाव्यमिदम् ॥

No. 165. दानसागरः. By वल्लालसेनः. Substance, country-made paper, 18x5 inches. Folia, 242. Lines, 9 on a page. Extent, 11,434 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Viçvakoṣa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

ये साक्षादवनीतल्लाम्बतभुजो वर्षाशमन्यायसां

येषां प्राणिषु निःक्षिपन्ति कृतिनः पाथेयमासुश्रिकम् ।

यदङ्गोपनताः पुनन्ति जगतीं पुष्पास्त्रिवेदीगिर

स्त्रोभ्यो निर्भरभक्तिसम्भ्रमनमन्मौलि द्विजेभ्यो नमः ॥

हन्दीभिश्चैकरन्ध्रेण श्रुतिनियमगुरुक्षवचारिवचर्या-

मर्यादागोचरैः कलिचकितसदाचारसञ्चारसीमा ।

सुदृप्त-स्वच्छवन्माद्देवपुत्रगुणाच्छिन्नसन्तानधारा-
 वर्धमुंक्तामरत्रौनिवास मदमालभूपर्णं सेनवंशः ॥ (?)
 तवालङ्कृत-सपेयः (?) स्थिरघनवायाभिरामः सतां
 स्वच्छन्दप्रणयोपभोगसुलभः कल्पद्रुमो जङ्गमः ।
 जेमनाः परिपल्यपङ्कजसरः सर्गस्य नैसर्गिके
 यद्गीतः स्वर्णैरदात्तमहिमा जेमनसेनोऽजनि ॥
 तदनुजविजयसेनः प्रादुरासीदरेन्द्रो
 दिशि विदिशि भजन्ते यस्य वीरध्वजत्वम् ।
 शिखरविनिक्षिताञ्चा वैजयन्तो यक्षन्तः
 प्रवृत्तिपरिगृहीताः प्रांशवो राजवंशाः ॥
 सर्व्याशाः परिपूरयन्नुपचितश्रीदानवारां घनै-
 रासारैरभिप्लुतनिर्मल्यशः शालेयभूमण्डलः ।
 दैन्योत्तापभृतामकालजलदः सर्व्योत्तरः क्षाभृतां
 शीवक्षालयपस्तनोऽजनि गुणाविर्भावगौडेश्वरः ॥
 वेदार्थस्मृतिचंपय्यादिपुत्रयः श्लाघ्यो वरेन्द्रीतले
 निस्तन्त्रोष्णलवौचिनाग्रनयनः सारपूतं व्रक्षणि । (?)
 षट्कर्मो भवदार्यशौलनिलयः प्रख्यातसत्यव्रतो
 हृषारिखि गोप्यतिर्नरपतेरस्मानिखजो गुरुः ॥
 आध्यातसकलपुराणस्मृतिसारः श्रवया गुरोरस्मात् ।
 कलिकल्पवो वदानं (?) दाननिबन्धुविधाकामोऽपि ॥
 दुरधिगमधर्मनिर्णयविषयाध्यवसायसंशयस्मितः ।
 नरपतिरयमारिभे व्राक्ष्णचरणारविन्दपरिचर्याम् ॥ इत्यादि ।

End.

अथ धान्याद्यपेक्षितं द्रव्यं विष्णवे देयम् । तद्याच विष्णवे दानाग्निहो-
 विष्णुधर्मोत्तरे ।

यत्किञ्चिदेव देवाय दद्याद्धक्तिचमन्वितः ।

तदेवालयमाप्नोति स्वर्गलोकश्च गच्छति ॥

Colophon.

इति मन्ताराजाधिराज निःशङ्कशङ्कर श्रीमद्वल्वालसेनदेवविरचिते श्रीदान-
 सागरे वासुदेवसम्प्रदानकदानावर्तः ॥

धर्मस्याभ्युदयाय नास्तिकपदोष्णेदाय जातः कलौ

श्रीकान्तोऽपि सरस्वतीपरिहतः प्रत्यक्षनारायणः ।

पादाभोजनिपणविश्वसुधासावाञ्चलक्ष्मीयुतः
 श्रीवल्गलनरेन्द्रो विजयते सद्गुणचिन्तामणिः ॥
 दाराणासरिरैत्य सन्मसपरित्यक्तान्नपानाशनै-
 र्यत्नौदौरितकाकुकातरगिरां प्राणेशभिवाञ्जलौ ।
 येनाच्छिद्य यशांसि दुर्जयजरदंशार्जितावेक्षणा-
 दौर्लौलादलितो रणे कश्चयया त्यक्तः स गौडेश्वरः ॥
 विद्वद्भिः शम्भुकामैः कलिकलुषमलच्छेदिनो दानधर्मा-
 नन्योन्यामर्षदोषप्रणिहितमतिभिस्तेर्नियुक्ता द्विजाष्टैः ।
 अस्वाक्षीदेनमेषां मतमनतिरम्यसम्यङ्निबन्धं
 सद्गुलालसेनामलकुलकुसुदामोदचन्द्रो नरेन्द्रः ॥
 तस्यैष कर्म नियताखिलजीवलोक-
 तापत्रयोपशमनः पुरुषोत्तमस्य ।
 (?) सुभेनापगतां कलिपङ्कनोदी
 श्रीदानसागरमयः पयसां प्रवाहः ॥
 यद्यद्विहितमैधिकं सुकृतिनां श्रेयो यदासुप्तिकं
 सत्यं तत्तदिच्छाश्रमेण सुलभं निर्णीय निःसंशयः ।
 श्रीवल्गलनरेन्द्रवर्णित मन्वलगं सव्यार्थद- (?)
 मेतं संप्रति दानसागरमविश्रयैकभाजो जनाः ॥

Colophon.

इति परमसाक्षेश्वरनिःशङ्कशङ्करवीमद्गुलालसेनदेवविरचितः श्रीदानसागरः
 समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । अथ प्रथमं ब्राह्मणप्रशंसा । दानप्रशंसा । पात्रप्रशंसा । ततो दानपात्रापात्र-
 निरूपणम् । सालिकराजसादिदानफलम् । दानकालादिनिरूपणम् । अथ तौर्धनिरूपणमुखेन
 तत्प्रशंसादिकथनम् । देयस्वरूपनिरूपणम् । दानापवादः । दानविधिः । नक्तपरिभाषा ।
 क्षीमपरिभाषा । द्रव्यगणपरिभाषा । मानपरिभाषा । तुलापुरुषादिनिरूपणम् । क्षिरण्यग्नौ
 मन्त्रादानादिनिरूपणम् । ब्रह्माण्डमन्त्रादानम् । गोसूक्ष्मदाननिरूपणम् । कामधेनुमन्त्रादानम् ।
 क्षिरण्यमन्त्रादानम् । अश्वरथदानम् । जेमक्षिरथमन्त्रादानम् । पञ्चलाङ्गलमन्त्रादानम् ।
 धरादानम् । विश्वचक्रमन्त्रादानम् । मन्त्राकल्पलतामन्त्रादाननिरूपणम् । रत्नधेनुमन्त्रादानम् ।
 मन्त्रभूतघटदानम् । प्रथमावर्त्ते एते विषयाः सन्ति । अथ द्वितीयावर्त्तप्रारम्भः । अथ च दश-
 प्रकारमेवदाननिरूपणम् । तृतीयावर्त्ते अलङ्कृतगवौदानादिनिरूपणम् । चतुर्थावर्त्ते अलङ्कृत-
 बद्धमवौदाननिरूपणम् । पञ्चमावर्त्ते अलङ्कृतवृषदानादिनिरूपणम् । षष्ठे गवाङ्गिकदाननि-

पणम् । सप्तमावर्त्ते भूमिदाननिरूपणम् । अष्टमे आसनदानम् । नवमे वारिदानप्रशंसा । दशमे तैजसदानादि । एकादशे जलपाचदानम् । द्वादशे अन्नदानादि । त्रयोदशे भक्ष्य-
दानम् । चतुर्दशे स्नानदानम् । पञ्चदशावर्त्ते द्यूतदानम् । षोडशसप्तदशयोः दक्षिणीर-
दानादि । अष्टादशो नविंशयोः मन्त्रदानादिनिरूपणम् । विंशैकविंशयोः मधुवनस्थितिदान-
निरूपणम् । द्वाविंशे अभयदानम् । २२ शे गन्धदानम् । २४ शे धूपदानम् । २५ शे अनु-
लेपनादिदाननिरूपणम् । २६ शे पुष्पदानम् । २७ शे वस्त्रदानम् । २८ शे यज्ञोपवीतदानम् ।
२९ शे सुवर्णदानम् । ३० शे रौप्यदानम् । ३१ शे दीपदानम् । ३२ शे पुराणदानम् ।
३३ शे कल्पदानम् । ३४ शे प्रैथदानम् । ३५ शे शस्त्रदानादयः । ३६ शे तिलदानम् ।
३७ शे द्रव्यदानादि । ३८ शे सम्भारदानम् । ३९ शे क्षत्राजिनदानम् । ४० शे कचदानम् ।
४१ शे पादुकादानम् । ४२ शे यानदाननिरूपणम् । ४३ शे विचलारिगन्धर्वानां गजदानादि-
निरूपणम् । ४४ शे मच्छिषदाननिरूपणम् । ४५ शे आरोग्यदानम् । ४६ शे अभयदानम् । ४७ शे
मासोपलक्षितनियतदानम् । ४८ शे अनियततिथिदानम् । ४९ शे नक्षत्रादिदाननिरूपणम् ।
५० शे मासव्याप्तिदानम् । ५१ शे संज्ञानिदानादिनिरूपणम् । ५२ शे वस्तुने दाननिरूपणम् । ५३ शे
प्रकीर्णदानादिनिरूपणम् । ५४ शे सामान्यदेवतासम्प्रदानकदानादि । ५५ शे स्वर्यसम्प्रदानक-
दानादि । ५६ शे मन्त्रसम्प्रदानकदानादि । ५७ शे वास्तुदेवसम्प्रदानकदानादिनिरूपणमिति ।

No. 166. दायकारिका. By मोहनचन्द्रवाचस्पतिः. Substance, country-
made paper, 20×4 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 19
plokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura, Ichhāpurāgrāma, Paṇḍita Vrajanātha Vidyārātma.
Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. नला गुह्यं समासेन दायभागस्य सारतः ।

द्विजमोहनचन्द्रेण कारिका लिख्यते मया ॥

अथ स्त्रीधनाधिकारक्रमनिर्णयः ।

कन्याधनेऽधिकारः स्यात् सोदरभ्रातुरग्रतः ।

तदभावे मातुरेव पितुः स्यात् तदनन्तरम् ॥

वरदत्तातिरिक्ते तु वाग्दत्ताकन्याधने ।

एवं क्रमेणाधिकारो ज्ञातव्यः पण्डितैः सदा ॥ इत्यादि ।

End.

वानप्रस्थो नयेदेकतैर्यस्यैवै च नापरः ।

प्राप्नुयाच्च यतिधनं सन्निध्यो नापरः कश्चित् ॥

स नैष्ठिकब्रह्मचारी धनमाचार्य आग्रयात् ।
उपकुर्वन् ब्रह्मचारिधनं पिवादि वा नयेत् ॥

Colophon. इति श्रीमोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिविरचिता दायभागकारिका समाप्ता ।

विषयः । संक्षेपतो दायधिकारक्रमकथनम् ।

No. 167. दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका. By श्रीमदक्षुतचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 16×4 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent, 875 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1693. Place of deposit, Viṣṇupura, District Vīṅṇḍā, Paṇḍita Mahendranātha Bhaṭṭācāryya. Purchased by Government of India, Calcutta. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ छणाय नमः । अपरे ब्रह्मशास्त्रतमिति मनुनैव ब्रह्मावतारत्वमुक्तमिति तद्वाचकं मनुपदमतः प्रसङ्गान् मन्त्रलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादीनि । स्वशब्दनिर्देशेन मनोरादिपदनिर्दिष्टेतरविधाद्वयो गौरवमावेदयदर्थोदितर-
स्मृतिविरोधात् तत् स्मृते मभिहितं अविस्मृय यथार्थतात्पर्य-
याभिमुख्याय विवादः अपुत्रधनं प्रथमं पितुरेव भ्रातुरेव पत्न्या एवेत्यादि
परस्परविरुद्धवाद इत्यर्थः । पुत्रानां विवादी विरुद्धार्थवाक्यं संशयः तेषां
प्रबोधाय यथार्थतात्पर्यनिश्चयार्थं संशयनिरासार्थं वा एवं दुर्बलविषया-
करणे सुमतयोऽवहितः केवलमधिकुर्वन्तीति उक्तं सुधिय इति अर्थः सर्व-
नरकाभावसाधनत्यागस्येति निश्चित्यूलसंशयविषयमस्त्वत्तदभावान्यतरनिर्णयो
ज्ञेयः । उद्देशानन्तरं लक्षणेन दायभागशब्दार्थं निर्णेतुं प्रतिजानीते
अथेति । विभागोऽर्थस्येति विभागः स्वनिर्णयानुकूलो व्यापारः अर्थस्थान-
वच्छिन्नधनस्य यनावच्छेदे तदवच्छिन्नधनरूपं यद्वा अर्थस्येति सप्तम्यर्थे पठो
आप्यत्वात् तेन यस्मिन्नर्थे इति सामानाधिकरण्येनान्वयः । इत्यादि ॥

End.

यथा चोक्तम् ।

अनुमानाद् वरः साक्षी साक्षिभ्यो लिखनं गुरु ।
अविरुद्धा विपुल्यो भक्तिस्तेभ्यो गरीयसीति ॥
पाकधर्माः वैश्वदेवधर्मादयः । आगमो धनागमनोपायः क्रमादिव्ययो
द्रव्यविनियोगः प्रातिभास्यं लग्नकालम् ।
न्यायस्येति न्यायो व्यापारज्ञानव्याप्यज्ञानयोः कार्यकारणभावः । नाचार्य्येति

श्रीधराचार्यैर्यदुक्तं तदेव शास्त्रार्थो नान्यो ... । यथा, ये दायभागप्रकरणे
प्रकृतज्ञान ... । तेषां रञ्जनमनुरागोऽत्र ग्रन्थे नास्माभिः कर्तुं शक्य
इत्यर्थः । तर्हि किमर्थं प्रयास इत्यत आह किञ्चित् प्रमाणाधीनज्ञानानां
प्रमाणदर्शिनां सुनीनां सम्वादमाचकृतये वाक्यविरोधपरिहाराय कृतिनः
पण्डितस्य मम यत्न इत्यर्थः ।
इति वज्रविधेति सुबोधम् ॥

Colophon. इति श्रीमदभ्युतचक्रवर्तिविरचिता दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका समाप्ता ॥
शकाब्दा १६८९ । श्रीहरिः शरणम् ।

विषयः । जीवतवाचनकृतदायभागस्य व्याख्यानम् ।

No. 168. दायभागार्थदीपिका. By रघुरामश्रीरोमणिः. Substance,
country-made paper, 12×5 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent,
232 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hāli-
sahar, Valdeghātā, Bābu Giriṇa Candra Gangopādhyāya. Appearance,
tolerable. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

विद्याभूषणविष्णुतः श्रीमान् रघुमणिः सुधीः ।
सर्वदेशेषु विष्णुतः सर्वशास्त्रविशारदः ॥
विप्रश्नोरघुरामेण तच्छात्रेणातियत्नतः ।
क्रियते दायभागार्थदीपिका दृष्टिदीपिका ॥
जीवतवाचनकृते दायभागोऽब्धिदुसरे ।
अर्थमालोच्य वज्रधा संक्षेपेण प्रकाशिता ॥
सर्वव्यवस्थापद्यालौ प्रणालीपरिपूजिता ।
विदुषामपि चान्येषां सुखबोधाय कल्पिता ॥
गुरुणा तेन कृतिना सन्तुष्टेन विवेचिता ।
लुईश्रीननिमित्तं कौर्मितः साक्षेव सुधीः
विद्यास्रष्टु विनमो व्यवहृतौ दाने च शीले वरः ।
तेनादिष्टतया मया विरचिता स्वार्थे परार्थे परा
योऽप्यम्वन्द्य सुफुल्लपागरकुले रामेश्वरस्थान्वयः ॥

मासचयं वङ्गविधं निपुणं विभाव्य
 या भाविता कृतिरियं सुधिया भवद्भिः
 किञ्चित् कृपाक्षितमनोऽत्र निधेयमेव
 श्रीमत् सुखं मम तदा सफलप्रयासः ॥
 पिबादीनां सलनाशे यजनं स्यात् सुतादिगम् ।
 पुत्रत्वादिकसम्बन्धात् तत् दायः परिकीर्तितः ॥

End.

विभागज्ञानं विभागधर्मनिर्णयो लिखितेन च साक्षिणा व्यवहारिणापि तथा
 क्रयविक्रयादिना युक्त्या विभक्तता ज्ञेया । प्रथगायग्टहादिभिः ।
 तत्र साक्षी सपिण्डोऽतः सम्बन्धौ तत् परः परः ।
 देशजातिकुलश्रेणी-धर्मान् वीक्ष्य मञ्जीपतिः ।
 तेन तेनैव धर्मेण तत्र तत्र विनिर्णयेत् ॥

Colophon.

इति श्रीरघुमण्डिबिद्याभूषणभट्टाचार्याधीतशास्त्र श्रीरघुरामशिरोमणिभट्टा-
 चार्य्यकृता दायभागार्थदीपिका पद्यावली समाप्ता ।

विषयः । संचेषेण दायभागार्थनिरूपणम् ।

No. 169. दीपिकावली. By हरिकृष्णः. Substance, country-made paper
 14×2 inches. Folia, 49. Lines, 5 on a page. Extent, 796 ślokaś, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Candrakīrtigrāma, Post
 office Vaidyervāzār, District Dhākā, Paṇḍita Bhavānikānta Nyāyaratna.
 Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्णपूरीकृताखण्डनमेदनवपञ्चवम् ।
 नन्दोत्तरमहं वन्दे पार्वतीप्राणनायकम् ॥
 को विदामो अज्ञानां ज्ञानदायिनी ।
 हरिकृष्णेण धीरेण क्रियते दीपिकावलिः ॥
 सर्वकर्मण्युपादेया विश्वजिह्वन्दतारयोः ।
 तच्छ्रुत्वा चैव सर्वेषां प्रज्ञाणां फलदाहता ॥
 अस्मार्थः । सर्वकर्मणि विवाहादौ चन्द्रतारयोः शुद्धिपदादेया प्राज्ञा तत्
 शुला सर्वेषां प्रज्ञाणां फलदाहता फलदाहत्वम् ॥ यतः सर्वे प्रज्ञासदृशो
 शुद्धा अपि न शुभफलदा इत्यर्थः ।

चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा ।

सप्तमोपचयाभ्यस्तचन्द्रः सर्व्वं शोभनः ।

शुक्लपक्षे द्वितीयस्तु पञ्चमो नवमस्तथा ॥

अस्यार्थः । सर्व्वं शुक्लपक्षे कृष्णपक्षे च शोभनः शुक्लपक्षे पुनः द्वितीय-
पञ्चमनवमस्थोऽपि शुभः ॥ आद्यस्य इति । अथ जन्मनक्षत्रगतादपि
नाडीनक्षत्रदोषो नास्ति । तथाच वराहः ।

जन्मनक्षत्रगतचन्द्रः प्रशस्तः सर्व्वकर्म्मसु ।

... .. ॥

चन्द्रशुद्धिः ।

सितशनिकुजजीवाकांक्ष इन्दुर्नराणां

व्यय नवमस्थो ।

सुसुतनिधनगच्छेन्मृत्युपुत्रार्थगोऽपि

प्रचुरशुभफलं स्नाह्नामवेधेन शुद्धिः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ वर्षाज्ञानम् ।

पञ्चम्यादिषु पञ्चसु कुम्भार्के भवति यदि रोहिणीयोगः ।

अधमतसाधमाधम सप्तदशर्षा पातः ॥

अस्यार्थः । कुम्भार्के फाल्गुने यदि शुक्लपक्षस्य कृष्णपक्षस्य वा पञ्चम्यादिषु
यदि रोहिणीयोगो भवति एतदुक्तं भवति पञ्चम्या रोहिणीयोगे अधमतसा
वर्षा ज्ञेया षष्ठ्या योगे अधमा सप्तम्या योगे मध्यमा एवं यथासंख्येमान्वयः ॥

Colophon.

इति श्रीचरित्रकृष्णकृतिना कृता दीपिकावलिः समाप्ताः ॥ शुभमस्तु
शकाब्दाः । १६९९ ॥

विषयः । अथ प्रथमं चन्द्रताराविशुद्धिनिरूपणम् । चन्द्रताराशुद्धिप्रशंसा । अथ
जन्माभिज्ञाननिर्णयः । राशिविभागनिर्णयः । लग्ननिर्णयः । राशिभोगनिर्णयः । दिग्धिषति-
निर्णयः । नेत्रेष्टज्ञाननिर्णयः । योगनिर्णयः । योगानां वर्जनीयभागकथनम् । नन्दादिसंज्ञा-
निर्णयः । शुभाशुभनेष्टफलनिर्णयः । वारवेष्टानिर्णयः । उन्मत्तयोगनिर्णयः । अस्वतयोग-
निर्णयः । नक्षत्रास्वतयोगनिर्णयः । अस्वतयोगनिर्णयः । अस्वतयोगप्रशंसा । उग्रादिसप्तमण-
निर्णयः । कालशुद्धिनिर्णयः । वर्जनकालनिर्णयः । अभिचारवादननिर्णयः । विवाहादियामिच-
वेधसंक्षिप्तनिर्णयः । वारनिर्णयः । वैवाहिकतिथिनिषेधनिर्णयः । गोधूलिनिन्दा । गणफल-
निर्णयः । नाडीनक्षत्रयोगे मरणनिर्णयः । षडष्टकदोषनिर्णयः । नववध्वागमननिर्णयः

पुनर्विवाहनिर्णयः । निपेक्षनिर्णयः । पञ्चास्रतनिर्णयः । नवान्ननिर्णयः । विद्यारम्भनिर्णयः ।
उपनयननिर्णयः । हस्तप्रवाह-बीजवपन-गृह्य-रम्भ-गृहस्थाननिर्णयः । श्रवणादिविचारनिर्णयः ।
गण्डस्थाननिर्णयः । यात्राविधिनिर्णयः । योगिनीफलनिर्णयः । नक्षत्रशूलनिर्णयः । काल-
निर्णयः । विधुवादिसंक्रान्तिनिर्णयः । धान्यसूक्तज्ञाननिर्णयः । वर्षाज्ञाननिर्णयादिस्तूचकवचन-
समूहसंग्रहः तेषां व्याख्यानञ्च ॥

No. 170. दुर्गापूजापद्धतिः । (वलिनारायणीया) Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent, 1,095 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, Vakaḍi, Teliveni, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ अथ वलिनारायणीयदुर्गापूजापद्धतिः । तत्र श्रुत-
पट्यां स्यात् समये निवर्तितमित्युक्तिः । निष्कौट-वज्राश्वपुत्र-सफल-
विविष्टसमीपं गत्वा तन्मूलस्थानं गोमयेनोपलिप्य प्राङ्मुख उदङ्मुखौ
वा उपविश्य ॥ ॐ कर्ण्येऽस्मिन् वार्षिकशरत्कालीनायाः श्रीजयदुर्गा-
भट्टारिकायाः शुभवोधनासन्तणकर्मणि ॐ पुण्यादमित्यादि पुण्याचवाचनं
कृत्वा स्तुतिं प्रवाच्य यथा स्वयं क्षणः शुभक्षणोऽस्तु तत्र तारावारपञ्चनक्षत्रा-
णामस्तुतेन योगोऽस्तु सकृत्त्वं कुर्यात् । यथा ॐ अथा
स्त्रिंशे मासि शुक्ले पक्षे पट्यां तिथौ अस्मिन् विशिष्टभारतभूप्रदेशे गणपति-
दुर्गाभट्टारिकायाश्चरणसरोजसन्निधौ अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्मा अथोप-
श्रुत्योत्तरोत्तरराज्यलक्ष्मीद्विपुत्रपौत्रधनधान्याद्यवच्छिन्नसम्यक्तपत्तिसिद्धि-
विपश्चान्तिकामः अःकर्त्तव्योदुर्गाभट्टारिकागृहप्रवेशनपूर्वकभगवत्पुरा-
णान्तर्गतं ब्रह्मविहितशरत्कालीनसप्तम्यष्टमीनवमीपूजानिमित्तं गणपत्यादि-
देवतापूजापूर्वकं हृन्दारकहृन्दवन्दितचरणारविन्दायाः वार्षिकशरत्काली-
नायाः श्रीजयदुर्गाभट्टारिकायाः शुभवोधनासन्तणकर्मणि तारय ॥
इत्यादि ।

End.

ततो गृहभागस्य अष्टिद्रावधारणं कृत्वा कथानदितीति शान्तिं कृत्वाशीर्वाद्
दत्त्वा ब्राह्मणेभ्यः सुहृदुभ्यश्च भोजनवस्तुतान्मूलानि प्रदाय । देवी जयदुर्गा
प्रचण्डा कालरात्री प्रीयतामित्युक्त्वा ते ब्राह्मणादयः प्रीयतामिति प्रति
वचनं दद्युः ॥

Colophon. इति बलिनारायणीये दुर्गापूजा समाप्ता ॥ ० ॥ शकाब्दाः । १७७४ ॥

विषयः । जयदुर्गाभट्टारिकायाः पूजाविधिः प्रयोगादिश्च ।

No. 171. दुर्गाचार्तत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 30. Lines, 6 on a page. Extent, 652 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamansingha, Paṇḍita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो मणेशाय ॥

प्रणम्य जगदीशानौ दुर्गां तत्प्रीतये बुधः ।

शरद्दर्शाविधिं तस्याः बलिं श्रीरघुनन्दनः ॥

व्यवस्थायाः प्रपञ्चस्तु विज्ञेयस्थितितत्त्वतः ।

पूजाविधेयं सम्यक्त्वं ज्ञातव्यं कौविदैरिह ॥

अथ दुर्गाचार्तत्त्वम् ।

शरत्काले मद्यापूजा क्रियते या च वार्षिकी ।

तस्यां ममेतन्माहात्म्यं शुभा भक्तिसमाहितः ॥ इत्यादि ।

End.

अग्रभं खड्गनं हृष्टा देवशास्त्राणपूजनम् ।

दानं कुर्वीत कुर्व्याच स्नानं सर्व्वोपधिजले ॥

Colophon.

इति बन्धुघटीय-श्रीहरिहरभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दुर्गाचार्तत्त्वं समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । शरत्कालीनदुर्गापूजाव्यवस्था तत्र प्रमाणादिश्च ।

No. 172. दुष्टजलाशयप्रतिष्ठाविधिः । Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 54 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodal, District Mayamansingha, Kālācārd Bhaṭṭācārya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय । अथ दुष्टजलाशयप्रतिष्ठाविधिः लिख्यते ।

वापीकूपतडागेषु विपन्ने पशुमानुषे ।

तस्य शुद्धिं प्रवक्ष्यामि स्तूपूर्व्वोक्तिं यथाविधि ॥

End. ततः पूर्णां दशे (?) ब्राह्मणं विस्मृत्य दक्षिणां कृत्वा शान्त्युदकं दत्वाच्छिद्राव-
धारणं कुर्यात् ।

Colophon. इति वशिष्ठपञ्चरात्रोक्तदृष्टज्ज्ञाश्रयप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ॥ ० ॥

विषयः । बापिकूपतङ्गादिषु पशुमानुषादिश्वसंस्पर्शे सति तस्य पुनः संशोधनविधिः
तत्प्रयोगश्च ।

No. 173. देवविवाहपद्धतिः । Substance, country-made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 92 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, Serpur, Mādhavapura, District Mayamansingha, Paṇḍita Gangādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. श्रीकृष्णाय नमः । अथ देवविवाहपद्धतिर्लिख्यते ।
उदीच्यां संस्थिते सूर्ये माघे वा मधुमासके ।
विवाहं कारयेद्देव्या गृहस्थेन विपश्चिता ॥
सुयोगे सुदिने वाच्यं तृतीयायां विशेषतः ।
वैशाखस्य सुरवेष्ट विवाहं कारयेत् गुरुः ॥ इत्यादि ।

End. ततो दक्षिणां दत्वाच्छिद्रावधारणं कुर्यात् । ततः स्वगृहं देवं नीत्वा
खट्वायां स्थापयित्वा षोडशोपचारैस्तस्मिन् मिथुनं समुप्य नानाविध-
मन्त्रोत्सवं कुर्यात् ।
श्वं विधानतः कृत्वा कन्यादानफलं लभेत् ॥

Colophon. इति देवविवाहपद्धतिः समाप्ता । शुभमस्तु शकाब्दाः । १६९० ॥

विषयः । विष्णुप्रतिकृतिविवाहनिरूपणमुखेन तत्फलनिरूपणम् ।

No. 174. देवीगीता । Substance, country-made paper, 15 × 3 inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 94 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodal, District Mayamansingha, Kālicandra Bhattachāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

न पीनं नापीनं न हि परिमितं नापरिमितम् ।

न रक्तं नारक्तं न हि धवलितं नाधवलितम् ॥

निराकारं नित्यं विगुणरहितं देवमजडम्
तमात्मानं वन्दे परमसुखसन्ताननिष्ठयम् ॥

कुर्म उवाच ।

एवं सर्वगतं सूक्ष्मं कूटस्थमचलं भुवम् ।
योगिनस्तत् प्रपश्यन्ति मन्त्रादेव्याः परं पदम् ॥ इत्यादि ।

End. तेषां नित्याभियुक्तानां मया तत्त्वं समर्चितम् ।
नाशयामि ततः क्लेशं ज्ञानदीपेन चाचिरात् ॥

Colophon. इति कुर्मपुराणे दशमाध्याये देवीगीता समाप्ता ।

विषयः । आत्मज्ञानादिनिरूपणमुद्येन देवीमाहात्म्यानिरूपणम् ।

No. 175. देवीमाहात्म्यकौमुदी. By रामकृष्णः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent, 793 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1687. Place of deposit, Sātibheyepādāgrāma, Post Office Vaidyervāzār, District Dhākā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै ।

भगवन्तं नमस्कृत्य देवीं भगवतीमपि ।

तन्यते रामकृष्णेण देवीमाहात्म्यकौमुदी ॥

अथ तमेव विदितेति श्रुतेस्तत्त्वज्ञानस्य मोक्षसाधनत्वं सिद्धं तत्त्वज्ञाने च
मन्त्रमायाऽकर्तव्यादौ कर्तव्यादिज्ञानद्वारा अतस्तत्प्रीतिं विना
तत्त्वज्ञानं न सम्भवति । प्रीतिश्च नाराधनं विना आराधना च प्रभावज्ञानं
विना । तत्प्रभावः सुरथाय राज्ञे सेधोमुनिना उक्तस्तयोः सम्वादी मार्क-
ण्डेयेन उक्त इति भगवान् श्रीकृष्णद्वैपायनस्तदुक्तं मार्कण्डेयवाक्यमवतारयति
मार्कण्डेय उवाचेति । एवं कथा मार्कण्डेयेन पुरा ऋषिकृष्णं प्रति पुराणं
कथितं सावर्णिरेत्यादि ।

देव्यस्य पत्नीद्वयं संज्ञा सवर्णा च तत्र सवर्णाया अपत्यं सावर्णिर्वादित्वा-
दिष्टोपिष्टनामज्ञानार्थमाह सूत्र्येतनय इति । अष्टानां पूरणोऽष्टमः तद्यादि
स्त्रायम्भुवः स्त्रारोचिषः चाक्षुषः वैवस्वतः सावर्णि
... .. प्रह्लासावर्णिश्चन्द्रसावर्णिश्चन्द्रसावर्ण्यश्चतुर्दशमनवः तचाष्टमः
सावर्णिः । ननु अष्टमपदं यथे तस्मा वस्तुत एवाष्टमत्वादिति चेन्नर्हि

अन्यथा व्याख्येयं अष्टभिरणिमादिभिर्मानो अस्तेति अष्टमः । लोके-
ख्येयं योजना योऽष्टमो मनुः सावर्णिः पुराणे कथ्यते तदुत्पत्तिं मम मत्तः
विस्तीर्य गदतः निशामय शृणु उत्पद्यतेऽनेनेति उत्पत्तिर्महामायानुभावसं
शृणु ॥ उत्थादि ॥

End.

प्राज्ञः स वैश्वः ज्ञानं कीदृशं समेत्यहमिति सङ्गः बोधः तस्य विद्युतिकारकं
अयं भावः धनादौ समेति बुद्धिः देहे अहमिति बुद्धिश्च संसारहेतुः
तत्प्राप्तिकारकं तत्त्वज्ञानमेवेति । अष्टोभिरित्यनेन
सम्पन्नं ब्रह्ममेव तेन विभिः । अतस्तेति भुवि जन्म तदर्थं अतः
अन्यथा देवीदर्शनात् कथं पुनर्जन्म इत्यस्य वैयर्थ्यादपिच तेन
जन्मविना न मन्वन्तराधिकारः तेन तस्य जन्मार्थमेव मरणम् । सावर्णिरिति
... .. सावर्णिकः सम्बोधनं संसारनिवृत्तिं दृष्ट्वापि तृष्टत्वात्
... .. तच्च ज्ञानं भविष्यतीत्यादौ कास्मि नोक्तस्तेन तत्त्वज्ञादित्यभिप्रायः ।
इत्युक्तं अभिहितं तथोक्ताभ्यां अन्तर्हिता अहय्या बुभूव । महामाया-
नुभावेन यथा मन्वन्तराधिप इत्यनेन यदुक्तं तत् स्मारयति एवं देव्या इति
सूर्याज्जन्म समासाद्य प्राप्य सावर्णिर्नाम मनुर्भविता भविष्यति इति देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥

Colophon.

वेदव्यासेन कण्ठासामरेण विनिर्मिता ।
पतितानां जीवनाय चण्डी विजयते चिरम् ॥
व्याख्याता रामकृष्णेन चण्डिकेयं यथामति ।
सर्वज्ञानां हि तात्पर्यं कोऽज्ञो विज्ञातुमीश्वरः ॥
इति महामहोपाध्याय उद्दीप्य-श्रीरामकृष्णभट्टाचार्यविरचिता चण्डिका-
टिप्पणी समाप्ता ॥ समाप्तेयं पुस्तिका शकाब्दाः । १९८० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गतस्य सप्तशतीनामकस्य देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 176. देवीमाहात्म्यचन्द्रिका. By श्रीवाचार्यः. Substance, country-
made paper, 12×2½ inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent, 1,456
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā,
Post Office, Naihāti, Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose.
Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

प्रणम्य परमां देवीं कुमतिध्वंसकारिणीम् ।

शिवाचार्यो वितनुते देवीमाहात्म्यचन्द्रिकाम् ॥

यच्चतुर्भुजमित्रेण धृतिदासादिना च यत् ।

लिखितं तत्समालोक्य रच्यते तत्समासतः॥

प्राक्लिखितैर्मिनिर्महाभारतकर्थां श्रोतुमिच्छन् मार्कण्डेयमहर्षिसुपुत्रोऽष्ट-

वान् नायमस्माकं कथालक्षणे इति । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 177. देवीमाहात्म्यटीका, सिद्धान्तमञ्जरीनाम्नी. By छण्णानन्दः .
Substance, country-made paper, 11 × 2½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on
a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sz. 1752. Place
of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya.
Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीरामः । ॐ खण्डिकायै नमः ।

भयानीचरणाभोजं प्रविपत्य प्रणीयते ।

सिद्धान्तमञ्जरी खण्ड्याः छण्णानन्देन धीमता ॥

खण्डिकायाः पूर्वपक्षं कृत्वा नत्वा शिवापतिम् ।

राजान्तः क्रियते तस्य सुगंधोपकृतये मया ॥

षट्सम्वादः ॥ आदौ पञ्चसुनिगणसम्वादस्तत्र मार्कण्डेयकौस्तुभसम्वाद-

स्तत्र मेघः सुरशसम्वादः ॥ निशामय तदुत्पत्तिमिति ॥ इत्यादि ॥

End.

ननु आङ्ग शब्दे खल्लोपो भवति कथमेतत् कचिदपवादविषयेऽप्युत्सर्गो विधि-

निर्विशत इति आङ्गि अकारल्लोपप्राप्तेऽपि ब्रूहिः ॥ उपेक्षीति कचित् ॥

यद्वा अकारादिति यदि पञ्चाङ्गोपः । अ इति सुरशसम्बोधनम् । तथाच

छण्ण सम्बोधनेऽप्यग्रे शोभायामः प्रकीर्तितः ।

नत्वा देवोपददन्दं छण्णानन्देन भिक्षुणा ॥

संक्षिप्य रचिता श्लेषा देवीमाहात्म्यटीपनी ॥ * ॥

Colophon.

इति छण्णानन्दविरचिता सिद्धान्तमञ्जरी समाप्ता ॥ शुभमस्तु शक १७५१ ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यास्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ।

No. 178. देवीमाहात्म्यटीका . By गोपालः . Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 288 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vāṅkūḍā, Śrī Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ॥

यस्याः कीटि जगन्नि सन्ति कतिधा नो सन्ति वादत्वं
चिद्यच्च ब्रह्ममहेन्द्रशङ्करमुखाः कोकनक्ष आसवे । (?)
यत्पादाकारजः कणादयश्शिवास्तद्ब्रह्म यत्यञ्जसा
तां वन्दे जगदीश्वरीं भगवतीं सच्चिन्मयीमम्बिकाम् ॥
श्रुतिं स्मृतिं चापि पुराणजातं
विश्लोष्य तन्त्राणि शिवोद्दितानि ।
गोपालनामा विबुधो विधत्ते
टीकामिमां सप्तशतीस्तवस्य ॥
यद्यस्ति टीका प्रचुरा कवीनां
निवेशितास्तच्च सत्प्रमेयाः ।
तथापि टीका सम दर्शनीया
बुधैरयं मुद्भिर्लतोऽञ्जलिर्मे ॥
सन्ति चेत् बहवो दोषा गुणलेशोऽपि कुचचित् ।
अनुगृह्णन् गृह्णन् सन्तो गुणकर्णं सम ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्याव्याख्यानम् ।

No. 179. देवीमाहात्म्यविवरणम् . By गोपालमिश्रः . Substance, country-made paper, 12×3½ inches. Folia, 88. Lines, 7 on a page. Extent, 2,233 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1618. Place of deposit, Hālisahar, Caudhuripāḍā, Vecārāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

सुविचार्यं बह्वनर्थान् श्रीकृष्णध्यानकाङ्क्षिणा ।

श्रीमद्गोपालमित्रेण चण्डीयाख्या वितन्यते ॥

पुरा किल भगवद्वादरायणशिष्येण महाभारतविपर्ययकाङ्क्षिणा जैमिनिना
मार्कण्डेयमुनिः पृष्ठः ॥ इत्यादि ।

End.

एवं चनेन प्रकारेण चवियर्थभः चवियथेष्टः । यथा सुसुप्तरपदे व्याघ्रपुङ्गव-
पंभकुञ्जराः सिंहशार्दूलनागाद्या इत्यमरः । देव्याः सकाशात् वरं लब्ध्वा
सूर्यात् जन्म समासाद्य सावर्णिर्भनुर्भविता इत्यन्वयः । एतत् द्विपाठः
कथंयः इति ॥

Colophon.

इति श्रीगोपालमिश्रलतायां चण्डीटीकायां देवीमाहात्म्याविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यास्य व्याख्यानम् ।

No. 180. देवीमाहात्म्यवृत्तिः. By गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः. Substance,
country-made paper, 16×4 inches. Folia, 62. Lines, 7 on a page. Extent,
1,736 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nadiyā-
grāma, Post Office Lonsing, District Pharidpur, Paṇḍita Çaṇibhūṣaṇa
Smṛtiratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

यत्पादपद्ममनिशं परिचिन्त्य भक्त्या

योगीन्द्रद्वन्दपरिचिन्त्यपदी चरोऽभूत् ।

तत् देवमानुषसुरारिजयैः प्रपूज्यं

भक्त्याप्यनन्यगतिकः सततं नमामि ॥

यस्याः प्रसादात् बलभृत्प्रधानाः

स्वराज्यभाजोऽप्यभवन् दिगीशाः ।

तस्याः स्तुतेष्टेतिरियं प्रकाशते

देविन्द्रामेण विपश्चितां मुदे ॥

यद्यपि बह्विधैव निबन्धनैर्विविधं व्याख्यातं तथाप्यस्य रचस्यविशेष-
विज्ञानायैतद्विद्वद्भिरालोकनीयम् ॥ पुरा किल भगवद्वादरायणानुवासी
जैमिनिभारतीयकथानन्तरं सावर्ण्युत्पत्तिं भगवन्तं मार्कण्डेयं पृष्ठवान् कार्य्या-
न्तरव्यासत्तेन तेन कथां कथयितुं मम नायं समयः किन्तु विन्ध्यपर्वत-

वासिनः सर्वशस्त्रार्थतत्त्वज्ञा मन्त्रिष्वाद्यत्वारः पत्तिणः सुप्तान् दृष्ट्वेत्युप-
दिष्टोऽसौ गत्वा तान् दृष्टवान् ते च साङ्गादमात्मभाग्यं वर्णयन्तो मेधः.
सुरयसम्बादात्मिकां भाण्डरये मार्कण्डेयेन कथितामितिहासकथासुपवर्ण-
यितुमारभमाणा ऊचुर्मार्कण्डेय उवाचेति । मृकण्डोरपत्यं मार्कण्डेयः ...
... .. पूर्वस्वरस्य वृद्धिः । इत्युकारलोपः ।
यद्यपि औमिनिमुनिस्थाने पत्तिणामेव वचनकर्तृत्वं श्रुतः पत्तिण ऊचुरित्येव
वर्तुं युज्यते तथापि मार्कण्डेयेनोपदिष्टाः कथाः पत्तिभिश्च्यन्ते इति मार्क-
ण्डेय उवाचेति । सावर्णिरिति । योऽष्टमो मनुः कथ्यते स सावर्णिस्तदु-
त्पत्तिं मम स्थाने निशामय शृणु मम किम्भूतस्य विस्तराद्भूतः प्रपञ्चात्
कथयतः सावर्णिरिति दिवाद्भूतः । अष्टमो मनुः किम्भूतः सूर्य-
तनयः सूर्यतनय इति पदेन समुद्रकन्यायाः सवर्णाया अपत्यव्यावृत्तिः ।
सावर्णिरिति पदेन सूर्यपत्न्याऽपत्याया अपत्यव्यावृत्तिरिति । मनु निशा-
मयेत्यत्र शमोद्दर्शनं इत्यनुशासनात् कथं नमानुबन्धानां श्रद्धाः सत्यं संज्ञा-
पूर्वकत्वात् श्रद्धा इति केचित् । वस्तुतस्तु दृष्टेरपि ज्ञानवचनादित्यनुशासनात्
ज्ञानातिरिक्तबोधन एवास्मै सानुबन्धत्वं यथा
उपशमयति रोगानिति प्रकृते तु श्रवणं ज्ञानं शमोऽर्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

मार्कण्डेय उवाच । इतीति । देवी इति एवं प्रकारेण तयोर्व्याभिलषितं
वाञ्छितं वरं दत्त्वा भक्त्या ताभ्यामभिष्टुता सती सद्यस्तत्क्षणं अन्तर्हिता
अदृष्ट्या बभूव । एवमिति । एवं प्रकारेण देव्या देवीसकाशाद् वरं लब्ध्वा
अविश्रमेष्टः सुरयः सूर्यात् जन्म समासाद्य संप्राप्य सावर्णिर्मेनुर्भविता ।
लोकमेतत् वारद्वयं केचित् पठन्ति तदिहाप्रमाणं वचनाभावात् । प्राचीन-
व्यवहाराभावाच्च ॥

Colophon.

वेदाग्निरेतो नयमानि (?) दृष्ट्वी-
गते शकाब्दे गिरिजापदाब्जम् ।

सस्मिन् चण्डीस्तुतिर्दत्तमेतां

गोविन्दरामो विततान विप्रः ॥

मयोक्तमिदं यत्किञ्चित् विशदश्चेन्मतं भवेत् ।

तत् चन्तयं विपश्चिद्धिः समासारा हि साधवः ॥

इति श्रीगोविन्दरामसिद्धान्तवागीशभट्टाचार्यछनायां देवीमाहात्म्यादौ देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 181. देवीमाहात्म्यवृत्तिः. By नरसिंहचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 14×1 inches. Folia, 112. Lines, 3 on a page. Extent, 1,497 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurāgrāma, Paṇḍita Hariprasāda Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमस्तुभ्यै ।

देव्याः पादयुगं मनोज्ञमतुलं त्रय्यादिभिः सेवितं

भौरोर्भौतिहरं भयं सुररिपोर्मुक्तिप्रदं योगिनाम् ।

नला कीपमशेषशब्दगच्छनं ज्ञात्वा च तन्त्रं मुने-

स्तस्याः श्रीनरसिंह एष तनुते माहात्म्यतत्त्वं कृतम् ॥

पुरा किल भगवद्वादरायणशिष्येण भारतकथाकाङ्क्षिणा जैमिनिना मार्कण्डेयमुनिः शृष्टो नायं कथासमय इत्युपेक्षमाणो विन्ध्याचलनिवासिनश्चतुरः पक्षिणः प्रहस्यतीति तमादिदेश । तदनन्तरं जैमिनिना शृष्टो मार्कण्डेय-भारुतिर्षवादात्मकमितिहासमनुवर्णयन्नास्तकथामारभमाणो ज्ञप्तुमार्कण्डेय उवाचेति । इत्यादि ।

End.

ताभ्यामित्युभयवाक्ययः । ताभ्यां दत्त्वा ताभ्यामभियुतेति एवं वरं देव्याः सकाशात् लब्ध्वा स्ववियर्षभः स्ववियथेष्टः सुरथः स्वय्याज्जन्म समासाद्य सम्प्राप्य सावर्णिर्मेनुर्भविता ॥ इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् । माहात्म्यमिति महात्मनोभाषः माहात्म्यं यण् । एवं सर्वथैव शोध्यम् ॥

Colophon.

इति श्रीनरसिंहचक्रवर्तिकृता देवीमाहात्म्यटीका समाप्ता ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणीयदेवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ॥

No. 182. देवीमाहात्म्यमञ्जरौ. By नरसिंहचक्रवर्ती. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent, 1,573 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1595. Place of deposit, Ariyādaha 24-Parganas, Paṇḍita Haripada Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. अथ प्रथमपर्व नास्ति तेन द्वितीयपर्वप्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥ स्वर्यतनयः
तदुत्पत्तिं निशामय प्रष्टुं जानीहि चेत्यर्थः । समानः वर्णो यस्याः स
सवर्णा अस्या अपत्यं सावर्णिः इत्यादि ।

End. एवं अभिलिखितं वरं देयाः सकाशात्कञ्चन क्षयिष्यन्तः सुरयः स्वर्याञ्जलम्
समासाद्य संप्राप्य सावर्णिमेनुभविता ।

Colophon. इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्णिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ।
कृता श्रीनरसिंहेन द्विजेन चक्रवर्तिना ।
सतां चित्तविनोदाय देवीमाहात्म्यमञ्जरी ॥ ० ॥
बाणाक्षेषुविधौ शाके मासे च श्रावणाक्षये ।
पूर्वोक्तता पुस्तिकेषा राजेन्द्रेण द्विजश्रमा ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यटीका ।

No. 183. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (तत्त्वावबोधिनी). By विद्याविनोदाचार्यः.
Substance, country-made paper, 14 × 4½ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a
page. Extent, 1,750 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Hālisahar Valdeghātā Bābu Girīṇa Candra Gangopādhyāya.
Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै ।
नत्वा जमजया (?) गूढं भान्तमेकमनेकवत् ।
विद्याविनोदाचार्यस्य चण्डीटीकां करोत्यहम् ॥ इत्यादि ।

End. विवस्वतो जन्म उत्पत्तिं समासाद्य सावर्णिमेनुभविता सावर्णिरभूत् मनु-
भविष्यति इत्यर्थः । अद्यतने लब्धं अतएव स बभूव महाभाग इति प्रश-
मपि सङ्गतम् ।

Colophon. इति विद्याविनोदाचार्यकृतायां चण्डीटीकायां तत्त्वावबोधिन्यां देवी-
माहात्म्यं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्या ।

No. 184. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (तात्पर्यकौमुदीनाम्नी). By रघुनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 61. Lines, 8 on a page. Extent, 2,653 slokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1617. Place of deposit, Sātthēyepāḍḡgrāma, Post Office Vaidyerbāzār, Parganā Sonargā, Paṇḍita Tārākānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः सरस्वत्यै ।
 मङ्गल्ये सर्वकर्मदायै प्रणम्यते ।
 माहशशाङ्गं सिद्धौ हेरम्भमवलम्बते ॥
 शानन्दैकनिकेतनं सुखतीर्णा
 मङ्गोन्द्रादिनमस्तुतं
 न सद्भावबोधानां
 तद्वन्दे जगदम्बिकापदयुगं रक्ताम्बुजाभप्रभम् ॥
 सत्कुलद्विजराजेन सम्मनोच्चारित्वर्त्तना ।
 श्रीमता रघुनाथेन कौमु
 न तत्त्वप्रदायिनी ।
 तात्पर्यकौमुदी धीरा यथावदवधीयताम् ॥ ० ॥
 इह तु देवीमाहात्म्याख्यासूत्रे प्रथमं तत्पाठविशेषो लिख्यते । ॐ नारा-
 यण कस्य नारायणादिनामषट्कनिरूपितदेवता नमस्तुत्य ।
 नारायणं नमस्तुत्य नरक्षैव नरोत्तमम् ।
 देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
 तत्र नारायणप्रणयकालीनं सागरजल नरः क्षतरामादि-
 शरीरपरिपञ्चोऽवतारविशेषः । नरोत्तमः पुरुषोत्तमः श्रीकृष्ण इति यावत् ।
 कृष्णस्तु भगवान् स्वयमिति भागवतश्रवणात् । देवी भगवती आद्या शक्तिः ।
 यदनुग्रहात् स श्रेष्ठ श्रेष्ठधिक्यं भवति । सरस्वती सर्ववाङ्म-
 याधिकृतदेवता वाग्देवतेति यावत् । आसः पुराणेषु तिष्ठासादीनि शास्त्राणि
 शास्त्राणि वा (?) आसी वादरायणः कवीन्द्र इति व्याख्यायते । एतान्
 प्रणम्य अयं उदीरयेत् पठेदित्यर्थः । तत इत्यस्य वाक्यालङ्कारप्रयोजन-
 मावमर्थः । शानन्तर्याम्यस्य यवन्तपदेनोपलब्धेः । जयमिति कृष्णद्वैपायन-
 प्रणीतपुराण-भारत भागवतादि । एतस्य देवीमाहात्म्यप्रत्यस्य सिद्धमन्त्र-
 स्वरूपत्वात् । तदादौ तदन्ते च प्रणवं दत्त्वा पठेत् इति शास्त्रार्थः ।

तथाठक्क तादृशसङ्कल्पसमाहिततत्पुस्तकमध्यर्धशतने स्थापयित्वा पठे-
दित्याद्यां विसरः । इत्यादि ।

End. स्वमिति स्वंप्रकारेण सुरथः देव्या वरं लब्ध्वा क्षत्रियर्षभः क्षत्रियश्रेष्ठः
सूर्याञ्जन्म समासाद्य ... पुनरावृत्तिः समाप्तिं शोतयति । तथा स्त्राया-
दिति चातुर्भुजौ ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीरघुनाथचक्रवर्तिहतायां तात्पर्यकौमुद्यां देवीमाहात्म्याटीकायां
देवीमाहात्म्याख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 185. देवीमाहात्म्यवृत्तिः, (विद्वन्मनोरमा). By गौरीवरः. Substance,
country-made paper, 13×3½ inches. Folia, 55. Lines, 10 on a page.
Extent, 2,681 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1515. Place of
deposit, Kāñbhālpādā vid Naihāti, Pañḍita Rāmatārāṇa Thākura. Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमश्छण्डिकायै ।

पान्नु वां चण्डिकाचण्डकोदण्डखण्डनिस्सनाः ।
दुरितौघतमस्तापे खण्डनैकान्तपण्डिताः ॥
संक्षिप्तसारविदुषा श्रीगौरीवरशर्मणा ।
क्रियते सप्तशतिकाटीका विद्वन्मनोरमा ॥
... द्वैपायनाभिधानमहर्षिवेदेव्यासप्रोक्तजयाख्यमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसाव-
र्षिकमन्वन्तरीय सावर्षिः सूर्य्यतनय इत्यादि सावर्षिर्भविता मनुस्मृत्यन्तस्य
देवीमाहात्म्यप्रकाशकस्य ग्रन्थसन्दर्भस्य यथाशक्ति व्याख्यानमाचक्षे ॥

End. स्वमनेन प्रकारेण क्षत्रियर्षभः क्षत्रियश्रेष्ठः तथाच स्युस्तरपदे व्याघ्र-
पुङ्गवर्षभकुञ्जराः । सिंहशार्दूलनागाद्याः पुंसि श्रेष्ठार्थगोचरा इत्यमरः ।
सुरथः देव्याः सकाशात् वरं लब्ध्वा सूर्याञ्जन्म समासाद्य सावर्षिर्मनु-
र्भविता इति ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीगौरीवरहतायां विद्वन्मनोरमायां सप्तशतिकाटीकायां देवीमाहात्म्या
समाप्तम् ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥

वाणेषुपक्षेन्दुमिते शकान्दे प्रणम्य गौरीचरणारविन्दम् ।

... ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 186. देवीमाहात्म्यटीका, (सप्तशतीविवेकः). By रामचन्द्रवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 11×4 inches. Folia, 120. Lines, 7 on a page. Extent, 2,250 ślokas. Character, Bengali. Date, (?) Place of deposit, Bhātpādā, 24-Parganas, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

यामाङ्गराद्यां प्रकृतिं मुनीन्द्रा

शामेव धात्रीं प्रतिपालनेन ।

अन्ते तु चन्त्रीं चरकपधात्रीं

अव्याज्यगत् पद्मन्तनन्दिनी सा ॥

प्रणम्य चण्डीचरणारविन्दं

श्रीरामचन्द्रो द्रुतमयजन्मा ।

सुबोधिनीं सज्जनतोषिणीं च

चकार चण्डीमहिमैकसाराम् ॥

... ... सप्तशतीविवेकां

तनोति सन्तोषकरीं कवीनाम् ।

पुरा किल भगवन्पारायणशिष्येण भारतविषयकीर्तिना जैमिनिना दृष्टो
मार्कण्डेयो मुनिः । इत्यादि ॥

End.

देवी इति वरं तयोरभिलषितं दत्त्वा ताभ्यां वैश्वसुरथाभ्यां अभिष्टुता सती
सद्यस्तत्तथात् अन्तर्हिता बभूव । अन्तर्दधौ । एवमिति एवं देव्याः सका-
शात् वरं लब्ध्वा चतुर्थैर्भः चतुर्थश्रेष्ठः सुरयः स्वर्ग्याञ्जन्म समासाद्य
प्राप्य सावर्चिर्मनुभविता ॥

Colophon.

इति मार्कण्डेयपुराणे सावर्चिके मन्वन्तरे देवीमाहात्म्यं समाप्तम् ॥

इति रामचन्द्रवाचस्पतिविरचिता चण्डीटीका समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । मार्कण्डेयपुराणान्तर्गत-देवीमाहात्म्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 187. दोलयात्राप्रमाणतत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 132 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Serpur, District Mayamanasimha, Paṇḍita Harasundara Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning. श्रीहरिः । फाल्गुणपौर्णमास्यां दोलयात्रामाह तीर्थचिन्तामणौ ब्रह्मपुराणम् ।
फाल्गुण्यां संयतो भूत्वा गोविन्दस्य पुरं व्रजेत् ।
नरो दोलामृतं दृष्ट्वा गोविन्दं पुरुषोत्तमम् ॥ इत्यादि ।

End. पश्यन् द्वितीयं हरति गोदत्याशुपपातकम् ।
चिष्णन्त्यशेषपापानि हृत्वीये च न संशयः ॥
इमां यात्रां कारयित्वा चक्रवर्ती भवेन्नरः ।
ब्राह्मणस्य चतुर्व्येदे ज्ञानस्य जायते भुवम् ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं दोलयात्राप्रमाणतत्त्वं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णस्य दोलयात्राप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 188. दोलयात्रामृतम्. By नारायणतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, $18 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page Extent, 123 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Vikramapura Vajrayoginigrāma Paṇḍita Kālikānta Ćiromaṇi. Appearance fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
नत्वा गोविन्दपादाङ्गं दृष्ट्वा च स्मृतिसङ्गृहान् ।
नारायणो वितनुते दोलयात्रामृतं सुधीः ॥
स्कन्दपुराणे ।
फाल्गुने मासि राजेन्द्र अर्घमर्हणि शान्तिमे । (?)
गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं व्रजेत् ॥
कृतिकायां ध्वजोत्थानं ज्येष्ठायां स्नपनं तथा ।
दोल उत्तरफाल्गुण्यां यात्रामेतां सुदुर्लभाम् ॥
ब्रह्मवैवर्ते ।
अधिवासः क्षपान्ते च फाल्गुण्यर्धे नृपोत्तम ।
गोविन्दं दोलयेद् यो वै स वैकुण्ठपुरं व्रजेत् ॥ इत्यादि ।

End. शोलिकां कारयेद् यस्तु पौर्णमास्यां नरोत्तम ।
 सप्तसा कुलमादाय विष्णोर्लोकं महीयते ॥
 दशाक्षरविधानेन पूजयेत् जनार्दनम् ।
 श्रीमं कृत्वा विधानेन ततो यावां समापयेत् ॥ °

Colophon. इति नारायणतर्काचार्यविरचितं दोलयावाहृतं समाप्तम् ।

विषयः । फागुनपौर्णमास्यां भगवतो दोलयावाविधिविवेचनम् ॥

No. 189. द्रव्यगुणसङ्गृहटीका. By शिवदासः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 77. Lines, 7 on a page. Extent, 2,194 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Bhāgavān Candra Dāsa Kavirāja, Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

दशाननादितिमिरपरिभूतमिदं जगत् ।
 प्रसदाद यतस्तस्मै कस्मैचिन्महसे नमः ॥
 कणादसांख्यायुर्वेदतन्त्राणां पारदखनः ।
 तातस्थानन्मसेनस्य वन्दे चरणपङ्कजम् ॥
 महदादिनिकायोऽयं यस्याः प्रादुरभूत् किल ।
 सतीं गुणमयीं भक्त्या भैरवीं जननीं भजे ॥
 रचितश्चक्रदत्तेन यो द्रव्यगुणसङ्गृहः ।
 श्रीमता शिवदासेन तस्य व्याख्या विधीयते ॥
 नोक्ताश्चक्रेण ये द्रव्यगुणा विस्तरभीरवणा ।
 तेषां प्रसङ्गतो लेख्याः शिष्यव्युत्पत्तये मया ॥ इत्यादि ।

End.

इदानीमस्य सङ्गृहप्रत्यक्षोपादेयतां दर्शयितुमाह ।
 तन्त्राणां सारमाहृत्य द्रव्यानां गुणसङ्गृहः ।
 त्रिपञ्चानुपकाराय रचितश्चक्रपाणिना ॥
 व्याप्नोत् सभाषां शिखरेन्दुरस्य
 लब्धप्रतिष्ठः किल लाडसेनः ।
 वाणीविलासं कविसार्वभौमं
 विजित्य यः प्राप यशो दुरापम् ॥

काकुत्स्थसेनसु ततस्ततोऽभूत्
 तस्यापि लक्ष्मीधरसेननामा ।
 तस्माच्च भूतस्तद्वत्तनूज-
 स्तस्यौघनस्तस्तनयोऽथ जज्ञे ॥
 योऽन्तरङ्गपदवीं दुरवापां
 ब्रह्मस्यतुलकीर्तिरवाप ।
 गौडभूमिपतितोऽपि कषाह- (?)
 स्तत्सुतस्य क्षतिनः क्षतिरेषा ॥

Colophon. समानोऽयं ग्रन्थः ॥

विषयः । चक्रपाणिदत्तकृतद्रव्यगुणसङ्ग्रहाभिधानवैयकपत्रस्य व्याख्यानम् । तदनुज्ञांश-
 पूरणञ्च ।

No. 190. द्वाविंशत्सिंहासनकथा. By वररुचिः. Substance, country-
 made paper, 17×3 inches. Folia, 46. Lines, 8 on a page. Extent, 1,472
 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1719. Place of deposit, Naihati,
 District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Ćāstrī. Appearance, tolerable.
 Prose, Incorrect.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।) ततश्च
 भूखननादिभिरनेकप्रकारैः कनकरत्नमयद्वाविंशत्पुष्पलिकाभिरुपेतं चन्द्र-
 कान्तमणिमयं अष्टचक्षोःपञ्चमं तेजसा जाल्प्यमानं सिंहासनं प्रादुरभूत् ।
 इत्यादि ।

End. विलोकी जेतया जडितनुरमात्यः शशधरो
 वसन्तः पथ्यायोद्यतबाहुवद्वनकुचा दूरे ।
 रणत्कङ्कणामन्दमौषलगी घना सुवदना श्यामा मनोहारिणी । (?)
 ईषत्कुक्षितमध्यभागललिता सुव्यक्तलोमावली ॥
 यूनामेव समी दूरम् ॥ ० ॥

Colophon. इति वररुचिकृत द्वाविंशत्कथनं सम्पूर्णम् । श. सं १७१९ लिखितमेतत् ।

विषयः । द्वाविंशत्पुष्पलिकाभिविंशत्कथादित्यस्य गुणवर्णनम् ।

No. 191. द्वादशयात्राप्रयोगः . By विद्यानिवासः . Substance, country-made paper, 16 × 2½ inches. Folia, 22. Lines, 5 on a page. Extent, 469 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vādari, Mayamanasimha, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीदुर्गायै नमः ।

ब्रह्मास्त्रादसद्योदरनिर्भररसमाधुरीभाञ्जि ।

विद्यानिवासस्तनुते याचाकर्माणि सदृशो भर्तुः ॥

कोऽन विधिनिषेधो मौल्यमणिर्यथा तथा श्रेयः ।

तदपि विधेरनुगत्या सत्यास्त्रन्दं निराकुर्मः ॥

इह खलु भगवद्दर्शनादुपस्थितप्रेमाकलितस्येन्द्रियुग्मनरपतेर्भक्तियोग एवो-
द्देय्यत इति ब्रह्मविज्ञापितेन प्रतिमाकृषिणा भगवता वरप्रदानेन याचा
प्रवर्तिता । इत्यादि ।

End.

तस्मिन् काले तु ये भक्त्या लक्ष्यं पश्यन्ति मानवाः ।

न तेषां पुनरावृत्तिः कल्पकोटिशतैरपि ॥

विष्णोः स्वरूपमाख्याय विष्णुलोके वसन्ति ते ।

ततः काञ्चनादिदण्डिणां दद्यात् एवमेव मन्त्रासम्भवा चतुर्दशीपर्यन्तं
श्रीजगन्नाथं पूजयेत् ।

Colophon.

इति विद्यानिवासीकद्वादशयात्राप्रयोगः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीमज्जगन्नाथदेवस्य द्वादशयात्राप्रयोगादिनिरूपणम् ।

No. 192. धर्मदीपिका . By चन्द्रशेखरः . Substance, country-made paper, 18 × 5 inches. Folia, 33. Lines, 8 on a page. Extent, 1,056 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganas, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मला शिवपदद्वन्दं तातत्तातसेवितम् ।

तत्प्रभावर्द्धितास्त्राभिः क्रियते धर्मदीपिका ॥

विद्याभूषणविष्णुनातः पञ्चदर्शनमते शुधीः ।

तन्मुत्तमादृशो धीमान् ततोऽधीतो च तन्मुत्तः ॥

श्रीचन्द्रशेखरो नाम्ना ख्यातो वाचस्पतिः स्मृतौ ।

स्मृतौनाञ्च प्रकाशार्थं तनोतीमां प्रदीपिकाम् ॥

तच्च श्रीमांसातर्क एव वेदतन्मूलकशास्त्रार्थप्रकाशकः । तथाच भट्टश्रीमांसा-
संज्ञकसर्कः सर्ववेदसमुद्भवः । सर्वेषां वेदानां समुद्भवः प्रकाशो यस्मादिति
विग्रहः । इत्यादि ।

End.

अश्ववार्थे विध्यसम्भवात् अस्यायं अश्ववार्थे असम्भवार्थे विध्यसम्भवात्
विधेरेव प्रवृत्तेः अतो विधेर्यथासम्भवं विधेयं व्यवस्थापयति । तथाचोक्तम् ।

द्रवादिषु श्रुवादीनां व्याकोषस्य च शङ्कषु ।

अर्थोपनिवृत्तात् तस्माद्वाचस्पतैवेत्यवस्थितिः ॥

Colophon.

प्रथमपादस्य शेषः ॥ * ॥ श्रीश्रीगुरवे नमः । ॐ हरये नमः ॥ श्रीरामः ॥

विषयः । अत्र प्रथमं विधिनियमपरिसंख्यादीनां यथासम्भवं श्रीमांसा । ततोऽधिकरण-
निरुक्तिः । यथाधिकरणनिरूपणम् । आदिरन्यायनिरूपणम् । विकल्पनिरूपणम् । कपालाधि-
करणनिरूपणम् । प्रतिनिध्यधिकरणनिरूपणम् । तदादितदन्तन्यायनिरूपणम् । सर्वशक्त्यधि-
करणनिरूपणम् । योगसिद्धाधिकरणनिरूपणम् । तन्त्रप्रसङ्गन्यायो । स्तुतशस्त्राधिकरणम् ।

No. 193. धर्मविवेकः. By हृत्नायधः. Substance, country-made paper, 8 x 3 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 36 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Kerāṇi-gaṇja, Sāktāgrāma, Paṇḍita Trilocana Tarkālaṅkāra. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

श्रद्धावीजो वेदविप्रामुषितः

शास्त्राविद्यासाक्षतसो दशपि ।

पुण्यान्यथा द्वे फले मूलसूत्रे

मोक्षः कामो धर्मोऽक्षौऽयमीशः ॥

यातः क्षामखिलां प्रदाय हरये पातालमूलं बलिः

शक्तुप्रस्थविसर्जनात् स च मुनिः स्वर्गं समारोपितः ।

आवास्यादसतो सतीं सुरपुरीं कुन्तीं समारोपयत्

चा सीता पतिदेवतागमदधो धर्मस्य सूत्रा गतिः ॥ इत्यादि ।

End. जल्पन्ति खरयः सर्वे धर्मो रक्षति धार्मिकम् ।
 एतज्ज्ञातव्यमद्यैव किमत्र च भविष्यति ॥
 जयोऽस्तु पाण्डुपुत्राणां येषां पक्षे जनार्दनः ।
 यतः कृष्णस्ततो धर्मो यतो धर्मस्ततो जयः ॥

Colophon. इति महाकविहलायुधविरचितं धर्मविवेकाष्टकाद्यं समाप्तम् ॥
 विषयः । कतिपयप्रज्ञपूरणसौकर्यकथनम् ।

No. 194. धर्मेतिहासः . Substance, country-made paper, 16 x 3 inches. Folia, 115. Lines, 6 on a page. Extent, 2,932 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
 नारायणं नमस्कृत्य नरक्षेयं नरोत्तमम् ।
 देवीं सरस्वतीं चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
 एकदा ब्राह्मणः कश्चित् पुनदारादिषोषणे ।
 ययो गतमभिज्ञाय चिन्तामाप दुःखयाम् ॥
 धर्मो हि परमो बन्धुः परलोकसुखावहः ।
 शुभः कदाचित् साधुभ्यामिति गाथां श्रुत्वा ततो ॥
 स मया न श्रुतो धर्मो न कृतो नानुचिन्तितः ।
 अधुना स्वल्पमेवायुरवशिष्टं हि मे मत्तम् ॥
 इति चिन्ताकुलो विप्रो धर्मशूषणे रतः ।
 सञ्चितः पुत्रशिष्याभ्यां सदैव सः ॥
 खलं गत्वा महात्मानं विनयानतकन्धरः ।
 कृताञ्जलिपुटः सम्यक् प्रोवाच स्वमनोगतम् ॥ इत्यादि ।

End. अन्त्येष्टं पञ्चवक्त्रं वै दृष्ट्वा भवसमुद्भवाः ।
 केवलं गर्भदुःखाय ये गङ्गां न गता नराः ॥
 गङ्गां चास्मात्प्राप्तमेतच्च यः पठेत् विष्णुसन्निधौ ।
 सभायां वापि विप्रेन्द्राः शृणुयाद्वापि भक्तितः ॥
 गङ्गां चानकलं प्राप्य सुखभोगैकसन्निधिः ।
 चिरायुः पुत्रपौत्रैश्च दत्तो दिवसमाप्नोति ॥

द्विजा जघुः ।

धर्मैतिहासस्य कथा विचित्रा

मया सुतासुमुखपङ्कजाद् गुरो ।

तामैश्वर्यं सम्प्रत्यनन्तरं देवं

यथा स्मरामो हि यथाच कुर्यात् ॥

उपनयतु मङ्गलं वः सकलजगन्मङ्गलालयः श्रीमान् ।

दिनकरविबोधितनवनलिननिभेक्षणो विष्णुः ॥ ॐ ॥

Colophon. इति श्रीपद्मपुराणोद्धृते धर्मैतिहासे सप्तविंशतितमोऽध्यायः ॥ ॐ ॥ समाप्त-
ध्यायं धन्यः ॥

विषयः । पितृपूजा पतिसेवा सर्वजनैषु समता ।

मित्राद्रौघो विष्णुभक्तिश्च एते पञ्च महासखाः ॥

इत्यादिनिरूपणमुखेन एतदनुष्ठानफलनिरूपणम् । पतिव्रताद्युपाख्यानप्रदर्शनेन च माण्डव्यो-
पाख्यानम् । तद्भाग्यननादिफलनिरूपणम् । दत्तादिरोपणपुष्पनिरूपणम् । अथत्यादिदत्त-
वेदनदीपकथनम् । गोप्रचारदानपुष्पनिरूपणम् । विष्णुप्रासादादिदानफलकथनम् । वद्राज-
माहात्म्यकथनम् । वद्राजकूपविवेचनम् । वद्राजधारणमन्त्रनिरूपणम् । धात्रीफलमाहात्म्यादि-
कथनम् । तुलसीमाहात्म्यकथनम् । गङ्गाक्षीपमाहात्म्यादिनिरूपणम् ।

No. 195. धातुघोषा वा धातुसाधनम्. By रामकान्तः. Substance, country-
made paper, 12 × 2½ inches. Folia, 48. Lines, 8 on a page. Extent, 1,392
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Thānā Kerānigāñja, Sāktāgrāma, Paṇḍita Trilocana Tarkālankāra.
Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा गुरुपदद्वन्द्वं रामकान्तेन यत्नतः ।

बालानामवबोधाय क्रियते धातुसाधनम् ॥

अथ धातवः । यद्यपि बहवो धातवस्तथापि धन्यगौरवभयात् भट्टिति
सर्वधातुसाधनानुसन्धानबीजनकलाश्च दृक्सम्पत्ता दशैवात्र निबध्यन्ते ॥
यदुक्तं दृष्टैः ।

भू-स्था-गम-दृशोऽस्ति दा-ह-ज्ञा-प्रव-चिन्तयः ।

दशैते पुरतो ज्ञेया शीघ्रज्ञानाय धातवः ॥ इति ।

तत्रादौ भूधातुश्च्यते । भूषल्लायामिति सत्त्वार्थे वर्तमानस्य भूशब्दस्य
क्रियाभावो धातुरिति धातुसंज्ञायां पश्चात् त्यादिप्रत्ययः । एवमेव सर्व्व-
चानुसन्धेयं । सम्प्रत्यर्थे वर्तमाना भवति भवतः भवन्ति । भवसि भवथः
भवथ । भवामि भवावः भवामः ॥ इत्यादि । *

End. यङ् लुगवा सर्व्वस्मादातीरिति रत्नमालायाकरणवच्च । तथा लुगधिकारे
यङो बहुलमिति चान्द्रः । तथा सर्व्ववर्ण्णापि चर्करीतव्याप्तये + +
यितानादित्यचान्द्रप्रवृत्तमुपात्तं । तेन बोधवतीतीत्यादिसिद्धम् ॥

Colophon. इति धातुधोषा समाप्ता ।

विषयः । भू-ल्ला-गम-दशासि दा-ह-ज्ञा-य-च-चिन्निरूपदशधातूनामाख्यातकदन्तयोः सर्व्व-
रूपकथनम् । तत्र तत्र धालर्थादिविवेचनञ्च ।

No. 196. धातुमाला. By जुमरनन्दी. Substance, country-made
paper, 14 x 3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent, 273 ślokaś.
Character, Bengali. Date, SANA, 1293, Sāla. Place of deposit, Parganā
Vagḍi, Teliveni, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi.
Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥

धातौ शम्भुमुद्योद्भूते धान्ता वैकल्यमागते ।
क्रियते तस्य श्रुतार्थं यत्नो जुमरनन्दिना ॥
भाष्यदादि जुहोत्यादि दिवादिः स्वादिरेव च ।
तुदादिश्च रुधादिश्च तनक्तादिचुरादयः ॥
भू सप्तायां । अथ तयर्मान्ताः । चित्ती संज्ञाने अत सातत्यगमने श्रुति-
रासेचने । इत्यादि ।

End. षट् खिड् षुट् षुधि चिंसायां शठ् खठ गतिसंस्कारयोः श्रुतं आलस्ये श्रुति-
शोधने वट् नुट् उपधाते जुङ् प्रेरणे नङ् भङ्गे णङ् उपसेवायां तङ्
आधाते परस्मैपदिनः ॥ चुरादयः समाप्ता ॥

Colophon. समाप्तौ चेषं धातुमाला सन १२९३ साल ॥

विषयः । भाष्यादिदशगोत्रीयधातूनामर्थकथनं तेषामनुबन्धादिकथनञ्च ।

No. 197. धातुमाला. By महेशः. Substance, country-made paper, 12×2 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 184 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vāṅmā Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

राधाकृष्णं नमस्कृत्य महेशदेवशर्मणा ।

लिख्यते धातुमाला च श्रीदुर्गायाः प्रसादतः ॥

अथ भादिशण-लट्प्रकरण धातवः संचेपेण लिख्यते । भू सत्त्वायां भूधातुः
परस्मैपदौ । भवति भवतः भवन्ति ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । अर्थनिरूपणमुखेन धातूनां रूपनिरूपणम् ।

No. 198. धातुमाला. By यल्लौदासविश्वारदः. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 24. Lines, 7 on a page. Extent, 504 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अज्ञानध्वान्तसंघन्तौ भारतीमिन्दुसन्निभाम् ।

गुरुसं ज्ञानदं भक्त्या प्रणमामि पुनः पुनः ॥

मनोरमादिमालोक्त्य धातुटीकां गुणाधिकाम् ।

करोमि धातुभिर्मात्रां शिशूनां कण्ठभूषणम् ॥

भुवाद्यदादिकाराधो दिवादिः स्वादिकस्ततः ।

तुदादिस्तद्गुणः प्रोक्तो मुचादिस्तदनन्तरम् ॥

रधादिकतनादिश्च क्रियादिः सचुरादिकः ।

इते दश गणा ज्ञेया अत्र कान्तन्त्रसम्भताः ॥ इत्यादि ।

End.

इत्यर्थं धातवो ये स्त्र्यसुराद्या अपि ये स्मृताः ।

परस्मै वचने तेषां प्रयोगः परिकीर्तितः ॥

एतत् संचेपतः प्रोक्तं धन्यविस्तारभोजितः ।

अन्येऽनेकगणस्था ये विज्ञेयास्ते प्रयोगतः ॥

मदनदाः समीपस्थो जातृवौचेवसन्निधौ ।

गोपालपुरजोऽकार्षीत् धातुमालां विशारदः ॥ *

Colophon.

इति वैदिकजयलक्ष्मणतर्कवागीश-भट्टाक्षज-श्रीपण्डितासविशारदविरचिता
धातुमाला समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । सुवाचदादिप्रवृत्तिधातुनिकराणां विशदार्थनिरूपणम् ।

No. 199. धातुलक्षणम् . By दनोकाचार्यः, Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 33. Lines, 5 on a page. Extent, 1,100 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Tripurā, Vidyākūṭa, Paṇḍita Jagadbandhu Bhaṭṭācāryya, Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

शिवं प्रथम्य बोधाय बालानां स्मृतये सताम् ।

आचार्य-श्रीदनोकेन कियते धातुलक्षणम् ॥

भू-स्वा-गम-दशौ ल-ज्ञा-पञ्च-विंशत्यः । इत्यादि ।

End.

खण्डितशेषत्वात् समाप्तिस्वरूपकं वाक्यं नास्ति ।

विषयः । सुवादिदशगोपीयधातुनामर्थकथनम् ।

No. 200. धातुसंग्रहः . Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent, 396 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Parganā Vagḍi, Teliveni, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ॥

केन च बालजनानां निर्मलबोधाय चाश्रुतोपाय ।

संपञ्च^{रि}ष धातूनां विधीयते प्रयोगलभ्यानाम् ॥

भू सतायां पा पाने भ्रा गन्धोपादाने भ्रा गन्धाग्निसंयोगयोः छा गति-

निहतौ ॥ इत्यादि ।

End. भाज इयक्करणे सभाज प्रीतिसेवनयोः परस्मैपदिनः शूर वीर विक्रान्तौ
खूल परिवृन्दने आत्मनेपदिनः इति स्पृशादि ।

Colophon. इति चुरादिगणीयाः ॥ समाप्तश्चायं संगृहीतः प्रयुक्तधातुगणः ॥

विषयः । धातूनामर्थकथनं वेषामनुबन्धादिनिरूपणेनात्मनेपदादिविवेचनञ्च ।

No. 201. नाडीप्रकाशः. (कणादसंहितायाम्) Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 144 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Bābu Haracandra Caudhuri. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. नमः शङ्कराय ।

पद्मलोभ्यः पद्मसंख्यागतेभ्यो
वेदा जाता ऋग्यजुःसामभेदाः ।
अथर्ववेदश्चायुर्वेदश्च तस्मिन्-
ज्ञात्वा शम्भौ श्रीकणादस्य भक्तिः ॥
आसौ वेदः पञ्चमो वैद्यकाण्डो
वेत्ता कश्चित् तस्य नासौ महेष्वात् ।
तस्माद्विज्ञातव्यं तस्मात्तुरापाद्
तस्माज्ज्ञात्वा वक्तुमर्हामि शास्त्रम् ॥
प्रथमे नाडिकाज्ञानं द्वितीये रोगनिश्चयः ।
तृतीये च कषायः स्यात् चतुर्थे पारदादिकम् ॥
पञ्चमे तु मन्त्राविद्या रसज्वारणमारणम् ।
यस्य प्रभावाद्भोगाश्च नश्यन्ति सच मूलतः ॥ इत्यादि ।

End. भगदनाशो (?) न जीवेद्य वातशोथी न जीवति ।

वक्त्राकान्तिश्चिह्ननेचो न जीवेद्विकलीन्द्रियः ॥
इत्युक्तं नाडिकाज्ञानं निदानं कथ्यतेऽधुना ॥ ... ॥ * ॥

Colophon. इति कणादसंहितायां नाडीप्रकाशः समाप्तः ॥ श्रीदुर्गाचरणे भक्तिरास्ताम् ॥

विषयः । नाडीज्ञानमुखेन रोगादिनिरूपणम् ।

No. 202. निकुञ्जरचस्यम्. Substance, country-made paper, $12\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent, 78 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā, Mahārāja's Library. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णभ्यां नमः ।

द्रुतकनकसुगौरखिग्धमेघौघनीला

... .. रखिलहन्दारण्यसुद्गायन्ती ।

स्रदुल्लवदुकूले नीलपीते दधानौ

स्मर निभृतनिकुञ्जे राधिकाकृष्णचन्द्रौ ॥ इत्यादि ।

End. परमरसरचस्यानन्द हन्दा-

विधिन्-नवनिकुञ्जे दिव्यदिव्यैर्विलासैः ।

निरवधि रममाणौ राधिकाकृष्णचन्द्रौ

भज सकलमुपेक्ष्य ॥

स्वमिसमतिरम्यं राधिकाकृष्णचन्द्र-

प्रमदरसविलासैरद्भुतं भावयुक्तम् ।

पठति य इह मयपचितौ

विजनमनु स राधालौघु सख्यं लभेत ॥

Colophon. इति श्रीनिकुञ्जरचस्यसौचं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । निकुञ्जे रममाणयोः श्रीकृष्णराधिकयोः स्तुतिः ॥

No. 203. निगमतत्त्वसारः. Substance, foolscap paper, 8×3 inches. Folia, 12. Lines, 10 on a page. Extent, 297 çlokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramanā's Kālīmāṭha. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।

आनन्दभैरवो देवः पप्रच्छानन्दभैरवौम् ॥

श्रीआनन्दभैरव उवाच ।

निगमाममश्लाघि मया लयि प्रकाशितम् ।

शेषा मध्ये सारभूतं वद कान्ते कुलेश्वरि ॥

पुरा श्रीलम्बुखाम्भोजान् श्रुतं वङ्गविधं मया ।
 श्रीवद्रथमल्लाप्यञ्च तथाचीतरतन्त्रकम् ॥
 शशियामल्लमाख्यातं तथान्वद्विस्तरं प्रिये ।
 योगैसारं तत्त्वसारं तथा गुह्यं वदस्व मे ॥ इत्यादि ।

End.

आनन्दभैरव उवाच ।

एतदद्भुतमाद्यात्मा लम्बुखान् श्रुतं मया ।
 अथ प्रष्टति देवेशि तव दासो भवाम्यहम् ॥

Colophon.

इति निगमतत्त्वसारे एकादशः पटलः ॥ समग्रोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । शिवया सङ्ग शिवसंवादेन योगसारतत्त्वसारयोर्निरूपणम् । तत्र पञ्चतत्त्व-
 माहात्म्यादिकथनम् । पञ्चतत्त्वादिशुद्धिविधिः । योगविधिः । मन्त्रादिसाधनविधिः । स्तोत्रादि-
 शोधनविधिः । कवचविधिः । चण्डौपाठक्रमः । मन्त्रमांसादिशोधनविधिः । सम्विदाकल्प-
 कथनम् । अशक्तानां पञ्चतत्त्वविधिविशेषकथनञ्च ।

No. 204. निगमलता. Substance, country-made paper, 19×5 inches.
 Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent, 637 slokas. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājha-
 pādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासपर्वते रम्ये यामावन्ते च शर्वरी (?) ।
 स्पृष्ट्वा तु चरन्तौ देव्या भगवान् शङ्करोऽब्रवीत् ॥
 श्रीशङ्कर उवाच ।

मातर्दुर्गे महात्मायै कृपां कुरु दयामयि ।
 हृदि शूलं समुद्धृत्य चाक्षि मां पद्मलोचने ॥
 श्रूयतां सुभगे देवि यच्छूलं वर्धते हृदि ।
 तन्मया कथितं भद्रे शृणु ज्ञात्वा न सुक्षति ॥
 नव वक्त्रे श्रुतं पूर्वं भगरूपा तमेव हि ।
 वाक्ष्येनाल्लापनं नैव कथं कुर्याद्सुभगेऽहम् ॥
 इदं चैकं द्वितीयञ्च वरदायै कथयन् ॥
 तृतीयं परमेशवि जीवन्तीने गतिर्न च ॥

जीवस्त्रिते सदा शम्भोर्गमनं केन वा कृतम् ।

इति चिन्तापरो भूत्वा वातुलोऽभून्न संशयः ॥

श्रीपार्श्वत्युवाच ।

माचं वदामि खलु पामरेषु रतिं त्यजामि पशुवादिनेषु । (?)

वाचं त्यजामि कुलकर्मघातिने सङ्गं त्यजामि किल चम्पकेषु ॥

श्रीशङ्कर उवाच ।

देवि विद्येश्वरि त्वं हि दृष्टिस्थित्यन्तकारिके ।

कथं मां पशुरूपेण स्थापितासि रतिप्रिये ॥

श्रीपार्श्वत्युवाच ।

पुरा कोचबधुसङ्गाद्वीराचारं भवान् कृतः ।

तद्यापि पशुभावत्वं न मुञ्चति कथञ्चन ॥ इत्यादि ।

End.

निगमं मत्कुलं नाथ कृताचं निश्चितं प्रभो ।

इति ज्ञात्वा स्तावद्विता न प्रकाशं कदाचन ॥

यः पाति पुष्पिकासेनां गृहे रक्षति नित्यशः ।

तस्य स्थाने ह्यहं यदा सर्वदा लतपुरे यथा ॥

पटलं वा तदर्धं वा तदर्धं वा मणेश्वर ।

जानाति स गुह्यः साक्षात्समस्तसमोऽपि वा ॥

Colophon.

इति निगमकृतायां पार्श्वतौश्वरसंवादे चतुर्विंशतिः पटलः । सम्पूर्णाऽयं धन्यः ॥

विषयः । शङ्करं प्रति शङ्कर्या उक्तिरूपोऽयं प्रबन्धः । तत्र पञ्चमकारेषु प्राधान्यतः पञ्चम-
मकारस्यैव प्रपञ्चशः प्रयोगादिविधिः । कृतासाधनविधिः । दिव्यवीरादीनां लक्षणादिकथनम् ।
पञ्चमकारसाधनेनैव मोक्षप्राप्तिकथनम् । भैरवीचक्रे प्रवर्त्तमाने वर्णभेदराक्षित्यादिकथनम् ।
पञ्चमकारशोधनादिविधिः । पुनः पुनः पानविधिः । योनिपूजाविधिः । तत्र ध्यानादि-
कथनम् । अथ कालिकापूजाविधिः । तारापूजाविधानम् । उपताराविधानकथनम् । अभि-
षेकविधिकथनम् ।

No. 205. नित्यानन्दाष्टकम् . By श्रीकृष्णादासगोस्वामी . Substance, coun-
try-made paper, 10 1/4 inches. Folia, 3. Lines, 4 on a page. Extent,
24 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Agartalā,
Vrddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Śārbabhauma. Appearance,
new. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीनित्यानन्दाय नमः ।

शरच्चन्द्रभानिं स्फुरदमलकानिं गजपतिं
 हरिप्रेमोन्मत्तं धृतपरमसत्त्वं क्षितिसुखम् ।
 समार्धपूर्णज्ञेयं करकलितवेचं कलिभिदं
 भजे नित्यानन्दं भजनतत्त्वकन्दं निरवधि ॥ इत्यादि ।

End.

... ..

 परं नित्यानन्दाष्टकमिदमपूर्वं पठति य-
 स्यादग्निद्वन्द्वाक्षं स्फुरति नितरां तस्य हृदये ॥

Colophon.

इति श्रीनित्यानन्दाष्टकं श्रीकृष्णदासगोस्वामिविरचितं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । अष्टभिः श्लोकैर्नित्यानन्दस्य स्तवकथनम् ।

No. 206. निरुत्तरतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 26. Lines, 8 on a page. Extent, 750 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो जगन्मोहिन्यै ।

श्रीदेवुवाच ।

सिद्धिविद्या पुरा प्रोक्ता मन्त्रयन्त्रादिकानि च ।
 नानाभावप्रभेदेन संशयो जायते प्रभो ॥
 भावभेदेन कथय लोकनिस्तारकारक ।
 सर्वेषां शरणं तन्त्रं सिद्धान्तविष्णुसम्मतम् ॥
 आसामाराधना केन भावेन परिजायते ।
 आसां वः प्रकृतिः कापि तव वा कीदृशी क्रिया ॥
 तत् प्रकाशय सम्यक्मे येन यामि निरुत्तरम् ।

श्रीशिव उवाच ।

सख्यांसां सिद्धिविद्यानां प्रकृतिर्दक्षिणा प्रिये ।
 दिव्यो वीरो वरारोहे चिन्तयेदक्षिणां शुभाम् ॥
 दिव्यो वीराश्च देवेश कास्त्रीकुलं विचिन्तयेत् ।
 श्रीकुलश्च विभिर्भावैश्चिन्तयेत् सरसुन्दरि ॥

काली तारा भद्रकाली भुवना मन्त्रिमर्दिनी ।
 त्रिपुटा स्मरिता दुर्गा विद्या प्रतिश्रिता प्रिये ॥
 कालीकुलं समाख्यातं श्रीकुलञ्च ततः परम् ।
 सुन्दरी भैरवी बाला वसना कमला तथा ॥
 धूम्रवती च मातङ्गी विद्या स्त्रमावती प्रिये ।
 मधुमती मन्त्राविद्या श्रीकुलं परिभाषितम् ॥
 स्ततायां पूजयेत् कालीं नीले नीलसरस्वतीम् । इत्यादि ॥

End.

काली तारा तथा विद्वा मातङ्गी भुवनेश्वरी ।
 श्रद्धापूर्णा तथा दुर्गा मन्त्रिणास्तुर्मर्दिनी ॥
 स्मरिता त्रिपुरा भद्रे भैरवी वगला तथा ।
 त्रिपुटा च तथा नित्या कमला च सरस्वती ॥
 जयदुर्गा तथा भद्रे तारा त्रिपुरसुन्दरी ।
 अष्टादश मन्त्राविद्यास्तन्नादौ कथिताः प्रिये ॥
 नाच कालविग्रहिः स्थात् समयासमयादिकम् ।
 न वारतिथिनश्च न योगः करणस्तथा ॥

Colophon.

इति निरुत्तरतन्त्रे देवीश्वरसंवादे पञ्चमः पटलः ॥

विषयः । शिवाशिवयोः संवादेन भावभेदनिरूपणम् । कालीकुलकथनम् । श्रीकुल-
 कथनम् । पञ्चाम्नायनिरूपणम् । कालीपूजायां गुह्यमन्त्रादनिरूपणम् । कलानिरूपणम् ।
 दक्षिणकाम्भिकामन्त्रतन्त्रानपूजादिविधिः । मन्त्राकालाध्यानकथनम् । कुलुकादनिरूपणम् ।
 कालीस्तवकथनम् । कालीकवचकथनम् । अजपानिरूपणम् । अथ पुरश्चरणविधिः । दिव्य-
 वीरपद्मभावभेदात् पुरश्चरणप्रकारभेदकीर्तनम् । प्राणायामविधिः । निर्गुणसगुणभावचिन्तन-
 विधिः । रात्रौ पूजाविधिः । मन्त्रानिशादनिरूपणम् । अथ वीराभिषेकविधिः । तत्र अभिषेक-
 मन्त्रादिकथनम् । सिद्धमन्त्रलक्षणम् । शक्तिसाधनं विना निर्वाणाभावकथनम् । मावादि-
 पञ्चकन्याख्याणम् । शक्तिचक्रादिलक्षणकथनम् । पञ्चचक्रविधिः । कुसुमानुकम्पादिकथनम् ।
 चक्रे वर्जनीयकथनम् । गोप्यकर्मकथनम् । राजचक्रे देवचक्रे च विशेषकथनम् । योगिनां
 साधनादिविधिः । साधकाललक्षणादिकथनम् । कुलाचारादिसाधनकथनम् । विद्याविशेषे
 शक्तिविशेषविधानम् । अष्टौ वेद्याल्लक्षणादिकथनम् । पञ्चद्रव्यनिरूपणम् । तेषां श्रविकथनम् ।
 नवकन्यानिरूपणम् । तर्पणे मुद्रादिविधिः । पञ्चीकरणविधिः । अष्टादशमन्त्राविद्याकीर्तनञ्च ।

No. 207. निर्णयसिन्धुः. By कमलाकरभट्टः. Substance, country-made paper, 15×7 inches. Folia, 270. Lines, 13 on a page. Extent, 104,364 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1772. Place of deposit, Kāñihālī, District, Mayamanasimha, Paṇḍita Navakiçora Tarkacūḍāmañi. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय नमो नमः ।

काव्यैकनिकेतनं रामं सीतालताशोभितम् ।

विश्वामित्रान्ववायव्रततीक्ष्णमालम्बनशस्त्रिनं वन्दे ॥

लक्ष्मीसहायं कल्पद्रुतलावर्जितगोकुलम् ।

वर्चापीडुं घनश्यामं मन्दः किञ्चिदुपाश्रये ॥

देवार्थधर्मरक्षायै मायामानुषरूपिणम् ।

पितामहं हरिं वन्दे भट्टनारायणकथम् ॥

यत्पादसंस्थितिः सर्वमङ्गलप्रतिभूमेता ।

तान् भट्टरामकृष्णपुत्रान् श्रीतानवरुणाश्रुतम् ॥

सर्वकल्याणसन्देहनिदानं यत्पदद्वयम् ।

शुनदौसोदरीमम्भामम्बाभ्यां नोमि सादरम् ॥

विन्दुमाधवपादाङ्गरोल्लम्बीकृतविषयम् ।

प्याशांसं धातरं भट्टदिवाकरमुपाश्रये ॥

चेमाद्रिमाधवमते प्रविचार्यै सम्य-

गालोक्य तत्त्वमथ तीर्थकृतं परेषाम् ।

श्रीरामकृष्णतनयः कमलाकराख्यः

काले यथासति विनिर्णयमातनोति ॥

सन्ति यद्यपि विद्वांसस्तन्निबन्धाश्च कोटिशः ।

तथाप्यमुष्य वैदग्ध्यै केचिद्विज्ञातुमीश्वरे ॥

तत्र संचेपतः कालः षोडशाङ्गोऽथनष्टतुमांसः पक्षी दिवस इति । तत्राब्दी

माधवमते पञ्चधा सावनः सौरयान्द्रो नाक्षत्री चार्चस्यत्य इति ॥ इत्यादि ।

End.

प्रेतक्रियैकीदृष्टिनिषेधेऽपि सिद्धे पुनस्तदुपपन्नमाब्दिकपरं तेन तत् पाव्यं-

मेव । विद्विष्यन्तो द्वादशनारायणवलिः तद्विधिरन्यथ विशेषः प्रागुक्त

इत्यलं वञ्चना ॥

एवं निरूपितमिदं गद्यननु धर्म-

तत्त्वं विचार्यै वचनैस्तुल्यैः सुसम्यक् ।

तदोपदृष्टिमपञ्चाय विवेचनीयं

विद्वद्भिरित्यवरतं प्रथमोऽस्मि वैभ्यः ॥ * ॥

Colophon. सम्राज्यं निर्णयसिन्धुरिति शक १७७९ ।

विषयः । प्रयागखानादिविधिः । कम्बलभूषण्यादिदानविधिः । संक्रान्तिविचारः । सप्तमीव्रतखानदानादिविधिः । मन्त्रासाधौयोगादिकथनम् । शोलिकापौर्णमास्यादिकृत्यनिरूपणम् । रजोदर्शनतिथिराश्यादिकलनिरूपणम् । दण्डसिंहासनादिपूजानिरूपणम् । शमी-
दद्यादिपूजानिरूपणम् । कोजामरलक्ष्मीपूजनादिनिरूपणम् । कार्तिकप्रतःखानाकाशप्रदीपो-
त्थगादिविधिः । चातुर्मास्यव्रतसमाप्तिबोधनादिविधिः । धनुःसंक्रमणपुष्पकालादिनिरूपणम् ।
शर्वादिद्योगादिनिरूपणम् । माघखानविधिर्माघे मूलकभक्षणादिनिषेधः । विष्णुपविहारोपणादि-
विधिः । चथद्वौबोत्पत्त्यादिनिरूपणम् । शक्रध्वजारोपणादिविधिः । वामनपूजादिविधिः ।
मन्त्रालयापार्ष्ण्यादिश्राद्धविधिः । कपिलवह्नौकृत्यादिविधिः । गणेश्यादिकथनम् । देवीपूजा-
चण्डीपाठादिविधिः । वैशाखशुक्लचतुर्दश्यां नृसिंहव्रतादिनिरूपणम् । सेतुबन्धरामेश्वरपूजादि-
निरूपणम् । कोकिलव्रतादिनिरूपणम् । माघविचारादिनिरूपणम् । व्रतारम्भकालादिनिरूप-
णम् । मन्त्रादिनिरूपणम् । लौचित्यखानादिविधिः । अभिषेकविधिः । गर्भाधानादि-
संस्काराभावदोषकथनम् । सीमन्तोन्नयादिसंस्कारकर्मनिरूपणम् । विवाहादिविधिः । देव-
प्रतिष्ठादिविधिः । सदृशच्छायां व्यवस्था । लिङ्गयुक्तामलपामद्वयपूजनादिनिषेधः । शोभादि-
निरूपणम् । आद्यादिनिरूपणम् । ऋग्विजयादिनिरूपणम् ।

No. 208. निर्व्याख्यतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 432 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara Khāsvāṭī, Mahādeva Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

कैलासपर्वते रम्ये नानारत्नोपशोभिते ।

विपरीततरतासक्ता चण्डी पप्रच्छ शङ्करम् ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

निराकारं निर्गुणञ्च क्षुतिनिन्दाविवर्जितम् ।

सुनिन्दे सर्वकर्तारं वर्षातीतं सुनिश्चलम् ॥

संज्ञादिरक्षितं शान्तं किमाकारं प्रतिष्ठितम् ।

तस्मादुत्पत्तिर्देवेश किमाकारेण जायते ॥ इत्यादि ।

End. यदि भक्तियुतो मर्त्यो मनसा चिन्तयन् सदा ।
ते नरा नहि गच्छन्ति कदाचिन्मम मन्दिरं ॥
इति ते कथितं तत्वं वैष्णवस्य सुरेश्वरि ।
यज्ज्ञानादमरत्वञ्च लभ्यते नात्र संशयः ॥

Colophon. इति श्रीनिर्व्याणतन्त्रे विष्णोः स्तोत्रकथनं नाम द्वादशः पटलः ॥

विषयः । ब्रह्मनिरूपणम् । ब्रह्माण्डोत्पत्तिनिरूपणम् । नराणां जन्ममृत्यादिनिरूपणम् ।
गायत्रीनिरूपणम् । गायत्रीसाक्षात्मान्निरूपणम् । षडङ्गन्यासमन्त्रादिनिरूपणम् । शुद्धब्रह्माण्ड-
लक्षणनिरूपणम् । योगाचरणनिरूपणम् । सत्यादिलोकनिरूपणम् । विष्णुस्तवकथनञ्च ।

No. 209. नीतिसारः, (गारुडोद्यः) . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent, 366 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1436. Place of deposit, Brāhmaṇamaṇḍali viś Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ नीतिसारः ।
उत्तमैः सच्च साक्षात् पण्डितैः सच्च सकृद्याम् ।
अक्षुब्धैः सच्च मित्रैः कृप्याणो नावधौदन्ति ॥
परवादं परस्मिन् परिहासं परस्मिन् ।
परवेष्टनियासच्च न कुर्यान्ति कदाचन ॥ इत्यादि ।

End. गृहे चाभ्यनरे द्वयं लग्नश्चैव तु दृश्यते ।
अग्रेण चरणौयच्च विद्या न ह्रियते परैः ॥ • ॥

Colophon. इति गारुडोद्यनीतिसारः समाप्तः ॥ • ॥

विषयः । नीतिविषयोपदेशकाः कतिपयश्लोकाः ।

No. 210. नीलकण्ठस्तवराजः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Extent, 108 ślokaś. Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Kāṭihālī, District Mayamanasimha, Paṇḍita Jagaccandra Smṛtipāṇcānana. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 विशुद्धरत्नाशुविभूषिताङ्गी
 शिलातले चैममये सुरम्ये ।
 सुखोपविष्टं नटनाङ्गनाशनं
 जगद् वाक्यं गिरिराजपुत्री ॥ इत्यादि ।

End.

शुल्लैतत् परमं गुह्यं येषां स्युः पापयोनयः ।
 क्षियः शूद्राश्च येषां च द्रष्टव्यं प्रजानि वै ॥

Colophon.

इति स्कन्दपुराणे अष्टमस्कन्धे पार्श्वतीर्थप्रयोगादे श्रीनीलकण्ठस्वराजः
 समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । कालकूटधारणनिरूपणमुक्तेन नीलकण्ठस्वराजनिरूपणम् ।

No. 211. नीलाचलीयतीर्थप्रयोगः. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent, 119 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, kāṭihālī, Paṇḍita Parāṇacandra Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कामाख्यायै । अथ योगिनीतन्त्रोक्तनीलाचलीयतीर्थप्रयोगः ।
 मयाशौर्षं मयाकूपे तथा नीलाचले गया ।
 त्रिमयापिच्छदानेन पुनः त्रार्क्षं न चाचरेत् ॥
 आसपेर्मेष्टिपर्यन्तं आधिवाङ्मन्त्रमादनम् ।
 देवा मरणमिच्छन्ति किं पुनर्मानवादयः ॥ इत्यादि ।

End.

शुक्लादीनाञ्च यज्ज्ञानं यमादिपरिशोधितम् ।
 तदेव द्रवरूपेण कामाख्यायोनिसंखले ॥
 नरयोनिः केन प्रकारेण भवति एकमेव सत्यज्ञं चक्रचक्रं स्यात् सत्यम् ।
 एकोऽपि नवधा भूला न्यपतद् योनिसंखलम् ॥ इति योगिनीतन्त्रोक्तनीलाचलीयप्रयोगः ।

Colophon.

समाप्त्यर्थं प्रत्यः ॥ * ॥

विषयः ।

शेषप्रमाणनिरूपणमुक्तेन कामाख्यायां कर्तव्यकर्मनिश्चयनिरूपणम् ।

No. 212. नैषधचरितटीका, (अन्वयबोधिका). By प्रेमचन्द्रन्यायरत्नः .
Sustance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a
page. Extent, 150 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, Tāmluk Kelomāl, Bābū Sārādāprasanna Ghoṣa. Appearance,
new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

याकाङ्क्षितामलपदा नियतं जनानां

शक्त्यर्थसङ्ख्यसमुन्नयने च योग्या ।

यत्कीकरोति निखिलं हृदि भावजातं

वाग्देवतामभिमतामहमाशये ताम् ॥

अन्यासु भाववज्जलासु सदर्थिकासु

टीकासु चेदिह भवेत् विफलः प्रयत्नः ।

सद्विस्तथापि सद्बोधविबोधनार्थं

जातोद्यमोऽहमिह सत् प्रति नावबुद्धौ ॥

अस्य अन्यस्य सहाकाव्यतया वर्णनीयप्रसिद्धनायकत्वेन सहृदयानां भट्टिति

साभिनिवेशशुभुषाप्रकीर्णतया च प्रथमं सन्नायकनामरूपं वस्तु निर्दिशति ।

निषीयेति । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । नैषधचरिताख्यस्य सहाकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 213. न्यायादर्शः वा न्यायसारावलिः . By जगदीशतर्कालङ्कारः . Sub-
stance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 23. Lines, 16 on a
page. Extent, 1,725 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of de-
posit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurāgrāma, Paṇḍita Rajanikānta
Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कर्पूरकुन्दकुसुमकैलासोदरसोदरम् ।

विघ्नविघ्नसकं धाम नमामो नैव देवतम् ॥

अन्यैरनुष्ठितविविधसोदैः कसुपीकृतः कविभिः ।

न्यायादर्शं ददानीं श्रीजगदीशप्रकाशितः स्फुरत् ॥

यन्मादृशेन समुपदिष्टमदृष्टमन्येः

श्रीसार्धभौमगुणया कषणामयेन ।

सिद्धान्तवादरत × स्तु × × × दत्त्वा

विद्यार्थिनां गुणकृते प्रकृतं वदामः ॥

अथ निखिलवस्तुषु विदितेषु लौकिकेषु च कर्मसु तत्तत्फलस्य कार-
णत्वं निर्णय्य प्रयत्नेन । न तु तदनाकलयन्तः । तत्र किञ्चाम कार-
णम् । न च तावत् तत्तत्फलव्यवहितपूर्वत्वमतिप्रसङ्गात् क्वचिदप्रसङ्गात् ।
नापि तदभावप्रयोजकौभूताभावप्रतियोगित्वम् । प्रयोजकत्वं हि न व्याप-
कत्वं घटारम्भकसंयोगादिकं प्रति घटादेर्जनकत्वापत्तेः । नापि स्वरूपसम्बन्ध-
विशेषः । प्रमाणाभावात् । इत्यादि ।

End.

किन्तु स्वप्रयोज्यविलक्षणसंयोगस्तथेति न स्वर्गादिघटकस्योत्पत्तौ अभिचार-
स्तापि लौक्यास्वरूपस्यापि निरुक्तदण्डस्य तादृशप्रत्यासत्त्या सत्त्वादित्यपि
वदन्तीति कृतं पञ्चवितेन ॥

Colophon.

इति मङ्गलमहोपाध्याय-जगदीशतर्कालङ्कारविरचिता न्यायसारावलिः
सम्पूर्णा ॥

विषयः । अथ प्रथमं कारणत्वस्वरूपविवेचनम् । तत्र एकदेशिसतादिन्यासपूर्वकं तत्तन्मत-
खण्डनम् । समवाय्यसमवायिनिमित्तभेदात् कारणत्वस्य त्रैविध्यनिरूपणम् । तत्र चित्ररूप-
त्वादिस्वरूपकथनपूर्वकं मीमांसकमतखण्डनम् । अन्यमन्त्रत्वेयु क्वचिद्बलसंख्यामात्रं क्वचिन्मन्त्रत्व-
मात्रं क्वचिद्बलसंख्यामन्त्रत्वोभयं क्वचिन्मन्त्रत्वप्रचयोभयं क्वचिच्च बलसंख्यामन्त्रत्वप्रचयवितयमेव
कारणे कार्यप्रत्यासत्त्या कारणमिति निरूपणम् । अथ दीर्घलाघ्ये च परिमाणे मन्त्रत्वमात्रं दीर्घत्व-
मात्रं बलत्वदीर्घत्वोभयं बलत्वदीर्घत्वप्रचयवितयश्च यथायोगमसमवायिकारणमिति निरूपणम् ।
एवं संयोगादिषु कारणत्वविवेचनम् ।

No. 214. पञ्चपक्षीटौका. Substance, country-made paper, 18×4½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 323 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpāḍā, Post Office Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. In-
correct.

Beginning.

श्रीशिवः ।

बाहो गन्धस्तथा दृष्ट्वौ निहन्तीच्छा च सारणम् ।

वाकिनीसञ्चितौ ब्रह्मा मूलाधारस्तथा स्तरे ॥

कसारोपो (?) वसोर्विष्णुप्रतिष्ठाज्ञानमेव च ।

शोधणं राकिषीशक्तिः स्वाधिष्ठानमिकारतः ॥ इत्यादि ।

End.

अन्यजस्तस्करः सिद्धे कन्यायाश्च वराङ्गना ।

पुत्रो धाता सखा वापि तुलायां तस्करो भवेत् ॥

दृष्टिके सेवकचौरखापे माता स्त्रियोऽथवा ।

मृगे वेश्याजनचौरः कुम्भे चौरश्च सूयिकः ।

मीने धरातले स्थाने नाम चैषां न विद्यते ॥

Colophon.

इति पञ्चपञ्चीटीका समाप्ता ॥

विषयः । पञ्चपञ्चीनामकस्य ज्योतिषग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 215. पञ्चीनिबन्धः . By हेमकरः . Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 95. Lines, 4 on a page. Extent, 1,425 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1669. Place of deposit, Serapura, District Mayamanasimha, Mahāmahopādhyāya Candrakānta Tarkāṇkāra. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीसर्वाङ्गजगन्नाथं प्रणम्यादिमनादिकम् ।

गुरुपदिष्टमात्रायाः लिख्यते स्मृतिहेतवे ॥

देवमित्यादि । प्रणम्येति प्रादीनां नामलभिति समासः । तथा हि नाम-
प्रकरणं लिङ्गप्रकरणे उच्यते । इत्यादि ।

End.

यदि शोध्येऽर्थमर्थविषये लृणमिति निपातः तदोक्तमर्थं इति न सिध्यति ।

इत्याश्च अथमर्थं इत्यादि । ऋवन्तोरपीति तेषां मते ज्ञेन ऋवन्तो-
रपलक्षणम् । अथर्षा ॥ अथर्षे लोटो दृष्टिरिति सन्निपातलक्षणो विधि-
रनिमित्तं तद्विघातस्य वर्णयक्षणे निमित्तत्वादिति च नाशितं भवतीति ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमहेमकरविरचिते पञ्चीनिबन्धे कृत्पादः षष्ठः समाप्तः ॥ * ॥

८ ६ १६

नर तर्क न्ये शाके लिखिता पुस्तिका शुभा ।

शकाब्दा १६८८ ॥

विषयः । कातन्त्रपञ्चीव्याख्या ।

No. 216. पञ्चकौमुदी. By वररुचिः. Substance, country-made paper, 19 × 4 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 245 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

ॐ दुर्गायै नमः ।

श्रीमत्कृष्णपदारविन्दयुगलं ब्रह्मेष्टराद्यामर-
श्रेणीनक्षत्रिकीटकीटिवडभीपुष्पाश्रितं सन्ततम् ।
वाणीञ्च प्रणमामि विश्वजननीं प्रत्यूहविध्वंसिनीं
भक्तानुपहविषदात् भगवतीं नित्यं वचोद्वहये ॥
विक्रमादित्यभूपक्ष्य कौर्त्तिचिन्मोर्निर्देशतः ।
श्रीमान् वररुचिर्धोमान् तनोति पञ्चकौमुदीम् ॥
राज्ञां सन्निप्रवीराणां पण्डितानां तथैव च ।
गुरुणां स्वामिभार्याणां तथैव पित्रपुत्रयोः ॥
सन्धासिन्धत्यश्व्यूषां तथैवान्यविवेकिनाम् ।
एतेषामपि सर्वेषां पञ्चचिह्नादिकं भवे ॥ इत्यादि ।

End.

अथ विवेकिनां प्रशस्तिः । स्वस्तिश्रीभगवत्पदपङ्कजपूजनोचितपुष्पपुष्पपवित्री-
कृतानां करणदिग्दलविसरमालाकलायशोऽनुबन्धिनिरवधिवसुमिशाननाधरी-
कृतसुरपुरभूमीवहेषु ॥ स्वस्तिश्रीमत्परमेश्वरपदपाशोदद्यासादचतुरचिन्-
चक्षरीकभूद्वन्दारकद्वन्दावनिजनिमसितयशःपङ्कपटलाङ्कितदिग्गङ्गागणक्षन-
तटपवनप्रतापोर्व्यखर्व्योक्तप्रत्यर्धिसार्थगर्व्योत्तपारावारेषु ॥ * ॥

Colophon.

इति वररुचिविरचिता पञ्चकौमुदी समाप्ता ॥

विषयः । पञ्चरङ्गनम् । पञ्चप्रमाणम् । लेखकलक्षणम् । पञ्चरचनक्रमः । लिखनप्रकारः ।
पवानयनक्रमः । पठनक्रमः । पञ्चचिह्नानि । राजपञ्चस्य कोषच्छेदप्रकारः । पण्डित-सन्नि-
स्वामिप्रभृतीनां पञ्चलिखनक्रमः । राजप्रशस्तिः । सन्निप्रपक्षिः । गुरु-भार्या-पुत्रप्रभृतीनाञ्च
प्रशस्तिः ।

No. 217. पदार्थसंग्रहः. By विजयैन्द्रभिक्षुः. Substance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent, 522 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vākuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning. श्रीराघवेन्द्रगुरुराजाय ते नमः । ॐ श्रीमज्जयतीर्यगुरभ्यो नमः । श्रीविज-
यौन्द्रगुरभ्यो नमः ।

ॐ लक्ष्मीपतिं संप्रणम्य सर्वज्ञादिगुरुनपि ।

पदार्थानां संप्रदोऽयं क्रियते शास्त्रतोऽज्ञसा ॥

द्रव्यगुणकर्मसामान्यविशेषविशिष्टांशिशक्तिसादृश्याभावभेदादश्च पदार्थाः ।
इत्यादि ।

End. परमा चात्र सकलभोगयुक्ता सुकृतप्रज्ञादिभिः ईशमानलक्ष्मीके विमलाख्ये
पर्यङ्के शयने तत्र प्रिये कर्मणाम्प्रति वक्तुं विभूतिर्व्यञ्जमानं करोति मङ्ग-
लक्ष्मीः इत्येष मङ्गलम् ॥

Colophon. इति विजयौन्द्रभिलुविरचितः पदार्थसंग्रहः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । पदार्थादिनिरूपणम् । द्रव्यादिनिरूपणम् । गुणादिनिरूपणम् । छट्टिप्रकरण-
निरूपणम् । प्रलयनिरूपणम् । ज्ञानप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 218. पद्यावलिः . Substance, country-made paper, 13 × 8½ inches.
Folia, 27. Lines, 10 on a page. Extent, 709 ślokaś. Character, Bengali.
Date, Sk. 1750. Place of deposit, Viṣṇupura, Kṛṣṇagañja, District Vīṣṇuḍā,
Çaṇḍibhūṣaṇa Gosvāmī. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।
पद्यावली विरचिता रचिकैर्मङ्गल-
सम्बन्धवन्तुरपदा प्रमदोर्मिसिन्धुः ।
रम्या समस्ततमसां दमनी क्रमेण
संगृह्यते कृतिकदम्बककौतुकाय ॥
प्रारम्भे मङ्गलाचरणमाह ।
नमो नलिननेत्राय वेणुयाद्यविमोदिने ।
राधाधरसुधापानशालिने वनमालिने ॥
कस्यचित् ॥
भक्तिप्रकटिलोकनप्रणयिनी नीलोत्पलस्यर्द्धिनी
ध्यानालम्बनतां समाधिनिरतैर्नीतिं हितप्राप्तये ।

लघुल्लेखमहानिधौ रसिकतां राधादृशोऽन्वती
मुष्माकं कुवतां भवार्तिशमनं नेत्रे तनुर्वा हरेः ॥ इत्यादि ।

End.

योगेश्वरस्य ॥

अयदेवविविधमङ्गलमुखैः कृता येऽव सन्ति सन्दर्भाः ।
तेषां पद्यानि विना समाकृतानि तैराण्यव ॥
श्रीमन्मदनगोपालचरचन्द्रसन्निधौ ।
पद्यावली विरचिता केनचित् द्विजवन्धुना ॥

Colophon.

समाप्तेयं पद्यावली ॥ * ॥ शकान्दाः १७५० ॥

विषयः । भक्तजननिकरकृतनानाविधप्रणयविषयकस्तोत्रसंग्रहः ॥

No. 219. परमात्मसन्दर्भः. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 39. Lines, 11 on a page. Extent, 1,199 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Kūcekol, Bābu Yogīndranātha Simhadeva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीलङ्घनचैतन्यचन्द्रो जयति ।

तौ सन्तोषयता सन्तो श्रीलङ्कपद्मनाभौ ।

दाक्षिणात्येन भद्रेन पुनरेतद्विविष्यते ॥

तस्यायं पन्थमालेखं क्रान्त्युत्क्रान्तखण्डितम् ।

पर्यालोच्याय पर्यायं कृत्वा लिखति जीवकः ॥

अथ परमात्मा विप्रियते तत्र तं जीवनिरूपणपूर्वकं निरूपयति द्वाभ्याम् ।

खेचज्ज आत्मा मनसो विभ्रती

जीवस्य माया रचितस्य नित्याः ।

आविर्दिताः कापि तिरोहिताश्चा-

शब्दो विचष्टे अविशब्दकर्तुः ॥ (?) इत्यादि ।

End.

यथेन्द्रियैः प्रथमद्वारैरर्थो वज्रगुणान्नयः ।

एको शानायते तद्वत् भगवान् शास्त्रवर्त्मभिः ॥

इत्युदाहरणीयं । अनेनैव गतिशामान्यश्च सिध्यतीति ॥ श्रीशुकः । प्रत्यव-

स्थापितं वदन्तीत्यादिपद्यम् ॥ * ॥

Colophon. इति कलियुगपावनभजनविभजनप्रयोजनावतार-श्रीश्रीभगवत्कृष्णचैतन्य-
देवचरणानुचरविश्ववैष्णवरजसभाजन-श्रीरूपसनातनानुशासनभारतीगर्भे
श्रीभगवत्सन्दर्भो नाम तृतीयः सन्दर्भः ॥
जर्जो मास्यसिते पक्षे नवम्याष्ट तिथौ सुदा ।
शके द्वन्द्वाष्टशून्येन्दौ दिने सोमपरिप्लुते ।
पूर्णिता लिपिमालेयं कण्ठहारेण केनचित् ॥

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयं । अथ च जीवपरमात्मादिविचारमुखेन जीवपरमात्मादि-
निरूपणम् ।

No. 220. परिभाषाविवरणम् . Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. Extent, 495 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1626. Place of deposit, Vāḍari, District Mayamana-simha, Paṇḍita Ćivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
प्रणम्य सदसद्द्वारं ध्यानविध्वंसभास्करम् ।
बाह्यनाथं परिभाषार्थं वक्ष्ये बालावबुद्धये ॥
रूढेभ्येव हि तत् सर्वं गृह्णी यच्च वार्तिके ।
रूढं यो निरिच्छार्थानां सर्वं रूढे प्रतिष्ठितम् ॥ इत्यादि ।

End. न्याय्यचैतत् शब्दार्थानवच्छेदे विशेषश्रुतिचैतूनां प्रकरणबलाभावे विशेषार्थ-
बलात् लक्ष्यानुसार एव उचितः । तदुक्तं न छानिष्ठार्थानां शास्त्रे
प्रकृतिरिति ॥

Colophon. इति दीर्घसिंघां परिभाषायां तदर्थविवरणं समाप्तम् ॥ शकाब्दाः १६९६ ।

विषयः । दीर्घसिंहपरिभाषाया व्याख्यानम् ।

No. 221. परिभाषावृत्तिः . By दुर्गसिंहः . Substance, country-made paper, 13½ × 3 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 777 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, Post office Vaidyervāzār, District Dhākā, Paṇḍita Tārakacandra Bhaṭṭā-cāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

28 A. S. B.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य सदसद्द्वारं ध्वान्निध्वंसभास्वरम् ।

वाङ्मनां परिभाषार्थं वक्ष्ये वाङ्मावबुद्धये ॥

इत्थं चि ।

रूपेभ्येन चि तत्त्वैर्न यदुभौ यच्च वार्तिके ।

रूपं योनिरिच्छार्थानां सर्वं रूपे प्रतिष्ठितम् ॥

येन केनचिद्वाङ्मातृकामेनावश्यमेवाभ्युपगन्तव्यम् । तथाचान्वर्थः अर्थान्

रूपयति रूपे रूपयति इति वा रूपम् । तच्च रूपकारयोः सर्ववर्ग-

कात्यायनयोः रूपाणां चतुःशत्यां पञ्चदशाधिकायां परिभाषा नोक्ता

अथ च दृष्टिदौकयोः प्रयुक्ता कार्येषु दृश्यते तासां कुतः संसिद्धिरुच्यते ।

इत्यादि ।

End.

ज्ञापकश्च रुद्राणां ब्रह्मलेऽस्त्रियामपत्यप्रत्ययस्येत्यास्त्रियामिति वचनम् ।

अन्यथाऽदन्तावलोपेऽस्त्रियामिति निर्देशोऽनर्थक एव स्यादिति ॥

Colophon.

इति दुर्गसिंहोक्ता परिभाषावृत्तिः समाप्ता ।

विषयः । लौकिकशस्त्रीयभेदेन परिभाषाद्वैविध्यकथनम् । पुनः शास्त्रीयपरिभाषाया
द्वैविध्यकथनम् । परिभाषाशब्दस्य व्युत्पत्तिकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानाविधास्तौकिक-
प्रयोजनकथनम् । नानाविधपरिभाषाया नानाविधानां शास्त्रीयप्रयोजनानां विशेषेण विवेचनम् ।
कान्तन्त्ररूपाज्ञापकानुबृत्य स्वीकृत्योक्तिसमर्थनञ्च ॥

No. 222. परिभाषावृत्तिः. By रामचन्द्रविद्याभूषणः. Substance, country-
made paper, 17×3 inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent, 350
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1631. Place of deposit, Brāh-
maṇaṇḍali vid Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः शरणम् ।

मधुमयनमभौगत्यादराद्रामचन्द्रो

विविधविधानैर्लब्धशुद्धप्रबोधः ।

प्रवृत्ति परिभाषावृत्तिमुद्बोधयेत्

भवति सुमतिरन्तेवादिनां जानतां याम् ॥

येन केनचिद्वाङ्मातृकामेनावग्रहेवाभ्युपगन्तव्यम् । अथान् सूत्रयति सूत्रे
सूत्रयति वा सूत्रं तत्र याः परिभाषा नोक्ता अथच दृष्टिटीकयोक्तव्यं तत्र
प्रयुक्ताः कार्ये च दृश्यन्ते तासां संक्षिप्तैर्युक्तिभिः कथ्यन्ते ता लौकिक्यः
शास्त्रीयाश्च तत्र लौकिक्यो लोकोक्त एव कृताः । यस्तु शास्त्रीयास्ता
द्विविधा लिङ्गवत्सो विध्यग्रशेषभूताश्च । इत्यादि ।

End.

तेन नापदं शास्त्रे प्रयुज्यतेति स्थितेर्गेतिचिन्तनीयेति न्यायाभ्यासादेशादीन्
सिद्धवद्भिर्देशेन विधाय अतएव असौत्यादिकमाचार्य्योक्तम् । एवञ्च परस्मै
पदमिच्छन्ति क्वचिदेवात्मनेपदे इति कृत्या परस्मैपदे कप्रत्ययविधाने शास्त्र-
लिङ्गुदित्यत्र सुतदित्यस्य पाठात् अदुतदित्युदाहृत्य तेनैव पमित्युक्तम् ।
विधिवत्सादातोऽप्येवमित्यादिकञ्चेति दिक् । अन्यदप्युक्तम् । एवमन्ये न्याय-
अनुसर्षण्या विस्तारभयाच्च लिखिताः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरामचन्द्रविद्याभूषणविरचिता परिभाषादृष्टिः सम्पूर्णा ॥ ० ॥

शकाब्दाः १९९० ।

आकाशेन्दुरसावनीधिगणिते शकाब्दसंख्याङ्के

न्यायोदाहरणादिकं प्रकुरुते श्रीरामचन्द्रः कियत् ।

शकाब्दाः १९९१ । ९७ चैव श्रीरामवत्तभशर्माया लिखितम् ॥

विषयः । मुख्यबोधस्य परिभाषेयम् । अथ च युक्तिभिः सूत्रानुक्तपरिभाषादृष्ट्यादीनां
विरूपणम् ।

No. 223. परिभाषादृष्टिटीका . By रामनाथसिद्धान्तः . Substance, coun-
try-made paper, 18×3½ inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent,
839 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1667. Place of deposit,
Āḍiyādhā, District 24-Parganāś, Paṇḍita Haripada Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य सारदापादपद्ममानन्दसाधनम् ।

परिभाषादृष्टिटीकां यथाज्ञानं समासतः ॥

श्रीरामनाथसिद्धान्तो बालानां सुखहेतवे ।

तनुते तनुवाग्वित्तो गुरुपादोपदेशतः ॥

तत्रादौ तावन्निर्विघ्नेन प्रारिभितसिद्धिकामः खेष्टदेवताप्रणतिरूपमङ्गलं
प्रणीय शास्त्रप्रयोजनमुपदिशन्नाह ग्रन्थकारः । चरिमित्यादि । भोर-ग्राम-
वासि-मैथिल-महामहोपाध्याय-श्रीदत्तात्मजस्त्रुणा तदा-
त्माज-दामोदरदत्त-तत्पुत्रेण श्रीपद्मानाभदत्तेन परिभाषावृत्तिविशेषेण भाष्यते
अङ्गमुच्यते क्रियते इत्यर्थः । इत्यादि ।

End.

यथा ब्रह्मदौर्घपक्षकशास्त्रे इति काव्यातिदेशो यथा वङ्गलं समासवत् स्वं
पुंवदादि । उक्तञ्च भाष्ये निरूप्य शाकाः पञ्चातिदेश इति । इदानीं स्वकृत-
ग्रन्थसंख्यामाह उक्त इत्यादि । व्याकरणमिदमादर्श इति उपमानावधारणे
समासः । व्याकरणनाम । नाम्ना सुपदाः सुखेन पश्यते गम्यतेऽभाषिति ।
तस्य पञ्जिका पञ्जि कर्त्तृकरणे चुरादिः टीकेत्यर्थः । तदनन्तरं बालानां
बोधार्थे प्रयोगदीपिका उक्ता ।

उवादिहत्तौ रचिता मया च धातुचन्द्रिका ।

तत्रैव यङ्लुको वृत्तिर्न च ग्रन्थान्तरं परम् ॥

परिभाषावृत्तौ रचिता साहित्यं नाम्ना गोपालचरितं ग्रन्थरत्नम् ।

आनन्दलक्षव्याटीका रचिता माघे ग्रन्थविशेषे ।

टीका रचिता बन्धे रत्नञ्च बन्धसि स्मृतौ आचारचन्द्रिका निर्मिता ।

कोषे भूरिप्रयोगाख्यो ग्रन्थस्तातस्य यत्नतः ।

आदेशान्मया एते द्वादशसंख्याता ग्रन्था रचिता इत्यर्थः । इतो विद्वत्परी-
हारमाह ते धीराः पण्डिताः श्रीपद्मानाभेन कृतिनायमङ्गलिर्मुक्ताकं संगृह्यते
किमर्थमित्याह एते पुस्तका वो युष्माभिः संस्कार्याः संशोभ्या स्वं प्रति-
पास्याञ्च पुत्रवदात्मपुत्रा इवेति भावः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीरामनाथसिद्धान्तरचिता परिभाषावृत्तिटीका समाप्ता ।

शकाब्दाः । १९६० ॥

विषयः । पद्मानाभरचित-सुपदाव्याकरणस्य परिभाषावृत्तेर्वाङ्मयानम् ।

No. 224. परिशिष्टप्रबोधः . By गोपीनाथतर्काचार्यः . Substance,
country-made paper, 16×3 inches. Folia, 246. Lines, 7 on a page.
Extent, 6,235 श्लोकाः. Character, Bengali. Date, Sk. 1721. Place of
deposit, Dhākā, Paṇḍita Candrakānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old.
Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

यो जातो धरणीधरेन्द्रतनयानायाङ्गिपाथोरुहा-
 सक्तात्मानघमानसात् पशुपतेराचार्यसिंहात् सतः ।
 कीर्तिश्रीजितश्रीतरस्मिन्नुदयेणैश्वर्यः श्रीमतो
 दानानीतवराविराजितधरादीनास्त्रिदैव्यारितः ॥
 सोऽयं स्मरिस्वभासभाजितमतिः कामाभवामाकृतिः
 सत्योत्प्रेक्षकवशीकृतेश्वरमतिः श्रीयोजनासन्ततिः ।
 गोपीनाथ इमश्चकार मधुरव्याहारवागीश्वर-
 स्तर्काचार्यवरः सदर्शचतुरः सश्रीकविद्याधरः ॥

इह खलु सकलविद्वज्जनगणकुञ्जरसम्पत्तिपरिप्राप्तिनिखिलविघ्नद्वन्द्वोत्सारण-
 कारणप्रारब्धकर्मोपकारकचरित्रसंस्कारपुरःसरं धन्यमारभमाणस्तन्निबन्धनं
 शिवान् शिष्येष्वन् चरित्रसंस्कारं करोति संसारेति । अस्माकं । चरि-
 त्वात् कातन्त्रपरिशिष्टं ब्रूमः । कीदृशं संसारतिमिरमिहितं । स्वादृष्टोप-
 निबद्धशरीरपरिपक्षः संसारः । स्वपदमिदं द्वादादशदृष्टप्रयुक्तेश्वरकृपादि-
 शरीरव्यावर्तकम् । इत्यादि ।

End.

द्रव्यजातेस्तु शब्दस्य न द्रव्यमिति क्वचिद्विरुद्धप्रयोगः शुद्धकृत्याशब्दयो-
 र्मधुसर्पिरादिगणपाठासिद्धिरिति ॥

Colophon.

इति श्रीगोपीनाथतर्काचार्यविरचिते परिशिष्टप्रबोधे समासव्याख्यानं
 समाप्तम् ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः । १७९१ ।

विषयः । श्रीपतिदत्तविरचित-कातन्त्रपरिशिष्टस्य व्याख्यानम् ॥

No. 225. पवनदूतम्. By श्रीयौकविराजः. Substance, country-made^o
 paper, 14 × 3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 283 ślokaś.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1752. Place of deposit, Viṣṇupura,
 District Vāṅkuḍā, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh.
 Verse. Correct.

Beginning.

श्रीरामाय नमः ।

अस्ति श्रीमत्तुलसीदासस्य सुधासुन्दरे चन्दनाद्रे
 गन्धर्व्याणां कनकनगरी नाम रम्यो निवासः ।
 तैमैर्ललाभवनशिखरैरम्बरं व्यालिखद्भि-
 र्धातुः (?) शाखानगरगणनां यः सुराणां पुरस्य ॥

तस्मिन्नेका कुवलयवती नाम गन्धर्वकन्या
 मन्ये जैवं षट् कुसुमतोऽप्यायुधं था स्मरस्य ।
 दृष्ट्वा देवं भुवनविजये लक्ष्मशंखोनिपाणं (?)
 बाला सद्यः कुसुमधनुषः संविधेयौवभूय ॥ इत्यादि ।

End.

सन्देशोऽयं मनसि निहितः कश्चिदायुष्मता मे
 किंवा भूयस्त्वयि विरचिते वङ्गभिचाप्रकारैः । (?)
 पारायैकप्रयत्नमनसस्त्वद्विधा वास्यमित्रा-
 नापन्नानां न खलु वङ्गशः काङ्गवादान् सधनो ॥
 दनियूचं कनकलतिकां चामरं चैमदण्डं
 यो गौडेन्द्रादलभत कविष्माभूतां चक्रवर्ती ।
 श्रीधोयीकः सकलरसिकप्रीतिहेतोर्मनसो
 कायं सारसतमिव मन्त्रमेतज्जगद ॥
 गोष्ठौबन्धः सकलकविभिर्वाचि वैदर्भरीति-
 वांसो गङ्गापरिसरसुवि खिग्धभाग्या विभूतिः ।
 सत्सु खेचः सदसि कविताचार्य्यकं भुञ्जतां मे
 भक्तिर्लक्ष्मीपतिचरणयोरसु जन्मान्तरेऽपि ॥
 यावच्छुभुर्वहति गिरिजासंविहितं शरीरं
 यावज्जैवं कलयति धनुः कौतुकं पुण्यकेतुः ।
 यावद्वाधारमणतण्णौकेलिसाक्षी कदम्ब-
 स्तावज्जीयात् कविनरपतेरेष वार्चा विलासः ॥
 कीर्तिर्लब्धा सदसि विदुषां शीतलक्षौणिपाला (?)
 वाक्सुन्दर्याः कतिचिदस्तस्यन्दिनो निर्मिताश्च ।
 तीरे सम्प्रत्यमरसरितः क्वापि शैवोपकण्ठे
 प्रह्लाभासे प्रयतमनसा नेतुमीहे दिनानि ॥ *

Colophon.

इति श्रीधोयीकविराजविरचितं पवनदूताख्यं काव्यं समाप्तम् ॥ * ॥ श्रीराधा-
 लक्ष्म्यां नमः । अखिलौघं श्रीरामनतिकृतिना ॥ शकान्दाः १७५९ ।

विषयः । काचित् कुवलयवती नाम गन्धर्वकन्या कान्तविरहसन्तप्ता सती पवनं
 दूतत्वेन प्रेषितवतीत्यनुमेव विषयमवलम्ब्य विरचितमिदं खण्डकाव्यम् ।

No. 226. पुत्रीकरणमीमांसा. By नन्दपण्डितः. Substance, country-made paper, 14×6 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent, 338 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Hālisahara, Valdeghāṭā, Bābu Girīṣacandra Gangopādhyāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अभिनन्द्य जगद्वन्द्यपदद्वन्द्वं विनायकम् ।

पुत्रीकरणमीमांसां कुरुते नन्दपण्डितः ॥

केन कीदृक् कदा कस्मै कस्मात् कः क्रियतां सुतः ।

विविच्य नोक्तं यत् पूर्वैस्तदशेषमिच्छोच्यते ।

यथाज्ञातिः ।

अपुत्रेष्वेव कर्तव्यः पुत्रप्रतिनिधिः सदा ।

पिण्डोदकक्रियाजैतोर्ध्वस्मात् तस्मात् प्रयत्नतः ॥ इति ।

अपुत्रीज्जातपुत्री स्तपुत्री वा । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । दत्तकप्रवचनविध्यादिकरूपणम् ।

No. 227. पुरुषोत्तमज्ञेयतत्त्वम्. By रघुनन्दनभट्टाचार्यः. Substance, country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 210 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamaunasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

सच्चिदानन्दगोविन्दं नत्वा श्रीरघुनन्दनः ।

स्मृतितत्त्वे विधिं वक्ति चेवे श्रीपुरुषोत्तमे ॥

अथ पुरुषोत्तमदर्शनविधानादिः । तत्र ब्रह्मपुराणम् ।

प्रथम्यां भारतं वर्षं कर्मभूमिषदाहता ।

न खल्वन्यत्र सत्त्वानां भूमौ कर्म विधीयते ॥

... .. यवास्ते दक्षिणोदधिसंस्थितः ।

श्रीव्रदेश इति ख्यातः स्वर्गमोक्षप्रदायकः ॥ इत्यादि ।

End. ततः सूर्यास्तं गच्छेत् उपमादाय वाग्यतः ।
प्रविश्य पूजयेद्भानुं पूर्वोक्तं विः प्रदक्षिणम् ।
दशानामश्वमेधानां फलं प्राप्नोति मानवः ॥

Colophon. इति बन्धुघटीय-श्रीहरिचरभट्टाचार्यात्मज-श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्यविरचितं
श्रीपुरुषोत्तमचैवतत्त्वं समाप्तम् ।

विषयः । पुरुषोत्तमचैवकर्मव्यकार्यादिनिरूपणमुखेन दर्शनादिफलनिरूपणम् ।

No. 228. पृथोदरादिहृत्तिः . By पद्मानामः . Substance, country-made paper, 18x3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 192 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1715. Place of deposit, Brāhmaṇa-maṇḍali viś Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य बालगोपालं पिवन् नयनौतकम् ।
वक्ष्ये पृथोदरादीनि पद्मानाभो यथाविधि ॥
तथाचि प्रकृतिप्रत्ययविभागेन साधुशब्दा व्युत्पन्नाः केचिद्रूढाः केचित्
यौगिकाः केचिन्मिश्राः । प्रकृतिप्रत्ययविभागार्थं योमार्थः । तदपहारितेन
व्युत्पन्ना यौगिकाः । उभयार्थवाचकत्वेन व्युत्पन्नाव्युत्पन्ना मिश्राः । तथाचोक्तं
रुद्रियौगिकमिश्राख्यालिङ्गा शब्दाः प्रयोजिताः । इत्यादि ।

End. निपातिता यथा गच्छतिः क्रोशयुगे इत्यादि । गणपाठे सिद्धरूपा यथा
कल्कादिषु चेत्यादि । साध्यरूपा यथा शकादेरन्धादौ इत्यादि । विस्मरे-
णालमित्यर्थं संचोपः । तथाच वर्जमानः ।
तत्त्वं शब्दसमुद्रस्य कृतं जानाति शङ्करः ।
तदर्थं गौण्यतिर्वीक्ष्य तदर्थं पाणिनिर्मुनिः ॥
तदर्थं भाष्यकारोऽपि तत् किं जानन्ति मानवाः ।
धीराः श्रीपद्मानाभेन गृह्यते ह्ययमञ्जलिः ॥
संख्यायाः प्रतिपाद्या वा पुत्रवन्मम पुस्तकाः ।
चक्षुष्यचक्षुः शक्तीर्वाणी यत्र गृहे गृहे ॥
तं विदुष्यं (?) सदा वन्दे विक्रमो यत्र भूपतिः ।
कालिदासादयस्तत्र संख्यावन्तः सचक्षशः ॥

तेषामेको वररविः सर्वशस्त्रविशारदः ।
 तत्सुतो न्यासदत्तश्च फणिभाष्यार्थतत्त्ववित् ॥
 तत्सुतो दुर्घटो ज्ञेयः पाणिनीयार्थतत्त्ववित् ।
 जयार्दित्यस्तत्सुतश्च मौर्मासाशस्त्रपारगः ॥
 श्रीपतिसत्सुतश्चैव सांख्यशास्त्रविशारदः ।
 गणेश्वरस्तत्सुतश्च काव्यालङ्कारकारकः ॥
 तत्सुतः पद्मनाभोऽर्चं मयैवैतन्निगद्यते ।
 यद्यपि न्यूनता स्थाने इह लुब्धधियो जडात् ॥
 सद्भिः क्षमिष्यते लोके क्षमासारा हि पण्डिताः ।
 अयुक्तं यदिह प्रोक्तं सन्तः संशोधयन्तु तत् ॥
 आशयाभिज्ञता तेषामित्यस्माकं निवेदनम् ।
 शाके शैलनवादित्ये चैवे मासि रवेः स्थितौ ॥
 द्विजेन पद्मनाभेन भाषास्त्वमिदं कृतम् ।

Colophon.

इति श्रीपद्मनाभदत्तकृतौ सुपद्मे व्याकरणे उणादिकृतौ श्रुतदरादिकृति-
 विच्छेदः ॥ समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥ शकाब्दाः १७१५ ।

विषयः । सुपद्मव्याकरणौयश्रुतदरादिपादोऽयम् । अथ च कलियौगिकादिनिरूपणमुखेन
 श्रुतदरादिनिरूपणम् ।

No. 229. प्रत्यक्षचिन्तामणिदीधितिशास्त्रा . By गदाधरभट्टाचार्यः . Sub-
 stance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 39. Lines, 7 on a page.
 Extent, 1,292 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha Vidyāratna.
 Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा नन्दतनूजसुन्दरपदं व्याख्यां गुरोरादरा-
 दुर्वर्त्तिमण्डलमण्डनाधितलसत्कीर्त्तिर्विदित्वाखिलां ।
 संक्षिप्तोक्त्यतिदक्षदीधितिकृतः प्रत्यक्षचिन्तामणे-
 र्वाख्यां व्याकुर्वते गदाधरबुधो मोदाय विद्यावतां ॥
 गुरुकीर्त्तनरूपमङ्गलं कुर्व्वाण एव स्वीयग्रन्थे प्रेक्षावत्प्रश्नार्थं तदुत्कर्षं दर्शयति
 गिरमिति । हृदये मनसि । निधानं सम्बन्धसम्पादनं । मनसि गुरुमिर-

सम्बन्धस्य स्वार्थज्ञानजननीये तत्प्रकारितं । सचकारितत्वात् परम्परया
फलोपयोगिनं । तथाच गुदवाक्याधीनशब्दबोधजन्यसंस्कारसंभ्रमा मनसा
निबद्धमितरापरिश्रितमर्थं निश्चित्येति फलितार्थः । सिद्धान्ताविद्वज्ज
एवायो निबन्धनीय इति सूचयति विधायेति । सिद्धान्तः सूत्रकृता
महर्षिणा तदुपजीविपूर्वपूर्वनिबन्धकारपरम्परया चाभ्युपगतोऽर्थनिकरः,
स एव सरः, तदवगाहनस्य कुतर्कशतावताराहितचेतःसन्नापसन्तानोप-
शान्तिसाधनत्वात् । इत्यादि ।

End. ज्ञानमतीन्द्रियमित्याद्यनुमितिरन्यथाख्यातिमनङ्गीकुर्वाणेन गुदव्यानङ्गीकारात्
तत्प्रामाण्याच्च मतवयसिद्विभवाया भट्टमते व्यधिकरणप्रकाराया जनक-
प्रामाण्यापचणात् सम्भवे बाध इत्यादिकमस्तरसवीजम् ।

Colophon. इति प्रथमविप्रतिपत्तिः ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यनर्गतप्रत्यक्षखण्डौषप्रामाण्यवाददीधितेः प्रथमविप्रतिपत्त्यनं
आख्यानम् ॥

No. 230. प्रत्यक्षदीधितिप्रसारणी. By कृष्णदाससार्धभौमः. Substance,
country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 85 (without 1-71). Lines,
7 on a page. Extent, 489 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1576.
Place of deposit, Bhāṭpāḍā, 24-Parganās, Paṇḍita Pañcānana Tarkaratna.
Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. (अस्य प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन द्विसप्ततितमपत्रप्रारम्भवाक्यं लिखितं ।) रज-
नत्वप्रकारिका या इच्छाविषयता तद्वत्त्वादित्यर्थः । इत्यादि ।

End. आत्मसंसर्गापचक्षितानाच्चायं ज्ञानात्ययेऽपि फलप्रसङ्गः । मन्वाच्चायं नैकं
इति वाच्यं फलविशेषजनकतावच्छेदक इति विशेषस्य मानसलाभ्युपगमात्
एवमनाच्चायं दावपीति ॥

Colophon. इति महासहोपाध्याय-श्रीकृष्णदाससार्धभौमभट्टाचार्यविनिर्मिता प्रत्यक्ष-
दीधितिप्रसारणी सम्पूर्णा ॥ ० ॥ शकाब्दाः १५७६ ।

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यनर्गत-प्रत्यक्षखण्डस्य रघुनाथशिरोमणिकृताया दीधितेः व्याख्या ।

No. 231. प्रबोधचन्द्रोदयटीका. By महेश्वरन्यायालङ्कारः. Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent, 1,044 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1690. Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Mādhavapura, Paṇḍita Gaṅgādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मातुषदुखलवन्धे वज्रनिर्वन्धे सहेलस्य ।

विभुवनभारसञ्चिष्योर्बालकविष्योः स्मितं जयति ।

प्रबोधचन्द्रोदयनाम नाटकं ज्ञानाग्निचंशुर्विशिष्टाटकं ।

× × × आचार्य-महेश्वरः छत्ती टीकां प्रयत्नेन करोति निर्मलां ।

स्ववधारः पठेद्भान्दीं मध्यमस्वरसंयुतामिति नाटकनियमात् । इत्यादि ।

End.

तानवमित्यादि गीताच्छोकः तान्नराधमान् क्रूरान् मां द्विषतः आसुरीश्वरेण योनिषु अजस्रं नित्यं क्षिपामीत्यर्थः ॥ * ॥

Colophon.

इति महेश्वरन्यायालङ्कारभट्टाचार्यकृतायां प्रबोधचन्द्रटीकायां षष्ठाङ्कविवरणं समाप्तमिति ॥ शकाब्दाः १९६० ।

विषयः । प्रबोधचन्द्रोदयनामकस्य नाटकस्य वेदान्तमतानुयायिनी टीका ।

No. 232. प्रमेयरत्नावली . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 18. Lines, 3 on a page. Extent, 189 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1748. Place of deposit, Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामो जयति ।

जयति श्रीगोविन्दी गोपीनां समद्वन्द्वगोपालः ।

वक्ष्यामि यस्य रूपया प्रमेयरत्नावलीं सूक्ष्मां ।

भक्त्याभासेनापि तोषं दधाने धर्माध्यक्षे विश्वनिष्ठारिनाम्नि ।

नित्यानन्दद्वैतचैतन्यरूपे तत्त्वे तस्मिन्निष्ठतया रतिर्भः ॥

आनन्दतीर्थनामा सुखमयधामा यतिर्जीयात् ।

संसारार्णवतरणीं यमिह जनाः कीर्तयन्ति बुधम् ॥

भवति विचिन्त्या विदुषां निरवकारा (?) मुरुपरम्परा नित्यं ।

एकान्तिलं सिद्ध्यति ययोदयति येन हरितोषः ॥

यदुक्तं पद्मपुराणे ।

सम्प्रदायविहीना ये मन्त्रास्ते विफला मताः ।

अतः कलौ भविष्यन्ति चलारः सम्प्रदायिनः ॥

श्रीगङ्गाश्रमसन्का वैष्णवाः क्षितिपावनाः ।

चत्वारस्ते कलौ भावा क्षुत्कले पुरुषोत्तमादिति ॥

रामानुजं श्रीः स्त्रीचक्रे मध्वाचार्यं चतुर्मुखः ।

श्रीविष्णुसामिन् रद्रो निम्मादित्यं चतुस्सनः (?) ॥

स्वगुरुपरम्परा यथा,—

श्रीकृष्णब्रह्मदेवर्षिवादरायणसंज्ञकान् ।

श्रीमध्व-श्रीपद्मनाभ-श्रीमद्गुरि-साधवान् ॥

अचोभ्य-जयतीर्थ-श्रीज्ञानसिन्धु-दयानिधीन् ।

श्रीविद्यानिधि-राजेन्द्र-जयधर्मान् कृमात् द्वयम् ॥

पुरुषोत्तमब्रह्मण्य्यासनीर्यांश्च संस्तुमः ।

ततो लक्ष्मीपतिं श्रीमन्नाथवेन्द्रश्च भक्तितः ॥

तच्छिष्यान् श्रीशरद्देवतनित्यानन्दजगद्गुरुन् ।

देवमीश्वरमिथं श्रीचैतन्यश्च भजामहे ॥

श्रीकृष्णप्रेमदानेन येन निष्कारितं जगत् ।

अथ प्रमेयाणुद्दिश्यन् ।

श्रीमध्वः प्राञ्च विष्णुं परममखिलान्नायवेद्यश्च विश्वं

सत्यं भेदश्च जीवान् हरिचरणजुषस्सारतम्यश्च तेषाम् ।

मीशं विष्णुत्पुलाभं तदमलभजनं तस्य चेतुं प्रमाणं

प्रत्यक्षादिवयश्चेत्युपदिशति हरिः कृष्णचैतन्यचन्द्रः ॥ इत्यादि ।

End.

एवमुक्तं प्राचा ।

श्रीमन्मध्वमते हरिः परमतः सत्यं जगत् तत्त्वतो

भेदो जीवगणा हरेरनुरचवान्नीलो भावं गताः (?) ।

सुक्तिर्निज (?) सुखानुभूतिरमला भक्तिश्च तत्साधनं ।

अक्षादिवितयं प्रमाणमखिलान्नायैकवेशो हरिः ॥

आनन्दतीर्थै रचितानि यस्यां प्रमेयरत्नानि नवैव सन्नि ।

प्रमेयरत्नावलिरादरेण प्रधीभिरेषा हृदये निषेधा ॥

नित्यं निवसतु हृदये चैतन्यान्ना सुरारिर्नः ।

निरवशो निर्द्वेतिमान् गजपतिरनुकम्पया यस्य ॥

Colophon. इति प्रमेयरत्नावली पूर्णिमगात् ॥ ॥ श्रीरामः शरणं । शकाब्दाः १७४८ ।

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयं । अथ च प्रथमप्रमेये भगवन्नाच्चात्म्यादिनिरूपणम् । २ ये प्रपञ्च-
सत्यत्वादिनिरूपणम् । ३ ये विश्वसत्यत्वादिनिरूपणम् । ४ ये भेदसत्यत्वादिनिरूपणम् । ५ मे
जीवानां चरिदासत्वादिनिरूपणम् । ६ ये जीवतारतम्यनिरूपणम् । ७ मे कृष्णोपासनाया-
मुक्तिहेतुलनिरूपणम् । ८ मे एकान्तभक्त्येवोपसाधनत्वादिनिरूपणम् । ९ मे प्रत्यक्षानुमान-
शब्दानां प्रमाणत्वेननिरूपणमेति ।

No. 233. प्रश्नचूडामणिः . By वराहमिषः . Substance, country-made
paper, 12 × 2½ inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Extent, 86 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1686. Place of deposit, Mayamanasimha,
Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ प्रश्नचूडामणिलिख्यते ।
पादमादौ पदं मध्ये अने यस्य पदं भवेत् ।
एतेनापि शुभं कार्यं सर्वसिद्धिप्रदं यशः ॥ इत्यादि ।

End. आदावने चतुर्दश मध्ये यस्य चतुष्टयम् ।
सम्पत्तिस्तस्य विद्या च मनः सम्पूर्णमेव च ॥

Colophon. इति श्रीवराहमिषकृतः प्रश्नः समाप्तः । शकाब्दाः १६८६ ।

विषयः । प्रश्नगणनोपायनिरूपणम् ॥

No. 234. प्रश्नदीपः . (लौहित्यवरसेनविरचितप्रश्नदीपप्रकाशिन्याख्यटीका-
सहितः) . Substance, country-made paper, 19 × 3½ inches. Folia, 16.
Lines, 6 on a page. Extent, 458 ślokaś. Character, Bengali. Date, ?
Place of deposit, Purāpādā, Post Office Sonārī, District Dhākā, Paṇḍita
Jagadbandhu Tarkavāgiṇa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । ॐ नमः श्रीसूर्याय ।
सन्ति चेद्भूतशस्त्राणि प्रश्नज्ञानविधावपि ।
तथापि सारमेकत्र कर्तुमत्र समोद्यमः ॥
आधानान्निधनं यावदुक्तं मे जातदीपके ।
तथाप्यदृष्टदृष्टार्थं प्रश्नदीप इक्षीयते ॥

इदमत्यन्तगूढार्थं वज्रप्रज्ञं समासतः ।

सामकं पुस्तकं ल के सतां प्रीतिं करिष्यति ॥

इष्टकालो यथा ।

भागं वारिधिवारिराशिशिशु (१४४) प्राङ्मर्गगाये बुधाः

वटके बाणहपौटयोनिविधुयु (१४५) स्यात् कर्कटाये रवौ ।

पादैः सप्तभिरन्वितैः प्रथमकं क्षिलादिनाये दले

क्षिलैकां घटिकां परे च सततं दक्षेष्टकालं वदेत् ॥ इत्यादि ।

टीकायाः प्रारम्भवाक्यम् । भाषादिपण्मासेषु चतुश्चत्वारिंशदधिकशताङ्केषु

श्रावणादिपण्मासेषु पञ्चत्रिंशदधिकशताङ्केषु भागं चरणं पण्डिताः प्राङ्मर्गः

प्रथमकं पादं क्षिला पादैः सप्तभिरन्वितैः । एतदुक्तं भवति ज्ञायापादे एकं

त्यक्त्वा सप्तान्वितं क्षला पूर्वाङ्के हृते यो लब्धः स दण्डः । शेषं षष्ठ्या

संगुणितेनैव चारेण हृते पलं शेषम् । पूर्वाङ्कपरार्द्धयोर्भेदमाह । दिनाये

एकां घटिकां क्षिला इष्टकालं परदले एकां घटिकां दत्त्वा इष्टकालं वदे-

दिति । इत्यादि ।

End.

रोगजन्मतो मृत्युज्ञानं यथा ।

शिवशतभिषघातायाम्यसर्पविपुल्यां

रविरविजकुजाश्चे भूतपक्षीनवभ्याम् ।

इह हि मरणयोगो यो ज्वरेणाभिभूतः

पशुपतिसमवीर्यः सोऽपि मृत्युं प्रयाति ॥

आर्द्राश्लेषा-स्नाती ज्येष्ठास्तु च यस्य रोगजन्म स्यात् ।

धन्वन्तरिणापि चिकित्सितस्य तस्मात्सर्वो न म्रियते ॥

यद्यत्र चन्द्रमासस्य गोचरे चाशुभप्रदः ।

तदा तस्य भवेन्मृत्युः सुधासंश्लिप्तदेहिनः ॥

Colophon.

इति प्रश्नद्वीपे रोगज्ञानं नामैकादशोऽध्यायः ॥ (खण्डितशेषोऽयं ग्रन्थः) ।

टीकायाः शेषवाक्यम् । रविवारे चतुर्दश्यां शनिवारे षष्ठ्यां कुजवारे नवम्यां

यदि आर्द्राश्लेषा-शतभिषा-रोहिणी-भरणी पूर्वार्धयमश्लेषानक्षत्राणि भवन्ति

तदावश्यं रोगी म्रियते । अस्मिन् योगे सा चेद् यदि चन्द्रस्य गोचरशुद्धिर्न

स्यात् तदा मरणम् ।

Colophon.

इति लौकित्यवरसेनविरचितायां प्रश्नद्वीपप्रकाशिन्यां रोगज्ञानमेकादशो-

ऽध्यायः ॥

विषयः । अथ प्रथमं ज्ञायापादभेदकथनम् । अथाधानं तत्रादौ प्रवृत्ताकथनम् । रोपज्ञास-
 प्रवृत्ताकथनम् । अथापत्यजननप्रवृत्ता । तत्र गर्भमासप्रवृत्ताकथनम् । गर्भेष्टेसप्रवृत्ताकथनम् । सुत-
 सुताजननप्रवृत्ताकथनम् । यमजापत्यकथनम् । आरजयोगकथनम् । अथ प्रसवदिवारात्रिप्रवृत्ता,
 तत्र प्रसवस्थानकथनम् ।* अथ तन्वादिभावे वस्तुनिरूपणमाह । तत्र तन्वादेष्टृपचयज्ञान-
 प्रकारकथनम् । सतान्तरेण भावोक्तकार्यसिद्धासिद्धिकथनम् । लग्नाधिपादेर्विनष्टफलकथनम् ।
 विनष्टादिप्रवृत्ताकथनम् । अथ भावफलादिनिर्णयः । तत्र लालाभज्ञाननिरूपणम् । निधि-
 लालाभप्रवृत्ताकथनम् । वेतनलालाभप्रवृत्ताकथनम् । राज्यपदप्राप्तिप्रवृत्ताकथनम् । अथ राजयोग-
 चतुष्टयनिरूपणम् । विभवलालाभप्रवृत्ताकथनम् । धनलालाभप्रवृत्ताकथनम् । कुमारीलालाभप्रवृत्ताकथ-
 नम् । अथ विषकन्याज्ञानम् । वरलालाभप्रवृत्ताकथनम् । विवाहलालाभप्रवृत्ताकथनम् । अथ धृतादि-
 स्त्रीज्ञानम् । आयापरिज्ञानम् । शुभाशुभज्ञानम् । अथ कार्यसिद्धासिद्धिप्रवृत्ताकथनम् । तत्र
 सर्वकार्यशुभाशुभप्रवृत्ताकथनम् । अथ दिननिर्णयः । तत्र विवाहशुभाशुभप्रवृत्ताकथनम् ।
 दिनशुभाशुभज्ञाननिरूपणम् । अथ सैन्यसेवकयोः शुभाशुभज्ञानकथनम् । गमनागमनज्ञान-
 कथनम् । गमनस्थितिज्ञानकथनम् । यात्राप्रज्ञात् जयज्ञानकथनम् । यात्रायां शुभाशुभज्ञान-
 कथनम् । यातुर्निर्णयदिनज्ञानकथनम् । प्रीतितागमनतच्छुभाशुभज्ञानकथनम् । प्रीतिता-
 गमनदिनज्ञानकथनम् । जयपराजयज्ञानकथनम् । जयपराजयचक्रनिरूपणम् । अथ हृत-
 नष्टमुष्टिगतादिज्ञाननिरूपणम् । अस्याः प्राक्स्थितिकालज्ञाननिरूपणम् । चौरज्ञाननिरूपणम् ।
 वयोज्ञाननिरूपणम् । जातिज्ञाननिरूपणम् । स्त्री-पुंनपुंसकभेदज्ञाननिरूपणम् । हृतनष्ट-
 लालाभज्ञाननिरूपणम् । ऋषयिक्तयसम्मानज्ञाननिरूपणम् । मनोवृत्ति-स्त्री-पुरुषज्ञाननिरू-
 पणम् । अथ दृष्टिज्ञाननिरूपणम् । अथ नष्टकोयुद्धारनिरूपणम् । अनन्तरं रोगज्ञाननिरू-
 पणमेति ॥

No. 235. प्रश्नप्रकाशिनौ . By जौहिवरसेनः . Substance, country-
 made paper, 12 x 2½ inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page. Extent, 1,117
 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1,664. Place of deposit, Maya-
 manasimha, Serapura, Mahāmahopādhyāya, Caudrakānta Tarkālankāra.
 Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीस्वयं नमः ।

शिवमशिवकृतानां सिद्धिं सभ्यसाधे

सुरशतकृतसर्वं देवदेवं प्रणम्य ।

सुततपकलसारप्रश्नदीपस्य टीकां

स्वजननिजकुलार्थं कर्तुमेव प्रयतः ॥

सन्ति चेद्दृष्टास्त्राणि प्रश्नज्ञानविधावपि ।

तथापि सारमेकत्र कर्तुमेव समोद्यमः ॥

आधानाग्निधनं यावत् यथोक्तं जातदीपके ।

तथादृष्टस्य दृष्टार्थं प्रश्नदीप इदोच्यते ॥

समं जातदीपके साधनाग्निधनपर्यन्तं यथाकथितं तेनैव प्रकारेण इह प्रश्नदीपके अदृष्टस्य पुराकृतकर्मणो दर्शनार्थं कथ्यते इति । इदकाल-
ज्ञानमाह ।

भागं वारिधिवारिराशिग्रशिषु प्राङ्मर्माद्यैर्बुधाः ।

षट्के बाणरूपीटयोनिविधुषु स्यात् कर्कटाद्यैः पुनः ॥ इत्यादि ।

End.

अथ योगे तस्य रोगिणो गोचरे चन्द्रमा अशुभप्रदः स्यात् । गोचरशुभो
न भवति तदाश्नतसिक्तदेवस्यापि नरस्य मृत्युः स्यात् ॥

Colophon.

इति श्रीलौहित्यवरसेनविरचितायां प्रश्नप्रकाशिन्यां रोगज्ञानं नाम द्वादशो-
ऽध्यायः ॥ ३ ॥ शकाब्दाः १९९४ ।

विषयः । प्रश्नदीपनामकस्य ज्योतिषग्रन्थस्य टीकेयं । अथ च आधानादिनिरूपणम् ।
भावविचारादिनिरूपणम् । लालालाभादिनिरूपणम् । राजयोगचतुष्टयादिनिरूपणम् । गमना-
गमननिरूपणम् । शब्दादीनामगमनादिनिरूपणम् । सन्निविष्टरजयपराजयदुर्गचिन्नादिज्ञान-
निरूपणम् । ज्ञतनष्टमुष्टिगतधातुसूक्ष्मजीवानां ज्ञानादिनिरूपणम् । अथ विमिश्रकाध्यायः ।
अनन्तरं नष्टजातकरोमादिनिरूपणमेति ।

No. 236. प्रस्तावसारः . By लौहित्यवरसेनः . Substance, country-made
paper, 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 367
çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naibāṭi, Dis-
trict 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, tolerable.
Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

अनडुष्टि जितनीडुजोन्मवेगे

ज्ञतनिर्विडासनमुष्णिगतागपौडं ।

स्मरश्मनतद्धित्कङ्कारद्वि

अडुसुडुराडुपशोभितसूडुमीडे ॥

वाञ्छा सज्जनसङ्गमे परगुणे प्रीतिर्गुरौ नम्रता
 विद्यायां व्यसनं स्त्रयोपिति रति लोकाप्रवादाङ्ग्यं ।
 शक्तिरात्मदमने संसर्गमुक्तिः खला-
 देते येषु वसन्ति निर्मलगुणास्तेभ्यो नरेभ्यो नमः ॥
 सुभाषितानि रत्नानि यो न गृह्णाति यत्नतः ।
 स वै प्रस्नावयज्ञेषु दक्षिणां कां प्रदास्यति ॥
 शुभेदं पितरं प्राप्य श्रीमच्छ्रीकान्तसेनकः ।
 लिखिलैकत्र तत्सर्वं प्रस्नावोचितभाषणम् ॥
 तदा तन्नात् समाकृत्य हितबुद्धिप्रदः सदा ।
 नाम्ना प्रस्नावसारोऽयं तत्पिचालेखि यत्नतः ॥ इत्यादि ।

End. (खण्डितत्वात् शेषो नास्ति तेन एकविंशतिपत्रस्य समाप्तिवार्क्यं लिखितम् ।)

शङ्खप्रसङ्गो यथा ।
 ध्वनिरपि मधुरः शुचिलमुच्चै-
 र्जनिरपि शङ्ख नदी तयाभूत् ।
 अधिगतमखिलं तत्रैव सर्वं
 कुटिलतरं भवदनारं न विद्मः ॥

विषयः । एव भार्या-राज-मन्त्रि-खल-मूर्खादिप्रसङ्गमुखेन मनोरञ्जकलोकानां सङ्ग्रहः ।

No. 237. प्रायश्चित्तकदम्बसारसंग्रहः. By काशीनाथतर्कालङ्कारः. Substance, country-made paper, 17½ × 4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent, 427 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of deposit, Nadiyāgrāma, Post Office, Lonsing, District, Pharidapura, Paṇḍita Çaṇibhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य शिरसा शम्भुं श्रीकाशीनाथशर्मणा ।
 प्रायश्चित्तकदम्बानां क्रियते सारसंग्रहः ॥
 बृहत्कुष्ठरोगसंस्मृतितातिपातकशेषपापक्षयकामेन पराकत्रतद्वयाद्यशक्तौ यत्-
 किञ्चिद्विषयकैर्कविशतृकार्पापघ्नीदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विदां
 मतम् । अशरीरोगे पराकत्रतद्वयमेव । एतद्रोगोत्पत्त्यनन्तरं प्रायश्चित्ताभावे

तदुत्पन्नानां पुत्रपाणामेतद्व्रतस्य तृतीयभागप्रायश्चित्तम् । अलुतप्रायश्चित्त-
कुष्ठादिरोगयुक्तोत्पन्ना दुहितरस्य अशुचिशुक्रोत्पन्नकर्तव्यं तृतीयभागप्राय-
श्चित्ततृतीयभागं कुर्युरिति । तत्र प्रमाणम् ।

अशुचिशुक्रोत्पन्नानां तेषाञ्च शुद्धिमिच्छताम् ।

पतितानां तृतीयांशः स्त्रीणामंशात् तृतीयकः ॥

इति बौधायनवचनम् । तेन पतितोत्पन्नानां शुद्धिमिच्छतां पतितानां प्राय-
श्चित्तस्य तृतीयभागस्तत्प्रायश्चित्तं ज्ञेयम् । स्त्रीच पतितोत्पन्ना तृतीयभागस्य
तृतीयभागं कुर्यादिति प्रायश्चित्तविवेकलिखनञ्च । अलुतप्रायश्चित्तार्शो-
रोग-
युक्तोत्पन्नेन पुत्रेण तत्पापक्षयाय पराकव्रतद्वयं भागद्वयज्ञौ यत्किञ्चि-
द्विषणं दशकार्पापणीदानरूपं प्रायश्चित्तं कर्तव्यम् ॥ इत्यादि ॥

End.

अनुलोमजातानां वर्षसङ्ख्याणामपि ज्ञानतो बधे तप्तलच्छद्वयं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्धद्वाविंशतिकापापणी चान्द्रायणञ्च यथाशक्ति
दक्षिणा । प्रतिलोमजातानां केवर्तादीनां ज्ञानतो बधे चान्द्रायणं तदशक्तौ
अष्टौ धेनवः तदशक्तौ सार्धद्वाविंशतिकापापणी चान्द्रायणञ्च । ज्ञानतो
ब्राह्मणोबधे षड्वार्षिकव्रतम् । तदशक्तौ नवतिधेनवो देयाः तदशक्तौ
सप्तत्यधिकद्विंशतिकापापणी चान्द्रायणञ्च दक्षिणा च पञ्चाशद्वगवः तदशक्तौ
पञ्चाशत् कार्पापणी । षुक्लठायास्तु शुद्रायास्तादृशचक्षियवैश्यान्मृगानाञ्च
कामतो बधे वार्षिकं व्रतं तदशक्तौ पञ्चदश धेनवो देयाः तदशक्तौ पञ्च-
चत्वारिंशत् कार्पापणी चान्द्रायणञ्च । मध्यमायाः कामतो नवमासिकव्रतं
तदशक्तौ सपादैकादश धेनवः तदशक्तौ द्वादशाधिकत्रयस्त्रिंशत्कार्पापणी
चान्द्रायणञ्च । अधमायास्तु तप्तलच्छद्वयं तदशक्तौ सार्धद्वाविंशतिकापा-
पणी चान्द्रायणञ्च यथाशक्ति दक्षिणा । यथा व्यवस्था मदनपारिजात-
सम्पत्ता ॥ नयद्वैतनिर्णयलक्षचन्द्रशेखरवाचस्पतिसम्पत्ता तु चान्द्रायणद्वयं तद-
शक्तौ पञ्चचत्वारिंशत् कार्पापणी यथाशक्ति दक्षिणा च ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनाथतर्कालङ्कारकृतः प्रायश्चित्तकदम्बसारसंपदः समाप्तः ॥

दुर्गा । ॐ सरस्वत्यै नमः ।

श्रीवदनचन्द्रदिनेन लिखिता पुस्तिका ।

विप्रास्मैदकरोनाम्नी प्रायश्चित्तकदम्बिका ॥

मार्गेशीर्षस्य मासस्य दिवसे दशपञ्चके ।

रविवारे चापराह्णे संपूर्णा लिखनाच्चित्तम् ॥ शक १७ । २७ । १५ ॥

विषयः । सर्वप्रकारपातकानां प्रायश्चित्तव्यवस्था । तत्र प्रथमं कुष्ठ-शूल-यक्ष्म-क्षय-वृक्ष-
 खासाक्षिनाशार्णोदुष्टव्रणप्रभृतिरोगयुक्तानां प्रायश्चित्तव्यवस्था । पूर्वोक्तरोगयुक्तानामोरसानाक्ष
 प्रायश्चित्तव्यवस्था । उपपातकानुपातकमहापातकातिपातक प्रकीर्णपाप-रोगसङ्कर-ज्ञानाज्ञान-
 कृतब्रह्महत्यादिपापप्रायश्चित्तव्यवस्था । ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्रसामिकगोबधस्य ब्राह्मण-क्षत्रिय-
 वैश्य-शूद्रभेदेन प्रायश्चित्तव्यवस्था । विप्रादिस्वामिकपालनापालनकृतगोबधप्रायश्चित्तव्यवस्था ।
 संगृहीतानि चात्र नारायणवन्द्योपाध्याय-शूलपाणि-स्मार्तभट्टाचार्य-भवदेवभट्टानां मतानि ॥

No. 238. प्रायश्चित्ततत्त्वटीका . By काशीनाथतर्कालङ्कारः . Substance,
 country-made paper, $17\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 19. Lines, 12 on a page.
 Extent, 1,368 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Nāḍiyāgrāma, Post Office, Lonsing, District, Pharidapura, Paṇḍita Çaçi-
 bhūṣaṇa Smṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally
 correct.

Beginning. प्रथम्य पार्वतीशानौ श्रीकाशीनाथशर्मणा ।
 प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानां बोधिनौ क्रियते त्वियम् ॥
 प्रथम्येति । ब्रह्मस्वरूपं ब्रह्मविष्णुशिवनमस्कारात्मकं सङ्गलमाचरन् श्रीरघु-
 नन्दन उद्दिशति प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानीति । ननु धन्यस्य नामकथनमुद्देशः
 तस्य नामलाभावात् कथमुद्देशत्वमिति चेन्न शिरणपूर्व्यं कशिपुं प्रचक्षते
 इतिवत् स्मन्वावाक्यस्य नामत्वात् । ननु तत्त्वानीत्यस्य धन्यपरत्वं कुत इति चेत्
 प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानीति पदे लक्षणया व्यञ्जनया वा प्रायश्चित्ततत्त्वमिति नाम
 बोध्यं प्रायश्चित्तबोधकवचनानां तत्त्वनिरूपणात् तत्त्वानीति प्रायश्चित्ततत्त्वमिति
 धन्यस्य नाम इति धन्यकृतोऽभिप्रायः । प्रायश्चित्तस्य तत्त्वानि प्रायश्चित्त-
 बोधकवचनानां तत्त्वानि यथाख्यान् प्रमाविषयौभूतानीति यावत् धन्येषां
 धन्यकृतां वचनार्थधर्मोऽस्ति अस्मत्कृतधन्ये कोऽपि धर्मो नास्ति इति तात्-
 पर्यम् । एवं लाल्लिकार्थकशब्दो नाम मतान्तरे प्रथिव्यादीनां गोनामवत् ।
 सामान्य ... प्रतिज्ञासाक्ष प्रायश्चित्तस्य लक्ष्माव इत्यादि । प्रायश्चित्तस्य
 लक्षणं अथ धन्ये वक्तव्यमिति शेषः । तथा तन्त्रप्रसङ्गकौ वक्तव्यौ तथा
 शब्दार्थः कर्तुं संस्काराङ्गानां खानाचमनादीनां प्रतिकर्म निवर्तनं न
 प्रत्येककर्मणि करणम् । गोघ्रासभक्षणात् शुद्धिरिति गोघ्रासभक्षणं गवि
 स्मितं प्रायश्चित्तकर्तारि तु शुद्धिः ॥ इत्यादि ॥

End.

गङ्गायां ज्ञानतो मृत्वा इति मरणात् पूर्व्यं गङ्गात्वे जाते मुक्तिः तदज्ञाने
 ब्रह्मलोकगमनमिति एतद्विषय एव गङ्गायां त्यजतः प्राणान् इत्यादि ...

... .. युगादौ च इति मन्वादाविति श्रवणात् निमित्तत्वेन मन्वादौ इत्येव
उल्लेखं मन्वन्तरादयस्त्वेता दत्तस्याक्षयकारिका इति वचनात् दाने मन्वादौ
इत्येव उल्लेख्यम् । तान्त्रिके कर्मणि मन्वन्तरायामिति श्रवणात् मन्वन्तराया-
मित्येव उल्लेख्यमिति केचित् । यस्तुतस्तु मता मन्वन्तरादयः स्युरित्यनेन
मन्वन्तरादिष्वंशया एव विशेषत्वात् मन्वन्तरादौ इति सर्वत्र उल्लेख्यम् ।

ब्रह्मपुराणे ।

कलौ तु सर्वतैर्यानि स्वं स्वं धीर्यं स्वभावतः ।

गङ्गायां प्रतिमुञ्चन्ति सा तु देवी न कुपयित् ॥

भविष्ये ।

कृते तु सर्वतैर्यानि वेतायां पुष्करं ।

द्वापरे तु कुण्डलोऽयं कलौ गङ्गा विशिष्यते ॥

अर्द्धादिकं चरणाग्राभिपर्यन्तमिति तु मौक्तिकं परं ब्रह्मेति

तज्ज्ञानं जनयेदित्यर्थः । पदं स्वरूपं शिवरूपमिति यावत् । प्रसङ्गेनेति

प्रकर्षेण गतः सङ्गः कामो यस्य तेन सुसुचुषा इत्यर्थः इति केचित् ।

यस्तुतस्तु प्रसङ्गेन उद्देशान्तरप्रसङ्गेन कृताद् गङ्गाखानाम्मुक्तिः फलं जायते ।

अन्यत् तौर्धे कृतं पापमित्यादिवचनं गङ्गाजलकृतपापव्यतिरिक्तविषयम् ।

तादृशं कर्मफलं दृष्ट्वा गङ्गा वाचीति त्रिधायोगसारपञ्चलिखनानु-

सारात् । सद्यस्मिन् दिनचये इति दिनचयश्च ।

यकस्मिन् सायने त्वङ्गि तिथौर्नां वितथं यदा ।

तदा दिनचयः प्रोक्तस्तत्र साक्षिकं फलम् ॥ इति वचनोक्तः ।

द्वौ तिथ्यन्तावेकवारि यत्र स स्याद्दिनचय इति ॥

Colophon.

इति श्रीकाशीनाथतर्कालङ्कारविरचित-प्रायश्चित्ततत्त्वोपनिषद्गङ्गासाक्षात्प्रविधि-
श्रीका समाप्ता ॥

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य प्रायश्चित्ततत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 239. प्रायश्चित्ततत्त्वटीका . By राधामोहनगोस्वामी . Substance, country-made paper, 17×3 inches. Folia, 106. Lines, 7 on a page. Extent, 2,782 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit, District Vāṅkūḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Incorrect.

Beginning.

श्रीश्रीरामः ॥

तद्भिद्वीतो नौलाम्बदश्चिररूपस्तस्मिन्
 लसद्गंभीरादास्तनिकरवर्षी प्रियसखि ।
 नवीनोऽयं किं मे रचयति हृदौतेजितकथां
 मृदुस्यन्दा राधा जयति वकशोर्हृदि गता ॥
 छुछु प्रायश्चित्ततत्त्वव्याख्या मोहनशर्मणा ।
 ज्ञित्यतेऽद्वैतशंभेन गोविन्दगतिकाम्यया ॥
 प्रारक्षितप्रत्यसमाप्तिहेतुतया मङ्गलमाचरन् शिष्यशिष्यायै तदुपनिबन्धनं तद-
 वधानाय प्रतिज्ञाश्चाचरति प्रणम्येत्यादि । अथ मङ्गलस्य समाप्तिहेतुत्वे किं
 मानमिति चेत् शिष्टाचारानुमितवेद एव प्रमाणं तथाहि मङ्गलं वेद-
 बोधितप्रत्यसमाप्तिहेतुकं ग्रन्थादौ शिष्टैरनुष्ठेयमानत्वात् इति वेदानुमानं
 वेदस्य प्रत्यसमाप्तिकानो मङ्गलमाचरेदित्यादिरूपः । मङ्गलस्य ईश्वर-
 प्रशामादि ।

End.

तेनोपवास इति एवञ्च ।

एकरात्रं निराचारा पञ्चगव्येन गृह्णाति ।

इति प्रागुक्तकाशप्रवचनसमर्थतेति । अथवर्णरजसलास्यर्शे दोषाधिक्यस्य
 काशप्रवचने उक्तत्वात् । अतः परमित्यस्य तत्परलासम्भवादाच्च उच्छिष्ट-
 गृह्णादिस्यर्शे इति एतत्परत्वे हेतुमात्रं शङ्क इति ह्यस्य चरेदिति एतच्च
 प्रथमद्वितीयदिन इति यावत् अथ स्नानोत्तरस्यर्शे दोषाभावस्य उक्तत्वादाच्च
 खानात् पूर्वमिति चाण्डालादिरजसलास्यर्शे तथाविधप्राश्न्याः षड्रात्र-
 वैगुण्यं गृह्णपाणिभिः गृह्णाचाण्डाल्यादैः विगुणाधमलस्य कथनादिति ॥ ॥

Colophon.

इति श्रीराधामोहनगोस्वामिभट्टाचार्यविरचिता प्रायश्चित्ततत्त्वव्याख्या स-
 माप्ता ॥ ॥ शकान्दाः १७५१ ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य प्रायश्चित्ततत्त्वस्य व्याख्यानम् ।

No. 240. प्रायश्चित्तप्रकरणम् . By भवदेवभट्टः . Substance, country-made
 paper, 19 × 5½ inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent, 1,985
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Maya-
 manasimba Kāṭihālī, Paṇḍita Navakiçora Tarkacūḍamaṇi. Appearance,
 fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अनादिभवसमूतपापप्रशमकारणम् ।

स्मरणं वासुदेवस्य यस्य तस्मै नमो नमः ॥

मन्वादिस्मृतिमालोक्य सुविचिन्त्य यथाक्रमम् ।

क्रियते भवदेवेन प्रायश्चित्तिनिरूपणम् ॥

प्रायश्चित्ते निरूपणीये गुरुत्वात् मन्वापातकप्रायश्चित्तिनिरूपणपुरःसरमेव

इतरप्रायश्चित्तिनिरूपणे कर्तव्ये मन्वादिवचनक्रमानुरोधेन प्रथमं मल्लवध-

प्रायश्चित्तमेव निरूप्यते । इत्यादि ।

End.

तथाच दृष्टद्विष्युः । अष्टौ घासान् प्रतिदिवसं मासमञ्जीयात् यतिचान्द्रा-

यणो नाम । अथ मासेकेन चलारिंशदधिकशतद्वयपिण्डाहारिणीपवासा-

भावेन च लोशाक्तपलात् । अथापि पञ्च घेनवः । इति छच्छ्रप्रकरणं समाप्तम् ॥

Colophon.

इति श्रीबालवड्भौय भुजङ्गापरनाम्नो भट्टश्रीभवदेवस्य कृतो प्रायश्चित्तप्रकरणं

समाप्तम् ॥ * ॥

विषयः । मन्वापातकोपपातकादिनिरूपणमुख्येन तत्तत्पापप्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । चान्द्रा-
यणादिप्रतिनिरूपणम् ।

No 241. प्रायश्चित्तव्यवस्थासंग्रहः . By मोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिः . Sub-
stance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page.
Extent, 288 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanūtha Vidyā-
ratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नत्वा गुरुन् समासेन प्रायश्चित्तस्य सारतः ।

द्विजमोहनचन्द्रेण व्यवस्था लिख्यते मया ॥

तत्र प्रायश्चित्तस्य लक्षणं पापक्षयसाधकत्वे सति विधिबोधितपापक्षयेतरा-

साधकत्वम् । तेन पापक्षयसर्गोभयसाधकयामादौ नातिव्याप्तिः । न वा

तस्य पापक्षयेतरस्त्वध्वंसादिसाधकत्वेऽप्युपपन्नः । पापक्षयेतरे विधिबोधि-

तलविशेषणात् । स्वध्वंसादेस्तु विधिबोधितत्वाभावात् । प्रायश्चित्तस्य नित्यत्वं

नैमित्तिकत्वं काम्यत्वञ्च बोध्यम् । इत्यादि ।

End. प्राजापत्यव्रते लेकधेनुदानाच्छुद्धिः । यतिचान्द्रायणव्रते पादोनधेनुचतुष्टय-
दानात् पराकव्रते पञ्चधेनुदानात् । अन्यत् प्रायश्चित्तादिकं प्रायश्चित्ततत्त्वा-
दावनुसन्धेयम् ॥

Colophon. इति प्रायश्चित्तव्यवस्थासङ्ग्रहः समाप्तः ।

विषयः । प्रायश्चित्तस्वरूपकथनपूर्वकं संक्षेपतः प्रायश्चित्तव्यवस्थादिकथनम् ।

No. 242. प्रायश्चित्तसंग्रहः . By कृष्णदेवस्मार्तवागीशः . Substance, coun-
try-made paper, 13×3 inches. Folia, 74. Lines, 7 on a page. Extent,
1,554 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of Deposit,
District Vāṅmā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ अथ प्रायश्चित्तं । तत्र प्रायश्चित्तलक्षणं पापक्षयमात्र-
कामनाजन्यकृतिविषयपापक्षयसाधनं कर्म प्रायश्चित्तम् । पापक्षयस्त्वर्गोभय-
कामनाजन्यकृतिविषयसञ्चरणाद्यभेदादिवारणाय साधपदम् । भ्रान्तकृत-
चित्यवन्दनादिवारणार्थमन्यं दत्तं । तत्र पापक्षयजनकता नास्ति प्रमाणा-
भावात् । यदा चान्द्रायणाद्यभेदादि स्नाहश्रुतिविषयस्तदा प्रायश्चित्तं यदा
तु स्वर्गादिफलकामनाजनकतापि तदा तेषां न प्रायश्चित्तत्वं । शरीरगत-
प्रायत्वाभावे प्रायश्चित्तस्य न कारणत्वम् । इत्यादि ।

End. अथ प्रायश्चित्ताश्रयणात् प्राजापत्येन चैकेन सर्वपापक्षयो भवेदिति धेनुदान-
मिति । देवलः ।

वैश्याः शूद्राश्च ये सोऽष्टादुपवासं प्रकुर्वन्ते ।

विराजं पञ्चरात्रं वा तयोः पुष्टिर्न विद्यते ॥

पुष्टिः फलं तेन काम्यस्यैव निषेधः प्रायश्चित्तात्मकं कर्मैवमेव ॥ भारते ।

नैव निर्वापयेद्दीपं देवार्थमुपकल्पितम् ।

दीपवर्त्ता भवेदन्धः काणो निर्वाणको भवेत् ॥

कौर्म्ये ।

शत्रो जन्मसङ्खाणि शतजन्मानि शूकरः ।

श्वपदः सप्तजन्मानि असायां निशि भोजनात् ॥

सकललस्य पानाच्च सकृत् ताम्बूलभक्षणात् ।
 उपवासफलं हन्याद्विद्यापाचनैशुनात् ॥
 नैवेति च पाठो वर्षकौमुद्याम् ।
 आसनं वसनं शय्या आयापत्यं कसण्डलुः ।
 आत्मनः शुचिरेतानि न परेषां कदाचन ॥

Colophon. इति श्रीयुतल्लणदेवस्मार्तवागीशभट्टाचार्यकृतः प्रायश्चित्तसंग्रहः समाप्तः ॥
 श्रीशिवो जयति ॥ शकाब्दाः १७६० ॥

विषयः । प्रायश्चितादिकूपणम् । तन्त्रतानिकूपणम् । प्रसङ्गादिकूपणम् । प्राय-
 श्चित्तोपदेशादिकूपणम् । प्रायश्चित्तानुपन्नादिकूपणम् । धेनुसूत्यादिव्यवस्था । गोवधादि-
 प्रायश्चित्तनिकूपणम् । गोमार्सभक्ष्यगोविक्रयादिप्रायश्चित्तम् । गङ्गास्नानस्य प्रायश्चित्तनिकू-
 पणम् । शूद्रादिवधप्रायश्चितादिकूपणम् । अश्वभक्ष्यादिप्रायश्चित्तम् । अश्वोवाणादिभक्ष्य-
 प्रायश्चित्तम् ।

No. 243. प्रायश्चित्तसारः. By यादवेन्द्रविद्याभूषणः. Substance, country-
 made paper, 18 x 2 inches. Folia, 54. Lines, 6 on a page. Extent, 1,782
 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1613. Place of deposit, District
 Vāṅmāṇḍā. Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance,
 old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीकृष्णो जयति ॥

भूयः प्रणम्य रघुनाथपदारविन्दं
 मन्वादितन्त्रनिवृत्तानभिबीज्य यत्नैः ।
 उद्धृत्य सारमण्डलं निखिलस्मृतीनां
 श्रीयादवेन विदधे स्मृतिसारं यथः ॥
 तत्रादौ प्रायश्चित्तनिरुक्तं । तत्र मान्याः । पापक्षयमावसाधनं कर्म प्रायश्चित्त-
 मिति । तच्चिन्त्यं चान्द्रायणादीनां पापक्षयातिरिक्तसत्त्वंसादीनां अनकलाद
 विज्ञा प्रायश्चितादावात्मगतपापक्षयस्य शरीरगतप्रायसस्य निवृत्तेश्च ।
 इत्यादि ।

End. रजसलाया उच्छिष्ट-शूद्रो-व-शूकरादिस्पर्शे प्रथमद्वितीयदिनयोर्द्वाहोप-
 वासः । तृतीये लक्षोत्तरात्रं चतुर्थे नक्तं विना भोजने लक्षोत्तरात्रोपोषितः ।

सुतेः पञ्चगव्येन शुद्धान्ति । पर्वणि मांस-तैल-स्त्रीसम्भोगे क्षुरकर्म्मणि चाहो-
रात्रमभोजनम् । अश्वसे तु प्राजापत्यं चान्द्रायणं वा श्राद्धदिने स्त्रीगमने
त्वहोरात्रमभोजनम् । दिवामैयुने दिनमेकं त्रयी भवेदिति ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीयादवविद्याभूषणविरचितः प्रायश्चित्तसारः सम्पूर्णः ।

शकाब्दाः १६१३ ॥

विषयः । अथ प्रथमं प्रायश्चित्तनिरूपणम् । ततः प्रायश्चित्तपूर्वाङ्गकृत्यादिनिरूपणम् । गोवध-
प्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तनिरूपणम् । धेनुसङ्गलनम् । चाण्डालादिस्पृष्टा-
न्नादिभक्षणप्रायश्चित्तम् । अन्यजस्त्रीगमनादिप्रायश्चित्तम् । शूद्रान्नादिभक्षणप्रायश्चित्तम् । क्षत्र-
नादिभक्षणप्रायश्चित्तम् । यज्ञोपवीतरक्षितान्नभोजनादिप्रायश्चित्तम् । ब्राह्मणाद्युच्छिष्टभोजनप्राय-
श्चित्तम् । मद्यापातकादिनिरूपणम् । ब्रह्मवधविचारः । ब्रह्महत्यासुरापानयोः प्रायश्चित्तम् ।
स्वर्णहरणप्रायश्चित्तम् । गुर्व्यङ्गनागमनप्रायश्चित्तम् । पतितसंसर्गप्रायश्चित्तश्चेति ।

No. 244. फोल्कारिणीतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 31. Lines, 7 on a page. Extent, 949 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā, Post Office Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गाय ॥

मेरुप्रष्ठे सुखासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

शङ्करं परिप्रच्छ पाष्यन्ती परमेस्वरम् ॥

पाष्यन्त्युवाच ।

भगवन् सर्वधर्माञ्च सर्वशास्त्रागमादिषु ।

धर्मार्थकाममोक्षाणां हेतुरूपा महेश्वरी ॥

या ख्याता प्रकृती चाद्या देवी दक्षिणकालिका ।

शक्तिरूपा च सर्वेषां ब्रह्मादीनां सुरेश्वरी ॥

दक्षिणा वा कथं देव शैवरूढा कथं भवेत् । इत्यादि ।

End.

अनया सहशी विद्या वैश्वोक्ते चातिदुर्लभा ।

भोगमोक्षप्रदा साक्षात् पुरुषार्थप्रदायिका ॥

अनया सहशी विद्या न विद्यार्णवमोचरे ।

नास्ति नास्ति पुनर्नास्ति सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥ ० ॥

Colophon. इति फेल्कारीये दशमः परिच्छेदः ॥ ० ॥

विषयः । दक्षिणकालिकाया दक्षिणलश्वरकृत्वादिनिरूपणम् । मन्त्रभेदादिनिरूपणम् ।
उग्रतारात्रिपुरादिकारणनिरूपणम् । दशमहाविद्याकारणनिरूपणम् । कालिकाया महाविद्याल-
निरूपणम् । पूजाविध्यादिनिरूपणम् । भुवनेश्वर्यादिविद्यानिरूपणम् । गुरुक्रमनिरूपणम् ।
प्रचण्डचण्डिकावीजपूजादिनिरूपणम् । षोडशाक्षरादिनिरूपणश्चेति ।

No. 245. बालग्रहशमनविधानम् . Substance, country-made paper. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, SAM. 1943. Place of deposit, Govardhana-Sarāi Benares, Paṇḍita Vindhyaçvariprasāda Dube. Appearance, fresh. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ॥ विधानमाख्यायाम् । अथ प्रसङ्गेन लघुजातकोक्तानि
बाह्यरूपयोगीनि हन्तृशान्तिविधानानि । तान्येव स्कन्दपुराणे स्कन्द-सूर्य-
संवादे । सूर्य उवाच ।
आश्विनस्य निद्रा च रुदितं चास्ममेव च ।
स्वाभाविकमिदं देव कर्म तेषां पङ्कजनम् ॥ इत्यादि ।

End. सूर्य उवाच ।
येन पापेन चाज्ञानां मनुजानां मदो भवेत् ।
तत्सर्वं पूर्वंमेव त्वं उक्तवानसि यन्मुख ॥

Colophon. इति श्रीस्कन्द सूर्यारण्ये द्वादशदिनमासाब्दभस्मिनीजनितषोडशशमन-
विधानम् । श्रीकृष्ण चौबे श्रीश्री सम्वत् १८४९ माः फाल्गुण १९ वार
सवित्र । कालीप्रसादमहर्षि गोवर्द्धनके सूरै ।

विषयः । बालग्रहशान्तिविधानादिकम् ।

No. 246. बालभरवीसहस्रनामस्तोत्रम् . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 242 ślokaś. Character, Bengali. Date, SK. 1215. Place of deposit, Kāṭhālpādā, Post Office Naihati, Paṇḍita Rāmātārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. अथ विपुरवालभैरवीसहस्रनामस्तोत्रम् । ॐ नमो भैरवे । पार्वत्युवाच ।
 देवदेव महादेव परब्रह्मस्वरूपक ।
 सर्वदेवस्तुत नाथ सर्वदेवप्रपूजक ॥
 जटाजूटधर देव गिरिजार्हाङ्गभूषण ।
 भाले शशिकलाखण्ड निष्कलङ्कावलोकित ॥
 भुतनाथ महादेव प्रसन्न भयभञ्जन ।
 त्वं गतिः सर्वदेवानां त्वमेव शरणं प्रभो ॥
 वाञ्छि मां देव दुष्येद्य संसारार्णवशङ्कटात् ।
 भैरवी बालयाष्या (?) च छचितं न प्रकाशितम् ॥
 तस्या नामसहस्रान्तु कथयस्व वरानन ॥ इत्यादि ।

End. परदारगते वापि शठेऽकृत्ये च पापिनि ।
 तस्य तस्य महेशानि न दातव्यं सुनिश्चितम् ॥
 उक्तानुक्तं यत् किञ्चित् स्थावराणि चराणि च ।
 तत्र नित्यस्थिता देवि बालया परमेश्वरी ॥

Colophon. इति वद्रयामले चरगौरीसंवादे बालयाः सहस्रनामस्तोत्रं समाप्तम् ॥
 शरेन्दुपञ्चमुमिति शकाब्दे कलेखि स्तोत्रं परदेवतायाः ॥

विषयः । बालभैरवीस्तोत्रकथनम् ।

No. 247. बिल्वेश्वरः . By बिल्वेश्वरः . Substance, country-made paper, 14×2½ inches. Folia, 78. Lines, 6 on a page. Extent, 1,726 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ दिव्या ॥ अधिकारस्त्वमिदं वक्ष्यमाणार्थसंक्षेपाय
 कार्यकार्यनिमित्तानां यदुदीरणं सोऽधिकारः ॥ इत्यादि ।

End. सम्प्र ॥ दौर्घस्यावनुगृह्यते तर्जिय मन्यमिति ज्ञापकादाह इय उच्य इति
 मन्यस्यैव निमित्तमुत्पत्तिरित्यनेन समवायप्रदर्शनं सम्बन्धः प्रतिपादितः
 अधिकारस्त्वैस्तथा दर्शनादाह न परस्वराया इति ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीबिल्वेश्वरतर्काचार्यकृतमष्टमप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । कातन्त्रीयाख्यातप्रकरणस्य व्याख्या ।

No. 248. बृहद्भौतमीयतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 14 x 5 inches. Folia, 25. Lines, 13 on a page. Extent, 1,503 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmāprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ कृष्णाय नमः ।

पुण्डरीकपुरे पूर्वे सरलद्रुमकानने ।
 सुमेरोवतरे शृङ्गे रत्नभूमिसुखावहे ॥
 विश्वचिविबुधभगे सुवर्णबालुकान्विते ।
 समानोदितचन्द्रार्के युयुतो (?) भणिमण्डपे ॥
 कल्पवृक्षवमानास्ये पश्चिमाह्लाविघुष्टिते ।
 सुखाक्षरे समासीनाः शौनकाद्या मध्वर्ययः ॥
 शौनकः पर्यन्तो मार्गिभरौचिर्दधिचिक्षया ।
 शातातपः सुनीतिश्च इत्याद्या मुनिशतमाः ॥
 स्मरन्तः कृष्णगाथाश्च बोधयन्तः परस्परम् ।
 अपन्नोऽष्टादशार्णार्ण्यं दशार्णार्ण्यान् परस्परम् ॥
 कदाचित् पर्य्यटनेको नारदो ब्रह्मणः सुतः ।
 यदृच्छ्या तच्च यातो वीणां ब्रह्मभयी ध्वनन् ॥
 मन्त्रमायार्णकाः (?) सूर्ये नला दत्ता वराधनम् ।
 उपविष्टं मुनिवरं पाद्यार्घ्याचमनीयकैः ॥
 भूयोभूयोऽपि मुनये शृणुतां वाचमन्त्रयुः ।
 मुने त्वं ब्रह्मणः वेष्टसुतो ब्रह्मा इवापरः ॥
 वयं तवोपदेशेन चराभः कृष्णवर्त्मसु ।
 संसारसागरे घोरे विषयघातसंकुले ॥
 पुत्रदारधनावर्ते शेष्टपक्ष्मपङ्क्तिषु ।
 जायन्ते च म्रियन्ते च तेषां मुक्तिर्न विद्यते ॥
 तरन्ति त्वत्प्रसादेन केन ते जीवजातयः ॥

श्रीनारद उवाच ॥

उपायं ते वदाम्यत्र सावधानमनाः शृणु ।
यदुपास्य महात्मानो मुनयः सिद्धिमागताः ॥
एवं मया पुरा शृष्टो ब्रह्मा लोकपितामहः ।
तथा वः कथयिष्यामि यथा प्रोक्तं स्तवभूवा ॥ इत्यादि ।

End.

मकारं सृष्टिं विन्यस्य लकारं हृदये न्यसेत् ।
शकारं नाभिदेशे च ऐकारं गुच्छदेशके ॥
नादविन्दू पादयोश्च मन्त्रन्यास इतीरितः ।
एवं विन्यस्य कृष्णस्य ध्यायेदात्मानमात्मनि ॥
कदम्बसूत्रे प्रौढान्तं हन्दावननिवासिनम् ।
पद्मोपरि स्थितं देवं वेणुं गायन्तामच्युतम् ॥
पीताम्बरधरं देवं वनमालाविभूषितम् ।
गोपीभिर्गोपहृदैश्च सेवितं कृष्णमर्चयेत् ॥
चत्वारिंशत्सहस्रं चतुर्लोकसमन्वितम् ।
पुरश्चरणमित्युक्तं मन्त्रस्यास्य विशेषतः ॥
आद्येन तद्दर्शनेन श्रीमयेन्मन्त्रविधयः ।
त्रिकालपूजां कुर्वीत दशाक्षरमनोरथया ॥
पिण्डगोपालमन्त्रस्य समानोऽन्यो मनुर्न हि ।
गुरुपदेशमन्त्रेण योजयेत् कृष्ण एव सः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दहन्दावने बृहद्भौतमीयतन्त्रे षट्त्रिंशः पटलः ॥ * ॥

विषयः । प्रथमपटले वैष्णवप्रशंसादिकथनम् । १ ये अवतारकारणादिनिरूपणम् ।

- २ ये प्रणवशब्दकृत्यतिनिरूपणमुखेन कृष्णमन्त्रप्रशंसादिः । ४ ये वीजादिस्मरणप्रकरणम् ।
५ मे दर्शणज्ञानफलादिः । ६ छे चिन्तनस्थानादिनिरूपणम् । ७ मे हन्दावनध्यानादिः ।
८ मे आचमनासनादिनिरूपणम् । ९ मे भूतशुद्ध्यादिनिरूपणम् । १० मेकादशयोः साष्टका-
न्यासादिनिरूपणम् । ११ ये छट्ठिन्यासादिनिरूपणम् । १२ ये गुरुमाहात्म्यादिकथनम् ।
१४ ये दीक्षानिरूपणादिः । १५ ये पूजोपकरणादिनिरूपणम् । १६ ये सर्वतोभद्रफलादि-
कथनम् । १७ ये दीक्षाङ्गक्रमनिरूपणम् । १८ ये शान्तिकुम्भस्थापनादिविधिः । १९ ये
योनिमुद्राफलादिकथनम् । २० ये कृष्णपूजादिः । २१ श्रद्धानिर्वाहः गृहस्थादीनां दीक्षा-
विधिः । २२ ये कृष्णमन्त्रजपादिविधिः । २४ ये स्त्र्यष्टिलादिनिरूपणमुखेन श्रीमन्त्रनिरूपणम् ।
२५ ये समिधादिनिरूपणम् । २६ ये यजनविध्यादिः । २७ ये ऋष्यादिन्यासः । २८ श्र

१८ श्रयोः प्राणाग्निहोत्रादिरूपणम् । २० श्रे मोहनदीपनादिरूपणम् । २१ श्रे मन्त्रराज-
बीजादिरूपणम् । २२ श २३ श्रयोः मन्त्रसिद्धिलक्षणादिः । २४ श्रे मुद्रादिरूपणम् ।
२५ श्रे एकाक्षरमन्त्रादिरूपणम् । २६ श्रे मन्त्रपिण्डादिः ॥

No. 249. बृहद्योनितन्त्रम् . Substance, country-made paper, 10 × 2½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 360 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, tolerable. Verse. In-
correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

कैलासशिखरासीनं देवदेवं जगद्गुरुम् ।

भवानी रचसि प्रीत्या पप्रच्छ जगदीश्वरम् ॥

श्रीपार्ष्वत्युवाच ।

नमस्ते देवदेवेश परमेश पुरातन ।

पार्ष्वतीप्राणनाथेश श्लोकानां हितकारक ॥

सत्प्रसादात् प्राणनाथ तन्त्राणि विविधानि च ।

इदानीं श्रोतुमिच्छामि बृहद्योनिं मन्त्रेश्वर ॥

तन्त्रं योनेर्महत्तमं पूजाक्रममनुत्तमम् ।

तन्त्रञ्च देवतां योनेर्मुद्राश्चैव प्रकाशय ॥

यदि गुह्यतरं नाथ तथापि कथय प्रभो ।

ईश्वर उवाच ।

किमिदं भाषसे क्षुभु स्त्रीस्रभावाक्केश्वरि ।

मम प्राणाभिकं देवि त्रिषु श्लोकेषु दुर्लभम् ॥

यथा लव्योनि दुष्प्रेक्ष्यं मन्त्रैरपि सुरेश्वरि ।

तथैव जायते शक्ता कथितुं शरवरिणि ॥ इत्यादि

End. ज्ञानशीलोऽपि दाता च भजन्ति प्रीतिमुत्तमाम् ।

पश्यपुत्रस्त्रियो बन्धुं लभन्ते च पुनः पुनः ॥

कर्माकाङ्क्षरता विप्राः कर्माकारणमुच्यते ।

चतुर्वर्गप्रियो नित्यं युगकल्पमनेकधा ।

देवमर्थं स्थितं देव पिण्डब्रह्माण्डव्यापितम् ॥

Colophon. इति बृहद्योनितन्त्रे दशमः पटलः ॥

विषयः । अथ प्रथमं बृहद्योनितत्त्वमाद्यादिकथनच्छलेन शिवाशिवयोर्निधुवनमन्दिर-
गमनकथनम् । तत्र जगत्कारणभूतायाः प्रकृतेर्योनिरूपलकथनम् । तस्याः सर्वदेवमयलकथनम्,
सर्वतीर्थादिमयलकथनम् । अथ तस्यां शक्तीनामवस्थितिकथनम् । तस्याः पूजने लक्षपौठपूजा-
फलप्राप्तिकथनम् । तस्याः पूजाकालादिनिरूपणम् । तन्नामकीर्तनफलकथनम् । मन्त्रादेवस्य
लिङ्गरूपलादिकथनम् । आश्विनशुक्लनवम्यां तत्तन्नामाङ्कितगीतकरणे फलश्रुतिकथनम् ।
पार्वत्याः कृष्णरूपेणावतारकथापूर्व्यं ब्रजाङ्गनाभिः सद्य विहारकथनम् । अथ पञ्चतत्त्वेन योनि-
पूजाविधिः । योनिमुद्रादिविधिः । षट्चक्रेषु तस्याश्विन्नादिविधिः । योनिकवचकथनम् ।
योनिमन्त्रादिकथनम् । कुलशानात् मोक्षप्राप्तिकथनम् ॥

No. 250. बृहद्भुज्यामलम् . (जन्मखण्डः) Substance, country-made paper,
14×3 inches. Folia, 48. Lines, 5 on a page. Extent, 840 ślokaś. Char-
acter, Bengali. Date, Sk. 1741. Place of deposit, District Vāṅkuḍā,
Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh.
Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो भगवते पञ्चवक्त्राय ।

मीनारद उवाच ।

कृष्ण कृष्ण मन्त्रावाचो प्रपन्नजनवक्त्रम् ।
श्रीतन्त्रमेकमेवास्मि श्रद्धा मे कथय प्रभो ॥
श्रुताः सर्वावतारास्तो कल्पन्ता मीनकादयः ।
अन्ये चैवावतारास्तो श्रुता मे दीनपावन ॥
पूर्व्यं तेऽकरवं प्रश्नं सत्ये तु युगशीर्षणि ।
त्वं मे कथितवान् देव तुभ्यं पश्चात् वदामि वै ॥
अथ मेऽवसरो भूतघातः प्रश्नं करोमि ते ।
कथित्वा परमानन्दं जनयस्व जनार्दन ॥
त्वं ब्रह्म परमं साक्षात् त्वं हि लोकपितामहः ।
अनुरक्ताय-भक्ताय कथया वक्तुमर्हसि ॥
नाम्ना पञ्चाननो देवः कलौ कल्पात् भविष्यति ।
तत् कथ्यतां जगन्नाथ यदि स्तोत्रोऽस्मि मां प्रति ॥
श्रीभगवान् उवाच ।

सुने शृणु मन्त्रावाचं कथयामि तवानघ ।

यत् श्रुत्वा सप्तधखाणि ह्यपि बन्ध्या प्रसूयते ॥

कलौ लोका दुराचारा भविष्यन्ति कृताञ्चसः ।
 जन्मवन्ध्या न सुपुत्रा नार्यश्च क्षतमङ्गलाः ॥
 मातापितृकृतद्वेषाः स्त्रीदेवाः कामकिङ्कराः ।
 द्विजातयो ज्ञताचाराः क्षत्रिया धृष्टमानसाः ॥ *
 तद्दृष्ट्वाश्च शूद्राश्च नानोपद्रवसंयुताः ।
 क्षमङ्गलानि सर्व्वाणि भविष्यन्ति कलौ युगे ॥
 एषां क्षिताय विप्रर्षे पञ्चास्योऽहं भवामि वै ॥ इत्यादि ।

End.

हतो दारैश्च पुत्रैश्च मञ्जाराजा नरध्वजः ।
 उवाच निर्धाले स्वर्गे ह्यद्यापि मुनिपुङ्गव ॥
 यद्रप्रसादाद्राजपिरैरिदं सुखमश्रुवन् ।
 स्थितः सुरपुरे ब्रह्मन् किमन्यत् कथयामि ते ॥
 यत्र तत् शृणुते मर्त्या भक्तिभावसम्बितः ।
 भुङ्क्ते सुखं मनोरम्यस्थाने याति पराङ्गतिम् ॥
 को वा दयालुरपि कामधेनु-
 र्धन्यो जगत्यामपि शङ्करादहो ।
 यदेक्षजातो रविकोटिभासो
 नीतः शकं वामनरं नराधिपम् ॥ (?)
 श्रुत्वा वाक्पथं रोमचर्षं नारदो जगदीश्वरात् ।
 गत्वा यत्र मञ्जुत्मानं कृष्णं मत्वा सुखं ययौ ॥
 काकवन्धादिका नार्यैः यद्विश्रुतिमताश्च याः ।
 स्मरणात् पठनात् दोषान् क्षित्वा यान्ति परां गतिम् ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीबृहद्रथजगन्मल्लोये श्रीकृष्णनारदसंवादे द्वितीयखण्डे विंशोऽध्यायः ॥॥
 समाप्तार्थं जन्मखण्डः ॥ शक १७४१ ।

विषयः । प्रथमाध्याये दैवमन्त्रादिनिरूपणम् ॥ १ ये पञ्चाननजन्मादिनिरूपणम् । २ ये पञ्चाननभूप्रवेशादिनिरूपणम् । ३ ये शान्दान्तोत्पत्तिनिरूपणम् । ४ मे द्विजदण्डादिनिरूपणम् । ५ ये विप्रशोकापनोदनम् ॥ ६ मे पूजाप्रकाशादिनिरूपणम् । ७ मे मालिकोपाख्या-
 नम् । ८ मे क्षतपुत्रदानादिनिरूपणम् । ९ मे द्विजागमनादिनिरूपणम् । १० ये वरप्रार्थ-
 नादिनिरूपणम् । ११ ये नरध्वजसुतोत्पत्तिनिरूपणम् । १२ ये नरध्वजामोदनिरूपणम् । १३ ये याचीपक्रमादिनिरूपणम् । १४ ये दूतवधनिरूपणम् । १५ ये वीरसेनवधादिनिरूपणम् । १६ ये कौर्मिध्वजजयादिनिरूपणम् । १७ ये भगवद्वाक्यनिरूपणम् । १८ ये लोचनादानादिनिरूप-

पणम् । १० शे कामाधारादिदाननिरूपणम् । ११ शे नक्तोपाख्यानम् । १२ शे लङ्काप्रवेशादि-
निरूपणम् । १३ शे १४ शे च सुवर्णप्राप्तिनिरूपणम् । १५ शे नरध्वजहतवद्रक्षवादिनिरूपणम् ।
१६ शे वद्रपूजास्तवादिनिरूपणम् । १७ शे नारदोपाख्यानादिः । १८ शे अश्वत्थीस्त्रीणां
फलादिनिरूपणम् । १९ शे मुमुक्षुर्कृत्यकर्मादिनिरूपणम् । २० शे नरध्वजसर्गवासादिनिरू-
पणश्चेति ॥

No. 251. ब्रह्मपुत्रमाहात्म्यम् . Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 60 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhānā, Vāddānagara, Paṇḍita Kailāsacandra Tarkaratna. Appearance, new. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय । अथ ब्रह्मपुत्रमाहात्म्यम् ।

नारद उवाच ।

माहात्म्यं चैव सर्वेषां श्रुतं विस्तरतो मया ।
महादिसरितां सम्यक् तीर्थं राजस्य न श्रुतम् ॥
तीर्थं राजस्य माहात्म्यं कथयस्व मयि प्रभो ।
खट्वा त्वं सर्वलोकानां कर्ता चर्ता पितामह ॥

ब्रह्मोवाच ।

तीर्थं राजस्य माहात्म्यं शृणुष्वैकमनास्ततः ।
कथयामि न मुन्देहो ब्रह्मपुत्रस्य कीर्तनम् ॥
तीर्थं नाथस्य सर्वेषां पापराशिः प्रलीयते ।
दर्शनात् सर्वलोकानां पुनर्जन्म न विद्यते ॥ इत्यादि ।

End. ततः श्रुत्वा अर्थं दद्यात् ।

ॐ किरीटिनीलवासस्य रत्नदामविभूषित ।

शृङ्गाण्यर्थं मया दत्तं भवबन्धविमुक्तये ॥

ततः प्रणमेत् ।

नमस्ते ब्रह्मपुत्राय नमः शान्तनुस्त्वने ।

विजन्मजन्तु यत् पापं तत् पापं हर मे विभो ॥

Colophon. इति ज्ञानविधिः समाप्तः ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रनदस्य माहात्म्यकथनम् । तत्र खानादिविधिश्च ।

No. 252. ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः . Substance, country-made paper, 18 × 2½ inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent, 510-çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Yaçodala, District Mayamanasirinha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

पापराशिसमुदाये नराणामागतं कथयथा चरिवथात् ।

मुक्तिहेतुमल्लयं घनपुष्पं ब्रह्मपुत्रमनिशं प्रथमामि ॥

अथ ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिः । इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । ब्रह्मपुत्रोत्पत्तिनिरूपणमुखेन तत्र खानदानादिमाहात्म्यनिरूपणम् ।

No. 253. ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी . BY नारायणशर्मा . Substance, country-made paper, 16 × 2 inches. Folia, 66. Lines, 3 on a page. Extent, 928 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpāda viś Naihāti, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परमदेवाय ।

नमामि विघ्नेश्वरं गिरौशं

वागीश्वराराधितपादपद्मम् ।

यः क्षय्यमाणोऽपि चरत्यघौघं

निजं पदं यच्छति चाविचारम् ॥

क्षराणि शम्भोश्चरणारविन्दं

स्रयम्-दम्भोस्त्रिधराभिसेव्यम् ।

यदर्थं तत्र स्रयमादरेण

नेवारविन्दं चविस्त्रज्जहार ॥

मुरारिभाष्योबटभाष्यसार-

मशेषतः शतपञ्चमस्तौ ।

विष्णोश्च पारस्करमृच्छभाष्या-

ण्यशेषदेशात् परिचक्षितानि ॥

तन्यते तर्कचार्ध्वङ्गी श्रीनारायणशर्मणा ।

प्रीतये धर्म्मभोरूपां ब्रह्मसंस्कारमञ्जरी ॥

तवादावाच्यसंस्कारस्य प्रायशोऽग्निसाध्यत्वत् कुशण्डिकोच्यते । इत्यादि ।

End.

तत ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि इति पाठयेत् । ततो धियो यो नः प्रचोदयात् इति पाठयेत् । तत ॐ तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति ब्रह्मचारिणा सदैवाचार्य्यः पठेत् । तत ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयात् इति बिः पाठयेत् । ब्रह्मचारी तु ॐ भूर्भुवः स्वः तत्सवितुर्वरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि धियो यो नः प्रचोदयादिति प्रकारेण सदैव जपेत् ॥

विषयः । कुशण्डिकानिरूपणम् । संस्कारकर्मादिषु अग्नेर्नामनिरूपणम् । वाग्दानादि-प्रयोगविधिः । विवाहोपनयनादिसंस्कारकर्मानिचयप्रयोगविध्यादिनिरूपणञ्चेति ।

No. 254. भक्तिजयार्णवः . By रघुनन्दनवन्द्योपाध्यायः . Substance, country-made paper, 17 × 3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 320 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Vāḍari, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

प्रथम्यादौ जगन्नाथं सर्वव्यापिजनार्दनम् ।

भक्तिजयार्णवं वक्ष्ये वन्द्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

विरक्त उवाच ।

विष्णुं शिवं तथा गौरीं गणेशञ्च दिवाकरम् ।

योगिन्यादिषु मन्त्रेषु सिद्धमन्त्रादिकेषु च ॥

किं मन्त्राक्तभवे मोक्षं किमेवाराधने यशः ।

यः कामक्रोधलोभैस्तु विषयैः परिषीडितः ॥

बद्धः स्वकर्मभि यो गे भृत्यदारैः समन्ततः ।

स केन निस्तरत्याशु दुस्तरं भवसागरम् ॥ इत्यादि ।

End.

गङ्गा पापं शशी तापं दैन्यं कल्पतरुर्चरेत् ।

पापं तापं तथा दैन्यं सद्यः साधुसमाश्रमे ॥

रसाब्धतसिन्धौ ।

भक्तिरसाब्धतसिन्धौ चरतः परिभूतकालजालाभिधः ।

भक्तमकरानेतानमथितमुक्तिनदीकान् नमस्यामः ॥

वाङ्मालकल्पतरुभ्यश्च कृपासिन्धुभ्य एव च ।

पतितानां पावनेभ्यो वैष्णवेभ्यो नमो नमः ॥

Colophon. इति श्रीविरक्तमहत्सर्वादे भक्तिजयार्णवः समाप्तः ॥ * ॥ समाप्तार्थाय धन्यः ।

विषयः । कृष्णमन्त्रजपपूजादिकलनिरूपणम् । वैष्णवमाहात्म्यनिरूपणमुखेन तदनादि-
कलाधिकनिरूपणम् । गौराङ्गजन्मादिनिरूपणश्चेति ।

No. 255. भक्तिप्रकाशः. By श्रीरघुनन्दनः. Substance, country-made paper, 19×8½ inches. Folia, 85. Lines, 7 on a page. Extent, 2,900 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ श्रीरामः ।

शिवं प्रथम्य सशिवं शिवदं शिवकीर्तनम् ।

भक्तिप्रकाशं तनुते वैद्यः श्रीरघुनन्दनः ॥

नामापुराणवचनं शिवविष्णुदुर्गा-

भेदेरितं वङ्गविधं वङ्गभा प्रयत्नात् ।

आलस्यं संघट्टमिमं सुजनप्रसीदं

भक्तिप्रकाशमधुना रघुरातनोति ॥

निबद्धो वैद्येनेत्ययं मम विदुषा वैद्य इव न

द्विजानामारभो यदि तदपि सन्तोषयति मां ।

यतस्तदासेन स्तमतिपरिणामावधि कृतः

प्रकृत्या भृत्यानुपचक्षुमनसां वेदविदुषां । इत्यादि ।

End.

यदुक्तं काशीखण्डे ।

अनासेव्यं महेशानं सर्वदेवं सर्वदेहिनाम् ।

कोऽपि स्नापि किमप्यथ न लभेत विनिश्चितम् ॥

ब्रह्मादिपुराणे ।

अनाश्रित्य महेशानीं यस्मिन्तीर्षुर्भवाम्बुधिम् ।

सोऽन्वेष्टी शशशृङ्गस्य यथा वा ह्यतिनिष्कलः ॥

• देवीपुराणे ।

अर्चयन्तीह ये भक्ताः श्रद्धया चान्यदेवताः ।

तेऽपि दुर्गामर्षयन्ति तद्रूपेण फलप्रदा ॥

कौर्मै शिववाक्यम् ।

ये चान्यदेवताभक्ताः पूजयन्तीह देवताः ।

स्वप्नावनायुताद्यापि मुच्यन्ते तेऽपि भावतः ॥

अतएव सर्वदेवताभजनेनैव ईश्वरभजनं अन्यवाच्यत्वं विषयस्यैव इति ।

शुभमस्तु ।

Colophon.

इति भक्तिप्रकाशे विचारनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः । समाप्तोऽयं भक्ति-
प्रकाशः । श्रीकृष्णाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः ॥ * ॥

विषयः । शूद्राणां पुराणादिपठनश्रवणाद्यधिकारनिरूपणम् । आश्रमाचारनिरूपणम् ।
शिवविष्णुदुर्गास्तुत्यादिदेवदेवीनामभेदप्रकटनम् । साधननिरूपणम् । भक्तिमाहात्म्यप्रकाशनम् ।
शिवविष्णुनामसच्चिदकथनमुखेन पूजादिनिरूपणश्चेति ।

No. 256. भक्तिरसार्णवः . By कृष्णदासः . Substance, palm-leaves,
12×2 inches. Folia, 110. Lines, 5 on a page. Extent, 1,719 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā,
Viṣṇupura Kādākuli, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, old.
Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ विष्णवे नमः ॥ विष्णुधर्मम् ।

श्रूयतां हि नरव्याघ्र वेदवेदान्तनिश्चयः ।

यज्ञेषु यज्ञपुरुषः पुण्डरीकाक्षसंज्ञितः ॥

स विष्णुः परमं ब्रह्म यतो नावर्तते पुनः ।

कर्णपर्वणि । नारदं प्रति रुद्रः ।

देवानामक्षराणाञ्च यत्तन्मन्त्रैरक्षराञ्च ।

ईश्वरोऽहं समेशानः साक्षाद्भारायणः परः ॥

इतिचाससमुच्चये ।

नारायणाब्जगत्यैव हृष्टिकाले प्रजायते ।
परादपि परस्यासौ तस्मान्नास्ति परात्परः ॥
एतज्ज्ञानं परं तात योगैव परस्तथा ।
परस्परविषयार्थैः किमन्यैः शास्त्रविस्तरैः ॥

मोक्षधर्मे ।

तत्त्वं जिज्ञासमानानां हेतुर्हि सर्वतोमुखः ।
तत्त्वमेके मन्त्रायोगं हरिर्नारायणः परः ॥

श्रीहरिवंशे ।

विष्णुरेव परं ब्रह्म बिभेदमिदं पश्यते ।
वेदसिद्धान्तमार्गेषु तत्र जानन्ति मोक्षिताः ॥ इत्यादि ।

End.

सुरासुरो वायव्य वानरो नरः
सर्वात्मना यः पुरुषन्तमीश्वरम् ।
भजेत रामं मनुजाकृतिं हरिं
य उन्नताननयत् कौशल्यानिव ॥
शम्भादयोऽपि देवानाम्भीषां नारदादयः ।
मनुष्याणां तथा राजान् प्रसिद्धा जनकादयः ॥
प्रह्लादप्रसूता ज्ञेया राक्षसानां गणे स्थिताः ।
शास्त्रान्धेषु यो वायुपुत्रो भक्षेण जाम्बवान् ॥
कुञ्जराणां मजेन्द्रोऽपि पक्षिणां मयङ्गादयः ।
स्त्रीणां कुन्ती तथा विप्रपत्न्याः श्रीद्रुपदात्मजाः ॥
देवहूतिः कपिलसूतः सुनीतिः श्वरी वरा ।
सूतो विलोमजातानामन्यजे श्वरादयः ॥
चाण्डालोऽपि द्विजश्रेष्ठो जातो वैलोमजः पुरा ।
यज्ञोमलोमशो मुनिश्चाण्डालाङ्गैव मृच्छन्ति ॥
अपेतं ब्राह्मणाङ्गेन दुर्व्यासो वर्णनिष्ठता ॥ * ॥
श्रीमद्भक्तिरसार्णवे विरचिते श्रीकृष्णदासेन वै
नानाशास्त्रविचारदुःखजलधौ मज्जन्ति ये वा जनाः ।
तेषामुद्धरणक्षमे सुकृतिनां शौच्यास्यदे नित्यशो
× तं भक्त्यभिधारिणा विरचितं श्रीमत्प्रभोराज्या ॥ * ॥

Colophon. इति भक्तिरसार्थे भक्त्यधिकारनिरूपणं प्रथमं विवेचनम् । समाचार्यं ग्रन्थः ॥३॥

विषयः । नानापुराणीकवचनादिभिर्विष्णुभक्तिप्रशंसादिकथनम् । शालग्रामचक्रादिनिरूपणम् । शालग्रामचक्रपूजादिफलकथनम् । तिलकधारणविध्यादिकथनम् । एकादश्यापवासफलादिकथनम् । विष्णुनामसाक्षात्प्रादिनिरूपणम् । भगवत्सम्बन्धिनां देशादीनां वैभवादिनिरूपणम् । श्रीपादतीर्थवैभवादिनिरूपणम् । भक्त्यधिकारादिनिरूपणश्चेति ।

No. 257. भगवद्गीतारहस्यप्रकाशः . By जगदीशपञ्चाननः . Substance, country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Extent, 2,198 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, Kṛṣṇapurā, Paṇḍita Kālikumāra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

संसारपङ्कपर्यङ्के शयानं जगदुद्धरन् ।

दिवकीनन्दनः पाशादपाशात् पूतनादेनः ॥

श्रीमता जगदीशेन चरणार्जं मुरद्विषः ।

आधाय हृदये गीतारहस्यार्थः प्रकाशये ॥

इह पुनरज्ञानपरम्पराहतमर्जुनं प्रबोधयन्नखिलव्यसनाविवशविश्रुतितैषी कंसद्वेषी भगवानखिलवर्णाश्रमधर्माणां मोक्षस्य श्रीपायं गीताशास्त्रेण व्यक्तीचकार । व्यासमहर्षिस्तु तदेवाष्टादशभिरध्यायैः सप्तभिः श्लोकशतैराचचचे इति । अथ धृतराष्ट्रप्रश्नज्ञानार्थमाह धृतराष्ट्र उवाचेति । कः प्रश्नः तमाह धर्मोचेव इति । एषामादिपुरुषः कुरुनामा खपः तस्य चेवे । ननु कृपिं विना कथं चेवमित्यत आह धर्मोचेव इति । धर्मो रूप-कृपिचेव इत्यर्थः । कुरुणां धर्मोत्पत्तौ चेवं सम्पादितमिति भावः । मामका मदीयाः । युयुत्सवः युद्धेच्छावन्तः । समवेता मिलिताः । अकुर्वन्त कृतवन्तः । हे सञ्जय ॥ १ ॥ प्रश्नोत्तरमाह दृष्ट्वा त्विति । अनौकं सैन्यम् । यूद्धं चक्रयुद्धविधानादिना दुर्गोक्तम् । आचार्यं द्रोणं अग्रवीत् उक्तवान् । उपसंगम्य समीपं गत्वा । राजा दुर्योधनः ॥ १ ॥ किमुक्तमित्याह । नवभिः पद्यैः । अष्टं सेनां महतौ विद्वतां यूद्धं चक्रयुद्धविधानादिना दुर्गोक्ततां । द्रुपदपुत्रेण हृष्टद्युम्नेन । तव शिष्येण अर्जुनेन सद्यर्थं करणे वा तृतीया । भीमादिव्यादित्यर्थमाह भीमवेति प्रशंशार्थं मनुष्यं ॥ ४ ॥ इत्यादि ।

End.

मोक्षभावज्ञापनार्थमर्जुन उवाच नष्ट इति । मोक्षो देहादिव्यात्मधर्मः ।
 स्मृतिर्निर्दिष्टासनरूपा स्थितः स्थिरोऽस्मि युद्धादौ चित्तास्थैर्यं गतमिति
 भावः । गतसन्देहः गतो भीष्मादिवधप्रयुक्तोऽधर्मसन्देहो यस्य । तव
 हितैषिणः ॥ ७९ ॥ उत्तराङ्गं प्रति सञ्जय उवाच । महात्मन इत्युभयवा-
 न्वितम् । इमं कश्चिदज्ञानमोहः प्रनष्टो धनञ्जय इत्यन्तम् । अत्रौषं
 युतवान् । रोमहर्षणं क्षोमासकरम् ॥ ७४ ॥ चक्षुः श्रोत्रं मर्त्यं दत्तं
 आसप्रसादात् आसप्रसादं प्राप्य इदं क्षणार्द्धमसंवादं क्षणोक्तत्वात् । परं
 प्रकृतं क्षणाच्छ्रुतवान् कौटशात् योगं कथयतः । अल्लङ्घ्यतेन पञ्चपाता-
 शङ्का दूरीकृता । ७७ ॥ एतत् उत्तराङ्गस्य राज्यादिस्थैर्यशङ्का चेत्तन्निरा-
 करणार्थमात्रं यवेति यत्र पक्षे क्षणो वर्तते पार्श्वोऽर्जुनः धनुर्गोष्ठौ च तत्रैव
 पक्षे शीः शोभा विजयो दुष्टजयः । भवता पुत्रादिविजिगीषुणा नो चेत्
 सर्वं नष्टमतीत्यालोच्य यद्योचितमाचरणीयमिति आह्वयितमिति ॥ ७८ ॥

Colophon.

श्रीमता जगदीशेन निर्मितः प्रीतये सताम् ।

रक्षार्थप्रकाशोऽयं गीताशास्त्रे समासतः ॥

इति श्रीगीतारक्षप्रकाशे श्रीजगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यकृतेऽष्टादशोऽध्यायः ॥

विषयः । श्रीमत्भगवद्गीताया व्याख्यानम् ॥

No. 258. भागवतदशमस्कन्धकतिपयश्लोकविचारः . By चतुर्भुजभट्टाचार्यः .
 Substance, country-made paper, 17×2½ inches. Folia, 43. Lines, 7 on
 a page. Extent, 1,354 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1757.
 Place of deposit, District Bāṅkudā, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghuvāma Tarka-
 ratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्री रामः ।

इक्ष्वरं परमं क्षणं सचिदानन्दविषयम् ।

अनादिमादिगोविन्दं सर्वकारणकारणम् ॥

गीतानाथं धनश्यामं भक्ताभीष्टप्रदं हरिम् ।

वन्दे हृदिचिह्नरूपं तं स्नेह्यावतर्ति प्रभुम् ॥

क्षणद्वेषाद्यनप्रोक्ता यास्ये सालतसंज्ञिता ।

कियद्विचारं तस्यास्य प्रवक्ताव चतुर्भुजः ॥

शृक्तं करोति वाचालं पदं लङ्घयते गिरिम् ।

यत्कृपा तमच्च वन्दे परमानन्दमाधवम् ॥

वाचालं वज्रभाषिणं करोतीत्यर्थः । आलाटौ कुत्सिते वज्रभाषिणि इति सूत्रे वज्रशब्दस्यापाठत्वात् प्राप्तः प्राग्भावो व्यभिचारत्वात् भूतः । वस्तुत आचित्यात् वज्रभाषिणि आलः अतएव वाचालो बलवान् दिने दिनपते-
रित्यादि दृश्यते । इत्यादि ।

End.

तृतीयस्कन्धे अभेदोपासनायां पुनस्तत्पत्तिरिति सिद्धान्तः । भगवान् स्वयमि-
त्युक्तं तर्हि कलाववतीर्णविति सम्बोधनं नरनारायणाष्टमीतीश्वरवाक्यञ्च
कथं सङ्गतम् । स्वयं लसाम्यातिशयस्त्वधीशः कृष्णमित्युक्तं तस्मिन्नसाम्यातिशये
कृष्णे कथमस्य रमे तमन्निमे इत्यादिशः सम्भवेत् । उ । अथ युवयोरर्जुन-
स्याश्चङ्कारशमनार्थं मायाविना कृष्णैतत् सख्ये दर्शितं कृपान्तरिणोक्तमेति ॥

Colophon.

इति श्रीभवानीचरणविद्यालङ्कारभट्टाचार्य्यात्मज-श्रीचतुर्भुजभट्टाचार्य्यकृत
दशमस्कन्धकतिपयसूक्तविचारः समाप्तः ॥ ० ॥ श्रीरामो जयति ॥
शकाब्दाः १७५७ ।

विषयः । भागवतदशमस्कन्धश्रीकतिपयसूक्तानां व्याख्यानं तात्पर्य्यनिर्णयश्च ॥

No. 259. भागवतव्याख्यालेखः . By गोपालचक्रवर्ती . Substance, coun-
try-made paper, 16×3 inches. Folia, 99. Lines, 7 on a page. Ex-
tent, 3,032 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Viṣṇupura, Mādhavagañja, District Vīṅkuḍā, Vaikunṭhanātha Bhaṭṭācāryya.
Appearance, fresh. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ बालगोपालाय नमः ।

सच्चिदानन्दरूपाय कृष्णायान्तिष्ठकारिणे ।

नमो वेदान्तवेद्याय गुरवे बुद्धिसाक्षिणे ॥

यं ब्रह्म वेदान्तविदो वदन्ति

परं प्रधानं पुरुषं तथान्ये ।

विश्वोद्भूतः कारणमीश्वरं वा

तस्मै नमो विघ्नविनायकाय ॥

यत्तत् पथं टीकाकृताव्याख्यातत्वात् गायत्र्या च समारम्भ इत्यादि पुराण-
वचनविशदत्वाच्च श्रीभागवतस्य न । किन्तु गौडীয়पुस्तकस्यादौ सर्वत्र विश्वे

इति व्याख्यायते । तस्मै विघ्नविनायकाय नम इत्युक्तानमेव । किञ्च विघ्ननि-
स्तरूपानन्दैश्वर्यादिमिति विघ्नः संसारः तं विनयति खण्डयतीति विघ्नविना-
यकः श्रीहरिस्तस्मै इति वास्तवोऽर्थः तमेव नानावादिमतेन समुच्चिनोति
यमिति वेदान्तविदो यं ब्रह्मेति वदन्ति ब्रह्मैव सदित्यादि दुतेः । इत्यादि ।

End.

यदुक्तं नारदं प्रति ब्रह्मणा द्वितीये ।

यथा हरौ भगवति तृणां भक्तिर्भविष्यति ।

सर्वान्नाम्यखिलाधार इति सकल्पवर्णनेति ॥

प्रथमस्कन्धे च धर्मः प्रोज्झितकैतव इत्यस्य व्याख्याने प्रशब्देन मोक्षाभिप्रे-
रपि निरस्ता इति स्वाभिपादैरुक्तं तथापि यद्वच केवल्य एकप्रयोजन-
मित्युच्यते तन्निरन्तरं भगवति निष्कामतया भक्तिं कुर्वतां अनिच्छतामपि
मुक्तिरनायासेन भवति । यदुक्तं तृतीयस्कन्धे देवज्ञतिं प्रति कपिलेन ।

हृतात्मनो हृतप्राणांश्च भक्तिरनिच्छतो मे गतिमन्वीं प्रयुक्ते ।

इति मुक्तेः पर्यवसानत्वादेवमुक्तं भक्तिरसिकानां पुनस्तदंशे प्रयत्नाभाव एव
तथापि भक्तेर्मांसात्म्यमिति विचिन्वमिति सर्वोत्थातया भक्तिरेवात्र प्राचु-
र्येण वर्ण्यते इति । अतस्तृतीये तत्रैवोक्तम् ।

अनिमिता भागवतो भक्तिः सिद्धेर्गौरीयसौ ।

जरयत्याशु या कोष्ठं निगौर्यमनसो यथा ॥ इति ॥ ० ॥

जयति श्रीपरमानन्दो गोविन्दो भक्तवत्सलः ।

यत्सेवौत्सुक्यमात्रेण स्फुरन्ति सकला गुणाः ॥

Colophon.

इति श्रीमयघटवन्द्य श्रीगोपालचक्रवर्तिविरचितो द्वादशस्कन्धव्याख्यानशः
समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । श्रीमद्भागवतस्य संक्षेपेण व्याख्यानम् ।

No. 260. भारतसावित्री. By व्यासदेवः. Substance, country-made paper, 18x2 inches. Folia, 6. Lines, 3 on a page. Extent, 72 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Usthi, Paṇḍita Navakiṇora Tarkācāryya. Appearance, old. Verso. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ भारतसावित्री । उत्तराष्ट्र उवाच ।

ब्रूहि सञ्जय यहृत्तं युद्धे तेषां महात्मानाम् ।

कुङ्कुमां पाण्डवानाञ्च समग्रहते महाद्यवे ॥ इत्यादि ।

End. प्राणिनां पापशुद्ध्यर्थं प्रथम्य च विभूतये ।
गदितं व्यासदेवेन प्राणिनां पापशुद्धये ॥

Colophon. इति व्यासदेवेन भाषिता भारतसावित्री समाप्ता ॥

विषयः । संचेषेण कुरुपाण्डवयुद्धवर्षमात्मकोऽयं ग्रन्थः ।

No. 261. भारविटीका (सुजनतोषकरी). By रामचन्द्रः. Substance, country-made paper, 22 × 2½ inches. Folia, 16. Lines, 4 on a page. Extent, 424 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāti, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstrī. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

आनम्य सौम्यपदपद्ममन्दभाक्ता
श्रीमद्गुरोर्निश्चिततीर्थविचारबुद्धेः ।
श्रीरामचन्द्र इति नाम दधद्भुजोऽर्धं
टीकामिमां सुजनतोषकरीं करोमि ॥
सन्तः सन्तोषवन्तो ननु वक्षसि परे शास्त्रमिक्षे प्रसिद्धे
यत्नादस्मात् कृतायामिह भवतु भवशुद्धिपौयूपदृष्टिः ।
बुद्धाश्चकारभूङ्गाः सरसविरसा कारणाभ्यास जाता
आनन्दो मे विना वः कथमिह विषये सम्भविष्यन्ति भव्याः ॥
इयं शिष्यसूचस्य क्षिताय विक्षिता मया ।
× × × × × × × × × × × ॥
विषयः ॥ कुरवो जनपदाः ॥ इत्यादि ।

End. दिनादौ दिनारम्भे इत्यनेन लक्ष्म्याश्चिरकालावस्थानं सूचितम् । दिनकृतं
सूर्यमिव तां लक्ष्मीः सम्यत् शोभा च भूयः पुनरपि समभ्येतु । आशिषि
लोट् । अत्र प्रतिसर्गान्ते लक्ष्मीशब्दोऽभ्युदयसूचकः कविना प्रयुक्तः । स च
न दोषाय । यदाह दण्डी । कविभावन्तु कृतं यत्तु इत्यादि ॥ ० ॥ किरातार्जुनश्च
किरातार्जुनीयम् । तदधिकृत्य कृतो ग्रन्थ इतीयः । काव्यमिति कष्ट
वर्णने कथ्यतेऽनेनेति बाहुल्यात् करणे षत् । यद्वा कवेः कर्म काव्यं ब्रह्मादि-
त्वात् षण् । मच्च तत् काव्यश्चेति मच्चाकाव्यम् । तत्र प्रथमः सर्गः आद्यो-
ऽध्यायः विश्रान्तिस्थानमिति ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीशिवसिंहात्मजगदसिंहकृतायां किरातार्जुनीयटीकायां प्रथमः सर्गः ।
अतः परं खण्डितम् ॥

विषयः । भारविकृतस्य किरातार्जुनीयकाव्यस्य व्याख्यानम् । अथ च प्रथमसर्गमात्रं
वर्त्तते ।

No. 262. भास्वतीवृत्तिः . By कुवेरः . Substance, country-made paper, 15 × 2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 217 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-sim̃ba, Kāṭibālī, Paṇḍita Parāṇacandra Tarkālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य भानुं यच्चनाथमाद्यं
श्रीकाङ्क्षिविलीय-कुवेरशर्मा ।
निर्माति भास्वत्यभिधानशाले
आष्ठां सुशोधामनुधोपकर्त्तुम् ॥
उक्तस्य च विषयान्दात् त्यक्त्वा तत् कर्मसम्भवम् ।
न्यायागतं स्वयं न्याय्यं क्रियते इतिवचसा ॥ इत्यादि ।

End. अद्यन्यादौ नक्षत्रे विष्णुभादौ योगगणने चैकान्तरेण सप्तयोगावा-
गच्छतः । (?) तदा परदिनगणनायामर्कोनचन्द्रात्युच्चस्य सप्तमेयं रवीन्दो-
र्युक्तिश्च योगाः । इति कर्मवये कृते यः श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

विषयः । सतानन्दकृतभास्वतीनामकज्योतिषग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 263. भिक्षुतत्त्वम् . By श्रीकण्ठतीर्थः . Substance, country-made paper, 18 × 4½ inches. Folia, 82. Lines, 6 on a page. Extent, 2,029 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭī, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Ćāstrī. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

स्वच्छादृष्टिविधायिनीं परचितां स्थानन्दरूपां भुवां
बन्धे तां परदेवतां प्रतिजनुःसंवेतितां सर्वदा ।

यज्ज्ञानोद्भवजनककर्मानिधनं यत्प्रोतमेतत् जगत्
 या सर्वान्तरवस्थिता न विदिता सच्चाखलुष्ट्या परम् ॥
 वन्दे वेदान्तसुखश्रुतकृतिसहितश्रीगुरुन् शान्तरूपान्
 नास्मार्थैर्नापि सत्याग्रयत इह सदा श्रीमहादेवतीर्थान् । (?)
 ब्रह्मैक्याद्ब्रह्मसत्यूनधिगतमननान् मुक्तिभूते प्रभुपान्
 नानाविद्यादिदानाधिकतरगुणान् नष्टदुर्दण्डकामान् ॥
 पूर्वाचार्यमतं बीक्ष्य तथैव गौरवं मतम् ।
 भिक्तुतत्त्वं नष्टदुपाद्यं वक्ति श्रीकण्ठभित्तकः ॥ इत्यादि ।

End.

यतिपुत्रस्य पितुर्मरणे सन्निलठयेत् वपनपूर्वकं खात्वा पूर्ववत् सध्वं
 कुर्यात् असन्निलठयेत् सिद्धिवाचां दुःखा वपनानन्दादिपूर्वकं शुक्लहादश्यां
 नारायणबलिं दद्यात् ॥
 ब्रह्मात्मैक्यविधायिनी भुवतनुर्वेदप्रवेष्टोज्ज्वला
 प्रांशुसंश्लेषप्रकाशिताखिलजगद्गोरात्मकारापि या ।
 मायासुग्धमदेशमाधयविधिर्न्याङ्गितम्बस्तका
 श्रीविद्याखिलसोचमर्दनपरा सर्वार्थिं सर्वोपरि ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीपरमहंसपरिनाजकाचार्य—श्रीमहादेवतीर्थचरणारविन्दमकरन्द-
 पानानन्दानांकरण—श्रीकण्ठतीर्थकृतं भिक्तुतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

विषयः । सद्ग्रासस्याधिकारित्वानधिकारित्वादिनिरूपणम् । सद्ग्रासाधिकारिणः पूर्वाङ्ग-
 छत्यादिनिरूपणम् । साग्निकनिरग्रिकभेदेन सद्ग्रासविधिः । सद्ग्रासिनां कर्तव्याकर्तव्यत्याग्यात्या-
 ग्यादिनिरूपणम् ।

No. 264. मत्स्यपुराणम् . Substance, country-made paper, 13 × 6 inches. Folia, 440. Lines, 10 on a page. Extent, 14,300 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amaranātha Guha. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रचण्डताण्डवाटोपप्रक्षिप्तोत्क्षिप्रदिग्गजाः ।

भवन्तु विद्वद्भक्त्याय भवस्य भवतां भुजाः ॥

पातालादुत्पत्तिष्णीर्मकरवसतयो यस्य पुष्पाभिघाता-
 दूर्द्ध्वं ब्रह्माण्डखण्डयतिकरविहितयत्ययेनापतन्ति ।
 विष्णोर्मत्स्यावतारे सकलवस्तुमतीमण्डलं यद्भुवान-
 सस्त्रास्त्रोदीरितानां ध्वनिरपहरतादप्रियं वः श्रुतीनाम् ॥
 नारायणं नमस्त्य नरैश्च नरोत्तमम् ।
 देवौ सरस्वतीश्चैव ततो जयमुदीरयेत् ॥
 अजोऽपि यः क्रियायोगान्नारायण इति स्मृतः ।
 विगुणाय विवेदाय नमस्तस्मै स्वयम्भुवे ॥
 सूतमेकाग्रमाधीनं नैमिषारण्यवासिनः ।
 मुनयो दीर्घसज्जानो प्रपञ्चुर्दीर्घसंज्ञिताम् ॥ इत्यादि ।

End.

कल्पानुकीर्तननातदुद्यन्यानुक्रमणन्तथा ।
 एतत् पवित्रं मात्स्यीयमेतत् कीर्त्तिविवर्धनम् ।
 एतच्च सर्वमाक्रम्यमेतत् पापहरं शुभम् ॥
 अस्मात् पुराणादपि पादमेकं
 पठेत्तु यः + + + + ।
 नारायणस्यास्यदमेति नून-
 मनन्तवाग्यस्तुखानि मुक्ते ॥ * ॥

Colophon. इति मत्स्यपुराणं सप्तमम् ॥

विषयः । प्रथमाध्याये मत्स्यरूपस्य कारणादिनिरूपणम् । २ ये ब्रह्माण्डदलननिरूपणम् ।
 ३ ये चतुर्मुखोत्पत्तिनिरूपणम् । ४ ये दक्षादुत्पत्तिनिरूपणम् । ५ मे देवादिष्टुष्टिनिरूपणम् ।
 ६ मे कश्यपाव्ययनिरूपणम् । ७ मे मदनद्वादशीनिरूपणम् । ८ मे सर्वधापत्यादिनिरूपणम् ।
 ९ मे मन्वन्तरादिनिरूपणम् । १० मे वैष्णवाभिभवादिनिरूपणम् । ११ मे बुधसङ्गमादिनिरूपणम् ।
 १२ मे सूर्यवंशानुकीर्तनम् । १३ मे गौरीनामाष्टशतकम् । १४ । १५ शयोः पित्रवंशानुकीर्तनम् ।
 १६ मे श्राद्धकालनिरूपणम् । १७ मे साधारणाभ्युदयनिरूपणम् । १८ मे सपिण्डीकरणकालादि-
 निरूपणम् । १९ मे श्राद्धानुगमकालनिरूपणम् । २० मे श्राद्धमाहात्म्यम् । २१ मे पित्रमाहा-
 त्म्यम् । २२ मे श्राद्धकालः । २३ मे सोमोपचारः । २४ मे सोमवंशानुकीर्तनम् । २५-४१ शेष-
 यथावेत्तुपाख्यानम् । ४२ । ४३ शयोः यदुवंशनिरूपणम् । ४४ मे अम्बरशापः । ४५ मे सोम-
 वंशपुरुवंशकीर्तनम् । ४६ मे अग्निवंशकीर्तनम् । ४७ मे योगमाहात्म्यम् । ४८ मे पुराणानुक्रमः ।
 ४९ मे नक्षत्रपुरुषव्रतम् । ५० मे आदित्यशयनव्रतम् । ५१ मे रोहिणीचन्द्रव्रतं, तङ्गागविधिश्च ।

५२ ये दृष्टोत्पवः । ५३ ये सौभाग्यशयनव्रतम् । ५४ ये अगस्त्योत्पत्तिपूजादिनिरूपणम् । ५५ ये
 अनन्तव्रततृतीयाव्रतादिनिरूपणम् । ५६ ये रसकल्याणीव्रतम् । ५७ ये आर्द्रानन्दकरीद्वितीया-
 निरूपणम् । ५८ ये चन्द्रादित्योपरागकल्पः । ५९ तमे सप्तमीस्नानम् । ६० तमे भविष्यभौमद्वादशी ।
 ६१ तमे अनन्तव्रतम् । ६२ तमे अश्विनशयनव्रतम् । ६३ तमे अङ्गारव्रतम् । ६४ तमे कल्याणसप्तमी-
 व्रतम् । ६५ तमे शर्करासप्तमीव्रतम् । ६६ तमे कमलसप्तमीव्रतम् । ६७ तमे गन्धारसप्तमीव्रतम् ।
 ६८ तमे शुभसप्तमीव्रतम् । ६९ तमे विशोकद्वादशीव्रतम् । ७० तमे पर्वतप्रदानादिनिरूपणम् ।
 ७१ तमे वैशम्पायनीयशान्तिविधानम् । ७२ तमे प्रहस्यरूपाख्यानम् । ७३ तमे शिवचतुर्दशीव्रतम् ।
 ७४ तमे सर्वकलमाहात्म्यम् । ७५ तमे संक्रान्त्युत्थापनविधिः । ७६ तमे विभूतिद्वादशीव्रतम् ।
 ७७ । ७८ तमयोः षष्ठीव्रतमाहात्म्यम् । ७९ — ८० तमेषु प्रयागमाहात्म्यम् । ८० तमे भुवनकोष-
 निरूपणम् । ८१ तमे ऐरावतीवर्णनम् । ८२ तमे क्षिप्तवर्णनम् । ८३ — ८४ तमेषु आश्वि-
 वर्णनम् । ८५ तमे जम्बुद्वीपवर्णनम् । ८६ — ८७ तमेषु सप्तद्वीपवर्णनम् । ८८ तमे भुवप्रशंसा ।
 ८९ तमे देवपञ्चवर्णनम् । ९० । १०० तमयोः विपुलोपाख्यानम् । १०१ तमे दुःखप्रदर्शनम् ।
 १०२ तमे ईश्वरस्तवः । १०३ तमे रथप्रयाणनिरूपणम् । १०४ तमे विपुलदाहः । १०५ — ११० तमेषु
 अपहारादिनिरूपणम् । १११ तमे श्राद्धपरिकीर्तनम् । ११२ तमे मन्वन्तरकीर्तनम् । ११३ — ११५ तमेषु
 देवासुरसंघामादिनिरूपणम् । ११६ तमे तारकजयास्तमादिनिरूपणम् । ११७ तमे कुमारसम्भवः ।
 ११८ — १२० तमेषु देव्यास्त्रापोवनगमनादिनिरूपणम् । १२१ तमे देवासुरसंघामः । १२२ तमे तारक-
 वधः । १२३ — १२५ तमेषु नरसिंहप्रादुर्भावः । १२६ — १२९ तमेषु पद्मोद्भवः । १३० — १३२ तमेषु
 तारकामयशुजादिनिरूपणम् । १३३ तमे अम्बकवधादिनिरूपणम् । १३४ तमे वाराणसी-
 माहात्म्यादिनिरूपणम् । १३५ — १३७ तमेषु अविमुक्तेश्वरमाहात्म्यादिनिरूपणम् । १३८ — १४० तमेषु
 अमरेश्वरमाहात्म्यम् । १४१ तमे नर्मदामाहात्म्यादिनिरूपणम् । १४२ तमे शुद्धतीर्थवर्णनम् ।
 १४३ । १४४ तमयोः नर्मदामाहात्म्यादिनिरूपणम् । १४५ । १४६ तमयोः प्रवरानुकीर्तनम् । १४७ तमे
 अजितवशकीर्तनम् । १४८ तमे वंशानुकीर्तनादिः । १४९ तमे पराशरवंशकथनम् । १५० तमे
 अगस्त्यवंशकथनम् । १५१ तमे वर्मवंशानुकीर्तनम् । १५२ तमे पिण्डगानुकीर्तनम् । १५३ तमे
 उभयमुखीदानम् । १५४ तमे कृष्णाजिनप्रदानम् । १५५ तमे उपलक्षणम् । १५६ — १६० तमेषु
 सावित्रीपाख्यानम् । १६१ तमे सहायसम्पत्तिनिरूपणम् । १६२ — १७० तमेषु राजधर्मादि-
 निरूपणम् । १७१ — १८० तमेषु अद्भुतशान्तिः । १८१ । १८२ तमयोः दृष्टोत्पातादिनिरूपणम् ।
 १८३ तमे स्त्रीप्रसवादिनिरूपणम् । १८४ । १८५ तमयोः मृगपक्षिविकृतादिनिरूपणम् । १८६ तमे
 यात्रानिमित्तादिनिरूपणम् । १८७ तमे स्रग्धायाः । १८८ तमे स्रग्धायाः । १८९ — १९१ तमेषु
 वामनप्रादुर्भावः । १९२ । १९३ तमयोः वराहप्रादुर्भावः । १९४ । १९५ तमयोः अम्बतमन्वन्तरम् ।
 १९६ तमे वासुभूतोद्भवः । १९७ तमे एकाशीतिपदनिर्णयः । १९८ तमे वासुवैधनिर्णयः । १९९ तमे
 गृहनिवेशः । २०० तमे गृहप्रवेशः । २०१ तमे देवतानुकीर्तनम् । २०२ । २०३ तमयोः नृत्येश्वर-

कीर्तनम् । २०४-२०६ तमेषु प्रतिमालक्षणम् । २०७-२११ तमेषु अक्षिवासादिनिरूपणम् ।
२१२ तमे भाविराजनिरूपणम् । २१३ । २१४ तमयोः तुलापुष्पदानादिनिरूपणम् । २१५ तमे
कल्पादिनिरूपणञ्चेति ।

No. 265. मथुरामाहातम्यम्. By रूपगोस्वामी. Substance, country-made paper, 8x5 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 597 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vālkudā, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. मथुरामाहातम्यम् ॥

हरिरपि भजमानेभ्यः प्रायो मुक्तिं ददाति न तु भक्तिं ।
विहिततदुद्गतसर्वां मथुरे धन्यां नमामि त्वाम् ॥
धन्यानां हृदयानन्दपदं संस्पृशते मुदा ।
माहात्मां मथुरापूर्व्याः सर्वतीर्थेश्वरोमणेः ॥
तवास्मा पापहारित्वं आदिवाराहे ।
विंशतियोजनानाम् माथुरं मम मण्डलम् ।
यत्र तत्र नरः स्नातो मुच्यते घोरकिल्बिषैः ॥
सर्वधर्मविहीनानां पुत्रपाशां दुरात्मनाम् ।
नरकान्निहारा देवी मथुरा पापघातिनी ॥ इत्यादि ।

End. मथुरामहातीर्थानि ।

विशान्तिरसिकुण्डल वैकुण्ठो भुव एव च ।
कृष्णगङ्गा चक्रतीर्थं सरस्वत्याश्च सङ्गमम् ॥
चतुःसमुद्रिकः कृष्णो गोकर्णार्ण्यः शिवस्तथा ।
गोवर्दनं नन्दगृहं रासज्जीवनकं तथा ॥
वनानि द्वादश तथा सदा तीर्थानि माथुरे ।
अथ माथुरभूखण्डे पूजितो हि देववरः ॥
नारायणान्यपार्थायः केशवो मध्यमस्थितः ।
स्वयम्भुः पद्मनाभश्च दीर्घविष्णिर्गतश्रमः ॥
गोविन्दे हरिवाराह इति माथुरदेवता ।
मथुरास्नानमाहात्मां श्रवणायां मन्त्राद्भुतम् ॥

× × गोपालतापस्यामन्यदयस्त्रि कीर्तितम् ।

तीर्थान्युक्तानि भूरीणि पुराणेष्वेव माथुरे ॥

छातान्येवाधुना ते च लिखितानीह कानिचित् ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीमद्रूपगोस्वामिविरचितं श्रीमन्मथुरामाहात्म्यं समाप्तम् ।

विषयः । मथुराया माहात्म्यनिरूपणम् । तत्र कर्मव्यकर्म्यादिनिरूपणञ्च ।

No. 266. मधुमती . By नृसिंहकविराजः . Substance, country-made paper, 16×2 inches. Folia, 169. Lines, 7 on a page. Extent, 5,586 *śloka*s. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Bābū Bhagavāncandra Dāsa Kavirāja. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

ईशमनीशं कारणमकारणं व्यक्तमव्यक्तम् ।

आदिमनादिं शाश्वतमशाश्वतं गोपमन्युतं बन्दे ॥

आराधिता द्विजवरैः फलदा भवेद्भुया

संपूजितातिरसदा च सदास्त्रिभिर्या ।

निःशेषदुःखशमनाय शिवा सुवर्णा

सा सर्वदा मधुमती विबुधैरुपास्य ॥

अथपि सुमनोहन्दे मन्दति बन्द्यो सदास्त्रिरामोदः ।

तदपि कदाचित् सुमते मन्दं कुन्दं न किं भजते ॥

द्वितादितं सुखं दुःखमायुस्तस्य द्वितादितम् ।

मानसं तच्च यचीकृतमायुर्वेदः स उच्यते ॥

ब्रह्मा स्मृत्वायुषो वेदं प्रजापतिमजिग्रहत् ।

सोऽश्विनो तौ सद्यस्वाचं सोऽविपुवादिकान् सुनीम् ॥

हेतुलिङ्गौषधज्ञानं सुखातुरपरायणम् ।

विस्त्रुवं शाश्वतं पुण्यं बुभुधे यं पितामहः ॥

धर्माथं कामसौखाणामारोग्यं मूलमुत्तमम् ।

रोगास्तस्यापचर्त्तारः श्रेयसो जौवितस्य च ॥

रोगमादौ परीचेत ततोऽनन्तरमौषधम् ।

ततः कर्म भिषक् पश्चाज्ज्ञानपूर्वं समाचरेत् ॥

नवज्वरे दिवास्त्रस्नानाभ्यङ्गाग्नेयुनम् ।
 क्रोधप्रवातयायामकषायांश्च विवर्जयेत् ॥
 ज्वरे लङ्घनमेवादायुषदिदृष्टते ज्वरात् ।
 क्षयानिलभयक्रोधकामशोकयमोद्भवात् ॥
 प्राणविरोधिना चैनं लङ्घनेनोपपादयेत् ।
 बलाधिष्ठानमारोग्यं यदर्थोऽयं क्रियाक्रमः ॥ इत्यादि ।

End.

अल्पाल्पगन्धचूर्णं दद्याच्च यद्गुणं भूयः ।
 किन्तु ज्वालायां मौत्रायां ज्वलति गन्धके वज्रिः ॥
 तेन रससंक्षयः स्यात् तदनु क्षिप्रं रसाशयं भाष्यम् ।
 दंशनेन गृहीत्वा निकटस्थगोमये न्यसेद्रात्रौ ॥
 एवं रसं नियुज्यात् प्रतिज्ञा यद्गुणरससिन्दूरश्च ॥

Colophon.

इति मधुमत्यां रससूच्याधिकारः । अथैव पतितमास्ते । इति मधुमती
 समाप्ता ।

विषयः । अथ प्रथमं ज्वरादिरोगाणां चिकित्साविधिः । ततो विविधभैषज्ययोगादिविधानम् । तत्र ज्वराधिकारे नवज्वरज्वरवृद्धा । आमज्वरे यक्ष्मादिविधिः । कसूरीभूषणरसविधानम् । वृक्षकसूरीभैरवरसविधानञ्च । अथ वातज्वरपित्तज्वरादिभ्यः सुष्टियोगकथनम् । घनचन्दनादिविधानम् । नवाङ्गविधानम् । गुडुष्यादिविधानम् । पक्षकौलविधानम् । आरग्वधविधानम् । स्वल्पकसूरीभैरवविधानञ्च । अथ सन्निपातचिकित्सा । तत्र अष्टाङ्गावलोकविधानम् । दशगुलविधानम् । चतुर्दशाङ्गविधानम् । अष्टादशाङ्गविधानम् । सुष्टियोगकथनञ्च । अथ जीर्णज्वरे भाग्यादिविधानम् । द्वाक्षाष्टादशाङ्गविधानम् । सुस्तकादिविधानम् । पथ्यापथ्यकथनञ्च । अथ विषमज्वराधिकारे, मधुकादिविधानम् । गुडपिप्पलीविधानम् । शृङ्गार्यादिविधानम् । सुष्टियोगकथनम् । भाग्यादिविधानम् । दास्यादिकथनञ्च । अथ तृतीयकचातुर्यकाधिकारे सुष्टियोगकथनम् । वृक्षदुग्दुपिप्पलीविधानम् । मन्दागुडपिप्पलीविधानम् । त्रिकवयादिचूर्णविधानम् । सुदर्शनविधानम् । सुदर्शनभैरवचूर्णकथनम् । ज्वरभैरवचूर्णकथनम् । पथ्यापथ्यकथनम् । सुष्टियोगकथनम् । लौरपट्टपल्लवविधानञ्च । अथ रसप्रयोगः । तत्र नवज्वराधिकारे धूमकेतुरसविधानम् । श्रौतभञ्जीरसविधानम् । प्रचण्डरसविधानम् । उदकभञ्जीररसविधानम् । ज्वरसुरारिरसविधानम् । रसचूडामणिविधानम् । श्लेष्मकालानलविधानञ्च । अथ सन्निपाते रसचिकित्सा । तत्र स्वल्पस्त्रिचिकाभरणविधानम् । सन्निपातभैरवविधानम् । कम्पज्वरजीर्णज्वरयोः सर्वज्वरलौहविधानम् । ज्वरान्तकरसकथनम् । क्षतसञ्जीवनरसविधानम् । सोभाग्यवटिकाविधानम् । सन्निपातकाष्ठानलविधानम् । स्त्रिचिकाभरणविधानम् । चिन्तामणि-

रसविधानम् । वेतालरसविधानम् । मन्त्राञ्जराकुशविधानम् । स्तब्धन्दभैरवविधानम् । ज्वरा-
 शनिरसविधानम् । अथ ज्वराधिकारे, अग्निकुमारविधानम् । रत्नगिरिरसविधानम् । पञ्चानन-
 रसविधानम् । सञ्जीवनाश्रविधानम् । सर्वज्वरहरलौहविधानम् । चातुर्थकारिरसविधानम् ।
 विषमज्वरहरलौहविधानम् । बृहत्सुदर्शनचूर्णविधानम् । वसन्तमालतीरसविधानम् । अथ
 ज्वराधिकारे तैलव्यवस्था । तत्र घटकहरतैलविधानम् । अङ्गारकतैलविधानम् । बृहत्त्राक्षादि-
 तैलविधानम् । प्रसङ्गात् लोकनाथरसकथनम् । रसरञ्जकरसकथनम् । स्तब्धपिप्पल्याद्यतैल-
 कथनम् । बृहत्पिप्पल्याद्यतैलकथनम् । रविस्तुन्दररसकथनम् । मन्त्राघटकतैलकथनम् । जय-
 मङ्गलरसकथनम् । बृहद्राक्षततैलविधानम् । प्रतापलङ्केश्वरविधानम् । बाङ्गवानलरसविधानम् ।
 गुर्व्याद्यतैलविधानम् । ताराविष्णुसरसविधानम् । नन्दनादिवलिविधानम् । शम्भुरसविधानम् ।
 शम्भुनाथरसविधानम् । गुडवटिकाविधानम् । कालीयसूचिकाभरणविधानम् । अघोरवृद्धि-
 रसविधानम् । हरपाश्वतीरसविधानम् । कालवारणरसविधानम् । प्रसङ्गात् नासाचिकित्सा-
 कथनम् । अथ ज्वरातिसारचिकित्सा । तत्र धान्यशुण्ठीविधानम् । विल्वपत्रकविधानम् ।
 अथ रक्तातिसारचिकित्सा । तत्र श्लैविरादिविधानम् । पयस्यादिविधानम् । उशीरादि-
 विधानम् । धातव्यादिविधानम् । किरातादिविधानम् । कुठजलौहविधानम् । कनकसुन्दर-
 रसविधानम् । कण्ठासागररसविधानम् । लोकनाथरसविधानम् । सिद्धप्राणेश्वरमोदक-
 विधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । अथ अतीसारचिकित्सा । तत्र रचनपाचनादि-
 विधानम् । धान्यशुण्ठादिविधानम् । कण्ठादिविधानम् । अथ रक्तातीसारे सुष्टियोगकथनम् ।
 वत्सकादिविधानम् । कुठजादिविधानम् । अथ गुदधंशरोगे सुष्टियोगकथनम् । कुठजपुटपाक-
 विधानम् । बृहत्कुठजावलीहविधानम् । कुठजाटकविधानम् । स्तब्धगङ्गाधरचूर्णविधानम् ।
 बृहद्गङ्गाधरचूर्णविधानम् । आनन्दरसविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । कनकचूर्ण-
 विधानम् । अमृतार्णवरसविधानम् । मृतसञ्जीवनरसविधानम् । अथ पञ्चणीचिकित्सा । तत्र
 सुष्टियोगकथनम् । भुनिम्बाद्यचूर्णविधानम् । पिप्पल्याद्यचूर्णविधानम् । पाठाद्यचूर्णविधानम् ।
 मस्तरघ्नविधानम् । शुण्ठीघ्नविधानम् । कल्याणगुडविधानम् । कामचारमण्डूरविधानम् ।
 कण्ठलौहविधानम् । कल्याणगुडकुष्माण्डविधानम् । मदनमोदकविधानम् । तत्र च रसप्रयोगः ।
 पञ्चणीयञ्जकवाटविधानम् । जातिफलाद्यवटिकाविधानम् । पानीयभक्तवटिकाविधानम् ।
 लवङ्गाद्यनूतकथनम् । नाथिकाचूर्णविधानम् । ग्रन्थीशार्दूलचूर्णविधानम् । नारायणचूर्ण-
 विधानम् । ग्रन्थीमिष्टिरतैलविधानम् । कुठजलौहविधानम् । गगनसुन्दररसविधानम् । पञ्चा-
 मृतपर्पटीविधानम् । रसपर्पटीविधानम् । पञ्चणीगजन्द्ररसविधानम् । विजयपर्पटीविधानम् ।
 ताक्षयोगविधानम् । दुग्धवटिकाविधानम् । मन्त्रागन्धकविधानम् । नृपवल्लभरसविधानम् ।
 लवङ्गादिमोदकविधानम् । अथ अशीरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्य-
 विधानम् । माणिक्यमोदकविधानम् । प्राणदागुडिकाविधानम् । शूरपामोदकविधानम् । घट-

पल्लवतादिविधानम् । कुटजावलेहविधानम् । चारतोयविधानम् । अग्निमुखलौहविधानम् ।
 ईश्वरमतलौहविधानम् । भस्मातकगुडविधानम् । अथ अग्निमान्द्यचिकित्सा । तत्र मुष्टि-
 योगविधानम् । शार्दूलकाञ्जिकविधानम् । भास्करलवणविधानम् । अग्निमुखचूर्णविधानम् ।
 अमृतेश्वरवटिकाविधानम् । तिक्तपाकवटिकाविधानम् । बृहदग्निमुखचूर्णविधानम् । रामवाण-
 विधानम् । अग्निकुमारविधानम् । स्वप्नाग्निकुमारविधानम् । मन्दोदधिवटिकाविधानम् । गुण-
 मन्दोदधिवटिकाविधानम् । छत्तिकामुखरसविधानम् । मन्दाशक्तावटिकाविधानम् । मन्दापाश-
 पतरसविधानम् । क्रत्यादविधानम् । सामान्याजीर्णं मुष्टियोगकथनम् । बृहद्भास्कररसविधानम् ।
 स्वल्पभास्कररसविधानम् । दीपनावलेहविधानम् । विस्त्रुचौरोगे मुष्टियोगकथनम् । अथ त्रिभि-
 रोगचिकित्सा । तत्र त्रिभिघातिवटिकाविधानम् । क्षुधावतीवटिकाविधानम् । त्रिभिघाति-
 रसविधानम् । विडङ्गादिष्टतविधानम् । त्रिम्यादिगुडविधानम् । पलाशादिवटिकाविधानम् ।
 मुष्टियोगविधानम् । मण्डूरवटकविधानम् । पुनर्व्यामौहविधानम् । पुनर्व्यामण्डूरविधानम् ।
 वज्रवटकमण्डूरविधानम् । अथ पाण्डुरोगचिकित्सा । तत्र पाण्डुस्फुटनरसविधानम् । धात्री-
 लौहविधानम् । अथ रक्तपित्तचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् ।
 वासकष्टतविधानम् । कामदेवष्टतविधानम् । कुष्माण्डखण्डविधानम् । वासाकुष्माण्डखण्ड-
 विधानम् । विकचयाद्यलौहविधानम् । खण्डकाद्यलौहविधानम् । अथ यक्ष्मरोगचिकित्सा ।
 तत्र मुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । श्लवङ्गादिचूर्णविधानम् । तालीश्रादिचूर्णविधानम् ।
 पिप्पलाद्यष्टतविधानम् । जाम्बालाद्यष्टतविधानम् । श्वेतनासलौहविधानम् । स्वल्पमृगाक्षरस-
 विधानम् । बृहन्मृगाक्षरसविधानम् । बृहच्चन्दनाद्यतैलविधानम् । मध्यमचन्दनाद्यतैलविधानम् ।
 पथ्यशर्करविधानम् । वलाद्यष्टतविधानम् । यक्ष्मन्तकलौहविधानम् । वसन्ततिलकरस-
 विधानम् । रत्नशर्करविधानम् । सर्वाङ्गसुन्दररसविधानम् । अथ कासरोगचिकित्सा । तत्र
 मुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कण्टकारिष्टतविधानम् । समशर्करचूर्णविधानम् ।
 चन्द्रास्तूरसविधानम् । गृह्णारारसविधानम् । वासायलौहविधानम् । अगस्त्यचरीतकीविधा-
 नम् । ब्राह्मीचरीतकीविधानम् । आनन्दभैरवरसविधानम् । रसेन्द्ररसविधानम् । राज-
 म्बनाक्षविधानम् । आसकासचिन्तामणिविधानम् । अथ चिकित्साश्वासचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कुलत्थष्टतविधानम् । भार्गवगुडविधानम् । सूर्यावर्णरस-
 विधानम् । आसकुठाररसविधानम् । पिप्पलाद्यलौहविधानम् । आसारिलौहविधानम् ।
 अथ स्वरभेदचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । ब्राह्मीष्टतविधानम् ।
 कण्टकारिष्टतविधानम् । व्याघ्रीष्टतविधानम् । अथारोचकरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 कथनम् । पथ्यापथ्यविधानम् । कलहंसकाञ्जिकविधानम् । अथ हृद्रोगचिकित्सा । तत्र
 मुष्टियोगविधानम् । चन्दनशारिवाद्विचूर्णविधानम् । कुसुदेश्वररसविधानम् । एलादिचूर्ण-
 विधानम् । गन्धधररसविधानम् । हृष्यञ्जरसविधानम् । चन्दनतण्डुलावलेहविधानम् । अथ

लघ्वाचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । अथ सूक्ष्मारोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् ।
 अथ मदात्ययचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । अथ दाहचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् ।
 छपानिधिरसविधानम् । अथ उन्मादचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । सिद्धार्थलेपविधानम् ।
 चौरकल्याणघृतविधानम् ।* मन्त्रापैशाचिकघृतविधानम् । चैतसघृतविधानम् । शिवाघृत-
 विधानम् । अथ अपघ्नारचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । मन्त्रचैतसघृतविधानम् । पद्मगव्य-
 घृतविधानम् । भूतभैरवरसविधानम् । अथ वातरोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् ।
 रेचनादिविधिः । कल्याणवलेहविधानम् । स्वप्नरसोनपिण्डविधानम् । त्रयोदशद्रुगुगुलु-
 विधानम् । अथगन्धाघृतविधानम् । स्वप्नश्वागन्धाघृतविधानम् । बृहत्स्वागन्धाघृतविधानम् ।
 दशसूतैल्लविधानम् । सैन्धवाद्यतैल्लविधानम् । वलाद्यतैल्लविधानम् । स्वप्नविष्णुतैल्लविधानम् ।
 बृहद्विष्णुतैल्लविधानम् । हिमसागरतैल्लविधानम् । रक्षादितैल्लविधानम् । स्वप्नमायतैल्ल-
 विधानम् । मन्त्रामायतैल्लविधानम् । बृहन्मायतैल्लविधानम् । कुजप्रसारणैतैल्लविधानम् ।
 मध्यमनारायणतैल्लविधानम् । बृहन्नारायणतैल्लविधानम् । एकादशशक्तिकाप्रसारणैतैल्लविधानम् ।
 मन्त्राद्युगन्धितैल्लविधानम् । तैल्लसूक्ष्मादिविधिः । विजयभैरवतैल्लविधानम् । वातगजेन्द्ररस-
 विधानम् । चन्द्रास्तलौहविधानम् । विडङ्गादिचूर्णविधानम् । अथ आमवातचिकित्सा ।
 तत्र सुष्ठियोगकथनम् । गुडूचीघृतविधानम् । अमृताद्यघृतविधानम् । गुडूचीतैल्लविधानम् ।
 दशपाक-वलातैल्लविधानम् । पिण्डतैल्लविधानम् । बृहद्गुडूचीतैल्लविधानम् । कैशोरगुगुलु-
 विधानम् । वातरक्तान्तकरसविधानम् । अथ जलसम्प्राचिकित्सा । तत्र अष्टकङ्करतैल्लविधानम् ।
 सुष्ठियोगकथनम् । अथ शूलरोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । विद्यादिपाचनविधानम् ।
 बृहद्विद्यादिपाचनविधानम् । ररण्डसप्रकपाचनविधानम् । वीजपूरकघृतविधानम् । पिप्पली-
 घृतविधानम् । चौरमण्डूरविधानम् । अथ मधुमत्याः सूची । गुडमण्डूरविधानम् । सिता-
 मण्डूरविधानम् । कल्पतरुरसविधानम् । शङ्खद्रावकविधानम् । शृण्डीखण्डविधानम् । नारिकेल-
 खण्डविधानम् । बृहन्नारिकेलखण्डविधानम् । नारिकेलामृतविधानम् । खण्डामलकीविधानम् ।
 विद्याधराधविधानम् । अथ उदावर्तारोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगव्यवस्था । अथ गुल्मरोग-
 चिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । गुल्मशार्दूलरसकथनम् । चिङ्गादिचूर्णविधानम् । ज्वरपाद्य-
 घृतविधानम् । चौरपटपलघृतविधानम् । दन्तीचरीतकीविधानम् । अथ रक्तगुल्मरोगचिकित्सा ।
 तत्र गुल्मकाष्ठान्तकरसविधानम् । अथ हृद्रोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । अर्जुनघृत-
 विधानम् । अथ सूत्रलङ्घरोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् । शतावरीघृतविधानम् ।
 कुसुमाकररसविधानम् । वसनाकुसुमाकररसविधानम् । अथ सूत्रघातचिकित्सा । तत्र
 सुष्ठियोगव्यवस्था । धात्रीघृतविधानम् । अथ अग्निरोगचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोगकथनम् ।
 शरादिपक्षसूत्रघृतविधानम् । कूलत्यघृतविधानम् । अथ प्रमेहचिकित्सा । तत्र सुष्ठियोग-
 कथनम् । पञ्जकषायविधानम् । न्यप्रोधाद्यचूर्णविधानम् । सोमेश्वररसविधानम् । केचसुद्र-

रसविधानम् । दाहिमाद्यष्टतविधानम् । वसन्तकुसुमाकररसविधानम् । कर्पूराद्यमोदक-
 विधानम् । चन्द्रप्रभावटिकाविधानम् । वज्रायलेष्टविधानम् । प्रमेहसंतुरसविधानम् । रज्जा-
 दल्लनीवटिकाविधानम् । तारकेश्वररसविधानम् । इन्द्रवटिकाविधानम् । मेघमुद्रवटिका-
 विधानम् । अथ सोमरोगव्यवस्था । तत्र चिकित्साप्रकारश्च । अथ सेदोरोगव्यवस्था । तत्र
 मुष्टियोगकथनम् । श्लौघरसायनविधानम् । अमृताद्यगुग्गुलुविधानम् । विफलाद्यतैलविधानम् ।
 अथ अङ्गदौर्गन्धचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ उदररोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोग-
 व्यवस्था । सामुद्राद्यचूर्णविधानम् । नारायणचूर्णविधानम् । अर्कलवणविधानम् । घटपल्लव-
 विधानम् । विष्णुप्लवविधानम् । शोथोदरे भेदवटिकाविधानम् । वैलोक्यडम्बररसविधानम् ।
 मन्दावज्जिरसविधानम् । नाराचरसविधानम् । अथ श्लौघरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 मानगुडिकाविधानम् । अमयालवणविधानम् । रोहितकप्लवविधानम् । चित्रकप्लवविधानम् ।
 मन्दारोहितकप्लवविधानम् । अथ शोथरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । शौर्यवटिका-
 विधानम् । दुग्धवटिकाविधानम् । पुनर्णवाप्लवविधानम् । मानकप्लवविधानम् । खलपद्माद्य-
 प्लवविधानम् । गुग्गुलुव्यायतैलविधानम् । शैलाद्यतैलविधानम् । हृद्यगुग्गुलुविधानम् ।
 दशमूलतैलविधानम् । कंसचरीतकौविधानम् । शोथशार्ङ्गलतैलविधानम् । कटुकादिलौघ-
 विधानम् । अथ हृदिरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगविधानम् । शतपुष्पादिप्लवविधानम् । अथ
 गन्धगण्डचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । तुम्बीतैलविधानम् । निर्गुण्डोतैलविधानम् ।
 अथ गण्डमांसाचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ स्त्रीपदचिकित्सा । तत्र मुष्टि-
 योगकथनम् । कृष्णाद्यमोदकविधानम् । दण्डोप्लवविधानम् । हृद्यसौरेश्वरप्लवविधानम् ।
 स्त्रीपदगजकेशरिरसविधानम् । नित्यानन्दरसविधानम् । कनकतैलविधानम् । अथ विद्रधि-
 रोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ व्रणरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 पद्माद्यतैलविधानम् । विफलाद्यगुग्गुलुविधानम् । अमृतवटीगुग्गुलुविधानम् । जातिकाद्य-
 प्लवविधानम् । गौराद्यप्लवविधानम् । विपरीतमल्लतैलविधानम् । व्रणराक्षसतैलविधानम् ।
 अथ भग्नचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ नाडीव्रणचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 अथ भग्नन्दरचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । नवकार्पिकगुग्गुलुविधानम् । विष्यन्दनतैल-
 विधानम् । अथ उपदंशचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । करञ्जाद्यष्टतविधानम् । अथ शूल-
 दोषचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अथ कुष्ठरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् ।
 पक्षकषायविधानम् । पक्षनिम्बविधानम् । एकविंशतिगुग्गुलुविधानम् । पक्षतिक्तप्लवविधानम् ।
 मन्दाभक्ताकविधानम् । सिन्दूराद्यतैलविधानम् । अर्कतैलविधानम् । मरीचाद्यतैलविधानम् ।
 हृद्यमरीचाद्यतैलविधानम् । विषतैलविधानम् । सोमराजतैलविधानम् । गन्धतृकुष्ठारियोग-
 विधानम् । शरितालशुद्धिविधानम् । तालकेश्वररसविधानम् । मन्दातालेश्वरविधानम् ।
 अमृताङ्गुरलौघविधानम् । अथ शीतपित्तरोगचिकित्सा । तत्र मुष्टियोगकथनम् । अस्त्रपित्तरोगे

सुष्टियोगव्यवस्था । शतावरीष्टतविधानम् । लुधावतीवटिकाविधानम् । अथ विसर्परोगचिकित्सा ।
 तत्र सुष्टियोगकथनम् । पञ्चतिक्तष्टतविधानम् । अथ मस्त्रिकाचिकित्सा । तत्र सुष्टियोग-
 विधानम् । खदिराष्टकविधानम् । अथ लुद्ररोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । चाङ्गेरी-
 ष्टतविधानम् । मञ्जिष्ठाद्यतैलविधानम् । कुङ्कुमाद्यतैलविधानम् । हरिद्राद्यतैलविधानम् । गुञ्जा-
 तैलविधानम् । मध्यमष्टङ्गराजतैलविधानम् । महाष्टङ्गराजतैलविधानम् । अथ मुखरोग-
 चिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । कनकचूर्णविधानम् । पीतकचूर्णविधानम् । टक्षत्खदिरादि-
 वटिकाविधानम् । वकुलाद्यतैलविधानम् । सप्तकारवटिकाविधानम् । अथ कर्णरोगचिकित्सा ।
 तत्र सुष्टियोगविधानम् । शारतैलविधानम् । दशमूलीतैलविधानम् । शम्बूकतैलविधानम् ।
 कुष्ठादितैलविधानम् । अथ नासारोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । योपादिचूर्णविधानम् ।
 पुष्याद्यतैलविधानम् । चित्रकश्चरौतकीविधानम् । दूर्वातैलविधानम् । अथ चक्षुरोगचिकित्सा ।
 तत्र सुष्टियोगकथनम् । विष्णाञ्जनविधिः । वटङ्गगुग्गुलुष्टतविधानम् । पटोलाद्यष्टतविधानम् ।
 शशकष्टतविधानम् । कुमारिका-वर्णिकथनम् । सुखावती-वर्णिकथनम् । चन्द्रप्रभा-वर्णिकथनम् ।
 चन्द्रोदया-वर्णिकथनम् । नयनसुखा-वर्णिकथनम् । नयनाञ्जनविधानम् । जिह्वाष्टतविधानम् ।
 त्वपवक्त्रभैलविधानम् । सप्ताष्टतलौचविधानम् । अथ शिरोरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोग-
 कथनम् । यङ्गविन्दुतैलविधानम् । अपामार्गतैलविधानम् । शिरोवज्ररसविधानम् । अथ स्त्रीरोग-
 चिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । शीतकल्याणष्टतविधानम् । शतावरीष्टतविधानम् । अशोक-
 ष्टतविधानम् । अथ प्रदरचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । अथ योनिव्यापचिकित्सा ।
 तत्र महाश्वगन्धाष्टतविधानम् । अथ गर्भिणीचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । गर्भेविलास-
 रसविधानम् । अथ गर्भखावचिकित्सा । तत्र गर्भिणीकल्याणाद्यविधानम् । भद्रोन्कटावलेच-
 विधानम् । अथ स्नानरोगचिकित्सा । तत्र त्रीपथेतैलविधानम् । सुष्टियोगकथनम् । काशीशतैल-
 विधानम् । अथ बालरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । बालचातुर्भद्रावलेचविधानम् ।
 धातक्यवलेचविधानम् । पद्मकोक्षवलेचविधानम् । आघ्राद्यवलेचविधानम् । अश्वगन्धाष्टत-
 विधानम् । अष्टमङ्गलष्टतविधानम् । अथ विषरोगचिकित्सा । तत्र सुष्टियोगकथनम् । पाचन-
 स्त्रेचन-वमन-विरेकादिविधिः । इच्छामयरसविधानम् । अथ यक्षिकर्मविधानम् । तत्र नस्य-धूम-
 रक्त-मोक्षणादिविधिः । अथ प्रकीर्णकाधिकारः । तत्र मानाध्यायः । गणाध्यायः । अथ ऋतु-
 चर्या । अथ दृष्ट्याधिकारः । तत्र गोधूमाद्यष्टतविधानम् । रतिवज्रभमोदकविधानम् । कामेश्वर-
 मोदकविधानम् । पूर्णचन्द्रमोदकविधानम् । कामाग्निचन्द्रीपनमोदकविधानम् । मदनमोदक-
 विधानम् । दुग्धवटीविधानम् । चन्द्रोदयरसविधानम् । अथ रसायनाधिकारः । तत्र अमृत-
 भक्षतकविधानम् । खण्डाक्षकविधानम् । पूगखण्डविधानम् । महाभयट्टिकाविधानम् । शृङ्गाराध-
 कथनम् । मन्त्राधकथनम् । चतुर्मुखरसकथनम् । पूर्णचन्द्ररसकथनम् । अथ धातुर्नां मारण-
 शोधनपुटीकरणपाचन-स्त्रेचनादिविधिः । दशसिन्दूरादिविधिश्च । इति शम् ॥

No. 267. मनःशिक्षाश्लोकः . By दासगोखामी . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 8\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent, 46 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārbbabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीलक्ष्मणचन्द्राय नमः ।

गुरौ गोष्ठे गोष्ठाक्षयिषु सुजने भूसुरगणे
सुमन्त्रे श्रीनाम्नि व्रजनवयुवद्वन्द्वशरणे ।
सदा दम्भं हिला कुप रतिमपूर्व्यामतितरा-
मये खान् भातखटुभिरभियाचे धृतपदः ॥ इत्यादि ।

End.

मनःशिक्षादिकादशकवरमेतन्मधुरया
शिरा गायत्युच्चैः समधिगतसर्व्वार्थततयः । (?)
सयूयश्रीरूपानुग इह भवन् गोकुलवने
जनो राधाकृष्णानुलभजनरत्नं स लभते ॥

Colophon.

इति श्रीमदासगोखामिविरचितो मनःशिक्षाश्लोकः सम्पूर्णः ॥

विषयः । वैष्णवग्रन्थोऽयम् । अथ च यदि श्रीकृष्णराधिकयोः सेवारत्नं लब्धुमिच्छसि तच्च
समय-श्रीगौराङ्गरूपगोखामिप्रभृतिभिरनुसृतां सेवां कुर्व इति मनः प्रति शिक्षाप्रदानम् ॥

No. 268. मनःशिक्षाश्लोकवलीटीका . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 153 çlokas. Character, Bengali. Date, San 1245. Place of deposit, Āgartalā Vṛddhanagara Tripurā, Paṇḍita Mineçvara Sārvva-bhauma. Appearance, new. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीलक्ष्मीनित्यानन्दचैतन्यौ जयेताम् ।
निर्णीय सार्थं वक्तुसाधनानि
कुर्वन्ति विज्ञाः परमादरेण ।
श्रीरूपपादाक्षरजोऽभिषेकं
व्रतं हि चैतन्यम साधनानि ॥
रूपानुसारिणी सेवा मनसि क्रियते यदि ।
श्रीराधाकृष्णयोः कुञ्जे सिद्धरूपेण गम्यते ॥

स्वाभीष्टदेवधामवर्णनपूर्वकं मङ्गलरूपं श्रीकृष्णनिरूपितेऽर्थज्ञाननिवारकानु-
कूलभजनं दर्शयति गुराविति । इत्यादि ।

End.

यूयेन सद्य श्रीरूपानुगो भवन् यः गोकुलवने उभयोः सेवारत्नं लभते
श्रीरूपस्यानुमतिं विना सुखकामानुगा न स्यात् अतो यूयेन सद्य श्रीरूपस्या-
नुसारिणौ सेवां कुर्वित्याशयः ।

Colophon.

इति श्रीविष्णुनाथचक्रवर्तिना विरचिता मनःशिखास्तोकावलीटीका समाप्ता ।
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । मनःशिखास्तोकावलीनामकवैष्णवग्रन्थस्य व्याख्यानम् ॥

No. 269. मधुमञ्जरौ, (मनीषापञ्चकटीका) . By बालगोपालेन्दुः . Sub-
stance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page.
Extent, 214 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Yaçodal, District Mayamanasinha, Paṇḍita Harinātha Tarkabhūṣaṇa.
Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

श्रीमन्मङ्गलमूर्तये नमः ।

श्रीमन्मनीन्द्रमानस्य जगन्नाथमुनिं गुरुम् ।

मनीषापञ्चकव्याख्या तन्यते मधुमञ्जरौ ॥

तत्रादौ कथा निरूप्यते । इत्यादि ।

End.

सर्व्वसिद्धो ब्रह्मविद्दरिष्ठः । सुरेन्द्रवन्दितपदं सुराः देवाः तेषामिन्द्रः स्वामी
शतमण्डलेन वन्दितं नमस्कृतं पदं पादो यस्य स तथा । नूनं सत्यं अस्मि-
न्नर्थं न संशयः ॥ एवं मम मनीषेति स्पष्टम् ।

मनीषापञ्चकस्यैवं कृता टीका मनोहरा ।

बालगोपालेन्दुनाम्ना मुनिना मधुमञ्जरौ ॥

Colophon.

इति मनीषापञ्चकव्याख्या सम्पूर्णा ।

विषयः । शङ्कराचार्यकृतस्य मनीषापञ्चकनामकस्य वेदान्तग्रन्थस्य व्याख्या ।

No. 270. मनोरमा. By रमानाथशर्मा. Substance, country-made paper, $13 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 105. Lines, 4 on a page. Extent, 2,054 *çloka*s. Character, Bengali. Date, Sk. 1780. Place of deposit, District Tripurā, Parganā Nurnagara, grāma Pattana, Paṇḍita Tārānātha Çiromaṇi. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । श्रीगुरवे नमः ।
 सम्यक् प्रथम्य तां वाणीमानीय च सतां वचः ।
 मनोरमा रमानाथशर्मणा परिनिर्मिता ॥
 प्रायेण धातुवैयम्यात् सर्वेषां घूर्णते शिरः ।
 या तत्त्रिचयै प्रभवेत् सैव दृष्टिमनोरमा ॥
 भूरिस्फुरिता दृष्टिर्भूयसौ युक्तयुक्तिका ।
 निश्चेतुं धातुवस्तस्यां न शक्याद्येन मे ज्ञमः ॥
 यो मत्सरं प्रथयति प्रथितस्य नाम्ना
 कस्यापि वा निजमद्वलसमौहया वा ।
 उच्छिद्य नाम मम वीक्ष्य क्षतौ समन्तात्
 तस्यैव नश्यतितरां सुकृतं कृतम् ॥
 भूषितायां सतो भावः प्रष्टुनिमित्तं सता तस्याश्च सिद्धरूपाया अपि
 क्रियालम् । इत्यादि ।

End. परिहारस्तु पूर्ववत् भूचुराद्योरपरिसमाप्तत्वात् न दृत्कारणं (?) ततः कलां
 नार्चन्ति योऽङ्गीम् । विज्ञावन्ते चरिविद्ययाः । यन्विद्युदुपस्थितं हृदा यशः ।
 इति माघः ॥ इत्यादयोऽप्यनुसर्ग्या इति ॥

Colophon. इति वेदगर्भतर्काचार्यात्मज-राधिकुलप्रसूत-श्रीरमानाथशर्मणा विनिर्मि-
 तायां मनोरमायां कान्तन्त्रधातुदृष्टौ चुरादिविवरणं समाप्तम् ॥

विषयः । नानादृष्टान्तपूर्वकं कान्तन्त्रीयधातुगणदृष्टिकथनम् ॥

No. 271. मन्त्रपुरस्करणम्. By गोविन्दकविकङ्कणः. Substance, country-made paper, $16 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent, 140 *çloka*s. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā, District 24-Parganās, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमश्छिन्दायै ।

नीलं किमपि किशोरं निधाय हृदये पुरस्त्रियाचर्याम् ।

मन्त्राणामभितनुते श्रीगोविन्दकविकङ्कणाचार्यः ॥

यत्नाम् पुरस्त्रियां कुर्यान्मन्त्रवित् सिद्धिकारुण्या ।

जीवन्तीनो यथा देशो सर्वकर्मसु न लभः ।

पुरस्त्रियाजीनो हि तथा मन्त्रः प्रकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । अत्र प्रथमं पुरस्त्रियास्थानादिनिरूपणम् । ततो मास्त्रादिनिरूपणम् । पुरस्त्रिया-
विधिस्तत्प्रयोगादिष्वेति ।

No. 272. मन्त्ररत्नावली . By विद्याधरः . Substance, country-made paper, 12×1½ inches. Folia, 189. Lines, 5 on a page. Extent, 4,843 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Viṣṇupura, District Vīṣṇuḍā, Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning.

(अस्य प्रथमपत्रवयाभावात् चतुर्थपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ॥) ये
मन्त्रा भवन्ति ते स्थानभेदाः । ये मन्त्रास्त्रयोदशाक्षराः पञ्चदशाक्षरा वा ये
मन्त्रास्ते विफलाः । चतुःशताक्षराष्टारभ्य सप्तसप्तवर्णा ये मन्त्रास्ते वृद्धाः ।
शताक्षरा ये मन्त्राः सार्धशताक्षरा वा ये मन्त्राः विशताक्षरा वा ये
मन्त्रास्ते निःश्लेशाः । सप्तसप्तवर्णाधिका ये मन्त्रास्ते पीडिताः ॥

दोषानिमित्तविज्ञाय यो मन्त्रं भजते जडः ।

सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ इत्यादि ।

End.

प्रबाले रचिता मास्त्रा प्रयच्छेत् पुष्कलं धनम् ।

सौभाग्यं स्मृष्टिकी मास्त्रा मौक्तिकैर्विचिता श्रियम् ॥

निर्मिता रौप्यमास्त्राभिः कुरुते कौर्त्तिमन्त्रायाः ।

रत्नैरेव विरचिता मास्त्रा स्थान्मुक्तये नृणाम् ॥

योगास्तु अथ योगं प्रवक्ष्यामीत्यादि कास्त्रादिभिर्यज्जिते इति स्त्रोकान्तप्रत्येन
मूलग्रन्थप्रतिपादितेन बोद्धव्याः । केवलं ग्रन्थविसृतिभयान्नेह लिखिताः ॥

वार्धं न वाचा मनसा न शब्दे
 श्रेयं परं यदुक्तमेवैव ।
 ब्रह्मादिष्टिष्ठितिसंस्तुतीं
 वन्दे मन्त्रनुजं देवतोयम् ॥
 रामानुजो देशिकसत्तमो यत्
 श्रीशारदातिलकनाम चकार तन्त्रं ।
 त शिष्टकप्रधीविद्याधरो
 रचितवान् मन्त्ररत्नमालाम् ॥
 श्रीमद्भुवः प्रवरहन्दं भट्टपरामस्य बोधविभवाय ।
 सदागमाश्रयो विद्योपकारविधये मया निबद्धः ॥
 सम्यक् निबद्ध इह सन्धितिरसु छपा ॥ (?)
 सत् भिन्नासनमासने जगत्पदे श्रीवीरभूतो ।
 श्रीमांसातर्कतत्त्वप्रखरमतिरम्यभूतिर्गोमा द्विजेन्द्रः ।
 मत्सुखः स जगद्गरो मामरवाजाहस्तधनोधरः । (?)
 श्रीविद्याधर एतदीयतनयश्चक्रे सुरलावलीम् ॥
 कायस्थचक्रधरवर्माकुलावतंसः
 श्रीमत्प्रतापसत्त्वपनतासमीपे । (?)
 येनायिनाशि नगरे मन्त्ररत्नमालां
 विद्याधरो रचितवान् भुवनानिवद्धा ॥ (?)
 आचार्यभट्टपदच्छतृकविवक्षभक्ष
 श्रीवक्षभक्ष चरणी प्रविपत्य वृद्धा ।
 विद्याधरेण रचिता मन्त्ररत्नमाला
 सम्पूर्ण एष पठलो दशमो हि यव ॥

Colophon.

इति श्रीजगद्गुरुभट्टाचार्यान्नेवासि + + + + विद्याधरशर्मविरचितायां
 मन्त्ररत्नमालां शारदातिलकपदतौ प्रकीर्णकमानं नाम दशमः पठलः
 समाप्तः ॥ ० ॥ श्री ॥ ॥

विषयः । प्रथमपटले योनिमुद्रादिनिरूपणम् । राश्यादिविचारः । दीक्षादिनिरूपणम् ॥
 (१ सपटलात् ५ सपटलपर्यन्तं नास्ति ।) ६ पटले दीक्षापूर्वाङ्गलक्षणप्रयोगादिः । होमादि-
 निरूपणम् । ७ सपटले विष्णुपूजाविध्यादिः । द्वादशाक्षरमन्त्रविध्यादिः । ज्ञयग्रीवमन्त्रविधिः ।
 वामनमन्त्रयन्त्रधारादिनिरूपणम् । वराहमन्त्रादिविधिः । गोपालादिसकलमन्त्रविधिः प्रयो-

गादिश्च । ८ मपठले न्यासादिनिरूपणम् । उमामहेश्वरादिविधिः । सत्युच्चयमन्त्रादिनिरूपणम् । नीलकण्ठमन्त्रपूजाप्रयोगादिः । चिन्तामणिमन्त्रादिनिरूपणम् । पाशुपतास्त्रमन्त्रविध्यादिः । वटुकभैरवमन्त्रविधिः । पूजायन्त्रादिनिरूपणम् । चण्डेश्वरमन्त्रविध्यादिः । शैवमन्त्रराशिविवेचनादिश्च । ९ मपठले गायत्रीप्रमुखमन्त्रादिनिरूपणम् । वशीकरणसोमादिनिरूपणम् । वारणशीर्षविध्यादिः । प्राणप्रतिष्ठामन्त्रयन्त्रादिश्च । १० मपठले पुरश्चरणमन्त्रप्रयोगादिनिरूपणमिति ।

No. 273. मन्त्रव्यक्तिः. By जगन्नाथः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent, 180 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Vāḍari, Paṇḍita Rāmakamala Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमस्तारिणे ।

मत्तानन्दसयीं देवीं भारतीं सर्वविधिदासु ।

मन्त्रव्यक्तिं वितनुवे जगन्नाथो द्विजोत्तमः ॥

अथ व्यक्तिं प्रवक्ष्यामि वर्णानां वदने नृणां ।

प्रेरितां वामनास्तिकां सुसुम्नारन्ध्रनिर्गताम् ॥ इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । मन्त्राक्षरादिव्यक्तीकरणादिः । मन्त्राक्षरादिमाहात्म्यकथनश्च ।

No. 274. मन्त्रार्थदीपिका वा सारसंग्रहः. By श्रीहर्षः. Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 18. Lines, 4 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kṛṣṇapurā, District Ḍhākā, Post Office Vaidyerbāzār, Paṇḍita Kālikṛṣṇa Vidyāvinoda. Appearance, very old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परमदेवतायै ।

देवतायाः पदद्वन्द्वं प्रणम्य भक्तितो मुहुः ।

तन्त्रसारं समालोक्य वक्ष्ये मन्त्रार्थदीपिकासु ॥

आगमस्य च संचेपो मन्दभिषां विबुधये ।

श्रीहर्षकृतिना चैव लिख्यते सारसंग्रहः ॥

हरचक्रं विचार्यैव नामचक्रं विचारयेत् ।
 ऋषिधनौति पचाद्वै नचक्रं राशिचक्रकम् ।
 नाडीचक्रं विचार्यैव चक्रान्यानि विचारयेत् ॥

तव प्रथमतो हरचक्रं निरूप्यते ।

चतस्रः पूर्वमा रेखाचतस्रो दक्षिणाग्रकाः ।
 कोणे + + ततो दक्षा हरचक्रमिदं भवेत् ॥
 रेखास्यादिष्टद्वन्द्वं शोभितं विपुरादिभिः ।
 दिक्षु दुर्गाश्च वाणीश्च ताराश्च भैरवीं तथा ॥
 ईशानाश्च कुबेरानां क्रमाच्च विन्यसेत् तथा ।
 इन्द्राक्षीश्चैव चैरम्बं पितामहमम्भारम् ॥
 मधमायाश्च कालीश्च यदन्यत् सौम्यदैवतम् ।
 विपुरादौ शिवः ॥
 विपुरां भुवनेश्वीश्च पीठेश्वीश्चैव चम्पकम् ।
 वासुदेवं त्रियम्बकं बिम्बमस्त्राश्च चण्डिकां ॥
 अस्त्रार्थः । पूर्वस्यां दुर्गा, दक्षिणस्यां वाणी, पश्चिमस्यां तारा, उत्तरस्यां
 भैरवी, ईशानकोष्ठद्वये इन्द्राक्षीचैरम्बौ, वक्रिकोष्ठद्वये पीठेश्वीचम्पकौ,
 नैऋतकोष्ठद्वये वासुदेवत्रियौ, वायुकोष्ठद्वये बिम्बमस्त्राचण्डिके ॥ इत्यादि ।

End.

अथने विद्युवे चैव यक्षणे चन्द्रसूर्ययोः ।
 रविशंक्रमणे चैव युगाद्यायां सुरेश्वरि ॥
 मन्वन्तरास्तु सप्त्यास्तु पञ्चशैतिमुत्तरेषु च ।
 शिष्यविजन्मदिवसे समस्ते सुखदा भवेत् ॥
 युगाद्यायां जन्मदिने विवाहदिवसे तथा ।
 पुण्यतीर्थे कुरुक्षेत्रे देवीपीठचतुष्टये ॥
 प्रथमे श्रीगुरो काष्ठां कालाकालं न शोधयेत् ॥
 पीठचतुष्टये उज्जयिनी-आलम्बर-पूर्वगिरि-कामरूपस्थे ।
 देव्या बोधं समारभ्य यावत् स्थाव्रवसी तिथिः ।

..... ॥

निषिद्धतीर्थानि ।

गयायां भास्करक्षेत्रे तथैव चन्द्रपर्यन्ते ।
 कोङ्कने च मतङ्गे च तथा कन्याशमेषु च ॥

..... ।

कन्याश्रमे जयपुर इति ख्याते । अस्मिं गते दैत्यगुरौ शिशौ च ...
 जीवे चरौ दैत्यगुरौ सख्यौ केतुश्रमे भूचलादिदोषे ॥
 इत्यादि । अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । चरचक्रनिर्णयः । अक्षयचक्रनिर्णयः । षष्ठिधनिचक्रनिर्णयः । मन्त्रचक्र-
 मेवैविचारः । राशिचक्रकथनम् । भौतिकचक्रकथनम् । अक्षयचक्रनिरूपणम् । कूर्मचक्र-
 निरूपणम् । दीक्षाफलनिरूपणम् । गुरुलक्षणकथनम् । शिष्यलक्षणकथनम् । दीक्षायां मासतिथि-
 मन्त्रचक्रप्रतीकस्थाननिर्णयः । एतत् सर्वनिरूपकवचनपरम्पराया व्याख्यानञ्च ॥

No. 275. मन्त्रोद्धारः . Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 20. Lines, 7 on a page. Extent, 437 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭihālī, District Mayamanasimha, Paṇḍita Parāpacandra Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ।

अथ त्रामान्त्रोद्धारो लिख्यते । तत्रादौ भुवनेश्वर्याः । श्रीं ।
 नकुलीशोऽग्निमाकृदो वामनेषाद्वचन्द्रवान् ।
 वीजं तस्याः समाख्यातं सेवितं सिद्धिकाङ्क्षिभिः ॥ इत्यादि ।

End. श्रीं गौरि चन्द्रदयिते योगेश्वरि श्रीं फट् स्वाहा । श्रीं गौरि चन्द्रदयिते
 योगेश्वरि सर्व्वार्थं फट् ॥ * ॥ (?)

विषयः । मन्त्रोद्धारानिरूपणम् ।

No. 276. मलमासार्थसंग्रहः . By गुरुप्रसादशर्मा . Substance, country-made paper, 17 × 3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Extent, 990 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Pargana Vagḍī, District Medinipura grāma Telivani, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

स्मृते स्मृतिवचनस्य एकत्वमविवक्षितम् ।

नानास्मृतिवचनानां व्याख्येयत्वात् तत्त्वं अर्थविशेषं वास्तविकार्थमिति यावत्

वन्ति निरूपयति । निरूपयं ज्ञानानुकूलवचनं । व्याख्येयस्मृतिवचनस्य सामा-
न्यतो विषयानाञ्च मल्लिस्तुच इत्यादि । अथ सप्रम्यर्थो विषयत्वं यच्च निर्णय-
पदोत्तरं सप्तमी तच्च जनकलरूपं विषयत्वं अन्यच्च ज्ञानजनकलरूपमिति
विशेषः ॥ इत्यादि ।

End.

तथाविधकन्यादात्री विमाता सपिण्डनाधिकारिणी तच्च कथं तद्दिने नापकर्षः ।
कालबाधाभावादिनि चेदबोध्यते ।
वङ्गनामेकधर्माणामेकस्यापि यदुच्यते ।
सर्वेषामेव तत् कुर्यादेकरूपा हि ते स्मृताः ॥
इति बौधायनवचनात् यद्वर्त्तमानेन सर्वेषासन्नपूर्वदिनेऽपकर्षः ।

Colophon.

इत्यास्ता मल्लमतिविस्तरेण ॥ ० ॥
बाबायां अरवायन्तु योग्यप्रसादशर्माणा ।
संक्षितान्यशूनौच वचनानि मल्लिस्तुचे ॥
धूलिधवलभुजाभ्यां मल्लमवलम्बा स्थितौ यशोदायाः ।
रजतसूत्रप्रयितौ हरिरिह नौलमचिर्जयति ॥

विषयः । संक्षेपेण मल्लमासार्थव्यवस्थादिनिरूपणम् ।

No. 277. मञ्चाप्रदीपदानपद्धतिः . Substance, country-made paper,
14×3 inches. Folia, 2. Lines, 6 on a page. Extent, 48 ślokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpāḍā, District 24-Pargan-
nās, Paṇḍita Ramatārāṇa Ṭhākūra. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning.

अथ मञ्चाप्रदीपदानविधिः । मार्कण्डेय उवाच ।
येयं दीपान्विता राजन् स्थाता पञ्चदशी सुवि ।
तच्च दीपप्रदानेन कुलानामुत्तरं भवति ॥ इत्यादि ।

End.

ततस्तत्पञ्चदश्यायां दीपं प्रबोधयेत् ततः प्रभाते दक्षिणां दत्त्वाऽपि द्रावधारणं
कुर्यात् ।

Colophon.

इति मञ्चाप्रदीपदानपद्धतिः समाप्ता ॥

विषयः । दीपान्वितामावास्यायां मञ्चाप्रदीपदानविधिसूत्रप्रयोगादिषु ।

No. 278. महामोक्षतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 112. Lines, 8 on a page. Extent, 3,024 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखरे रम्ये संस्थिते भवसन्निधौ ।

पप्रच्छ भक्तियोगेन पार्ष्वती शङ्करं प्रति ॥

शङ्कर्युवाच ।

आलोक्य सर्वशस्त्राणि यानि यानि कुतं प्रभो ।

भूयो भूयो विचार्यं हि ब्रह्माण्डवच देवकम् ॥

बृहद्विद्यन्तु यद्रूपं तद्रूपं सुद्रविचकम् ।

यानि गुणानि ब्रह्माण्डे तानि सन्ति कलेवरे ॥

अधिकन्तु मुक्ताये च विचारार्थं दशेन्द्रियाः ।

यस्माद्भिराकारं ब्रह्म सचक्षारे स्थितं प्रभो ॥

ब्रह्माण्डाद्ये तु मध्ये यत् सर्वं तिष्ठ कलेवरे ।

अथान्नं तव वाक्यं हि तद्ब्रह्म चरितं च (?) ॥

तथापि परमेशान सन्देहो मां न मुच्यति ।

बृहद्ब्रह्माण्डमध्ये तु महाभीमः सुमेधकः ॥

सुमेधस्य सप्तस्वर्गं दक्षभागे सुरेश्वर ।

स एव सप्तपद्मं स सुलावधि सचक्षकम् ॥

तत्कुक्षौ चरिर्किंपुत्रपभारद्वयं क्रमात्तयम् (?) ।

इलादिक्कुक्षवर्णानां चतुर्वर्णोत्तरं क्रमात् ।

केतुमानभवद्वयोः पूर्वपश्चिमतः स्थितः ॥ इत्यादि ।

End.

चैतन्याकारजीवस्य यद्युद्यद् दुःखमवस्थितम् ।

तज्जत् कृत्स्नं लभेदुःखं गर्भागारे यावत् स्थितः ॥

ब्रह्मध्यानं ब्रह्मज्ञानं ब्रह्मस्थानञ्च तद्वत् ।

महामोक्षतन्त्रविद् यः स सर्वज्ञ एव मोक्षयः ॥

Colophon.

इति महामोक्षतन्त्रे शङ्करीशङ्करसंवादे महामीशकल्पे शूलसूत्रादिब्रह्म-
योगविवरणे चतुःपङ्क्तिस्तः पटलः समाप्तः ॥

विषयः । १ मे पटले,— शङ्करीशङ्करयोः संवादेन शरीरस्य लुप्तप्रज्ञाणरूपत्वकथनम् । बृहद्ब्रह्माण्डे भारतवर्षादिनिरूपणम् । अन्तर्यामादिविषये दिङ्मनिरूपणम् । मन्त्राकाश्याः प्रकृतिलोककथनपूर्वकं प्रकृतिपुरुषयोर्योगमृच्छिप्रक्रियाकथनम् । २ ये पटले,— अष्टादशमहाविद्योत्पत्तिकथनम् । अष्टादशभैरवोत्पत्तिकथनम् । तत्र तत्र तेषां रूपादिवर्णनम् । ३ ये पटले,— कालिकायाः श्रवणादनादिकारणकथनम् । शिवलिङ्गोत्पत्तिकथनम् । शिवस्य शवरूपत्वे कारणादिकथनम् । ४ ये पटले,— शिवस्य लित्याद्यष्टमूर्तिस्तान्त्रिकथनम् । योनिबीजकथनम् । लिङ्गबीजकथनम् । मन्त्राबीजकथनम् । वसुवसिति मण्डवाद्यमात्रादिकथनम् । ५ मे पटले,— कालीस्वरूपककारादिशतनामसौचकथनम् । ६ ये पटले,— तारैकजटा-नीलधरसतीस्वरूपपतकारादिशतनामकथनम् । ७ मे पटले,— विपुलसुन्दरीसकारादिशतनामसौचकथनम् । ८ मे पटले,— भैरवीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । ९ मे पटले,— बिम्बमन्त्रास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १० मे पटले,— धूमावतीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । ११ मे पटले,— वामनासुखीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १२ मे पटले,— मातङ्गीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १३ मे पटले,— कमलास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १४ मे पटले,— वाग्वादिनीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १५ मे पटले,— अन्नपूर्णास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १६ मे पटले,— प्रत्यङ्गिरास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १७ मे पटले,— त्रितास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १८ मे पटले,— दुर्गास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । १९ मे पटले,— मातङ्गीस्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । २० मे पटले,— कामाख्यास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । २१ मे पटले,— वालास्वरूपभकारादिशतनामसौचकथनम् । २२ मे पटले,— निगमशास्त्रपुराणशास्त्रादीनामुद्भवकथनम् । तत्र यदयामल-प्रज्ञायामलादितः सामवेदादीनामुत्पत्तिकथनम् । अथ क्रान्ता रथक्रान्ता विष्णुक्रान्ताविवरणकथनम् । अथ अष्टाविंशत्युत्तरगतसंख्यतन्त्रशास्त्रोत्पत्तिकथनम् । तत्र तेषां नामकथनम् । यथा,— काली-तन्त्रं, मुण्डमात्रातन्त्रं, तारातन्त्रं, वीरतन्त्रं, शिवसारतन्त्रं, दीक्षातन्त्रं, बृहत्सारतन्त्रं, मन्त्रा-सारतन्त्रं, निर्व्याणतन्त्रं, विश्वसारतन्त्रं, तत्त्वसारतन्त्रं, वर्षसारतन्त्रं, गुरुतन्त्रं, गुप्तसारतन्त्रं, शतसहस्रतन्त्रं, लिङ्गाष्टमतन्त्रं, भैरवतन्त्रं, भैरवीतन्त्रं, स्तुताष्टमतन्त्रं, मोक्षतन्त्रं, बृहत्मोक्ष-तन्त्रं, नीलतन्त्रं, बृहत्नीलतन्त्रं, कङ्कालमाञ्जिनीतन्त्रं, मन्त्रानिर्व्याणतन्त्रं, बृहद्विनिर्व्याणतन्त्रं, राधातन्त्रं, माङ्गेश्वरीतन्त्रं, सिद्धेश्वरतन्त्रं, माळकाभेदतन्त्रं समयातन्त्रं, सिद्धतन्त्रं, गुप्तसाधनतन्त्रं, सूर्यसूतन्त्रं, माळकातन्त्रं, मन्त्रातन्त्रं, शिवतन्त्रं, अक्षयतन्त्रं, कुमारीतन्त्रं, सारासारतन्त्रं, कुलार्थतन्त्रं, कालिकाकुलार्थतन्त्रं, कालीकल्पतन्त्रं, कालीतन्त्रं, वाराहीतन्त्रं, योगिनी-तन्त्रं, योगिनीहृदयतन्त्रं, गौरीतन्त्रं, योगतन्त्रं, धर्मतन्त्रं, श्रौतन्त्रं, विन्दुतन्त्रं सनत्कुमार-तन्त्रं, विपुलासारतन्त्रं, योगिनीविजयतन्त्रं, मन्त्रायोगिनीतन्त्रं, बृहद्भुवयोगिनीतन्त्रं, शिवाष्टम-

तन्त्रं, सम्बरतन्त्रं, मालिनीतन्त्रं, शुद्धिनीतन्त्रं, मन्त्रमालिनीतन्त्रं, बृहन्मालिनीतन्त्रं, कुकुटतन्त्रं, मन्त्रमोक्षतन्त्रं, बृहन्मोक्षतन्त्रं, मोक्षतन्त्रं, गणेशतन्त्रं, सारदातन्त्रं, श्यामातन्त्रं, गोपीतन्त्रं, भूततन्त्रं, भूतलिपितन्त्रं, उज्ज्वीतन्त्रं, कामधेनुतन्त्रं, कामिनीतन्त्रं, मोक्षन-
तन्त्रं, मोक्षिनीतन्त्रं, सप्तोक्षनतन्त्रं, समीरणतन्त्रं, यौरभद्रतन्त्रं, मन्त्रायौरतन्त्रं, कामकेशर-
तन्त्रं, कुलचूडामणितन्त्रं, चूडामणितन्त्रं, भावचूडामणितन्त्रं, चिन्तामणितन्त्रं, वरदातन्त्रं, ज्ञानार्णवतन्त्रं, चंसतन्त्रं, कालौघलासतन्त्रं, नित्यातन्त्रं, चिदम्बरतन्त्रं, विज्ञापनतन्त्रं, फेन्कारिणीतन्त्रं, उत्तरतन्त्रं, नारायणीतन्त्रं, जल्लालायतन्त्रं, ज्ञानदीपतन्त्रं, निश्चरतन्त्रं, गौतमीयतन्त्रं, गन्धर्वतन्त्रं, कुजिकातन्त्रं, योगिनतन्त्रं, सुक्तावलितन्त्रं, कामाख्यातन्त्रं, श्रीकृतमन्त्रं, स्वतन्त्रतन्त्रं, बृहच्छ्रीकृतमन्त्रं, बालाविलासतन्त्रं, गुर्वर्धनतन्त्रं, मीक्षणतन्त्रं, कामरत्नतन्त्रं, डामरतन्त्रं, समयाचारतन्त्रं, अश्वदातन्त्रं, राजराजेश्वरीतन्त्रं, मेघतन्त्रं, गोपगोपनलीलासूतन्त्रं, सङ्केततन्त्रं, मन्त्रिमर्दिनीतन्त्रं, मन्त्रलतन्त्रं, चीनतन्त्रं, गायत्रीतन्त्रं, सिद्धलक्ष्मीतन्त्रं, ब्रह्माण्डतन्त्रं, मन्त्रानिश्चरतन्त्रं, भूतेश्वरतन्त्रश्च । १४ श्लो पठले,—कलौ संसर्गपापनिरूपणम् । तत्र घटकादीनित्प्रच्छाणादीनां संसर्गपरित्यागावश्यकतानिरूपणम् । तल्लक्ष्मीमालातिष्ठकाद्यलङ्कृतस्य राधे लब्धेति मुकुर्भापमाणस्य भिलापरायणस्य सङ्गकरणे रौर-
वादिप्राप्तिकथनम् । कन्याविज्ञायादिदोषकथनम् । शुद्धादियाजनदोषकथनम् । शुद्धादि-
गमनदोषकथनम् । अथ तान्त्रिकप्रायश्चित्तविधिः । १५ श्लो पठले,—स्त्रीशुद्धिमात्रकादीनां प्रायश्चित्तार्थविधानम् । अथ विस्तरतो नरकवर्णनम् । स्वर्गादिवर्णनम् । १६ श्लो पठले,—कालौ-
तारयोः मन्त्रमन्त्राविद्यालकथनम् । १७ श्लो पठले,—चरित्रयने मन्त्रसिद्धिपायकथनम् । १८ श्लो पठले,—कौलाचारस्य सर्वथा प्राधान्यकथनम् । कौलाचारनिरूपणम् । १९ श्लो पठले,—
जीवन्मुक्तापायादिकथनम् । ब्रह्मयोगादिकथनम् । २० श्लो पठले,—धर्माधिकाममोक्षरूप-
समुत्पत्तिविवरणम् । २१ श्लो पठले,—परमसुखयोगविवरणम् । तत्र भक्तियोगविवरणम् । २२ श्लो पठले,—मन्त्रयोगकथनम् । तत्र विस्तरतः अन्तर्यामादिकथनम् । २३ श्लो पठले,—
मन्त्रमोक्षकथनम् । तत्र ब्रह्मयोगप्राणायामसंस्कारादिकथनम् । २४ श्लो पठले,—वर्णमाला-
विवरणम् । अन्तर्मात्राकथनम् । २५ श्लो पठले,—अं अः परविन्दुप्रकरणे लकारद्वयविवरणम् । २६ श्लो पठले,—मन्त्रान्तरमालाविवरणम् । तत्र सच्चरारपद्मसंस्कारादिकथनम् । २७ श्लो पठले,—
वर्णब्रह्मस्तोत्रकथनम् । २८ श्लो पठले,—अन्तर्ज्ञानविधिः । तत्र आब्रह्म-सम्पत्त्यर्थं मन्त्रपुटादि-
विवरणम् । २९ श्लो पठले,—शुद्धस्यब्रह्माण्डगोले कालरात्र्यादिविवरणम् । ३० श्लो वक्ष्यामि-
विधिः । तत्र कुकुकादिसंस्कारकथनम् । ३१ श्लो पठले,—वक्ष्यामिगलक्षणदिकथनम् । ३२ श्लो
पठले,—प्राणायामसंस्कारादिकथनम् । ३३ श्लो पठले,—भूतशुद्धादिविधिः । ३४ श्लो पठले,—
अष्टादिन्यासविधिः । षोडश्यासादिविधिः । ३५ श्लो पठले,—षोडशोपचारविधिः । तत्र
यन्त्रपुण्यादिविवेचनम् । सुद्राक्षणाकथनम् । ३६ श्लो पठले,—वक्ष्यामिगान्तर्यामनयोः स्मरण-

कीर्तनादिविधिः । ४० श्रे पटले गायत्रीपविधिः । ४८ श्रे पटले,— गायत्रीस्तोत्रकथनम् ।
 ४९ श्रे पटले,— स्तोत्रविधिः । बलिदानविधिश्च । ५० श्रे पटले,— एकादशाश्वकथनम् ।
 सन्नासिलचषादिकथनम् । दण्डिलचषाकथनम् । श्वधूतलचषादिकथनम् । वानप्रस्थादि-
 लचषाकथनम् । ५१ श्रे पटले,— ब्राह्मणलचषाकथनम् । ५२ श्रे पटले,— मन्त्रदावादिगु-
 लचषाकथनम् । वंसादिलक्षकथनम् । ५३ श्रे पटले,— महापुराणवादिविधिः । ५४ श्रे
 पटले,— वटचक्रविवरणम् । तत्र विशेषतो मूलाधारविवरणम् । ५५ श्रे पटले,— स्वाधिष्ठान-
 विवरणम् । ५६ श्रे पटले,— मणिपूरचक्रविवरणम् । ५७ श्रे पटले,— अनाहतचक्रविवरणम् ।
 ५८ श्रे पटले,— विशुद्धचक्रविवरणम् । ५९ तमे पटले,— आशाष्वाचक्रविवरणम् । ६० तमे
 पटले,— विस्तरतः सप्तदलविवरणम् । ६१ तमे पटले,— भक्तिस्वरूपादिकथनम् । सत्सङ्गादि-
 माहात्म्यकथनम् । वेदादिलचषा । ६२ तमे पटले,— ब्रह्मज्ञानयोगकथनम् । अमरयोग-
 कथनम् । ६३ तमे पटले,— ब्रह्मयोगविवरणम् । ६४ तमे पटले,— ब्रह्मणः सूक्ष्मस्वादिरूप-
 कथनम् । दुष्टदुःखयोः स्वरूपादिकथनम् ॥ इति शम् ।

No. 279. **महिम्नस्तवकौमुदी**. By गोविन्दानन्दतर्काचार्यः. Substance, country-made paper, 13×2½ inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent, 298 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Nāihāṭī, District 24-Parganas, Paṇḍita Haraprasāda Čāstrī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवते ॥

श्रीगोविन्दपदद्वन्द्वनखेन्दुवचिचिन्तातिः ।

अक्षचिन्तातिसम्भ्रानचिन्ताभ्याम् धुनीतु मे ॥

क्रियते श्रीमता तातपादरेषूपदेशतः ।

गोविन्दद्विधिया शक्तो महिम्नः स्तवकौमुदी ॥ इत्यादि ।

End.

कुसुम इति ॥ उप्यदन्तनामा जन्मर्षराजः इन्दुमौलेर्महादेवस्य दासः अथ
 निर्मास्यलङ्घनेन रोषात् निजमहिम्नो भयः सन् स्तवनमकार्षीत् कीदृशं
 स्तवनं × × × मुखं मुदार्थं दिवानां देवानां दिव्यमुपादेयं इत्यर्थः ॥

Polophon.

इति श्रीगोविन्दानन्दाचार्यविरचिता महिम्नः स्तवकौमुदी समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । उप्यदन्तप्रचीतस्य “महिम्नः पारम्भे” इत्यादिस्तवस्य व्याख्यानम् ।

No. 280. महिम्नःस्तवपञ्जिका . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent, 364 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1774. Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇu-pura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥

अनुसर सततं प्रभोः स्वरूपं
 श्रमयति यः परमापदो नराणाम् ।
 श्रितकमस्तरोः शशाङ्कमौले-
 निर्वपमलोचन × × नूपुराङ्गि ॥
 श्रीचराज-सुविस्तीर्ण-दुर्व्याध-पदपञ्जिका ।
 श्लोकपाठविग्रहार्थं श्रितये पञ्जिका मया ॥
 पुरा किल्लासीदक्षिणायने शान्तिकर्षिनामन्दपतेवस्थाने शिवनिष्ठास्यलङ्कना-
 द्वाहृतगतिः पुण्यदन्नामा कथनं गन्धर्वस्वभाभूत्सहायानाः । अनन्तरं
 स्वर्गगमनाय बन्धनमोचनाय च स्तुतिमिमां चकार सः ॥ इत्यादि ।

End. अक्षितगिरिसमं स्थात् कञ्जलं चिन्नुपाचं
 सुरतद्वरशाखा लोचनी पञ्चमुखी ।
 लिखति यदि गृहीत्वा सारदा सर्वकालं
 तदपि तव गुणानामौश पारं न याति ॥
 श्रीपुण्यदन्नामुखपङ्कजनिर्गतेन
 श्लोकेण क्लिप्तपद्मेण हरिप्रियेण
 कण्ठस्थितेन पठितेन गृहीतस्थितेन
 संश्रुणोति भवति भूतपतिर्भूतेशः ॥

Colophon. इति पुण्यदन्नाविरचितमहिम्नःश्लोकटीका समाप्ता ॥ * ॥ शकाब्दाः १७७४ ।

विषयः । पुण्यदन्नाविरचितस्य महिम्नःश्लोकस्य व्याख्यानम् ।

No. 281. महिम्नःस्तवपञ्जिकाप्रकाशः . By जगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent, 817 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1570. Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstrī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो मधेशाय ।

अर्हस्याणुविलग्नार्थमपनीता कापि ।

अधिकफलजनयित्री भवतां भृत्यै चिरं भूयात् ॥

पुण्यदत्तसम्यग्गीतस्तु वे सम्प्रति शूलिनः ।

विदुषा अनदीयेन रक्षस्यार्थः प्रकाशये ॥ इत्यादि ।

End.

वाग्देवताया असाध्यत्वेन सुतरां देवताकारमतिकूरपराहतमिति । पारं समाप्ति । याति प्राप्नोति । पञ्चवयेऽपि तुल्यमिति दिक् ।

Colophon.

इति श्रीजगदीशपञ्चाननभट्टाचार्यविरचितः श्रीशिवमहिम्नःस्तवरक्षस्यप्रकाशः सम्पूर्णः ॥ श्रवणे नमः शुभमस्तु शकाब्दाः १५७० ता० १५ चैव ।

विषयः । पुण्यदत्तप्रणीतस्य “महिम्नः पारान्ते” इत्यादिस्तवस्य व्याख्यानम् ॥

No. 282. महिषमर्दिनीतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 6×3 inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 95 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṣṭhālpāḍā, District 24-Parganās, Paṇḍita Navinacandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verso. Generally correct.

Beginning.

नमः परदेवतायै ॥ श्रीचण्डिकोवाच ॥

प्रासादं मण्डपं वापीं यदि दैव्यै निवेदयेत् ।

विधानं तस्य साक्षात् वद मे परमेश्वर ॥

श्रीगङ्गार उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि येन प्रासादस्तुष्टयेत् ।

तस्यैव पश्चिमे भागे वेदिकां चतुरस्रिकाम् ॥

प्रकुप्याद्भुजयत्नेन वक्ष्ये वेष्टनश्चरेत् ।

तदभावे मण्डेशानि लघेन वेष्टयेत् सुधीः ॥ इत्यादि ।

End.

गुरोरङ्गं मण्डेशानि देवताकारमुत्तमम् ।

गुरोः क्रिया मण्डेशानि पूजायुक्तं मन्त्रं पदम् ॥

गुरोर्वाक्यं मूलमन्त्रं परं मन्त्रमयो गुरुः ।

अनेन विधिना देवि भावयेत् प्रत्यहं गुरुम् ॥

तदैव सकला सिद्धिर्जायते कमलेक्षणे ॥ ० ॥

Colophon. इति महिषमर्दिनीतन्त्रे देवीदेवसंवादे दशमः पटलः ॥ ० ॥ श्रीगुरुः ।

विषयः । देवीप्रासादाद्युत्सर्गनिरूपणम् । गुरुपूजाविधानादिनिरूपणम् ।

No. 283. महोद्गीततन्त्रम्. Substance, country-made paper, 8×4 inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent, 462 ślokas. Character, Nāgara. Date, Sambat 1821. Place of deposit, at the Kālīmaṭha, Ramnā, Dhākā. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

उद्गीते च समाकौर्णे योगिद्वन्द्वमाकुले ।
 प्रणम्य शिरसा गौरी परिप्रण्वति शङ्करम् ॥
 विशेषेण तु तत्सर्वं कथयस्व प्रभो मम ।
 श्रुत्यां विविधैः कार्यान् मन्त्रांश्च ब्रूहि भैरव ॥
 ईश्वर श्रोतुमिच्छामि लोकनाथ जगद्गुरो ।
 प्रसादं कुरु मे देव ब्रूहि कर्माश्चाधनम् ॥
 सुशङ्कर महाभाग सर्वसिद्धिप्रदायक ।
 शृण्वामि त्वां जगन्नाथ संसारस्थितिकारणम् ॥
 शृण्वामि देवदेवेश लोकानां हितकाम्यया ।
 यशोकरणमुखाटं मोक्षं सन्मनं तथा ॥
 शान्तिकं पौष्टिकं कर्म विविधानि महेश्वर ।
 चतुर्द्वानि मनोद्वानि श्रुतिद्वानिस्तथैव च ॥
 ज्ञानद्वानि क्रियाद्वानि कौलकश्च तथापरम् ।
 कार्यस्तम्भः सुरेशान शोधणं पोषणं तथा ॥
 तद्द्रव्याणि विशेषेण तत्परं ब्रूहि मे प्रभो ।
 श्रुत्यां विविधान् कार्यान् सात्त्विकान् ब्रूहि भैरव ॥ (?) इत्यादि ।

End.

लोचविश्रुलं कृत्वा विषयधिरल्लिप्तमयुतेनाभिमन्त्रितं यस्य नाम्ना भूसौ
 लिखति तस्योपरि विश्रुलं रोपणीयम् । तस्य स्तुभेवति । पञ्चाशद्वीज
 मेदा करीये मन्दारको दुषवीं पुटदेव । १०१ । फेरि दुषवीं गोलि वीधि
 राखलु । जहां विष्णु मारै तहां मन्दारके दुषसे घसि लगावै विष्णु
 श्ववश्य उत्तर जाइ ॥

Colophon. इति श्रीमहान् उड्डीशोऽग्रान् समाप्तिम् ॥ संवत् १८२१ ।

विषयः । साकर्षणविधिः । उन्मादनविधिः । विद्वेषणविधिः । उच्चाटनविधिः । स्नापन-
विधिः । वशीकरणविधिः । स्तब्धोकरणविधिः । सूक्ष्मोकरणविधिः । मावसङ्कोचनविधिः ।
स्तब्धोकरणविधिः । भूतञ्जरकरणविधिः । शस्त्रशान्तदूषणविधिः । पानीयशोधनविधिः । दधि-
मधुमाशनविधिः । मद्यकरणविधिः । गजवाजिप्रकोपनविधिः । भुजगाविश्रानविधिः । सर्प-
विनाशनविधिः । पुरप्रवेशनादिविधिः । वेतासृष्टिकथनम् । पादुकासृष्टिकथनम् । अस्त्र-
नादिविधिः । क्वचित् क्वचित् चिन्दीभाषया तत्तत्प्रक्रियादिकथनम् । इति शम् ।

No. 284. मातृकाभेदतन्त्रम् . Substance, country-made paper 19×5 inches. Folia, 36. Lines, 5 on a page. Extent, 664 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै ॥

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नोपशोभिते ।

पद्मच्छ परया भक्त्या भैरवं परमेश्वरम् ॥

श्रीचण्डिकोवाच ।

त्रिपुरापूजनं नाथ सर्व्वरत्नैर्विशेषतः ।

कालिशेषे सर्व्वरत्नं गुह्यभावं तथा मणिम् ॥

केनोपायेन देवेश सर्व्वरत्नादि लभ्यते ।

तद्ददस्व विशेषेण यथा रत्नादिकं भवेत् ॥

यद्गोतं सर्व्वतन्त्रेषु तद्ददस्व दयानिधे ।

श्रीमङ्गर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि यथा रत्नादिकं भवेत् ।

मत्तेजसा पावकेन किं रत्नं न हि लभ्यते ॥

यथा सामुद्रकेष्वेव शुद्धसम्प्लवेन च ।

समूलस्य प्रकारं हि शृणु देवि प्रयत्नतः ॥

श्रीमत्तन्त्रानुसारेण पूजयेत् सिद्धकालिकाम् ।

अथवा पूजयेद्देवीं दक्षिणां कालिकां पराम् ॥

कालीतन्त्रोक्तविधिना सप्ताहं जपपूजनम् ।

सत्ये चैकान्त्ये वेतायां द्विगुणं द्वापरे च यम् ॥

एवं सर्वत्र जानीयात्तुर्गुणजपं कलौ ।
 आनीय बडयत्नेन सम्बलं तोलकद्वयम् ॥
 वस्तु वाचं शिवं चाद्यं मायाविन्दुविभूषितम् ।
 बीजवयं चाष्टशतं प्रजपेत् सम्बलौपरि ॥
 अशीतितोलकं मानं कृत्वाधेनुसमुद्भवम् ।
 दुग्धमानीय यत्नेन चाष्टोत्तरशतं जपेत् ॥
 वस्तुयुक्तेन सूत्रेण दुग्धमध्ये विनिःक्षिपेत् ।
 उत्तापं जनयेद्धीमान् मन्दमन्देन वक्रिणा ॥ इत्यादि ।

End.

अभक्त्या परमेशानि यदि धारणमाचरेत् ।
 जपपूजादिकं तस्याः सन्देहेत् तेन तेजसा ॥
 औचष्टिकोवाच ।

प्राणान्तेऽपि च कर्त्तव्यं पूजनं मोक्षदायकम् ।
 न यजेद् यदि मोक्षेनैव पापनशी भवेत् ॥

Colophon.

इति मातृकाभेदतन्त्रे चतुर्दशः पटलः ॥

विषयः । चण्डिकया सप्त शङ्करस्य संवादेन स्वर्णरत्नादिप्राप्तापायकथनम् । तत्र स्वर्णादि-
 लिखिता शुभभेदेन जपपूजादिनियमः । कारणस्य दुग्धीकरणविधिः । कारणस्य गन्धहीनत्व-
 करणविधिश्च । अथ पुत्रीत्यादनकारणकथनम् । तत्र नाभिघट्टादिनिरूपणश्च । अथ भोगेनैव
 मोक्षप्राप्तिकथनम् । कुण्डलिनीमुखे आङ्गतिक्रमकथनम् । प्रसङ्गात् श्रीमत्कुण्डविधिः । आङ्गति-
 परिमाणादिकथनम् । ब्राह्मणानां कारणपानाधिकारकथनम् । ब्राह्मणलक्षणादिकथनम् ।
 कारणप्रवृत्तिविधिः । शिवनिष्ठाप्रवृत्तिविधिः । गङ्गामाहात्म्यकथनम् । सुरादेवीमाहात्म्य-
 कथनम् । मन्त्रामालासाहात्म्यकथनम् । मन्त्रामालाया गङ्गाजलस्पर्शदोषकथनश्च । अथ पारद-
 भस्मीकरणक्रमकथनम् । स्वयम्भूकुसुमादिनिरूपणम् । पारदभस्मपरिचाराप्रकारः । पारदभस्म-
 माहात्म्यकथनश्च । अथ रोगभयादिनिवारणोपायकथनम् । ततः चामुष्णमन्त्राधनाविधिः ।
 तत्र चण्डीपाठक्रमकथनम् । सत्पाठमाहात्म्यकथनश्च । अथ त्रिपुरामन्त्रमन्त्रादिकथनम् ।
 तत्र प्रातःकृत्यादिकथनम् । गुरुस्त्रीवादिकथनम् । गुरुकवचकथनम् । श्रीविद्याध्यानादिकथनम् ।
 शिवपूजां विना शक्तिपूजायामनधिकारकथनम् । शिवपूजाधारादिनिरूपणम् । शिवलिङ्ग-
 गठनादिविधिः । तत्र पारदशब्दनिर्व्यञ्जनम् । पारदलिङ्गपूजामाहात्म्यादिकथनम् । पारद-
 ताडनादौ शान्तिविधिः । हविष्ये मन्त्र्यताम्बूलादिविधिः । धौरदभस्मक्रमकथनम् । तत्र
 श्रीमद्रथकथनश्च । अथ मन्त्रिणादिवलिदानक्रमकथनम् । शक्तिविषये वलिदानस्यावश्य-
 कत्वकथनम् । मातृकाभेदतन्त्रवशादिमाहात्म्यकथनश्च । अथ प्रासादादिप्रतिष्ठाविधिः ।

तान्त्रिके कर्मणि तन्त्रधारकादेरनावश्यकत्वकथनम् । अथ कूपादिदानविधिः । तत्तत्फलदा-
कथनम् । अथ यज्ञे स्तुवादिपरिमाणकथनम् । अथ पूजाधारनिरूपणम् । तत्र घटस्थापनादि-
विधिः । यन्त्रसन्निधाने प्रतिमादिकरणदोषकथनम् । विल्वपत्रमाहात्म्यकथनम् । स्त्रिरूपजादि-
माहात्म्यकथनम् । अथ शक्तिभेदनिरूपणम् । मन्त्रपद्धतिविधानादिः । माहात्म्यपद्धतिविधिः ।
जपविधिः । दिव्यवैरादिभावलक्षणादिकथनम् । ब्राह्मणादिभेदेन मोक्षाधिकारनिरूपणम् ।
साधिकाया लक्षणादिकथनमेति ।

No. 285. मायातन्त्रम् . Substance, country-made paper, 16 × 5 inches.
Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 140 ślokas. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, Calcutta Īyāmavāzāra, Viçvakoṣa office, Bābu
Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

कौमहादेव उवाच ।

शृणु प्रिये प्रवक्ष्यामि योगसाधनसुततम् ।
विना भावेन देवेभि न सिध्येत कदाचन ॥
विधा भावो महेशानि साधकानां सुखप्रदः ।
वरं मुक्तिमवाप्नोति भावादि साधकाद्ययैः ॥
पशुभावस्थितौ मन्यो बल्लभेन सिध्यति ॥ इत्यादि ।

End.

तथैवाचितपक्षे तु पञ्चदश्यां निशार्दके ।
पूजयेत् फलैर्लक्षैः शक्तिनो वापि कालिकां ॥
भाद्रे मास्यपक्षे पक्षे रोहिणीसञ्चिताष्टमी ।
तस्यां निशार्दसमये पूजयेत्तण्डिकां पराम् ॥
नभस्ये शुक्लपक्षे तु नवमी दीर्घसञ्चिता ।
तस्यां प्रपूजयेद्दुर्गां शतपत्रे महेश्वरि ॥ ० ॥

Colophon.

इति मायातन्त्रे सप्तदशः पटलः ।

विषयः । अत्र प्रथमं भावादिनिरूपणम् । ततो भुवनेश्वरीकवत्तादिः । चण्डीपाठ-
विधादिः । चण्डीपाठफलदादिकथनम् । अथ दिव्यपद्मादिभाववर्णनिरूपणम् । कलौ ज्ञानो-
पायादिनिरूपणमेति ।

No. 286. सुक्तिकोपनिषद्. Substance, country-made paper, 10×6 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent, 173 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni viā Gaḍveta, District Medinipura, Paṇḍita Candranātha Cāḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ तत् सत् ॥ अथ सुक्तिकोपनिषत् ।
 ॐ पूर्णमदः पूर्णमिदं पूर्णात् पूर्णमुदच्यते ।
 पूर्णस्य पूर्णमादाय पूर्णमेवावशिष्यते ॥
 ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः ॐ शान्तिः हरिः ॐ ॥
 ॐ अयोध्यानगरे रम्ये रत्नमण्डपमध्यमे ।
 सीता-भरत-सीमन्त्रि-शत्रुघ्नाद्यैः समन्वितम् ॥
 सनकाद्यैर्मुनिगणैर्वशिष्ठार्यैः श्रुकादिभिः ।
 अन्यैर्भागवतैश्चापि स्तूयमानमर्चनम् ॥ इत्यादि ।

End. तदेतत् तद्वचाभ्युक्तं तद्विष्णोः परमं पदम् ।
 सदा पश्यन्ति स्वरयः दिवौ च चक्षुराततम् ॥
 तद्विप्रासोऽतद्विप्रासो विपन्यवो जायन्वांसः समिन्वते ।
 विष्णोर्यत् परमं पदं ॐ सत्यमित्युपनिषत् सत्यमित्युपनिषत् ॥
 ॐ पूर्णमदः इति शान्तिः । ॐ तत् सत् ।

Colophon. इति श्रुक्तयजुर्वेदगता सुक्तिकोपनिषत् समाप्ता ॥ * ॥

विषयः । सुक्त्युपायादिनिरूपणम् ।

No. 287. सुक्तिविचारः. Substance, country-made paper, 18×2½ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 357 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākuḍā, Viṣṇupura, Kāḍākuli, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ॥ अथ कक्षावदपवर्गः तच्चात्यन्तिकी दुःखनिवृत्तिरपवर्गः
 इत्याचार्य्यप्रभृतयः । तत्र निवृत्तिः ध्वंसः । तस्मात्त्यन्तिकलक्ष स्वसमानाधि-
 करणदुःखप्रागभावासमानकालीनत्वं स्वसमानाधिकरणदुःखसमानकालीनत्वं
 वा । सुक्त्यनन्तरञ्च तस्य पुंसो दुःखानुत्पादात् । इत्यादि ।

End. न लक्षपक्षो विद्मः प्रयान्तीति तदसत् तादृशकर्माणां तत्त्वज्ञानस्य प्रति-
बन्धकदुरितनिवर्तकतया प्रागपेक्षितत्वेऽपि मोषदर्शितश्रुत्योरुपकारत्वेन उभा-
भ्यामुपपत्तेः तेषां मुक्तिकारणत्वे मानाभावादित्यास्तां विस्तरः ॥

Colophon. इति समाप्तोऽयं मुक्तिविचारः ॥

विषयः । विचारमुखेन मुक्तिनिरूपणम् ।

No. 288. **सुगन्धोदटीका**. By **कार्तिकेयसिद्धान्तः**. Substance, country-made paper, 20 × 4 inches. Folia, 217. Lines, 7 on a page. Extent, 9,399 *çlokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Çāstri. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य पार्श्वंतीशानो मूढानां ज्ञानदो यतः ।

क्रियते सुगन्धबोधस्य टीकेयं यत्नतो मया ।

यद्यपि श्रीकार्तिकेयो मन्दबुद्धिस्तथापि च ।

पथ्यंकोविदपन्थानमवलम्ब्या-धिकीर्षिषम ॥

साराधः प्राञ्जलिर्याचै वरमेकं पदानतः ।

यदर्थं यस्मै संविन्द्य तस्मै कार्या परिष्कृत्या ॥

अन्यथाकारणविशेषाद्विद्वद्गणगुणविशेषाद्येवविशेषमयूहमङ्गलकुञ्जरपरपरा-
भूतसंख्याविद्वेकहिरदोदरनिपक्षीकरण-प्रज्ञतमुग्धबोधार्थकठिमकूटपञ्चास्य-
श्रीमन्मन्त्रमन्त्रोपाध्यायस्येव, धातुहार-जनशार्दूल-चातुर्य्यापयतरणैक-सरणि-
विविधविशेषावज्ञानसम्पादक-श्रीमन्मन्त्रोदरवोपदेवचरणसरणीयं शिरसा-
विष्टम् तत्प्रज्ञतमुग्धबोधयाकरणाद्भीतम् अ इ उ इत्यादि वङ्गलं प्रक्षुण्णी-
त्यन्तर्गतसूत्रावस्था ययामति व्याख्यानमारभते । इत्यादि ।

End.

आदिः । अथ आदिर्यस्य सः । शेषाब्जदस्यो ऽरित्यनेन विहितो योऽप्रत्ययः ।
तस्मात्तस्य सन्तु पादसमाप्तिपर्यन्तं ये प्रत्यया उक्तास्तौ तसंज्ञाः तद्वि-
संज्ञाः स्मृत्यर्थः ॥ इति पादः । आदिरनेन येषां तानि स्याद्यन्तानि पदानि
तेषामध्यायः स्याद्यन्ताध्यायः । सुवन्ताध्यायः इति पाणिनीयाः ।

Colophon.

इति श्रीकार्तिकेयसिद्धान्तसंग्रहोक्त-तद्वितपादटिप्पणी सम्पूर्णा ॥०॥ श्रीरामः

विषयः । वोपदेवगोस्वामिहृतस्य सुगन्धबोधवाकरणस्य टीका ।

No. 289. सुग्धबोधपरिशिष्टम्. By नन्दकिशोरशर्मा. Substance, country-made paper, 14×4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent, 302 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Rājapura, Post office, Sonārpur, District 24-Parganās, Paṇḍita Rājendranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
प्रथम्य गौरीचरणौ सुरार्चितौ
वङ्गद्विबन्धनवल्लोक्य गङ्गतः ।
सुमौग्धबोधं परिशिष्टमुच्यते
समाप्तो नन्दकिशोरशर्मा ॥ इत्यादि ।

End.

नक्षत्रे वर्षमानात् पुथार्थात् परात् पुनर्वसोर्वङ्गले द्विवचनं न स्यात् । नित्यं
द्वन्द्वे । उभयः उभये । दारादिव्यम् । दारादेरेकलद्विलयोरपि वङ्गवचनं
स्यात् । दाराः वर्षाः जलौकसः आप इत्यादि ।

Colophon.

इति सुग्धबोधपरिशिष्टे कारकप्रकरणं समाप्तम् ।

विषयः । सुग्धबोधव्याकरणानुक्तानां विषयाणां पूरणम् । अथ च सन्धिप्रकरणम् शब्द-
प्रकरणम् । यत्प्रकरणम् । यत्प्रकरणम् । कारकप्रकरणेति पञ्च प्रकरणानि सन्ति ।

No. 290. मूर्तिप्रतिष्ठा. Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Amara-nātha Ghosā. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीलक्ष्म्याय नमः ।
श्रीचैतन्यप्रतिष्ठोऽपि शरणं सुष्ठु येन चि ।
आविष्टो याति दुष्टोऽपि प्रतिष्ठां सदभिद्युतां ॥
अथ श्रीमूर्तिप्रतिष्ठा ।
प्रतिष्ठयेव भगवदाविर्भावो विशेषतः ।
प्रतिमास्तु ततस्तासां प्रतिष्ठां विधिनाचरेत् ॥ १
तथाचोक्तमेकादशस्कन्धे श्रीभगवता । प्रतिष्ठाजीयमन्दिरमिति ॥ अथ
प्रतिष्ठालक्षणम् । श्रीहयशीर्षपञ्चरात्रे ।

परमात्मा हरिर्देवस्तच्छक्तिः श्रीरहोदिता ।

श्रीदेवी प्रकृतिः प्रोक्ता केशवः पुरुषः स्मृतः ॥ इत्यादि ।

End.

पञ्चाङ्गुलप्रमाणेन चिकादिस्मार उच्यते ।

निम्नं करतलं कुर्यात् शुभरेखाविभूषितम् ॥

अतःपरं खण्डितम् ।

विषयः । अत्र प्रथमं प्रतिष्ठासूचकम् । ततः प्रतिष्ठाभावात्प्रकारनिरूपणम् । शिल्पिकृत्यादि-
निरूपणम् । शिलासूचकादिनिरूपणम् । मूर्तिनिर्माणादिप्रकारनिरूपणश्चेति ।

No. 291. मृत्युञ्जयगीता . Substance, country-made paper, 12×2 inches. Folia, 51. Lines, 6 on a page. Extent, 1,062 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk 1713. Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakanta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः काश्ये ॥

कैलासशिखरे रम्ये नानारत्नविभूषिते ।

नानाहस्तसूताकोर्षे नानापश्चिरवैर्युते ॥

अतुल्यमपसंयुक्ते शृङ्गारमण्डपान्विते ।

समाधौ संस्थितं शान्तं श्रीकृष्णं योगिनीप्रियम् ।

तत्र मौनधरं दृष्ट्वा देवौ पप्रच्छ शङ्करम् ॥

देवुवाच ।

किं त्वया जप्यते नाथ किं त्वया स्मर्यते सदा ।

दृष्टिः कुत्र विलीनास्ति पुनः कुत्र प्रजायते ॥

प्रक्ष्माण्डकारणं तत्र किमर्थं कारणं मधुतु ।

सनोरथमयी सिद्धिस्तथा वाञ्छामयी शिव ॥ इत्यादि ।

End.

स्थिरो मनो भवेन्नित्यं चिन्ता-निद्राविवर्जितः ।

आत्मा संजायते सिद्धिर्नान्यथा शिवभाषितम् ॥

य इदं पठते नित्यं शृणोति च दिने दिने ।

सर्वपापविशुद्धात्मा शिवलोकं स गच्छति ॥

ब्रह्मज्ञानमिदं शास्त्रं समग्रं शिवभाषितम् ।

अमरोगाः स्वयं मार्गे इति शास्त्रस्य निर्णयः ॥

Colophon. इति सत्यज्ञयमौतायां चरगौरीसंवादे ब्रह्मचिन्ता नाम प्रथमोऽध्यायः ॥ ० ॥
ॐ तत्सत् ॥ ० ॥ श्रीगुरुचरणे भक्तिरसु शकान्दाः १७१३ ।

विषयः । अपहरणस्त्रीवादिनिरूपणमुखेन जगतः स्थितिध्वंसकारणादिनिरूपणम् । तथा ब्रह्मचिन्तासिद्धादिनिरूपणम् ॥

No. 292. सत्यज्ञयमन्त्रोद्धारटीका (सारदाख्या). Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent, 68 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Kāṭihālī, Paṇḍita Ānandakiṇora Nyāyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो सत्यज्ञयाय । अथ सत्यज्ञयमन्त्रोद्धारटीका । शान्त्यर्थमित्यादि अस्मार्थः । सत्यज्ञयनाम यन्त्रं समासतः संक्षेपतः प्रवक्ष्यामि किमर्थं सर्वलोकानां शान्त्यर्थम् ॥ इत्यादि ।

End. ग्रामे दिने रिक्ततरे तिथौ शनिकुजवारे शान्त्युत्तरे काले तस्मिन् भुवि निःक्षिपेत् ।

Colophon. इति सारदायां टीकायां सत्यज्ञयप्रकरणं समाप्तम् ॥ ० ॥

विषयः । सत्यज्ञयमन्त्रोद्धारटीका ।

No. 293. मेघदूतटीका . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 22. Lines, 10 on a page. Extent, 1,127 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1751. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीशिवाय नमः । कश्चिदित्यादि । कश्चिच्छ्री रामगिर्याश्रमेषु वसतिं चक्रे जतवान् । अभिशप्ततयास्य नाम न कीर्तितम् । तथाच ।
न नामपद्वर्णं कुर्यात् रूपणस्य गुरोरपि ।
अभिशप्तस्य पत्न्याय जनकस्य विशेषतः ॥ इति ।
रामेणाश्रितो गिरौ रामगिरिः । तस्याश्रमा रामगिर्याश्रमास्येषु विरहानलसन्नाप्तोऽयं नैकव वसतीति आश्रमस्य वङ्गं वर्णितम् । अथ स्थित्वा श्रीरामः कान्तामचिरेण लेभे अतोऽहमपि कान्तामचिरेण लभ्ये इति स्थानान्तरमनाहत्य तत्र वसतिं चक्रे इत्यभिप्रायः । इत्यादि ।

End.

यत् कृत्वादि ॥ हे जलद मेघ यत् प्रियमनुचितं प्रियस्योचितं कार्यं
कृत्वा दृष्टान् विचर गच्छ मे किञ्चित् प्रार्थनाचेतसः प्रार्थनायां चेतो
यस्य तस्य सौख्यात् खेदात् विधुरोऽतिदुःखितोऽहमिति मयि अनुजोश-
बुद्ध्या वा । कृपा दयानुकम्पा स्यादनुजोशोऽपीत्यमरः । त्वं किञ्चित्
प्रादृष्ट्या वर्षाभिः संभृतप्रीः । ते तव चक्षुष्येवं यथा मम प्रियया वियोगः
तथा विद्युता विप्रयोगो भाभूत् न भूयात् मायोगे आश्रयि लुक् ॥ * ॥

Colophon.

इति मेघदूताष्टकावटीका समाप्ता ॥१॥ ॐ शिवः शरणम् । शकाब्दः १७५१ ।

[विषयः । कालिदासकृतस्य मेघदूतकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 294. मेघतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 16 x 6 inches.
Folia, 282. Lines, 12 on a page. Extent, 14,170 ślokaś Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Ġyāma-vāzāra, Viṇvakoṣa
office, Bābu Nagendra-nātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Gener-
ally correct.

Beginning.

प्रीतीमयेशाय नमः ॥

ययाधत् सदिवाभानि न च भाति कदापि सत् ।

यस्मिन् ज्ञानेन सा भाति तस्मै तस्मै नमो नमः ॥

जलम्बरेष विजिते सुरासुरनरेऽखिले ।

स्वस्वरूपेष ते सर्वे महेशं शरणं गताः ॥

दिवाभ्यन्तरेऽस्यैवापि समाधिस्थं विलोक्य तम् ।

प्रार्थिता चार्चिता तेषु वामदक्षिणमार्गिभिः ॥

अमरा खदा बोधयुता नत्वा तं संयजिज्ञप्त् ।

ध्यायन्ति विधिचर्यादास्तां त्वं ध्यायसि कं पुनः ॥

मां वदन्ति परां शक्तिं त्वां वदन्ति परं शिवम् ।

आवधोरपि किं ध्येयं तत्त्वं मे कथया वद ॥

इति दुला वचनस्थाः स्मृत्वा किञ्चिन्महेश्वरः ।

उपवेष्ट्य विधावादीन् वाक्पमेतदुवाच च ॥

नराणां परमं हरेरायुः सौराः शतं समाः ।

तद्वन्द्यं देवयोनीनां दिनमायुश्च तच्छतम् ॥

वर्द्धते परमं तस्य मानं कलिगुणस्य तत् ।
 धर्माज्जसार्द्धसंपूर्णं धर्माणान्तं प्रमाणतः ॥ (?)
 इदं भूशैलनिहतमैन्द्रायुर्मानवं परम् ।
 छतप्रमाणमब्दन्तु समये कायपूरकः ॥ (?)
 एवमिन्द्रैरिन्द्रसंक्षेपेक्षणी दिनमुच्यते ॥ इत्यादि ।

End.

ध्यात्वेव विधिना देवं पूजयेदित्युच्यते ।
 दासाद्यैरङ्गकैश्चापि भक्षिणीभिश्च तत्परम् ।
 यस्तु देवादिभिः पश्चात् कल्पयत्तैरनन्तरम् ।
 इन्द्रायैश्च तदस्त्रैश्च सप्तावरणसंयुतम् ।
 अर्चयित्वा तु गोविन्दं विधिवत् साधकोत्तमः ।
 नैवेद्यं काष्ठेन पात्रे पूर्वाङ्गस्य निवेदयेत् ॥
 अष्टाधिकं शतं पश्चादुनेत् साधु पयोधरा ।
 शकैराहृतयुक्तेन वलिं पश्चात् प्रकल्पयेत् ॥
 ऐवर्षियोगिसर्वेभ्योऽप्युपदेवेभ्य आदरात् ।
 शशङ्कतिथुतो विद्वान् भक्तियुक्तः प्रसन्नधीः ॥
 नवनीतं क्षविष्टं च तोषेः समर्पयेन्मुखे ।
 सद्यश्च शतनामं वा साष्टकं पूजयेज्जपेत् ॥
 मध्याह्ने लम्पमेवं यः पूजयेद्भक्तिनित्यम् ।
 गोर्वाणहृदयन्तोऽसौ सुश्रुतः सर्वजन्तुषु ॥
 (अतः परं अष्टितन्वात् समाप्तिवाक्यं नोपलभ्यते ।)

२५९ पचस्य नोट ।

हिन्दुधर्मप्रलोभारो जायन्ते चक्रवर्तिनः ।
 पूर्वान्नाये नवशतं षड्शतीतिः प्रकीर्तिता ॥
 किरणभाषया मन्त्रा तेषां संसाधनाद्भुवि ।
 अधिपमण्डलानाञ्च संप्राप्तेषु पराजिताः ॥
 इंग्रेजा नवषट्पञ्चल्लङ्घनाश्चापि भाविनः ।
 विद्या बौद्धनिर्दिष्टिन्यः पञ्च प्रोक्तास्तु या मया ॥
 तद्गोत्रपूर्वाः सर्वेऽपि सप्तवो मनसिद्धिदा ॥

विषयः । प्रथमप्रकाशे,—सुराप्रशंसामुखेन तत्पानादिव्यवस्था । द्वितीयप्रकाशे,—षोडश-
 संस्कारादिनिरूपणम् । तृतीयप्रकाशे,—दीक्षादिनिरूपणम् । चतुर्थे प्रकाशे,—होमविध्यादिः ।

पञ्चम प्रकाशे,— आह्निकादिनिरूपणम् । षष्ठे प्रकाशे,— पुरश्चरणादिनिरूपणम् । सप्तमे प्रकाशे,— सिद्धिस्थिरौकरणादिनिरूपणम् । अष्टमे प्रकाशे,— सुद्राक्षणादिनिरूपणम् । नवमे प्रकाशे,— पार्थिवपूजाविध्यादिः । दशमे प्रकाशे,— पुरश्चर्या-कौस्तुभचारादिनिरूपणम् । एकादशे प्रकाशे,— सम्निधिमन्त्रादिकथनम् । द्वादशे प्रकाशे,— वेदमन्त्रादिनिरूपणम् । त्रयोदशे प्रकाशे,— नवग्रह-वैदिकमन्त्रादिनिरूपणम् । चतुर्दशे प्रकाशे,— प्रत्यङ्गिरामन्त्रादिकथनम् । पञ्चदशे प्रकाशे,— वैदिकमन्त्रादिनिरूपणम् । षोडशे प्रकाशे,— दक्षिणाग्न्यायगणपतिमन्त्रकथनम् । सप्तदशे प्रकाशे,— ऊर्ध्वाग्न्यायगणपतिमन्त्रादिनिरूपणम् । अष्टादशे प्रकाशे,— पूर्वोक्त्यायगणपतिमन्त्रादिकथनम् । जनविंशे प्रकाशे,— पश्चिमाग्न्यायगणपतिमन्त्रादिनिरूपणम् । विंशे प्रकाशे,— उत्तराग्न्यायगणपति-मन्त्रकथनम् । एकविंशे प्रकाशे,— सूर्यमन्त्रादिनिरूपणम् । द्वाविंशे प्रकाशे,— नवग्रहमन्त्रादि-कथनम् । त्रयोविंशे प्रकाशे,— अष्टब्राह्मीमन्त्रनिरूपणम् । शान्तमन्त्रादिनिरूपणम् । चतुर्विंशे प्रकाशे,— दशदिगौशमन्त्रादिनिरूपणम् । पञ्चविंशे प्रकाशे,— दौषविध्यादिनिरूपणम् । अतः परं नोपलभ्यते ।

No. 295. मोक्षधर्मार्यदौपिका . By अर्जुनमिश्रः . Substance, Palm-leaf, 16 x 2½ inches. Folia, 212. Lines, 5 on a page, Extent, 4,439 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1456. Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābu Sārādāprasanna Ghoṣa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः ज्ञप्त्याय ॥

नत्वा जगद्गुरुं विष्णुं व्यासं पितरमेव च ।

क्रियतेऽर्जुनमिश्रेण मोक्षधर्मार्यदौपिका ॥

सर्वोत्तमद्वयार्थमिच्छाम्यस्य प्रश्नं कृतवान् । युधिष्ठिर उवाच । धर्माः पिता-महेनेत्यादिना । अथ प्रश्ने भौषड उवाच उत्तरं दत्तवान् । श्रवणां भयहेतु-त्वात् भौषडः । इत्यादि ।

End.

तस्य चाहमित्यनेन सर्वगतत्वमन्योन्यसादृश्यं दर्शयता रामद्वेषविषय-भूता जन्नावः कः समत्वे यत्नः कार्य इत्युपदेशोऽपि सुसुक्ष्ममुज्ज्वलनिकथा-मात्रादुत्पन्नतत्त्वज्ञानं प्रतीत्याशयः । उपदिष्टपरम्पराकथनं युधिष्ठिरस्य शौदार्येण । तद्वयानुष्ठानद्वारा परमत्रेयोऽनुमितमिति सूचितम् ॥०॥

Colophon.

इति भारताचार्यपाठकराज-श्रीमदीशानतनयस्य भारताचार्य-श्रीमद्वर्जुन-मिश्रेण कृतो महाभारतार्यदौपिकायां टीकायां शान्तिपर्वणि मोक्षधर्मो-त्कण्ठरूपपाठान्नं समाप्तम् ॥०॥ समाप्तं मोक्षधर्मार्यविवरणमिति ।

प्रागुपायस्य संशुद्धिमैत्राकारि यथासति ।
 मोक्षधर्मार्यविहृतौ कः सम्बन्धोऽस्ति सम्प्रति ॥
 पितुः सद्युपदेशेन विद्वद्ब्रह्मचरुधनः ।
 प्राङ्निबन्धस्य संशुद्धौ कृतो यत्नोऽधुना मया ॥
 स्वल्पाधीति-लिपिग्रन्थशुद्धाचरसमुच्चयः ।
 विदुषां चेल्लया प्राच्यग्रन्थो नाशमुपेयवान् ॥
 बुधैर्विमलरैरैव चत्वार्यं मम चापलम् ।
 मूलग्रन्थोऽपि सोपायो लिपिभूषणवाग्मिनः ॥
 गौडेश्वरमहामन्त्रि श्रीमद्विद्यासरायतः ।
 लब्धानुज्ञेन लिखिता मोक्षधर्मार्यदीपिका ॥ ० ॥
 श्रीलक्ष्मीमन्त्रमिश्रेण लिखितमिदम् । शकाब्दाः १४५३ ।

विषयः । महाभारतस्य शान्तिपर्व्यादिमोक्षधर्मप्रकरणस्य व्याख्यानम् ।

No. 296. मोक्षोपायसारः . Substance, country-made paper, 16×2½
 inches. Folia, 245. Lines, 5 on a page. Extent, 5,297 ślokaś. Char-
 acter. Bengali. Date, Sk. 1588. Place of deposit, District Vīkudā,
 Viṣṇupura, Kādākulī, Paṇḍita Rāmaprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance,
 old. Verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

दिवि भूमौ तथाकाशे वहिरन्तश्च मे विभुः ।
 यो विभात्यवभासात्मा तस्मै सव्यात्मने नमः ॥
 अहं बहो विमुक्तः स्थासिति यस्यास्ति निश्चयः ।
 नात्यन्तमज्ञो नो तज्ज्ञः सोऽस्मिन् शास्त्रेऽधिकारवान् ॥
 गुह्यमासीनमेकानो वास्मीकिं सर्व्वदर्शिनम् ।
 पप्रच्छ प्रणतो भूत्वा भरद्वाजो ऋदुस्वरम् ॥
 भगवन् ज्ञातुमिच्छामि कथं संसारसङ्कटे ।
 रामो व्यथ्यतौ ह्यस्मिन् कारुण्याद्ब्रूचि मे गुरो ॥

वास्मीकिश्वाच ।

साधु वत्स भरद्वाज योग्योऽसि कथयामि ते ?
 श्रुतेन येन समोक्षमलं दूरे करिष्यसि ॥

समस्य जायतस्यास्य (?) जातस्याकाशवर्षनम् ।
 अपुनः स्मरणं साधो मन्ये विस्मरणं वरम् ॥
 दृश्यं नास्तीति बोधेन मनसो दृश्यमार्जवम् ।
 सम्यग् चेत्तदुत्पन्ना परा निर्व्याघनिष्टेति ॥
 अशेषेण परित्यागो वासनानां य उच्यते ।
 मोक्ष इत्युच्यते सद्धिः स एव विमलकर्म ॥
 वासना द्विविधा प्रोक्ता शुद्धा च मलिना तथा ॥
 मलिना जन्मनो हेतुः शुद्धा जन्मविनाशिनो ॥
 अज्ञानमुपनाकारा वासनाश्चकारमलिनी । (?)
 पुनर्जन्मकरो प्रोक्ता मलिना वासना बुधैः ॥
 पुनर्जन्मानारं त्यक्ता स्मिता संश्लेषोऽभवत् ।
 देहायै प्रियते ज्ञातश्रेया शुद्धेति बोध्यते ॥
 या शुद्धवासना भूयो न जन्मानर्शभाजनम् ।
 ज्ञातश्रेयास्त उच्यन्ते जीवन्मुक्ता महाधियः ॥
 जीवन्मुक्तिपदं प्राप्तो यथा रामो महात्मनाः ।
 तत्तेजं शुश्रूषयामि जराभरणशान्तये ॥
 विद्याभ्यासादिनिष्क्रम्य रामो राजीवलोचनः ।
 दिवसान्मनसहरेषु लौभानि चाकुतोभयः ॥
 अथ गच्छति काले तु रामस्य मुषशास्त्रिनः ।
 तीर्थपुण्यायमशेषैर्द्रष्टुमुत्कण्ठितं मनः ॥
 राघवश्चिन्तयन्नेवं क्षुपेत्य चरचौ पितुः ।
 रंसः पद्माविवा + + जघाञ्च नखकेशरौ ॥ इत्यादि ।

End.

इच्छाविच्छुरितो जीवो विजहाति न दीनताम् ।
 असद्वेदनयत्नस्तु तूष्णीमेवास्तु वासनम् ॥
 अयोधाद्यदि निर्मुक्तं मुक्तं शरगतं यथा ।
 तं प्रत्याचारवङ्किशेनेष्वात्मस्थं नियच्छति ॥
 इदमस्त्विति सोद्वेगमाहुः कल्पनमुत्तमम् ।
 तत्सर्वभावनं तस्य कल्पनात्याग उच्यते ॥
 स्मरणं विद्धि सङ्कल्पं शिवमस्मरणं विदुः ।
 तत्र प्राद्यानुष्ठानं नानुष्ठितं तदुच्यते ॥ (?)

अनुभृतां नानुभृतां स्मृतिं विस्मृत्य काष्ठवत् ।
 सर्वमेवागु विस्मृत्य मूढस्तिष्ठ मज्जमतिः ॥
 जर्ज्वलाज्जर्विरौम्येन न च कश्चित् शृणोति मे ।
 असङ्कल्पः परं ज्ञेयः स किमर्थं निषेयते ॥
 किञ्च तूष्णीं स्थितेनैव कल्पदं प्राप्यते यदा ।
 परमं यच्च साक्षाच्छमपि रामं लब्धायते ॥
 गम्यदेशकनिष्ठस्य यथा पान्यस्य पादयोः ।
 स्यन्दो स तथा स्यन्दः स्वकर्मांस्तु ॥
 अत्यन्तं तन्मयो भूत्वा तथा तिष्ठ यथासि नो ।
 अथं ममेति सद्विद्वद्दुःखतोऽपि विमुच्यसे ॥
 असंविदन् प्रमुच्यसे यदिच्छसि तथाचर ।
 शिवं सर्वगतं शान्तं बोधात्मकमजं शुभम् ॥
 तदेकभावजं रामं कर्मात्याग इति स्मृतः ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीमद्देवचरस्य चण्डाचार्यमङ्गलालङ्कारपण्डित—श्रीमदभिनन्दसमुद्भूते
 याज्ञिकीकीये रामायणे मोक्षोपायसारे निर्व्याणप्रकरणं समाप्तम् ॥०॥ शुभमस्तु
 शकैःष्टाचलवाणभूमिगणिते सूर्ये धनूराशिगे ।
 ग्रामे काञ्चनपाङ्कजे सुरधुनीतीरे च दर्शे तिथौ ॥
 यथा श्रीद्विजरासकृष्णकरजावष्टावलिपुस्तके (?)
 याशिष्ठे रघुनन्दनसदानया प्रीणातु वर्षत्रिंशया ॥
 मासपौषलिखितम् । शकाब्दाः १५८८ ॥०॥

विषयः । योगवाशिष्ठस्य निर्व्याणप्रकरणमिदम् । अत्र च प्रथमसर्गे विद्याभिनन्दस्य दशरथ-
 सम्भाषणम् । वैराग्योत्पत्तिनिरूपणम् । १ य सर्गे जगदोषप्रकाशादिनिरूपणम् । २ य सर्गे भोग-
 दोषादिनिरूपणम् । ३ य सर्गे मुमुक्षुव्यवहारादिनिरूपणम् । ४ मसर्गे प्रकरणार्थनिर्देशादिः ।
 ५-७ मयोः सर्गयोः सूत्रपाष्ठानादिः । ८ मसर्गे रेन्दवोपाख्यानम् । ९ मसर्गे छविसेन्द्रो-
 पोख्यानम् । १० मसर्गे चित्तोपाख्यानानादिः । ११ मसर्गे बालाख्यायिकादिः । १२ मसर्गे सम्म-
 रिकोपाख्यानानादिः । १३ मसर्गे उत्पत्तिप्रकरणम् । १४ मसर्गे भागवोपाख्यानानादिः । १५ मसर्गे
 दासायुपाख्यानम् । १६ मसर्गे भीमायुपाख्यानम् । १७ मसर्गे दास्यराख्यायिकादिः । १८
 मसर्गे उपशमप्रकरणादिः । १९ मसर्गे गाधिष्ठान्तादिः । २० मसर्गे उदासकोपाख्यानानादिः ।
 २१ मसर्गे सरयूपाख्यानानादिः । २२ मसर्गे भासविलाससंवादादिः । २३ मसर्गे वीतद्वयो-
 पाख्यानानादिः । २४ मसर्गे निर्व्याणादिनिरूपणम् । २५ मसर्गे आध्यात्मिकपूजनादिनिरूपणम् ।

११ शसर्गे विन्दुनिर्दर्शनम् । १० शसर्गे शीलाख्यायिका । १८ शसर्गे अक्षुण्णोपाख्यानादिः ।
 १८ शसर्गे वैतालीपाख्यानादिः । २० शसर्गे किरातोपाख्यानम् । २१ शसर्गे राजहत्तानादिः ।
 २२ शसर्गे शिखिध्वजज्ञानप्राप्तिः । २३ शसर्गे शिखिध्वजोपाख्यानादिः । २४ शसर्गे व्रतवय-
 निरूपणम् । २५ शसर्गे इत्साकुवोधनादिनिरूपणम् ।

No. 297. यन्त्रचिन्तामणिः, (यन्त्रकल्पः). Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent, 662 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sambat, 1843. Place of deposit, Dhākā, Ramuṇā's Kālīmāṭha. Appearance, old, Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । शिव उवाच ।

साधु साधु मन्त्रप्राप्ते लोकानां हितकारिणि ।
 रममये न केनापि दृष्टोऽहं पद्मलोचने ॥
 दृष्टुमैकाग्रचित्ता त्वं रक्षस्व अथसिद्धिदम् ।
 कल्पचिन्तामणिर्नाम गुह्याद्गुह्यतमं मन्त्रम् ॥
 सर्वान्गमस्य सारस्य मन्त्राणां सारमुत्तमम् ।
 आद्यव्ययस्य वेदस्य सारात्सारतरं परम् ॥
 अस्मिन् कल्पे भविष्यन्ति चिन्तामणिमये शुभे ।
 यन्त्राणि वज्रधा देवि कामकर्माकराणि च ॥
 एतत् कल्पे सदा यस्य स्मिन्निर्गतं विद्यते गृहे ।
 संपूज्यते प्रतिदिनं प्रभावं तस्य मे दृष्टुम् ॥
 अथस्तुभयं नास्ति नास्ति चौरभयं तथा ।
 भूत-प्रेत-पिशाचानां प्रभावो नैव जायते ॥ इत्यादि ।

End. वन्द्योऽयमन्त्रो वन्द्यो देवीप्रसादतः ।
 दृष्टोति यस्तु धर्मात्मा वाच्यमानं कदाचन ॥
 नापपूज्यस्य मान्यस्य जायते मत्प्रसादतः ॥

Colophon. इति श्रीहरमौरीसंवादे द्वादशशतश्लोकनिर्गतयन्त्रचिन्तामणौ यन्त्रकल्पः
 सम्पूर्णः ॥ संवत् १८४३ ॥

विषयः । शिवाश्रितयोः संवादेन अभीष्टदायकविविधयन्त्रविधिः । तत्र तत्र प्रत्येकं
 यन्त्राणां संख्यानकथनञ्च । अत्रैतानि यन्त्राणि प्रदर्शितानि । यथा,— मोहनयन्त्रम् ।

राजवशीकरणयन्त्रम् । यावज्जीवं स्नामिवशीकरणयन्त्रम् । दिव्यसामनयन्त्रम् । राजकोप-
मोहनयन्त्रम् । दुष्टवशीकरणस्त्युन्नययन्त्रम् । धनिकवशीकरणयन्त्रम् । राजदुष्टवशीकरण-
यन्त्रम् । विवादविजययन्त्रम् । जगद्गुणीकरणयन्त्रम् । भृत्यवश्यापिशचयन्त्रम् । स्नामिवश्या-
कालानलयन्त्रम् । कोपहरयन्त्रम् । स्त्रीसौभाग्यप्रदयन्त्रम् । प्रियवशीकरणयन्त्रम् । कामराज-
यन्त्रम् । कामिनीमदनभञ्जनयन्त्रम् । राजाङ्गनावश्याकरयन्त्रम् । आकर्षणयन्त्रम् । मित्रदर्शन-
यन्त्रम् । मानिनौकर्षणयन्त्रम् । सुखसामनादियन्त्रम् । गमनसामनादियन्त्रम् । पिशुनसङ्ग-
यन्त्रम् । दौर्भाग्यवर्जनयन्त्रम् । शत्रुविद्वेषणयन्त्रम् । वन्धुविद्वेषणयन्त्रम् । मारणयन्त्रम् ।
उच्चाटनयन्त्रम् । रक्षाकरयन्त्रम् । शान्तिकयन्त्रम् । पौष्टिकयन्त्रम् । दौर्भाग्यनाशनयन्त्रम् ।
ज्वरोपशमनयन्त्रम् । बालकरक्षाकरयन्त्रम् । भूतापहारादिनाशनयन्त्रम् । सर्पसामनयन्त्रम् ।
भूतनाशनादियन्त्रम् । एकान्तज्वरनाशनयन्त्रम् । गर्भरक्षाकरयन्त्रम् । सर्वरक्षाकरयन्त्रम् ।
बन्धमोक्षकरयन्त्रम् । दुष्टसन्त्रमोहनयन्त्रम् । निगडमोचनयन्त्रम् । इति शम् ।

No. 298. यन्त्रचिन्तामणिः (वश्याधिकारः) . Substance, country-made paper, 10×5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 384 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District 24-Parganās, Post Office Naihāṭi, Kāṭhālpāḍā, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीगुरवे नमः ।

स पातु देव्याः कवरोविस्वासी

स्वास्तेन सत्या गिरिकन्यकायाः ।

यः पश्यति बालसङ्गाङ्गमौलेः

क्षणं न सर्वज्ञलपदं बभूव ॥ (?)

एकान्ते देवदेवेशं गत्वा देवीं शुचिचिन्ता ।

उपगम्य शनैर्वाक्यं प्रोवाच जगदम्बिका ॥ इत्यादि ।

End.

इति वश्याङ्कं सञ्चायन्त्रं दृष्ट्वा प्रज्ञाणा उवा ।

न देयं यस्य कस्यापि साधकेन वरानने ॥ ० ॥

Colophon.

इति यन्त्रचिन्तामणौ प्रत्यक्षसिद्धिप्रदे वश्याधिकारे द्वितीयपाठिका ॥ ० ॥ १

विषयः । महामोहनयन्त्रनिरूपणम् । वैराजसम्पुटयन्त्रादिनिरूपणम् । राजमोहन-
यन्त्रादिनिरूपणम् । स्त्युन्नययन्त्रादिनिरूपणम् । शत्रुघ्नानुकूलयन्त्रनिरूपणम् । क्रोधशमन-

यन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीसौभाग्यकरयन्त्रनिरूपणम् । स्त्रीषष्ठयन्त्रनिरूपणम् । मदनमर्दनयन्त्र-
निरूपणम् । कामाख्यायन्त्रादिनिरूपणम् ।

No. 299. योगकल्पलतिका . By रामगतिसेनः . Substance, country-
made paper, 10×4 inches. Folia, 101. Lines, 7 on a page. Extent,
1,988 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā,
Paṭṇyāṭuli, Bābu Rājakumāra Sena. Appearance, tolerable. Verse.
Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

अखण्डं सविदानन्दमवाङ्मनसगोचरम् ।
आत्मानमखिलाधारमाश्रयेऽभीष्टसिद्धये ॥
यस्योपत्कथयारजोऽचुरमल्लोऽज्ञानान्यकारं चरन्
बोधेन्दुदय श्रीनाथपादाम्बुजम् ।
सत्ताचारव्यमञ्जुचितसरसीमध्ये मुकुटिनायन्
श्रीमद्रामगतिभिषग्वर इमं प्रयुनाति सत्संप्रपञ्चम् ॥
ये ये योगविशेषवेदविषयादुद्योगिनो योगिनो
ये योगाश्रयतमव दसस्तुलभं कर्तुं यतनो बुधाः ।
ये वा जन्मसमस्तपारमिगर्ह द्युयोगका-
ले तेऽस्मत्कृतयोगकल्पलतिका भजन्तु द्रुतम् ॥
अज्ञानदेव्ययल्लखनचारश्रीला
या जेलया सकलवर्मधनं ददाति ।
आनन्दपुष्परविरक्तवकावदीप्रा
सा योगकल्पलतिकास्तु सतां मुदेऽप्यौ ॥
... ..
यावदुभयमल्लयो न स्यात् समता यावदेव हि ।
यावदेवाभिमानोऽस्ति तावत् तत्त्वकथा कुतः ॥
अतएव रावादौ विवेकोदयमाह । तदुक्तं कुलाश्रये ।
दुःखमूर्तिं हि संसारः स यस्यास्ति स दुःखितः ।
तस्य त्यागः कृतो येन स सुखी नापरः प्रिये ॥

आरम्भं सर्वदुःखानामाश्रयं सकलापदाम् ।
 आलयं सर्वपापानां संसारं वर्जयेत् प्रिये ॥
 अरज्जुवन्धनं धीरं निवीकृतमहाविषम् ।
 अशस्त्रखण्डनं देवि संसारसक्तचेतसाम् ॥ इत्यादि ।

End.

यथा शृष्टं मुने प्रोक्तं त्वयि कल्याणमस्तु ते ।
 देशं प्रयासोऽभिमतमागच्छोत्तिष्ठ पार्ष्वेति ॥
 इत्युक्त्वा नीलकण्ठोऽसौ त्यक्तपुण्याञ्जलिर्मयि ।
 वतार परिवारेण सममम्बरकोटरम् ॥
 ततः प्रभृति तेनैव क्रमेणाचनमात्मनः ।
 अथ यावत् गतव्यघ्नः कुर्वन्मरसंस्थितः ॥
 अनेनार्थाविधानेन मये ... वाचना ।

 दृष्टा मया रसुपते सङ्गमुक्तेन चेतसा ।
 संसारविरलारणे विहरास्मिन् ... ॥

राम उवाच ।

इदानीं संशयो ब्रह्मन् विनिर्दृष्टो विशेषतः ।
 ज्ञातं ज्ञातव्यमखिलं ज्ञाता ॥
 परात्मेश्वरपरैर्दक्षिताश्रमसङ्गजाम् ।
 संसारसमरे सम्यग् धीरतामागतं मनः ॥
 परिगलितयिकल्पतामुपेक्षं
 प्रगल्लिव ... दीनसारसत्त्वम् ।
 विजगति यदतिप्रसन्नरूपं
 प्रमुदितमनार मनो मे ॥

इति निर्व्याणप्रकरणे पूजोपाख्यानम् ॥

Colophon.

इति श्रीरामगतिरत्नसङ्घे योगकल्पलिकायां जीवन्मुक्तलक्षणं नाम
 चतुर्दशस्तवकः समाप्तः ॥

विषयः । चतुर्दशस्तवकपद्धवितेऽस्मिन् योगकल्पलिकाग्रन्थे कुलार्थवादितन्त्रोक्तानामाविश-
 प्रमाणवचनैर्योगविवरणं सम्यक् प्रमापितम् । तत्र प्रथमे स्तवके विवेकीदयविवरणम् । द्वितीये
 स्तवके योगस्थल-कूटज्ञान-योगिनियमादिकथनम् । तृतीये स्तवके योगासनविवरणम् । चतुर्थे

सप्तमे स्तवके मातृशुद्धिविवरणम् । षष्ठे स्तवके प्राणायामविवरणम् ।
 सप्तमे स्तवके प्रत्याहार-धारण-पञ्चभूतचिन्तन-द्विविधध्यानसमाधीनां विवरणम् । अष्टमे स्तवके
 पञ्चाक्षरयोगविवरणम् । नवमे स्तवके मुद्राभेदविवरणम् । दशमे स्तवके कुम्भकभेद-पट्वज्रभेद-
 कथनम् । एकादशे स्तवके शक्तिचालनविवरणम् । द्वादशे स्तवके त्वादसम्भानविवरणं, वायो-
 ज्ञांसहजिनिरूपणं, सप्तपदाज्ञानभूमिनिरूपणं, संसारबन्धात् मुक्त्युपायकथनञ्च । त्रयोदशे स्तवके
 चित्तशमनोपाय-आधारबोध-जीवन्मुक्तलक्षणादिविवरणम् । चतुर्दशे स्तवके योगशास्त्रे अध्यान-
 स्तौत्रे योगाधिकारिणमिति कीर्तनम् ।

No. 300. योगविचारखम् . By गोपीकान्तः . Substance, country-made
 paper, 17×5 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 252 çlokas.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-
 simha, Vāḍari, Paṇḍita Çivacandra Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable.
 Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीगुरुवे ।

नला श्रीगुरुपादाङ्गं मण्डपमन्दिराजितम् ।
 निष्कलङ्कं रश्मिहृन्प्रकाशितदिगन्तरम् ॥
 सच्चरदलमध्यस्थं चन्द्रमण्डलमध्यगम् ।
 चंचपीठे तु सततं ध्यानगम्यञ्च ज्ञानदम् ॥
 अज्ञानतिमिराद्याश्च भाशनं सर्वशिशिदम् ।
 योगशास्त्रमतं ज्ञाना योगिनाञ्च मतं तथा ॥
 सदेवे भावयेन्नित्यं योगं नान्यमनाः सदा ॥
 श्रीगुरोवपदेशेन गोपीकान्तेन धीमता ।
 योगतत्त्वं हि संक्षेपात् तन्यते यत्नतो मुदा ॥
 सदेवे भावयेदिति कथमित्याद्य उक्तः कौलाचार्ये शिवेन पार्ष्वतीं प्रति ॥
 इत्यादि ।

End.

मावाभिः परिपूरितैः कुलमतं विद्युद्दिग्दाम्बुजम्
 अथं सच्चरसंयुतं द्विदलकं रत्नाभमाञ्जापुरम् ।
 मध्याह्नौल्लसधोमुखं विकसितं पथे सच्चरदम्
 नित्यानन्दमयीं सदा शिवपुरीं शक्तिं मनः प्राप्स्यतीम् ॥

दशशतदलशोभाप्रोक्तसत्पूर्णचन्द्रो
 क्षिप्रक्षिप्रचिराद्गो संसर्पौढान्तरस्थः ।
 अथयवरकराजो योगपूर्णस्त्रिनेत्रः
 कुलकुमलविलासी पातु मां देवदेवः ॥
 अज्ञानां ज्ञाननेत्रं विदितनवयुवा रागसन्तानहासी
 श्योक्ताजालैर्नखेन्दुकुलकमलवनीकान्तकान्तिप्रकाशम् ।
 गङ्गाकाशादितोर्योऽक्षसदमलमहापुष्पपुञ्जप्रवाहं
 वन्दे दीप्तागुरुणां चरणसरसिजं वन्द्यमानन्दकान्तम् ॥

Colophon. इति योगविचारणं समाप्तम् ।

विषयः । तन्त्रोक्तवाक्यादिविचारमुख्येन योगतत्त्वनिरूपणम् ।

No. 301. योगसारः . Substance, country-made paper, 17 × 4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 684 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapādā, Bābū Rāsavihārī Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीमहादेव उवाच ।

मातर्मे देवदेवेशि योगेशि प्राणवज्रमे ।
 सर्व्वमातः सुरेशानि संसारतारिणि शिवे ॥
 शरणागतदीनार्त्तपरिवाणपरायणे ।
 त्वां विना देवदेवेशि संसारं लणवत् प्रिये ॥
 एकं संप्रष्टुमिच्छामि यदि तेऽनुग्रहो मयि ।
 योगसारं मद्देशानि कथयाम्भानुकम्पया ॥
 संसारतारणे देवि तरणिस्त्वं यतः प्रिये ।
 असारघोरसंसारे सर्व्वे दुःखमलौमसाः ॥
 जायन्ते च क्षियन्ते च असंख्या जीवराशयः ।
 तेषामन्तो मद्देशानि विद्यते न मञ्जीतये ॥
 अनेकदुःखसम्भूताश्चेन्द्रियां × × तत्पराः ।
 भवन्त्येव मद्देशानि सम्भूतानि युगे युगे ॥
 केनोपायेन देवेशि नरा मोक्षमवाप्नुयुः ॥

श्रीदेव्याय ।

अस्मि देव परब्रह्मस्वरूपो निर्गुणः परः ।

सर्वज्ञो विश्वेता च सर्वेशो निर्ममोदयः ।

सयं च्योतिर्मयो देवो निर्विकारो निरञ्जनः ॥ इत्यादि ।

End.

ततो ज्ञात्वा ब्रह्मवक्त्रं योगकर्म्म समभ्यसेत् ।

शरीरश्चापि नित्यं तज्ज्ञात्वा योगं समभ्यसेत् ॥

परं ब्रह्म नित्यकर्म सर्व्वेष्टिर्ब्रह्म भैरव ।

ज्ञात्वा च साधयेद् योगं परं ब्रह्मस्वरूपकम् ॥

इति ते कथितं किञ्चिद् द्विदशाल्पस्य वर्षेनम् ।

विस्तरेण मन्त्रेशान किमन्यत् कथयामि ते ॥

Colophon.

इति श्रीमद्योगसारमहापन्थे सर्व्वामोक्षमे श्रीपार्व्वतीशिवसंवादे शत-
साहस्रां संदितायां षट्चक्रादिचक्रे द्विपानद्विदशाल्पस्य वर्षेन नवमः
परिच्छेदः ॥

विषयः । महादेवं प्रति देव्या ब्रह्मस्वरूपादिकथनम् । ब्रह्मणो योगसम्यक्कथनम् ।
तनादौ नीरोमस्यैव योगाधिकारकथनप्रसङ्गेन आधिनाशनोपायकथनम् । त्वय्यानाशनो-
पायकथनम् । अनाद्यारोकरूपोपायकथनम् । सूत्रपुरीयनाशनोपायकथनम् । शुक्रसम्भनो-
पायकथनम् । आलस्यनाशनोपायकथनम् । निद्रानाशनोपायकथनम् । इन्द्रियनिग्रहो-
पायकथनम् । मन्त्रसिद्धिकथनम् । इष्टविद्यानां मन्त्रादिकथनम् । अथ पुरश्चरण-
विधिः । भक्ष्याभक्ष्यकथनम् । आपनादिकथनम् । अपमानानिरूपणम् । अपसंख्यायां
निषिद्धद्रव्यकथनम् । वर्षमासकथनम् । विविधयोगनिरूपणम् । रुद्राक्षमाहात्म्यादिकथनम् ।
योगिमाहात्म्यादिकथनम् । शरीरस्थचक्रादिनिरूपणम् । षट्चक्रदेवतानां ध्यानपूजादिविधिः ।
षट्चक्रवर्णनम् ।

No. 302. योगावली. Substance, country-made paper, 12×3 inches.
Folia, 19. Lines, 11 on a page. Extent, 836 ślokaś. Character, Bengali.
Date, Sk. 1644. Place of deposit, Brāmhapaṇḍali, viā Bārāsāt, Paṇḍita
Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Generally cor-
rect.

Beginning. (अष्टितनात् प्रारम्भवाक्यं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)
इदं शिलातले छद्वा मधुना रक्तचन्दनम् ।
नैत्रयो रञ्जयेद्यस्तु तिमिरं हन्ति लेखितम् ॥

वटवीजं समानीय मधुना चापि सेवितम् ।
 समे शिलातले दृष्ट्वा चक्षुषोरञ्जनाभया ।
 विफलाबीजमानीय मरीचं तत्र योजयेत् ॥ इत्यादि ।

End.

गोदन्तं हरितालेन संयुक्तं काकजिह्वया
 चूर्णयित्वा यस्याः शिरसि दीयते सा वशीभवति ।
 अपामार्गं शम्बूकञ्च तिग्निङ्गीष्टकक्षुकम् ।
 दग्धं कृत्वा लोहकिङ्कं शोधयित्वा समं नयेत् ॥
 यवचारं टङ्गलञ्च समभागं तथैव च ।
 रसनायां स्थापयित्वा जलेन सहितं पिबेत् ॥
 यत्किञ्चिदौदरं रोगसामान्यं ददेत् क्षणात् ।
 अक्षपित्तं नाशयति लौहगुल्मादिकं तथा ॥

Colophon.

इति शिवदुर्गासंवादे योगावली समाप्ता ॥ • ॥
 श्रुतिश्रुतीतौन्दुमिते शकाब्दे
 नत्वा महेशं द्विजरासरामः ।
 रवौ धनुःखे शुभशुक्लपक्षे
 तिथौ चतुर्थ्यां अलिखत् सप्तमम् ॥ • ॥
 इयं योगावली प्राप्ता ग्रामे कटकसंज्ञके ।
 ओजसप्राथम्यालोक्यागमदिष्टे सुरार्धिपम् ॥ ॐ

विषयः । चक्षुरोगादिचिकित्सा । मुखरोगादिचिकित्सा । शूलचिकित्सा । दन्तगुलरोगादि-
 चिकित्सा । कासगुल्मोदररोगादिचिकित्सा । यक्ष्मवातरोगादिचिकित्सा । बन्ध्याया गर्भधारणो-
 पायकथनम् । भगरोगचिकित्सा । अतिसाररोगादिचिकित्सा । लौघद्वुरोगादिचिकित्सा । कुष्ठ-
 रोगादिचिकित्सा । निर्गुण्डौकल्पनिरूपणम् । शम्बूकटङ्गराजादिकल्पनिरूपणम् । स्नायनवशी-
 करणादिश्च ।

No. 303. योगावलीतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 8×3 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent, 297 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā, Post Office Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Rāmatāraṇa Ṭhākura. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीराधात्म्य ॥

श्रीमहादेव उवाच ।

एकीभूतं यथाकामं शरीरं जायते तथा ।
 पद्मं सप्तदलं चक्रं प्रमाणं द्वादशाङ्गुलम् ॥
 तस्य मध्ये गते वायौ तदा गर्भः प्रजायते ।
 वामचक्रे भवेन्नारी दक्षिणे पुंस्त्वयमः ॥
 वामागतिश्च तच्चक्रं द्विचक्रं दक्षिणागतिः ।
 एकीभवेद्यदा कामं तदा स्त्रीवः प्रजायते ॥
 कर्माणां देवनेत्रेण अन्तर्द्वेषं प्रपश्यते ।
 क्षियः प्रविष्ट उदरं पुंसोरेतकषायः ॥
 कज्जोलनं विरागेष पञ्चरात्रेष तुदुदम् ।
 शोणितं दशरात्रेष मांसपिण्डं चतुर्द्वेषे ॥ इत्यादि ।

End.

खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । स्त्रीपुंनपुंसकादिजन्मकारणनिरूपणम् । शरीरादीनां शोणितमांसास्त्राद्युत्पत्ति-
 कालनिरूपणम् । देहस्त्रवायूादिनिरूपणम् । नाद्यादिनिरूपणम् । नाद्यादिस्थितिनिरूपणम् ।
 वायुनाद्यादिरोधादिना चिन्तनोपायनिरूपणम् ।

No. 304. योनितन्त्रम् . Substance, country-made paper, 13×3 inches.

Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 473 ślokaś. Character, Bengali.
 Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā,
 Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

कैलासशिखराखण्डं देवदेवं जगद्गुरुम् ।
 सदा तच्चतुर्लौ तुर्गा पप्रच्छ नगनन्दिनी ॥
 चतुःपटीनि तन्त्राणि कृतानि भवता प्रभो ।
 तेषां मध्ये प्रधानानि वद मे कथयानिधे ॥
 श्रीशिव उवाच ।
 शृणु पौर्ण्वेति चार्धंश्चि चतुर्गुह्यतमं प्रिये ।
 कोटिवारं प्रवक्ताहं तथापि श्रोतुमिच्छामि ॥

स्त्रीणां स्वभावाच्चाव्यक्तिं शयनमां परिप्रवृत्ति ।
 गोपनीयं प्रयत्नेन न प्रकाशं कदाचन ॥
 मन्त्रपीठं मन्त्रपीठं योनिपीठश्च पार्वति ।
 योनिपीठं प्रधानं हि तव स्नेहात् प्रकाशते ॥
 चरितरादिदेवाश्च दृष्टिस्थित्यन्तकारकाः ।
 सर्व्वे योनिमसुद्गताः दृष्टुष्व नगनन्दिनि ॥
 शक्तिमन्त्रमुपास्यैव यदि योनिं न पूजयेत् ।
 तेषां दीक्षा च मन्त्रश्च नरकायोपपद्यते ॥
 अथं सत्युज्जयो नाम तव योनिप्रसादनः ।
 तव योनिं महादेवि भावयाम्यप्यहर्निशम् ॥
 पूजयामि सदा दुर्गे हृत्पद्मे चैव सुन्दरि ।
 दिव्यभाषो वीरभावो यस्य चित्ते विराजते ॥
 अनायासेन देवेशि मुक्तिपक्ष्म करे स्थिता ।
 शक्तिमन्त्रं पुरस्कृत्य यो वै योनिं प्रपूजयेत् ॥
 स धन्यः स कविर्धर्मान् × × पि च सुरासुरैः । इत्यादि ।

End.

छण्णपुष्पैः पूजयित्वा ध्यात्वा चैव दिग्गन्तौम् ।
 जगता युक्तं श्मशाने च शूच्यां मरणं भवेत् ॥
 कालीकल्पमिदं प्रोक्तं गोपयेन्मालज्जारवत् ।
 गोपने सर्व्वसिद्धिः स्यात् प्रकाशान्मरणं भवेत् ॥

Colophon. इति योनिमन्त्रे चरपार्वतीसंवादे सप्तदशः पटलः ॥

विषयः । अथ प्रथमं योनिपूजाप्राशस्त्यादिकथनम् । ततः पूज्यापूज्ययोनिकथनम् ।
 अक्षताया योनेः पूजने दोषादिकथनम् । पञ्चतत्त्वविधिः । कौलानामुत्तमादिभेदकथनम् । योनी
 महाविद्योपासनाविधिः । तत्त्वेन तिलकविधिः । तत्त्वेन पूजाविधिः । वीरसाधनविधिः ।
 आसवोपासनाविधिः । अन्तर्यामिणविधिः । मन्त्रराजविधिः । कालीप्रीतिजननोपचारादिकथनम् ।
 वीरपुरस्सरणविधिः । पञ्चतत्त्वशोधनादिविधिः । पूजास्थानादिनिरूपणम् । साधनविधिश्च ।

No. 305. रत्नकोषविचारः . By रत्नेश्वरन्यायालङ्कारः . Substance, country-
 made paper, 16½ × 3 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Extent, 1,456
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Sātbheyepāḍa,
 viā Vaidyerbāzār, District Dhākā, Paṇḍita Tārākānta Vācaspatī. Ap-
 pearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय । परोक्षज्ञानं निश्चयात्मकमेवेति सिद्धान्तः । रत्नकोपकारस्य सत्प्रतिपक्षसम्बलनदशायां संशयात्मिकानुमितिं स्वीकरोति तत्र संशयत्वस्य लिङ्गपरामर्शादिजन्यतावच्छेदकतया कथं तत्र संशय उत्पद्यते इति नाशङ्कनीयं संशयत्वस्य जन्यतावच्छेदकत्वेऽपि एकधर्मिकविरोधोभयव्याप्यवत्ताज्ञानदशायां सर्ववशादेकधर्मिकविरोधोभयधर्मप्रकारकज्ञानरूपसंशयत्वावच्छिन्नोत्पत्तेरावश्यकत्वात् । अतएव सामग्रीसमाजादेव सर्व्वत्र संशयोत्पत्तिरिति स्वीकृता विशदधर्मप्रकारकज्ञानत्वादिरूपसंशयत्वं न कस्यापि जन्यतावच्छेदकमिति नव्याः । न चैकधर्मिकविरोधोभयव्याप्यवत्तानिर्णयदशायां मेकधर्मिकवास्तवविरोधोभयधर्मप्रकारकानुमित्युत्पत्तावपि तत्र प्रयोजनविरहेण विरोधाभासकस्याकल्पनात् तादृशानुमितिविरोधावगाहितं न सम्भवतीति कथं तस्याः संशयत्वं विरोधविषयकज्ञानस्यैव तयात्वादिति वाच्यं । यद्वाभावविरोधवत्त्वत्वादिना व्यापकत्वावगाधिपरासमर्थस्य तेनैव रूपेण यद्वाद्यनुमित्युत्पादकतया तादृशपरामर्शकालीनविरोधोभयप्रकारकानुमितौ तत एव विरोधाभाससम्भवात् एककोटिव्याप्यवत्तानिर्णयस्यापरकोटानुमितिप्रतिबन्धकत्वात् कथमुभयव्याप्यवत्ताज्ञानकालीनानुमितिरिति तु नाशङ्कनीयं तादृशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकभावे मानाभावात् ॥ इत्यादि ।

End.

अथ प्रतिबन्धकताकल्पनाधिष्णविरहेऽपि परामर्शादिषट्पदानुमित्युत्पादप्रयोजकसामग्रीव्याप्तौ विरोधिकोऽनुमितिसामर्थ्यभावनिवेशे प्रयोजनाभावाद्भुक्तसंशयानुयोगापत्तिर्द्वारिति तु नाशङ्कनीयं स्वपरकोटानुमितिसामर्थ्यभावस्य सामग्रीव्याप्तावनिवेशे उपदर्शितनानाविधशब्दादिसामर्थ्यभावनिवेशप्रसङ्गात्तदपेक्षया स्थायवेनापरकोटानुमितिसामर्थ्यभावस्यैव निवेशयितुमुचितत्वमिति न किञ्चिदप्यनुमितेः संशयत्वापत्तिरिति हतमतिविस्तरेण ॥

Colophon.

इति श्रीरत्नेश्वरन्यायालङ्कारस्य रत्नकोपविचारः ॥

विषयः । निश्चयात्मकस्य परोक्षज्ञानस्य सत्प्रतिपक्षसम्बलनदशायां संशयात्मिकानुमितिस्वीकाररूपस्य रत्नकोपकारमतस्य च सम्यग्निविचारश्च । तत्र संशयस्य लक्षणकथनम् । अचुरादिगोचराणां लक्षणकथनम् । अनुमितिलक्षणकथनम् । प्रत्यक्षस्य लक्षणकथनम् । अथ विशेषविशेषणविचारः । अवच्छेदकविचारः । जातिविचारः । सामग्रीविचारः । विशदधर्मविचारश्चेति ।

No. 306. रत्नमाला . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 176 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1696. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Bharākor, Bābu Dvārakānātha Dāsa Vaidya. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै ।

सर्व्वन्यसे निषण्णं तुष्टिनकरसमं शुक्लवर्णं द्विचक्षुः
षामोर्वासीनकानां सकलभयहरं कपटचक्षुरपम् ।
ध्यानसं ध्यानमयं दुरितचयमहाध्वान्तविध्वंसदीपं
दिव्यज्ञानप्रदीपं क्षितसुभगमुखं श्रीमुखं संभ्रामि ॥
के कञ्चे कर्णिकायां कमलवरमुखीं कान्तकञ्जायताक्षीं
कानां कञ्चं दधानामशुभभयहरां रत्नवर्णीं द्विचक्षुः ।
कान्तालङ्कारयुक्तां विभुवनजननीं कान्तसद्योदसंख्यां
कान्तां कान्ताङ्गिकञ्चां सुकलितकवणां भाषकानां भ्रामि ॥ इत्यादि ।

End.

कक्षां स्तोतुं समर्थक्षिजगति वरदां पुष्पायान् लब्धवर्णीं
भावं विद्याविनीदीं गुणमयि सुतरां वासवान् पापयुक्तां ।
मलैतदेवि दीने मयि कुप कवणालेशमस्य प्रसन्ने
दीनत्वं नैव सिन्धुमंजलि जललवत्यागतः क्षापि काले ॥
स्तोत्रैतत् पठेद् यो गुणपदकमलध्यानशुक्लान्तरात्मा
नक्तं तस्ये कदाचित् कुलस्रगनयनाम्भारसद्माधिक्यः ।
कीर्तिं कान्तिश्च लक्ष्मीं रिपुकुलविजयं दिव्यकान्ताश्च उजान्
दीर्घायुद्वय धर्मं धनमपि विपुलं मुक्तिमनो समेति ॥

Colophon.

इति रत्नमालाचन्द्रचक्षुस्तोत्रं समाप्तम् ॥ शकाब्दः १६८९ ।

विषयः । स्तुतिव्याजेन भगवत्या रूपगुणमाहात्म्यादिवर्णनम् ।

No. 307. रसकल्पसारतत्त्वम् . By वृन्दावनदासः . Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent, 135 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā viś Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatārāṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीश्रीराधाकृष्णः ।

नित्यानन्दावधूताय नमस्तो जाह्नवीपते ।

नमः कृष्णरूपाय नमस्तो नङ्गमञ्जरि ॥

ममस्ते भक्तपादास्तौ नमो भक्तिषु प्रेमदाम् ।

गुरुं जगद्गुरुं नमः परात्परेश्वरम् ॥ (?)

या धर्मार्थकाममोक्षनिस्पृहा श्वचला श्रीकृष्णसुखमोदका । तेन ताम्भक्तिं
वन्दे मनसा मुदा निर्भया निखलान्विताम् ॥ वन्दे श्रीगुरुपादपद्मं वै
मुदा यत्पादावयादस्मात् कृष्णे रतिं नित्यं वर्धते । श्वचत्सङ्गानुपचार्याय
भवेत् प्रसन्नता गुरोः । इत्यादि ।

End. नैल्लोके इदिवी धन्या यच्च कृष्णः पुनः पुनः ।

श्रीलया स्वयमानन्दो स्नेहामयः स्वयं प्रभुः ॥

Colophon. रतिं सर्वशास्त्रसारमाश्रित्य श्रीमित्यानन्दतत्त्वे यथोक्तम् । श्रीपद्मोधानन्द-
प्रशोत्तर-श्रीहृन्दावनदास-श्रीमत्सरस्वकल्पसारतत्त्वे यत्प्रकरणम् ॥ ० ॥

विषयः । हृन्दावनमाद्याद्यादिनिरूपणम् । श्रीलावर्णनमुखेन राधाकृष्णादीनां माद्या-
द्यादिनिरूपणम् ।

No. 308. रसरत्नाकरः. By नित्यनाथः. Substance, country-made
paper, 19×4 inches. Folia, 29. Lines, 6 on page. Extent, 830 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasinha,
Kāthihālī, Paṇḍita Viṣṇuāṭha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, tolerable.
Verse. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः परदेवतायै । श्वच रत्नाकरस्य मन्त्रखण्डो लिख्यते । सर्वजनस्य
वग्दमाह ।

यत्कचित्तस्थितो मन्त्री मन्त्रं जप्तायुतद्वयम् ।

ततः श्रीभयते लोकान् दर्शनादेव साधकः ॥

भूतारवटशूलस्य जलेन सद्यः धर्षयेत् ।

विशुद्धा संयुतं मन्त्रं तिलके लोकावगच्छत् ॥ इत्यादि ।

End. भङ्गकवाग्रमद्विषयासम्यग्प्रविशोचनैः ।

श्रीताञ्जनयुतैश्चापि दिवावद्वर्षेति निशि ॥

ॐ नमो वद्राय ज्योतिषां शिवाय यतयेत् यत्ने बीजम् ॥ ० ॥

Colophon. इति श्रीपद्मैतौपुत्र-नित्यनाथसिद्धविरचिते रसरत्नाकरे मन्त्रखण्डः समाप्तः ।

विषयः । सकलवर्तीकरणमन्त्रौषधादिनिरूपणम् ।

No. 309. रससारः . By गोविन्दाचार्यः . Substance, country-made paper, 10 × 5 inches. Folia, 74. Lines, 8 on a page. Extent, 1,217 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Ramnā's Kālīmāṭha. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. गणेशं प्रविपत्यादौ शिवश्च शिवया सच ।
 गुरुभैरवसिद्धेभ्यो योगिनौपचमण्डलम् ॥
 प्रणम्य शिरसा नित्यं भक्त्या तत्पादपङ्कजम् ।
 चरिं ध्यात्वा परं देवं रसेन्द्रं शिवमन्ययम् ॥
 आलोक्य सर्वशस्त्राणि अमुभूय यथास्थितम् ।
 सारात् सारं ससुद्धृत्य संचोपादर्शगौरवम् ॥
 रससारं प्रवक्ष्यामि नानासिद्धेश्च भाषितम् ।
 साधकानां हितायैव लोकानामनुकम्पया ॥
 मलज्जीनो यदा स्नतः पितामहसमो भवेत् ।
 स बद्धो विष्णुः × साक्षात् रक्षितः शिव उच्यते ॥
 सारितो मारितश्चैव स एव जगदीश्वरः । इत्यादि ।

End. साधयत्यसंधानं कामोन्मादनकारकः ।
 पुनर्नैववपुः कुर्यात् साधको नात्र संशयः ॥
 अतिवेगो भवेत् कामी मन्त्रावलपराक्रमः ।
 जुद्धाधो जायते सद्यो × × र्थे जापयेद्गुह्यम् ॥
 अनया जनयेत् काममत्यर्थं च सुखं भवेत् ।
 अत्यर्थं लभते पुष्टिं बलवानिर्न जायते ॥
 इति सिद्धिगुटिका ॥

Colophon. इति श्रीमद्गोविन्दाचार्यविरचितो रससारः समाप्तः ॥

विषयः । पारदविधिः । तत्रवद्धादिपारदगुणकथनम् । तत्पूजाविधिः । तदधिकारि-
 कथनम् । रसकर्माकरणे द्रव्यसङ्कुचविधिः । रससंस्कारादिविधिः । रसशोधनादिविधिः । उप-
 रसशोधनविधिः । रसलौचशुद्धिविधिः । रससत्त्वस्त्रिरौकरणविधिः । विङ्पाकविधौषधमार-
 णादिविधिः । रत्नलक्षणदिकथनम् । रत्नद्रावणभेदनादिविधिः । वीजपाकादिविधिः ।
 मन्त्रारसजारणादिविधिः । शतवेधादिक्तमकथनम् । उपरसबन्धन-मारण-पेषण-साधनादि-
 विधिः । रत्नप्रयोगादिविधिः । कल्कादिविधिः । मणिशूषादिविधिः । रसगुटिकाविधिः ।

तत्र वयःसुखमविधिः । अदम्याश्रमादिविधिः । सर्व्व्याधिनिवारणविधिः । धातुसार-
प्रयोगादिश्च । इति ग्रन्थः ।

No. 310. रागानुगाविहतिः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 22. Lines, 8 on a page. Extent, 572 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1719. Place of deposit, District Vāṅṇā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. ॐ श्रीश्रीगुरवे नमः । श्रीश्रीचैतन्यचन्द्राय नमः ।

आददानः स्यात्तं दत्तोरिदं याचे पुनः पुनः ।

श्रीमद्रूपपदाश्लोकाभूतिभूयां भवे भवे ॥

अथ साधनचतुष्टये प्रथमं मुख्यसाधनविहतिः ।

इहे स्मारसिको रागः परमाविहता भवेत् ।

तन्मयी या भवेद्भक्तिः साच रागात्मिकोऽप्येते ॥

अवाविहता रामकार्य्यरूपा तस्मात्तदस्यलक्षणेनानुवादलम् चेद्विहतापेक्षया ।

तत्र रागानुगायां चेद्विहतापेक्षया । सा तु तस्यां कायिकी वाचिकीति

द्वयस्वीकाराय । स तु सर्व्वस्यां व्रजश्लोकानुसाराय स श्रीध्वजेन्द्रनन्दनप्राप्तये

अन्यथा न स्यात् । अत आविहता विधा मनोगता रामगता कायगतेति ।

अथ मनोगता समतादिरूपा । अतो रागानुगायां तदनुसारिणी साधक-

रूपेण सिद्धरूपेण च सेवा प्रत्येकं विधा मानसी वाचिकी कायिकीति ।

रागानुगाक्षरम् ।

विराजन्तीमभिरुक्तां व्रजवासिजनादिषु ।

रागात्मिकामनुहता या सा रागानुगोऽप्येते ॥ इति ।

रागात्मिका द्विधा । सम्मन्त्ररूपा कामरूपेति । अथ सम्मन्त्ररूपाक्षरम् ।

सम्मन्त्ररूपा गोविन्दे पिष्टलाद्यभिसानितेति । पिष्टलाद्यभिसानिता पिष्टला-

द्यभिसानकार्य्यरूपा । स्मारसिकी परमा मनोवाक्कायाविहता । इत्यादि ।

End. पूर्व्वमारोपस्फूर्तिभ्यां द्विविधस्य विचारतः ।

१ लोभस्य साधुसङ्गस्य सङ्गावाद्भजनैऽपि हि ॥

तद्योर्दर्शनाय असाध्यायाः स्थायित्वं नरि रक्षितम् ।

सिद्धरूपस्य सम्युतिः केवलानन्ददर्शना विना ॥

सानुमेया विना तान्त्तु केवली न हि सम्भवेत् ।
 मञ्जलोकानुसारानां विना रूपरूपां कुतः ॥
 प्रतिलोमेन विज्ञेयः प्रयोगोऽत्र मनोविभिः ।
 दशाक्षतुष्टयं ह्यस्या बाह्यादिफलमुच्यते ॥
 रागानुगाविष्टतेस्तद्दिना नैषा प्रयोजिका ।
 सिद्धान्तकथनादौ यत् क्लृप्तेष्वर्थ्यं प्रकाशते ॥
 मञ्जुन्दुरतिसूत्रं तज्ज्ञानं भक्तौ तदुल्लिखितम् ।
 रघो द्विधा प्राकृतश्चाप्राकृतश्चेति तत्र हि ॥
 प्राकृते वत्सलत्वादि X देहरतिसूत्रका ।
 अप्राकृते देहरतिर्वत्सलत्वादिसूत्रका ॥ ० ॥

Colophon.

इति रागानुगाविष्टतिः समाप्ता ॥
 समञ्जसा देहरतिसमाधानकरैर्जने ।
 समाधेया देहरति द्वितीयादिदशाधये ॥ ० ॥
 शक्ते रञ्जुन्दुमचिमु... मासे च तापे तथा इन्दुसुतवासरे द्वितीयायाश्च
 शृङ्गायां रात्रौ च दण्डद्वये रागानुगाविष्टतिरित्यं सम्पूर्णा । मित इति
 १०१६ लिखितं रागानुगादिपुस्तकम् ॥ ० ॥

विषयः । राधाकृष्णयोः रागानुगादिलक्षणनिरूपणमुखेन तद्वाङ्मनादिः ।

No. 311. राघवपाण्डवीयकाव्यटीका . By रामचन्द्रन्यायालङ्कारः . Sub-
 stance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 105. Lines, 8 on a page.
 Extent, 2,730 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Dhākā, Bābu Bhagavāncandra Kavirāja. Appearance, tolerable. Prose.
 Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 विपलनाशार्जितरम्यकीर्तिं
 वामार्तिनाशं + + देवसूनुम् ।
 नमामि भूयः प्रणतेन मूर्द्ध्ना
 भौमानुजं सावरजं सदारम् ॥
 प्रणम्य नारायणमादिदेवं
 श्रीरामचन्द्रो द्विज एव वीरः ।

मनोज्ञरामायणभारताख्य-

काव्यस्य टीकां कुरुते सुयत्नात् ॥

ग्रन्थारम्भे बद्धतरविभ्रविनाशकानेकदेवतानतिरूपं मङ्गलं कविनावय्यं कर्तव्यं
तत् शिष्ययितुमाह स्वाधिष्ठानेत्यादि । तथाच छट्टिकर्तृत्वेन ब्रह्माणमेवादी
नमस्कृत्यते ब्रह्मणे नमः छट्टिकर्त्रे नमः इत्यर्थः । एतेन च सर्व्वेषां छट्टि-
कर्तृत्वेन तदनापातितया एतदुपन्यस्य सुतरामेव छट्टिकर्तृकर्तृत्वमुपपन्नम् ।
किम्भूताय स्वाधीति । स आत्मा ईश्वरः विष्णुः तत्र अधिष्ठानं स्थिति-
र्यस्य । इत्यादि ।

End. पक्षे वीरलक्ष्मीः अस्य अथत्यागः आशयं अस्मिं प्रतापमिव राजा नरदेवपुत्रं
शुधिष्ठिरं सेवते स्म ॥ अथ दृष्टान्तः शृङ्गारलक्ष्मीः यथा कामदेवं सेवते ।
तद्वत् । सुगममन्यत् ॥

Colophon. इति रामचन्द्रन्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यल्लतायां राघवपाण्डवीयटीकायां द्रोण-
निकुम्भबधौ नाम एकादशः सर्गः ॥

विषयः । कविराजल्लत-राघवपाण्डवीयकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 312. राजादिदृष्टिः. Substance, country-made paper, 14 x 2 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 169 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhakā, Vikramapura, Ātpādā, Paṇḍita Prasannacandra Vidyārātna. Appearance, old. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

मत्वा चरपदद्वन्द्वं बालानामागुबोधनम् ।

राजादिगणसूत्राणां व्याख्यानं लिख्यते मया ॥

राजव्रजः सखि । तत्पुरुषसमासे एते राजादयो भवन्ति । देवानां राजा
देवराजः । परमस्य तदस्येति परमास्यः । देवानां सखा देवसखः । तत्-
पुरुष इति किम् । इत्यादि ।

End. स्त्री च उमास्य स्त्रीपुंसौ स्त्रीपुंसाभ्याम् । ऋक् च साम च ऋक्सामे ।
वाक् च मनस्य वाङ्मनसे । धेन्वनडुसादिः

Colophon. इति समाप्तः ।

विषयः । कातन्त्रीय-राजादिगणसूत्राणां सोदाहरणं व्याख्यानम् ।

No. 313. राधाचरितम्. By रामचन्द्रः. Substance, country-made paper, $15 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 4 on a page. Extent, 144 lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1758. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Rāmāprasanna Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Vēṭse. Generally correct.

Beginning.

श्रीरामः ।

काचिद्गोपी विमुग्धा मुरद्धरविरहैः सस्रवेणी धरण्यां
 सा सम्भ्रान्ता लुठनी स्म लपति सततं गच्छ गच्छति नाथ ।
 अस्मिन् कुञ्जे मनोज्ञे विश विश नयवन् ज्ञानमाप्ता कदाचिद्-
 विस्मृत्तुं तं जगद् स्रक्तलक्ष्मिपिसमुद्भूतवेषुं विस्मोष ॥ इत्यादि ।

End.

बालम्बेऽहं शकुन्ता वत मितसमयं व्याप्य धैर्यं निगूढं
 यावत् लक्ष्म्याममो नो मधुनगरपथि प्राप्तवासा प्रतीचे ।
 एतद्वायं प्रगच्छेत च लघु चरिषा साजसमैव यूयं
 नो चेत् प्राणान् प्रहास्ये दिवसपतिस्तुतातीयमा मन्त्रमध्या ॥

Colophon.

देवश्रीयुतवीरसिञ्चकतिनादिदेन शुश्रूषया
 श्रीमद्विष्णुपुराणवासस्तुति-श्रीरामचन्द्रेण तु ।
 श्रीराधाचरिते कृते परिपरिच्छेदो द्वितीयो मञ्चान्
 श्रीमद्वैष्णवमोदको चरित्राराधाप्रबोधामिधः ॥ ० ॥
 श्रीरामो जयति । शकाब्दाः १७५८ ।

विषयः । प्रथमपरिच्छेदे—कृष्णे मयुरां गतवति विरहविधुराया राधिकाया दूतत्वेन
 वेणुप्रेरणादिकम् । १ ये परिच्छेदे—राधिकाप्रबोधनम् ।

No. 314. रामगीताटीका. Substance, country-made paper, $14 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 7 on a page. Extent, 367 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय ।

श्रीकृष्णाय नमो नित्यं गुरवे बुद्धिदायिने ।
 कृपया तलमाख्यानं कृष्णाय विपश्चिते ॥

पञ्चाननैर्हि पञ्चास्यैतुभिश्चतुराननैः ।
 सङ्घसास्यैरुचं श्रेयैरमितं किमु वर्णये ॥
 खवचः सफलौक्यं महिम्ना राघवस्य तु ।
 श्वारब्धं तेन गीताया व्याख्यानं मे यथामति ॥ इत्यादि ।

End.

सगुणं सनं मां हृदा मनसा यः सेवते स हि मद्रूप एवातः संस्पृशन् क्षपाद-
 गतरेणुभिः लोकवितथं पुनाति यथा रवि मंदात्मकदेशे लोकवितथं प्रका-
 शयति तद्वदित्यर्थः ॥ * ॥ श्रीरस्तु मयि ।

विषयः । रामगीताया व्याख्यानम् ॥

No. 315. रामचरितकाव्यम्. Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 58. Lines, 7 on a page. Extent, 1,113 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1754. Place of deposit, Tamluk, Kelomāl, Bābū Amaranātha Ghoṣa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो भगवते रामचन्द्राय ।
 अथ रामोऽश्वमेधेन यज्ञं यज्ञेश्वरो हरिः ।
 मनश्चमोऽतिधर्मात्मा निहतो राजख्यतः ॥
 प्रजानां राजख्येन प्रायशो वै नमो भवेत् ।
 यः प्रजारुद्रनाद्राजः कथं नाम तमाचरेत् ॥
 इति निश्चित्य मतिमान् भ्रातृभ्यैव पुरोधसः ।
 मन्त्रिणस्तत्र कुशलान् रामो वाक्यमथाब्रवीत् ॥ इत्यादि ।

End.

केचित् पण्डितं नीला वन्युष्यफलोत्करैः ।
 तमसाजलजातानि प्रफुल्लकमलानि च ॥
 गृहीत्वा प्रययुः केचित् कुशांश्च कुशग्रन्थिणः ।
 मुनिश्च सपरीवारो मुनींश्च सपरिष्कृष्टान् ॥
 श्रवयन् जानकीं यात्रां चमो मङ्गलपूर्विकाम् ॥ * ॥

Colophon.

इति श्रीरामचरितोत्तरकाण्डमहाकाव्यं वाशिष्ठीये व्रतोत्कथनं नाम चतुर्दशः
 सर्गः ॥ * ॥ शकाब्दाः १७१४ ।

विषयः । रामायणोत्तरकाण्डमवलम्ब्य श्रीरामचन्द्रचरितवर्णनम् ।

No. 316. रामपूजापद्धतिः. Substance, country-made paper, $17 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent, 287 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Teliveni riā Gaḍbetā, District Medinīpura, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appearance, tolerable. Prose. Correct. •

Beginning. ॐ नमो रामाय । अथ रामपूजापटलः । ब्राह्मे मुहूर्ते उत्थाय मुक्त-
स्त्रापः रात्रिवासस्यक्ता शिरसि सद्यश्चन्द्रकमलकर्णिकावस्थितं श्वेतवर्णं
द्विभुजं वराभयकरं श्वेतमाल्यानुलेपनं स्वप्रकाशरूपं स्ववामस्थितया स्वप्रकाश-
रूपया शक्त्या सज्जितं मुखं विभाय मानसोपचारैराराध्य हं इति दशधा
जप्त्वा नमस्कुर्यात् ॥ इत्यादि ।

End. निर्माख्यं शिरसा धार्यं सर्वाङ्गे चानुलेपनम् ।
नेत्रेभ्यं चोपभुञ्जीत दत्त्वा तद्भक्तिशालिने ॥
पादोदकं पोत्वा नेत्रेभ्यं किञ्चित् स्नीकृत्य अन्यदुपयायोग्याय दत्त्वा यथाशुभं
विचरेत् ॥

Colophon. इति रामपूजापद्धतिः ॥

विषयः । रामपूजाविधिस्तत्प्रयोगादिश्च ।

No. 317. रामलीलामृतम्. By कृष्णमोहनः. Substance, country-made paper, $18 \times 2\frac{1}{2}$ inches. Folia, 46. Lines, 5 on a page. Extent, 920 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Phursāil, Paṇḍita Advaitacandra Nyāyaratna. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning. (आदितस्त्रीणि पचाणि न सन्ति ।)
या प्राणप्रतिमा सुहृद्भिर्षपमा या पापपुण्ये समा
यामाश्रित्य गृह्णाद्भयः सुखमिदानीन्नापि दुःखापहा ।
पुत्राभ्युक्तिपदं सद्भुक्तिस्तुष्टिपदं सर्वत्र भव्यास्पदं
तत्पुत्रस्य खनीं रश्मिकसरणीं कक्षां त्यजेत् कामिनीम् ॥
नित्यं नयज्जनं निषेकनिपुणं तेजस्विनं शोभनं
रामा कामयते स्त्रियेऽपि दयितेऽभ्यासे वदान्योद्यते ।

आशा तं दयितं त्यजत्यपि सुतं कः प्रत्ययस्तेन चेत्
 त्यक्ता तन्म जनं भृशप्रयत्निनं हनुं दया न क्षणम् ॥
 दुष्टेचे दहने चिताधिशयने मित्रान्वयोद्दीपने
 पुत्रादप्यजरं वपुः प्रियतरं प्रेम्णा प्रिया कातरम् ।
 ++ यानुपतिं स्वधर्मविरतिं निःशेषपापस्थितिं
 सद्यस्सारयते कुलानि ++ ते कक्षां त्यजेत् लान्धते ॥ इत्यादि ।

End.

दुर्मेयं चरितं सुरैरपि तु यत् तस्या + लेशो मया
 तदौ ++ मतीव यत्कलितो रामेति मे शशमम् ।
 ज्ञानाग्नौ प्रियतातिव + + + + कृत्वा भक्त्याम्बुधौ
 नो चे + क्षिप घोरजन्मजलधेः पारे जगन्नायक ॥
 येनाकारि गुणद्विजाभ्युत्तरमावाचीपिपाकीचरौ
 मत्ता शम्भुताम्रजा चरिचरादित्यादिकानां परा ।
 रम्या तत्सुतिमालिकातिविमले + + + +
 नानातन्त्रसूक्ष्मसङ्गच्छयः सत्प्रोतये तद्दयया ॥
 मन्त्रादानविधानपूजनपुरश्चर्यादि यचेरितं
 मद्रम्यागमचन्द्रिकाया इतरन्धानन्दसिन्धुकायः ।
 यवीक्षापुपचारभक्तियजना + + क्रिया प्रायशो-
 ऽदृष्टज्ञानमिसोऽग्राहकदुरितं पौर्व्वन्नु यचेरितम् ॥
 ध्यानावस्थभिधोऽपरः सुमनसां ध्यानं यतो भाषितं
 नानाकौशलकायचिचरचितं श्रीरामलीलासूतम् ।
 कार्यं नयमिदं कृतञ्च कविना तेनैव किञ्चित् तत्-
 ञ्कन्दः प्राकृतपारसीकसुमनोवाणीविमिश्रैः प्रथक् ॥
 सीतारामानुजतनुजगद्भाक्तं सौधकन्दं
 सर्वानन्दागममुपनयेत् सौमनस्यञ्च पात्रम् ।
 ब्रह्मज्ञानं फलमस्तकं सत्यदे खेचकष्टे
 खान्मे सन्तः कलयत चितं सावधानं तदेतत् ॥

Colophon.

तारा सा जननी सुघोरजठरा + तीव दुर्गापदो
 सुक्ता रामसती तु यत्कवण्या सर्वं समुन्मीलितम् ।
 तत्प्रीतीक्षितकृष्णमोहनकृते श्रीरामलीलासूते
 कावे भयजनैकमोदजनके सर्गाग्रसत् सप्तमः ॥

विषयः । विश्वामित्रपुरस्कृतस्य रामस्य अष्टाश्लोकाश्लेषविमोचनादिरावणवधान्तं यावच्चरित्र-
वर्णनम् । तत्र चतुर्थे सर्गे चित्रकाव्यप्रदर्शनव्याजेन विविधबन्धकथनम् । यथा,— खड्गबन्धः ।
पद्मावन्धः । सोपानबन्धः । गोकुलबन्धः । अश्वबन्धः । कुलालचक्रबन्धः । पत्तिबन्धः ।
खड्गबन्धः । दुर्गबन्धः । छद्दर्शनचक्रबन्धः । सुरजबन्धः । नागपाशबन्धः । वारणबन्धश्चेति ।

No. 318. रामार्चनचन्द्रिका . By आनन्दवनः . Substance, country-made
paper, 14×3 inches. Folia, 102. Lines, 7 on a page. Extent, 2,499
lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Vikrādā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, toler-
able. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमः श्रीरामचन्द्राय ।

तत्त्वं संवृत्तिवारिधिं विजगतां मौनीम यस्य प्रभो-
र्येनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संवृतम् ।
यस्मिन्नि निगमा भवन्ति न मनो मानं वराधीश्वरे
तं वन्दे सद्यजप्रकाशमसकलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
विश्वव्यापितनोः शुभा रघुपतेर्गुणैरसूक्तिसौ-
वाक्यार्थप्रतिपादनैकचतुरः शान्त्यादिशीलः शुचिः ।
अज्ञानान्ध + वारणैकतरणिविज्ञानचिन्तामणि-
नित्यानन्दपदैकभूर्विजयते श्रीमान्मुकुन्दो मुनिः ॥
वेदान्तवाक्यार्थहरिर्विराजते
यस्मिन् गजाः कामसदादयो न हि ।
बुधाः सदानन्दपदं प्रपदिरे
वन्दे मुकुन्दाख्यवर्णं गुणं परम् ॥
पूर्वोत्तरतापनीयमखिलं कल्पं वर्णं मायते
ब्रह्मागस्त्रिविशिष्टनामसञ्चिताः कल्पास्तथा सञ्चिताः ।
शास्त्रं मन्त्रमयं मया कुवलयं त्वास्त्रोद्य सीतादिकं
श्रीरामार्चनचन्द्रिका कलिसलप्रध्वंसिका प्रोच्यते ॥
तत्तद्व्यन्यगतैर्नावाक्यैरेव च संस्कृतेः ।
सौकर्यार्थं क्रमः सम्यक् संचेषेण प्रतन्यते ।
उच्यते प्रथमं तत्र लक्षणं गुरुशिष्ययोः ॥ इत्यादि ।

सर्वलोकान् पालय पालय ॐ श्रीं सच्चिदे ॐ फट् स्वाहा परम्य वाध
राष्ट्रं खगटश्चाप्यात्मनो परि परितोषमोक्षमार्गेण रक्षा च इत्यजरं जपेत् ।

Colophon. इत्यागमोक्तकुम्भकर्णचेटकाख्यं रावणोक्तं त्रयोदशचेटकं समाप्तमगात् ।
श्रीशिवशक्तिशङ्करो जयति जय शङ्कर जय शङ्कर जय शङ्कर जय शङ्कर
जय शङ्कर ।

विषयः । रावणचेटकम् । रत्नकचेटकम् । भट्टिचेटकम् । विश्वावसुचेटकम् । चोला-
चेटकम् । कुम्भकर्णचेटकम् । वाचाटचेटकम् । विश्वचेटकम् । रत्नकमलचेटकम् । लोभ-
चेटकम् । सागरचेटकम् । निशाचरचेटकम् । चुम्बुकचेटकम् । सुपथचेटकम् । प्रेरकचेटकम् ।
भवचेटकम् । अर्जुनचेटकम् ।

No. 320. रुग्विनिश्चयटीका (वैद्यमनोरमा) By रामकृष्णभट्टः. Substance,
palm-leaf, 18×1 inches. Folia, 24l. Lines, 4 on a page. Extent, 5,061
çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1685. Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura, Vāsirā, Bābu Bhagavāncandra Kavirāja. Ap-
pearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नमो श्वेशाय ।

लोकेशं व्यक्तमव्यक्तं निर्गुणं विगुणायकम् ।

सदसद्रूपिणं वन्दे तं कारणमकारणम् ॥

वन्द चरणसरोजं श्रीगौरीनीलकण्ठयोः पिबोः ।

यद्भक्त्या कृतकृत्यास्तरन्ति दुःखाभोधिं लोकाः ॥

..... ।

तन्यते रामकृष्णेन टीका वैद्यमनोरमा ॥

अथ खलु सुश्रुताद्यखिलविश्रुतविश्वबुद्धिर्माधवकरो निखिलतन्त्रतत्त्वसङ्ग-
ज्ञापकं विविधशिष्यव्युत्पादनाय ... परम्परापरिप्राप्तमखिलप्रत्यु-
बूच्यपोहहेतुमौञ्चरनमस्कारं प्रागकार्षीत् । प्रणम्येत्यादि ।

रुग्विनिश्चयसंज्ञकोऽयं ग्रन्थो निबध्यते । इति श्लोकद्वयेन-इत्यादि ।

End.

प्रसन्नदोषमिति । प्रसन्ना अविलम्बता दोषा यस्य तम् । तमेव कथं
जानीया इत्याह । प्रतिस्पर्धातुमित्यादिधातुशब्देन वातादयो रसादयो-
ऽविशेषादुच्यन्ते ।

Colophon. इति श्रीरामकृष्णभट्टकृत्यायां रग्विनिश्चयटीकायां वैद्यमनोरमायां विष-
निदानदृष्टिः समाप्ता ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १८८५ ।

विषयः । माधवकरछन-निदानापरनामकरग्विनिश्चयाभिधान-वैद्यकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 321. रुचादिदृष्टिः . By मधुसूदनः . Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Extent, 230 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1702. Place of deposit, District Mayamana-simha, Kānīhārī, Paṇḍita Mukundacandra Smṛtiratna. Appearance, toler-able. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो हरये ।

नला पदाक्षं शिवदं शिवाया विलोक्य कान्तविविचारसारम् ।

चक्रे रुचादिर्विदितं विपश्चित्कृते कृतिर्धौमधुसूदनोऽयम् ॥

नेर्विशः । नेः परो विशतो रुचादिर्भवति । इत्यादि ।

End. मृकृतावयवसमूहायै लोकवचनमपि यतिलुनीते सेनेति ।

इह टीकायाः समाकृत्य यत्नेनैतु विदुषां मुदे ।

रुचादिदृष्टिनेता तु धौमान् धौमधुसूदनः ॥ * ॥

Colophon. इति रुचादिदृष्टिः समाप्ता ॥ * ॥ शकाब्दाः १७०९ ।

विषयः । रुचादिगणौषधातुरूपकथनम् ।

No. 322. रुद्रचण्डिका . Substance, country-made paper, 13½ × 3½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent, 290 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Tripurā, Parganā Sarāil, Vuḍiçvara, Paṇḍita Kṛṣṇakiçora Vidyāvāgiça. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमश्चण्डिकायै ।

ॐ चण्डिकेयं चतुर्वर्गफलदा साधकेचरी ।

कोटिजन्मार्जितं पुण्यं दद्याद्वा विधीयते ॥

श्रीपार्वत्युवाच ।

भगवन् भूतभयेश वैलोक्याधिपते हर ।

यदुपाख्यानमाश्चर्यं सौरधैर्यं वदस्व मे ॥

रुद्र उवाच ।

अस्या रुद्रचण्डिकाया ब्रह्मादय ऋषयोऽनुष्टुप्छन्दश्चण्डिका देवता । इत्यादि

End.

अतएव महाभागे किं वक्ष्ये तव सन्निधौ ।

लम्बोदराधिकां चण्डीं श्रवणात् पठनाद् जनः ।

तत् त्वमसीति वाक्येन नृत्योरपि सुदुर्लभम् ॥ (?)

Colophon.

इति रुद्रयामले हरगौरीसंवादे रुद्रचण्डिका समाप्ता ॥

विषयः । शिवकार्तिकेयसंवादेन रुद्रयामलीयरुद्रचण्डिकायाः कवचकथनम् । हर-
गौरीसंवादमुख्येनागमसन्दर्भेयिरुद्रचण्डिकान्तर्गतप्रथमपरिच्छेदे चण्डीरहस्यकथनम् । शिवदुर्गा-
संवादेनागमसन्दर्भे श्रीरुद्रयामलीयरुद्रचण्डिकान्तर्गतमध्यमावच्छेदपटले साधनरहस्यकथनम् ।
हरगौरीसंवादेन श्रीरुद्रयामलीयरुद्रचण्डिकाया वारभेदे भैरव्यादिमूर्तिभेदपूजनात् फल-
भेदकथनञ्च ॥

No. 323. रुद्रयामलतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 17 x 5 inches. Folia, 195. Lines, 9 on a page. Extent, 5,460 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Mājhapāḍā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः परमगुरवे ।

आनन्दभैरव उवाच ।

पुरा श्रीपरमेशानीवदनाभोजनिःसृतम् ।

श्रीयामलं मञ्जतन्त्रं सतन्त्रं विष्णुयामलम् ॥

शक्तियामलमाख्यातं ब्रह्मणः स्तुतिश्रुतम् ।

ब्रह्मयामलवेदाङ्गं सर्व्वैश्च कथितं प्रिये ॥

इदानीमुत्तराकाण्डं वद श्रीरुद्रयामलम् ।

यदि भाग्यवशादेति तव श्रीमुखपङ्कजे ॥

यानि यानि सतन्त्राणि संदत्तानि मञ्जौतले ।

प्रकाशय मञ्जतन्त्रं नान्यतन्त्रेषु त्वत्प्रसादम् ॥

सर्व्ववेदान्तवेदेषु कथितं ततः परम् ।

तदा ते भक्तवर्गाणां सिद्धिः सञ्चरते ध्रुवम् ॥ इत्यादि ।

End.

शतमष्टोत्तरस्यास्य पुरश्चर्याविधिः स्मृतः ।
 न स्नानं न तपः कार्यं न पूजादिविधानकम् ॥
 केवलं खवपाठेनानाहते सुखिरो भवेत् ।
 चिरजीवी वीरतरो वीतसंसारभावनः ॥
 पठित्वा धारयित्वा च योगभट्टो न सम्भवेत् ।
 श्रनायासे योगसिद्धिं प्राप्नोति परमां धियम् ॥

Colophon.

इति श्रीवद्रथामले उत्तरकाण्डे तन्त्रे महातन्त्रोद्दीपने सिद्धिमन्त्रप्रकरणे
 षट्चक्रप्रकाशे भैरवीभैरवसंवादे शोचविन्यासो नाम चतुःषष्टितमः पटलः ॥

विषयः । श्रानन्दभैरवं प्रति श्रानन्दभैरवा उक्तिरूपोऽयं निगमः । तत्र यामलशब्दव्युत्पत्ति-
 कथनम् । तन्त्रपाठमाद्यात्मकीर्तनम् । भावशब्दनिर्व्वचनम् । तत्र प्रसङ्गात् सुरापानविधिः ।
 दिव्यवीरपशुभावभेदात् भावस्य त्रैविध्यनिरूपणम् । दिव्यभाववीरभावपशुभावेषु सिद्धिक्रमनिरू-
 पणम् । पशुनां रात्रिकर्मनिषेधः । विशेषतो वीरभावदिव्यभावयोर्निरूपणम् । कलौ भावविशेष-
 विधिः । गुरुपसदनविधिः । तत्र गुरुमन्त्रदेवतादिस्वरूपकथनञ्च । अथ कुलाचारविधौ व्रतभङ्ग-
 प्रायश्चित्तादिः । पशुभावनिरर्थयः । गुरुस्त्रोत्रादिकथनम् । दौष्टादिविधिः । सर्व्यासां विद्यानां
 दौष्टासु चक्रनिरूपणम् । तत्र कालाकालविचारचक्रम् । अकडमचक्रम् । ताराचक्रम् । राशि-
 चक्रम् । कूर्मचक्रम् । शिवचक्रम् । विष्णुचक्रम् । ब्रह्मचक्रम् । श्रीविदशस्त्राक्षचक्रम् । षष्टिधनि-
 मज्जाचक्रम् । उल्काचक्रम् । चक्रसाररामचक्रम् । चतुश्चक्रम् । शुद्धचक्रम् । अक्षयचक्रम् ।
 अरिमन्त्रविसर्जनविधिः । वर्णमालाकथनम् । कुण्डलिनीशोचम् । भावसङ्केतकथनम् । कौलिकस्य
 दिव्यभावावश्यकताकथनञ्च । अथ कुमारीपूजाकथनम् । तत्र कुमारीमन्त्रोच्चारदिविधिः ।
 कुमारीमन्त्रजपपद्मोमादिविधिः । कुमारीशोचम् । कुमारीकवचम् । कुमारीसङ्घसनामशोचञ्च ।
 अथ अश्वमेधादिकालनिरूपणम् । तत्र प्रज्ञासारचक्रम् । आज्ञाचक्रम् । सन्ध्याकालादि-
 कथनम् । आज्ञाप्रज्ञार्थभाववर्णविन्यासः । भावचक्रकथनम् । वेदशाखापञ्चकथनम् । आज्ञा-
 चक्रस्य तृतीयदलनिरूपणम् । अथर्ववेदलक्षणम् । ब्रह्मज्ञानकथनम् । सुरामांसादिस्वरूप-
 व्याख्यानम् । कामचक्रवर्णनम् । पद्माधारभेदकथनम् । सिद्धिमन्त्रविवेचनम् । वीरभावमाद्यात्म-
 कथनम् । षट्चक्रफलोदयकथनञ्च । अथ योगसाधनविधिः । बृहद्वसन्तः । चंसप्रणव-
 व्याख्या । ब्रह्ममार्गनिरूपणम् । आसनभेदकथनम् । योगशास्त्रार्थनिरूपणम् । योगसाधन-
 विधिः । प्राणायामस्वरूपादिकथनम् । जपविधिः । ध्यानविधिः । कुण्डलिनीध्यानविधिः ।
 दिव्यध्यानविधिः । ब्रह्मतत्त्वनिरूपणम् । त्रिविधस्थानकथनम् । तर्पणविधिः । होम-
 विधिः । श्रान्त्यर्जनविधिः । पञ्चमकारविधिः । अष्टाङ्गयोगः । समाधिमाद्यात्मम् । शुक्लकण्ठ-
 पञ्चभेदात् प्राणायामचिन्तनविधिः । प्रत्याहारादिलक्षणम् । वैष्णवानां परमपुरुषस्थानम् ।

मन्त्रशिखिलक्षणम् । कन्दवासिनीस्तोत्रम् । षट्चक्रयोगः । महाकालसूत्रपद्मविवेचनम् । मनुष्य-
जन्मप्रशंसा । धौतिलेयादियोगः । चैतन्यकुण्डलिनीसहस्रनामकथनम् । स्नाधिष्ठानस्वरूपादि-
कथनञ्च । अथ श्रीकृष्णसाधनविधिः । भेदिनीसाधनविधिः । कुण्डलिनीकवचम् । विजया-
विधिः । राकिणीस्तोत्रम्* । तत्साधनक्रमः । रुद्राणीस्तोत्रम् । महाश्वेत्युल्लयविधानम् । महा-
रुद्रस्तवः । लाकिनीस्तोत्रम् । सप्तसर्गनिरूपणम् । तत्र तत्र पद्यादिभावनिरूपणम् । मणिपूरानु-
क्रमः । मन्त्रार्थचैतन्यम् । पञ्चद्रव्यादिसाधनविधिः । निर्गुणशोधनविधिः । सिद्धाष्टकमाद्यात्म्यम् ।
काकिनीसहस्रनामकथनञ्च । अथ भेदिनीस्तोत्रम् । जेदिनीस्तोत्रम् । कुण्डलिनीध्यानादिः ।
कुण्डलिनीस्तवः । कुण्डलिनीकवचम् । पञ्चाशवपानविधिः । कुण्डलिन्या अष्टोत्तरसहस्रनाम-
कथनञ्च । अथ श्रीकृष्णराकिणीकथनम् । तत्र मन्त्रोच्चारणविधिः । ततो नरसिंहमन्त्रः ।
श्रीकृष्णमन्त्रः । श्रीकृष्णध्यानम् । तत्पूजाविधिः । श्रीकृष्णस्तवः । श्रीकृष्णकवचम् । षड्दल-
स्थितषड्वर्णस्तोत्रम् । राकिणीतर्पणविधिः । श्रीकृष्णराकिणीसहस्रनामकथनम् । मणिपूर-
भेदकथनम् । लाकिनीस्तोत्रम् । डादिफान्तवर्णध्यानादिः । महारुद्रशक्तिस्तोत्रम् । श्वेत्युल्लय-
मन्त्रोच्चारणप्रकारश्च । अथ श्रीकृष्णमातृकान्यासादिः । पौठन्यासश्च । अथ रुद्रपूजाविधानम् ।
रुद्रशक्तिपूजाविधिः । रुद्रस्तवः । श्वेत्युल्लयपूजाविधिः । श्वेत्युल्लयस्तोत्रम् । लाकिनीस्तोत्रम् ।
श्वेत्युल्लयलाकिनीकथनम् । तस्या अष्टोत्तरशतनामकथनम् । तस्याः सहस्रनामकथनञ्च । मन्त्रार्थ-
चैतन्यविन्यासविधिः । काकिनीशिखिकथनम् । काकिनीस्तोत्रम् । अनाद्यतपद्मेश्वरस्तोत्रम् ।
ईश्वरस्तोत्रञ्च ।

No. 324. रूपप्रकाशः. By कुल्लुकभट्टः. Substance, country-made paper, 17×6 inches Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 333 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅmā Viṣṇu-
pura, Paṇḍita Raghubhāma Tarkaratna. Appearance, fresh. Prose. Gener-
ally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नानागणानवशतव्यवहारयोग्य-

धातुव्रजानधिगमोदतमःशमाय ।

रूपप्रकाशमकरोवि विशालवर्णो

धातुप्रदीपमनु कुल्लुकभट्टधीरः ॥

कल शब्दसंज्ञानयोः । आत्मनेपदौ सुवादौ क्लृते । कल गतौ संज्ञाने

चुरादावदन्तः कलयति । इत्यादि ।

End.

अ मतिप्रापणयोः भुवादौ अच्ञति । अ ल गतौ इयति । अ गतौ अच्यते ।
अणु दीप्तौ तनादौ खरितेत् अर्णोति अर्णुते अणोति अणुते इति । संज्ञा-
पूर्वकत्वात् अच गुणाभावः । अधु दृष्टौ राप्नोति । अ । अच्ञ दीप्तौ ।
भुवादावात्मनेपदौ एजते । अच्ञ कम्पने भुवादौ एजति । चुरादौ च
एजयति ।

Colophon.

इति श्रीकुलुकभट्टकृतकृपप्रकाशः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीरामाय नमः ।

विषयः । धात्वर्थनिरूपणमुखेन धातुरूपादिनिरूपणम् ।

No. 325. ललितावली. By दिगम्बरभट्टः. Substance, country-made paper, $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 5. Lines, 6 on a page. Extent, 99 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Pargauā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbheyepādā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मेदिन्यादीनि कोषाणि समास्तोष्य प्रयत्नतः ।
श्रीदिगम्बरभट्टेन क्रियते ललितावली ॥
इयं कृता प्रयत्नेन सतां काव्यविदां मुदे ।
स्त्रीयनामानि शब्दानामेकनामयतामपि ॥
भेके मध्य अतौ गण्डे नामे सिंहे कपालके ।
चन्दने मधुकौस्तुभे चरितित्यभिधीयते ॥
मेघे वस्त्रे ... दौःस्व्ये रौद्रे भृङ्गारभाषने ।
शूद्रशस्त्र्यग्रके चैव खातपः परिकीर्तितः ॥
धौतः शुक्ले च घोषे च प्रचाल्ये ... ॥
गगने दिग्भस्मे चैव कीर्त्तिं दृष्ट्यादिभाषणे ॥
जालवले द्विजे चर्षे प्राङ्गनादिकपावने ।
कुठारे ... वस्त्रे च वादशब्दः प्रकीर्तितः ॥ इत्यादि ।

End.

धान्ये स्त्रीकरणे चैव वातादिकनिवर्त्तने ।
वस्त्रे च पुरस्कारे मननं परिगीयते ॥

देवे च सुरभौ चैव वारिकुम्भे खरे नखे ।
 मन्दारणे च गगने नाकशब्दोऽभिधीयते ॥
 दिवसे पिङ्गलानायां ।
 पुञ्जे प्रवीणे च ग्रामे गौरवभाषणे ॥
 ऐश्वर्य्ये मधुरे चैव पुरः सर्व्वत्र कथ्यते ।
 पाकपात्रे च सप्तम्यां सैन्यवे घोडके पथि ॥
 पिप्पल्यां सुपले कच्छे जयः सर्व्वत्र गीयते ।
 शक्रमैषजकाके च शीघ्रणे ।
 आश्वर्य्ये धोरनादे च मुनिनार्यां रिपुक्षये ॥
 कुङ्कुमे गजविष्टायां आशब्दः परिकीर्तितः ॥

Colophon. (खण्डितशेषत्वात् समाप्तिसूचकं वाक्यं नास्ति ॥)

विषयः । नानार्थ-ज्ञार्थं पर्यायबोधकमभिधानम् ।

No. 326. लाघवज्ञानम् . Substance, country-made paper, $18\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent, 236 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpur, Post Office Pālang, grāma Dhānukā, Paṇḍita Kālīgaṅkara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ मज्जनसीयवज्जिह्वादिना व्यापकताज्ञानं विनापि शुद्धवज्जिह्वादिना व्यापकताज्ञानस्य मज्जनसीयवज्जौ लाघवादिति लाघवज्ञानसङ्गकारेण मज्जनसीयवज्जिभिन्नवज्जभाववानितौतरवाचकसङ्गकारेण मज्जनसीयवज्जि-
 शिष्टवज्जिह्वादिरूपेण तादृशवज्जिह्वादिविधेयकानुमितिजनकत्वात् तादृशानु-
 मितौ लाघवज्ञानेतरवाधयोर्हेतुत्वं कल्पनीयं । अन्यथा तच्चून्यकालेऽपि
 तथाविधानुमित्यापत्तेः । न चैवं लाघवज्ञानस्यानुमितौ मज्जनसीयवज्जिह्वा-
 वज्जिन्निरूपितव्याख्यावशाच्चपरामर्शस्य व्यभिचारतेति वाच्यं अन्यलिङ्गकानु-
 मितौ व्यभिचारवारणाय परामर्शजन्यतावच्छेदककोटौ तत्तिङ्गकपरामर्श-
 व्यवहितोत्तरत्वनिवेशेन व्यभिचाराभावात् । एवं तादृशपरामर्शजन्यानुमितौ
 लाघवज्ञानादीनां व्यभिचारवारणाय लाघवज्ञानजन्यतावच्छेदककोटावपि
 तदव्यवहितोत्तरत्वं निवेशनीयम् । यच्च तादृशलाघवज्ञानस्य कार्य्यताव-
 च्छेदकविशिष्टवैशिष्ट्याविषयत्वं परामर्शजन्यानुमितौ च विशेष्ये विशेषण-
 मिति रौप्येव मज्जनसीयवज्जिह्वादिभानमिति न व्यभिचारः ॥ इत्यादि ॥

End.

नयमतेऽपि तादृशपरामर्शस्य स्वतन्त्रहेतुताया आवश्यकत्वम् । तथाहि तन्मते
स्वनिष्ठायाः स्वावच्छिन्नप्रकारतानिरूपितप्रतियोगितानिष्ठसांसारिकविषयता-
वच्छिन्नाभावत्वावच्छिन्नविषयतावच्छिन्नविशेष्यताकत्व-सम्बन्धावच्छिन्ना प्रति-
योगितावच्छेदकता तन्निरूपकभेदवत्त्व्याप्तिप्रकारतानिरूपितस्वावच्छिन्नप्रका-
रतानिरूपितपक्षतत्वावच्छिन्नविशेष्यताकत्वोभयसम्बन्धेन किञ्चिदर्थविशिष्टत्व-
मेव निश्चयत्वं निवेश्य परमसम्बन्धघटकस्वनिष्ठावच्छेदकता स्वनिरूपकप्रका-
रतानिरूपितत्वसम्बन्धेन व्याप्यत्वनिष्ठावच्छेदकताभिन्नावच्छेदकता विशिष्टा-
..... निवेश्या
हेतुत्वस्य तादृशनिश्चयविशिष्टतावच्छिन्नं प्रति कृत्रलान् तादृशकार्यतावच्छेद-
काक्रान्तात्वाद्भूमितेरपि तत एवोपपत्तेः । सम्मतेऽपि स्वतन्त्रहेतुताकल्पनापि
नास्तीति सद्धानसौयत्वादिविषयत्वमनुमितौ निरर्थकमेवेति संक्षेपः ।

Colophon.

इति स्नाघवज्जानस्य समाप्तः ।

विषयः । गुह्यलघुभेदेन वस्तूनां द्विविधज्ञानमस्त्येव । तत्राग्निं स्नाघवज्जानस्यैव सम्यग्

विचारः ।

No. 327. वर्षाजातिसङ्करमाणा (पराशरपद्धतौया). By भार्गवरामः .
Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a
page. Extent, 64 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of de-
posit, Nalkōḍā via Vaçirhāt, Paṇḍita Prasannacandra Bhaṭṭācāryya. Ap-
pearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

ब्राह्मणाः क्षत्रिया वैश्याः शूद्रा वर्षासतुर्विधाः ।

वर्षानां सङ्करोत्पत्तिं निशामय सद्भाषय ।

आदौ विष्णोर्मुखज्जाता ब्राह्मणा वेदपारगाः ॥

बाह्येक्ष क्षत्रिया जाता उर्व्येर्वैश्या धनान्विताः ।

पद्भ्यां शूद्राश्च सङ्गतास्त्रिवर्णस्य च सेवकाः ॥ इत्यादि ।

End.

तोषणीदाय च दातव्यं चाण्डालाय ततः परम् ।

हस्तिपाय च काण्डाय सूतपाय च स्नेहजानये ॥ (?)

इमां क्रियां भार्गवरामनौतां

योऽप्यन्यथा सूदजनः करोति ।

तस्योत्तमाङ्गे खलु वज्रपातः

पतेत् सदा शुद्धि भृगोः कुठारः ॥ (?)

Colophon. इति पराशरपद्धतौ भार्गवरामकृतौ वर्णजातिसङ्करमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । ब्राह्मणायुष्यतिनिरूपणमुख्येन सङ्करजातिनिरूपणम् ।

No. 328. वर्णप्रकाशः . By कर्णपूरगोस्वामी . Substance, country-made paper, 17 x 3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 225 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgā, Purāpādā, Paṇḍita Kalikānta Ćiromaṇi. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कलुषगृहीतो रसः सुरारि-

भंशदक्षितादष्टगालिकैतवेन ।

विनिश्चितमयमानयत्पदं (?)

निखिलनरं नरकेशरी पुनातु ॥

साधारणसुधाभोगैर्विविधैर्विबुधास्तयैः ।

पुरन्दरपुरीवान्या धन्यास्ति त्रैपुरी पुरी ॥

सोमसन्तानसम्भूतः पुण्ड्रत इवापरः ।

तस्या अमरमाणिक्यनामाभ्रद्रुपनायकः ॥

कमलानन्दमोऽनन्तकैरवक्रमकारिणः ।

सर्व्वं एवाभवन् शूराः पौरा यस्य प्रभावतः ॥

क्षिते रतः समस्तानां भूतानां भूतिभूषितः ।

तस्य राजधरो नाम खनुः श्यापुरिवाजनि ॥

शब्दशस्त्रातिशूरेण कर्णपूरेण स्वरिणा ।

अयं तस्यानुबन्धेन निबन्धः क्रियते मया ॥

आनन्दनो ... यज्ञानां दानदायकः ।

कर्णपूरकविः कश्चै ... न रोचते ॥

सन्देहध्वान्तसन्दोहच्छ्रे विज्ञानचक्षुषि ।

वर्णप्रकाशदीपेन लिपिकर्म प्रयुज्यताम् ॥

पुराणयमकश्लेषान् कोषानेकोनविंशतिम् ।
 धातुदत्ति समाहृत्यायमुच्यते ॥
 जयजल्पकजीवनं जवनं जवः ।
 जिह्वगो वृक्षनं वृक्षा जनको जननं जनः ॥ इत्यादि ।

End. मूर्जन्ये च नखा दन्त्ये नारीवरणमौरितम् ।
 स्त्राष्ट्रिद्वयवनं पणसप्तथा ॥
 तथा प्रोक्षिवणश्चैव क्षीर प्रकोपणम् ।
 प्रणिपङ्कः प्रणिंसकश्च काकिणी ॥
 भवेत् प्रनिंसकश्चैव प्रणिन्द्यश्च तथैव च ।
 वक्रणदी सुरापाणं तथा वक्रनितम्बकः ।
 गिरिनद गिरिनदी तथा गिरिनितम्बकः ।
 पराङ्मनोत्यादि पुनः प्रोक्तः शिष्टप्रयोगतः ॥

Colophon. इति बिपुरपुष्पङ्गतामरभाषिष्यमहामात्य श्रीकण्ठेपूरकृते वर्षप्रकाशे मूर्जन्य-
 षकारप्रकरणम् ॥

विषयः । यकारनकारवकारादिवर्णानां वर्गीयान्ताः स्थानविचारः । अत्र प्रथमं वर्गीयान्ताः स्त्र-
 ज (य) कारनिरूपणम् । तत्र वर्गीयजकारनिरूपणम् । एकद्वित्र्यचरान्तरवर्गीयजकारनिरूपणम् ।
 एकद्वित्र्यचरान्तरान्ताः स्त्रयकारप्रकरणम् । मूर्जेष्वनकारप्रकरणम् । तत्र एकद्वित्र्यचरान्तरमूर्जेष्व-
 षकारनिरूपणम् । दन्त्यनकारप्रकरणम् । तत्र एकद्वित्र्यचरान्तरदन्त्यनकारनिरूपणम् । इति ।

No. 329. वादमाला . By जयतीर्थः . Substance, country-made paper,
 12×6 inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent, 727 ślokas. Char-
 acter, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Kāśīdhāma, Khālispurā,
 Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. त्रीवेदव्यासाय नमः । शुभमस्तु ।
 नमोऽगणितकल्याणगुणपूर्णाय विष्णवे ।
 सत्याग्नेपजगज्जन्मपूर्वकर्म सुरदिधे ॥
 ननु कथं सत्यं जगद्विहीकाराधिकारिणो विमतं सिध्यादृशत्वात् जडत्वात्
 परिच्छिन्नत्वात् शक्तिरूप्यवत् इत्यनुमानविरोधात् मैवम् । इत्यादि ।

End. प्राङ्मुखात् वाङ्मुखात् भूयात् त्रीत्यै माधवमध्ययोः ।

Colophon. इति श्रीमद्वादमाहा जयतीर्थमुनिविरचिता ।

विषयः । साध्याचार्यमतादीनां विशदीकरणम् ।

No. 330. वादिभूषणम् . By पुरुषोत्तमाचार्यः . Substance, country-made paper, 12×3 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 274 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः ।

पूर्णबोधसुखसद्गुणैश्च पूर्णभक्तिहृदयानुजगच्छम् ।
तं जगज्जननसंस्तुतिर्हेतुं नौम्यं यदुपतिं गतदोषम् ॥
न्यक्त्य बन्धमिथ्यात्वं रक्षिता वेदमानता ।
स्त्वव्याख्या कृता येन पूर्णबोधं नमामि तम् ॥
यद्वाणी भवसन्नापकपाणीव सदा सताम् ।
नला जगद्यर्थं संनौमि विद्याधीशसुखान् गुरुन् ॥
प्रणम्य पितरौ भक्त्या पित्र्यं तत्प्रपूजितम् ।
करिष्ये बन्धमिथ्यात्वदूषणं वादिभूषणम् ॥
ननु सर्वज्ञमानामद्वितीयपरत्वात्मानुपपत्त्या बन्धमिथ्यात्वमवश्यमन्वेष्टव्यम् ।
इत्यादि ।

End. तथा सति वैदिकबन्धेऽपि तदभावेन मिथ्यात्वानुपपत्तिः न चोभयोरवि-
द्यकवेदवेद्यत्वेऽपि बन्धमिथ्याविद्यकत्वात् मिथ्यात्वं न शङ्क्यम् इति वाच्यं
वेदप्राप्ताण्यनिस्कारात् । तस्मात् बन्धमिथ्यात्वखण्डनं वेदप्राप्ताण्यनुकूल-
मिति सिद्धम् ।

Colophon. इति श्रीपुरुषोत्तमाचार्यविरचितं वादिभूषणं समाप्तम् । श्रीरामानुजाय नमः ।

विषयः । विचारसुखेन बन्धमिथ्यात्वखण्डनादिः ।

No. 331. वासन्तीविवेकः . By श्रूलपाणिः . Substance, country-made paper, 18×3½ inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Extent, 306 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-

simha Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. अथ कामरूपीयनिबन्धोक्ता वासन्तीपूजाव्यवस्था । अथ विशेषानुक्तौ शरदुक्त-
प्रमाणो याज्ञः । यथा भविष्ये ।
विशेषानभिधानात् शरदुक्तक्रमो ज्ञेयः ।
इह बोधनं विनैव पूजा कार्या ॥ इत्यादि ।

End. अचामन्तवाधिवार्षी पञ्चप्रवेशाव्यवहितपूर्वदिने षष्ठीं विनापि सायं
कार्यौ दोहयाचाव्यवहितपूर्वदिने चतुर्दशीं विनापि वज्रपुत्रव इति
विकृतम् ॥ दोहयाचाविवेकः ।

Colophon. इति शुक्लपाणिनितो वासन्तीविवेकः समाप्तः ॥

विषयः । वासन्तीपूजाव्यवस्थायुक्तेन तत्पूजाप्रकरणादिनिरूपणम् ।

No. 332. विधानमाला . Substance, country-made paper. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 600 ślokas. Character, Nāgara. Place of deposit, Benares Govardhanasārāi, Paṇḍita Vindhyaçvariprasāda Dube. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । अथ विधानमालारम्भः ॥
प्रणम्य लम्बोदरमातरं तां सन्नीषदां सर्वपुराणदृष्टाम् ।
धर्मायैकामव्यवहारविहितौ करोमि शुद्धार्थविधानमालाम् ॥
तत्र आदौ पुण्यवर्तीविधानं लिख्यते । इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । गर्भिणीनां वास्तुकानाञ्च भूतयन्त्रादिकृतोपद्रवशान्तिः ।

No. 333. विभक्तितत्त्वम् . By रमाकान्तचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×1½ inches. Folia, 56. Lines, 4 on a page. Extent, 1,176 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dīākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakīrti, Paṇḍita Rajanikānta Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य गौरौममसाक्षधाम्नीं

गुरुस्य मोक्षस्य निदानमादौ ।

विभक्तितत्त्वार्थमिदं विचित्रं

ननोमि जेतोः कृपया हि धातुः ॥

इमं ग्रन्थं दृष्ट्वा नहि कुरुत दोषाय च मतिं

रमाकान्ते यस्मात् सुबुधगणभृत्ये कृतमिति ।

कदाचिदोषः स्यात्तदपि च हि कुर्यात् स दयया

निरक्तं साधूनां ननु चरणचुम्बेति दयिता ॥ (?)

प्रथमा । व्याकरणं हि शक्तिपादकं । ततः ह्यल इत्यादिपदज्ञानजन्यपुंस्त्व-

सांघर्गिकैकत्वसमानाधिकरणदृष्टत्वावच्छिन्नो ह्यल इति श्रोतुर्वीधेः प्रकृतेः प्रत्ययस्य

वा कश्चिन् खण्डे शक्तिरिति बालं बोधयन्नाह प्रथमेति । लिङ्गं हि वस्तु-

विषयकज्ञानकारणभूतधातुविभक्तिभिन्ननिष्ठशक्तिमत् । तस्यार्थे तन्मात्रज्ञान-

जन्यज्ञानविषयीभूते विशेष्यत्वेन प्रतीयमाने प्रथमा इत्यर्थे स्वार्यविशिष्टद्रव्यस्य

अर्थान्तरविशिष्टत्वेन तत्प्रतिपादिका प्रथमेत्यायातम् । ननु अन्यार्थविशिष्ट-

द्रव्याभिधेये यदि प्रथमा तदा “राज्ञः पुरुषः” इत्यादौ राजन् शब्दात्

पुंस्त्वाद्यर्थविशिष्टराजनिष्पत्तिसत्त्ववानिति बोधेऽप्यर्थान्तरपुंस्त्वादिविशिष्टत्वेन

प्रतीयमानत्वात् कथं प्रथमा स्यात्, अन्यार्थविशिष्टार्थेन यदि शब्दान्तरार्थो

न विशिष्यते तदा प्रथमा इति वचनपक्षणाद् वक्तव्यमिति । तथाचाह ।

“अर्थान्तरैरसम्बिद्यो लिङ्गस्यार्थो भवेद् यदि ।

प्रथमा स्यात्तदेवापि तावन्मात्रविवक्षया ॥” इति ।

अन्यथा लिङ्गार्थे प्रथमा इति कृते सिध्यति किं वचनपक्षणेन । इत्यादि ।

End.

“तत्तेन सच्च युक्तार्थं यत् पदं यदपेक्ष्यते ।” इति ।

“शेकार्थं प्रथमार्थानां हन्ति युक्तार्थतां विदुः ।

पदानां प्रत्ययैर्योगः समासश्चेति हन्तयः ॥”

अथक्शक्तिप्रतिपाद्यार्थानां एकशक्तिप्रतीतिविशेषं यतां युक्तार्थतां हन्ति

विदुरित्यर्थः । मन्तरी चिवा गौर्यस्य इति वाक्ये मन्तृपदापेक्षया समास

इति । न च मन्तृपदस्य समासान्तर्निविष्टविशेष्यपदान्वितत्वमिति वाच्यम्,

समासार्थापेक्षया गोशब्दार्थस्यापि विशेषणत्वात् । तथा चोक्तं ।

“प्रतियोगिपदादन्यत् यदन्यत् कारकादपि । •

हन्तिशब्देकदेशस्य सम्बन्धेन नेष्यते ॥”

सापेक्षत्वादित्यर्थः । वाक्यप्रकृतिसमासपक्षे द्वितिरपि नेष्यत इत्याह ।

“कारकप्रतियोगिभ्यां यदुद्यदन्वदपेक्ष्यते ।

अर्वाग्वञ्जलकादेव द्वितिसाव तु नेष्यते ॥” इति ।

नित्यसमासपक्षे तु समस्यपदस्य विशेषणार्थेन सङ्गान्वय इति ।

... .. नौल्लोहितपद्मौ इत्यादौ स्याद्यन्त-

समासे “स्त्रियामादौ” इति कृते नौल्लोहिते इति प्रयोगः स्यात्, सत्यं

स्याद्यन्ताद्यादिप्रकृत्यन्तराथोपस्थापकं नाम देनेति यच्च

निर्देशः तच्च पदेनैव समास इति ॥

Colophon. इति श्रीरमाकान्तचक्रवर्तिविरचितं विभक्तितत्त्वं समाप्तम् ॥

विषयः । कान्तचक्रवर्ति परिशिष्टकारिकाः शब्दशक्तिप्रकाशिकाकारिकाः कान्त-
व्याख्यानपद्यसमुच्चाराविशेषां बोद्धव्यं वादार्थरौत्या प्रथमादिविभक्तौनामर्थस्य प्राञ्जलालोचनम् ।
संक्षेपतः समाससुप्रविभक्त्याख्यालोचनम् ।

No. 334. विराटपर्वटीका (भावार्थप्रकाशिका). By रामकृष्णः. Sub-
stance, country-made paper, 12×3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page.
Extent, 348 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit.
District Mayamaṇaśimha Vāḍari, Paṇḍita Ġivacandra Nyāyabhūṣaṇa,
Appearance, old. Prose. Incorrect.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

भगवन्तं नमस्कृत्य भक्त्या च कामर्दं हरिम् ।

विराटपर्वव्याख्यानं रामकृष्णेन तन्यते ॥

अथ धर्मादेव विपत्तितत्त्वाणं परमविपत्तावपि धर्मो न त्याज्य इति बोधयितुं
युधिष्ठिरं प्रति ज्ञापनरूपैककार्यलसङ्गत्या भगवान् द्वैपायनसुरीयं पर्व-
मारभते जनमेजय उवाचेति । इत्यादि ।

End. अभिषङ्गमादिति पाठे अभिषङ्गः पराभवः ।

यत् कृत्यं मत्कृत्यं पर्याप्तम् । अनन्तरं शोभं गत्वा स्त्रीकृत्य । परिवर्त्तं नृपाचन्द्रवन्म् ।
मैत्रेयं मधुतोल्हिकाः पाण्डुनिकाः । सर्वं सलक्ष्णं जीवितम् । कृते कारिते ॥
विराटपर्वव्याख्यानसुप्रविवाहः । समाप्तचेदं विराटपर्वं अनन्तरसुप्रयोगपर्वं
भविष्यति ।

Colophon. इति विरोधभञ्जिन्यां भावार्थप्रकाशिकायां विराटपर्वव्याख्या समाप्ता ।

विषयः । महाभारतीयविराटपर्वव्याख्यानम् ।

No. 335. विवादार्णवनेतुः. Substance, country-made paper, 13×5 inches. Folia, 149. Lines, 9 on a page. Extent, 5,783 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅṇā Viṣṇu-pura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ श्रीलण्णाय नमः ।

विशेषां शरणं नवान्मुदक्षिः सङ्गच्छन्तामहि-
 र्यः प्रत्युद्धतमोविनाशमिहिरः कौनाशभीनाशनः ।
 संसारैकमन्तार्थे निपततां निस्तारवीजं नृणां
 गोविन्दः लपया सुरासुरगर्भैर्वन्द्यधिरं पातु वः ॥
 चण्डेश-विश्वेश्वर-विश्वरूपा मिताक्षराकार-हस्तायुधौ च ।
 श्रीलण्ण-वाचस्पति-धर्मरत्नकृतस्तथा श्रीकरग्रन्थपाणी ॥
 गोविन्द-लक्ष्मीधर-तत्त्वकारा आचार्य्यचूडामणिना च भद्रः ।
 वाक्यानि चैषां सुविश्लेष्य कुर्मो घन्यं विवादायैवसेतुबन्धम् ॥
 इह वाक्यानि वचादिः स्मृष्टिस्तस्य च उच्यते ।
 राजप्रशंसा तत्त्वव मन्त्रि-दूतादिस्तत्त्वम् ॥
 राजधर्मं षट्पादानं दृष्ट्यादिविधिलयकाः ।
 षट्पादानोद्गुह्ययोगिर्विधिर्दायनिरूपणम् ॥
 स्मृतादीनां तत्र पुंसां अधिकारिविवेचनम् ।
 स्त्रीधनस्य निर्णयस्तदधिकारिनिरूपणम् ॥
 भागानर्हस्य दायानामविभाग्यविभाग्यता ।
 पितृकृत्यविभागश्च भ्रातृभागविधिलयः ॥
 संसृष्टानां विभागस्य विदेशगतवर्णनम् ।
 निष्कृतस्य विभागस्य भागसन्देहनिर्णयः ॥
 मुक्तिव्यवहारलक्षणादि भाषापादस्ततः परम् ।
 उत्तरपादक्रियापादौ ततो निर्णयपादकः ॥
 साध्यादिनिर्णयस्तत्र ततः क्रियाबलावलम्बम् ।
 निष्पेक्षविधिरसीमो विक्रये च विधिस्तथा ॥

विधिसूतश्च समूह्य समुत्पानेऽत्र भण्यते ।
 कथंकादेर्भागविधिसूत्या दत्ताप्रदानिकम् ॥
 अत्रादेशदेयदत्तादत्तानां विधिरुच्यते ।
 भूतकानां विधिसूच दास्यमोक्षाधिकारिणौ ॥
 वेतनस्थानपाकस्य स्नामिपास्तविधिसूत्या ।
 पण्यस्त्रीविधिरथैव गृह्यादिभाटको विधिः ॥
 विक्रिया सम्प्रदानश्च ज्जीलानुशयनिर्णयः ।
 सीमाविवादे च विधिः कृष्टाकृष्टे विधिसूत्या ॥
 शस्त्ररक्षाविधिसूत्र शस्त्रघातादयस्तथा ।
 शस्त्रघातेऽप्यदण्ड्याश्च वाक्पात्रये विधिसूत्या ॥
 विधिसूत्र दण्डपात्रये तथा स्त्रेयनिरूपणम् ।
 प्रकाशतस्करदमोऽप्रकाशचौर्यदण्डनम् ॥
 चौरान्वेषणचौरातिदेशापवादनिर्णयः ।
 साक्षसे तु दण्डभेदो घातकान्वेषणं ततः ।
 स्त्रीसंग्रहणतदण्डो परदारगमे दमः ॥
 स्त्रीपुंश्र्मनिर्णयश्च तथा द्यूतसमाह्वयः ।
 अष्टादिषु विवादेषु प्रकीर्णकमतःपरम् ॥
 बह्वधा विषयस्तत्र विधिर्दण्डाश्रितः पुनः ।
 अथ वर्षादिदृष्टिः । तत्र मन्त्राभारते शुधिष्ठिरं प्रति भीष्मायवचम् ।
 मन्त्राभूतानि भूतात्मा मन्त्रात्मा पुरुषोत्तमः ।
 वायुर्ज्योतिस्तथा आपः खड्ग गाह्वानुकल्पयत् ॥ इत्यादि ।

End.

अष्टापादमित्यस्याष्टभिरापच्यते गुण्यते इत्यष्टापाद्यमष्टगुणम् । किल्विषदण्ड-
 वाधनम् । तद्दोषगुणवदिति सर्व्वेवान्वितम् । तेन यत्र स्त्रेयदण्ड उक्तः ।
 य स्त्रेयदोषगुणतः तस्य शूद्रस्याष्टगुणः । तादृशवैश्यस्य षोडशगुणः । तादृश-
 क्षत्रियस्य द्वाविंशतिगुणः । तादृशब्राह्मणस्य चतुःषष्टिगुणः । ततोऽप्यधिक-
 तरगुणस्य ब्राह्मणस्याष्टविंशत्यधिकशतगुण इत्यर्थं इति रत्नाकरादयः ।
 मनुः । स्त्रेयाः सूरपा गच्छन्ना गुरुदाराभिगामिनः ।
 न सन्नि यस्य राष्ट्रेषु स राजा शक्रलोकभाक् ॥
 मनुः । अनेन विधिना राजा मिथ्या विवदतां नृणाम् ।
 साक्षिप्रत्ययसिद्धानि कार्याणि समतां नयेत् ॥

उदितो विस्तरेणायं मिथ्या विवदमानयोः ।
 अष्टादशसु मार्गेषु व्यवहारविनिर्णयः ॥
 एवं कार्याणि सर्वाणि सम्यक् ज्ञात्वा मञ्जीपतिः ।
 देशानुसृत्याक्षिपेत् सन्धांश्च परिपालयेत् ॥
 इति विद्वद्विरचिते विवादार्यवसेतुके ।
 तरङ्गो निधिक्षाद्यैरेकविंशोऽव कीर्तितः ॥
 बाणेश्वर-रूपाराम-रामगोपाल-रूपणजीवनाख्ये ।
 वीरेश्वर-रूपणचन्द्र-श्रीगौरीकान्ताभिधानैः ॥
 सद्भिः कालीशङ्कर-श्यामसुन्दर-रूपणकिशोरसंज्ञैः ।
 शीतारामसंज्ञैश्च कृतो ग्रन्थः स्फुरत् सभायाम् ॥
 इत्यनेकविधयवांसि विद्वद्बुन्दोपवर्णितः ।
 विवादार्यवसेलाख्यो ग्रन्थः संपूर्णतां गतः ॥

Colophon.

विषयः । मन्वादिसंहिताभ्यः मिताचराकृत-धर्मरत्नकृत-ग्रन्थपाणि-वाचस्पतिप्रभृतिपूर्वतन
 निबन्धवाक्येभ्यश्च प्रमाणशुद्धय नानाविषयवांसिभिः विद्वद्भ्यः बाणेश्वर-रूपारामप्रभृतिभिः
 निबद्धोऽयं ग्रन्थः । अथ च स्मृतिशास्त्रगताः सर्वे एव विषयाः सम्यग्विवचारपूर्वकं निर्णीता इति ।

No. 336. विषयतावादार्थः वा विषयताविचारः . Substance, country-made
 paper, 17 x 4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent, 599 ślokaś.
 Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhānukā vid Pālāṅg,
 District Faridpur, Paṇḍita Kālikīṅkara Vidyābhūṣaṇa. Appearance, old.
 Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

बुद्धिर्नाम कश्चिदात्मविशेषगुणसङ्घावस्थितिर्घटमज्ञं जानामीत्याकारका ...
 ... रसाधारणानुभववलादेव सा च सविषयिका उक्तधर्मिण्याहकप्रतीत्य-
 घटादिविषयकत्वेनैव तदवगाचनात् । घटादिनिष्ठं तद्विषयत्वञ्च तत्प्रति-
 योगिकसम्बन्धविशेषः । स च प्रतियोगित्ववत् स्वरूपानतिरिक्तः कृत्रेण स्वरूप-
 चैवोपपत्तौ अतिरिक्तकल्पनाया अनवकाशात् । इत्यादि ।

End.

तत एव तादृशज्ञानस्य तद्विषयकलोपपत्तेः प्रकारतादीनां तत्रानुपगमे तादृ-
 शानुमित्यादीनां बाधाप्रतिबन्धकत्वप्रसङ्गः । विरोधिज्ञानाप्रतिबन्धत्वप्रसङ्गश्च ।
 प्रकारतादीनामेव तादृशप्रतिबन्धप्रतिबन्धकतावच्छेदकत्वादिति दिक् ॥

Colophon. इति विषयनाविचारः ॥ श्रीहरिः शरणम् ॥ श्रीगुरवे नमः ॥

विषयः । अनुमानादिभिर्विषयज्ञानस्य विचारः । प्रसङ्गाच्चाधाराधेयोद्देशविशेषणादीनां विचारः ॥

No. 337. विष्णुसहस्रनामविवरणम्. By विद्यारण्यतीर्थः. Substance, country-made paper, 12×8 inches. Folia, 58. Lines, 13 on a page. Extent, 754 ślokas. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Kācidhāma, Khālispurā, Paṇḍita Priyanātha Tattvaratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गुरुभ्यः ।

धर्ममात्रेयसंवादे मन्त्रार्थव्यक्तवर्णनाम् ।

लक्ष्यनामसहस्रस्य परिचय्यां विरच्यते ॥ इत्यादि ।

End. तत्पर्येन्माजंयेषैव ब्राह्मणान् भोजयेततः ।

सुवर्णं दक्षिणां दद्यात् वित्तप्राप्तं विवर्जयेत् ॥

यवमाराध्य लक्ष्मीं सततं स्तुतिमान् भवेत् । इति ।

लक्ष्यनामां सहस्रस्य परिचय्यां कृता शुभा ।

सहस्रशालिनः प्रीत्यै श्रीमतः काशीभूपतेः ॥

शं नो वातः पवतां शं न स्तपतु सूर्यः ।

शं नः ... वः पर्जन्योऽभिरर्पतु ॥

Colophon. इति श्रीविद्यारण्यतीर्थकृत सहस्रनामविवरणपरिशिष्टं समाप्तम् । शुभम् ।

विषयः । महाभारतान्तर्गतविष्णुसहस्रनामव्याख्या ।

No. 338. विष्णुसिद्धान्तग्रन्थः. Substance, country-made paper, 47×3 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Extent, 497 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta Ćyāmapukura Viçvakoṣa office, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीश्रीसूर्यादिभ्यो ऋषेभ्यो नमः ।

अथै वैकुण्ठसंस्थानश्रीलनारायण प्रभो ।

श्रीलक्ष्मीचेत् प्रियादन्ते ज्योतिषां चरितं वद ॥

ये श्रीसूर्यादयः खेडा ज्योतिषक्रानिवासिनः ।
 तेषां गुणानां गरिमा कः प्रवक्तुं समर्हति ॥
 तथापि तव प्रीत्याहं श्रीलनारायणः स्वयम् ।
 प्रवदेयं मनाक् गुह्यं सावधानावकर्णय ॥
 श्रीसूर्यः परमो ब्रह्मा श्रीसूर्यः परमः शिवः ।
 श्रीसूर्यः परमो विष्णुस्तस्मै श्रीब्रह्मणे नमः ॥
 खखाभवेदर्नुखसप्तचन्द्राश्चाधाम्बराक्षीपशरेषुचन्द्रैः (१५५५२०००१००४४०००) ।
 मितेऽव वर्ये प्रगते विधातुः श्रीविष्णुनामावतरं ब्रुवेऽहम् ॥ इत्यादि ।

End.

ग्रन्थायामर्चने शोभे यज्ञे वीथधिधारणे ।
 दाने जपे वा मन्त्रस्य शान्तये मन्त्रधारणे ॥
 धारणे कवचस्यैवं ग्रन्थविप्रार्चनं चरेत् ।
 धारणे ग्रन्थगुलस्य कवचस्यापि धारणे ॥
 ग्रन्थविप्रान्यविप्राणां न कुर्व्यान्मुखदर्शनम् ।
 अन्यथा विफलं तस्य बन्ध्यास्त्रीरमणं यथा ॥

Colophon.

इति श्रीलक्ष्मीनारायणसंवादि विष्णुसिद्धान्तग्रन्थे द्वेषनिन्द्यबन्ध्यादिप्रतिक्रिया-
 दानाधिकारो द्वादशः ॥ अन्तःपरं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमाधिकारे,— ताराभुवादिनिरूपणम् । द्वितीयाधिकारे,— भौमादिपञ्चभुवादि-
 निरूपणम् । तृतीयाधिकारे,— नाचनिकरविराड्केतुनां स्फुटाधिकारादिः । चतुर्थाधिकारे,—
 भौमादिपञ्चस्फुटादिनिरूपणम् । ५म—६ छाधिकारयोः,— शकवपतेषुत्पत्त्यादिनिरूपणम् ।
 तदुपस्था,—

(नवागचन्द्राग्निगजाष्टवाणपञ्चाङ्गचन्द्रप्रमिते गतेऽब्दे ।

षट्चांशकादित्यवधोऽपि भावी तदब्दयुक्ते क्षितिहृष्टिवर्षम् ॥

सयः सप्तमपवृत्तः श्लोकः ।) ७ साधिकारे,— विप्रआदिनिरूपणम् । ८ साधिकारे,— चन्द्र-
 ग्रन्थादिनिरूपणम् । ९ साधिकारे,— रविसञ्चरणादिः । १०म—११ शाधिकारयोः,— दुष्टग्रहजन्य-
 दोषप्रतीकारकरणदानादिः । १२ शाधिकारे,— द्वेषनिन्द्यबन्ध्यादिप्रतिक्रियानिरूपणम् ।

No. 339. वीरमद्रतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 13×2 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent, 232 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā viś Naibāṭi, Paṇḍita Rāmātāraṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगुरुः ।

पार्वत्युवाच ।

एतत् त्वाप्तं जगत्सर्वं नानाविधिसमाकुलम् ।

उपायं ब्रूहि लोकानां साधकानां सुखावहम् ॥

दुर्जनानाञ्च पापानां दुर्जनानां तथैव च ।

अशुभान् ब्रूहि मे योगान् नानाव्याधिकरान् प्रभो ॥

ईश्वर उवाच ।

ऋणं त्वं हि वरारोहे यत्किञ्चार्थं वाञ्छसि ।

तद्ददामि च ते देवि यत्सर्वं समुदाहृतम् ॥ इत्यादि ।

End.

ॐ क्रीं कामीः क्रीं नमः आकर्षणमन्त्रः । ॐ चण्डिकायै नमः । श्रीं ह्रीं

श्रीं नमः । अस्य प्रतजयेन सर्वकामः सिद्धो भवति । ॐ कामिनी स्वाहा

अनेन घृतमासुद्धीमाद्वाक्चिदिर्भवति ॥ ० ॥

Colophon.

इति वीरभद्रतन्त्रे चतुर्थः पटलः ॥ समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

विषयः । भूताकर्षणम् । मोक्षनादिः । विशोषणादिः । उखाटनादिः । सन्तमनवशी-
करणादिष्वेति ।

No. 340. हन्दावनकाव्यम्. By मालाङ्कुराजः. Substance, palm-leaf, 13×1½ inches. Folia, 10. Lines, 2 on a page. Extent, 58 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

श्रीश्रीश्वरये नमः ॥

वरदाय नमो श्वरये

पतति जनोऽयं श्वरश्चपि न मोक्षरये ।

वज्रशङ्खतन्त्रं दत्ता

मनसि दितिर्येन दैत्यचक्रं दत्ता ॥

स्त्वमिव भुजङ्गवि शेषं

वृषधाय स्वपिति भुजङ्गविशेषम् ।

नवपङ्क्तिसमकरया

त्रियोन्मिपङ्क्त्या च समकरया ॥ इत्यादि ।

- End.** इत्याह पीतवाससमायतनेवस्त्रं
कंससुरात् पशुमतामायतने वस्त्रं ।
चक्षितानां विमलतया सह लीलाजानां
आयां विकिरन्निव दशनैः सह लीलाजानाम् ॥ * ॥
- Colophon.** इति मालाङ्गेन विरचितं इन्द्रावनाख्यं काव्यं समाप्तम् ॥ ० ॥
श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणोज्ज्वले तव ।
श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ ० ॥ शकाब्दाः १६६९ ।
- विषयः ।** कृष्णस्तुतिविषयकं काव्यमिदम् । अथ च यमकादि नानाविधवाक्यभङ्गी
विन्यस्ता ।

No. 341. इन्द्रावनाख्यटीका. Substance, palm-leaf, 14×2 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 375 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1662. Place of deposit, District Vēṅkuḍā Viṣṇupura, Kādākuli, Paṇḍita Candranārāyaṇa Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीश्रीहरये नमः । मालाङ्गाभिधानो महीपालः सकलगुणतत्त्वज्ञो यमकिते-
नाख्याष्टतिनाम्ना ज्ञातिप्रभेदेन भगवतोर्वास्तुदेवयोः स्तुतिं कृतवान् । तच्च
विघ्नविनाशाय विष्णोरनुष्मरणमाह वरदायैत्यादि । अस्मार्थः । आस्तां पूजा-
नमस्कारादि यं चरिं स्मरन्नपि मनसि कुर्व्याणोऽपि लोकः । शुद्ध्यत्यभिन्निति
मोक्षोऽविद्या अस्म्य रये प्रवाचे न निमज्जतीत्यर्थः । येन चरिणा वास्तुदेवेन
दैत्यचक्रं दहता भक्षसात् कुर्वता दितिर्दैत्यमाता मनसि हृदये चता
ताडिता सती वज्रशो विस्तरवारान् चक्रन्द क्रन्दितवती । तस्मै हरये नमः
इति सम्बन्धः ॥ इत्यादि ।

End. नं पीतवाससं विष्णुमित्याह । कौडश आयतनेनः आयते दीर्घं नेने यस्य
सः । कौडशं तं पशुमतां गोपानां आयतने गृहे कंससुरात्तस्त्रं । अचक्ष-
मिति वा । किं कुर्वन्निवाह । तत्राह । दशनैर्दन्तैः सह चक्षितानां । विमल-
दन्ता अपि विमला इति भावः । कौडशानां लाजानां लीलाजानां
लीलया जनितानां गोपस्त्रीभिर्लीलया दत्तानामिति यावत् ॥ * ॥

Colophon. इति राजाधिराजमालाङ्गविरचित-इन्द्रावनाख्यकाव्य-टीका समाप्ता ॥
श्रीश्रीजाने दयाधाने चरणोज्ज्वले तव ।
श्रीकाशीरामकृतिना लिपिरेषा समर्पिता ॥ शकाब्दाः १६६९ ।

विषयः । मालाङ्गराजविरचितस्य इन्द्रायनाख्यकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 342. वैद्यवह्मनः. By श्रीकान्तदासः. Substance, country-made paper, $19\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent, 604 çlokas, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Sonārgā, Bābu Prabhātacandra Sena. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning.

नमः काव्यायन्ये ।

.... अमसुखशायिकां गतायाः

सत्यायाः स्मनकटकलताभि पश्यन् ।

.....

... .. द्रष्टव्यं केशवः शिष्यं वः ॥

मुद्रामक्षां विभुवनगुरोरीक्षमाण...

..... ।

भावाङ्गीतेः सपदि विकला वेपथुं संवचनौ

रन्तुं गन्तुं न च बलवती पातु वः श्रीभवानौ ॥

श्रीमत्श्रीकान्तदासेन राजवैद्येन धीमता ।

आकृत्य सर्वतन्त्रेभ्यः क्रियते वैद्यवह्मनः ॥

ये बाह्यभावादनधीततन्त्रा

दारिद्र्यदुःखानलदग्धचित्ताः ।

अनन्यजीवाः प्रतिकर्तुमज्ञा-

स्तेषां प्रबोधार्थमयं निबन्धः ॥

अन्येषु शास्त्रेषु विवादमात्रं

न लभ्यते तत्र फलं समक्षम् ।

पदे पदे श्रुतिरपि मन्त्रवादे

विकिसिद्धिं प्रत्ययमावहन्ति ॥

पूर्वं ह्यवसाह ।

आयुर्वेदागमं पूर्वमायुर्वेदं ततः परम् ।

साङ्गोपायं ततः शिष्यं गुरुश्चापि यथोदितम् ॥

... ..

आयुर्वेदागममाह ।

प्रकृष्टा हि यथा प्रोक्तमायुर्वेदं प्रजापतिः ।

अग्राह निखिलेनादावन्धिनौ च ततः परम् ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ सूत्रलक्षणमाह ।

पाश्चात्ये रजनौयामे घटिकानां चतुष्टये ।

उत्थाय रोगिणं वैद्यो सूत्रोक्तमंश्च कारयेत् ॥

आद्यन्तधारां सन्त्यज्य मध्यधारां समुदरेत् ।

शुभे कांस्यादिके पात्रे कृत्वा सूत्रं परीक्षयेत् ॥

वातेषु पाण्डुरं सूत्रं सफेनं कफरोगिणाम् ।

रक्तवर्णं भवेत् पित्ते द्वन्द्वजे मिश्रितं भवेत् ॥

... .. ।

पाण्डुरं शीतलं सूत्रं भूरि श्लेष्मज्जरं भवेत् ।

कृष्णं चाविलकं सूत्रं सन्निपातज्जरं भवेत् ॥

यस्येक्षुरससङ्काशं सूत्रं नेत्रे च पिञ्जरे ।

रसाधिक्यं विजानीयान्निर्दिशेत्तस्य लङ्गणम् ॥

Colophon.

समाप्तिस्तुतकं वाक्यं नास्ति ॥

विषयः । आयुर्वेदस्य लक्षणकथनमुक्तेनायुर्वेदागमस्याद्योत्पत्तिविवरणम् । वेदाङ्गलक्षणम् । शिष्यलक्षणम् । परिषद्लक्षणम् । वैद्यलक्षणम् । चिकित्सालक्षणम् । असद्वैद्यलक्षणम् । सद्वैद्य-प्रशंसा । द्रव्याणां गुणदोषनिरूपणम् । रोगिणां गुणदोषयोर्द्विविधचिकित्सा । आतुरलक्षणम् । विविधौषधनिरूपणम् । सप्ताशय-सप्तधातु-सप्तोषधातु-सप्तलगादीनां परस्परलक्षणम् । शरीर-दोषाणां लक्षणम् । तेषां स्थाननिरूपणम् । प्राकृतविकृतसंज्ञकानां दोषाणां कर्मनिरूपणम् । स्त्रीपुंसभेदेन शरीरस्वरूपनिरूपणम् । धातूनां कर्मनिरूपणम् । धातूनां दृष्टिचक्षुजमितरोग-निरूपणम् । तेषां चिकित्सानिरूपणम् । पक्षेन्द्रियनिरूपणम् । तेषां प्रत्येकस्य गुणनिरूपणम् । पुरुषलक्षणम् । शुक्रभेदेन स्त्रीपुंससंज्ञकजन्मनिरूपणम् । तेषां सालिकादिभेदेन गुणदोषभेद-कथनम् । वातपित्तादि सप्तधा प्रकृतिलक्षणम् । अतिश्लेष्मादिनिन्दिताष्टपुरुषनिरूपणम् । अति-श्लेष्मादिपुरुषगतरोगविशेषनिरूपणम् । तत्तद्भोगप्रशसनोपायकथनम् । ऋतुभेदे वातादिदोषाणां प्रकोपकथनम् । तेषां हेतुकथनम् । कुपितलिङ्गनिरूपणम् । तेषां कर्मनिरूपणम् । विगुण-वातादिनिरूपणम् । प्रज्ञापराधस्य लक्षणम् । तस्य व्याधिकारणत्वं तच्चिकित्सा च । वज्रिधा-हारनिरूपणम् । लघुगुरुद्रव्याणां भावानिरूपणम् । सुस्थाचारनिरूपणम् । ऋतुभेदे आहारौष-द्रव्यभेदनिरूपणम् । षड्रसनिरूपणम् । आयुःपरीक्षणम् । शिरासकल्ललक्षणम् । सूत्रलक्षणमेति ।

No. 343. वैष्णवगीता . Substance, country-made paper, $11 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent, 128 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Tripurā Agartālā Vṛddhanagara, Paṇḍita Mineçvara Sārbabhauma. Appearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

अथ वैष्णवगीता ।

श्रीकृत उवाच ।

एकदा नैमियारणे केवलं पुरुषं शुभम् ।

प्रेममादित्य संस्तुत्य पप्रच्छ पार्थसत्तमः ॥

अर्जुन उवाच ।

वैष्णवानां गतिं कृष्ण कथयस्व मन्त्राप्रभो ॥ इत्यादि ।

End. विद्यन्त्यं यः पठेन्नित्यं ब्रह्माभक्तिमन्वितः ।

जीवमानः सुखं याति श्वनो मुक्तिपदं लभेत् ॥

Colophon. इति श्रीकृष्णार्जुनसंवादे वैष्णवगीता स्तोत्रोपाख्यानं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीकृष्णार्जुनसंवादच्छलेन वैष्णवानामेव सर्वोत्तमलक्षणम् ।

No. 344. वैष्णवरहस्यम् . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent, 284 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā viā Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. श्रीराधाकृष्णौ जयतः ।

श्रीगीविन्दं व्रजानन्दसन्दीपनानन्दमन्दिरम् ।

वन्दे हृन्दावनानन्दं श्रीराधासङ्गनन्दितम् ॥

श्रीराधाकृष्णौ जयतां

जयति विश्व ... भक्तहृन्दसहितो निगूढवेशः ।

कीर्तनयज्ञविमानायाः कृष्णो वदित्वा ।

इह खलु सकललोकहितावतारो भगवान् श्रीमत्प्रीतानन्दः कलियुगे परम-
धर्मप्रवर्तनाय वेशेनावततार । इत्यादि ।

End. ततो मन्त्राप्रभुः स्वपार्श्वेः सद्यः भगवद्भजनमार्गं प्रवर्तयामास रागा-
भ्यानां विषयवैदृष्यप्रबोधानामकृत सञ्ज्ञासः सञ्ज्ञासाश्रमपावनो भक्तहृन्दसहितो
नीलाचलमनुससार ।

प्रमुना कथितं यद्व्यद्रक्ष्यं वैष्णवान्वये ।
 तदेव लिखितं किञ्चिन्न तु स्मतिवैभवात् ॥
 भवभयमपह्नुं ह्य्यचैतन्यनामा
 स्वयमपि हरिनाम पादयन्मपचीयः ।
 अनुचरणयुक्तो भक्तवेशावतारो
 तमश्चमलिल्लोकावाण्छेतुं नमामि ॥ ० ॥

Colophon. इति वैष्णवरक्षस्ये साध्यसाधनो नाम चतुर्थः प्रकाशः ॥३॥ समाप्तसायं ग्रन्थः ॥

विषयः । नामोपदेशनिरूपणम् । गुणपदानयनिरूपणम् । आराध्यनिर्णयः । साध्य-
 साधननिरूपणश्चेति ।

No. 345. व्यवस्थासारसंग्रहः . By रामगोविन्दशर्मा . Substance, country-
 made paper, 14×2 inches. Folia, 89. Lines, 7 on a page. Extent, 2,422
 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā,
 Post Office Pilkhanā, Vāḍḍānagara, Paṇḍita Kailāśacandra Tarkaratna.
 Appearance, old. Prose and verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

गुरोः पादयुगं नत्वा रामगोविन्दशर्मणा ।
 क्रियते बालबोधाय व्यवस्थासारसङ्ग्रहः ॥
 तत्रादौ तिथिव्यवस्था निरूप्यते । तिथिस्तु द्वादशभिर्भागैश्चन्द्रक्रियोपलक्षितः
 कालविशेषः । तदेव चान्द्रमसं दिनम् । यथा,—
 अर्काद्विनिःसृतः प्राचीं यद्यात्यहरहः शशी ।
 भागैर्द्वादशभिस्तत् स्यात् तिथिचान्द्रमसं दिनम् ॥ इति सूर्य्यसिद्धान्तात् ।
 तत्त्रिंशता चान्द्रो मासः । स च द्विविधः सुख्यो गौणश्च । इत्यादि ।

End.

दत्तकच सयंदत्तः छविमः कृत एव च ।
 अपविज्ञाच्च ये पुत्राः भरणीयाः सदैव ते ॥
 भिन्नगोत्राः प्रयत्नपिण्डाः प्रयत्नं वंशकराश्च ये ।
 स्मृतके स्मृतके चैव अज्ञाशौचस्य भागिनः ॥ इति ॥
 विद्वज् स्मृतिशास्त्रेषु यदुक्तं बुद्धिविभ्रमात् ।
 तत्तत्त्वं लपया शोधं स्मृतिशास्त्रविशारदैः ॥

Colophon.

इति बालिचामठग्रामनिवासि चट्टवंशज-श्रीरामगोपालचक्रवर्त्यात्मज-श्रीराम-
 गोविन्दशर्मविरचिते व्यवस्थासारसंग्रहे अशौचव्यवस्था समाप्ता ।

विषयः । अबादौ तिथिस्वरूपादिनिरूपणम् । तिथिद्वैधव्यवस्थादिः । जन्मतिथिनिरूपणम् । प्रतिपदादितिथिषु प्रत्येकं ज्ञत्यविशेषव्यवस्थादिः । संक्रान्तिनिरूपणादिकम् । अथ अर्द्धत-
निरूपणम् । तत्र तत्र व्यवस्थादिः । उद्वाहव्यवस्थादिः । और्द्धदेहिकव्यवस्थादिः । तत्र प्रेत-
तर्पणादिविधानम् । अशौचान्नद्वितीयदिनज्ञत्यनिरूपणम् । श्राद्धविधिः । सपिण्डीकरणविधिः ।
दृषोक्तर्गादिविधिश्च । अथ आभ्युदयिकश्राद्धकालादिः । नवाम्नविधिः । अन्ताहविहितश्राद्ध-
कालादिश्च । अथ प्रायश्चित्तव्यवस्थादिः । अशौचव्यवस्थादिश्चेति ।

No. 346. व्युत्पत्तिविचारः . Substance, country-made paper, 20×5 inches. Folia, 47. Lines, 8 on a page. Extent, 1,692 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. नमः शिवाय ॥ अनुमित्यर्थकधातुयोगे विशेष्यत्वं द्वितीयार्थः । तेन वज्रगादि-
पञ्चकानुमितिपरस्य वज्रिमनुमिनोमीत्यादिवाक्यस्य न प्रामाण्यं । यदि च
वज्रिसाध्यकपर्वतपञ्चकानुमितिपरस्य वज्रिमन्त्रेण पर्वतमनुमिनोमीत्यादि-
वाक्यस्यापि प्रामाण्यमनुमन्यते तदा तादृशधातुयोगे उद्देश्यत्वमपि द्वितीयार्थः ।
इत्यादि ।

End. इत्यत्र कपोतमाचष्टिपतच्चादिपर्यायावपि अतिरिक्तवृत्तिकपोतत्वावच्छिन्नत्व-
निर्वाचात् कपोतशतादावपि कपोतादिव्यवहारोपपत्तिपर्याप्तमतिप्रसक्त-
धर्मस्य तद्वनवच्छेदकत्वे गत्यन्तरं चिन्तनीयम् ॥ * ॥

Colophon. इति व्युत्पत्तिविचारः ।

विषयः । कालभावादियोगजद्वितीयादीनां तथान्येषामपि व्युत्पत्तिविचारमुखेन कर्तुं-
करणादिव्युत्पत्तिविचारः ।

No. 347. व्रतकालविवेकः . By श्रुतपाणिमहामहोपाध्यायः . Substance, country-made paper, 19×5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 328 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1737. Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Cāstri. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

नानासुनिमित्तद्वैधज्ञानसंशयहन्तनः ।

व्रतकालविवेकोऽयं क्रियते श्रुतपाणिना ॥

तत्र दीर्घकालानुपालनौयतत्तदितिकर्तव्यता कक्षापसहितनियतसङ्कल्पविषयो
व्रतमिति व्रतलक्षणम् । इत्यादि ।

End. कालविशेषानियन्त्रितश्च न तस्य प्रतिष्ठापूर्वोक्तचयशीर्षे फलार्थिभिरित्यनेन
काम्यस्यैव प्रतिष्ठाविधानात् । कालविशेषानियन्त्रिते तदसम्भवाच्च । प्रतिष्ठा-
विधानश्च प्रतिष्ठाविवेकेऽनुसन्धेयमिति ॥ ० ॥

Colophon. इति साउडियान मन्त्रमन्त्रोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचितो व्रतकाल-
विवेकः समाप्तः ॥ ० ॥
मुनिरामसिन्धुचन्द्रे शाके नभस्य अष्टदिने ।
आल्लिलेख विवेकेदं (?) जयनारायणद्विजः ॥

विषयः । व्रतानुष्ठानम् । गृह्योक्तव्रताकरणे दोषश्रुतिः । व्रतभङ्गप्रायश्चित्तम् । व्रतानुष्ठाने
विहितकालः । लक्षितोपक्रमोक्तव्रतादयः । कार्तिकेयव्रतविधिः । प्रतिष्ठाकालश्चेति ॥

No. 348. श्रुतितन्त्रम् । Substance, country-made paper, 14×4 inches.
Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 615 ślokaś. Character, Bengali.
Date, P Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā,
Paṇḍita, Devidāsa Cūḍamaṇi. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. श्रीभगवत्युवाच ।
शक्तेर्नामशतं ध्यानं मन्त्राश्च विविधाः श्रुताः ।
इदानीं श्रोतुमिच्छामि साधनं सर्वसिद्धिदम् ॥
श्रयानं कालं तथा मालां यच्चान्यच्छक्तिप्रभवम् ।
अवपायासेन सिध्यन्ति येन तत् कथ्यतां प्रभो ॥

इत्थर उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि सावधानावधारय ।
गुप्ताद् गुप्ततरं देवि साधकानां सुखावहम् ॥
एकलिङ्गे ग्गशाने वा शून्यागारे चतुष्पथे ।
श्वस्योपरि मुण्डे वा जले वा कण्डूपूरिते ॥
सङ्क्रामभूमौ योनौ वा स्थले वा निर्जने वने ।
पञ्चक्रोशान्तरे यत्र न लिङ्गान्तरमीक्ष्यते ॥
तदेकलिङ्गमाख्यातं तत्र सिद्धिरनुभवा ।

विष्णुशैले नदीतीरे गुह्यायश्च शिवालये ॥
निम्बिद्रमण्डपे चैव कूर्मं धात्रीतले तथा । इत्यादि ।

End.

मय्यनु चाभिषेकेष शक्तिवीजेन ताडिताः ।
विश्वानिला महारोगा ङाकिन्यभिभवास्तथा ॥ ८
घोराभिचाराः क्रूराश्च ग्रहा रोगास्तथैव च ।
मय्यनु चाभिषेकेष कालीवीजेन ताडिताः ॥
मय्यग्नि विपदः सर्वाः सम्यदः सन्तु सुखिराः ।
अभिषेकेष शक्तेन पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ॥

Colophon. इति शक्तितन्त्रे शक्त्युपन्यासे त्रयोदशः पटलः ॥

विषयः । (प्रथमतः सप्तमं पटलं यावत् नोपलभ्यते ।) अष्टमे पटले, सिद्धियोग-
निरूपणम् । आकर्षणस्तम्भनादिषु कर्मसु ऋतुभेदकथनम् । तत्र दिङ्नियमादिकथनम् ।
मारवादी मालाविधानकथनपूर्वकं जपविधिः । आसनादिविधिश्च । नवमे पटले, श्वसाधन-
विधिः । तत्र विस्तरादितिकर्तव्यताकथनश्च । दशमे पटले, कुलाचारविधिः । तत्र कुलनारी-
लक्षणादिकथनम् । तत्पूजादिविधिः । कुलहृत्तादिविधिश्च । एकादशे पटले, दूतीयागविधिः ।
तत्र सम्मिदासवयोर्विधिः । सम्मिदादिशोधनविधिः । पञ्चमकारविधिः । शक्तिनिरूपणश्च ।
द्वादशे पटले, कुलीनानां पुरस्सरणविधिः । कुमारीपूजनविधिः । पञ्चमकारेण अन्तर्यजन-
विधिश्च । त्रयोदशे पटले, शाक्ताभिषेकविधिः । ततो विद्येयत इति कर्तव्यताकथनश्च ॥
इति शम् ।

No. 349. शक्तिस्तोत्रम् (स्तान्दपुराणौयम्). Substance, country-made paper, 6×2½ inches. Folia, 9. Lines, 5 on a page. Extent, 79 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāthālpādā viś Naihāṭi, Paṇḍita Govinda Candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीरामचन्द्राय । ॐ नमः शनैश्चराय ।

प्रणम्य देवदेवेशं सर्वप्रथमनिवारयम् ।

शनैश्चरस्य शान्त्यर्थं चिन्तयामास एव च ॥

युधिष्ठिर उवाच ।

देवदेवजगन्नाथ पद्मपीडाभिर्नाशनम् ।

शौरे पीडाविनाशाय उपायं वद मे प्रभो ॥ इत्यादि ।

End. य इदं प्रातस्तथाय शनिवारे पठेन्नरः ।
 पूजयित्वा शनिं वापि तस्य तुष्यति भाष्करः ॥
 सर्वाभीष्टप्रदो नित्यं भविष्यति न संशयः ।
 सर्वेषामेव वर्णानां शनिपूजा विधीयते ।
 शूद्रेणापि विशेषेण कर्तव्यमिति चादरात् ॥

Colophon. इति स्कन्दपुराणे रेवाखण्डे शनिश्चरस्तोत्रं समाप्तम् ॥

विषयः । नवपञ्चान्तर्गतशनिश्चरप्रश्नस्य स्तोत्रम् ।

No. 350. शब्दघोषा . Substance, country-made paper, 18×2½ inches Folia, 41. Lines, 8 on a page. Extent, 1,230 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naibāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita, Hara-prasāda Ṣāstri. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भवाक्यम्) स्त्रीपुंनपुंसकानि चि लिङ्गानि शब्दसंस्कारमाधोपयोगीनि लोकवृद्धानि धर्मान्तराणीव भेद-
 नीपादीयन्ता इति शब्दसंस्कारमाधोपयोगीनीत्यनेन लोकव्यवहारोपयोगीनि व्यावर्तन्ते ॥ अथ प्रथमतोऽकारान्तानि लिखन्ते ॥ इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् शेषो नास्ति ।

विषयः । अञ्जनाक्षरादिशब्दरूपनिरूपणम् ।

No. 351. शब्दरत्नम् . By रामशरणाः . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 7. Lines, 8 on a page. Extent, 139 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār Sātbbheyepāḍā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

शब्दब्रह्ममयीं नत्वा शब्दशास्त्रं विलोकयन् ।

श्रीरामशरणो वक्ति शब्दरत्नं समासतः ॥

तत्र प्रकृतिप्रत्ययाभ्यामर्थस्य वाचकः शब्दः । श्व मतौ बाङ्लकात् दः । तथा चामरे । शास्त्रे शब्दस्य वाचक इति । स च षोडश भवति ।

शक्तौ लाक्षणिको रूढौ योगरूढश्च यौगिकः ।

कचित् यौगिकरूढश्च शब्दः षोडश निगद्यते ॥ इति शब्दशक्तिप्रकाशिका ।

तत्र शक्त्यर्थप्रतिपादकः शक्तः । शक्तिश्च शब्दानां मुख्यव्यापारः । शब्दनिष्ठो यो मुख्यव्यापारो भगवत्सङ्केतोऽस्माच्छब्दादयमर्थो बोद्धव्य इति ईश्वरेच्छा-
रूपः सैव शक्तिरित्यर्थः । तद्विशिष्टस्यार्थः शक्यः तत्प्रतिपादकः शक्तो
वाचक इति यावत् । इत्यादि ।

End.

तथैव सर्वे युगपत्पदार्थाः परस्परैवान्वयिनो भवन्ति । परे तु
यद्युपदाकाङ्क्षितं योगं सन्निधानं प्रपश्यते ।

तेन तेनान्वितः स्वार्थः पदैरेवावगम्यते ॥

तथाच खण्डवाक्यार्थबोधानन्तरं तथैव पदार्थस्मृत्या महावाक्यार्थबोध
इत्याहुः । तात्पर्यं वक्तुरिच्छा च यदि तात्पर्यं शब्दबोधकरणं न स्यात्
तदा सैन्यवसानय इत्यादौ कचिदस्य कचित् पूरणस्य बोधो न स्यात् ।
न च तात्पर्यपादकप्रकरणादौनामेव शब्दबोधे कारणत्वमस्तीति वाच्यम् ।
तेषामननुगमात् तात्पर्यज्ञानजनकत्वेन तेषामननुगमे तु तात्पर्यज्ञानमेव
लाघवात् कारणमिति स्थितम् ॥

Colophon.

इति शब्दरत्नं सम्पूर्णम् ॥

विषयः । अथ प्रथमं शब्दलक्षणम् । ततो रुढयौगिकादिभेदेन शब्दस्य पञ्चिधत्वकथनम् ।
आकाङ्क्षायोग्यतासन्निभश्चब्दस्य लक्षणादिनार्थबोधभेदकथनम् । लक्षणाया जघत्स्वार्थाजघत्-
स्वार्थेति द्विविधभेदकथनम् । लिङ्गस्य शुद्धमिश्रसंकीर्णाविष्टोपसर्जनान्वयभेदेति षड्विधभेदकथनम् ।
शब्दानां शब्दबोधकथनञ्च ॥

No. 352. शब्दशक्तिप्रकाशिकाटिप्पणी. By कृष्णकान्तविद्यावागीशः. Sub-
stance, country-made paper, 22 x 4 inches. Folia, 150. Lines, 10 on a
page. Extent, 7,162 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of
deposit, District Dhākā, Vikramapura, Ichāpurā, Paṇḍita Vrajanātha
Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

योगेश क्व गतं चिरं हिमगिरिः शृङ्गे कुटीरे प्रिये
योगार्थं किमूतासि कौचरमणौ तत्रेति सम्भाषणम् ।
शुभा चासुसमन्वितं गिरिस्तुतागौरीशयोर्मेनका
तवास्तीति वदन् सलज्जहृदयो मां पातु लम्बोदरः ॥
न्यायाल्लङ्कारयुक्तं विभुवनजनकत्रीपतीशेन जुष्टं
तुष्टं धीरेषु बलं सततमविदुषां ग्रामलं सामग्रीतम् ।

स्थानं तातं नितान्तं सदृशमसदृशं सादृशं साधुसङ्गं
 औयुक्तञ्चात्र कालौचरणमरचयं ग्रन्थमादौ प्रणम्य ॥
 ब्रह्मश्रीलक्ष्मणकान्त + + सुत + जनप्रोक्तसत् पादपद्मा
 सानन्दुःनन्दमन्दस्मितमिलितवचोभाषणध्वस्तपापा ।
 किञ्चित्क्रोधात्मतापाहतरिपुकलितानिष्टचेष्टादिदोषा
 शिष्टाखण्डां विशिष्टा प्रभवतु जननी तारिणी मे नमस्त्रा ॥
 न्यायार्थस्थितिदृष्टिसंहतिविधेर्ज्ञेयं सुकृत्या युतान्
 धीरानुचपदं वयन्तमयुतान् दुर्बुद्धिकान् सृष्टताम् ।
 वेदाख्यानसमुद्भूताखिलधरादित्यं सद्धान्तं सुदा
 श्रीलक्ष्मीजगदीशमत्र कमलाधीशं नमस्याम्यहम् ॥
 न्यायसंसारपाथोभिमग्नोपासकतारकम् ।
 रामनारायणं वन्दे तर्कपञ्चाननं गुह्यम् ॥
 धीरश्रीलक्ष्मणकान्तेन विद्यावागीशसंज्ञिना ।
 व्याख्यायते सतां तुष्टैः शब्दशक्तिप्रकाशिका ॥
 प्रणम्य भूमौ विनयेन मान्यान्
 धीरान् समस्तामिति वेदयामि ।
 अशेषमाकर्ण्यमिदं विद्याय
 प्रदर्शनीयं सुविभाज्य दूष्यम् ॥

मङ्गलाचरणपूर्वकमिजलतकारिकावलीं व्याख्यातुं प्रेषावत्प्रवृत्तये शिष्य-
 शिक्षाये च प्रयोजनमभिधेयसम्बन्धप्रतिपादके पद्यमादौ निबध्नाति तर्क-
 मित्यादि । तर्को वितर्को व्यापत्तिरिति यावत् । तन्तं सिद्धान्तः । तथाच
 पूर्वपक्षं सिद्धान्तस्य जानता इत्यर्थः । इत्यादि ।

End.

अनादिरित्यस्य व्यावृत्तिमात्रं पुनः + + तौत्यादि । उत्सर्गत इत्यस्य व्यावृत्ति-
 मात्रं स्वप्रवृत्तिभ्यश्चेति । शुभि रचि इत्यादि । कुत इत्याकाङ्क्षायामात्रं
 पुनः पुनः शोभते इत्यादि ॥ इत्याख्यातटिप्पणी समाप्ता । तद्विषयस्य न्याय-
 समन्वितार्थकत्वेन विचारविधुरतयातिसुगमतया च टिप्पणीकरणे सदीय-
 प्रवृत्तिर्नोत्पद्यते । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Colophon.

इति श्रीलक्ष्मणकान्तविद्यावागीशभट्टाचार्यविरचिता शब्दशक्तिप्रकाशिका-
 टिप्पणी समाप्ता ॥

विषयः । जगदीशतर्कालङ्काररक्त-शब्दशक्तिप्रकाशिका-प्रवृत्तिप्रत्ययार्थविचारारम्भकग्रन्थस्य
 व्याख्यानम् ।

No. 353. शब्दशास्त्रविहतिः . By रघुनन्दनशिरोमणिः . Substance, country-made paper, 12×2½ inches. Folia, 85. Lines, 9 on a page. Extent, 3,394 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Paṇḍita Candrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct. .

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य परमं देयं ... चित्तनन्दनम् ।

करोमि शब्दशास्त्रस्य विहतिं प्रसूटां शुभात् ॥

समर्थास्तत्ताभाय स्तुतिरत्राय च द्रुतम् ।

कलापपूर्वतन्त्रस्य समुद्रः सेव्यतामयम् ॥

++++ समुत्पद्य दूरतः खलु सेव्यताम् ।

ग्रन्थोऽयं यत्नतः साधो मनोज्ञज्ञानहेतवे ॥

अथ छन्दानां शब्दाः सर्ववर्गणा कथं न व्युत्पादिताः वररचिना वा कथं व्युत्पादिता इति शिष्यजिज्ञासायां प्रतिपादयन्नाञ्च वृत्तादिवदित्यादि ॥

End.

ज्ञा प्रत्यये विमोचने विभाषा विमोचनादन्यथ न स्यादेतदर्थमपि स्तुतं स्यादिति पुनरिच्च ग्रन्थम् । नु भोः । यद्यपीत्यादि । एते ननु भो विमोचन इति तुदादौ पाठो नास्ति इति बोध्यम् ॥ * ॥

Colophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यशिरोमणिकृता शब्दशास्त्रस्य-विहतिः समाप्ता ।

विषयः । कातन्त्रयाकरणस्य छन्दानांशस्य टीका ।

No. 354. शब्दसंग्रहमाला. By काशीश्वरः . Substance, country-made paper, 15×2½ inches. Folia, 56. Lines, 6 on a page. Extent, 2,344 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk, 1688. Place of deposit, Kāñḥāl-pāḍā viā Naihāti, Paṇḍita Rāmatārāṇa Ṭhākura. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

अपारसंसारपथोधिनावं

सरस्वती-कञ्जभवादिसेव्यम् ।

प्रथम्य पादाम्बुजमाञ्च विष्णोः

काशीश्वरः शब्दनिकायमालाम् ॥

जाइलीति वनि वौडि वादाय वचनोज्ज्वलः । (?)

अमरानुक्तविष्णुत-शब्दसंग्रहमालिका ॥

खेतपववरो प्रज्ञा हेमाद्रः कञ्जनिर्जरौ ॥ इत्यादि ।

End.

संक्षेपरन्धयोः सन्धिः सारः शुक्ले धनेऽपि च ।

श्रेष्ठे धान्नि च पुंसि स्यात् अरुः परंतदेवयोः ॥

चाशनिर्द्वयोर्बन्धुरे स्यात् तालव्यदन्तासादिवत् ॥ ० ॥

इति सङ्कीर्णवर्गः ॥ ० ॥

Colophon.

इति काशीश्वरकृतौ शब्दसंग्रहमाला समाप्ता ॥ शकाब्दाः १६८८ ।

विषयः । नानार्थज्ञार्थादिशब्दानां पर्यायवचनः ।

No. 355. शब्दसाध्यप्रबोधिनी . By रमानाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent, 1,434 ślokas. Character, Bengali. Date, Bangābda 1264. Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Vajrayoginī, Paṇḍita Dvārakānātha Tarkabhūṣaṇa. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवायै नमः ।

शौरिं प्रणम्य देवस्य भक्त्यानुपपत्काम्यया ।

क्रियते बालबोधाय शब्दसाध्यप्रबोधिनी ॥

तत्र तावदकारानां । दाशरथिवाचको रामशब्दः पुल्लिङ्गः । रामः रामौ
रामाः । रामं रामौ रामान् । रामेण रामाभ्यां रामैः । भिन्नविषयेऽपि
निरवकाशतया ऐसा एत्वं बाध्यते । इत्यादि ॥

End.

अथावर्णादिव इति टीकाकृतोक्तमप्यष्टसुखविषयकमिति बोध्यम् । मधु-
लिङ्गादीनां विरामे यञ्जनादौ च डत्वं भवतीति ॥

Colophon.

इति रमानाथचक्रवर्तिविरचिता शब्दसाध्यप्रबोधिनी समाप्ता ॥

वङ्गाब्दाः १९६४ ॥

विषयः । कातन्त्रानुसारेण अकारानादिशब्दानां रूपकथनम् ।

No. 356. शब्दानित्यतारहस्यम् . By मधुरानाथतर्कवागीशः . Substance, country-made paper, 20×4 inches. Folia, 24. Lines, 8 on a page. Extent, 1,128 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihati, District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Pāstrī. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. (अस्य प्रथमपत्रचतुष्टयं नास्ति तेन पञ्चमपत्रस्य प्रारम्भवाक्यं लिखितम् ।)
यदि च परमाणुपरिमाणे द्वाणुकपरिमाणोपेक्षयापि नोत्कर्षोऽस्ति किन्त्वप-
कर्ष एव तस्मात्प्रमाणपक्षेन सुप्रसिद्धत्वात् अधिकदेश्यापकत्वेनैव परि-
माणस्योत्कृष्टत्वमिति गुणकिरणवत्त्वमप्याचार्यैरभिहितत्वाच्च तदा तु सजा-
तीयत्यनुपादाय तादृशोपाधिमहृत्तिप्रतियोगिकत्वेनापकर्ष एव विवक्षणीयः ॥
इत्यादि ।

End. यथाश्रुते अणुपरिमाणादेरपि व्यावर्त्तनादसङ्गतेः । पञ्चेतरत्वादिति पञ्चेतरल-
तुल्यत्वादित्यर्थः । ननु सन्तु वर्षा नित्यास्तथापि पदवाक्यवेदा नित्या एव
इत्यत आह यदा चेति । तत्सन्दोहरूपस्य पदसमूहरूपस्य ॥

Colophon. इति शब्दपरिच्छेदरचस्ये शब्दानित्यतारचस्यं सम्पूर्णम् ॥ * ॥

विषयः । तत्त्वचिन्तामण्यनगंतस्य शब्दाख्यतुरीयखण्डस्य कश्चिदंशोऽयं । अथ च नाना-
विधन्याययुक्तिकोपन्याससुखेन शब्दानित्यत्वं प्रदर्शितम् ॥

No. 357. शब्दाप्रामाण्यरचस्यम् . By मधुरानाथतर्कवागीशः . Substance,
country-made paper, 17×3½ inches. Folia, 63. Lines, 8 on a page.
Extent, 2,835 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Pharidpur, Post Office Pālang, grāma Dhānukā, Paṇḍita Rajani-
kānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो श्वशेराय ।

न्यायानुधिकृतचेतुं चेतुं श्रीराममखिलसम्पत्तेः ।

तानं विभुवनगीतं तर्कालङ्कारमादराग्रत्वा ॥

श्रीमता मधुरानाथतर्कवागीशश्रीमता ।

विशदीकृत्य दशमो तुरीयमणिक्रिकाः ॥

आन्विचिकीपण्डितमण्डलीपु

सत्ताण्डवैरध्ययनं विनापि ॥

मदुक्तमेतत् परिचिन्त्य धीरा

निःशङ्कमध्यापनमातनुध्वम् ॥

प्रत्यक्षादिप्रमाणवयं निरूपितम् । इदानीं चरतप्रमाणं शब्दो निरूपणीयोऽतः
शिष्टावधानाय प्रतिजानीते श्वेत्यादिना । अथ उपमाननिरूपणानन्तरचण-
निष्ठः शब्दः शब्दप्रमाकारणम् । यथाश्रुतेऽग्रे प्रमाणशब्दलक्षणकारणस्यार्था-
न्तरापत्तेः । निरूप्यत इति निरूपणं लक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिभिर्ज्ञापनम् ।

लक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारकज्ञानानुकूलो व्यापार इति यावत् । आख्यातस्य च विषयत्वमर्थः । तथाच उपमानविशेष्यकलक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुकूलव्यापारानन्तरक्षणनिष्ठाभिन्नो यो लक्षणस्वरूपप्रामाण्यादिप्रकारक-
ज्ञानानुकूलो व्यापारस्तद्विषयः प्रमाणं शब्द इत्यन्वयः । अथ पदस्य लुप्त-
द्वितीयाविभक्तिकस्य निरूपणक्रियाविशेषणतया श्लोकं पञ्चतीत्यादिवदभेदस्य
संसर्गमर्थ्यादावल्लभ्यत्वात् । नाम्नः क्रियाविशेषणत्वस्यैव अभेदान्वयबोधस्यैव
साक्षाच्छ्रुत्वात् । व्यापारस्य शब्दप्रयोग एव तद्विषयता व्यापारानुबन्धिनी ।
तेन शब्दस्य निर्विषयकत्वेऽपि न क्षतिः ॥ इत्यादि ॥

End.

ननु श्रुतपदेभ्य एव तात्पर्यं प्रज्ञात् पूर्वं कर्मलादौ घटादिमत्त्वानुभवः
स्यादित्यत आह । पदानीति सम्भूय तात्पर्यं प्रज्ञेयं समं मिलित्वेव तथाचा-
न्योन्याश्रय इति भावः । इदमुपलक्षणम् । विशिष्य तत्परलपदस्य हेतुत्वे
शब्दमात्रस्यानुवादकतापत्तेर्येति बोध्यम् । अतएवेति एतादृशतात्पर्यं प्रज्ञेयं
शब्दधीहेतुत्वादेवेत्यर्थः । न तु प्रकरणादिज्ञानस्य हेतुत्वादिति । विनि-
गमनेति । शक्तिजन्योपस्थित्यादेरितरसकलकारणस्याविशिष्टत्वेऽपि कदाचि-
देकमर्थमादायैवान्वयबोध इत्यर्थः । तदनुपपत्तिरिति अतएवेत्यनुपपत्त्ये
एवकारोऽप्यर्थः । तात्पर्यानुपपत्तिरपीत्यर्थः लक्षणाबौजमिति छीः (?) प्रवेश्ये-
त्यादौ श्रुत्या वाक्यार्थस्मरणस्य वाक्यार्थयोग्यतादिज्ञानस्य सत्त्वेऽपि लक्ष्यार्थ-
स्यैवान्वयबोध इत्यत्र नियामिका इत्यर्थः । तदानीं श्रुत्याऽन्वयबोधाभावे
नियामिका इति तु फलितार्थः । तथाच न तादृशसिद्धान्तव्याघात इति
भावः । तदभावादिति अतएवानुपपत्त्ये पञ्चति पद इति प्रयुक्त इति शेषः ।
स्मृतेति अन्योक्त स्मृतेत्यर्थं शब्दस्य लोकवेदनाधारणशब्दस्य प्रमाणा-
न्तरत्वमित्यनुमानादिभिन्नत्वेन न गृहीतवादिस्वाध्यानुभवजनकत्वमित्यर्थः ॥

विषयः । प्रत्यक्षानुमानोपमानशब्दाः प्रमाणमित्यादिचतुर्विधप्रमाणं नैयाधिकसम्मतम् ।
वैशेषिकनये प्रत्यक्षानुमानमेव प्रमाणं शब्दोपमानानामनुमानगतार्थत्वादिति मतं दूषयितुं शब्दस्य
प्रथक्प्रमाणत्वं व्यवस्थापयति शब्दाप्रामाण्यग्रन्थेनेति संक्षेपः ॥

No. 358. शाक्तामोदः. By शङ्करविद्याचार्यः. Substance, country-
made paper, 19×5 inches. Folia, 13. Lines, 10 on a page. Extent,
471 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura Mājhapāḍa, Bābu Rasavihārī Rāya. Appearance,
new. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

कणत्काक्षीनाले करिकरभकुम्भस्तनयुगे
 शरद्राकाखर्वीकृतवचनचार्वी स्मरहरे ।
 प्रमोदास्तन्वन्ती दधति खड्गपाशाङ्कुशधनुः
 परिचीषा मध्ये वसतु मम चेतस्त्रय पदे ॥
 योगिध्येयममोषपत्नरसिजद्वन्द्वं परामोददं
 मृदानां दयया गुरोर्हृदि सदा भानूपमं मोचदम् ।
 नत्वा शङ्करनामकी द्रविडजः सिद्धेः परैकायनः
 पुष्पीं सन्तनुवे शरस्य वचनान्याहृत्य तन्त्रादिकम् ॥
 स्नानपानरत्ने मङ्गं यदुक्तं यच्चयामले ।
 शिवोक्तञ्च तथा तन्त्रं यामल्लादौ विशेषतः ।
 साधनं संप्रवक्ष्यामि सेतुवन्त्रे मञ्जोदधौ ॥
 रघुवंशसमुद्भूत-शैरामचन्द्रसन्निधौ ।
 कथितं शपथैर्यद्व्यदाशुसिद्धिप्रदायकम् ॥
 कामरूपे योनिपीठे शङ्करस्य पदद्वयम् ।
 खुट्टा काल्या मञ्जादेवं यद्व्यदुक्तमनुत्तमम् ॥
 यदुक्तं नागभट्टेन तथा सारसमुद्यये ।
 ग्रामातारविल्लासे च तत्त्वचिन्तामणौ यथा ॥
 कल्पद्रुमे मञ्जादेया नीलतन्त्रे शिवेन यत् ।
 ललितामालिनीयचषट्त्रयामलमययम् ॥
 तथा चान्यानि तन्त्राणि समालोच्य यथाविधि ।
 सारात्सारतरं वक्ष्ये कलौ सिद्धिप्रदायकम् ॥
 उल्लासे प्रथमे वक्ष्ये पूजाजपविधानकम् ।
 द्वितीये तु पुरुषार्थ्यां यामिन्यां सूक्तिदर्शनम् ॥
 दिव्यानाञ्च पशूनाञ्च भावभेदं तृतीयके ।
 चतुर्थे देशदोषादिप्रतिबन्धनिरोक्षणम् ॥
 काम्यानां कर्मणां सिद्धिस्तथैव शुभलक्षणम् ।
 नायिकासाधनञ्चैव वक्ष्यामि पञ्चमे मतम् ॥

कुलार्णवे ।

आत्म-स्थान-मनु-द्रव्य-देश-शुद्धिश्च पञ्चमी ॥ इत्यादि ।

End.

जप्ता मन्त्रस्य प्राणेश चात्मभेदेन साधनम् ।
 कृत्वा देव्याः पदाक्षौजं दृश्यते शिवश्चक्षुषा ॥
 वज्रजन्मत्रिधायोगात् तत्रापि मानवे क्वचित् ।
 शुक्तिदण्डं पूर्वचिह्नं जायते नात्र संशयः ॥
 (अतःपरं खण्डितम् ।)

विषयः । शक्तिपूजाविधिः । पञ्चशुद्धिकथनम् । तत्र आत्मशुद्धिप्रकारः । स्थानप्रकारः । मन्त्रशुद्धिप्रकारः । द्रव्यशुद्धिप्रकारः । देवशुद्धिप्रकारः । पूजासूत्रम् । जपसूत्रम् । अथ मन्त्र-
 कथनम् । तत्र चौरमन्त्रकथनम् । दीपनीमन्त्रकथनम् । मन्त्रसिद्धिलक्षणम् । पूजाप्रयोगः ।
 जपादिविधयः । मन्त्रस्य स्थापकालादिः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेन सेतुकथनम् । मन्त्रासेतुकथनम् ।
 कामकलाकथनम् । मन्त्रसङ्केतकथनम् । मन्त्रस्थानकथनम् । भूतलिपिकथनम् । चौरमन्त्रादि
 जपस्थानम् । अथ मन्त्रसाधकयोरेकलक्षणम् । जीवतत्त्वकथनम् । मन्त्रशिक्षादिकथनम् ।
 अथ पुरश्चरणविधिः । तत्र स्थानकथनम् । भक्ष्याभक्ष्यकथनम् । वर्ज्यावर्ज्यकथनम् । तत्प्रयोग-
 कथनम् । (अतःखण्डितम् ।)

No. 359. शावरतन्त्रम्. Substance, country-made paper, 10 × 4 inches. Folia, 50. Lines, 9 on a page. Extent, 984 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, at the Kālimatha at Ramu. Appearance, old. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीशङ्कर उवाच ।

आदिनाथो ज्ञानादिषु कालक्षैवातिकालकः ।
 कराक्षो विकरालश्च मन्त्राकालश्च सप्तमः ॥
 कालभैरवनाथश्च बहुकलादनन्तरम् ।
 भूतनाथो वीरनाथः श्रीकण्ठो द्वादशो मतः ॥
 एते कापालिकाः प्रोक्ता वीरतुम्भीसङ्घाफलैः । (?)
 शिष्याणां मुख्यैश्च तान् च तान् चो वच्मि संश्रुतम् ॥
 नागाज्जुनो जटुभयोर्धौ चरित्यन्द्रसुतीयकः ।
 सत्यनाथो मौननाथो गोरक्षश्चपटस्तथा ॥
 अवधटश्चैव वैराग्यः कन्याधारी धलन्धरिः ।
 मार्गप्रवर्तका द्यौवे तद्वच्च मलयार्जुनः ॥
 एतदुक्तं शावराणां मन्त्राणां सिद्धिदायकम् । इत्यादि ।

End.

भैरव मेरा दुसमनकी गाड़ी पाकी गाढा बेरा मारण मारे तो गुप्त
गोरक्षयतीकी आस । २।५ जप १०००० । अष्टोत्तर आऊती वकराका
करे जाम दादास दिन ११ तव चलावे जव वकराकी कलेजी मदमन्त्र
पढ़ी जाके धरी धारी और पावे आप करे ॥

Colophon.

इति श्रीशारतन्त्रं सम्पूर्णम् ।

विषयः । शारतन्त्रविधिः । तत्र कश्चित् कश्चित् हिन्दीभाषया मन्त्रादिषु । अथ सर्व-
विपत्तिहरसिद्धवल्लिमन्त्रादिः । योगिनीमन्त्रः । ज्ञेयपालमन्त्रः । गणेशमन्त्रः । कालीमन्त्रः ।
वज्रमन्त्रः । भैरवीमन्त्रः । विप्रासुन्दरीमन्त्रः । जेष्ठकीमन्त्रः । सातवीमन्त्रः । अथ डाकिनी-
शक्तिनी-भूत-सर्पादिभयनाशनमन्त्रः । उच्चाटनवशीकरणसामनादिमन्त्रः प्रयोगविधिषु ।

No. 360. शिवताम्रवटीका . Substance, country-made paper, Folia,
60. Lines, 9 on a page. Extent 1,100 glosas. Character, Nāgara.
Date, ? Place of deposit, Benares Govardhanasaraī, Paṇḍita Vin-
dhyeṣvariprasāda Dube. Appearance, old. Correct.

Beginning. ॐ गणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्यै नमः ।

श्रीदक्षिणामूर्तिगुर्वं प्रणम्य
तदीरित-श्रीशिवताम्रवाङ्मयम् ।

यन्नावलीमङ्गलमपि पुनर्वा

आकुर्वन्ते सज्जनरक्षणाय ॥

पूर्वं मया विहितोऽङ्कः यन्त्रवाङ्मयः

खलैः सा पिहितमिति मौद्यात् ।

अतः पुनः श्रीमदनूपभूष-

नियोगतं सामपरां करोमि ॥

कः पुनरनूपभूष इत्याकाङ्क्षायां तद्वशावलीमाह ।

येनायं प्राप्यमार्के (?) दक्षति मन्त्रतो अङ्गलं नन्दनं

यः खंसप्रकवीपदमयत्यमभूत् पर्विका नैर नाम्नी । (?)

शूरः श्रीमान् वदान्यः शमदमसहितो नीतिशिष्टानुशर्णा

आद्यः सो व्यापिकीर्त्या जगति विजयते रायकल्याणमङ्गलः ॥

समजनि विक्रमनगर राजा श्रीरायसिन्हाङ्गः

यस्मिन्वदति गजौघान् द्यगजपतिभावं गतो विष्णोपोऽपि । इत्यादि ।

No. 361. शिवरहस्यखण्डः (स्कन्दपुराणीयः) (द्वितीयांशः) Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Extent, 1,950 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkūḍā Kucekol, Bābu Yogīndranātha Simha Deva. Appearance, tolerable. Verse. Incorrect.

Beginning. श्रीगणेशाय नमः । श्रीमद्वशिष्ठाश्रुतिं शिवाय नमः ।

आगजाननपाद्योजविकासनदिवाकरम् ।

विघ्नाद्रिकुलिशं श्रीमदैकदन्तं नमाम्यहम् ॥

सूत उवाच ।

पुनः प्रथम्यं सुनयो जैगौषयो मच्चामुनिः ।

स भक्त्या तारकारानि पुरारतिः कथाः शुभाः ॥

पप्रच्छ विनयोपेतस्तुष्टौलजगन्त्रयः ।

स्वच्छाश्चमानसोत्पुल्लप्रसूदवदनाम्बुजः ।

धृतविपुलभूत्यैव सवाङ्मयवह्निनारः ।

वद्राजामलकोटीरः शम्भवाग्रे रतस्तदा ॥

गणेषु देवसंघेषु मुनिव्रतेषु सङ्गमाः ।

पञ्चास्यसूदयानन्दः यङ्मासं प्रेक्ष्य भक्तितः ॥

प्राञ्जं क्षरारिसाशास्य ध्यानपूतहृदनारः । इत्यादि ।

End. देवैश्च वेदविधिना पुरुषोत्तमेन

स्कन्देन गौरीगणा येन च पूज्यपादा ॥ ० ॥

अतः परं खण्डितम् ।

विषयः । प्रथमाध्याये,—स्कन्दवाक्यम् । १ याध्याये,—देवौतपोवर्णनम् । २।४ याध्याययोः,—अम्बिकेश्वरपूजनादिः । ५ साध्याये,—अम्बिकेश्वरप्रादुर्भावादिः । ६ छाध्याये,—शिवगौरीसंवादादिः । ७।८ साध्याययोः,—देवस्तवादिः । ९।१० साध्याययोः,—शिवगणनादिः । ११।१२ साध्याययोः,—रत्नदीपवर्णनादिः । १३।१४ साध्याययोः,—श्रीचक्रसौधवर्णनम् । १५ साध्याये,—चिन्तामणिसौधवर्णनम् । १६।१७ साध्याययोः,—श्रीचक्रवर्णनादिः । १८।१९ साध्याययोः,—चिन्तामणेश्वरसमागमः । २०।२१ साध्याययोः,—देवौविचारानि । २२।२३ साध्याययोः,—कैलासदर्शनादिः । २४।२५ साध्याययोः,—शिवरहस्यवाक्यादिः । २६।२७ साध्याययोः,—दुर्वासससम्पत्त्यादिश्च । अतः परं खण्डितम् ।

No. 362. शिवाचनमहारत्नम् . By गौड़शङ्कराचार्यः . Substance, country-made paper, 14 × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 63 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Serapura, Mādhavapura, Paṇḍita Gaṅgādhara Tarkasiddhānta. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

संसारार्णवमग्नानां समुद्धरणहेतवे ।

शिवाचनमहारत्नं शङ्करेण वितन्यते ॥

व्यापारान् सकलांस्वक्ता पूजयध्वं सदाशिवम् ।

निकटा इव दृश्यन्ते × × × नगरद्रुमाः ॥ इत्यादि ।

End.

भूतशक्तिं लिपिन्यासं विना चेत् साधनद्वरेत् ।

विपरीतफलं दद्यादभक्त्या पूजनं यथा ॥

Colophon.

इति गौड़भूमिनिवासि श्रीशङ्कराचार्यविरचिते शिवाचनमहारत्ने प्रथमः प्रकाशः ॥ • ॥

विषयः । शिवपूजाकालाकालाधारन्यासादिनिरूपणमुखेन पूजाविधिः ।

No. 363. शिशुपालवधटीका (नवमसर्गस्य कियदंशपर्यन्ता) By वल्लभदेवः . Substance, country-made paper, 13 × 8 inches. Folia, 148. Lines, 7 on a page. Extent, 3,431 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Parganā Souārgū, Post Office Vaidyervāzār, grāma Sātbheyepādā, Paṇḍita Tārākānta Vācaspati. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो विनायकाय । त्रियः पतिरित्यादि । त्रियो लक्ष्म्याः पतिः सासी हरिर्नारायणः जगच्छासितुं आज्ञां कारयितुं वसुदेवसद्गनि वसुदेवगृहे वसन् चिरण्णमर्भाङ्गभुवं ब्रह्मपुत्रं मुनिं नारदाख्यं ददर्श हृष्टवान् । मुनिं कीदृशं अम्बरादाकाशादवतरन्तं अधः पतन्तम् । हरिः कीदृशः जगतां निवासो यत्र स जगन्निवासः । वसुदेवसद्गनि कीदृशे श्रीमति सल्लक्ष्मीके । त्रियः पतिरित्यन्यहरिव्यवच्छेदार्थं कृतं मङ्गलाद्ये वा । वसन् ददर्शेति धातु-सम्बन्धे प्रत्यया इति साधु अम्बरादवतरन्तं अम्बरमाश्रित्याधः-पतन्तं स्रुवल्लीपे पञ्चमी वक्तव्या । अन्यथा आकाशस्थानवधित्वात् भुवमपाये-ऽपादानमिति पञ्चमेव न स्यात् । अङ्गभूशब्दश्चात्र सचिवशात् मानसेऽपि पुत्रे

वर्त्तते । भुवः संज्ञान्तरयोरिति क्षिप् । केचिद्वच स्तोके पञ्चान्तरमाहुः ।
 वसन्नि वरुणालये ससुद्रे । वसुदे धनदे । वसन् चरिर्मुनिं ददर्श चरिः
 कीदृशः श्रीमतिशासितुञ्जजत् । श्रीश्च मतिश्च ताभ्यां शासितुं शीलं येषां ते
 श्रीमतिशासिनः तान् तुञ्जन्मि हिंसन्मि ते श्रीमतिशासितुञ्जा दानवाः तान्
 गच्छन्ति श्रीमतिशासितुञ्जगत् क्षिपि रूपम् । ययन्मि तामिति श्रीः
 इत्यादिना क्षिपि दीर्घश्च पातोति पतिः त्यौषादिकः ॥ अतः सर्व-
 व्यापकत्वात् तथाहि तच्च नारदागमनेन कार्याक्षिप्त-
 मन्त्रादिस्वरूपं वसुदेवसपानि वसन्निति युधिष्ठिर-
 प्रीतये जगामेति भाविकाथार्थस्वरूपम् । श्रियः पतिरिति
 एवञ्च ध्वननद्वारा चतुर्थसर्गसारश्च दशमसर्गपर्यन्त-
 सुदीपन स्तम्भावारसन्निवेश वसन्नादिवर्धन-वनविहार जलश्रीङ्गा
 तत्तदवसरे तत्तदुक्तिप्रकार-मधुपान-सुरतोत्कर्षः स्वरचितः । अतः सर्व-
 व्यापकत्वा वस्तुनिर्देशः ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ । सुतनोरभिचारिकायाः दयितोपगमे प्राणनाशाभिचरणे सान्द्रतम-
 मतिनिविडं सन्तमसं गालान्धकारः भयाय वासाय नाभवत् । तनौ शरीरे
 ... शुक्ला वा रोमराजिस्तस्याः पथा वेपथवे कम्पाय नाभवत् । कथन्नाचिं
 नाभवदित्याह कार्यगुहतां प्रयोजनगौरवं प्रियोपकण्डप्राप्तिक्षणमवधार्य-
 निश्चित्य तेन कार्यगुहतामवधार्य-
 चलिताया इत्यध्याचार्यं तत् समानकर्तुं कता भवतीति सन्तमसमिति अथ-
 समन्वेभ्यस्तम इति तमसोऽच्छमासान्तः ॥ स प्रश्नगणस्तारासमूहः तमोभि-
 स्तातां व्याप्तां तमो' राविमधिगम्य प्राप्य शुतिमघञौत् कान्तिमाददे । स क
 इत्याह । यः अङ्गपि दिवसेऽपि आदित्यतेजसा चेतुना न ददृशे न दृष्टः
 यो दिवसेऽपि न दृश्यते स कथं रात्रौ दृश्यत इत्याह । लघवः प्राकृताः
 मलिनाशयतः कलुषाधारात् प्रकटीभवन्ति व्यक्ता जायन्ते । अल्पप्रमाणत्वात्
 लघुर्गणः । तमःशून्यत्वात् राविर्मलिना । रजनौ यामिनी तमोत्यमरः ।
 अन् । तेन समयेन प्रदोषाख्येन अवल्ला नार्थः ॥ (इतः परं खण्डितम्)

विषयः । माघकविकृतस्य शिशुपालवधकाव्यस्य व्याख्यानम् । खण्डितत्वान्नान् ग्रन्थे
 ग्रन्थस्य ग्रन्थकर्तृयां नामनिर्देशोऽस्ति केवलं सर्गशेषेऽप्यस्ति वक्रभसारटीकेति नाम ॥

No. 364. शिशुपालवधटीका (शिशुबोधिनी) By महेशशर्मा. Substance, country-made paper, 19×3 inches. Folia, 80. Lines, 8 on a page. Extent, 2,560 lokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅḍa Viṣṇupura, Kārtika Candra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose, Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ।

यत्पल्लवातल्लवतः प्रसभं जङ्गोऽपि
वाचस्पतिं सपदि सूकयितुं समर्थः ।
तन्नौरवं चरत्समन्वदमादरेष
वाङ्मायमानसभवेः प्रणमामि भावेः ॥
लक्ष्मणं प्रणमामि धाम दिविपद्मन्दारमाला गल-
द्वाराष्ट्रकर्मकरन्दहृन्निशिरप्रीपादपौडानकम् ।
यत्प्रातन्त्रा सुपातमेव जगतां हृदिस्थितिष्यापदः
कर्तुं ते तु सुरा विभूतिरतुला प्रज्ञाभूतव्यम्काः ॥
यद्यपि बहवो धन्याः सन्ति मद्यान्तो निगूढभावायाः ।
मदपि च शिथिलितैषी कुपते टीकां स्फुटां दिजः कथित् ॥
वस्तुनिर्देशप्रारम्भकं मद्याकाव्यलक्ष्यं सम्पादयन् प्रतिस्पर्शान्छोके चिह्नतया
श्रीमन्त्वं प्रयुज्जानः शिशुपालवधसचेष्टभगवच्छ्रीलक्ष्मणोत्तेजनार्थं भगवत्पाक-
शासनप्रेरितस्य देवर्षेर्नारदस्य दर्शनं प्रथमतो धन्यकृत् प्रक्रमते । श्रियः ।
इत्यादि ।

End.

उपालम्भमाह । ननु हे श्रीलक्ष्मण त्वं धरस्य पर्वतस्य उद्यतां श्रीगोवर्धनो
भवता उद्धृत इति सर्व्वेव जगति भुवने प्रतीतः प्लुतातोऽसि तत्तदा अतिभरं
मां किं व्यधः प्रापयिषुः पानालं प्रापयितुमिच्छुः । किं प्रभो । यो धरस्योद्यतां
स कथं धरमधः प्रापयतीति प्रश्नार्थः ॥ शिखरिषोऽहम् ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमहेशशर्मलतायां शिशुबोधिन्यां माधवीकायां पद्यमसर्गः ॥ * ॥
(अतः परं खण्डितम्)

विषयः । माधकविलतस्य शिशुपालवधकाव्यस्य व्याख्यानं पद्यमसर्गपर्य्यन्तम् ॥

No. 365. शिशुलोचनम्. By सुकुन्दरामदैवज्ञः. Substance, country-made paper, 16×3½ inches. Folia, 93. Lines, 5 on a page. Extent, 1,220 lokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1792. Place of deposit, District Mayamanasimha, Āsujīfā, Ānandakīṇora Rāya. Appearance, fresh. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

नला भक्तविशेषमिष्टफलदं कृष्णाङ्गिपद्मेव च
 इन्द्राद्यामरवर्गयुष्टमनिशं निःशेषविघ्नापहम् ।
 स्पष्टाङ्गं शिशुलोचनं सुकमलं वारादिभिर्निर्णयं
 विद्यानन्दकुलोद्भवो वितनुते श्रीमन्मुकुन्दः स्वयम् ॥
 आदित्यस्यन्दमा भौमो बुधजीवसितार्कजाः ।
 एतेषां नामतो वाराः सप्तैवे कथिताः क्रमात् ॥ इत्यादि ।

End.

सत्यकाले जपेत् कृष्णं रामं नारायणं हरिम् ।
 अभिषेकञ्च जाह्नव्यास्त्रोये कुर्यान्मनोरमम् ॥
 सान्धो घौवायां रात्रौ धार्यते तुलसीदलम् ।
 भवपाशविमुक्तोऽस्ति याति विष्णोः परं पदम् ॥

Colophon.

इति श्रीमुकुन्दरामदेवश्रविरचिते शिशुलोचनाख्ये भूलक्षणादिनिर्णयो नाम
 षष्ठमोऽध्यायः ॥ शकाब्दाः १७८२ ।

विषयः । वारकथनम् । वारशुभाशुभकथनम् । वारगुणकथनम् । राशिरूपनिरूपणम् ।
 प्रहोदयादिः । संक्रान्तिनिर्णयः । गुरुविषयज्ञादिनिर्णयः । ग्रहमण्डलनिरूपणम् । युगादिविचारः
 शुद्धशकथनम् । सव्यौषधि-मद्यौषधादिः । वारवेला-कालवेलादिः । कालशुद्धिः । भूकम्प-
 दिग्दाहादिजन्याकालनिरूपणम् । कन्याकरादिलक्षणम् । मासनिर्णयः । सुतद्विबुक्तमोक्ष-
 योगादिः । नववध्वागमनगर्भाधानादिसमयनिरूपणम् । सरोवरादिलक्षणम् । धान्यादिसूक्ष्म-
 ज्ञानम् । वास्तुभूम्पादिलक्षणम् । सुमुपकालौषधसेवनादिविधिश्च ।

No. 366. शुद्धिकारिकांली . By मोहनचन्द्रवन्द्योपाध्यायः . Substance,
 country-made paper, 14×3½ inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page.
 Extent, 262 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sana 1277. Place of
 deposit, District Dhākā, Parganā Sonārgā, Post Office Vaidyerbāzār,
 grāma, Sātḥheyepaḍā, Paṇḍita Nilakamala Smṛtibhūṣaṇa. Appearance,
 new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नला गुरुं विबुधस्यन्दमतं विज्ञोष्य
 संक्षेपतो जयपुरस्थितिरेष शलात् ।
 सश्रीसुवन्द्यजनिमोहनदेवशर्मा
 शुद्धेक्षनोति अनरञ्जनकारिकांलीम् ॥

अथ सपिण्डादिनिर्णयः ।

स्तेपभाजस्तुत्याः पिबाद्याः पिण्डभागिनः ।

पिण्डदः सप्तमस्तोषां सापिण्ड्यं साप्तपौरुषम् ॥

दशमं पुत्रपं यावत् साकुल्यन्तु प्रकीर्तितम् ।

चतुर्दशं भवेद् यावत् समानोदकमुच्यते ॥

अदत्तकन्यायास्तु ॥

प्रपितामहपृथ्वीनां सापिण्ड्यन्तु विपौरुषम् ।

तेषां सन्ततयो ग्राह्या आद्यं त्यक्त्वा त्रयः किञ्च ॥

तथाच ग्राहिरत्नाकरे ॥

अप्रतानां तथा स्त्रीणां सापिण्ड्यन्तु विपौरुषम् ।

विधाय जीविनं तातं श्राव्य पौत्रे प्रदर्शनात् ॥

अनिरुद्धस्तुत्याः सापिण्ड्यस्येति शेषः । अन्यथा ।

अनिरुद्धस्तुत्यान्तु श्राव्य पौत्रात् विराचकम् ॥

पौत्रादित्यस्य परमिति शेषः ॥

आत्मापेक्ष्य पञ्चमे च तद्दृष्टव्यप्रपितामहे ।

निवर्त्तेत च सापिण्ड्यं कन्यायाः शास्त्रयुक्तिनः ॥

पञ्चमादिषिपुत्रपं यावत् साकुल्यमुच्यते ।

दशमं पुत्रपं यावत् तावत् केषाञ्च सप्ततम् ॥

दत्तकन्यायास्तु ।

दत्ता या कन्यका स्यान्तु भर्तृसापिण्ड्यगोचभाक् ।

पितृसापिण्ड्यगोचाच्च निवर्त्तेत च शास्त्रतः ॥

अथाशौचकाक्षनिर्णयः ।

गृहोत् विप्रो दशाक्षेन द्वादशाक्षेन भूमिपः ।

वैश्यः पञ्चदशाक्षेन शूद्रो मासेन गृह्णाति ॥

साकुल्ये सर्वजातीनां अथाशौचं भवेद् भुवम् ।

स्यात् समानोदके तेषां पक्षिणो मुनिवाक्यतः ॥

नामगोचरमृतौ पञ्चाशेषा मुच्यते ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ स्त्रियाः आद्याधिकारे क्रमः ।

ज्येष्ठः पुत्रः कनिष्ठश्च पौत्रः प्रपौत्र एव च ॥

अदत्ता दत्ता दौहित्र एव च ।

पत्नी च पुत्रकथैव पतिः पुत्रवधूस्तथा ।
 देवरश्च तथा स्वामी भ्रातृपुत्रास्ततः परम् ॥
 अग्रुरादिसपिण्डाश्च समानोदकगोचजाः ।
 पिता कनिष्ठभ्राता च ज्येष्ठश्चैव सद्योदरः ॥
 भगिनीपुत्रकथैव स्याद् भर्तुर्भगिनीसुतः ।
 भ्रातृपुत्रश्च जामाता भर्तुर्मातुल एव च ॥
 भर्तुर्शिष्याः पितृवंश्या मातृवंश्यास्तथैव च ।
 आद्यश्राद्धादिकं कुर्यात् निर्दिष्टाश्च क्रमादिने ॥
 ज्येष्ठा यद्यवौरा कन्या कनिष्ठा च सपुत्रिका ।
 तदा कनिष्ठया काव्या क्रिया प्रेतस्य सर्व्वदा ॥
 अवौरा चैव बन्ध्यापि श्राद्धाधिकारिणी भवेत् ।
 कनिष्ठा चेत् सपुत्रापि ज्येष्ठावौरा चरेत् क्रियाम् ॥

अथानधिकारिणः ।

न स्यातां स्त्रीवपत्तिनौ जात्यन्वयधिरौ तथा ।
 उन्मत्तजडमूकाश्च ये च केचिन्निरिन्द्रियाः ॥
 सर्व्वथा भागग्रन्था ये ते न स्युरधिकारिणः ।
 एवं नानाविधाः सन्ति श्राद्धे चानधिकारिणः ॥

Colophon. इति बन्धुपटीय-श्रीमोहनचन्द्रविद्यावाचस्पतिविरचिता शुद्धिकारिकाली
 समाप्ता ॥

विषयः । सपिण्डादिनिर्णयः । साकुल्यनिर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेनाशौचकालनिर्णयः ।
 राजसूयाशौचनिर्णयः । गर्भश्रावाशौचनिर्णयः । जाते बालके ब्राह्मणादिवर्णभेदेन प्रसूतौना-
 मशौचकालनिर्णयः । अनधिगतचूड़ोपनयने स्मृते बालके पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । छत-
 चूड़ोपनयनबालकमरणे सपिण्डसकुल्यानामशौचकालनिर्णयः । कन्यामरणे पित्रादीनां सद्यः
 शौचकथनम् । वाग्दत्तायाः कन्याया मरणे पित्रादीनामशौचकालनिर्णयः । दत्ताया मरणे
 भर्तृपुत्रसपिण्डादीनामेवाशौचं न पित्रादीनामिति कथनम् । खण्डाशौचनिर्णयः । शुद्धादि-
 निमित्तकेषु स्मृतिविशेषेषु अशौचकालनिर्णयः । असपिण्डाशौचनिर्णयः । पर्जन्यदायाशौच-
 निर्णयः । ब्राह्मणादिवर्णभेदेनाशौचानामश्राद्धाद्युपलक्षणम् । अचारलक्षणनिर्णयः । अशौचस्य
 गुणलक्षणनिर्णयः । अघटद्विषदशौचनिर्णयः । अशौचसङ्करनिरूपणम् । पतितादीनां मरण-
 जनने अशौचाभावनिर्णयः । पातकनिर्णयः । मन्त्रापापिप्रायश्चित्तनिर्णयः । अशौचमध्येऽपि
 जातकर्मादिकर्मकरणनिरूपणम् । पूरकपिण्डदानादिविधिः । प्रेतश्राद्धविशेषकथनम् । तर्पण-
 विधानम् । आद्यकृत्याधिकारिनिर्णयः । आद्यकृत्यानधिकारिनिर्णयश्च ॥

No. 367. शुद्धिकौमुदी. By गोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यः. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent, 441 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk 1735. Place of deposit, District Vēṅṇā Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, fresh, Prose and verse. Generally correct. *

Beginning.

श्रीरामः शरवम् ।

सामन्दं प्रथमम् चैन्द्रमुकुटप्रोवेन्द्रनीलामल-

श्रेणीसौकृतचक्षुरीकनिवचय्यासङ्गभावनम् ।

अप्रोद्भूतभवोत्तमाश्रितद्विनीसभूतशङ्कावचं

श्रीगोविन्दपदाम्बुजं वितनुताश्चिदं परामान्तरौम् ॥

आलोच्यशिलसंपद्यानविकलं दृष्ट्वा पुराणाम्यपि

प्रोक्ताः सम्यग्गो विविच्य सुनिभिमैत्र्यादिभिः संचिताः ।

श्रीमत्पातपदारविन्दविलसद्बुद्धीभवोद्देशतः

श्रीगोविन्दकविः करोति गचनां शुद्धेरिमां कौमुदीम् ॥

अथ शुद्धिरूपं निरूपये । तत्र वेदबोधितकर्माहंता शुद्धिः । अर्चंता

तत्राद्विधिबोधितत्वं यत्कर्म्मसम्पादनाय तेषां पापकालादीनां यादृशं विधि-
बोधितत्वं तत्कर्म्मणि तेषां सैव शुद्धिरित्यर्थः ॥ इत्यादि ।

End.

अथवा कायिकव्यभिचारिस्थले सर्वत्रैव सकलमुनिभिः प्रायश्चित्तोपदेशात्
यथाविधिभूतप्रायश्चित्ताया अपि रजोयोगान्तरमेव शुद्धिनियमविधायकं
रजसा स्त्री मनोदुष्टेति मनुवचनानु मनोदोषे तन्मात्रशुद्ध्यर्थमिति ध्येयम् ।

मनुः । आत्म्या शुद्धानि विद्वांसो दानेनाकार्यकारिणः ।

प्रच्छन्नपापा जपेन नदी वेगेन शुद्ध्यति ॥

मरौचिः । तेषु स्थानेषु यच्छौचं धर्माचारश्च यादृशः ।

तत्र तं नावमन्येत धर्म्मस्तत्रैव तादृशः ॥ ० ॥

मत्पतिभट्टतनुजो गोविन्दानन्दकविकङ्कणः श्रीमान् ।

समस्त सन्तोषार्थं सुधिर्वा श्रीशुद्धिकौमुदीमेताम् ॥

सर्वानाम्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।

अवानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥ ० ॥

Colephon.

इति गोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्य्यकृता शुद्धिकौमुदी समाप्ता ॥ * ॥

श्रीरामः शरवम् । शकान्दाः १०१५ ।

विषयः । शुद्धिरूपनिरूपणम् । अशौचकालादिनिरूपणम् । जननाद्यशौचनिरूपणम् । अशौचे एकोद्दिष्टविचारादिः । बालाद्यशौचनिरूपणम् । रजस्रलाशौचनिरूपणम् । सपिण्डाद्यशौचनिरूपणमुखेन सपिण्डविचारादिः । अशौचिनामन्नभक्षणविचारादिः । मृत्युविशेषाशौचनिरूपणम् । सद्यमरणानुसूचनादिः । सुसुप्त्युक्त्यादिः । वैतरणीधेनुदानविधिः । पर्जन्यरदाद्यादिविधिः । अस्त्रिसद्यवनविध्यादिः । दशाहृत्यादिविधिः । एकोद्दिष्टविधानादिश्च ।

No. 368. शुद्धितत्त्वव्याख्या . By गुरुप्रसादन्यायभूषणः . Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent, 650 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅṇā Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. श्रीरासः शरणम् ।

सञ्चानुगमनमिति सञ्चानुशब्दावसमसौ सञ्चगमनमनुगमनस्येत्यर्थः । अनुशब्दः पञ्चादर्थः भर्त्तेति भर्तुरिति च पूरणीयम् । तेन भर्तृसञ्चगमनं तदनुगमनञ्च लभ्यते । गमनपदं परलोकगमनपरम् । तेन शरणमित्यर्थः । सञ्चशब्दार्थः समभिव्याहृतगमनक्रियाकालः । इत्यादि ।

End. मरणं यदि तुल्यं स्यादिति तुल्यं अभिन्नदिनजाततया दशरात्रयापितया च समानमिति वक्ष्यते । किन्तु मद्यागुपनिपात इति इदमुपलक्षणं मद्यागुपनिपाताशौचानिमदिने तुल्यसपिण्डमरणद्वये दिनद्वयद्विरिति मन्वाद्यमिति गोस्नामी । अतएव मरणाशौचस्य दीर्घकालीनजननाशौचमपेक्ष्य गुपत्याभावादेव । एतेन मरणाशौचस्य दीर्घकालीनजननाशौचमपेक्षया गुपत्याभावेन ।

Colophon. इति मद्यागुपनिपात्यागुपप्रसादन्यायभूषणभट्टाचार्यविरचिता शुद्धितत्त्वव्याख्या कतिचिद्व्याख्या समाप्ता ॥ ० ॥ ॐ रासः शरणम् ।

विषयः । रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतस्य शुद्धितत्त्वव्याख्यामृतिशास्त्रीयपत्रस्य कठिनांशव्याख्यानम् ।

No. 369. शुद्धिदोषिकावृत्तिः . By मथुरानाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 86. Lines, 8 on a page. Extent, 3,053 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Usthi, District Mayamanasimha, Paṇḍita Kālicandra Nyāyālaṅkāra. Appearance, new. Prose. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्यं सत्यज्ञानतमःस्त्रोमापहं मयः ।

क्रियते दीपिकादृष्टिर्मयुरानाथशर्मा ॥

अथैव वक्ष्यमाणेन कालस्य श्रुतिः प्रतिपाद्या कालसाक्षोरावादिः स च
सूर्याधीन एवेति ॥ इत्यादि ।

End.

अथ यदि लघुस्य प्रथमद्रेक्षाणे जन्म तदा षष्ठाष्टमराशेरपि प्रथमद्रेक्षाणः
द्वितीये द्वितीयः तृतीये तृतीयः द्रेक्षाणो षष्ठा इति । अथ ततदन्यस्य
प्रमाणप्रयोजनाभिधानपूर्वकं परीक्षारमाद्यं सुविस्तर इति । समाहृतं न
तु क्षयं ततमित्यर्थः ।

मया सुनीनां वचनानि दृष्ट्वा

निबन्धविद्वानवचो विचार्यम् ।

निरस्य चान्यस्य विषयवादान्

संक्षिप्य दृष्टिर्विरोधे (?) सुबोधा ॥

Colophon.

इति मयुरानाथचक्रवर्तिरुक्त-दीपिकादृष्टमावष्टमाध्यायविवरणं समाप्तम् ॥१॥

विषयः । श्रुतिदीपिकादृष्टिर्मास्त्रोयदन्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 370. श्रुतिसारः. By श्रीकण्ठशर्मा. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent, 750 śloka. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Sākoyāi grāma, Paṇḍita Vrajakānta Smṛtipāṇcāna. Appearance, tolerable. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

नत्वा शम्भुपदद्वन्द्वं त्रीयैकपदेन शर्मा ॥

गुरुभाजकपाठार्थं श्रुतिसारः प्रतन्यते ॥

अथ शर्मावागशौचम् । लौकिककर्माणि स्त्रीणामेव तृतीयमासान् पण्मास-
पर्यन्तं माससप्तसंस्कारदिनमशौचम् । इत्यादि ।

End.

शास्त्राची चरित्रा वैश्या प्रसूता दशभिदिनेः ।

मतेः श्रुता तु संस्पृष्टा जयोदशभिरेव च ॥

अन्यत् भावं सुधीभिरिति ॥

Colophon. इति शुद्धिसारः समाप्तः ॥

विषयः । गर्भसावजनमरणान्तरशौचनिरूपणम् ॥

No. 371. श्रद्धाङ्किकाचारसारः . By यादवेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 67. Lines. 6 on a page. Extent, 750 ślokaś. Character, Bengali. Place of deposit, District Dhākā, Post Office Sonārgā, Baidyerbāzār grāma, Paṇḍita Kālikumāra Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ दुर्गायै नमः ।

पौयूयमन्यपरिपन्थिचलाचलं यो
निःशेषमभि विदशैरभिवन्द्यमानः ।
येनार्दिदत् पुरवत्तं भुवनं लये च
तं पार्ष्वतीपरिदृष्टं प्रणमामि शम्भुम् ॥
आसीत् सर्वगुणाकरो गुणिगणान्मोक्षोदये भास्करो
... .. विपक्षकैरवकुलं सम्मोचने दक्षकः ।
कीर्तुद्भासितभूमिपास्तिलको दीनद्विजाकाङ्क्षिवे
चिनारलमयो नराधिपवरः श्रीपुङ्गवाणेश्वरः ॥
धातासीद् यस्मै राज्ञः कलिकलुप
जनक इव सुधी शास्त्रेभ्यभिज्ञः ।
भिच्चाप्रायो वदान्यः शिविरिव विदुषामाश्रयो रामतुल्यः
... शक्रप्रतापो विजय इव वरः श्रीयुतो वासुदेवः ॥
अलङ्कारिष्यन् सगुणैरिदं कुलं स्नातस्तकीर्तिमण्डलः ।
प्रतापतन्त्रारिगणः ततोऽजनि श्रीरघुदेवभूपतिः ॥
सोऽयं भूपालचूडामणिनिकरकरालौघपादारविन्दो
मङ्गलमङ्गाधिपुष्पीकृतपुरवसन्तिमौङ्गराजाधिराजः ।
लक्ष्मीनाथाङ्घ्रिपाथोदच यादवेन्द्रं
विज्ञोऽनुज्ञाप्य विज्ञं विरचयति नयं आङ्किकाचारसारम् ॥
अथ न्यायतो वर्तमानानां नित्यनैमित्तिकानुष्ठानवतां शृङ्गाणां दिनकृत्या-
न्युच्यन्ते । यद्यपि
विज्ञानां वेदविदुषां धर्मज्ञानां यशस्विनाम् ।

शुभ्रैव हि शुद्रस्य धर्मो निःश्रेयसः परः ।
 विप्रस्यैव शुद्रस्य विशिष्टं कर्म कौत्स्ये ।
 यश्चतुःश्रिंशु कुरुते तद्भवत्यस्य निःसृष्टमिति ।
 मनुवचनाभ्यां शुद्राणां द्विजसेवातिरिक्तकर्मणि नाधिकारप्रसक्तिरिति ।
 तथापि
 द्विजशुभ्रैवैष पाकयज्ञाधिकारवान् ।
 निनेजयति वै लोकान् शुद्रो धन्यतरस्ततः ॥
 वर्षवयस्य शुभ्र्यां शुचिः शुद्रः करोति यः ।
 सधर्मस्य इति ज्ञात्वा तस्य गृह्याभ्युदं वलिम् ॥
 भार्यारतिः शुचिर्भृत्यभर्ता श्राद्धक्रियापरः ।
 नमस्कृतेण मन्त्रेण पश्यजान् न चावयेत् ॥ इत्यादि ॥

End.

अथ स्त्रीधर्मः । स्कन्दपुराणे । लोपासुद्रासुदिश्यामस्त्यवाक्यम् ।
 सेवते भर्तृवच्छिष्टं दृढमद्रफलादिकम् ।
 मन्त्राप्रसाद इत्युक्ता प्रतिदत्तं प्रतीक्षति ॥
 अविभक्त्य न चाश्रीयात् देवपितृतिथिष्वपि ।
 परिचारकवर्गेषु गोषु कुलेषु च ।
 संयातापस्करा दद्याद् दद्याद् अयपराङ्मुखा ।
 कुर्यात् प्रियममुशान्ता मोषवासवतादिकम् ।
 स्त्रीधर्मिणी विराचन्तु देव दर्शयेत् ।
 स्वार्थं यावयेद्वापि यावत् शाला न गृह्णाति ॥
 सुशान्ता भर्तृवदनमौचतेऽन्यस्य न कश्चित् ।
 अथवा मनसि ध्यात्वा पतिं भार्गुं विलोकयेत् ॥
 सर्पिलंबवन्तैलादिचये चापि पतिव्रता ।
 पतिं नास्तीति न श्रूयादायाचयेन योजयेत् ॥
 आयाचयेन घृतादिहं हवं ननु नास्तीति इत्यर्थः ॥
 तौघंछानार्थिनी नारी पतिपादोदकं पिबेत् ।
 शङ्करादपि विष्णोर्वा पतिरेकोऽधिकः स्निग्धः ॥

 धन्या सा जननी लोके धन्योऽसौ जनकः पुनः ।
 धन्यः स च पतिः श्रीमान् यस्य मेहे पतिव्रता ॥

पितृवंश्या मातृवंश्याः पतिवंश्यास्तयः ... ।

पतिव्रताया धर्मेण स्वर्गसौख्यादिभागिनः ॥

एवं भारतादावपि वज्रतरं पतिव्रतामाद्यात्म्यं कथनीयम् । नेह विस्तारभिया
तत् प्रदर्शितमस्माभिरिति ॥

Colophon.

इति गौडमहोमचेन्द्र-श्रीरघुदेवभूपतिसमादिष्ट-श्रीयादवेन्द्रधर्मविरचितः
शुद्धाक्रिकाचारसारः सम्पूर्णः ॥

विषयः । शुद्धाणां नित्यनैमित्तिकाद्यनुष्ठाननिरूपणम् । तत्र धर्मपदार्थनिर्णयः । धर्म-
शास्त्रनिर्णयः । अष्टादशपुराणनिर्णयः । धर्मशास्त्रप्रशंसा । श्रौचपदार्थनिर्णयः । दशविधधर्म-
प्रमाणम् । शुद्धाणां प्रातःकृत्यादिनिर्णयः । जलशौचनिर्णयः । सूत्रोत्सर्गनिर्णयः । द्वादशधा
मलशुद्धिनिर्णयः । स्नानिकायां दुष्टादुष्टलनिरूपणम् । आचमननिरूपणम् । आचमनपाच-
निषेधः । आचमने विशेषनिरूपणम् । शूकवासादिविशेषनिरूपणम् । द्विराचमननिर्णयः ।
दन्धावाहननिर्णयः । तस्य विहितनिषिद्धकाष्ठकथनम् । प्रातर्मध्याह्नज्ञाननिर्णयः । वस्त्रनिष्पीडन-
पादप्रक्षालन-गृहप्रवेशादिनिर्णयः । शतजलस्य गङ्गाजलतुल्यलकथनम् । शुद्धस्य मन्त्रपाठा-
नधिकारिलकथनम् । वायुष्णादौ स्नानविधिः । तर्पणविधिः । भोग्यादितर्पणविधिः । तिथि-
विशेषे द्रव्यविशेषेण तर्पणविधिः । रोमजवस्त्रादिपरिधानविधिः । देवपूजायामाद्यनिरूपणम् ।
भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् । स्तुतिनमस्कारप्रदक्षिणादेः फलविशेषकथनम् । निर्मास्यधारणस्थापन-
विधिः । षोडशोपचारपूजाया उपचारद्रव्यविशेषविधिः । पञ्चमयामार्जकृत्य-वैश्वदेववस्तिकर्मा-
होमद्रव्यादिनिर्णयः । वस्त्रिदानप्रकारनिर्णयः । अतिथिपूजा-नित्यप्राशननिर्णयः । अतिथिवैमुख्ये
दोषकथनम् । भिक्षादानफलम् । गृहस्थप्रशंसा । गोघासदानफलम् । दन्तरक्तपात्रे कर्म-
विशेषनिषेधः । भोजनस्य लक्षणपरिसंख्यादिनिर्णयः । अनिवेश्यवस्तुभोजननिषेधः । देवता-
मुद्दिश्य निवेदने फलनिर्णयः । भोजने दिङ्निधमः । वामपार्श्वे जलधारणे दोषकथनम् ।
अशुभभोजने दोषकथनम् । मांसभक्षणे विधিনিषेधौ । मांसपरित्यागे फलकथनम् । निषिद्ध-
द्रव्यनिर्णयः । भोजनपाचनिर्णयः । भोजनप्रकारनिर्णयः । भोजने पौर्वापर्यनियमः । भोज-
नानन्तरकर्मनिरूपणम् । तिथिवारविशेषे निषिद्धद्रव्यनिरूपणम् । रविवारे निषिद्धकर्म-
निरूपणम् । अमावास्यायां निषिद्धकर्मनिरूपणम् । पर्वणि निषिद्धकर्मनिरूपणम् । संक्रान्ति-
ज्ञाननिर्णयः । ग्रहणस्थाने द्रव्यनिर्णयः । रानिकृत्यनिर्णयः । शयनविधिः । दारोपगमन-
विधिः । फलनभिगमने दोषकथनम् । अनेकासां स्त्रीणां स्नानावुपस्थिते व्यवस्थानिर्णयः । अभि-
गमनानन्तरं शौचकथनम् । मैथुनादौ सूत्रोत्सर्गे शुद्धिकथनम् । स्त्रीणां धर्मनिर्णयः ॥ अथ
शुद्धाक्रिकाचारकथनमुखेन सर्ववर्णानामेवाक्रिकाचारनिरूपणश्चेति ॥

No. 372. श्यामाकल्पलता . By रामचन्द्रकविचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 18×6 inches. Folia, 94. Lines, 11-13 on a page. Extent, 3,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Vikramapura Mājhapādā, Bābu Rāsavihārī Rāya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Incorrect.

Beginning.

ॐ नमस्तस्यै ।

ज्ञानातीतापि संवित् खजति जगदवत्यति विश्वैकहेतु-
 र्विद्यात्मा बुद्धिचेतःप्रकृतिमहदङ्कारमावासरूपा ।
 वर्षात्मा वर्षाधामा प्रकृतिरिति परा गीयते वेदविद्भि-
 यां वा सेवास्तु तस्यै घनतिमिर × × सर्वसूर्यै नमोऽस्तु ॥
 अज्ञानध्यानचंसाय चित्कैरवकलाभते ।
 दीनबाणलपाधाम्ने श्रीकृष्णाय नमो नमः ॥
 देवीं दुर्जरदैत्यदग्धमनीं नला शिरःपङ्कजे
 भूला श्रीगुणपादपङ्कजरजी जाला च + + ।
 तेषामाचरणञ्च तन्त्रनिबद्धानालोक्य यत्नादिमां
 श्यामाकल्पलतां सतां पितनुते मोदाय रामः सुधीः ॥
 यद्यपि पूर्णानन्दैः सर्वैरक्षयं अरुणि तं व्यक्तया ।
 तच्च स्वातन्त्र्येण प्रायशः प्रमाणमभिगीतमाचारमार्गेण ॥
 साधकशिष्टिफलेयं कल्पलता तन्मतेऽस्त्राभिः ॥
 स्वतन्त्रं चौरतन्त्रञ्च फेत्कारीतन्त्रमेव च ।
 कालिकाकुलसर्व्वसं कालीतन्त्रञ्च यामलम् ॥
 कुलार्चनं तथा कालीकल्पं भैरवतन्त्रकम् ॥
 कालिकाकुलसद्भावं तथा चौरतन्त्रकम् ।
 वीर्य्यं तत्तत् प्रमाणेन वक्ष्ये मोक्षप्रदायिनीम् ॥
 काली कल्पद्रुमप्रख्यां कालिकां भवभौतिद्याम् ।
 तच्चादौ मन्त्रोद्धारं विदधोति । तदुक्तं स्वतन्त्रतन्त्रे,—
 श्रीधीशं विन्दुशृङ्गकानां त्रिमूर्त्यग्निसमन्वितम् ।
 त्रिर्लिखेत् परतो देवि ऋक्कारद्वयमेव च ॥
 मायाद्वन्द्वं समालिख्य अविः सम्मर्त्तस्त्र्यहम् । इत्यादि ।
 मोक्षान्तरम् प्रकृतस्य महतां सेवितैः पदैः ।
 सन्तः प्रसन्नहृतः सन्तु न्यस्तश्चावस्थस्यनाः ॥

End.

सर्वतन्त्राणि कार्त्तुं केन ज्ञातानि कुत्र वा ।
 यथाज्ञानं मया प्रोक्ता श्यामाकल्पलता ह्यसौ ॥
 मत्वा नीलमवीननीरदनिभामाद्यां नमद्वत्सलां
 धृत्वा मूर्ध्नि गुरोः पदालयुगलं तन्त्राणि संगृह्य च ।

+	+	+	×	×
+	+	+	+	+

Colophon.

इति माधवकविकण्ठाभरणचक्रवर्त्तिसुत-वीरामचन्द्रचक्रवर्त्तिविरचिता
 श्रीश्यामाकल्पलता परिपूर्णा ॥

विषयः । अथादौ द्वाविंशत्यक्षरमन्त्रोद्धारः । अथ मन्त्रभेदः । तत्र मन्त्रभेदेन ध्यान-
 भेदः । यन्त्रभेदः । श्मशानकालीमन्त्रश्च । अथ दीक्षाप्रशंसादिः । तत्र गुह्यशिष्यादिलक्षणम् ।
 दीक्षाप्रकारकथनम् । नवचक्रकथनम् । तत्र षड्दलचक्रम् । सिद्धादिचक्रम् । राशिचक्रम् ।
 कुलाकुलचक्रम् । अकलमचक्रम् । कठवचक्रम् । गणचक्रश्च । अथ कालशुद्धिविवेचनम् । अथ
 मण्डनादिकथनम् । अथ दक्षिणादेत्या नित्यार्चनविधिः । तत्र प्रातःकृत्याकरणदोषः । स्नान-
 विधिः । सन्यादिविधिः । तर्पणविधिः । कार्यविशेषे यज्ञनियमः । पूजास्थाननिरूपणम् ।
 आसनविधिः । तत्र वीरासनविधिः । विजयाशुद्धिः । विशेषतः प्राणायामविधिः । कुल-
 पाचादिनिरूपणम् । प्राणप्रतिष्ठाप्रयोगः । तत्र षट्षादिन्यासविधिः । षडङ्गवर्णन्यासादिः । पञ्च-
 दशाक्षर-श्रीकण्ठन्यासः । मालका षट्षादिविधिः । षोडश्यासः । तत्त्वन्यासः । बीजन्यासश्च ।
 अथ अन्तर्ध्यानप्रकारः । तत्र मालकान्यासः । षडङ्गन्यासः । विषमपुष्पकथनम् । मानसजप-
 विधिः । श्रीमविधिश्च । अथ यक्षियांगविधिः । अथ कूर्ममुद्राप्रकारः । ध्यानकथनम् । यन्त्र-
 कथनम् । अथ कलसंस्थापनविधिः । कलसंस्थापणम् । षट्कादिवलिविधिः । अष्टाङ्गार्थनिरू-
 पणम् । अथगुण्डनमुद्रा । योनिमुद्रा । शङ्खमुद्रा । आवाचनादिमुद्रा । खड्गादिमुद्रा । अष्टा-
 दशोपचारः । षोडशोपचारः । उपचारक्रमः । पुण्यादिदाननियमः । नैवेद्यविधिः । नैवेद्य-
 पात्रादिनिरूपणम् । युगभेदेन सुराभेदव्यवस्था । ब्राह्मणस्य मद्यपाननिषेधादिः । नक्तानुकल्प-
 विधानम् । दशविधमद्यकथनम् । तत्र गौडोदाने सर्ववर्णानां दोषकथनम् । मद्यशोधनादि-
 विधिः । तत्र मुद्राविधिः । मांसविधिः । मांसानुकल्पविधिः । मत्स्यविधिः । षडङ्गपूजन-
 विधिः । गुह्यक्रमः । आवरणदेवतापूजाविधिः । जपविधिः । तत्र मालाविधिः । वाचनाविधिः ।
 बलिदानविधिः । प्रदक्षिणलक्षणादिः । अष्टाङ्गप्रणामविधिः । नैवेद्यदाननियमः । आत्मसमर्पण-
 विधिः । तिलकविधिः । सङ्खनामस्तवादिः । कर्पूरादिस्तवः । स्तवराजस्तोत्रम् । ब्रह्मगाथा ।
 स्तवपाठक्रमश्च । अथ देवीमाहात्म्यम् । अथ कवचकथनम् । तत्र विरूपाक्षोक्तकवचम् ।
 अन्यविधकवचञ्च । अथ पुरस्करणविधिः । वीरपुरस्करणविधिः । तत्र वर्यभेदेन श्रीमायानु-

कल्पजपनियमः । श्राद्धभोजनस्यावश्यककथनम् । मन्त्रसिद्धितत्त्वकथनम् । सिद्धिस्थानञ्च ।
 अथ कूर्मोपक्रमः । अथ भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् । अथ अपमालानिर्णयः । मालाप्रतिष्ठाप्रकरणम् ।
 पुरश्चरणे वर्जनीयनिरूपणम् । अपकाले निषिद्धकर्माकथनम् । शक्तिनियमः । कौलिकार्चन-
 फलकथनञ्च । अथ वीरकल्पः । तत्र शान्तिस्तोत्रम् । कुमारीपूजानियमः । अथ तर्पण-
 विधिः । अथ अन्यप्रकारेण पुरश्चरणविधिः । प्रहणपुरश्चरणम् । नवरात्रिपुरश्चरणम् । पुर-
 श्चरणमन्त्रेणापि मन्त्रसिद्धिः । अथ काम्यप्रयोगः । लतासाधनप्रकारः । अथ मन्त्रिमर्दिनी-
 मन्त्रादिः । अस्याः पूजनक्रमः । अस्याः पुरश्चरणपादिः । तत्र होमद्रव्यनियमः । मन्त्रि-
 मर्दिनीस्तोत्रम् । अस्याः कवचञ्च । अथ मौलिक्रमः । तत्र श्रवणक्रमः । स्थाननियमः । अथ
 जयदुर्गामन्त्रः । तत्र ग्मशाने विशेषकथनम् । अथ श्रवसाधनविधिः । अथ प्रकारान्तरेण
 वीरसाधनविधिः ॥ अथ आकर्षणप्रयोगः । निग्रहाद्युपायः । अथ उच्चाटनविधिः । अथ
 बालसंस्कारविधिः । अथ शक्तिशुद्धिकथनम् । तत्र भवकन्याविधिः । स्वयम्भूकुसुमोत्पत्तिकथनम् ।
 अथ कुण्डगोलविधिः । अथ द्यूतीयागविधिः । अथ सामान्यतः साधनविधिः । तत्र कुलवारादि-
 नियमः । अथ शिवावलिविधिः । अथ समयाचारः । भावचयविवेचनम् । कुलीनाचार-
 कथनम् । अथ कौलिकानां प्रायश्चित्तविधिः । अथ पशुसंसर्गप्रायश्चित्तम् । मन्त्रमाह्नगमन-
 प्रायश्चित्तम् । अनिवेदितद्रव्यभोजनप्रायश्चित्तम् । प्राणिहिंसाप्रायश्चित्तम् । कुलीनार्चनविधिः ।
 होमादिनियमश्च । इति ।

No. 373. श्राद्धक्रियाकौमुदी . By गोविन्दकविकङ्कयाचार्यः . Substance,
 country-made paper, 16×2½ inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Ex-
 tent, 1,175 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
 Brāhmaṇamaṇḍali, viā Bārāsāt, Paṇḍita Rāmanārāyaṇa Bhaṭṭācāryya.
 Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

आलोत्थाखिलसंप्रदानविकल्पं दृष्ट्वा पुराणान्यपि

प्रोक्ताः सम्यगतो विविध सुनिभिमन्त्रादिभिः संहिताः ।

श्रीमत्तातपदारविन्दविलसद्बुलीभवोद्देशतः

श्रीगोविन्दकविः करोति गहनां श्राद्धक्रियाकौमुदीम् ॥

अथ बाजसनेयिनां श्राद्धक्रमसंक्षेपः ।

निमन्त्रणं स्नातञ्च पादमर्घ्यादिकं द्विले ।

द्विजोपवेशनं दीपो विष्णोरर्चा चरिष्मृतिः ॥

तिलसर्पपवित्रेणो हारमध्ये च सर्व्वतः ॥ इत्यादि ।

End.

ततो वैगुण्यसमाधानार्थं संकल्पपूर्वम् ॐ तद्विष्णोरित्यनेन श्रीविष्णुः पुण्डरी-
काक्षः श्रीहरिरित्यनेन च विष्णुः स्मृत्वा पावसमर्पणं पिण्डार्पणञ्च कृत्वा
यामदेव्यां विः पठित्वा पिण्डानि गोऽजविप्रेभ्यो दत्त्वा अग्नौ जले वा
क्षिप्त्वा दस्ताभ्यां रक्षार्थं दीपमाच्छाद्य पाणिपादौ च प्रक्षाल्य स्वर्ग्यं ब्राह्मणांश्च
प्रणम्य प्रकृतं कर्म कृत्वा ब्राह्मणान् भोजयित्वा स्वयं भुञ्जीत । सति शेषे
श्राद्धशेषमवश्यं भुञ्जीत । उपवासदिने जिघ्रेत् । गर्भाधानैतरकर्माण्याभ्युदयिक-
आहवासरे मैथुनं त्यजेत् । अथ यदर्थं दृष्टिश्राजं कृतं देवात् तद्दिने यदि
तत् कर्म न स्यात् तदा पुनस्तत्कर्मकाले दृष्टिश्राजं कर्तव्यम् । यदि संस्कार्यो-
धिकारौ तदा संस्कार्यपिण्डभ्यो दद्यात् द्वितीयादिविवाचे वरः स्रपिण्डभ्यो
दद्यात् । अवीरायाः कन्याया विवाचे श्राजं नास्ति । इति दृष्टिश्राद्धप्रयोगः ॥३॥

Colophon.

इति श्रीगोविन्दकविकल्पवृत्ताचार्यविरचिता श्राद्धक्रियाप्रयोगकौमुदी
समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । सपिण्डीकरणश्राद्धादिप्रयोगः । दधौत्सर्ग्यवस्था । दधौत्सर्ग्यानादिनिरूपणम् ।
प्रेतक्रियाक्रमः । पणनरदाहादिः । सद्यमरणप्रयोगादिः । गङ्गायामस्थिच्छेपप्रयोगादिः । पूरक-
पिण्डप्रयोगः । अशौचविशेषे पिण्डदानव्यवस्थादिः । प्रेतक्रियाधिकारिव्यवस्था । अशौचान्त-
द्वितीयदिनकृत्यम् । वैतरणीगोदाननिरूपणम् । द्यौश्शदाननिरूपणम् । द्विजदम्पतीपूजन-
निरूपणम् । द्यौश्शपिण्डदानादिप्रयोगः । आभ्युदयिकश्राद्धप्रयोगश्चेति ॥

No. 374. श्राद्धदीपिका : By महामहोपाध्यायश्रीभीमः. Substance,
country-made paper, 14×2 inches. Folia, 94. Lines, 5 on a page. Ex-
tent, 1,700 slokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācāryya. Appear-
ance, very old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ गुरुनुपास्य मन्वादीन् धर्मशास्त्राण्यनेकशः ।

पुराणन्यायमीमांसाकामधेन्वादिसंप्रदान् ॥

समधीत्य क्रमेणैषा रचिता सामवेदिनाम् ।

सन्ध्याद् क्रियानुष्ठानपद्धतिः ॥

... .. वीतमत्सरेः ।

सम्यग्ज्ञोक्तविधानार्थमनयेव द्विजातिभिः ॥

अथ कुशमशाखिनां गोभिश्चोक्तसन्ध्यास्नानादिविधिर्लिख्यते । रात्रिशेष ...

End.

रात्रिवासस्थिता वासान्तरं परिधाय द्विराचम्य शौचार्यं कर्त्तुं स्नानिकाश्च
 गृहीत्वा क्षण्णान्तरात्पश्चात् भूदेवं त्यक्त्वा दक्षिणपश्चिमकोणे ब्रजेत् । इत्यादि ।
 अग्रेष्वन्तरतश्चर्यं व्यापयेत् । ततः कुशण्डिकां समाप्य सर्व्वं शोभककर्म यथोक्त-
 प्रकारेण समापयेत् । तत उदीच्य-वामदेव्यमानानां सर्व्वं कर्म समाप्य दृष्यत्स-
 तरीषामलङ्कारं वाससी गाद्याद्यायां दद्यात् । तथाचोक्तं उदाहरति
 यज्ञार्थमयज्ञविद्याः । क्षुतिरपि । क्षुतिक्षुतिसमापन्नं तमाचार्यं प्रचक्षते ।
 गौ यथा दद्यात् तदुच्यते । आचार्यं दक्षिणामुखं गन्धमाद्यादिना पूजयित्वा
 घेनुशालङ्कृत्य पूजयित्वा प्रणम्य कृताञ्जलिः पठेत् । ॐ या लक्ष्मीः सर्व्व-
 भूतानामित्यादि । पुष्पप्रदेशे स्निग्धा वाक्पावलीं कृत्वा उत्पल्य दद्यात् ।
 अपरं धन्यविस्तरभयेन दूरीकृतमिति ॥ • ॥

Colophon.

इति महाभक्त्योपाध्याय-काश्चिजिज्ञीय-बीजोभौमविरचिता आहदीपिका
 समाप्ता ॥ • ॥ हरये नमः ॥ समाप्तश्चायं धन्यः ॥

विषयः । शौचसम्पत्त्यादिविधिः । स्नानविध्यादिः । नित्यवादादिः । प्रतैकोदितवादादिः ।
 भूमिशय्यादिदानविधिः । साम्प्रतिकवादादिः । हृदिवादादिः । अस्त्रिसङ्ख्यनवादादिः । दशाह-
 क्षत्यनिरूपणम् । ह्योक्तमैविध्यादिष्व ।

No. 375. आह्रप्रदीपः. By प्रद्युम्नशर्मा. Substance, country-made
 paper, 14 x 2 inches. Folia, 65. Lines, 5 on a page, Extent, 1,100 ślokaś.
 Character, Bengali. Date, Sk. 1448. Place of deposit, District Vākuḍā
 Viṣṇupura, Paṇḍita Rūpārāma Bhaṭṭācāryya. Appearance, very old.
 Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

मन्वादिशास्त्रं षड् वीक्ष्य यत्नतः

प्रणम्य गोपीजनवत्सलं पुरः ।

आह्रप्रदीपं प्रद्युम्नप्रबोधकं

प्रद्युम्नशर्मा वितनोति बाहुतम् ॥

पुराणविधिविहितोऽस्ति

आह्रप्रकाशः प्रचुरः प्रयत्नतः ।

धन्यः सतां बोधकरस्तथापि शो-

ऽज्ञानां प्रबोधाय ममायमुद्यमः ॥

अबानिरूपिते आह्रप्रदीपे आह्रानुष्ठानं निरूपयितुमशक्यत्वात् प्रयत्नतः

आजशब्द एव निरूप्यते । अथच किमिदं आजं नामेति । अथ कश्चित्
जनपतिः पितृनुदिश्य द्रव्यत्यागो ब्राह्मणस्वीकारपर्यन्तः आजमिति । तन्न देव-
आजादौ तु आजलक्षणायाग्रेः । देवआजमपि पितृआजान्तर्गतमिति चेन्न
दैविकं, दशमं स्मृतमिति विश्वामित्रवचनेन देवस्यापि प्रथक् आजत्वात् ।
इत्यादि ॥

End.

ॐ अथेत्यादि यथासम्भववेदगोचराख्यानान्ने ब्राह्मणाय तुभ्यं अमुकगोचस्य
पितुरमुकदेवशर्मणः अमुकगोचस्य पितामहस्य अमुकदेवशर्मणः अमुक-
गोचस्य प्रपितामहस्य अमुकदेवशर्मणः कृतैतत् नित्यआजीयाद्भक्तोत्सर्गप्रतिष्ठार्थं
एतद्भक्तं सुख्यम्नाहं ददामि एवं मातामहादीनां दक्षिणोत्सर्ग देया ॥ ॐ
अथेत्यादि यथासम्भववेदगोचराख्यानान्ने ब्राह्मणाय तुभ्यं सकलसमन्व-
तन-कपिलआजविरोचनपञ्चशिखानामतिथिमनुष्याणां कृतैतन्नित्यआजीयाद्भ-
क्तोत्सर्गप्रतिष्ठार्थं दक्षिणमेतत् काशमसेतन्सुख्यम्नाहं ददामि । तत ॐ
नित्यआज अद्भक्तोत्सर्गकर्मोद्दमच्छिद्रमस्त्विति सर्व्वं यदेत् ततः पितादिभ्यो
नमः ॐ सनकादिभ्यो नमः । हारीतः ॥

इमं आजविधिं पुण्यं कुर्याद्वापि पठेत्तु यः ।

स सर्व्वकामसंयुक्तो ज्ञानतत्त्वज्ञ विन्दति ॥

हृष्यसिः । य एवं वेति मतिमान् तस्य आजफलं भवेत् ।

उपदेष्टुमनारौ लोके तुल्यफलो स्मृताविति ॥

Colophon.

इति श्रीचण्डेशीय-आकादिद्वी-भ्रास्रनख्य-सत्पण्डित-श्रीधरशर्मन्तनय-श्रीमत्
प्रद्युम्नशर्मविरचितः आजप्रदीपः समाप्तः ॥ * ॥ श्रीश्रीगुरुभक्त्यु ।

शकाब्दाः १४४८ तारीख १९ वैशाखस्य ॥ ० ॥ श्री० ॥

विषयः । आजशब्दार्थनिरूपणम् । मातुरग्रथगदानादिविधिः । आजकरणफलादिः ।
आजभेदनिरूपणम् । आजपादादिविवेचनम् । अमावस्याआजकालादिः । मघात्रयोदशीआजादिः ।
सपिण्डीकरणादिविधिः । षोडशआजलक्षणादिः । अशौचपतितआजादिः । हजिआजनित्य-
आजादिश्च ।

No. 376. आर्द्धविवेकव्याख्या . By श्रीनाथशर्मा . Substance, country-made
paper, 17 × 3 inches. Folia, 101. Lines, 5 on a page. Extent, 1,800 ślokaś
Character, Bengali. Date, P Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā
Paṇḍita Ćyāmacandra Vidyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally
correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

श्वव्याद्वैधसम्मानिसम्मानच्छेदहेतवे ।
 विदुधवेदिवन्द्याय नमः श्रीगुरुपादये ॥
 श्रीकराचार्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथगर्भाया ।
 व्याख्या आदिविवेकस्य जमकोक्ता निबध्यते ॥
 क्व गुरुपादेर्वचनं दुरुचं कुधीर्मदीयाल्पतमा तथापि ।
 प्रवीमि तात्पर्यार्थं तदीयं यद्वच तन्मे सुधियः स्वमध्यम् ॥
 ११ खलु सुखं दुःखाभावचेत्यादि ।

End.

इत्यमेव श्वव्याद्वैधसमावेद्योपीति प्रतीतः ।

विषयः । गुरुपादिमहामहोपाध्यायकृतस्य आदिविवेकाष्टाश्रुतिशास्त्रीयपत्रस्य व्याख्या ।

No. 377. श्रीलक्ष्मणस्तोत्रम् . By रूपगोस्वामी . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 45, Lines, 8 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1658 Mallābda 1024. Place of deposit, District Vāṅkuṣā, Viṣṇupura, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः लक्ष्मणैतन्याय ॥

नमस्तस्मै भगवते लक्ष्मणायाकुण्डमेधये ।
 श्री धमे सर्वभूतानामभवाय शशीः कलाः ॥
 लक्ष्मणार्थं निषा लब्धं साङ्गोपाङ्गपादपदम् ।
 यज्ञैः संकीर्तनप्रार्थित्येज्यो हि सुमेधसः ॥
 सुखारविन्दनिःस्पन्दमरन्दभरतुन्दिका ।
 समानन्दं सुकुन्दस्य संदुग्धां वेणुकाकली ॥
 श्रीचैतन्यसुखोद्गीर्वाणं हरलब्धेति वर्षकाः ।
 भजयन्तो जगत् प्रेक्षि विजयन्तां तदाज्ञयाः ॥
 श्रीमत्प्रभुपदाभोजैः श्रीमद्भागवतास्तम् ।
 यज्ञात्तानि तदेवेदं संचेषे निषेयते ॥
 इदं श्रीलक्ष्मणस्तोत्रसम्बन्धादस्तदाहुषाः ।
 आदौ लक्ष्मणास्तं तच्च सुहृद्भाः परिविश्रजे ॥
 निर्वर्त्य परिविस्तारे मयाच परिसुहता ।
 प्रधानस्तत् प्रसाधेपु शब्दं स्व प्रमाण्यते ॥

यतसैः शास्त्रशोनितादिति न्यायप्रदर्शनात् ।
 शब्दस्यैव प्रमाणत्वं स्वीकृतं परमर्षिभिः ॥
 किञ्च तर्काप्रतिज्ञानादिति न्यायविधानतः ।
 अमीभिरेव सुव्यक्तं तर्कस्थानादरः कृतः ॥
 अथोपास्येषु मुख्यत्वं यत्तुमुत्कर्षभूमतः ।
 छव्यस्य तत्सुखरूपाणि निरूप्यन्ते क्रमादिषु ॥
 स्वयं रूपस्तदेकात्मरूप आवेशनामकः ।
 इत्यसौ विविधं भाति प्रपञ्चातीतधामसु ॥ इत्यादि ।

End.

एकविंशे तथा पञ्चविंशे चाध्याय ईरिता ।
 माधुरी व्रजदेवीभिर्वैद्योरेका मञ्जुमता ॥

श्रीविष्णुस्य ।

असमानोर्ध्वमाधुर्यतरङ्गाभ्यन्तरवारिधिः ।
 अङ्गमस्यावरोहसिखरपो गोपेन्द्रमन्दनः ॥

तथा तन्त्रे ।

कन्दर्पकोट्युर्वदरूपशोभा-
 नीराण्यपादाजनखाद्यलस्य ।
 कृत्वापहृष्टभुतरम्यकान्ते
 ध्यानं परं नन्दसुतस्य यच्छे ॥

श्रीदशमे ।

का स्युः ! ते कलपदाष्टतवेणुगीत-
 सम्मोहितार्यचरितान्न चलेत् विलोक्याम् ।
 विलोक्यसौभगमिदञ्च निरीक्ष्य रूपं
 यज्ञो द्विजद्रुमसङ्गाः पुलकान्यविधन् ॥ ० ॥

Colophon.

इति संक्षेपभागवताष्टते श्रीछव्याष्टतं पूर्वखण्डम् ॥ •
 गौराङ्गपादसरसीरुचमत्तभट्टः
 श्रीरामपूर्वशरणोऽखिलदेतदाशु ।
 छव्याष्टतं निखिलवैष्णवतन्त्रसारं
 शकेऽष्टवाणरजनीपकलामितेऽब्दे ॥
 पञ्च-वेद-ख-चन्द्रैस्तु मिते सङ्गताब्दके ।
 पीतं छव्याष्टतं वर्षविन्यासस्य स केन वै ॥ ० ॥

वन्दे रूपमचिन्त्याद्भुतहरिभक्तिप्रकाशकं शान्तम् ।

शकुन्तलमश्रुतं विभं छव्यास्तं पियति ॥ * ॥

श्रीश्रीराधाकृत्यः ॥

विषयः । कृत्यस्वरूपादिनिरूपणम् । भेदवयादिनिरूपणम् । नानापुराणादिवचनप्रमाणेन स्त्रीलावतारादिनिरूपणम् । पुराणादिवचनप्रमाणेन युगावतारादिनिरूपणम् । स्वरूपा-
वस्थादिनिरूपणश्चेति ।

No. 378. श्रीराधासुधानिधिः . By हितहरिवंशगोस्वामी . Substance, country-made paper, 13×6 inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent, 357 ślokas. Character, Bengali. Date, Sx. 1740. Place of deposit, District Vāṅkuḍā, Kucekol, Bābu Yogindranātha Simha Deva. Appearance, fresh. Verse, Generally correct.

Beginning. ॐ स्तुति । श्रीगणेशाय नमः । श्रीराधावल्लभो जयति । अथ श्रीम-
द्राधासुधानिधिरुच्यते । यद्यन्तिल्लक्ष्मणम् ।

यस्याः कदापि यद्यन्तिल्लक्ष्मणोत्प-

यन्त्यातिधन्यपवनेन कृतार्थमानो ।

योगी + दुर्गमगतिर्मुमुक्षुदमोऽपि

नम्या नमोस्तु हृषभानुभुवो दिशेऽपि ॥

मन्त्रेश्वरादिमुद्रकृष्णपदारविन्दं

श्रीमत्पराय-परमाद्भुतवैभवायाः ।

सर्वार्थधाररसवर्द्धितपार्वतदे-

व्यासा नमोस्तु हृषभानुभुवो महिम्ने ॥

End. श्रीराधे स्तुतिभिर्भूयैर्भगवतायाः प्रमदं सदैव
स्वस्तीर्णं स्वरूपा + तव रसजा योग्योऽप्यङ्कारितः ।
पथेनैव सदा पराधिनिमग्नं स्वर्गे विरहं प्राद-
काये खेदजलाकुलाङ्घ्रि किमपि प्रीतिं प्रसादीकृत्य ॥ (?)
अद्भुतानन्दलोभस्य नाम्ना रससुधानिधिः ।
स्वर्गोऽयं कर्णकलमैष्ट्रीला पीयतां बुधाः ॥

Colophon. इति श्रीहन्दावनेश्वरीचरवत्सलपामाचविष्णुभित्त-श्रीराधासुधानिधिः स्वः
समाप्तः ॥ श्रीहितहरिवंशगोस्वामिना विरचितः ॥ शुभमस्तु शकाब्दाः १७४० ।

विषयः । श्रीराधादेव्यः स्तुतिः ।

No. 379. घटकर्मलक्षणीटीका . By श्रीराघवेन्द्रशर्मा . Substance, country-made paper, 18×4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent, 250 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansinha Kaṭihāli, Paṇḍita Ānanda Kiçora Nyāyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ फेत्कारिणीतन्त्र-तन्त्रसारादिलिखित-पट्कर्म्म-लक्षणानां श्रीवेदान्तवागीशमते टीका श्रीराघवेन्द्रशर्मणा विरच्यते ।
कारस्कराचासमक उडुम्बरोऽय संज्ञकः ।
खदिरकुठरं शौचपिप्लो नागरोचितौ ॥ (?) इत्यादि ।

End. खण्डितत्वात् घोषो नास्ति ।

विषयः । तान्त्रिकस्य पट्कर्म्मलक्षणाष्टयन्यस्य टीका ।

No. 380. घट्टकारकबोधः . Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 20. Lines, 5 on a page. Extent, 340 çlokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1726. Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā, Paṇḍita Çarat Candra Vidyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।
भयं सारदलं येन निर्जितं भवपङ्कजम् ।
निष्ठावपदमारुहं तं युक्तं प्रणमाम्यहम् ॥
घट्टकारकाणि सम्बन्ध उक्तानुक्ततया द्विधा । इत्यादि ।

End. उक्तानुक्तं प्रतिपाद्यं विभक्तिश्च दर्शयित्वा निर्णयः ।

Colophon. इति घट्टकारकबोधः समाप्तः । शुभमस्तु । शकाब्दः १७९६ । सन् १९१४ ।
श्रीरक्षु मयि लेखके नित्यम् न

विषयः । कातन्त्रीय घट्टप्रकारकारकविषयविवरणम् ।

No. 381. घट्टचक्रक्रमटीका . By नन्दरामतर्कवागीशः . Substance, country-made paper, 14½×3½ inches. Folia, 16. Lines, 6 on a page. Extent, 318 çlokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālikaccha, District Tripurā, Paṇḍita Rājacandra Sārvaabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** प्रत्युद्युहविध्वंसविस्फुरद्गण्डमण्डलम् ।
 मजेन्द्रवदनं नोमि शुष्काताण्डवपण्डितम् ॥
 हरिर्वज्रभयो यस्य रक्षस्यज्ञानहेतवे ।
 श्रीनन्दरामः कुर्वते षट्चक्रक्रमदोपनीम् ॥
 अथ मङ्गलार्चकः तन्त्रानुसारेण परमानन्दनिर्व्वाणप्रथमाकुरः । परमानन्द-
 पदेन प्रथमोपाय उच्यते । इत्यादि ।
- End.** तस्य योगिन्येतोऽवग्रहमभीष्टदेवतपदे दृष्टदेवतापदे नरोद्यत्यते पुनः पुन-
 र्येत्यति ॥ ५६ ॥
- Colophon.** इति श्रीनन्दरामतर्कवागीशभट्टाचार्यविरचिता षट्चक्रक्रमटीका सम्पूर्णा ।
 विषयः । षट्चक्रक्रमनामकस्य तान्त्रिकयोगशास्त्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 382. षट्चक्रटीका. By शङ्करः. Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent, 225 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naibāṭi District 24-Parganās, Paṇḍita Haraprasāda Ćāstrī. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

- Beginning.** प्रथम्य शैलाधिपकन्यकायाः
 पदाक्षमज्ञानलविष्णुतुल्यम् ।
 प्रतन्यते वीर्युतशङ्करेण
 षट्चक्रटीकाया-सुपुस्तिकेयम् ॥ इत्यादि ।
- End.** तस्मा विष्णुस्य दद्रुश्च ईश्वरस्य सुदाशिवः ।
 तत्परे च शिवो देवः षट् शिवाः परिकीर्तिताः ॥
 अलङ्कारिकं (?) मरद्भेदे शीघ्रगतिर्याति क्रोशशतं क्षणात् ॥
- Colophon.** इति षट्चक्रटीका ।
 विषयः । तान्त्रिकस्य षट्चक्रस्य व्याख्यानम् ।

No. 383. षट्चक्रक्रमदोपिका. By रामभद्रसार्वभौमः. Substance, country-made paper, 14½×3¼ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kālī-kācā District Tripurā, Paṇḍita Rājacandra Sārvvabhauma. Appearance, old. Prose. Generally correct.

- Beginning.** ॐ गुरवे नमः ।
 ॐ सपत्नीकं गुणं नत्वा ।
 रामभद्रसार्वभौमः कुरुते चक्रदीपिकाम् ॥
 अथ षट्चक्रविवरणम् । तत्र प्रथमं छट्टिक्रमः । इत्यादि ।
- End.** तथापि पद्मद्वयसमुत्तम्ये विहारस्य बाधो न भवति । इत्यास्तां विस्तरः ।
- Colophon.** इति रामभद्रसार्वभौमभट्टाचार्यविरचितायां षट्चक्रक्रमदीपिकायां षट्-
 चक्रक्रमविवरणं समाप्तम् ॥
- विषयः ।** छट्टिक्रमरूपम् । पद्मभूतनिरूपणम् । द्योन्द्रियनिरूपणम् । द्योन्द्रियगुण-
 निरूपणम् । सप्तपातालस्थाननिरूपणम् । चक्रभेदनिरूपणश्चेति ।

No. 384 षट्चक्रदीपिकाटीका . Substance, country-made paper, 16 × 3 inches. Folia, 18. Lines, 7 on a page. Extent, 400 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansinha Yaṣodal, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Correct.

- Beginning.** ॐ नमो भगव्यै । अथेति अथशब्दो मङ्गलपूर्वकानन्तर्यार्थः । उक्तञ्च ।
 ॐ कारकाथशब्दश्च द्वावेतौ त्रक्षणः पुरा ।
 कण्ठं भिक्षा विनिर्यातौ तेन माङ्गलिकावुभौ ॥ इत्यादि ।
- End.** न विद्यते मलं पापं यस्मात् निर्मलं वा श्रीमद्गुणपादपद्मगुणमानमितुं
 शीलमस्य यतं संयतमन्तर्मनो यस्य स इति ॥ ० ॥
- Colophon.** इति पूर्णानन्दीययोगचिन्तामणिनाम-षट्चक्रदीपिकाटीका समाप्ता ॥ * ॥
- विषयः ।** पूर्णानन्दविरचितस्य योगचिन्तामणिनामकषट्चक्रग्रन्थस्य दीपिकाख्यटीकायाः
 व्याख्यानम् ।

No. 385. षट्चक्रनिरूपणटीका . By रामवल्लभः . Substance, country-made paper, 18 × 4 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent, 300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā Vikramapura, Ātpādā, Paṇḍita Prasannacandra Vidyāratna. Appearance, new. Prose. Generally correct.

- Beginning.** मोक्षान्वकारविध्वंसि भवभीतिभयापहम् ।
 भवानीचरणद्वन्द्वं भज भाग्यवशान्नमः ॥

पूर्णानन्दोदितानन्दविरचाङ्कुरकारिकाम् ।

विशदीकुरुते तूर्णं द्विज-बीरामवल्लभः ॥

अथेत्यादि । अस्मार्थः । धन्यारम्भे विद्वन्निघाताय अवायशब्दो मङ्गलार्थः ।

षट्चक्राणि क्रमेणोद्भूतः प्राप्तः प्रकाशः । परमानन्दस्य मोक्षस्य निर्व्याघ्र-

सम्यादकः प्रथमाङ्कुर उच्यते । षट्चक्रनिरूपणं क्रियते इत्यर्थः । अथ भावः ।

परमानन्दसम्यादकसामग्री तत्र प्रथमाङ्कुरः प्रथमसामग्रीविशेषः । षट्चक्रं

निरूप्यते । अर्थात् परमानन्देन प्रकाशयते इति यावत् ॥ इत्यादि ।

End.

कीदृशं मोक्षज्ञाननिदानं मुक्तिजनकज्ञानस्यादिकारणं पुनः शुद्धं शास्त्रसम्मतं

पुनः शुद्धं शोभनप्रकारेण शुद्धं सर्ववादिसम्मतमित्यर्थः । योगी कीदृशः

यत्नान्मर्माः संयतान्मर्माः यशोव्रतचित्त इत्यर्थः ॥

Colophon.

इति चन्द्रदीपात्मगतवस्तुपुराणप्रामनिवासि-बीरामदुर्लभशर्मणा कृता षट्-
चक्रनिरूपणटीका समाप्ता ।

विषयः । पूर्णानन्दकृतस्य षट्चक्रनिरूपणस्य व्याख्यानम् ॥

No. 388. षट्पदीमञ्जरी . By शङ्करानन्दतीर्थः . Substance, country-made paper, 17 × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Extent, 290 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1699. Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीकृष्णः ।

निर्गुणसम्पदानकल्पकल्पभूषणकृतिम् ।

दुर्लभविद्वन्वारिदप्रभञ्जनं निरञ्जनम् ॥

मदीयचित्तसारसप्रयोषभास्करं परम् ।

रसालसूत्रवाचिनं भजामि विद्वन्नायकम् ॥

श्रीनन्दनन्दनममन्दसुरेन्द्रहृन्द-

सान्द्रानुरागपरिभावितपादपद्मम् ।

वंशीरवास्यतविमोहितगोपमोषी-

सन्दोहमिन्दुमुखमच्युतमानतोऽक्षि ॥

श्रीभाष्यकृत्तरुसारसमादरेण

योगीन्द्रहृन्दसधुपैरुपनीयमानम् ।

सद्भागधेयमखिलार्थनिदानभूतं
 कैवल्यपुष्परससम्भूतमानतोऽस्मि ॥
 वेदान्तार्थविचारजन्यविषयाविध्वस्तभेदाश्रयं
 नानातन्त्रपदार्थसंशयघनध्वान्तार्कमानन्दम् ।
 नानादेशदिगन्तसन्ततयशःप्राप्तावकाशं गुणं
 श्रीनारायणतीर्थपादमनिर्गन्तं भक्त्यन्तसूक्तिं भजे ॥
 मदीयपादजीवनं शृणुमघं धुनोत्यलम् ।
 सुरागतावसम्भूतं तनोति शं दृगञ्जलम् ॥
 यदाननाञ्जरङ्गके विभाति भारती नटी ।
 नतः सच्चक्षुषा सदाशिवाख्यदेशिकान् गुरुन् ॥
 अथ सच्चिदानन्दोक्तकमद्वितीयं ब्रह्मैव विमलसत्त्वप्रधानमायोपाधिकं सत्
 ईश्वरभावसुपजगाम ॥ जीवेशावभासेन करोतीत्यादि श्रुतेः । स च माया-
 प्रतिविम्बित ईश्वरसंश्लेषकृत् ॥ इत्यादि ।

End.

इदानीं भगवत्करणध्यानसाधनं षट्पदीपठनं प्रार्थयते इतीति । इति
 पूर्वोक्ताः पद्यान्ते गम्यन्तेऽर्था एतैरिति । पदानि श्लोकाः षष्ठां पदानां
 समाचारः षट्पदी ॥ यथा षट्पदी भ्रमरी स्त्रैर्य्येण सरोजे निवसति तथेयं
 श्रीमच्छङ्करवदनसरोजाद्विनिर्गता षट्पदी तत्कर्तुर्मम वदनसरोजे सदा
 वसतु । तदनेन भगवत्करणध्यानपूर्वक-षट्पदीश्लोचपठनस्य पुरुषार्थचतुष्टय-
 चेतुलं सूचितं भवति । ननु नेयं षट्पदी किन्तु सप्तपदी नारायणकवचा-
 मयेति श्लोकरूपत्वात् । सत्यं नारायणायैति श्लोकस्य फलश्रुतिपरत्वेन
 वक्षिभूतत्वादिति षट्पदीत्वमेव । + + + + + ननु दशशब्दस्य
 पादचतुष्टयात्मकश्लोकपरतया व्याख्यातले आर्याषट्कस्य कथं षट्पदीत्व-
 मिति चेन्नार्याया अपि पादचतुष्टयात्मकत्वेनार्यात्मकयोरभेदादार्याषट्कस्य
 तदुपपत्तेः । आर्यालक्षणश्लोक्तं वन्दोपन्यविद्धिः ।

श्रीभाष्यकृद्ददनपङ्कजसंप्रसूतं
 सद्भक्तिबोधसुनिदानवचोभरन्दम् ।
 आस्त्राय माद्यतितरां मम मानसानि
 निःसौमसान्निजभूषणपदं चि लध्वा ॥
 षट्पदीनौकया सञ्चानुद्धार नतोऽस्थिरम् ।
 संसारसागरे मग्नान् यस्तं शङ्करदेशिकम् ॥ १

भगवद्भक्तिगन्धैः कुसुमैर्वाङ्मयैः कृता ।

षट्पदीमञ्जरी सम्यक् योजिता कृष्णपादयोः ॥ ० ॥

Colophon.

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीशिवनारायणानन्दतीर्थगुरुवर्य-
सेवक-श्रीशङ्करानन्दतीर्थविरचिता षट्पदीमञ्जरी सम्यक् ॥ * ॥

शकाब्दाः १६८६ ॥

विषयः । शङ्कराचार्यकृतस्य षट्पदीसौवस्य व्याख्यानम् ।

No. 387. षट्पद्यमाला . By रामरामभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 17 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansingha, Serapura, Paṇḍita Cardrakānta Tarkālaṅkāra. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमः परदेवतायै । (अथ प्रथमपत्रं नास्ति तेन द्वितीयपत्रस्य प्रारम्भ-
वाक्यं लिखितम् ।)

परद्वाराभिज्ञापे च बहवो यव वादिनः ।

शिरोहीनं भवेद्विमात्मनः शुद्धिकारणम् ॥ इत्यादि ।

End.

दुर्गे पद्मचानने स्मरतरे संसाधपचाविते

तन्त्रज्ञानविबोधपुष्पलपिते शुक्लपत्रैः फलैः ।

तन्त्रज्ञानमन्त्रात्मकारनिकरश्यामीकृतश्रीकुरे

वस्येत् कुक्षिपथितकेवशिष्टना शार्दूलविक्रीडितम् ॥

एतत्, पद्यशताष्टपुष्परचिता माला विविधा दलै-

र्नानावर्णमयैर्निकासरचिता श्रीरामरामद्विजैः ॥

श्रीमच्छ्रीगुरुपादपङ्कजसपथ्यांसन्निधौ नित्यश-

स्तृपादाक्षसुधाभिरञ्जितवपुर्भूयामितीडे वरम् ॥ १०८

Colophon.

इति श्रीरामरामभट्टाचार्यविरचिता षट्पद्यमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । अष्टोत्तरशतश्लोकेन नाडीनां संग्राह्यतित्ववर्णादिरूपवत् ।

No. 388. संवत्सरप्रदीपः . Substance, country-made paper, 13 × 4 inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Extent, 2,300 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Bhātpādā 24-Parganās, Paṇḍita Rāmendra Nyāyavāgiṇa. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।
 जयति श्रीसरस्वत्योर्दीपास्त्रोऽसुरदारणः ।
 धर्मार्यकामोच्चार्यैः कृत्स्नप्रत्यूहवारणः ॥
 अयने द्वे विधुवे द्वे चतस्रः षड्भूतयः ।
 चतस्रो विष्णुपदस्य संक्रान्त्यो द्वादश स्मृताः ॥
 मृगकर्कटसंक्रान्तौ द्वे तूदग्दक्षिणायने ।
 तुलामेघे विधुवती मोलमध्ये तथापराः ॥
 मृगो मकरः । इत्यादि ।

End.

अकालरक्षितं सन्ध्यागर्जः ।
 सन्ध्यागर्जं तथा प्रातर्दिवा नाध्यायनं चरेत् ।
 सायं गर्जं तथा रात्रौ नाधीयौत विष्वक्षः ॥
 रविवारे च संक्रान्त्यां षष्ठा च सप्तमीतिथौ ।
 आरोग्यकामस्तु नरो निम्बपत्रं न भक्षयेत् ॥
 अमावास्यां पौर्णमास्यां संक्रान्त्यां प्रक्षणेऽहनि ।
 धनपुत्रकलचार्थी श्रीलापिष्टं परित्यजेत् ॥
 मन्दमङ्गलशुद्धौषु द्वादश्यां श्राद्धवासरे ।
 वस्त्राणां चारुसंयोगो दक्षत्यासप्तमं कुलम् ॥ इति प्रकीर्णकं समाप्तम् ।

Colophon.

समाप्तसायं संवत्सरप्रदीपास्त्रो ग्रन्थः ॥ • ॥

विषयः । संक्रान्तिनिरूपणम् । वैशाखज्येष्ठादिकृत्यम् । अनन्तव्रतादिः । कुकुटीव्रतादिः ।
 अघोरादिः । जन्माष्टम्यादिः । अक्षयादिनिरूपणम् । युगाद्यानिरूपणम् । दशहरादिनिरूपणम् ।
 सावित्रीव्रतादिः । चातुर्मास्यादिनिरूपणम् ।

No. 389. सङ्कल्पकल्पद्रुमः . By विश्वनाथचक्रवर्ती . Substance, country-made paper, 15 × 5½ inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 250 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgaḍṭalā Vṛddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineṇvara Sārvvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमो हन्दावनेश्वर्यै ।
 हन्दावनेश्वरि वयोगुणरूपस्त्रीला-
 सौभाग्यकेलिकरणाजलधेऽवधेदि ।

दासीभवानि सुखयानि सदा सकानां
त्वामालिभिः परिहृतामिदमेव याचे ॥ इत्यादि ।

End. चित्त्वान्याः किल वासना भजत रे इन्द्रावनं तं × ×
राधाकृष्णविलासवारिधिरसासार्दं न चेद्विन्द्य ।
त्यक्तं ब्रह्म न स्पृहामपि पुनस्तत्रैव हृदयगतयो
विश्रब्धाः शृणुतेममेव सततं संकल्पकल्पदुमम् ॥

Colophon. इति श्रीविश्वनाथचक्रवर्तिविरचितः सङ्कल्पकल्पदुमः समाप्तः ॥

विषयः । राधाकृष्णयोर्लौलावर्चनमुखेन राधाकृष्णे मानसार्पणादिविविधप्रकारभजन-
कथनम् ।

No. 390. संचिन्तसारकौमुदी . By अभिरामविद्यालङ्कारः . Substance,
country-made paper, 14×2 inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Ex-
tent, 350 ślokaś. Character, Bengali. Date, Sk. 1760. Place of deposit,
Teliveni grāma viā Gaḍbetā, Paṇḍita Candranātha Cūḍāmaṇi. Appear-
ance, fresh. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः शिवाय ॥ लुक् ॥ अथास्य सकलविषयवापकत्वात् ग्रन्थादौ करणं
युक्तमिति चेन्न स्वतन्त्रेण्योर्निर्गन्तुमशक्यत्वाद् इति केचित् । यद्यनु कारक-
पादे कर्त्तादिपञ्चाविधानपूर्वकं प्रथमादिविभक्तौर्नां प्रथमपुरुषादेव विधान-
सुक्तम् । इत्यादि ।

End. न पक्ष इत्यादौ कथं नान्तावन्न दीर्घ इत्यत आह असौ लुगिति । नित्यवक्त-
वचनान्तात् कतिशब्दस्य संख्याप्रत्यये संशय एव कर्त्तविधानाच्च सिद्धो-
द्योतभावः इति बोध्यम् ॥ उत्वासनिक इत्यादि उत्पस्य उत्पितस्य राज्ञः
आसनमर्चन्तीति तदर्थेत्यादाविति टिकश्च ॥ * ॥

Colophon. इति बन्धुघटीयमयघटकुलोद्भवश्रीलक्ष्मीयुताभिरामविद्यालङ्कारभट्टाचार्य-
विरचितायां संचिन्तसारकौमुद्यां पष्ठः सुवन्नापादः समाप्तः ॥ * ॥

शकाब्दाः १७६० ।

विषयः । संचिन्तसारव्याकरणस्य सुवन्नापादस्य व्याख्यानम् ।

No. 391. संक्षिप्तसारटीका (व्याकारदौपिकाख्या) By श्रीविद्याविदोदात्मन-
श्रीन्यायपञ्चाननः . Substance, country-made paper, 15 x 3½ inches. Folia,
244. Lines, 8-9 on a page. Extent, 10,980 ślokas. Character, Bengali.
Date, Sk. 1634. Place of deposit, Kāṣṭhālapāḍā vid Naihāṭi, Paṇḍita
Harinātha Baṭṭācāryya, bought by the Government of India, Calcutta.
Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः शिवाय ।

नला श्रीहरिचरणं कला शरणं पितुः पदस्य मतम् ।
विमलधियां हितजननीं क्रियते व्याकारदौपिका यत्नात् ॥
कोऽपि न्यायपुराणकाव्यनिचयालङ्कारवैशेषिक-
व्याकारयुतिनाटककृतिगुरुर्विद्याविनोदः स्थितः ।
तत्पुत्रस्य विचारनिर्मलमतेः श्रीन्यायपञ्चानन-
स्योत्सुक्यं सुधियो विधाय विमलां गृह्णन् वाचं हितम् ॥
सुममं निगदेन गम्यते शिशुभिर्दुर्गममेव तत्त्वतः ।
निरयोचमतः प्रयत्नतः परिसंगृह्य च हृदिटीकयोः ॥
अनधीत्य शब्दशास्त्रं योऽन्यथाख्यं समीक्षते ज्ञातुम् ।

..... ॥
शिवमित्यादि । मङ्गलस्य प्रारम्भितसमाप्तिं प्रति कारुण्यता विद्मध्वंसलान्वय-
त्यतिरेकसमधिगम्येति नैयायिकाः । यद्यन्तु विद्मध्वंसं प्रति मङ्गलस्य कारुण्यता
समाप्तिस्तु साकारणादेवेति भूमः ॥ तथाच गोयीचन्द्रः प्रत्युच्चयूचनिराकरण-
कारणमिति ।
उच्यते । सनाम्नो विधीयते । नाम तु तिङन्तादिवत् सुपशून्यं नामैव
यदा प्रणामस्य विशेष्यत्वविवचायाः सम्मुद्भूतात् सु चो अस् इति योग-
विभागात् ॥ इत्यादि ॥

End.

कति पुत्रयोः कति स्त्रियः कति धनानीत्युदाहरणवयोपादानं कति शब्दस्य
ल्लिङ्गविशेषकाव्याभावसूचनार्थम् । असौ लुक् कति पश्चादिरिति छतेऽपि
अस्शसोर्ध्वे सिद्धे इत्यादि एकवचनद्विवचनान्तयोः संख्यायां नियत-
त्वादेव संख्याप्रज्ञार्थं कतिशब्दप्रयोग एव न सम्भवतीति तिङ्शिसो
रभाव इति भावः ।
यद्वा अत्र रेजेचो ... न क्रियते किन्तु अस्शसोर्ध्वे किं च अन्तर्वर्तिनो-
ऽकारस्यैव औद्भवति । सादौ नन्वच विधानेन ... त्वेव क्रियतां तथा

सति स्वर्णदीर्घेष्टापत्तिरेव । प्रथमं सन्निकार्याभावात् अकारस्य न सन्निः । टा भिस् के कसि कसामित्यस्य प्रथमो पश्चात् स्वर्णदीर्घः स्यात् यदा अकारपरत्वाद्गलोपे अन्तर्वर्तिनोऽतः स्थाने आदिधानाभावे अष्टाभिरिति साध्यस्य सिद्धिर्न स्यात् ॥

Colophon. इति श्रीकुलकलानिधिमहामहोपाध्याय श्रीविद्याविनोदात्मज-श्रीन्यायपञ्च-मनहतायां संचिन्तारारटीकायां व्याकारदीपिकायां षष्ठः सुवक्त्रपादः समाप्तः ।

विषयः । संचिन्तारारट्याकारस्य व्याख्यानम् ।

No. 392. सञ्ज्ञेपञ्चङ्करजयः . By माधवाचार्यः . Substance, country-made paper, 17×4½ inches. Folia, 69. Lines, 10 on a page. Extent, 2,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Calcutta, Ġyāmapukura, Bābu Nagendranātha Vasu. Appearance, fresh. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय ।

प्रथम्य परमात्मानं श्रीविद्यातीर्थैरुपिषम् ।
प्राचीनमङ्करजये सारः संयुज्जते स्फुटम् ॥
यद्गुह्यतानां पटलो विशालो विलोच्यतेऽप्ये किल दर्पणेऽपि ।
तद्वन्मदीये स्रष्टुसंघर्षेऽभिप्लुद्भीक्ष्णतां माङ्करवाक्यसारः । इत्यादि ।

End. इन्द्रोपेन्द्रप्रधानैस्त्रिदशपरिरुद्धैः स्तूयमानः प्रख्यै-
र्दिगैरभ्यर्च्यमानः सरसिबन्धनभावाद्गङ्गावत्सलम्बः ।
आरक्ष्योच्चाचमणं प्रकटितमुज्ज्वलाञ्जुततन्त्रावतंसः
ऽष्टम्वक्त्राङ्गोऽक्षरं समुदितमपिभिर्धामैर्नैजं प्रतस्ये ॥ * ॥

Colophon. इति श्रीमाधवीये तन्त्रारदापीठवासयः ।
सञ्ज्ञेपञ्चङ्करजये सप्तः पूर्वोऽपि षोडशः ॥
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

विषयः । मङ्कराचार्यस्य जीवनवृत्तान्तः ।

No. 393. सङ्ख्याप्रकाशटीका . By काशीरामवाचस्पतिः . Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent, 650 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkṛdā Viṣṇupura Kāḍākali, Paṇḍita Raghurāma Tarkaratna. Appearance, tolerable. Prosa. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ॥

रिरत्तिपुर्या निजधर्मसेतुन्

शुगे शुगे सत्त्वमयानि धत्ते ।

वर्पूप्ति, नानागुणकर्मभाञ्जि

भूयात् स देवो भवतां विभूत्यै ॥

भट्टाचार्येशिरोरत्नन्यायालङ्कारखण्डना ।

संख्याप्रकाशकयाख्या काशीरामेण तन्यते ॥

अथ सकलशास्त्राभिज्ञः श्रीमान् नन्दरामतर्कवागीशभट्टाचार्यः इदानीन्तनान्

मन्दबुद्धीन् पूर्वपूर्वपण्डितकृतानां विधत्तत्त्वग्रन्थाध्ययनासमर्थानवलोक्य

परमकारुणिकतया अध्ययनभावनाभ्यां तत्त्वग्रन्थैः सारमात्रं संख्या-

कथनमपि संख्याप्रकाशकनामकग्रन्थं संचिन्तयित्वा तेषां चिन्तायै रचितवान् ।

अथ एषोऽपि तेषां नानिदुःश्रमो बभूव अतो यथायति तद्वाङ्मनो मनोदमः ।

तव तावत् ग्रन्थकृतं ग्रन्थसमाप्तिप्रतिबन्धकीभूतविघ्नसंभावनाया तद्वाङ्मनो

कृतमौख्यरमसकारं शिष्यशिष्यार्थमादौ निबध्नन् सुचिरतरकास्तीनविबुध-

पदावस्थितिचेतव्ये यशसे स्वनामयौगिकग्रन्थनामद्वारा प्रष्टव्यमभिधेयं च

देष्टव्यमित्यादि । यः शुद्धसत्त्वस्वरूपया आत्ममायया देष्टवानिव पाश्च-

भौतिकदेष्टविशिष्ट इव भाति तथाहि ईश्वरस्य शुद्धसत्त्वात्मिका मायैव

देष्टः । इत्यादि ।

End.

अन्येति अन्यापि द्वाविंशदादिकापि संख्या मनुक्तया परीपाठ्या रीत्या

बोद्धव्या । ननु कथं अनुक्तज्ञानं भविष्यति तच्चाह ईदृशेनेति चि यतः

धीराः पण्डिता ईदृशेनापि परहृत्स्थितं जानन्ति तथाच यदि धीरा

ईदृशेनापि परहृत्स्थितं जानन्ति तदा उक्तया परिपाठ्या ते तत् ज्ञास्यन्ति

तत्र चिबमिति भावः । मयापि यत्किञ्चित् अन्यसंख्या प्रदर्शते यथा-

गीताध्यायपाठनान्या(?) अपराधा द्वाविंशत् यथा-

अहन्यद्दनि यो मर्त्यो गीताध्यायान् संपठेत् ।

द्वाविंशदपराधाच अहन्यद्दनि मुच्यते ॥ इति ।

ते च अपराधा वराहपुराणान्निष्कृत्य लिख्यन्ते । भगवद्भक्तानां चरित्रसिद्धां

भोजनम् ॥ १ ॥ अजीर्णं सति विष्णोरुपसर्पणं ॥ ११ ॥ अविचारिभावास्त्य-

क्लिंशत् तदुक्तं काव्यप्रकाशे ॥ १२ ॥

अयस्किंशदमौ भावाः समाख्याताः स्वनामत इति ।

स्वमन्यापि संख्या बोध्या घन्यविस्मरभयाप्रोक्ता
 कलाञ्जलिद्वयपुटे सुष्ठुवत्तमाङ्गे ।
 युष्मान् प्रथम्य कवयो विमिवेदयामि ।
 व्याख्येयमर्थरहितापि सदूषणापि
 दृष्ट्या भवद्विरवधाय दयाविधेयैः ॥
 श्रीबीजाने दयाधाने धरणाञ्जलि तव ।
 श्रीकाशीरामकृतिना कृतिरेषा समर्पिता ।

Colophon. इति संख्याप्रकाशव्याख्या समाप्ता ॥ • ॥

विषयः । मन्दरामनर्कवागीशभट्टाचार्यकृतस्य संख्याप्रकाशनामकस्य नानाशास्त्रसंग्रहेन-
 तत्त्वबोधायकग्रन्थस्य व्याख्यानम् ।

No. 394. संग्रहसारः. By रामदेवद्विजः. Substance, country-made paper, 18 x 4 inches. Folia, 63. Lines, 6 on a page. Extent, 1,250 ślokaś, Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā. Post Office Baidyerbāzār, Kṛṣṇapura, Paṇḍita Madanamohana Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. श्रीरामस्य पदारविन्दयुगलं मत्वाय वागीश्वरी'
 चैरम्यं तपनादिकं घट्टगुर्व' वदं यशोदासुतम् ।
 नानाजातकतो विलोच्य सकलं मर्मादिविप्रोदितं
 वक्ष्ये संग्रहसारमन्त्रयुगलं श्रीरामदेवो द्विजः ॥
 ज्ञेयोऽत्र प्रथमं हि जन्मसमयज्ज्ञायादियन्त्रैः स्फुटं
 तत्कालप्रभवा विलग्नसंज्ञिता कार्या ततश्च घट्टाः इत्यादि ॥

End. वेदोऽङ्गे जलधिर्मेजाब्धिसंज्ञितो मुन्यलिभिः पक्ष च
 पक्षाक्षिमुनिभिः शरः श्रुतिगुणैर्वाचोऽङ्गुलैः सप्त ।
 वाणः कालगुणैः शरोऽम्बरयुगैरेकैन्दुभिर्मांशवो
 वेदो वाणगुणैर्गुणैः श्लविशिखैरसाब्धिभिः पावकः ॥

Colophon. (अन्यत् परिषमाग्निस्त्वक् वाक्चं नास्ति)

विषयः । षड्वर्गफलम् । नवार्शफलम् । छद्वाधिपादिफलम् । शयनादिभाववचनम् ।
 शयनादिद्वादशभावस्य फलम् । सप्तग्रन्थादिकोटीफलम् । तत्त्वादिभावनिरूपणम् । ग्रहपञ्च-

दृष्टलक्षणनिरूपणम् । विषयचौयोगकथनम् । पञ्चस्कण्डनिरूपणम् । सिंहासनादियोगफलम् । सास-
फलम् । तुङ्गादिनिरूपणम् । अष्टवर्गनिरूपणम् । महाष्टवर्गनिरूपणम् । वर्षदशानिरूपणम् ।
तस्यान्तर्दशानिरूपणम् । केतुपताकिनिरूपणम् । नाचचिकदशानिरूपणम् । तस्यान्तर्दश-
निरूपणम् । पञ्चस्त्रानिरूपणम् । पञ्चस्त्रामते आयुर्गणनम् । योगिनीदशानिरूपणम् । तस्याः
प्रत्यन्तरदशानिरूपणम् । आयुर्दशानिरूपणम् । तीर्थज्ञाननिरूपणम् । गुरोरष्टवर्गमते पुत्रादि-
मतनिरूपणम् । नष्टकोष्ठीज्ञानम् । चतुर्दशकोष्ठीनिरूपणम् । अथनादिलक्षणमाननिरूपणम् ।
जातचक्रनिरूपणम् । सासफलनिरूपणम् ।

No. 395. सत्क्रियासारदीपिका. Substance, country-made paper, 13×4 inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Extent, 1,000 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Kucekol, Bābu Yogīndranātha Simha Deva. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning.

श्रीश्रीराधाकृष्णः ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगतां खेयमोक्षरम् ।
श्रीकृष्णपरमानन्दमन्याभीष्टदायकम् ॥
यत्किं गृह्णिष्यादीनामन्यानां विशेषतः ।
सत्क्रियासारदीपिकां तां विवादादिपङ्क्तिम् ॥
श्रीमद्गोपालभट्टोऽयं साधूनामाज्ञया भूषम् ।
भगवद्धर्मरक्षार्थं भक्तानां वैदिकी तु या ॥
कृता चाप्यनिरुद्धेन भीमभट्टेन या कृता ।
श्रीमद्गोविन्दानन्देन कर्मिणां पङ्क्तिः कृता ॥
श्रीनारायणभट्टेन कर्मठानाम् वैदिकी ।
भट्टश्रीभवदेवेन हन्दीमानाम् या कृता ॥
वर्णाश्रमन्याजादीनां वेदैः पौराणिकादिभिः ।
मन्वादिधर्मशास्त्रोक्तिर्वचनेः सप्रमाणकैः ॥
श्रीमद्गोविन्दभक्तानां सेवानामपराधतः ।
मया तथा कृता किन्तु पितृदेवार्चनं विना ॥
नन्वपरप्रत्यकारवत् प्रत्यकर्तृत्वेनास्मद्विषयं खनास दातुमनुचितम् । यथा,—
अथकारविमूढात्मा कर्त्ताहमिति मन्यते ।

इति दोषवदभयात् । तथापि स्वस्थानां साधूनामाज्ञया स्वनाम दत्तम् ।
श्रीमद्गोपालभट्टनामायं कोऽपि जीवः श्रीमद्गोपालभट्टलेनेति ज्ञापितम् ।
श्रीलक्ष्मणेन चरितारविन्दमकरन्दसततपायिलेन सदैव साधुनिदेशवशवर्तीति
भावः । एवं विशिष्टोऽहं श्रीलक्ष्मणं प्रवक्ष्य श्रीलक्ष्मणशब्दार्थः पुरैव व्याख्यातः ।
किं विशिष्टं सच्चिदानन्दं गुणातीतानिर्व्यचनीयपरममनोहरस्वावधनसुख-
स्वरूपं अतएव जगतां सर्वं । अर्थाय भावार्थः ॥ इत्यादि ॥

End.

ततोऽपरे श्रीमन्नारायणस्य श्रीमत्सुखादिविविधावतारोपासकाः । तत्राग्निज-
निजसर्वकपार्पदलेन तेषां तेषां तान् तान् पार्पदभक्तान् प्रपूजयेयुः । अर्थं
भावार्थः ।

Colophon.

अतःपरं खण्डितम् ॥

विषयः । वैष्णवानां अन्यकर्मत्यागविधिनिरूपणमुखेन व्याख्यासहित-वैष्णवकर्मदि-
निरूपणम् ।

No. 396. सदाशिवसंहिता . Substance, country-made paper, 12×2½
inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent, 250 ślokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅṇḍā Viṣṇupura,
Paṇḍita Rāparāma Bhāṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Verse. Gener-
ally correct.

Beginning.

ॐ नमो रामचन्द्राय ।

श्रीशुतय जगुः ।

शुतमस्त्राभिरोगान रक्षस्यं परमाद्भुतम् ।

इदं विश्वं कथं जातं सौमित्रे वद तत्त्वतः ॥

सौमित्रिववाच ।

प्रष्टुष्वं शुतयः सर्वान् रक्षस्यं दृष्टिमभवम् ।

यथादौ परिसम्भूतं यस्मिन्नेव प्रलीयते ॥

दृष्टेरये परं धाम्नां संवादं समभूत् किल ॥ इत्यादि

End.

गोलोके नियतं वाचं सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ।

देवैरपि दुराधर्माः कियदक्षगैरपि ॥

अश्वमेधसहस्राणि याजयेयमतानि च ।

अटनं सदैवैषेषु प्रदानं सर्व्वसम्पदाम् ॥

एतच्च ध्यानयोगस्य कलां नार्हन्ति षोडशीम् ।

ब्रह्महत्यासहस्राणि शानाज्ञानकृतानि च ॥

स्वर्णस्रोतसुरापानगुरुतत्पयुतानि च ।

कोटिकोटिसहस्राणि क्षुपपापानि यान्यपि ॥

सर्वान्पि प्रणश्यन्ति रामधामवलोकनात् ॥ ० ॥

Colophon.

इति सदाशिवसंज्ञितायां निरुक्तलक्षणायां श्रीरामानुजश्रुतिसंवादे गोलीक-
वर्णनं नाम द्वितीयोऽध्यायः ॥ ॐ तत्सत् ॥

विषयः । प्रथमाध्याये रामानुजश्रुतिसंवादेन निजरूपवर्णनादिः । द्वितीयाध्याये गोलीक-
वर्णनादिषु ॥

No. 397. सद्देवभाववक्तिः . By जगन्नाथगुप्तकवौन्द्रः . Substance, coun-
try-made paper, 12×4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent,
125 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Dhākā, Vikramapura, Gāupāḍā grāma, Bābu Rājakumāra Dāsa. Ap-
pearance, new. Verse. Generally correct.

Beginning.

नमो गणेशाय ।

आचारादिगुणासीनां प्रवक्तृकनकश्रुतिम् ।

ममामि कुलदामाद्यां सानन्दं कुलदेवताम् ॥

महावंशीक्ष्मा वैद्या येऽद्यापि च मञ्जोष्कुलाः ।

ये च भावान्तरं प्राप्तास्त्रातद्वच्छे समासतः ॥

नगर्यां सेनचाट्यान्तु गतिर्येषां न विद्यते ।

तेषां सद्देवसद्भावज्ञानाय खलु कथ्यते ॥

आदौ पूर्वक्रमेणैव दुर्ध्ववंशो निगद्यते ।

गणचिद्रुमाधवाश्च दुर्ध्ववंशसमुद्भवाः ॥

गणसेनस्य तनयो श्रीधरो हरिवंशकः ।

श्रीपतिरघुपत्याख्यौ श्रीधरस्य सुतादुभौ ॥ इत्यादि ।

End.

अनेन यो भियग्वंशः स्तूयेथापि न वर्णितः ।

स एव साध्यो विज्ञेयो भ्रुवमम्लवृक्षजं ॥

भियग्वरः काश्यपवंशचन्द्र-

मणिलक्ष्मणोऽजनि कायुगुप्तः ।

तस्यात्मजोऽभूद्वनमालिगुप्तः
 पुण्येषु सक्तो वनमालिभक्तः ॥
 ततोऽभवत् कार्पटिनामधेयः
 सुतः पवित्रो मदनस्ततोऽभूत् ।
 सुतोऽभवत् तस्य सुतः प्रतिष्ठः
 त्रितो जगन्नाथ इति प्रदिष्टः ॥
 सुधाकरस्तस्य सुतः सुदत्तः
 सुधाकरस्तत्कुलकैरेवेषु ।
 पुण्यौघतुङ्गीकृतकायुवंशः
 चित्तिं गतोऽभूत् + + + रिवांशः ॥
 सुधाकरस्यापि सुतः सुगौलो
 श्वत्सुल्लयः शूद्रमतिर्वभूव ।
 तस्यात्मजोऽभूत् कविराजसंज्ञो
 विद्वद्भरोऽभूदपि राघवाष्ट्यः ॥
 सुतोऽभवत् तस्य च रामभद्रो
 विद्वद्भवेन्द्रः कविचन्द्रसंज्ञः ।
 उदारबुद्धि + + पुण्यकर्मा
 तस्यात्मजोऽभूच्छिवनाथनामा ॥
 तस्यात्मजः सुखमवेः सुगौलः
 श्चातो जगन्नाथ इति चित्तौ यः ।
 तेन प्रवेने भिषजां समाधात्
 सदैवजानां सदसद्विचारः ॥

Colophon. इति श्रीजगन्नाथगुप्तकवीन्द्रकृतसदैवभावलिङ्गः समाप्ता ॥

विषयः । श्वन्तकुलजातानां केशचित् सदैव्यानां वंशावलिक्थनम् । तत्र तेषां सद-
 सद्भावप्राप्तिकथनञ्च । अथ दुहित्वंशकथनम् । दुहित्वंशजातस्य गणसेनतनयस्य श्रीधरसेनस्य
 वंशकथनम् । चिदुसेनवंशवर्णनम् । माधवसेनवंशवर्णनम् । विनायकसेनवंशवर्णनम् । कमन-
 सेनवंशवर्णनम् । विकर्तनसेनवंशवर्णनम् । वल्लभसेनवंशवर्णनञ्च । अथ दासवंशवर्णनम् । तत्र
 नारायणदास-निमदास-श्वरविन्ददास-जयदासानां वंशादिवर्णनञ्च । अथ त्रिपुरगुप्तवंशादि-
 कथनम् । कायगुप्तवंशादिवर्णनञ्च ॥ इति ।

No. 398. सन्तानद्वादशीव्रतम् . Substance, palm-leaf, $13 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 2 on a page. Extent, 50 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Vidyākūṭa Tripurā, Bābu Kedāranātha Bhaṭṭācāryya. Appearance, new. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ सन्तानद्वादशीव्रतम् । तत्र प्रथमं सूच्यार्थं दत्त्वा
स्त्रिवाचनपूर्वकं संकल्पं कुर्यात् विष्णुरोमित्यादि ।

End. इदं सन्तानकं नाम याः करिष्यन्ति भक्तितः ।
अवैधव्यनु सौभाग्यं लभन्ते सन्ततिं शुभाम् ॥

Colophon. इति सन्तानद्वादशीव्रतकथा समाप्ता ।

विषयः । शुभसन्तानादिस्त्राभकारकव्रतविशेषसाधननियमादिकथनम् ।

No. 399. सम्बन्धविवेकः . By भवदेवभट्टः . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 250 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamansinha, Kātihālī, Paṇḍita Rājākṣṇa Nyāyabhūṣaṇa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणेशाय । अथ सम्बन्धं विवेचयिष्ये । तत्र मनुः ।
असपिण्डा अ वा मातुरसगोत्रा अ वा पितुः ।
सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्माणि मैथुने ॥
या मातुः सपिण्डा न भवति सा दारकर्माणि दारत्वसम्पादके कर्माणि तथा
मैथुने मिथुनसाध्येऽग्राधानादौ पुत्रीत्यनौ च प्रशस्येति सम्बन्धः । इत्यादि ।

End. सर्वेषु प्राङ्मुखो दाता प्रचीता च उदङ्मुखः ।
अयन्तूक्तविधिर्ज्ञाने विवाहे तु अतिश्रमः ॥
अतिश्रम इति प्रत्यङ्मुखः सम्प्रदाता प्रचीता प्राङ्मुखः ॥ उक्तम्,—
प्राङ्मुखायाभिरुपाय वराय शुचिसन्निधौ ।
प्रत्यङ्मुखस्तु दाता वै कन्यां दद्यात् खलङ्कुतामिति ।

Colophon. इति भवदेवभट्टकृतः सम्बन्धविवेकः समाप्तः ॥ * ॥

विषयः । विवाहसम्बन्धविचारादिमुखेन सपिण्डादिनिरूपणम् । उद्वाहादिनिरूपणम् ।

No. 400. सम्मोहनतन्त्रम् . Substance, country-made paper, 10×8 inches. Folia, 44. Lines, 12 on a page. Extent, 1,800 ślokaś. Character, Nāgara. Date, ? Place of deposit, Govardhana Sarāi Benares, Paṇḍita Bindhyeśvarīprasāda Dube. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीमद्ब्रह्मसूत्राय ।

साकारत्वं निराकारज्ञानसामरूपिणे ।

देवानां देवदेवाय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

देववाच ।

देवदेव महादेव सर्वसिद्धिप्रवर्तक ।

जनाः श्रुतं मया सर्वं रक्षस्यातिरक्षकम् ।

इदानीं देवदेवेश रक्षस्यमपरं विभो ॥

शिव उवाच ।

रक्षस्यातिरक्षक कथं लघि निवेद्यताम् ।

तथापि तव सङ्कल्पा रक्षस्यमपि कथ्यते ॥

काली तारा बिम्बमस्ता सुन्दरी वसन्ता रमा ।

मातङ्गी भुवना सिद्धविद्याय भैरवी तथा ॥

धूम्रावती च दशमी महाविद्या दश श्रुताः ।

चण्डेश्वरी लघुश्यामा त्रिपुटादिप्रयोगतः ॥

त्रयोदश महाविद्याः षड्बुध्व बोद्धव्यी शिवे ।

दश पूर्वांस्तु शंखचक्रमनुमांश्च शूलिनोम् ॥

अष्टाकृदां महाविद्यां त्रैलोक्यविजयाभिधाम् ।

वाराहीमम्रपूर्णां च कलाशंख्या प्रकीर्तिता ॥

महाकालमते देवी एकपञ्चाशदीरिता ।

महालक्ष्मीं समारभ्य महाकालकलात्मकम् ।

विद्यासंख्यां लघा प्रोक्ता वितथं पूर्ववत् भवेत् ॥ इत्यादि ।

End.

अन्तारिंशत्प्रभेदेन ब्रह्मराक्षसजातयः ।

पूर्वोक्तमेव संसाध्य दुष्टानेतान् विनाशयेत् ॥

गोपनीयं गोपनीयं गोपनीयं पुनः पुनः ।

रक्षस्यातिरक्षक रक्षस्यातिरक्षकम् ।

इति संक्षेपतः प्रोक्तं किमन्यत् श्रोतुमिच्छसि ॥

Colophon. इति श्रीमद्वैद्यनाथसम्वादे संमोहनतन्त्रे द्वितीयखण्डे ब्राह्मणातिवर्णने
दशमः पटलः । १

विषयः । पीठवाणीप्रभेदेन लिपिभाषाप्रभेदेन च शास्त्राणां विंशतिभेदविद्यापीठ-
निर्णयः । पुण्यनिर्णयः । गौडादिदेशभेदे तन्त्रादिभेदनिरूपणम् । दशमहाविद्यानिरूपणम् ।
यन्त्रभेदादिनिर्णयश्च ॥

No. 401. सर्वतोभद्रचक्रटीका . By गौरीकान्तचक्रवर्त्ती . Substance,
country-made paper, 12 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Ex-
tent, 175 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit,
Kāthālpādā vid Naihāṭi, Paṇḍita Rāmatāraṇa Thākura. Appearance,
very old. Prose and verse. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः श्रीसूर्याय नमः ।

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि चक्रं वैलोक्यदीपकम् ।

विष्णुतं सर्वतोभद्रं सदाः प्रत्ययकारकम् ॥

उदग्दश विन्यस्य तीर्थ्यप्रेषाकथा दश ।

एकाशीतिपदं चक्रं जायते नात्र संशयः ॥

अकारादिस्वराः कोष्ठे ईशादि विदिशि क्रमात् ।

दक्षिणार्गेण क्षातव्याः षोडशैव चतुर्धनम् ॥ इत्यादि ।

End. वर्त्तमानेति द्रव्यादीनां वर्त्तमाने ग्रन्थे शोधितषट्चक्रक्रमेण विंशत्यंशकल्पनया
तद्भागो ह्रस्वति कुपञ्चे तद्भागो वर्त्तते इत्यर्थः । देशध्वंसा इत्यादि सर्वं
सुगमम् ॥

Colophon. इति सर्वतोभद्रचक्रटीका गौरीकान्तचक्रवर्त्तिविरचिता समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । तन्त्रोक्तस्य सर्वतोभद्रचक्रादेर्व्याख्यानम् ।

No. 402. सापेक्षवादः . Substance, country-made paper, 11 × 2 inches.
Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent, 40 ślokaś. Character, Bengali.
Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Pilkhānā
Vāḍḍānagara, Paṇḍita Kailāśacandra Tarkaratna. Appearance, old.
Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमो दुर्गायै । समासघटकपदोपस्थाप्येन समासघटकपदार्थस्य नान्वयः ।

आकाङ्क्षाविरहात् । अतएव ऋद्धस्य राजमातङ्गा इत्यादौ ऋद्धादि-
पदार्थस्य राजादौ योग्यतासत्त्वेऽपि नान्वयः । यद्यपि तत्समभिव्याहार-

रूपाकाङ्क्षा सम्भवति तथापि समभिव्याहारमात्रं नाकाङ्क्षा । अपिलम्ब्य-
बोधविशेषे पदविशेषयोः समभिव्याहारः । इत्यादि ।

End.

ननु कथमिदमुक्तं यावता मर्मस्थस्य कर्मणो धालर्थेऽभिविवेशात् धातो-
रकर्मता । यथा बलं गृह्णाति । बलयति ॥

Colophon.

सापेक्षवादः समाप्तः ।

विषयः । सापेक्षत्वेऽपि मसकत्वात् समास इति न्यायस्य स्वरूपादिविवेचनम् ।

No. 403. सारनिर्णयः . By रमाकान्तचक्रवर्ती . Substance, palm-leaf, 17×1½ inches. Folia, 30. Lines, 3 on a page. Extent, 600 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār, grāma Candrakīrti, Paṇḍita Rajanikānta Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

काशीशचरणाभीर्जं चतुर्वर्गफलप्रदम् ।

मत्ता वक्ष्यामि यत्नेन स्मृतं बोधविनायकम् ॥

अर्थवदधातुरप्रत्ययः प्रातिपदिकम् । धातुभिर्ग्रं प्रत्ययभिर्ग्रं यदर्थवत् तत्
प्रातिपदिकग्रं भवति अभिधेयनिष्ठप्रयोजनधनेषु यदप्यर्थशब्दसंज्ञा-
प्यभिधेयवचनोऽर्थशब्दो गृह्यते । अभिधेये निष्ठत्वादीनामन्तर्भावात् । यत्-
प्रयोगे यत् प्रतीयते स तस्यार्थः । तथाचोक्तम् ।

शब्दोपाख्यार्थमात्रेण यद्वस्तु प्रतिपद्यते ।

तस्य शब्दस्य तद्वस्तु ज्ञायतामर्थसंज्ञया ॥

स चार्थस्तुर्धा भिद्यते जातिद्रव्यगुणक्रियेति । तथाचाह ।

शब्देरेव प्रतीयन्ते जातिद्रव्यगुणक्रियाः ।

धातुर्विध्यादमीषान्तु शब्द उक्तस्तुर्विधः ॥

स्वार्थी जातिद्रव्यगुणक्रियास्वरूपभेदात् पञ्चविधः स्वार्थी विशेषणार्थानुसन्धाने
ह्यह इत्यादि उदाहरणं विशिष्टार्थवृद्धिं प्रति विशेषणार्थस्य कारणत्वात् ।
तथाच । नागश्चैतविशेषणा बुद्धिर्विशेष्यरूपजायते । तथाच जातो ह्यसः
जातिरस्य विशेषणं प्रति निमित्तभूतं दृष्टव्यम् । नित्यमनेकव्यक्तिरिति
सामान्यं जातिः । गुणः सच्चो धर्मः यथा पटस्य शुक्लो गुणः । क्रिया
धालर्थः साध्यरूपा तथाच सिद्धं कारकं साध्या क्रिया यथा पक्तुः पाकः ।

द्रव्यं गुणाययः यथा दण्डिनो दण्डः । स्वरूपमजात्यात्मकमसाधारणरूपं यथा
डित्यस्य डित्यत्वम् । अर्थवदप्रत्ययधालिति सिद्धे यत् नञ्द्वयकरणं तत्
तत्पुत्रपनिरासार्थम् ॥ इत्यादि ।

End.

तस्यापह्यं । तस्येति षष्ठान्तमनुकीर्त्य लुप्तपक्षमीनिर्देशः । षष्ठान्तादपत्येऽभि-
धेयेऽण् भवति । न पतति वंशो येन जातेन तदिहापत्यं प्रकृत्यर्थो विशेषणं
प्रत्ययार्थो विशेष्यः उपगोरपत्यं औपगवः । एको गोवे । गोवे वंशेऽभिधेये
एक एव प्रत्ययो भवति न द्वितीय इत्यर्थः एतत् सूत्राभावादौपगवस्यापत्य
मित्यर्थे प्रत्ययः कथं न स्यात् । सत्यं एकेनैवापतनार्थस्य प्रतिपादितत्वात्
कथमपरः प्रत्ययः । कथं गार्गायणः एवं वात्सायन इति एकेनापतनार्थप्रति-
पादितत्वात् पुनः प्रत्ययविधानं प्रशंसार्थमापादयतीति । तेन युक्तं रागात् ।
राज्यनेनेति रागः रागवाचिनः शब्दात् तेन युक्तमित्यर्थेऽण्प्रत्ययो भवति ।
कुसुमेन रक्तं कौसुमे वक्षस् ।
तस्य समुच्चे । षष्ठान्तात् समुच्चेऽर्धेऽण्प्रत्ययो भवति । वायसानां समुद्धो
वायसं काकमित्यादि ।

Colophon.

इति मधुसूदनतर्कवागीशात्मज श्रीरमाकान्तचक्रवर्त्तिविरचिते सारनिर्णये
तद्धितप्रकरणौपपरसूत्रार्थविवेचनं समाप्तम् ॥

विषयः । कलापे नाम-कारक-समास-तद्धितप्रकरणानां न सन्ति सम्यक् परिस्फुटानि
सूत्राणीत्यनेनात्र सारनिर्णये पाणिन्यादिव्याकरणोक्तसूत्राणां विवेचनं कृतम् । तत्र प्रथमे नाम-
प्रकरणम् । द्वितीये विस्तरेण कारकप्रकरणम् । तृतीये समासप्रकरणम् । चतुर्थे संक्षेपत-
द्धितप्रकरणम् ॥

No. 404. सारस्वतप्रदीपः . By विद्याभूषणः . Substance, country-made
paper, 14 × 2½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page, Extent, 500 ślokaś.
Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-
simha, Serapura, Paṇḍita Durgāsundara Kṛtiratna. Appearance, old.
Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

प्रणम्य देवदेवाय बालानां सुखहेतवे ।

सारस्वतप्रदीपोऽयं पद्यैः संरच्यते मया ॥

अकारादिचकारान्ताः सिद्धवर्णाः प्रकीर्तिताः ।

एतद्गुर्गादिचञ्जाया विधानार्थमिदोदितम् ॥

आद्यनाम्नाभिने घाञ्चा प्रत्याहारं जिष्ट्यता ।
वक्ष्याणक्रमेणैव ते तद्योक्ताः पुरातनैः ॥ इत्यादि ।

End.

पुनर्णवा-सुन्वाति-ह्रस्वतः ।
नरीश्वत्येत नर्षेति प्रष्ट्यान् चन्द्रगोमिना ।
हरिनाथो विप्रयूना दौर्भागिनेय इत्यपि ॥
चाचयूना स एव वाक्येनेत्याहतिगणः स्मृतः ।

Colophon.

इति श्रीविद्याभूषणविहारी सारस्वतप्रदीपे नामविहतिर्द्वितीयः प्रकाशः ।

विषयः । सारस्वतव्याकरणस्य टीका ।

No. 405. सिद्धान्तदीपः. Substance, country-made paper, 13 × 3 inches. Folia, 28. Lines, 6 on a page. Extent, 700 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District 24-Parganās, Paṇḍita Candrakānta Vidyāratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः सरस्वत्यै ॥ अथ शब्दप्रमाणं निरूप्यते । तत्र धर्मप्रमादविप्रल्लिषा-
रक्षितेन पुष्पेण प्रयुक्तं वाक्यं प्रमाणम् । तत्र धर्मोक्तत्वप्रकारकं ज्ञानम् ।
प्रमादो अनवधानता । विप्रल्लिषा प्रतारणेष्टा एभिः प्रयुक्तं वाक्यम् न
प्रमाजनकं किन्त्वप्रमाजनकमेव ॥ इत्यादि ।

End.

किन्तु सर्वनाम्नो व्याचर्षकत्वाभावादारीपस्थोक्तत्वेन साध्यवसानत्वं अध्यव-
सानमुक्तकृपं अनयोर्लक्षणयोः सादृश्यसम्बन्धेत्तु कले गौणैल्लक्षणाहेतु-
कत्वं यथा गौर्वादिर्गौरीयमित्यत्र । सम्बन्धान्तरहेतुकत्वे तु श्रुदल्लक्षणत्वं
यथा आशुष्टतमाशुरिदमिदमिति ॥ * ॥

Colophon.

समाप्तोऽयं सिद्धान्तदीपः ॥ * ॥ श्रीदुर्गा शरणम् ।

विषयः । शब्दप्रमाणनिरूपणमुखेन शक्तिप्रसादिनिरूपणम् । शब्दबोधविशेषविशेष-
भावकथनम् । नञर्थविचारः । स्वकारकुत्पत्तिविचारः । सति सप्राम्यर्थनिरूपणम् । क्ताप्रत्य-
यार्थविचारः । आख्यातवाच्यनिर्धारणवाक्यव्युत्पत्तिलक्षणादीनां निरूपणम् ।

No. 406. सिद्धान्तरत्नम्. (सटीकम्) By बलदेवविद्याविभूषणः. Sub-
stance, country-made paper, 12 × 4 inches. Folia, 128. Lines, 12 on a
page. Extent, 3,000 ślokas. Character, Nāgara. Date, Samvat 1947.
Place of deposit, Hātūā Mahārāja's Library. Appearance, fresh. Prose
and verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः कृष्णाय ।

वेदस्तथा स्मृतिमिरो यमचिन्त्यशक्तिं

सृष्टिस्थितिप्रलयकारणमामनन्ति ।

तं श्यामसुन्दरमविक्रियमात्मभूर्नि

सर्वेश्वरं प्रणतिमाधवशं भजामः ॥ इत्यादि ।

टीकायाः ।

श्रीगणेशाय नमः । श्रीश्यामसुन्दरो जयति । ॐ नमः पूर्णप्रमितये गोवि-

न्दाय । यस्य श्रीनन्नामपीथूपवर्षैरासीद्विश्वं धूततापं किञ्चेतत् । इत्यादि ।

End.

श्यामन्दतीर्थभूतमश्रुतं मे

चैतन्यभास्तत्प्रभयातिफुल्लम् ।

चेतोऽरविन्दप्रियतामरन्दं

पिबत्यस्त्रिः सञ्चवित्तलवादः ॥ १६ ॥

Colophon.

इति सिद्धान्तरत्नाख्ये भाष्यपीठके पुरुषार्थनिर्णयोऽष्टमः पादः ॥ ८ ॥

टीकायाः ।

इति श्रीगोविन्दभाष्यपीठकटिप्पणमष्टमः पादो व्याख्यातः ॥ ८ ॥ लिख्यते

राधासीधनव्रजवासिना मया मिते फाल्गुणमास्ये मासीतमे शुक्लपक्षे सोम-
वारे सम्पूर्णम् । सम्बत् ॥ १८४७ ॥

विषयः । प्रथमपादे, शुष्मप्रासिदुःखपरिहारयोर्लोकप्रवृत्तिदर्शनात् केनोपायेन तौ निष्पद्येवे
इत्यादि निरूपणप्रसङ्गेन, प्रकृतिपुरुषविवेकादेव निविधदुःखनिवृत्तिर्भवतीति श्रुति-स्मृति पातञ्जल-
गौतमादिमतैः निर्णयः । अपिच केन प्रकारेण प्रकृतिपुरुषविवेको जायत इत्यस्यापि नाना-
विधविचारपूर्वकं स्थापनम् । अस्य च प्रथमपादस्य “परमपुरुषार्थोपायनिर्णय इति” नाम ॥
द्वितीयपादे च, भगवत्प्राप्तिविषये साक्षात् साधनोभूतयोर्ज्ञानभक्तयोरेक्यमाधुर्य्यविषयत्वरूपेण
द्वैविध्यनिर्व्याचनम् । एवं के भक्त्या के चापि ज्ञानेन भगवन्तं प्राप्ता इत्यस्यापि विचारपूर्वकं
निर्व्याचनम् । भगवत्तत्त्वव्यादिनिरूपणञ्च । अस्य च द्वितीयपादस्य भगवद्देव्यादिनिर्णय इति
नाम ॥ तृतीये च पादे, भगवान् सर्वेश्वरः जन्मादिविकारशून्य इत्यादौ चरतत्त्वनिरूपणम् ।
तस्य च श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनपूर्वको विचारः । एवं नानारूपमाश्रित्य भगवान् लोकपालनाथ
प्रथिवीमवतीर्णः सन् केन केन नाम्ना भक्तैराजत इत्यस्यापि निर्व्याचनम् । एव “मेको च वै
नारायण आसीन्न ब्रह्मा न च शङ्कर” इत्यादिश्रुतिमाश्रित्य विष्णुपरमलसिद्धिः । अस्य च तृतीय-
पादस्य विष्णुपारम्यनिर्णय इति नाम ॥ चतुर्थे च पादे, ब्राह्मणो हि भगवतो मुखं, बाह्वश्च
क्षत्रियः, वैश्यो ह्यशूद्रः, पादद्वयाच्च शूद्राः समजायन्त इत्यादिकथनम् । स एव भगवान् विष्णुः
समस्तस्यास्य जगतः सृष्टिपालने संचारश्च करोतीत्यादीनां श्रुत्यादिप्रमाणप्रदर्शनेन निरूपणम् ।
परब्रह्मणोऽपि सगुणलनिर्गुणलनिर्व्याचनं कृत्वा वेदस्य नित्यलस्यापि नञ्च । अस्य च चतुर्थपादस्य

“विष्णोः सर्वदेवदेवत्वनिर्णय इति” नाम ॥ पञ्चमपादे तु, जीवात्मनोऽज्ञानादेव प्रपञ्चस्य च प्रपञ्चस्य अद्वैतज्ञाननिवर्तनीयत्वमित्यादीनां विचारः । एवं द्वैतमतस्य प्रतिषेधाद्विचार-पूर्वकाद्वैतज्ञानोपायनिर्णयश्च । अस्य च पादस्य “केवलाद्वैतनिरास” इति नाम । षष्ठपादे च, जीवात्मा हि सगुणत्वदशायामेव समस्तानि कर्माफलानि भुनक्ति । मोक्षे तु जाते जीवात्मनि गुणसंसर्गाभावात् अन्तानन्दब्रह्मभावप्राप्तिर्भवति । इत्यादीनां विचारमुखेन वेदादिप्रमाण-प्रदर्शनम् । एवं निराकारपक्षीयवृत्त्यादीनामन्यविधव्याख्यायां स्वपक्षोपयोगित्वापन्नं प्रकारान्तरेण केवलाद्वैतनिरूपणश्च । अस्य च पादस्य विधान्तरेण केवलाद्वैतनिरास इति नाम ॥ सप्तमा-ष्टमयोस्तु पादयोः, पुरुषार्थनिर्णय एव विषयः ॥ ब्रह्मदेवविद्याविभूषणनामा कश्चिद्विर्पाक्षद्वन्द्व-स्त्वेषु गोविन्दभाष्याभिधानं विवरणं निर्माय ब्रह्मविषयत्वात् तस्य दीर्घाकारत्वं विधिनय तदुपवेशाय स्वर्णपीठं निर्मातुमिच्छुः स एव सिद्धान्तरत्नाख्यं पीठकं निर्माते इत्यस्य विशेष-विवरणमिति ।

No. 407. सिद्धान्तरत्नाङ्कुरः. By शिवरामः. Substance, palm-leaf, 17x1 inches. Folia, 161. Lines, 3 on a page. Extent, 3,500 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Thānā Rāṇinagara, grāma Kuṇḍā, Paṇḍita Rāmacaraṇa Nyāyālaṅkāra. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning.

नमो गुरवे ।

प्रथम्य सर्वज्ञपदारविन्दं

गुरुस्य यत्नाच्छिवरामधीरः ।

कातन्त्रशेषाभिषु सन्निगूढं

सिद्धान्तरत्नाङ्कुरमातनीति ॥

कं समाचौयसौ बुद्धिः श्रीपतेर्वचनं कं वा ।

तथाप्यव प्रथमस्य कारणं गृह्यरक्षुतिः ॥

शोषीनाद्यादिविदुषां निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तथापि मन्दबुद्धीनां बोधनाय समोद्यमः ॥

अन्यारम्भे विद्वद्विधाताय कृतं हरिस्तस्कारं शिष्यशिष्यार्थमादौ निबध्नाति संसारं । अस्माकं । हरिं ज्ञत्वा कातन्त्रपरिशिष्टं श्रूय इत्यन्वयः ।

कातन्त्रशब्दः कौमारव्याकरणे कृद्- । परिशिष्यते यत् तत्परिशिष्टम् । उद्या-जमादिकार्यम् । कातन्त्रस्य परिशिष्टमिति अत्रयवाच्यविसम्बन्धे षष्ठ्याः

समासः । कातन्त्रावयवभूतं परिशिष्टमित्यर्थः । यद्यपि तत्तत्प्रयोगेषु दृष्ट्या-
गमादयः सिद्धा एव तथापि प्रकृतिप्रत्ययादिभिः प्रतिपदं नोक्तमिति
सूत्रादिना निरूप्यन्ते इति न दोषः । इत्यादि ।

End.

अथ एते धनविहिते द्वितीयादयः कदाप्यातसमासादिभिरविहिते प्रथमे-
त्युक्तम् । भवन्मते तदभावात् प्रथमा न प्राप्नोतीति परिशिष्यतामित्याह ।
नापीति । असिद्धेषु व्युत्पत्तिशून्येषु साधनानि उपाया शुद्ध्यन्ते न कदाचि-
न्निष्पन्नेषु इति भावः ॥ यथा दृष्टं तथा लिखितमिति ।

Colophon.

(आदर्शेऽस्मिन् परिसमाप्तिस्तुल्यकं वाक्यं नोपलभ्यते)

विषयः । औपनिषत्तन्त्रकातन्त्रपरिशिष्टस्य व्याख्यानम् ।

No. 408. सुपद्मकरन्दः . Substance, country-made paper, 16×8
inches. Folia, 23. Lines, 7 on a page. Extent, 600 ślokas, Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpādā vid Naibāṭi, Paṇḍita
Rāmatāraṇa Thākura. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. अभातुविभक्त्यर्थवदित्यादि । शुवादयो धातयो विभक्तयः सुप्तिङ्गश्च ।
प्रयोगीयानानां सुपस्त्वितिदेशः सर्वनामकार्थ्यं प्रत्येव । इह धातुश्च विभक्तिश्च
इति समाचारद्वन्द्वमर्भो नञ्त्तत्पुरुषो वज्रवीरिर्वा न पुनर्धातोर्विभक्ति
रिति षष्ठीतत्पुरुषः । इत्यादि ।

End.

नञ्चाधिकरणे तृतीयासप्तम्यौ भवतः । पुष्पेति । पुष्पेण युक्तः कालः ।
युक्तः कालो नञ्चादित्यण् । लुवविशेषे तस्यैवाधो लुप् । एवं सघासु कृत-
निष्ठापः पिबभ्यो मां असञ्जैयदिति भट्टिः लुविति किं सघासु पृथः ।
नञ्चेति किं पञ्चालेषु वसति ॥ * ॥

Colophon.

इति सुपद्मकरन्दे षष्ठी विन्दुः ॥

विषयः । सुपद्मव्याकरणस्य विभक्तिप्रकरणस्य टीका ।

No. 409. सुवन्तदुर्घटः . Substance, country-made paper, 13×2½
inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent, 450 ślokas. Character,
Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vāṅkuḍā Viṣṇupura,
Paṇḍita Rānavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Prose. Gener-
ally correct.

Beginning. वीरामः । सर्वविषयव्यापकत्वात् सन्धिपादे तु आदिप्रकरणे चिह्नार्थस्थेति
स्वयं विधीयताम् । अत्र च लुक् सुपोऽव्ययादि क्रियतां तथा च करण-
श्रुतिः स्यात् नामधातुत्वेन सुपोऽव्ययादिति चेन्न सन्धिपादविहितस्यानित्य-
त्वाच्च पौर्वापर्यसम्बन्धविहितत्वाच्च इति केचित् । तदसत् दृष्ट्यादेर्नित्य-
दर्शनात् । इत्यादि ।

End. ननु औदित्यकत्वा औदिति कथं न छतं नकारस्य ओकारे ऐजेचोऽज्ञा
इत्यनेनापि तत्सिद्धेः ॥ उ । जस्शसोर्लुकि पदान्तमकारलुकि च अकारस्य
औत्स्यादिति सन्देहः स्यात् । जस्शसोर्लुमित्यस्य पूर्वानुवादित्वात् दुरादौ
लोपात् ॥

न यकां टीक्यते श्रुतमूलं बालावगमते ।

उदिते मन्मतौ भानौ श्रुततेति परं + + ॥ ० ॥ (?)

Colophon. इति सुवन्मास्य दुर्धन्तः समाप्तः ॥ ॐ नमः शिवाय ॥

विषयः । सुवन्मापादस्य व्याख्यानम् ।

No. 410. सुरतदौपिका. Substance, country-made paper, 18×3 inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent, 150 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha Yaçodala, Paṇḍita Kālicandra Bhaṭṭācāryya. Appearance, old. Verse. Correct.

Beginning. ॐ नमो गणपतये । एतासामेव मधुना रतिरक्षितानां वामानां चतस्रो
वयोदशा बीजव्याः उल्लस्य रतिरक्ष्ये । इत्यादि ।

End. एभिर्हि बन्धनोपायै र्ही कामयति कामिनीम् ।
तस्य तुष्टा भवेन्नारी स्वात्मानश्च समर्पयेत् ॥

Colophon. इति सुरतदौपिकायां चतुर्थाध्यायः ॥ ० ॥

विषयः । नारीणां दशानुष्ठानादिरूपपञ्चसुखेन तासां रमणोपायादिरूपपञ्चम् ।

No. 411. सूर्यशतकम्. By मधूरशर्मा. Substance, country-made paper, 13×3 inches. Folia, 12. Lines, 6 on a page. Extent, 200 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Kāṭhālpāḍā vid Nairāṭi, Paṇḍita Rāmaçāraṇa Thākura. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीसूर्याय ।

जम्भारातीभकुम्भोद्भवमिव दधतः सान्द्रसिन्दूररेणुं
रक्ताः सक्तेरिवोषेयदयगिरितटीधातुधाराद्रवस्य ।
आयान्त्या तुल्यकालं कमलवनश्चे राश्या यो विभूत्यै
भूयास्तुभस्यन्तो सुवनमभिनवा भानवो भानवीयाः ॥ इत्यादि ।

End.

देवः किं वाम्भवः स्यात् प्रियसुहृदश्वाचार्य्य आहोस्त्रिदाय्यो
रक्षा रक्षुर्न दीपो गुह्यत जनको जीवितं बीजमोजः ।
एवं निर्णीयते यः क इति च जगतां सर्वदा सर्वदासौ
सर्वकारोपकारी दिशतु दशशताभीपुकेदन्नितम् ॥ (?)

Colophon.

इति श्रीमयूरशर्मकृतं सूर्यशतकं समाप्तम् ।

विषयः । श्रीसूर्यदेवस्य स्तवः ।

No. 412. सूर्यशतकस्तोत्रटीका . By जगन्नाथशर्मा . Substance, country-made paper, 12×1 inches. Folia, 28. Lines, 4 on a page. Extent, 600 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Dhākā, Paṇḍita Candrakānta Nyāyālaṅkāra. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ गणेशाय नमः ।

यस्मिन्नस्तमिते यतः सुवनुते(?)ऽप्युद्भूतौदं जग-
ज्जुष्टं षष्टविंशष्टष्टजनताभिः सर्वदायं भवेत् ।
राशौ राक्षिकरप्रभानिकरतोऽष्टःपद्मशीभाकरः
पद्मिन्या विरहौ प्रभाकरकरप्रोत्साह + + + भजे ॥
यं नला लजरं वपुः सुरगणाः संप्रापुरेनःकुलै-
सुंक्ता सुक्तिविरोधिभिर्मुनिगणाः संस्तूय दिव्यैः स्तवैः ।
तं नला कविताप्रसूर्यशतकस्तोत्रस्य टीका जग-
न्नाथेनैव सुतन्यते हितकरी चेलिश्च विद्वत्प्रिया ॥
पुरा किल शरच्चन्द्रखण्डमण्डितकपालकपालितारकत्रङ्गदानवारितशेवचौण-
कलेवरो वाराणस्यामशेषशस्त्रविचारसङ्ग्रामवेदवेदान्तादिविद्याविभवेतन-
यज्ञोक्तान्तेवासिभटजिताशेषमच्छाण्डभाण्डोदर + + मुण्डमण्डविद्वद्-
गणवैरी रीतिवशान्नितकवितात्याजितकविराजराजिकायसुजातगर्व सपः-
खर्वीकृताशेषतपोधनो महामहोपाध्यायः श्रीमन्मयूरभट्टः पूर्वजन्मदुरदृष्ट-

चैत्रकश्लितकुण्डगुहो ग + + + क्षमो वाश्वस्वम्बावलम्बी भगवत्स्वर्य-
मन्दिरसङ्कीर्णदारावलम्बनागतस्तोत्रादुपविष्टः पूर्वजन्मदुरहस्यरुक्मिरोगा-
पनोदनेसुर्वान्वयाशौर्वाद्यालेन रश्मिराजिरयमण्डल X X X मेव भग-
वन्तं स्तौति जप्तारातोभेति । स्वस्वार्थः । भानवौयाः स्वर्यसम्बन्धिनो
भानवो रश्मयः वो युष्माकं विभूत्यै विशेषसम्यक्तये भूयादुरित्यन्वयः । इत्यादि ।

End. कौस्तुभपारिजातचन्द्रासूतप्रष्टतथो न वाग्धवा धातरः पाणौ हस्ते पद्मं नच
नरकरिपोर्विष्णोदरःस्रजौ वस्त्रःस्रजलं वासवेष्म वसति + + + + +
+ वा आदधाना धारयन्ती ॥ ४१ ॥

Colophon. इति श्रीजगन्नाथशर्माविरचित-श्रीसूत्र्यंशतकसोचटीकायां रश्मिवर्णनं समाप्तं ॥
विषयः । मयूरभट्टकृतसूत्र्यंशतकामिधानसोचस्य रश्मिवर्णनानां व्याख्यानम् ॥

No 413. **স্ববমালা**. By **রঘুনাথগোস্বামী**. Substance, country-made paper, 12×4 inches. Folia, 44. Lines, 10 on a page. Extent, 1,400 *çlokas*. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Vākuḍā Kucekol, Bābu Yogindranātha Sīmha Deva. Appearance, old. Verse. Generally correct.

Beginning. ॐ श्रीगौरीकृष्णचैतन्यचन्द्रो जयति ॥
 गतिं दृष्ट्वा यस्य प्रमदनजवर्योऽस्मिन्नजना
 मुखस्य श्रीचन्द्रोपरि दधति चत्कारनिबद्धम् ।
 सकान्तया यः सखाचलमधरयेच्छीधुष वच-
 सरहेमैराहो हृदय उदयम्भामदयति ॥
 अलङ्कृत्यामानं भवविधिरभैरव वल-
 द्विषणं लसन्नास्फुटवचनकम्पाद्गुणलकैः ।
 वसन् स्थित्यन्त्यप्रति गिरिपतेर्निर्भरमुदा-
 परः श्रीगौराङ्ग इति ॥ इत्यादि ॥

End. यथादाम्बुजयुग्मविद्युतरजःसेवाप्रभावादर्थं
 शान्ध्याशरसो गिरौन्द्रनिकटे कष्टोऽपि नित्यं वसन् ।
 तन्प्राप्तो गणपाक्षितो जितसुधाराधामुकुन्दाभिधाः
 उद्गायामि शृणोमि मां पुनरहो श्रीमान् स रूपोऽस्तु ।

Colophon. इति श्रीशङ्कराचार्यदासगोस्वामिना विरचिता सारमाला समाप्ता ॥ ० ॥

विषयः । गौराङ्गस्तवः । गोवर्दनस्तवः । व्रजविज्ञानस्तवः । राधाष्टकं । नवाष्टकं ।
सुकुन्दाष्टकं । चैतन्यचन्द्राष्टकम् ।

No. 414. स्मरणमङ्गलैकादशकम् . By रूपगोस्वामी . Substance, yellow paper, 13 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 2½ on a page. Extent, 35 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place, of deposit, Āgaḍṭalā Vṛddha-nagara, Paṇḍita Mineṣvara Sārvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ।

श्रीराधाप्राणबन्धोद्धरणकमल्लयोः केशशेषाद्यगम्या
या साध्या प्रेमसेवा व्रजचरितपरे गाढलौल्यैरलभ्या ।
सा स्यात् प्राप्ता मया तां प्रथयितुमधुना मानसीमस्य सेवां
भाष्यां रामाध्वपान्यव्रजमनुचरितं नैत्यिकं तस्य नौमि ॥ इत्यादि ।

End.

ताम्बूलैर्गन्धमाल्यै र्योजनक्षिपयः-पादसम्वाचनाद्यैः
प्रेम्णा संसेव्यमानौ प्रणयिचञ्चरीचञ्चयेनाग्नशतौ । (?)
वाक्कायानोरिताभिर्निभतरतिरसैः कुञ्जसुगालिसङ्गे
राधाकृष्णौ निशायां सुकुसुमशयने प्राप्तनिद्रौ स्मरामि ॥

Colophon.

इति श्रीमद्रूपगोस्वामिना विरचितं श्रीराधाकृष्णश्रीरट्कालिकञ्चोकावलि-
स्मरणमङ्गलं समाप्तम् ॥

विषयः । श्रीराधाकृष्णयोर्निशान्ताद्यष्टकालिकविचरणरूपमङ्गलस्मरणम् ॥

No. 415. स्मृतितत्त्वविनिर्णयः . By रामभद्रः . Substance, country-made paper, 15½ × 3 inches. Folia, 163. Lines, 7 on a page, Extent, 4,000 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamanasimha, Sākhuyāri Kulapura, Paṇḍita Vrajakānta Smṛtipāñcānana. Appearance, fresh. Prose and verse. Correct.

Beginning.

ॐ नमो दुर्गायै ।

विलोक्य वज्रशस्त्राणि रामभद्रकृती स्मृतौः ।

विदधति यद्येकञ्च स्मृतितत्त्वविनिर्णयम् ॥

प्रायशः सङ्कल्पानामेव कर्मणामारम्भकत्वादादौ स एव निरूप्यते । इत्यादि ।

End. **शुद्धस्य सार्द्धपुराणमिति यदुक्तं तदापदिपयबलाद्भोजनविषयम् । आसात्र-
विषयं वेति शुद्धपाणिः ॥ ० ॥ श्रीः ॥**

विषयः । नित्यनैमित्तिककर्मणादीनां व्यवस्थादिः ।

No. 416. स्मृतिसंक्षेपः. By नरोत्तमः. Substance, country-made paper, 16×3 inches. Folia, 14. Lines, 6 on a page. Extent, 1,100 ślokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Mayamana-simha, Nahātā, Paṇḍita Haracandra Vedāntavāgiṣa. Appearance, tolerable. Prose. Correct.

Beginning. ॐ नमस्ताराये ।

अज्ञानतिमिरध्वंसि संसारार्णवतारकम् ।
मुक्तिप्रदं पदं यस्य नला संगृह्यते मया ॥
चूर्णकेन सुबोधेन नरोत्तमद्विजेन वै ।
कथ्यते स्मृतिसंक्षेपं गृह्यन्तु द्विजसत्तमाः ॥
अथाशौचसंक्षेपः । इत्यादि ।

End. अथ षोडशदानम् ।

भूम्यासनं जलं वस्त्रं प्रदीपोऽन्नं ततः परम् ।
ताम्रसूत्रं अक्षयन्त्रं साख्यं फलमननः परम् ।
शय्या च पादुका मायः काचनं रजतनखा ॥ ० ॥

Colophon. श्रीकालीपदे नमः स्मृतिरास्त्रम् ॥ ० ॥

विषयः । अशौचादिनिरूपणमुखेन सचमरणव्यवस्था सुसुषुप्त्यादिनिरूपणम् । तथा षोडशदानादिनिरूपणञ्च ।

No. 417. स्मृतिसर्वस्वम्. By नारायणः. Substance, country-made paper, 15×3 inches. Folia, 194. Lines, 7 on a page. Extent, 5,000 ślokas. Character, Bengali. Date, Sk. 1754. Place of deposit, District Vākuḍā Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmānuja Bhaṭṭācāryya. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

Beginning. श्री गणेशाय नमः ।

सर्वकर्मनिमित्तस्य सासख्यादौ निरूपणम् ।
चान्द्र-सौर-सावन-नाक्षत्रिकास्तुर्विधाः ॥

तत्र शुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तो सुष्यचान्द्रः । कृष्णप्रतिपदादिपूर्णिमाक्षी
गौणः । यत्तिथ्यादि तत्तिथ्यन्तोऽन्यथ । यथा कृष्णद्वितीयादिकृष्णद्विती-
यान्तः । किन्त्वत्र पूर्वतिथिं त्यक्त्वा गणना अतस्त्रिंशत्तिथ्यात्मकः स्यात् ।
तेन यदि शुक्ला पक्षमी स्वतन्त्रिंशदा तां त्यक्त्वा शुक्लपक्षीमादाय गणनया
परशुक्लपक्षमीपर्यन्तो मासस्य प्रथममासिकः स्यादेवम् । इत्यादि ।

End.

दिवा सन्ध्यायाश्च नैव स्त्रीगमनम् । ततो मञ्जलाभ्यां शौचं सूत्रवत् कृत्वा
जायादद्यतो तु न स्नानम् । नाभ्यास्तु न स्नानम् । मैथुनात् परं शौचात्
पूर्वं मलसूत्रोत्कर्गो न करणीयः । उपवासं कृत्वा पराक्षे पुष्यर्षे अत-
पुष्यायाः कण्टकारिकाया मूलसुत्याश्च ऋतुस्नातायाश्च चतुर्थेऽहनि प्राक्-
शिरः संविष्टाया दक्षिणनासापुटे निशि उदकेन पिष्ट्वा दक्षिणाहुष्ठाना-
भिकाभ्यां गृहीत्वा पतिः ।

ॐ श्रीपद्मेश्वरमाणा सद्यमाना सरस्वती ।

आस्माकं वृक्षत्याः पुत्रः पितुरिव नाम जनयेत् ॥

इति मन्त्रं पठित्वा मन्त्रं दद्यादिति स शुपुत्रं जनयतीति । परञ्च पिप्पली-
मरीचार्द्रकनागकेशरचूर्णमाष्यमिश्रितं चिरं शुष्नीवेति ॥ रतिसम्बन्धिराशि-
वासः परिधाय वैधकर्म न करणीयमिति शिवम् ॥ * ॥

गुरुणा पादपद्मानां हृपया समुपार्जितम् ।

नारायणीयं चर्मसं पुत्रपौत्रेषु तिष्ठतु ॥

धीरा धीरवराः सुनिर्मलधियो वेदाविदाम्नामदाः (?)

काव्यव्याकरणाद्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सत्पराः ।

पुत्नीयं सुकृता मया मितधियाश्चार्थे भ्रमाद्विद्यते-

ऽस्यां दुष्टं परिचिन्त्य चेदिति वदेत्तदुपणीयं तदा ॥ * ॥

Colophon.

इति स्मृतिसर्वस्वं समाप्तम् ॥ * ॥ शकाब्दाः १०५४ ॥ ॐ रामः शरणम् ।

विषयः । मासादिनिरूपणम् । मलमासं कर्त्तव्याकर्त्तव्यादिनिरूपणम् । अङ्गुतादिनिरू-
पणम् । एकादशीद्वादश्यादितिथिकर्मव्यवस्थादिः । अष्टकामघाचयोद्दश्यादिव्यवस्था । आसन्न-
स्वत्युक्त्यान्त्येष्टिक्रियादिनिरूपणम् । आह्वादिनिरूपणम् । अशौचादिव्यवस्था । इत्यशुद्धानां
निरूपणम् । प्रायश्चित्तादिनिरूपणम् । विवाहादितिथिनक्षत्रादिनिरूपणम् । गण्डादियोगनिरू-
पणम् । विवाहादिनिरूपणम् । दशकलादिनिरूपणम् । अरिप्रभंसादियोगनिरूपणम् । दायभाग-
व्यवस्थादिः । आक्रिकादिनिरूपणम् । तर्पणादिनिरूपणम् । ऋतुभिगमनादिनिरूपणकेतुः ।

No. 418. **सप्रकाशरहस्यम्**. Substance, country made paper, $17\frac{1}{2} \times 3$ inches. Folia, 12. Lines, 7 on a page. Extent, 500 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Pharidpura, Parganā Idilpura, Post Office Pālānga grāma, Dhānukā, Paṇḍita Rajanikānta Tarkaratna. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Beginning. ॐ नमः सरस्वत्यै । प्रभाकरस्त्वेवमाह । ज्ञानं नानुव्यवसायप्राज्ञं परन्तु स्वयमेव स्वस्वश्रेयसात्मानञ्च गृह्णाति एवञ्च घटजात्याद्याकारकव्यवसाय एव घटमहं जानामीत्याकारकः तस्य च मितिमात्रं प्रत्यक्षरूपता घटादिरूपमेवांशे च क्वचित् प्रत्यक्षरूपता क्वचित्चानुमित्यादिरूपता । अथैव-भांशिकतया प्रत्यक्षत्वादीनां जातित्वानुपपत्तिरिति चेदिष्टमेवैतत् गुणगत-जातिमननौकुर्व्यतामस्माकं । ननु तर्हि किमिदमंशे प्रत्यक्षं न तावत् तद्दृष्टौन्द्रियसन्निकर्षजन्यत्वं तन्मते ज्ञाननिष्ठेन्द्रियसन्निकर्षस्य ज्ञानघटाजनक-त्वात् ज्ञानांशे प्रत्यक्षत्वानुपपत्तेः नापि तद्विषयकज्ञानाजन्यत्वं ज्ञानानु-मित्यादीनां ज्ञानविषयकपरामर्शजन्यतया ज्ञानांशे प्रत्यक्षरूपतानुपपत्तेः । न चेष्टापत्तिः मितिमात्रप्रकाशे सर्वमेव प्रत्यक्षमित्यादिप्रबन्धविरोधात् । यच्च तत्त्वानुमेयज्ञानांशे प्रत्यक्षात्मकत्वं नोपपद्यत एव परन्तु स्वात्मकज्ञानांश एव तच्च नानुपपद्यं स्वस्य स्वविषयकज्ञानाजन्यत्वात् न च यच्च स्वविषयकपरा-मर्शात् स्वविशेष्यकानुमितिः तच्च का गतिरिति वार्थं सामान्यस्वच्छायाः प्रत्यासत्तित्वं मन्यमानानामस्माकं स्वपूर्वविषयकज्ञानस्यैवासम्भवात् ॥ इत्यादि ॥

End. अतो न्यायनये घटज्ञानवानहमित्यादिशब्दबोधे योग्यताज्ञानहेतुताकल्पना-धिक्यात् गौरवं अप्रकाशमते घटादिरूपपदार्थोपस्थितिरेव योग्यताज्ञाना-त्मिका तथैवात्मादिरूपैकपदार्थतादृशज्ञानादिरूपापरपदार्थवत्स्वरूपयोग्यताया नियमतोऽवगाहनात् । अतः पदार्थोपस्थितिहेतुतयै वा निष्कर्षेण न तच्च योग्यताज्ञानस्य हेतुत्वान्तरकल्पनमित्येतदपि हेद्यमेव नैयायिकमते दर्शित-वज्जलाघवेन तादृशकपगौरवस्याकिञ्चित्करत्वादिति ॥

Colophon. इति सप्रकाशरहस्यम् ॥

विषयः । प्रमाणं सती प्राज्ञमिति केचिद्वदन्ति गुरुणां मते ज्ञानस्य सप्रकाशकत्वात् तत् ज्ञानप्रामाण्यं तेनैव गृह्यते भट्टानां मते ज्ञानमतीन्द्रियं सुरारिमित्राणां मते अनुव्यवसायेन ज्ञानस्य प्रामाण्यं गृह्यते इत्यादिविप्रतिपत्तिनिरासः ।

No. 419. स्वर्गसाधनम् . By रघुनन्दनभट्टाचार्यः . Substance, country-made paper, 18×5 inches. Folia, 48. Lines, 7 on a page. Extent, 1,200-
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Naihāṭi, District
24-Parganās, Mahāmahopādhyāyā Paṇḍita Haraprasāda Gāstri. Appearance,
tolerable. Verse. Generally correct.

• Beginning.

ॐ नमो गणेशाय ।

क्रियाधिकारिणो वाच्यास्तथा चान्येष्टिपद्धतिः ।

अशौचनिर्णयोऽशौचद्वितीयाहक्रियापि च ॥

दानक्रिया दशोत्सर्गं आद्यथायादि षोडश ।

प्रतिस्वत्सुरथाजं तथा पार्थिवतीर्थकम् ॥

विशेषोऽपरपञ्चस्याप्यमावास्यां स्तस्य च ।

अथ्यते चाद संक्षेपात् रघुनन्दनग्रन्थां ॥ अथाधिकारिणः । इत्यादि ॥

End.

संक्रान्त्यां निश्चि सप्तम्यां रविग्रहदिने तथा ।

आजे जन्मदिने चैव न कुर्व्यात् तिष्ठतर्पणम् ॥

प्रतिप्रसवमाह ।

अथने विपुले चैव संक्रान्त्यां यज्ञपेदु च ।

उपाकर्मोदशोत्सर्गं युगादौ स्तथासरे ॥

रविग्रहदिने चैव न दुष्येत् तिष्ठतर्पणम् । तीर्थेऽपि न दोषः ।

तीर्थमात्रे तु कर्मण्यं तर्पणं सतिहोदकैः ।

अन्यथा कारयेत् यस्तु स विष्ठायां क्षमिर्भवेत् ॥

आप्तस्य सम्पत्त्यन्तं जगत् क्षप्यन्निति क्रमात् ।

अञ्जलिजितयं दद्यादिति संक्षेपतर्पणम् ॥

Colophon.

इति रघुनन्दनभट्टाचार्यकृतः स्वर्गसाधनाख्यो ग्रन्थः सम्पूर्णः ॥०॥

विषयः । क्रियाधिकार्यन्त्येष्टिपद्धत्यादिक्रियानिचयानां संक्षेपेन निरूपणम् ।

No. 420. हंसदूतटीका . By नृसिंहः . Substance, country-made
paper, 12×2½ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent, 650-
glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District
Vāṅkuḍā, Viṣṇupura, Paṇḍita Rāmavallabha Bhaṭṭācāryya. Appearance,
old. Prose. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय ।

योगीन्द्रैः शुकनारदप्रभृतिभिर्भक्त्यानिर्गमं भाविनं
 सानन्दं विविशङ्करासरगणैर्वन्द्यं सदाभीष्टदम् ।
 श्रीराधाकल्लितादिभिः सुललितैर्भावैर्मुदाराधितं
 श्रीगोविन्दपदारविन्दसङ्गभक्तन्दाय वन्दामहे ॥
 वन्दे सनातनं नित्यं रूपस्य स्वामिनं परम् ।
 यो × × चंसदुताङ्गं कृतं काव्यं मुदावचम् ॥
 ध्यात्वा श्रीरूपचरणं मूढधीरप्यहो सदा ।
 तद्भाष्यान् वितनुते श्रीन्दसिञ्चो यथासति ॥
 किन्तु मर्षय चापल्यं मम मूढस्य स्वरयः ।
 बालकानां सुबोधार्थं व्याख्यानं क्रियते मया ॥
 यदपि न्यूनमधिकं विवक्षार्थं यद्भवेत् ।
 तत्सर्वं पण्डितैः शोध्यं शिरस्येण कृतोऽञ्जलिः ॥
 अथ परमभागवतः कविकुलधुरीणः श्रीरूपगोस्वामी अनवरतश्रीकृष्णचरित-
 निमग्नचित्तोऽपि काव्योपदेशेन चंसदुताङ्गं प्रज्ञप्तमाद्य दृष्टदेवतास्मरणरूपं
 मङ्गलमाचरति । दुकूलमित्यादि । कोऽपि अभिर्ष्यचनीयः पदार्थः से मम
 हृदि मनसि स्फुरतु आविर्भावो करोतु प्रार्थनायां शोभे । इत्यादि ।

End.

अष्टितलात् शेषो नास्ति ।

विषयः । श्रीरूपगोस्वामिप्रणीतस्य चंसदुताङ्गकाव्यस्य व्याख्यानम् ।

No. 421. हरिकेलिकलावती . By कविकेशरौ . Substance, country-made paper, 14×3 inches. Folia, 14. Lines, 5 on a page. Extent, 300 ślokaś. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, District Dhākā, Post Office Vaidyervāzār grāma, Kṛṣṇapurā, Paṇḍita Kālikṛṣṇa Vidyāvinoda. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

ॐ नमः श्रीकृष्णाय । ॐ नमः श्रीवाण्ये ॥

प्रतिपत्य हरिं हरपद्मभवप्रसूतासरकोटिनुताङ्गियुगम् ।
 हरिकेलिमहं कलयामि गुरोश्चरणाम्बुजचुम्बितमनोमधुपः ॥

अथ बाह्यजकैतवजातमहासुरसैनिकभारविषयतरा ।
 धृतधेनुतनूररविन्दध्रुवोऽगमदैनिकमधुमुखी वसुधा ॥
 अधिगम्य तदीरितमाधिकरं सुरभिजसुनिप्रकरेण युतः ।
 स च दुग्धपयोनिधितौरगतः प्रणिपत्य निवेदितवान् हरये ॥
 प्रणयाच्च विधेरवनेश्च श्वः सुकृताच्च यदोः परमः पुमान् ।
 सञ्जसावतनार मिहनुमरीम् वसुदेवगृहे सञ्च लोहलिना ॥
 भगवान् सुकृपो व्रजवाधिमणे प्रतिपद्य स मन्दगृहं चलिना ।
 बह्मलोदितमङ्गलकैलिकुलेरथ गोकुलदेशमलङ्कृतवान् ॥
 अद्यतंसितपुष्यितपक्षवकं यमुनातटिनीपतले मिलितम् ।
 तमवेक्ष्य ततो वचिरिति सखी ललितोक्ति... मयदत् ॥ इत्यादि ॥

End.

इति कंसवधो विमिश्रित्य रणोन्मदलाहलिघातितवन्मृगणम् ।
 पितरौ च वचन्द नमन्द यदूनथ मन्दमुखान् विसृज्य च सः ॥
 श्वपुष्पपदीनारसेनमयी कृतवान् मथितारिपदे भगवान् ।
 विजहार च तच्च पुरे रमणीरमणीयमञ्जोत्सवरत्नपरः ॥
 इति ... धरणेरेवतीर्य्य धुरं जगदेकधुरन्धर एव हरिः ।

 चरितश्च हरिरेवमेव परं शुकदेवमुखोदितमाभिहरम् ।
 अधिगम्य मद्यासुनिभागवताङ्गणितं शृणुत प्रणवीन मया ॥
 इति X लघुचिन्मनजातशतोत्तरविंशतितोडकवन्मपदा ।
 कविकेशरिणा हरिभक्तिमता हरिकैलिकलावतिका रचिता ॥

Colophon.

इति हरिकैलिकलावत्यां कंसवधो नास पञ्चमः सर्गः ॥

विषयः । अस्मिन् चाभिज्ञानमञ्जुली पञ्चसर्गात्मके खण्डकाव्ये तत्रभयतो भगवतः श्रीहरे-
 चरितवर्णनम् । तत्र प्रथमसर्गे,— गोपवेशधरस्य गोष्ठं गतस्य भगवतो दर्शनाय वचिरानङ्गवती-
 प्रभतीनां गोपरमणीनां संवादः । द्वितीयसर्गे,— गोष्ठस्थितेन भगवता गोविन्देन समं गोपीनां
 समागमवर्णनम् । तृतीयसर्गे,— रासविहारवर्णनम् । चतुर्थसर्गे,— भगवतः कंसपुरदर्शनम् ।
 पञ्चमसर्गे,— कंसवधश्चेति ॥

No. 422. हरिनामार्थतत्त्वम् . By दासगोस्वामी . Substance, country-made paper, 12×5 inches. Folia, 4. Liges, 8 on a page. Extent, 65 glokas. Character, Bengali. Date, ? Place of deposit, Āgartaḷā Vṛddhanagara, Tripurā, Paṇḍita Mineṣvara Sārvvabhauma. Appearance, tolerable. Verse. Generally correct.

Beginning.

अथ मन्त्रमन्त्रः ।

लोकानामुद्धरणार्थं हरिनाम प्रकाशयेत् ।
यथादिसुच्यते लोको मन्त्रापापं कलौ युगे ॥
हरिलक्षणपदसन्दर्भं इत्यादि ।

End.

चकारखामला ख्याता रे मन्त्रावाङ्मये च ।
चकारे मन्त्रा देवो रेकारे च सुमेधसः ॥
... ..
हरिनामानुसन्धेयिनां कुल्लकोट्यान्तु संस्थितिः ॥

Colophon.

इति बीदासगोस्वामिना विरचितं हरिनामार्थतत्त्वम् ॥

विषयः । “हरे हरे” इति नाम्नी नामाप्रकारेण व्याख्यानम् ।

Addenda to No. 360.

(शिवताण्डवटीकायाः) ।

ननु पुराणन्यायसौमसाधर्मशास्त्रागमिजिताः ।

वेदाः ख्यातानि विद्यानां धर्मस्य च चतुर्दशेति ॥

धृत्युक्तचतुर्दशविद्याख्यानवर्द्धितत्वात् तन्वसामस्य तदन्तर्गतशिवताण्डव-
धन्यस्यापि तथात्वात्तदन्तर्गतान्यङ्गयन्त्राण्यपि मन्त्राज्ञाभावात् व्याख्येयानि ।
ननु ज्योतिषिकानां प्रवृत्तमिव कौलिकानामपि निषेधानुपचादिकं प्रत्यक्षं
फलमसति शुतिमूलकलेऽनुपपन्नं सत् तत्तच्छास्त्रस्य शुतिमूलकत्वं प्रवृत्तमिति ।
तथा मन्त्रादिधृत्युक्तीनामिव तन्त्राणांमपि वेदमूलकत्वं ज्ञत्वा युक्तां व्याख्येयत्वमिति
चेन्न । भाषामन्त्राणांमपि प्रत्यक्षफलमेव शुतिमूलकत्वापत्तेः । न चेष्टापत्तिः
नामो गोपीत्यादिभाषाणामशक्तिजापधंशरूपत्वात् । अपधंशरूपधर्मस्य
वेदशब्दस्य ।

मन्त्रो जैनः खरतो वर्णतो वा

मिथ्याप्रयुक्तो न तत्पर्यमाह ।

सर्वेषां वर्णो यजमानं हिनस्ति

यथेन्द्रश्वः खरतोऽपराधादित्यनर्थहेतुलक्षणात् ॥

तथाच तैत्तिरीयास्तृष्टाक्षतपुत्र इत्यनुवाके इन्द्रश्च श्वं प्रातयितारं पुत्रमि-

च्छन् त्वष्टा स्त्राचेन्द्रश्ववर्षजस्वेति मन्त्रे इन्द्रश्वपदमनोदात्तं न प्रयुक्तवान् ।

किन्तु मौद्यादुदात्तमेव युक्तं तेनेन्द्र एव तत्पुत्रनाशकोऽभूत् इत्यामन्नि ।

तस्माद्भाषामन्त्राणां श्वरादिसिद्धवचस्त्वादेव वीर्यवचम् । न वेदसूक्तकल-

सिद्धिः । तेष्वपाठात् । किञ्च युक्तवर्णास्तातृसिद्धवचनात् भाषादिवीजभावेन

संज्ञता आवर्त्यमानाः सन्तस्तद्वीजार्थभूतां देवतामभिसुखीकुर्वन्तीति ।

अह्नास्तु संख्यामन्त्रवाचिनः । न किञ्चित्त्वमभिसुखीकर्तुं शक्नुवन्ति । तेषां

तदवचकत्वात् । तस्माद्वैदिकत्वाद्वेदसूक्तत्वात् अनर्थकत्वाच्च न व्याख्येया-

न्यङ्गयन्त्राणीति प्राप्ते श्रूमः । न तावन्मन्त्राणां अतुर्देशविद्यास्थानवचिर्भूतत्व-

मसि पुराणपदेनैव भारताद्वीतिहासानामिव तेषामपि संप्रदात् । तेन

तद्देशैषां शुतिश्रुतकलेन प्रामाण्यम् । सर्वेश्वरप्रणीतत्वेन भगवद्गीतादिव-

दभ्यर्चितत्वञ्च । नापि तद्गतानां मन्त्राणां पौराण्यमन्त्राणामिव वैदिकत्व-

मसि । सामराजादिविद्यानां प्रत्यक्षेण शुतिष्वेवोपलभ्यमानत्वात् । दर्शयन्ति

आगमविदः शुतिष्वेव मन्त्राणामुच्चारम् । जैमिन्तन्त्रभागवते यन्त्ररामायणे

आह्नाभिरपि कृष्णपञ्चर-रामपञ्चर-रक्षोहारो दर्शितो द्वाप्तयौष्टुः ।

तस्मात्तन्त्राणां वेदसूक्तत्वं तन्त्रत्यमन्त्राणां वैदिकत्वञ्च सिद्धम् । एवं भाषा-

मन्त्राणां अक्षरानुपूर्व्या अवैदिकत्वेऽपि तदर्थानां वैदिकत्वादेव वीर्य-

वचम् । यथा व्यासादिप्रणीतानां विष्णुसहस्रनामस्तोत्रादीनाम् । अवै-

दिकस्य मन्त्रतन्त्रादेरदृष्टद्वारेण सर्वथाप्यर्थसाधकत्वसम्भवात् । सम्भवति च

व्यासश्वरादीनां संस्कृतभाषया देशभाषया वा वेदाद्यप्यन्यन्यामर्थम् ।

तपःप्रभावनिबन्धनञ्च तदुपधिताया वर्णानुपूर्व्या अवैदिकत्वेऽपि तदर्थानां

वैदिकत्वादेव वीर्यवचगतिस्तत्त्वमन्त्रार्थकारित्वम् । (?) तस्मात् सिद्धं

पौराण्यमन्त्राणां भाषामन्त्राणाञ्च वैदिकत्वम् । आनुपूर्व्यमिदञ्च सर्वेषां

वर्णानामनुष्ठोमप्रतिष्ठोमजानाञ्च यथासम्भवमेषामुच्चारणोऽधिकार इति ।

न किञ्चिदवश्यम् । यत्तु असलवाचिनो कान (?) किञ्चित्त्वत्वमभिधानं

सन्निधापयितुं वा समर्था इत्यनर्थकानि तन्मयाणि यन्त्राणि इत्युक्तम् ।

तत्रोच्यते । यथा भूवीजाकुरतद्रूपमग्न्यदशैवस्तत्त्वविराट्संज्ञं (?) अतूर्क्यं

ब्रह्मक्रमेण परापश्यन्तो मध्यमा वैखरीतिभेदेन (?) चतुर्विधाया वाचां
वाचम् । यथा च तरो स्तम्भश्लादिकं फलानि श्लाढवश्यं विराजि
स्तत्त्वं वियदादि जडयूथं देवतायर्गो जीववर्गश्च । तत्राकारो वै स्र्वार्
याक् सैषा स्पर्शोऽभिर्न्यमाना वक्त्री नामारूपा भवतीति विराट्वाचिनो-
ऽकारस्य कृत्स्नवाङ्मयत्वं श्रुतमिति यावान् वाच्यो व्यूहस्तावान् वाचक-
व्यूहोऽपि वाग्विभूतिरूपः । तथाच श्रुतिः । यावदुग्रन्थविशिष्टः तावती
वागिति । एवं सति संख्यावाचिनोऽप्यङ्काः संख्येयं देवतादिसङ्गं वा देवता-
वाचि यदवयवभूतवर्गसङ्गं वाभिदधति । दृष्टमैतत्प्रोक्तवेदयोर्गैतुसङ्गानां
संख्यावाचित्वम् । तत्रार्थं भूमिर्यमावप्रयो वेदा अर्था रक्षाः ऋषयो गजा
पदाः दिशो वज्राद्यादित्या विश्वे मनयस्त्रिधयः कक्षा इति सङ्गाना-
मेकत्वादि(?) संख्यावाचित्वं ज्यौतिषे ब्रह्मोविचित्र्याश्च प्रसिद्धम् । तथा द्वितीय-
मपि त्रयीविद्या द्वादशशतं दक्षिणा दत्तेन सप्तसदक्षिणेन धजतेत्यादि
संख्याया वेदशवादिकमेवाभिधीयते न लोकसुवर्णादि ।

एवमेकपादे विनिश्चित्य चौत्तुर्भिर्वर्गैर्गुणैः ।

पञ्च जिला विदिला षट् सप्त जिला सुखो भव ॥

एकायनोऽसौ द्विषष्टिस्तुल्यतूरसः पञ्चविधः षड्वात्सा ।

सप्तलगष्टविधो नवाष्टो दशष्टदी द्विष(?) गोष्ठादिदृष्ट इत्यादौ ॥

एकादिशब्दैर्बुद्धौचरादिसत्त्वाभिधानाश्च प्रसिद्धम् । न च संख्यायाः संख्येय-
विशेष्यवाचित्वेनेयमर्थलक्षणा दोषः । ईश्वरसंकेतप्रकृतार्थत्वात् । सं संज्ञेत-
प्रकृतार्थं नेयार्थमिति भण्यत इत्याकरे आधुनिकसंकेतप्रकृतार्थस्यैव नेयार्थ-
त्वाभिधानात् । ईश्वरसंकेतप्रकृतार्थत्वस्यैषा एकस्मै साक्षाद्वाभ्यां साचेति
चतुर्थ्यां संख्यावाचिनां शब्दानां देवतावाचिलावगमादङ्गयन्तप्रज्ञापकमन्त्र-
लिङ्गावावगम्यते । तथाचि श्रूयते ।

दातव्यं षड्विंशंश्चतुरः कल्पयन्ते ष्वन्दांसि च दधत आद्वादशम् ।

यज्ञं विमाय कवयो मनीषा ऋक्सामाभ्यां रथं प्रवर्णयन्ति ॥

अस्यार्थः । कवयो यज्ञं विना ऋक्सामाभ्यां रथं प्रवर्णयन्तीत्यन्वयः । कवय
अन्तर्दर्शिनः । यज्ञं य इति ऋदि नव ऋदि नव पादि पञ्च याचष्टा-
विंशत्यागमप्रसिद्धरीत्या य एक उच्यते । अ इति अकारजकारयोर्योगे च
अ श्रुतत्वात् । श्रुत्यवाची नुंकारो अर्थकः तेन अ इत्यष्टावुच्यन्ते । तामिमां
नवसंख्या विमापविधेन रूपेण मौला एकोऽष्टौ सप्त-द्वि-त्रि-षट्-पञ्च-चत्वारि,
इत्येवं क्रमेण संगृह्य ऋक्सामाभ्यां । ऋक्सामश्च ऋक्सामश्चेति समाहार-

योरैकशेषः । स्वकोष्ठात् तृतीयया पञ्चया तृतीयेन च कोष्ठेन स च रथं
 षड्वयन्त्राख्यं उपसर्गनायन्त्रं प्रवर्तयन्तीत्यर्थः । मनीषा मनीषया । षोडश-
 कोष्ठयन्त्रे यद्येकाष्टाङ्गौ प्रथमद्वितीयकोष्ठयोस्ते भवतस्तर्हि तृतीयपञ्चतृतीय-
 चतुर्थकोष्ठयोर्वाज्ज्वात्पूर्णावकाशौ कोष्ठौ ।

वाज्ज्वा तदर्धे स्फुटयति

... ..

... .. (पञ्चवयानन्तरं)

... .. तदेवं वर्षपदादौनामिवाङ्गानामभिधायकत्वात् ॐमित्येतदक्षर-
 मिदं सर्वमिति दर्शनेन वाच्यवाचकशब्दभेदाभिधानात् । अङ्गरीत्या
 प्रत्यक्षं श्रुतिमूलकान्यङ्गयन्त्राणांपि स्वाभिधेय-देवतासन्निधायकत्वात् तान्यपि
 व्याख्येयानि । साधकैः सर्वसिद्धार्थमादरणीयानि चेति सिद्धमतो युक्तैवेयं
 प्रतिज्ञा यन्त्रावलीसङ्क्रमर्षी व्याकुर्मन्त्र इति ॥ इत्यादि ।

INDEX OF AUTHORS.

नामानि ।	पृष्ठे ।
अच्युतचक्रवर्ती १.	१७३
अनन्तभट्टः (महामहोपाध्यायः)	१६५
अनन्तरामः	६१
अभिरामविद्यालङ्कारः	३६२
अर्जुनमिश्रः	२६८
अनन्दवनः (सुकुन्दवनप्रियः)	३२३
अनन्दानन्दनाथः (सच्चिदानन्दस्य पुत्रः)	१४७
कणादतर्कवागीशः	१३
कमलाकरभट्टः (रामकृष्णभट्टस्य पुत्रः, भट्टनारायणस्य पौत्रः)	२०७
कविकर्णपूरः	२६, ३३३
कविकेशरी	४१८
कविताकिंकः	८१
कार्तिकेयसिद्धान्तः	२६२
कालीप्रह्वरः	३४१
काशीनाथतर्कालङ्कारः	१५५, २३३, २३५
काशीरामवाचस्पतिः	२५, ३६४
काशीश्वरः	३५६
किशोरीमोहनगोखामौ	६६
कुल्लूकभट्टः	३२६
कुवेरशर्मा	२६०
कृपारामः	३४९
कृष्णः	१३२
कृष्णकान्तविद्यावागीशः	३५४
कृष्णकिशोरः	३४१
कृष्णचन्द्रः	२२

नामानि ।	पृष्ठे ।
कृष्णजीवनः	३४१
कृष्णदासः	७१, २५३
कृष्णदासगोस्वामी	२०४
कृष्णदाससार्वभौमः	२२६
कृष्णदेवस्मार्तवागीशः	२३६
कृष्णमोहनः	३२१
कृष्णानन्दः	१८२
केशवभट्टः	१५१
गङ्गाहरिशर्मा	२८
गङ्गेशशर्मा	४४
गदसिंहः (शिवसिंहस्य पुत्रः)	२६०
गदाधरभट्टाचार्यः	२२५
गुरुप्रसादन्यायभूषणः	३७१
गुरुप्रसादशर्मा	२७६
गोपालः	१८३
गोपालचक्रवर्ती	२५७
गोपालन्यायपञ्चाननः	७८
गोपालपञ्चाननः (आगमवागीशभट्टाचार्यस्य पौत्रः, हरिनाथभट्टाचार्यस्य पुत्रः)	१४२
गोपालभट्टः	३६७
गोपालमिश्रः	१८३
गोपीकान्तः	३०६
गोपीनाथतर्काचार्यः	२२०
गोपीरमणतर्कपञ्चाननः	२६
गोरक्षनाथः	६३
गोविन्दरामसिद्धान्तवागीशः	१८४
गोविन्दाचार्यः	३१५
गोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्यः	१६६, २७४, ३७०, ३७८

मासानि ।	पये ।
गोविन्दानन्दशर्मा ६..	१२३
गोविन्दानन्दाचार्यः	२८४
गौरौकान्तः	३४१
गौरौकान्तचक्रवर्ती	४०३
गौरौकान्तभट्टाचार्यः	१४६
गौरौवरशर्मा	१८६
चतुर्भुजभट्टाचार्यः	१५, २५६
चन्द्रशेखरवाचस्पतिः	१६४
जगदीशतर्कालङ्कारः (महामहोपाध्यायः)	२११
जगदीशपञ्चाननः	२६, २५५, २८५
जगन्नाथगुप्तः (कवीन्द्रः)	४६६
जगन्नाथचक्रवर्ती	२७, १४६
जगन्नाथदत्तः	१०३
जगन्नाथशर्मा	२७७, ४११
जयतीर्थमुनिः	३३४
जीवगोस्वामी	३१
कुमरनन्दो	१६८
ज्ञानानन्दपरमहंसः	८१
ज्ञानानन्दब्रह्मचारी	१४०
त्रिलोचनदासः (माधवदासकवीन्द्रस्य पुत्रः)	४६
दनोकाचार्यः	२००
दासगोस्वामी	२७२, ४२०
दिगम्बरभट्टः	३३०
दुर्गसिंहः	३३, ५३, २१७
धन्वन्तरिकरः	३०
धोयीकविराजः	२२१
नन्दकिशोरशर्मा	२६३
नन्दकुमारगोस्वामी	११७

नामानि ।	पन्ने ।
नन्दपण्डितः ...	२२३
नन्दरामः ...	३५
नन्दरामतर्कवागीशः ...	३८५
नरसिंहचक्रवर्ती ...	१८६
नरहरिः ...	१७
नरहरिसरकारः ...	८६
नरोत्तमः ...	४१४
नागभट्टः ...	१६२
नारायणः ...	२५०, ४१४
नारायणतर्कचार्यः ...	१८१
नारायणभट्टः (रामेश्वरभट्टस्य पुत्रः) ...	१६०
नित्यनाथसिद्धः ...	४१४
नृसिंहः ...	४१७
नृसिंहकविराजः ...	२६५
न्यायपञ्चाननः (विद्याविनोदात्मजः) ...	३६३
पद्मनाभदत्तः ...	२२४
परमानन्दचक्रवर्ती ...	५६
पुरुषोत्तमदेवः ...	१३८
पुरुषोत्तमाचार्यः ...	३३५
पूर्यान्न्दपरमहंसः ...	५७, १३६
प्रद्युम्नशर्मा ...	३८०
प्रेमेन्द्रन्यायरत्नः ...	२११
बलदेवविद्याभूषणः ...	४०६
बालगोपालेन्दुः ...	२७३
ब्रह्मानन्दः (परमहंसपरिव्राजकावधूतः) ...	१५३
भवदेवभट्टः ...	२३७, ४०१
भार्गवरामः ...	३३२
भौमः (महामहोपाध्यायः) ...	३७६

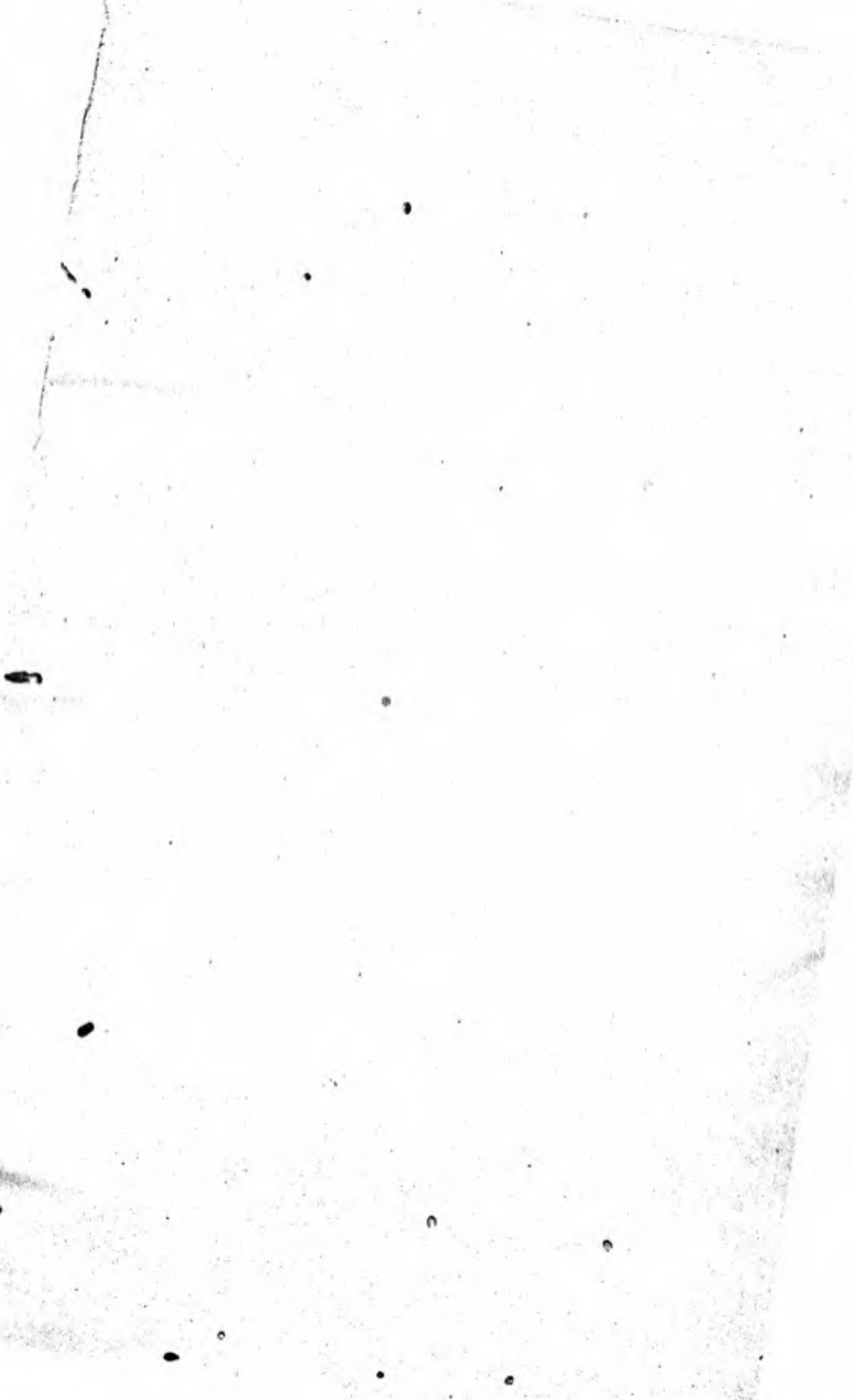
नामानि ।	पत्रे ।
मथुरानाथचक्रवर्ती	३७१
मथुरानाथतर्कवागीशः	१६, १७, ३५७, ३५८
मधुसूदनः	३२६
मथुराशर्मा	४१०
महेशशर्मा	६८, १६६, ३६६
महेश्वरन्यायालङ्कारः	२२७
माधवशर्मा (बुधवाणकुलोद्भूतः, रघुनाथस्य पुत्रः, मतिनाथस्य कनिष्ठः, गोविन्दस्याग्रजश्च)	२
माधवाचार्यः	३६४
मालाङ्कः	३४४
मुकुन्दरामदेवश्चः	३६६
मोहनचन्द्रदिद्यावाचस्पतिः	१७२, २३८, ३६७
यादवेन्द्रविद्याभूषणः	२४०
यादवेन्द्रशर्मा	३७३
रघुनन्दनन्यायप्रगल्भः	६
रघुनन्दनन्यायालङ्कारः	६२
रघुनन्दनभट्टाचार्यः	४१७
रघुनन्दनभट्टाचार्यः (हरिहरभट्टाचार्यस्य पुत्रः)	६६, १५६, १७८, १६१, २२४
रघुनन्दनन्योपाध्यायः	२५१
रघुनन्दनवैद्यः	२५२
रघुनन्दनशिरोमणिः	३५६
रघुनाथगोखामौ	४१२
रघुनाथचक्रवर्ती	६, १८८
रघुनाथतर्कवागीशः (नपाडीयः)	१८
रघुनाथदासः	६५
रघुनाथदासगोखामौ	४१२
रघुनाथभट्टः	८४
रघुनाथभट्टगोखामौ	६४

नामानि ।	पृष्ठे ।
रघुनाथेन्द्रशिवयोगी	५६
रघुरामशिशोमणिः (रघुमणिविद्याभूषणस्य क्रात्रः)	१७४
रत्ननाथभट्टाचार्यः	१०१
रत्नेश्वरचक्रवर्ती	६
रत्नेश्वरन्यायालङ्कारः	४११
रमाकान्तः	८६
रमाकान्तचक्रवर्ती	४३६
रमाकान्तचक्रवर्ती (मधुसूदनतर्कावागीशस्य पुत्रः)	४०५
रमानाथचक्रवर्ती	३५७
रमानाथशर्मा (वेदगर्भतर्काचार्यस्य पुत्रः)	२७४
रमापतिसिद्धान्तः	१५६
रविचन्द्रः	११
राघवेन्द्रशर्मा	१३६, ३८५
राधाकृष्णशर्मा	१२०
राधामोहनगोस्वामी	२३६
रामकान्तः	१६७
रामकिशोरचक्रवर्ती	१५
रामकुमारन्यायभूषणः (रामगतिवाचस्पतिपुत्रः)	४१
रामकृष्णः	३३८
रामकृष्णभट्टः	३२५
रामकृष्णभट्टाचार्यः	१८०
रामगतिसेनः	३०४
रामगोपालः	३४१
रामगोपालकविः	६२
रामगोविन्दः	७६
रामगोविन्दशर्मा (रामगोपालचक्रवर्तिनः पुत्रः)	३४६
रामचन्द्रः	३१६
रामचन्द्रकविक्रवर्ती (माधवकविकण्ठाभरणस्य पुत्रः)	३७६

नामानि ।	पत्रे ।
रामचन्द्रद्विजः (?)	२५६
रामचन्द्रन्यायालङ्कारः	३१७
रामचन्द्रवाचस्पतिः	१६०
रामचन्द्रविद्याभूषणः	२१८
रामचन्द्रशर्मा (काञ्चीरकुलसमुद्भवहरिहररामजः) ...	३६, ४०, ४१
रामजयविप्रः	१५४
रामदासचक्रवर्ती	४५
रामदुर्लभशर्मा (See Colophon of notice, no. 385.) ...	३८८
रामदेवद्विजः	३६६
रामनाथसिद्धान्तः	२१६
रामभद्रः	४१३
रामभद्रसार्वभौमः	३८६
रामरत्नवन्द्योपाध्यायः	६१
रामरामभट्टाचार्यः	३६०
रामवल्लभः	३८७
रामशरणाः	३५३
रामहरिद्विजः	१४८
रूपगोस्वामी	३४, २६४, ३८२, ४१३
रूपरामन्यायपञ्चाननः	५३
लोकनाथशर्मा	११
लौहित्यवरसेनः	१२१, २२६, २३१, २३२
वररुचिः	४७, १६३, २१४
वराहमिश्रः	२२६
वर्द्धमानोपाध्यायः	८८, १६६
वलिनारायणः	१७७
वल्लभः	३२
वल्लभदेशः	३६४
वल्लभासेनः	१६६

नामानि ।	पन्ने ।
वाचस्पतिमिश्रः	१००
वाणेश्वरः	३४१
विद्याचन्द्रात्मजः	१
विद्याधरशर्मा pupil of जगदक्षभट्टाचार्यः	२७५
विद्यानिधिः	१३४
विद्यानिवासः	१६४
विद्याभूषणः	४०५
विद्यारण्यतौर्यः	३४२
विद्यावागीशभट्टाचार्यः	८६
विद्याविनोदाचार्यः	१८७
विद्यासागरभट्टाचार्यः (श्रीकान्तपण्डितस्य पुत्रः)	४७
विराजगोस्वामी	६७
विल्लेश्वरतर्काचार्यः	२४३
विश्वनाथचक्रवर्ती	२७२, ३६१
वीरेश्वरः	३४१
वृन्दावनदासः	३१३
शङ्करः	३८६
शङ्करः (ब्रविड्जः)	३५६
शङ्करशर्मा	४६
शङ्करानन्दतौर्यः	३८८
शङ्कराचार्यः (गौडः)	३६४
शिवदाससेनः (अग्रन्तसेनस्य पुत्रः)	१६२
शिवरामः	४०८
शिवरामतर्कपञ्चाननः	३७
शिवाचार्यः	१८१
शूलपाणिः	३४, १५८, ३३५, ३५०
श्यामसुन्दरः	३३४१
श्यामसुन्दरभट्टाचार्यः	१४

नामानि ।	पृष्ठे ।
श्रीकण्ठतीर्थः	२६०
श्रीकण्ठशर्मा	३७२
श्रीकान्तदासः	३८६
श्रीकृष्णदासगोस्वामी	२०४
श्रीकृष्णविद्यालङ्कारः	५४
श्रीनाथशर्मा	३८१
श्रीपतिचक्रवर्ती	७
श्रीहर्षकृती	२७७
धठौदासविशारदः (जयकृष्णतर्कवागीशस्य पुत्रः)	१६६
समीराचार्यः	६३
सर्वविद्यालङ्कारभट्टाचार्यः	५२
सार्वभौमभट्टाचार्यः	६६
षोतारामः	३४१
हरगोविन्दः	१३२
हरानन्ददासकविचन्द्रः	१०७
हरिकृष्णधोरः	१७५
हरिचरणः (रसिकश्यामस्य शिष्यः)	६०
हरिनाथमिश्रः	१६४
हरिरामः	४६
हलायुधमहाकविः	१६५
हितहरिवंशगोस्वामी	३८४
हृदयानन्दविद्यालङ्कारः	१७७
हेमकरः	२१४

1 Cel-
123/12/20

Central Archaeological Library,
NEW DELHI.

23555

Call No. 091.4912 / Har

Author—Haraprasada Chatterji,
M

Title—*Noties of Sanskrit MSS*
—*Ind Series*
Vol-I

Borrower No.	Date of Issue	Date of Return
D. Mitra	6/4/76	6/4/76

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.